

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

(spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie w Polsce i adresem przy ul. Żelaznej 32, 00-832
zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000015525)

Ubieganie się o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym 40.000.000 akcji serii U.

Niniejszy prospekt emisyjny („**Prospekt**”) został sporządzony w związku z ubieganiem się przez Bank Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą w Warszawie („**Bank**”) o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym (ryнку podstawowym) prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. („**GPW**”) 40.000.000 akcji Banku serii U („**Akcje Dopuszczane**”) („**Dopuszczenie Akcji**”). Akcje Dopuszczane będą stanowiły do 63,62% kapitału zakładowego Banku oraz do 63,62% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

Niniejszy Prospekt jest jedynym prawnie wiążącym dokumentem zawierającym informacje na temat Banku oraz Akcji Dopuszczanych sporządzonym na potrzeby Dopuszczenia Akcji. Bank podkreśla, że na podstawie Prospektu nie będzie przeprowadzała oferty publicznej Akcji Dopuszczanych ani innych papierów wartościowych Banku na terytorium Polski ani w żadnym innym kraju.

Niniejszy Prospekt stanowi prospekt w formie jednolitego dokumentu w rozumieniu art. 5 ust. 3 Dyrektywy 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady („**Dyrektywa Prospektowa**”) i ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych („**Ustawa o Ofercie Publicznej**”) oraz został przygotowany zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej i Rozporządzeniem Komisji WE nr 809/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. wdrażającym Dyrektywę 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji zawartych w prospektach emisyjnych oraz formy, włączenia przez odniesienie i publikacji takich prospektów emisyjnych oraz rozpowszechniania reklam („**Rozporządzenie 809/2004**”) oraz innymi właściwymi regulacjami.

Na Datę Prospektu 22.873.245 akcji zwykłych na okaziciela Banku o wartości nominalnej 10 zł każda („**Akcje Istniejące**”) znajdowało się w obrocie na rynku podstawowym GPW pod nazwą skróconą BOS Akcje Istniejące nie były notowane na żadnym innym rynku regulowanym ani nie były przedmiotem obrotu w alternatywnym systemie obrotu. Akcje Istniejące zostały zarejestrowane w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. („**KDPW**”) pod następującym kodem ISIN: PLBOS0000019. Zamiarem Banku jest dematerializacja Akcji Dopuszczanych, ich oznaczenie tym samym kodem ISIN i notowanie na rynku podstawowym GPW. W związku z czym, po zarejestrowaniu podwyższenia kapitału zakładowego Banku w drodze emisji Akcji Dopuszczanych Bank wystąpi do KDPW o zarejestrowanie Akcji Dopuszczanych w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW.

Investowanie w papiery wartościowe objęte Prospektem łączy się z wysokim ryzykiem właściwym dla instrumentów rynku kapitałowego o charakterze udziałowym oraz ryzykiem związanym z działalnością Banku oraz z otoczeniem, w jakim Bank prowadzi działalność. Szczegółowy opis czynników ryzyka, które należy rozważyć w związku z inwestowaniem w Akcje, w tym Akcje Dopuszczane, znajduje się w rozdziale „Czynniki ryzyka”.

PROSPEKT NIE STANOWI OFERTY PUBLICZNEJ AKCJI DOPUSZCZANYCH, ZAPROSZENIA DO OFERTY SPRZEDAŻY, ZAPROSZENIA DO NABYCIA JAKICHKOLWIEK PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH BANKU, ANI REKOMENDACJI DOTYCZĄCEJ INWESTOWANIA W PAPIERY WARTOŚCIOWE BANKU.

ANI PROSPEKT, ANI AKCJE DOPUSZCZANE, NIE ZOSTAŁY ZAREJESTROWANE I ZATWIERDZONE, ANI NIE SĄ PRZEDMIOTEM ZAWIADOMIENIA ZŁOŻONEGO JAKIEMUKOLWIEK ORGANOWI REGULACYJNEMU W JAKIEJKOLWIEK JURYSDYKCJI POZA TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. KAŻDY INWESTOR ZAMIESZKAŁY BĄDŹ MAJĄCY SIEDZIBĘ POZA GRANICAMI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ POWINIEN ZAPOZNAĆ SIĘ Z PRZEPISAMI PRAWA POLSKIEGO ORAZ PRZEPISAMI PRAW INNYCH PAŃSTW, KTÓRE MOGĄ SIĘ DO NIEGO STOSOWAĆ W ZWIĄZKU Z POSIADANIEM BĄDŹ OBROTEM AKCJAMI DOPUSZCZANYMI.

AKCJE DOPUSZCZANE NIE ZOSTAŁY ANI NIE ZOSTANĄ ZAREJESTROWANE ZGODNIE Z AMERYKAŃSKĄ USTAWĄ O PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH Z 1933 ROKU (ANG. *US SECURITIES ACT OF 1993*), ZE ZMIANAMI, ANI PRZEZ ŻADEN INNY ORGAN REGULUJĄCY OBRÓT PAPIERAMI WARTOŚCIOWYMI JAKIEGOKOLWIEK STANU LUB TERYTORIUM PODLEGAJĄCEGO JURYSDYKCJI STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI.

Informacje zawarte w Prospekcie nie stanowią porady prawnej, finansowej lub podatkowej.

Z uwagi na fakt, iż Bank jest spółką publiczną, której Akcje Istniejące znajdują się w obrocie na rynku podstawowym GPW i podlega obowiązkom informacyjnym wynikającym z obowiązujących przepisów prawa oraz regulacji giełdowych, pewne informacje zostały zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie (zob. rozdział „*Istotne Informacje – Dokumenty zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie*”). Informacje te pochodzą z dokumentów, które Bank udostępnił do publicznej wiadomości oraz które zostały przekazane KNF lub zatwierdzone przez KNF przed Datą Prospektu. Informacje te są dostępne na stronie internetowej Banku: <http://www.bosbank.pl>.

Firma Inwestycyjna

**Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.
ul. Marszałkowska 78/80
00-517 Warszawa**

Prospekt został zatwierdzony przez KNF w dniu 25 kwietnia 2017 r.

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE.....	1
CZYNNIKI RYZYKA.....	16
Czynniki ryzyka dotyczące działalności Banku.....	16
Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego.....	27
Czynniki ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi i rynkowymi	31
Czynniki ryzyka dotyczące przestrzegania przez Bank przepisów prawa i regulacji	34
Czynniki ryzyka związane z Dopuszczeniem Akcji oraz Akcjami.....	38
ISTOTNE INFORMACJE	44
Definicje i terminologia.....	44
Zastrzeżenia	44
Prezentacja informacji finansowych i innych danych.....	44
Dane makroekonomiczne, branżowe i statystyczne.....	45
Dokumenty zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie.....	46
Stwierdzenia dotyczące przyszłości.....	46
INFORMACJE DOTYCZĄCE DOPUSZCZENIA AKCJI DOPUSZCZANYCH.....	48
Emisja Akcji Dopuszczanych	48
Miejsce rejestracji oraz kod ISIN Akcji Dopuszczanych.....	48
Notowanie Akcji Dopuszczanych.....	48
Niedojście emisji Akcji Dopuszczanych do skutku	48
Informacje na temat Dopuszczenia Akcji	48
Koszty Dopuszczenia Akcji Dopuszczanych.....	48
DYWIDENDA I POLITYKA W ZAKRESIE DYWIDENDY	49
Dane historyczne na temat dywidendy	49
Polityka w zakresie wypłaty dywidendy.....	49
Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy.....	49
KAPITALIZACJA I ZADŁUŻENIE.....	51
Oświadczenie o kapitale obrotowym	51
Kapitalizacja i zadłużenie	51
Zadłużenie pośrednie i warunkowe	51
KURSY WYMIANY WALUT.....	52
Kurs wymiany EUR do PLN	52
Kurs wymiany USD do PLN	52
KURS NOTOWAŃ AKCJI ISTNIEJĄCYCH	53
WYBRANE HISTORYCZNE INFORMACJE FINANSOWE	54
Skonsolidowany rachunek zysków i strat	54
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	54
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej.....	55
Wybrane elementy ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych.....	56

Wybrane wskaźniki finansowe	56
Alternatywne Pomiary Wyników – analiza wskaźnikowa.....	57
PRZEGLĄD SYTUACJI OPERACYJNEJ I FINANSOWEJ	59
Informacje ogólne.....	59
Tendencje i ostatnie zdarzenia.....	60
Alternatywne Pomiary Wyników – analiza wskaźnikowa.....	62
Wypłaty na rzecz akcjonariuszy	63
Sezonowość lub cykliczność działalności Banku	64
Czynniki ogólne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe	64
Czynniki szczególne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe.....	68
Kluczowe wskaźniki finansowe.....	70
Najważniejsze zasady rachunkowości i szacunki	71
Wynik finansowy.....	75
Sytuacja finansowa	90
Ograniczenia wykorzystania zasobów kapitałowych wynikające z przepisów prawa.....	100
Wymogi regulacyjne dotyczące kapitału	101
Przychody netto z działalności operacyjnej według segmentów operacyjnych	102
Płynność i zasoby kapitałowe	112
Przepływy pieniężne	113
Nakłady inwestycyjne.....	114
OPIS DZIAŁALNOŚCI BANKU.....	117
Informacje ogólne.....	117
Pozycja i przewagi konkurencyjne	117
Strategia	120
Historia	121
Działalność operacyjna	122
Ratingi	131
Istotne umowy	132
Ubezpieczenia	136
Kwestie regulacyjne.....	136
Istotne rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne	137
Elektroniczne i mechaniczne systemy zabezpieczeń	138
Własność intelektualna	138
Systemy informatyczne.....	141
Ochrona środowiska	142
Postępowania sądowe, administracyjne i arbitrażowe	142
Pracownicy	142
ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	144
Wprowadzenie	144
Organy zarządzania ryzykiem	144

Komitety do spraw zarządzania ryzykiem	145
Ryzyko kredytowe	147
Zarządzanie ryzykiem finansowym	157
Raportowanie poziomu ryzyka	163
Plany awaryjne.....	164
System kontroli wewnętrznej.....	165
OTOCZENIE RYNKOWE.....	167
Gospodarka Polski	167
Polski sektor bankowy	169
REGULACJE SEKTORA BANKOWEGO W POLSCE.....	175
Nadzór bankowy	175
Inne polskie organy sprawujące istotny nadzór nad działalnością banków	175
Europejskie organy nadzoru	176
Wymogi regulacyjne związane z działalnością bankową	176
Wymogi prawa europejskiego	179
Bankowy Fundusz Gwarancyjny	180
Usługi płatnicze	181
Ochrona konsumentów i zasady rozpatrywania skarg klientów	182
Ochrona danych osobowych.....	182
Rządowe projekty dofinansowania zakupu mieszkań.....	183
Instytucja pozwu zbiorowego	183
Podatek od niektórych instytucji finansowych	183
Inne regulacje oraz projektowane regulacje mogące mieć znaczenie dla sektora bankowego oraz dla Banku	184
Przywileje bankowe	185
OGÓLNE INFORMACJE O BANKU	186
Podstawowe informacje.....	186
Przedmiot działalności Banku określony w Statucie	186
Kapitał zakładowy	186
Schemat organizacyjny Centrali Banku.....	188
Istotne podmioty zależne Banku	188
Fundacja Banku Ochrony Środowiska.....	191
ZARZĄDZANIE I ŁAD KORPORACYJNY	192
Zarząd	192
Rada Nadzorcza	194
Pozostałe informacje na temat członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej	200
Wynagrodzenie i warunki umów o pracę członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej	202
Dobre Praktyki GPW	204
Zasady Ładu Korporacyjnego KNF.....	205
ZNACZNY AKCJONARIUSZ	207

Znaczny akcjonariusz	207
Podmiot dominujący	207
Kontrola NFOŚiGW	207
TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	209
Transakcje z NFOŚiGW	209
Transakcje z jednostkami zależnymi	209
Transakcje z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej	211
PRAWA I OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z AKCJAMI ORAZ WALNE ZGROMADZENIE	216
Prawa i obowiązki związane z Akcjami	216
Prawa i obowiązki związane z Walnym Zgromadzeniem	218
Zmiana praw akcjonariuszy Banku	221
Umorzenie Akcji	221
Prawo do żądania wyboru biegłego rewidenta do spraw szczególnych	221
Podstawa prawna ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku podstawowym GPW	222
Szczególne uprawnienia Przewodniczącego KNF	222
ROZWODNIENIE	223
RYNEK KAPITAŁOWY W POLSCE ORAZ OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z NABYWANIEM I ZBYWANIEM AKCJI	224
Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.	224
Ustawy regulujące działanie rynku kapitałowego	225
Ustawa o Ofercie Publicznej – prawa i obowiązki związane z nabywaniem oraz zbywaniem znacznych pakietów akcji	226
Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi	232
Rozporządzenie MAR	234
Prawo Bankowe	237
Kodeks Spółek Handlowych – obowiązek zawiadomienia spółki o osiągnięciu stosunku dominacji	238
Rozporządzenie w Sprawie Kontroli Koncentracji	239
Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów	239
OPODATKOWANIE	242
Zasady opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych oraz podatkiem dochodowym od osób prawnych	242
Zasady opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych	249
Zasady opodatkowania podatkiem od spadków i darowizn	250
Zasady odpowiedzialności w zakresie podatku pobieranego u źródła	251
INFORMACJE DODATKOWE	252
Podstawa prawna ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku podstawowym GPW	252
Dokumenty udostępnione do wglądu	252
Biegli rewidenci	252
Podmioty zaangażowane w Dopuszczenie Akcji	252

Publiczne oferty przejęcia.....	252
Informacje pochodzące od ekspertów.....	253
Koszty Dopuszczenia Akcji.....	253
Umowa z animatorem emitenta.....	253
Miejsce rejestracji Akcji Dopuszczanych.....	253
OŚWIADCZENIA PODMIOTÓW ODPOWIEDZIALNYCH ZA INFORMACJE ZAWARTE W PROSPEKCIE.....	254
Oświadczenie Banku.....	254
Oświadczenie Doradcy Prawnego.....	255
SKRÓTY I DEFINICJE.....	256

PODSUMOWANIE

Podsumowania są sporządzane przy wykorzystaniu wymogów w zakresie ujawnień zwanych „Elementami”. Elementy te są numerowane w Działach A-E (A.1-E.7).

Niniejsze podsumowanie zawiera wszystkie Elementy, których uwzględnienie w podsumowaniu jest wymagane dla tego rodzaju papierów wartościowych oraz Emitenta. Ponieważ w odniesieniu do niektórych Elementów nie ma obowiązku ich opisywania, numeracja Elementów może być nieciągła.

Nawet jeżeli istnieje obowiązek włączenia danego Elementu do podsumowania z uwagi na rodzaj papierów wartościowych oraz Emitenta, może się zdarzyć, że brak jest możliwości przekazania informacji dotyczących danego Elementu. W takim przypadku do podsumowania włączony będzie krótki opis Elementu z uwagą „Nie dotyczy”.

Jeżeli w głównej części prospektu nie ma informacji dotyczących danego Elementu, należy zamieścić adnotację „Nie dotyczy” wraz z krótkim opisem wymogu dotyczącego ujawnienia informacji. Zamiast zwrotu „Nie dotyczy” nie należy stosować formy skróconej „nie dot.”.

Dział A – Wstęp i ostrzeżenia	
A.1	Ostrzeżenia
	<ul style="list-style-type: none"> • Niniejsze podsumowanie należy czytać jako wstęp do Prospektu. • Każda decyzja o inwestycji w papiery wartościowe powinna być oparta na rozważeniu przez inwestora całości Prospektu. • W przypadku wystąpienia do sądu z roszczeniem odnoszącym się do informacji zawartych w Prospekcie skarżący inwestor może, na mocy ustawodawstwa krajowego państwa członkowskiego, mieć obowiązek poniesienia kosztów przetłumaczenia Prospektu przed rozpoczęciem postępowania sądowego. • Odpowiedzialność cywilna dotyczy wyłącznie tych osób, które przedłożyły podsumowanie, w tym jego tłumaczenia, jednak tylko w przypadku, gdy podsumowanie wprowadza w błąd, jest nieprecyzyjne lub niespójne w przypadku czytania go łącznie z innymi częściami Prospektu, bądź gdy nie przedstawia, w przypadku czytania go łącznie z innymi częściami Prospektu, najważniejszych informacji mających pomóc inwestorom przy rozważaniu inwestycji w dane papiery wartościowe.
A.2	Zgoda Emitenta
	<p>Wskazanie okresu ważności oferty, podczas którego pośrednicy finansowi mogą dokonywać późniejszej odsprzedaży papierów wartościowych lub ich ostatecznego plasowania i na czas, którego udzielana jest zgoda na wykorzystywanie prospektu emisyjnego.</p> <p>Wszelkie inne jasne i obiektywne warunki, od których uzależniona jest zgoda, które mają zastosowanie do wykorzystywania prospektu emisyjnego.</p> <p>Wyróżniona wytłuszczonym drukiem informacja dla inwestorów o tym, że pośrednik finansowy ma obowiązek udzielać informacji na temat warunków oferty w chwili składania przez niego tej oferty.</p>
	Nie dotyczy. Nie wyraża się takiej zgody.
Dział B – Emitent	
B.1	Prawna (statutowa) i handlowa nazwa emitenta.
	<p>Bank Ochrony Środowiska Spółka Akcyjna.</p> <p>Bank może używać skróconej nazwy: Bank Ochrony Środowiska S.A.; BOŚ S.A.</p>
B.2	Siedziba oraz forma prawna emitenta, ustawodawstwo, zgodnie z którym emitent prowadzi swoją działalność, a także kraj siedziby emitenta.
	Spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie w Polsce i adresem przy ul. Żelaznej 32, 00-832.

B.3. Opis i główne czynniki charakteryzujące podstawowe obszary bieżącej działalności emitenta oraz rodzaj prowadzonej przez emitenta działalności operacyjnej, wraz ze wskazaniem głównych kategorii sprzedawanych produktów lub świadczonych usług, wraz ze wskazaniem najważniejszych rynków, na których emitent prowadzi swoją działalność.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem uniwersalnym założonym w 1990 roku. Bank prowadzi działalność od 1991 roku.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych i posiada pełną, uniwersalną ofertą produktową.

Misja Banku jest określona w następujący sposób: „Polski Bank łączący biznes i ekologię z korzyścią dla klientów”. Bank ma ambicje bycia postrzeganym jako instytucja nowoczesna z innowacyjną ofertą produktową, zapewniająca klientom wysoki standard obsługi, w szczególności dla osób ceniących styl życia „eko”.

Bank realizuje swoją misję w szczególności poprzez (i) świadczenie wyspecjalizowanych usług bankowych wspierających działania służące ochronie środowiska i gospodarki wodnej oraz (ii) świadczenie uniwersalnych usług bankowych na rzecz osób fizycznych, małych i średnich oraz dużych przedsiębiorstw, a także jednostek samorządu terytorialnego.

W toku prowadzonej działalności Bank rozszerzył zakres świadczonych usług o usługi spoza obszaru ochrony środowiska, kierując ofertę swoich produktów i usług również do klientów detalicznych, klientów korporacyjnych oraz jednostek sektora finansów publicznych.

Bank oferuje wiele produktów bankowych związanych z różnymi działami prowadzonej przez siebie działalności: produkty rozliczeniowe, depozytowe, kredytowe, w tym kredyty proekologiczne, produkty skarbowe, faktoring oraz produkty z obszaru finansowania handlu. Bank wyróżnia się na rynku ofertą produktów wspierających finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Od 2004 roku w ofercie Banku dla klientów indywidualnych znajduje się bankowość internetowa. W 2006 roku podobna usługa została uruchomiona dla klientów instytucjonalnych.

Bank odgrywa wiodącą rolę w polskim systemie finansowania przedsięwzięć proekologicznych oraz prowadzi ścisłą współpracę w zakresie redystrybucji środków przekazywanych przez fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Bank jest wiodącym polskim bankiem pod względem finansowania, na warunkach preferencyjnych i komercyjnych, projektów proekologicznych w Polsce – w latach 2013-2015 wartość sprzedaży kredytów proekologicznych Banku stanowiła średnio 13,8% wartości nakładów kierowanych na ochronę środowiska w Polsce (źródło Bank, GUS).

Począwszy od 1997 roku, akcje Banku są notowane na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank świadczył usługi dla 257,1 tys. klientów, w tym 5,8 tys. klientów pionu korporacji i finansów publicznych. Na 31 grudnia 2016 r. DM BOŚ prowadził 90,2 tys. rachunków inwestycyjnych.

Aktywa Grupy razem na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiły 20.829 mln PLN. Za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa odnotowała stratę w wysokości 60,1 mln PLN. Kapitał własny Grupy na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniósł 1.782 mln PLN w porównaniu do 1.469 mln PLN na dzień 31 grudnia 2015 r.

Na koniec 2016 r. działalność operacyjną prowadziło łącznie 85 Oddziałów. Obsługa klientów korporacyjnych była prowadzona w 11 Centrach Korporacyjnych. W DM BOŚ funkcjonowało 13 placówek według stanu na 31 grudnia 2016 r.

Pozycja i przewagi konkurencyjne

W opinii Zarządu następujące przewagi konkurencyjne umożliwią Bankowi rozwój działalności oraz osiągnięcie zamierzonych celów strategicznych:

- przewagi konkurencyjne Banku w kontekście rynku finansowania przedsięwzięć proekologicznych:
  - doświadczenie w zakresie finansowania i obsługi projektów inwestycyjnych związanych z ochroną środowiska;
  - wzmacniająca rynkową pozycję Banku synergia wynikająca ze współpracy z Akcjonariuszem Większościowym oraz Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych;
  - wizerunek Banku kojarzony z ochroną środowiska, wspierany bogatą ofertą produktów proekologicznych;
- przewagi konkurencyjne Banku w kontekście pozostałych rynków:
  - wiedza i doświadczenie w finansowaniu segmentu finansów publicznych;

- dom maklerski obecny na rynku finansowym od wielu lat;
- współpraca z europejskimi instytucjami finansowymi.

B.4a Informacja na temat najbardziej znaczących tendencji z ostatniego okresu mających wpływ na emitenta oraz na branżę, w których emitent prowadzi działalność.

Zdaniem Zarządu następujące tendencje dotyczące Banku utrzymywały się i wpływały na działalność Banku przynajmniej w okresie od zakończenia ostatniego roku obrotowego do Daty Prospektu, jak również w kolejnych latach:

Ewentualna obniżka stóp procentowych

Ewentualna obniżka stóp procentowych w 2017 r., wpłynęłaby negatywnie na marżę odsetkowe banków, w tym także Banku. Dalsze obniżki stóp procentowych mogłyby doprowadzić do zawężenia realizowanej marży odsetkowej netto i spadku wyniku odsetkowego z uwagi m.in. na ograniczenia ustawowe wysokości odsetek, brak możliwości dalszego obniżenia oprocentowania rachunków bieżących czy też klauzule umowne dot. nieuwzględniania ujemnych stawek w przypadku finansowania hurtowego w walutach obcych.

Uruchomienie programów unijnych

Na Datę Prospektu trwa proces wdrażania w krajowym systemie prawnym i instytucjonalnym rozwiązań objętych programami unijnymi. Promowane kierunki, to przede wszystkim wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz dostosowania do zmian klimatu i efektywnego gospodarowania zasobami. Środki dystrybuowane będą m.in. w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Regionalnych Programów Operacyjnych. Uruchomienie działań inwestycyjnych zwiększy popyt na finansowanie bankowe, uzupełniające dostępne środki Unii Europejskiej.

Do pozostałych czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki Grupy w perspektywie najbliższych kwartałów należy zaliczyć:

Skutki ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych w CHF i innych walutach obcych

W dniu 19 października 2016 roku Sejm RP rozpoczął prace nad trzema projektami ustaw dotyczących rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF i innych walutach obcych, w tym nad przedstawionym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektem Ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki oraz poselskimi projektami Ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów i Ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej.

Istotne osłabienie kursu złotego wobec CHF i EUR

W przypadku istotnego osłabienia PLN w stosunku do CHF lub EUR utrzymywania się w długim okresie osłabionego kursu PLN, zdarzenie takie spowodowałoby wzrost wolumenu kredytów walutowych, co oznacza z jednej strony wzrost wymogu kapitałowego z tytułu tych kredytów, z drugiej natomiast konieczność zapewnienia odpowiednio większego finansowania. W przypadku trwałej znaczącej deprecjacji PLN względem walut obcych, zwłaszcza CHF, należałoby liczyć się z pogorszeniem jakości portfela walutowych kredytów hipotecznych.

Ryzyko wzrostu zmienności na globalnym rynku finansowym oraz obniżenie ratingu zarówno krajowego, jak i Banku

Skutki dla Banku mogą obejmować m.in. zwiększony koszt finansowania zewnętrznego, jak również utrudnienia w dostępie do finansowania zagranicznego oraz realizacji transakcji z zakresu zarządzania ryzykiem walutowym i stopy procentowej.

Ewentualna zmiana wysokości opłat na BFG

Zmiana metodyki wyliczania wysokości opłat na BFG i uzależnienie wysokości składki m.in. od profilu ryzyka Banku na tle innych banków oznacza, że wysokość opłaty na BFG może ulec zmianie,

Ewentualna dopłata do Funduszu Wsparcia Kredytobiorców

Nie można wykluczyć dodatkowych dopłat ze strony Banku do Funduszu Wsparcia Kredytobiorców.

Podatek bankowy

Zgodnie z Ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych począwszy od 1 lutego 2016 r. banki zostały obciążone tzw. podatkiem bankowym, naliczanym od wielkości aktywów (pomniejszonych o wybrane pozycje). Bank z uwagi na realizację programu naprawczego, w okresie jego realizacji, nie będzie objęty podatkiem bankowym.

Wprowadzenie MSSF 9

W ocenie Banku, wdrożenie, z dniem 1 stycznia 2018 roku, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 (MSSF 9) spowoduje zmiany w co najmniej trzech obszarach: w modelu pomiaru utraty wartości, modelu klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń.

Z ekonomicznego punktu widzenia ewentualne obciążenia związane z wdrożeniem nowego modelu pomiaru utraty wartości w momencie przejścia na MSSF 9 z dniem 1 stycznia 2018 mogą korygować kapitały własne lub wynik finansowy w wysokości różnicy pomiędzy wysokością odpisów wyliczonych zgodnie z MSSF9, a dotychczasowym poziomem odpisów wyliczanych zgodnie z MSR 39. Nowy sposób klasyfikacji i wyceny aktywów może natomiast skutkować korektą kapitałów w momencie przejścia na MSSF 9 oraz zwiększoną zmiennością wyniku finansowego w kolejnych okresach wobec potencjalnej konieczności wyceny części posiadanych aktywów w wartości godziwej przez wynik finansowy.

W celu wdrożenia standardu MSSF 9, w Banku został powołany dedykowany zespół projektowy. Zakończenie prac projektowych w zakresie doradztwa merytorycznego w ww. obszarach planowane jest w I półroczu 2017 r., natomiast zakończenie prac wdrożeniowych w systemach IT jest planowane na IV kwartał 2017 r.

Na Datę Prospektu nie jest możliwy do oszacowania potencjalny wpływ MSSF 9 na sytuację finansową oraz fundusze własne Banku. Zob. rozdz. „Czynniki ryzyka – Wdrożenie MSSF 9 oraz innych zmian w stosowanych przez Grupę standardach rachunkowości może mieć niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej pozycję kapitałową oraz sytuację finansową”.

Pokrycie odpisami aktualizującymi ekspozycji wykazujących utratę wartości

Bank z uwagi na specyfikę swojej działalności (zaangażowanie w projekty proekologiczne) angażując się w transakcje o relatywnie wysokiej wartości dąży do maksymalizacji zabezpieczenia poziomu ekspozycji na ryzyko. Tworzone odpisy aktualizujące wartość brutto ekspozycji uwzględniają poziom przyjętych zabezpieczeń.

Ostatnie zdarzenia

KNF w piśmie z dnia 29 grudnia 2016 r. przekazała Bankowi informację dotyczącą wartości dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w CRR na poziomie Grupy. Wysokość dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie skonsolidowanym wynosi: 0,72 p.p., dla łącznego współczynnika kapitałowego; 0,54 p.p. dla współczynnika kapitału Tier I oraz 0,40 p.p. dla współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o których mowa w art. 92 ust. 1 lit. C CRR.

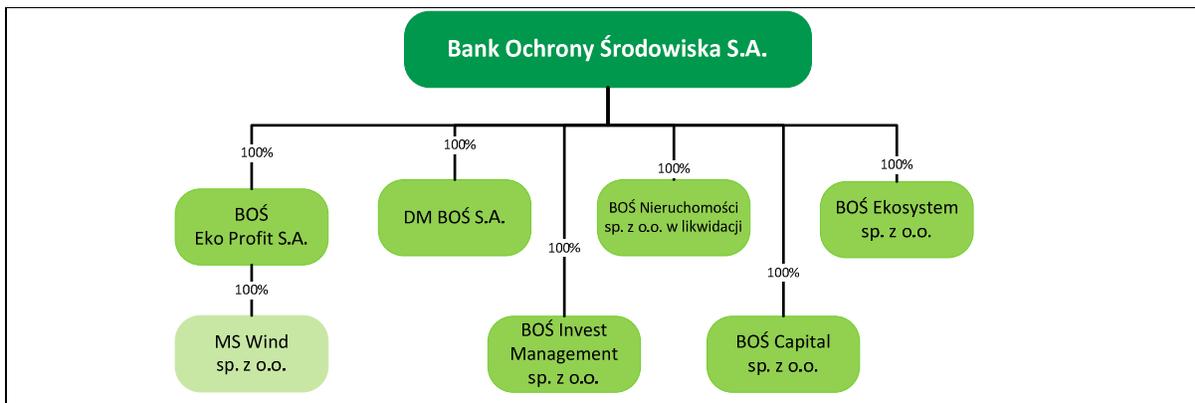
W dniu 28 lutego 2017 r. zrealizowany został przedterminowy wykup 100.000 obligacji podporządkowanych serii G. Wykup obligacji został przeprowadzony po wartości nominalnej – 1.000 zł za każdą obligację, w łącznej wysokości 100.000 tys. zł, powiększonej o należną kwotę odsetek naliczonych do dnia wykupu w łącznej wysokości 2.452 tys. zł (24,52 zł na jedną obligację). Wykupione obligacje z chwilą dokonania wykupu zostały umorzone. Obligacje serii G zostały wykupione w całości.

B. 5 Opis grupy kapitałowej emitenta oraz miejsca emitenta w tej grupie – w przypadku emitenta, który jest częścią grupy.

Na Datę Prospektu grupę kapitałową tworzy Bank będący jednostką dominującą grupy kapitałowej oraz jego podmioty zależne.

Dnia 30 września 2016 r. Bank podpisał umowę sprzedaży akcji Środowisko Finance AB celem jej dalszej likwidacji, do czasu wykreślenia Środowisko Finance AB z rejestru sądowego SCRO (Swedish Companies Registration Office). Udziały Banku zostały przeniesione na kupującego w dniu 28 listopada 2016 r.

Podstawowe informacje na temat Podmiotów Zależnych zostały przedstawione poniżej.

B.6 W zakresie znanym emitentowi, imiona i nazwiska (nazwy) osób, które, w sposób bezpośredni lub pośredni, mają udziały w kapitale emitenta lub prawa głosu podlegające zgłoszeniu na mocy prawa krajowego emitenta, wraz z podaniem wielkości udziału każdej z takich osób.

Należy wskazać, czy znaczni akcjonariusze emitenta posiadają inne prawa głosu, jeśli ma to zastosowanie.

W zakresie, w jakim znane jest to emitentowi, należy podać, czy emitent jest bezpośrednio lub pośrednio podmiotem posiadającym lub kontrolowanym oraz wskazać podmiot posiadający lub kontrolujący, a także opisać charakter tej kontroli.

Podmiot dominujący

Zgodnie z otrzymanym przez Bank w dniu 2 sierpnia 2016 r. zawiadomieniem w trybie art. 25o Prawa Bankowego, podmiotem dominującym wobec Banku jest Skarb Państwa. Na datę wyżej wskazanego zawiadomienia, Skarb Państwa przekroczył próg 75% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu. Na Datę Prospektu Skarb Państwa posiada akcje Banku: (i) bezpośrednio – poprzez państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz (ii) pośrednio – poprzez podmioty zależne do Skarbu Państwa.

Kontrola NFOŚiGW

Na Datę Prospektu większościovym akcjonariuszem Banku jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej („**Akcjonariusz Większościowy**”, „**NFOŚiGW**”), który posiada 32.951.960 Akcji reprezentujących 52,41% kapitału zakładowego Banku oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Przed przeprowadzeniem emisji Akcji Dopuszczanych Akcjonariusz Większościowy posiadał 12.951.960 Akcji Istniejących, reprezentujących 56,62% kapitału zakładowego Banku oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Charakter kontroli

Akcjonariusz Większościowy wykonuje prawa akcjonariusza określone w szczególności w Kodeksie Spółek Handlowych oraz w Statucie. Akcjonariusz Większościowy dzięki posiadaniu większości głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku ma decydujący wpływ na uchwały podejmowane przez ten organ, w szczególności uchwały w kluczowych sprawach dotyczących organizacji i działalności Banku, do których należą w szczególności: (i) podział zysku/pokrycie straty poniesionej przez Bank, (ii) udzielenie absolutorium członkom organów Banku, (iii) powoływanie i odwoływanie członków Rady Nadzorczej.

Ponieważ Rada Nadzorcza wybiera i odwołuje Zarząd, Akcjonariusz Większościowy, mając decydujący wpływ na skład Rady Nadzorczej, ma również pośrednio wpływ na skład Zarządu.

B.7 Wybrane najważniejsze historyczne informacje finansowe dotyczące emitenta, przedstawione dla każdego roku obrotowego okresu objętego historycznymi informacjami finansowymi, jak również dla następującego po nim okresu śródrocznego, wraz z porównywalnymi danymi za ten sam okres poprzedniego roku obrotowego, przy czym wymóg przedstawiania porównywalnych informacji bilansowych uznaje się za spełniony przez podanie informacji bilansowych na koniec roku.

Należy dołączyć opis znaczących zmian sytuacji finansowej i wyniku operacyjnego emitenta w okresie objętym najważniejszym historycznymi informacjami finansowymi lub po zakończeniu tego okresu.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	694.688	659.912	746.228
Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	(385.461)	(398.501)	(456.786)
Wynik z tytułu odsetek	309.227	261.411	289.442
Przychody z tytułu opłat i prowizji	140.145	143.248	133.267
Koszty z tytułu opłat i prowizji	(30.977)	(30.523)	(30.255)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	109.168	112.725	103.012
Przychody z tytułu dywidend	5.264	5.279	4.541
Wynik na działalności handlowej	69.980	52.319	78.028
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	4.214	17.781	34.930
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	3.821	707	(1.394)
Wynik z pozycji wymiany	19.926	35.700	24.475
Pozostałe przychody operacyjne	13.155	21.221	14.228
Pozostałe koszty operacyjne	(23.858)	(18.775)	(20.308)
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	(208.759)	(114.138)	(68.202)
Ogólne koszty administracyjne	(381.050)	(431.081)	(377.210)
Wynik na działalności operacyjnej	(78.912)	(56.851)	81.542
Zysk/strata brutto	(78.912)	(56.851)	81.542
Obciążenia podatkowe	18.764	5.733	(15.975)
- część bieżąca	(2.808)	(3.058)	(15.589)
- część odroczone	21.572	8.791	(386)
Zysk/strata netto	(60.148)	(51.118)	65.567

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Zysk/strata netto	(60.148)	(51.118)	65.567
Składniki przenoszone do rachunku zysków i strat	(22.228)	(27.563)	7.497
Zysk/strata z tyt. wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży	(22.199)	(25.969)	14.861
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	(5.190)	(9.940)	(5.605)
Podatek odroczone	5.161	8.346	(1.759)
Składniki nie przenoszone do rachunku zysków i strat	1.359	479	(74)
Przeszacowanie rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych	1.678	591	(92)
Podatek odroczone	(319)	(112)	18
Całkowity dochód ogółem	(81.017)	(78.202)	72.990

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN) (zbadane)</i>		
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym.....	513.754	614.897	394.168
Należności od innych banków	154.668	158.720	346.963
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	59.524	107.182	10.096
Pochodne instrumenty finansowe	126.915	206.949	214.877
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4.840	11.557	21.823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	13.965.259	14.343.558	12.489.421
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe:	5.419.369	5.000.538	5.698.555
- dostępne do sprzedaży	4.233.279	4.072.490	4.708.229
- utrzymywane do terminu zapadalności.....	1.186.090	928.048	990.326
Wartości niematerialne	131.310	147.610	164.898
Rzeczowe aktywa trwałe.....	81.723	89.411	132.023
Aktywa z tytułu podatku dochodowego.....	73.371	49.683	29.882
- bieżące.....	1.422	3.757	0
- odroczone	71.949	45.926	29.882
Inne aktywa	298.756	191.667	169.203
Aktywa razem	20.829.489	20.921.772	19.671.909
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego.....		5	38
Zobowiązania wobec innych banków	115.764	216.404	354.086
Pochodne instrumenty finansowe	122.382	152.291	194.090
Pochodne instrumenty zabezpieczające	27.406	37.621	41.504
Zobowiązania wobec klientów.....	17.123.578	15.968.163	14.228.040
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych.....	829.735	2.318.189	2.594.781
Zobowiązania podporządkowane.....	601.373	599.961	566.435
Rezerwy.....	7.043	19.261	9.902
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego.....	265	397	7.652
- bieżące.....	265	6	6.280
- odroczone	0	391	1.372
Pozostałe zobowiązania	220.054	140.924	127.613
Zobowiązania razem.....	19.047.600	19.453.216	18.124.141
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał własny przypadający na udziałowców jednostki dominującej:			
Kapitał podstawowy	1.160.291	760.291	760.423
- kapitał zakładowy.....	628.732	228.732	228.732
- akcje własne	(1.292)	(1.292)	(1.160)
- kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej.....	532.851	532.851	532.851
Kapitał z aktualizacji wyceny	(21.950)	1.421	28.505
Zyski zatrzymane.....	643.548	706.844	758.840
Kapitał własny razem	1.781.889	1.468.556	1.547.768
Kapitał własny i zobowiązania razem	20.829.489	20.921.772	19.671.909

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Wybrane elementy ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN) (zbadane)</i>		
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej			

Zysk/strata brutto.....	(78.912)	(56.851)	81.542
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej.....	1.656.013	251.681	(422.046)
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej			
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej.....	(269.661)	118.049	(14.252)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej			
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej.....	(1.218.064)	(376.509)	(80.175)
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych.....	168.288	(6.779)	(516.473)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Wybrane wskaźniki finansowe

	Na dzień i za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(%)		
Marża odsetkowa na aktywach ogółem ⁽¹⁾	1,5	1,3	1,5
Koszty/dochody (C/I) ⁽²⁾	74,6	88,3	71,6
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ⁽³⁾	(0,3)	(0,3)	0,3
Stopa zwrotu z kapitału (ROE) ⁽⁴⁾	(3,7)	(3,4)	4,3
Kredyty/depozyty ⁽⁵⁾	81,6	89,8	87,8
Wskaźnik kredytów i pożyczek brutto z utratą wartości w portfelu kredytów ogółem (brutto) ⁽⁶⁾	11,0	7,1	7,2
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności) ⁽⁷⁾	14,28	12,10	14,03
Współczynnik Tier 1.....	11,37	9,13	10,46

Źródło: Bank

* Wskaźniki obliczone w oparciu o historyczne wyniki Grupy za 2016 r. i jej sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2016 r z uwzględnieniem wpływu utworzenia przez Grupę odpisów związanych z kredytami na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe. Zob. rozdz. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Czynniki szczególne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe – Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości”.

(1) Relacja analityzowanego wyniku z tytułu odsetek do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu.

(2) relacja ogólnych kosztów administracyjnych do wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu opłat i prowizji, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na działalności handlowej, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń i wyniku z pozycji wymiany, wyniku z pozostałych operacji.

(3) Relacja zysku netto z czterech kwartałów do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu.

(4) Relacja zysku netto z czterech kwartałów do średniego stanu kapitałów własnych z początku i końca okresu czterech kwartałów.

(5) Kredyty i pożyczki udzielone klientom/zobowiązania wobec klientów; bez uwzględnienia obligacji własnych.

(6) Kredyty i pożyczki w przypadku których wykazano utratę wartości/razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto.

(7) Kalkulacja współczynników zgodnie z CRR – Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych

B.8 Wybrane najważniejsze informacje finansowe pro forma, ze wskazaniem ich charakteru.

Przy wybranych najważniejszych informacjach finansowych pro forma należy wyraźnie stwierdzić, że ze względu na ich charakter, informacje finansowe pro forma dotyczą sytuacji hipotetycznej, a tym samym nie przedstawiają rzeczywistej sytuacji finansowej Banku ani jego wyników.

Nie dotyczy. Po stronie Banku nie zaszły przesłanki, które zgodnie z Rozporządzeniem 809/2004 nakładająby obowiązek sporządzenia przez Bank informacji finansowych pro forma.

B.9 W przypadku prognozowania lub szacowania zysków należy podać wielkość liczbową.

Nie dotyczy. Bank nie publikuje prognoz ani szacunków zysku.

B.10 Opis charakteru wszystkich zastrzeżeń zawartych w raporcie biegłego rewidenta w odniesieniu do historycznych informacji finansowych.

Nie dotyczy. Raporty biegłego rewidenta w odniesieniu do historycznych informacji finansowych nie zawierały zastrzeżeń.

B.11 W przypadku gdy poziom kapitału obrotowego emitenta nie wystarcza na pokrycie jego obecnych potrzeb, należy załączyć wyjaśnienie.

Nie dotyczy. Poziom kapitału obrotowego Grupy wystarcza na pokrycie jego obecnych potrzeb.

Dział C – papiery wartościowe	
C.1	Opis typu i klasy papierów wartościowych stanowiących przedmiot oferty lub dopuszczenia do obrotu, w tym ewentualny kod identyfikacyjny papierów wartościowych.
	Niniejszy prospekt emisyjny został sporządzony w związku z ubieganiem się przez Bank Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą w Warszawie o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. 40.000.000 akcji Banku serii U („ Akcje Dopuszczane ”) („ Dopuszczenie Akcji ”). Akcje Dopuszczane będą stanowiły do 63,62% kapitału zakładowego Banku oraz do 63,62% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.
C.2	Waluta emisji papierów wartościowych.
	Akcje Dopuszczane są emitowane w złotych (zł).
C.3	Liczba akcji wyemitowanych i w pełni opłaconych oraz wyemitowanych i nieopłaconych w pełni. Wartość nominalna akcji lub wskazanie, że akcje nie mają wartości nominalnej.
	Na Datę Prospektu kapitał zakładowy Banku wynosi 628.732.450 zł i dzieli się na 62.873.245 akcji o wartości nominalnej 10 zł każda. Na kapitał zakładowy Banku składa się: 236.700 akcji serii A, 1.263.300 akcji serii B, 500.000 akcji serii C, 1.300 000 akcji serii D, 700.000 akcji serii E, 1.500.000 akcji serii F, 1.260.000 akcji serii G, 670.000 akcji serii H, 70.000 akcji serii I, 1.055.000 akcji serii J, 945.000 akcji serii K, 1.200.000 akcji serii L, 2.500.000 akcji serii M, 1.853.000 akcji serii N, 1.320.245 akcji serii O, 6.500.000 akcji serii P oraz 40.000.000 akcji serii U.
C.4	Opis praw związanych z papierami wartościowymi.
	<p>Prawo do rozporządzania Akcjami</p> <p>Akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do rozporządzania Akcjami. Na rozporządzanie Akcjami składa się ich zbycie (przeniesienie własności) oraz inne formy rozporządzenia, w tym zastawienie, ustanowienie na Akcjach prawa użytkowania i ich wydzierżawienie.</p> <p>Opis obowiązków związanych z nabywaniem i zbywaniem akcji banków działających w Polsce notowanych na GPW znajduje się w rozdziale „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem Akcji”.</p> <p>Dywidenda</p> <p><i>Prawo do dywidendy</i></p> <p>Akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do udziału w zysku wykazanym w rocznym, zbadanym przez biegłego rewidenta jednostkowym sprawozdaniu finansowym, który zostanie przeznaczony uchwałą Walnego Zgromadzenia do wypłaty na rzecz akcjonariuszy Banku (prawo do dywidendy).</p> <p>Prawo poboru</p> <p>Akcjonariuszom Banku przysługuje prawo objęcia akcji Banku nowej emisji w stosunku do liczby posiadanych Akcji (prawo poboru). Akcjonariusze Banku mają prawo pierwszeństwa do objęcia nowych akcji Banku w stosunku do liczby posiadanych Akcji, przy czym prawo poboru przysługuje również w przypadku emisji papierów wartościowych zamiennych na akcje Banku lub inkorporujących prawo zapisu na akcje Banku. Uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku powinna wskazywać dzień, według którego określa się akcjonariuszy Banku, którym przysługuje prawo poboru nowych akcji (dzień prawa poboru). Dzień prawa poboru nie może być ustalony później niż z upływem sześciu miesięcy, licząc od dnia powzięcia uchwały. Porządek obrad Walnego Zgromadzenia, na którym ma być podjęta uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku, powinien określać proponowany dzień prawa poboru.</p> <p>Prawo do udziału w majątku w przypadku likwidacji Banku</p> <p>W przypadku likwidacji Banku majątek pozostały po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli Banku dzieli się pomiędzy akcjonariuszy Banku w stosunku do dokonanych przez każdego z nich wpłat na kapitał zakładowy.</p> <p>Prawa i obowiązki związane z Walnym Zgromadzeniem</p> <p>Prawo do udziału w Walnym Zgromadzeniu oraz prawo głosu</p> <p><i>Prawo głosu</i></p> <p>Akcjonariusz wykonuje prawo głosu na Walnych Zgromadzeniach. Zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych, Walne</p>

<p>Zgromadzenia mogą być zwyczajne (zwyczajne Walne Zgromadzenia) lub nadzwyczajne (nadzwyczajne Walne Zgromadzenia).</p> <p>Zwołanie Walnego Zgromadzenia</p> <p><i>Podmioty uprawnione do zwołania Walnego Zgromadzenia</i></p> <p>Ponadto akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Banku mogą żądać zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w porządku obrad tego Walnego Zgromadzenia. Żądanie zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia żądania Zarządowi nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy może upoważnić do zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy Banku występujących z tym żądaniem. Sąd wyznacza przewodniczącego tego Walnego Zgromadzenia.</p> <p><i>Prawo umieszczenia określonych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia</i></p> <p>Akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Banku mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie powinno zostać zgłoszone Zarządowi nie później niż na dwadzieścia jeden dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Żądanie może zostać złożone w postaci elektronicznej. Zarząd jest obowiązany niezwłocznie, jednak nie później niż na osiemnaście dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia, ogłosić zmiany w porządku obrad wprowadzone na żądanie akcjonariuszy Banku. Ogłoszenie następuje w sposób właściwy dla zwołania Walnego Zgromadzenia.</p> <p><i>Prawa zgłaszania Bankowi projektów uchwał</i></p> <p>Akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego mogą przed terminem Walnego Zgromadzenia zgłaszać Bankowi na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad. Bank niezwłocznie ogłasza projekty uchwał na swojej stronie internetowej.</p> <p><i>Prawo żądania wydania odpisów wniosków</i></p> <p>Każdy akcjonariusz Banku ma prawo żądać wydania mu odpisów wniosków w sprawach objętych porządkiem obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie takie należy złożyć do Zarządu, nie później niż w terminie tygodnia przed Walnym Zgromadzeniem.</p> <p><i>Prawo do uzyskania informacji</i></p> <p>Zarząd jest zobowiązany do udzielenia akcjonariuszowi Banku, podczas obrad Walnego Zgromadzenia, na jego żądanie informacji dotyczących Banku, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia. Jeżeli przemawiają za tym ważne powody, Zarząd może udzielić informacji na piśmie poza Walnym Zgromadzeniem. W takim wypadku Zarząd jest obowiązany udzielić informacji nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia przez akcjonariusza Banku żądania podczas Walnego Zgromadzenia.</p>
<p>C.5 Opis wszystkich ograniczeń dotyczących swobodnej zbywalności papierów wartościowych.</p>
<p>Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, każdy kto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osiągnął lub przekroczył 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33 1/3%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej; albo • posiadał co najmniej 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33 1/3%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce, a w wyniku zmniejszenia tego udziału osiągnął, odpowiednio, 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 33 1/3%, 50%, 75% albo 90% lub mniej ogólnej liczby głosów, <ul style="list-style-type: none"> – jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym KNF oraz tę spółkę publiczną, nie później niż w terminie czterech dni roboczych od dnia, w którym dowiedział się o zmianie udziału w ogólnej liczbie głosów lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się o niej dowiedzieć, a w przypadku zmiany wynikającej z nabycia lub zbycia akcji spółki publicznej w transakcji zawartej na rynku regulowanym lub w alternatywnym systemie obrotu – nie później niż w terminie sześciu dni sesyjnych od dnia zawarcia transakcji. Dniami sesyjnymi są dni sesyjne określone przez spółkę prowadzącą rynek regulowany (w wypadku Banku – GPW) w regulaminie, zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, oraz ogłoszone przez KNF w drodze publikacji na stronie internetowej.   <p>Obowiązek dokonania zawiadomienia KNF oraz spółki publicznej powstaje również w przypadku:</p>

- zmiany dotychczas posiadanego udziału ponad 10% ogólnej liczby głosów o co najmniej:
  - 2% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej, której akcje są dopuszczone do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych (na Datę Prospektu takim rynkiem jest rynek podstawowy GPW);
  - 5% ogólnej liczby głosów – w spółce publicznej, której akcje są dopuszczone do obrotu na innym rynku regulowanym niż rynek oficjalnych notowań giełdowych;
- zmiany dotychczas posiadanego udziału ponad 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej o co najmniej 1% ogólnej liczby głosów.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego, podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, nabyć albo objąć akcje lub prawa z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie, odpowiednio, 10%, 20%, jednej trzeciej, 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym, jest obowiązany każdorazowo zawiadomić KNF o zamiarze ich nabycia albo objęcia. Podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, stać się podmiotem dominującym banku krajowego w sposób inny niż przez nabycie albo objęcie akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej większość ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, jest każdorazowo obowiązany zawiadomić o tym zamiarze KNF.

Podmiot, który bezpośrednio lub pośrednio nabywa lub obejmuje akcje lub prawa z akcji banku krajowego, jeżeli stanowią one wraz z akcjami objętymi lub nabytymi wcześniej pakiet powodujący osiągnięcie lub przekroczenie progu 5%, 10%, 20%, 25%, jednej trzeciej, 50%, 66% i 75% łącznej liczby głosów na walnym zgromadzeniu albo podmiot, który stał się podmiotem dominującym względem banku krajowego, jest każdorazowo obowiązany niezwłocznie powiadomić o tym bank.

Bank jest zobowiązany do wystosowania zawiadomienia do KNF w ciągu 14 dni od jego otrzymania.

- Podmiot jest zobowiązany do powiadomienia KNF o zamiarze zbycia, bezpośrednio lub pośrednio, pakietu akcji w banku krajowym:
- uprawniającego go do wykonywania ponad 10% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu;
- jeśli w wyniku tego zbycia pakiet akcji, który pozostanie w jego posiadaniu, będzie uprawniał go do wykonywania mniej niż 10%, 20%, jednej trzeciej lub 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu.

Spółka dominująca, w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 4 Kodeksu Spółek Handlowych, ma obowiązek zawiadomić spółkę zależną o powstaniu lub ustaniu stosunku dominacji w terminie dwóch tygodni od dnia powstania tego stosunku, pod rygorem zawieszenia wykonywania prawa głosu z akcji spółki dominującej reprezentujących więcej niż 33% kapitału zakładowego spółki zależnej.

Uchwała walnego zgromadzenia, powzięta z naruszeniem obowiązku zawiadomienia, jest nieważna, chyba że spełnia wymogi kworum oraz większości głosów bez uwzględnienia głosów nieważnych.

C.6 Wskazanie, czy oferowane papiery wartościowe są lub będą przedmiotem wniosku o dopuszczenie do obrotu na rynku regulowanym oraz wskazanie wszystkich rynków regulowanych, na których papiery wartościowe są lub mają być przedmiotem obrotu.

Na Datę Prospektu Akcje Dopuszczane nie są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym lub jakimkolwiek innym odpowiednim rynku.

Bank zamierza ubiegać się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) prowadzonym przez GPW.

C.7 Opis polityki dywidendy.

Z uwagi na realizację przez Bank Programu Postępowania Naprawczego oraz wymogi wynikające z art. 142 Prawa Bankowego a także wytyczne, rekomendacje i stanowiska KNF w zakresie zasad wypłaty dywidendy, Bank nie zakłada wypłaty dywidendy w latach 2016-2020. Zysk wypracowany w tych latach zostanie przeznaczony na podniesienie kapitału własnego Banku.

Dział D – Ryzyko

D.1 Najważniejsze informacje o głównych czynnikach ryzyka charakterystycznych dla emitenta lub jego branży.

Czynniki ryzyka dotyczące działalności Banku

Ryzyko związane z niewdrożeniem lub brakiem skutecznej realizacji przez Bank przyjętej strategii rozwoju – jeżeli Bank

nie wdroży z powodzeniem przyjętej strategii rozwoju, może to mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z nieutrzymaniem źródeł finansowania na poziomie adekwatnym do zakładanej działalności kredytowej – jeżeli Bank nie utrzyma tempa wzrostu wartości zgromadzonych depozytów od klientów na wystarczającym poziomie, ani nie uzyska środków na działalność kredytową z emisji obligacji lub z depozytów pozyskiwanych z rynku międzybankowego może nie mieć wystarczających środków na swoją działalność kredytową lub może nie utrzymać aktualnej stopy wzrostu portfela kredytowego, co może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z realizowanym przez Bank postępowaniem naprawczym – zgodnie z art. 142 Prawa Bankowego Bank przekazał do KNF program postępowania naprawczego („**Program Postępowania Naprawczego**”) („**Postępowanie Naprawcze**”). 14 grudnia 2016 r. Program Postępowania Naprawczego został zaakceptowany przez KNF. W związku z zainicjowanym postępowaniem naprawczym, KNF może w drodze decyzji administracyjnej wpływać na działalność i strategię Banku, m.in. zakazać udzielania lub ograniczyć udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych akcjonariuszom oraz członkom zarządu, rady nadzorczej i pracownikom banku, a także wydać decyzję o ustanowieniu zarządu komisarycznego nad Bankiem, co może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku. W okresie realizacji Programu Postępowania Naprawczego zysk osiągnięty przez Bank jest przeznaczany w pierwszej kolejności na pokrycie strat, a następnie na zwiększenie funduszy własnych Banku.

Ryzyko związane z brakiem możliwości pozyskania przez Bank kapitału na korzystnych warunkach oraz możliwością niespełnienia wymogów dotyczących minimalnego poziomu adekwatności kapitałowej – Bank może zostać zmuszony do pozyskania dodatkowego kapitału w celu realizacji strategii rozwoju, a także w celu utrzymania współczynników wypłacalności powyżej wymaganego minimum. Możliwość pozyskania przez Bank nowego kapitału może być ograniczona przez wiele czynników, które mogą niekorzystnie wpływać na warunki pozyskania przez Bank dodatkowego kapitału. Spełnienie przez Bank wymagań w zakresie adekwatności kapitałowej może być uzależnione od wielu czynników. Konieczność pozyskania kapitału na niekorzystnych warunkach, a także niespełnienie wymogów dotyczących minimalnego poziomu adekwatności kapitałowej może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Grupa posiada ekspozycję kredytową wobec sektora energii odnawialnej, w tym portfela kredytów związanych z farmami wiatrowymi, która jest uzależniona od zmian przepisów dotyczących odnawialnych źródeł energii - sektor odnawialnych źródeł energii jest podatny na zmiany przepisów regulujących ten sektor gospodarki, a w szczególności tych dotyczących subsydiowania tego typu działalności (na których kredytobiorcy z tego sektora często polegają). Zmiany w otoczeniu prawnym dotyczącym odnawialnych źródeł energii, a w szczególności zmiany ustaw regulujących rynek źródeł energii odnawialnych, a także przepisów dotyczących instalowania źródeł energii odnawialnych uchwalonych w dniu 20 maja 2016 r., wywarły niekorzystny wpływ na wyniki działalności i sytuację finansową kredytobiorców z tego sektora. Nadpodaż zielonych certyfikatów na rynku energii jest kolejnym czynnikiem wywierającym niekorzystny wpływ na kredytobiorców. Wystąpienie niekorzystnych warunków w sektorze energii odnawialnej może istotnie wpłynąć na zdolność kredytobiorców z tego sektora do spłaty ich kredytów, co może mieć istotny niekorzystny wpływ na wyniki działalności lub sytuację finansową Grupy.

Ryzyko niemożności zwiększenia lub utrzymania przez Bank marży odsetkowej na obecnym poziomie – wynik z tytułu odsetek jest istotnym składnikiem wyniku finansowego Banku. Na możliwość zwiększenia lub utrzymania marży odsetkowej ma wpływ wiele czynników, ze względu na które Bank może być narażony na konieczność obniżenia marży, co może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Wdrożenie MSSF 9 oraz innych zmian w stosowanych przez Grupę standardach rachunkowości może mieć niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej pozycję kapitałową oraz sytuację finansową – zmiany stosowanych przez Grupę standardów rachunkowości, w szczególności przejście z MSR 39 na MSSF 9, mogą mieć niekorzystny wpływ na wyniki działalności Grupy, jej pozycję kapitałową i sytuację finansową w szczególności poprzez wpływ na zwiększenie wysokości odpisów z tytułu utraty wartości portfela kredytowego Grupy.

Ryzyko związane z istotnym udziałem Banku w finansowaniu projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej – Bank finansuje projekty realizowane przez sektor publiczny, w tym refinansowane lub współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. Jeżeli wartość środków z UE ulegnie zmniejszeniu lub środki te przestaną być dostępne, Bank nie będzie mógł oferować kredytów w tym sektorze w dotychczasowej skali, co może skutkować ograniczeniem tradycyjnej bazy klientów, co może niekorzystnie wpłynąć na konkurencyjność Banku.

Ryzyko spadku popytu na finansowanie projektów proekologicznych – portfel kredytowy Banku jest skoncentrowany na przedsięwzięciach związanych z ochroną środowiska oraz projektach proekologicznych. W przypadku niekorzystnych warunków ekonomicznych, rynkowych lub zmiany przepisów prawnych, w szczególności dotyczących systemu wsparcia produkcji energii odnawialnej, liczba takich projektów może ulec ograniczeniu, co może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko związane z nieskutecznością stosowanych przez Bank metod zarządzania ryzykiem w zakresie zarządzania i utrzymania zakładanego poziomu ryzyka – Bank w celu ograniczenia ponoszonych strat z tytułu działalności

kredytowej stosuje szereg narzędzi jakościowych i ilościowych oraz procedury zarządzania ryzykiem, które mogą nie być wystarczające do właściwej oceny przyszłego ryzyka, co może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Bank jest narażony na ryzyko płynności – tj. ryzyko wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań, na skutek niekorzystnego ukształtowania się struktury aktywów i zobowiązań oraz niedopasowania terminowego bieżących strumieni pieniężnych, a także na skutek niekorzystnych warunków rynkowych. Utrata płynności może zostać zmuszony do korzystania z kosztownych i niepewnych źródeł finansowania, które ze względu na częste uzależnienie od kondycji finansowej i kredytowej podmiotu ubiegającego się o finansowanie, mogą w ogóle nie być dla Banku dostępne. Utrata płynności może wpłynąć na funkcjonowanie i istnienie Banku.

Ryzyko wynikające z udzielenia przez Bank kredytów denominowanych w walutach obcych – istotną część kredytów udzielanych przez Bank stanowią kredyty denominowane w walutach obcych. Znaczna część klientów, którzy zaciągnęli kredyt w walucie obcej jest narażona na ryzyko walutowe i w ocenie Banku większość z tych klientów nie zabezpiecza się przez ryzykiem deprecjacji złotego. Osłabienie złotego może ograniczyć zdolność klientów do terminowej spłaty zaciągniętych kredytów, a także niekorzystnie wpłynąć na poziom zabezpieczenia hipotecznego w relacji do wartości kredytu wyrażonej w złotych polskich, co z kolei może mieć negatywne skutki dla działalności, sytuacji finansowej lub wyników Banku.

Ryzyko związane ze spadkiem wartości polskich skarbowych papierów wartościowych – znaczną część inwestycyjnych papierów wartościowych posiadanych przez Bank stanowią instrumenty dłużne emitowane przez Skarb Państwa oraz bony pieniężne emitowane przez NBP. Spadek ich wartości może negatywnie wpłynąć na poziom kapitałów Banku, a w konsekwencji na jego sytuację płynnościową i wyniki finansowe.

Ryzyko związane z możliwością dokonania znaczących wpłat do BFG – Bank jest zobowiązany dokonywać wpłat na poczet funduszu ustanowionego w celu gwarantowania depozytów. Wystąpienie niekorzystnych czynników wpływających na bezpieczeństwo lub stabilność sektora bankowego może prowadzić do zwiększenia obowiązkowych płatności na rzecz BFG. Ewentualny wzrost opłat wnoszonych przez Bank na BFG może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko obniżenia ratingu Banku skutkującego zwiększeniem kosztów finansowania – rating wpływa na warunki, w szczególności na koszty, pozyskiwania finansowania przez Bank. Obniżenie ratingu Banku może skutkować wzrostem kosztów związanych z transakcjami na rynku międzybankowym i może mieć niekorzystny wpływ na płynność i pozycję konkurencyjną Banku, naruszyć zaufanie do Banku, zwiększyć koszty finansowania kredytów, a także pogorszyć marże odsetkowe i rentowność Banku, co w rezultacie może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko związane z wypłatą dywidendy – dokonanie przez Bank wypłaty dywidendy podlega różnego rodzaju ograniczeniom prawnym (np. termin czy metoda wypłaty dywidendy). Wypłata dywidendy może nastąpić tylko wtedy, gdy Walne Zgromadzenie podejmie uchwałę o przeznaczeniu zysku do podziału pomiędzy akcjonariuszy w postaci wypłaty dywidendy. Wypłata dywidendy podlega też ograniczeniom wynikającym z Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym oraz decyzji, zaleceń i stanowisk KNF. Brak wypłaty dywidendy może negatywnie wpłynąć na kurs Akcji. Wypłata dywidendy z naruszeniem przepisów prawa może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową i wyniki Banku.

Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego

Ryzyko związane ze zmianami regulacji sektora usług finansowych i bankowości w Polsce oraz na świecie – działalność Banku podlega wielu przepisom prawa polskiego i europejskiego, a także różnego rodzaju orzeczeniom sądowym i decyzjom administracyjnym oraz rekomendacjom i zaleceniom organów administracji, które nakładają wymogi i ograniczenia o szerokim zakresie zastosowania. Liczba nowych lub zmienionych przepisów i regulacji dotyczących działalności bankowej istotnie wzrosła w ostatnim czasie, skutkując dodatkowymi kosztami oraz niepewnością w stosunku do wszystkich banków europejskich. Nie można wykluczyć, że międzynarodowe i polskie regulacje dotyczące działalności bankowej, nie staną się bardziej restrykcyjne, co z kolei może wpłynąć na strategię Banku, jego potencjał wzrostu, kwotę marży pobieranej przez Bank, a także na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z konkurencją ze strony polskiego sektora finansowego, firm pożyczkowych, a także podmiotów spoza usług finansowych – działania ze strony innych banków i podmiotów oferujących produkty konkurencyjne w stosunku do produktów Banku, a także wzrost konkurencyjności rynku produktów i usług bankowych mogą mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z rekomendacjami wydawanymi przez KNF – w ostatnich latach KNF wydała wiele nowych rekomendacji i wprowadziła zmiany do poprzednio wydanych rekomendacji, w wyniku których banki działające w Polsce podlegają surowszym i ściślejszym wymogom dotyczącym działalności kredytowej i wymogów kapitałowych, w których wyniku już istniejących rekomendacji oraz ewentualnego wydania nowych rekomendacji w Bank może podlegać surowszym i ściślejszym wymogom nadzoru bankowego, większym wymogom w zakresie adekwatności kapitałowej lub może zostać zobowiązany do poniesienia dodatkowych kosztów lub może podlegać

ograniczeniom w stosunku do angażowania się w różnego rodzaju transakcje. Bank nie można również wykluczyć, że w związku z rekomendacjami będzie zmuszony dokonać retrospektywnie korekty raportowanych wyników. Powyższe może negatywnie wpłynąć na strategię Banku, jego potencjał wzrostu, kwotę opłat i prowizji, marży pobieranej przez Bank, a w konsekwencji także na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku

Ryzyko związane z możliwym obniżeniem stopy wzrostu polskiego sektora bankowego – rozwój sektora bankowego jest powiązany z kondycją krajowej gospodarki, jak i oczekiwaniami co do koniunktury gospodarczej w przyszłości. Jeżeli stopa wzrostu polskiego sektora bankowego będzie znacznie niższa niż w przeszłości, może to mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko ekspozycji sektora bankowego w Polsce na kurs CHF oraz ryzyko podjęcia politycznych decyzji zmierzających do rozwiązania kwestii zadłużenia w CHF – Polski sektor bankowy posiada znaczną część aktywów denominowanych w CHF, w związku z tym zmiany kursu CHF względem PLN, w szczególności takie jak te które wystąpiły w ostatnich latach, mogą mieć istotny wpływ na sytuację banków oraz kredytobiorców. Dodatkowe ryzyko stanowią podejmowane w tym zakresie decyzje polityczne, które nakierowane są na ochronę kredytobiorców obciążając tym samym sektor bankowy.

Ryzyko wprowadzenia unijnego podatku od transakcji finansowych – obecnie trwają prace nad paneuropejską regulacją wprowadzającą podatek od transakcji finansowych, którego wprowadzenie może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Czynniki ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi i rynkowymi

Ryzyko wpływu zdarzeń gospodarczych o charakterze globalnym – warunki makroekonomiczne i sytuacja na rynku finansowym wpływają na działalność Banku i jego wyniki, co może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Bank.

D.3 Najważniejsze informacje o głównych czynnikach ryzyka charakterystycznych dla papierów wartościowych

Czynniki ryzyka związane z Dopuszczeniem Akcji oraz Akcjami

Ryzyko związane z naruszeniem przez Bank przepisów prawa co może skutkować wydaniem przez KNF decyzji nakazującej wstrzymanie ubiegania się albo zakazującej ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku regulowanym – w przypadku stwierdzenia przez KNF naruszenia lub uzasadnionego podejrzenia naruszenia regulacji dotyczących oferty publicznej i rynku kapitałowego KNF może wydać decyzje, które uniemożliwią dopuszczenie lub ubieganie się o dopuszczenie akcji do obrotu, co może niekorzystnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z możliwością niedopuszczenia lub niewprowadzenia Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) GPW – dopuszczenie i wprowadzenie i Akcji do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) GPW jest uzależnione od zgody Zarządu GPW oraz od przyjęcia przez KDPW Akcji do depozytu papierów wartościowych po spełnieniu określonych kryteriów. Bank nie może zagwarantować, że Zarząd GPW wyrazi powyższą zgodę oraz że Akcje Dopuszczane zostaną wprowadzone i dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym GPW.

Ryzyko związane z wykluczeniem Akcji z obrotu na GPW, w przypadku gdy Bank nie spełni wymagań określonych w Regulaminie GPW lub w Ustawie o Ofercie Publicznej – papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na GPW mogą zostać z niego wykluczone przez Zarząd GPW w przypadkach szczegółowo określonych w Regulaminie Giełdy oraz Szczegółowych Zasadach Obrotu Giełdowego. Nie ma gwarancji, że w przyszłości nie wystąpi którakolwiek z przesłanek stanowiąca podstawę do wykluczenia Akcji Banku z obrotu na GPW. Wraz z wykluczeniem papierów wartościowych z obrotu giełdowego inwestorzy tracą możliwość dokonywania obrotu tymi papierami wartościowymi na GPW, co w negatywny sposób może wpłynąć na płynność tych papierów wartościowych. Sprzedaż papierów wartościowych, które zostały wykluczone z obrotu giełdowego, może zostać dokonana po istotnie niższych cenach w stosunku do ostatnich kursów transakcyjnych w obrocie giełdowym.

Ryzyko związane z obniżeniem lub istotnymi wahaniami ceny rynkowej Akcji – cena rynkowa Akcji może ulec obniżeniu lub może podlegać istotnym wahaniom wywołanym przez wiele czynników, z których większość pozostaje poza kontrolą Banku, i które niekoniecznie są związane z działalnością i perspektywami rozwoju Banku. Ponadto ceny papierów wartościowych notowanych na rynkach kapitałowych podlegają znacznym fluktuacjom cen, które mogą być niezwiązane lub nieproporcjonalnie wysokie w porównaniu do zmian wyników ich emitentów. Takie ogólne czynniki rynkowe mogą mieć negatywny wpływ na kurs Akcji, niezależnie od wyników działalności Banku.

Ryzyko ograniczonej płynności Akcji Dopuszczanych – dopuszczenie i wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku regulowanym nie zapewnia ich płynności – spółki notowane na giełdach papierów wartościowych doświadczają okresowych, znaczących wahań wolumenów obrotów ich papierów wartościowych, co może negatywnie wpłynąć na cenę rynkową Akcji Dopuszczanych.

Naruszenie regulacji dotyczących oferty publicznej lub rynku kapitałowego przez Bank lub osoby działające w jego

imieniu może doprowadzić do nałożenia przez KNF sankcji administracyjnych, które mogą negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku – w wypadku, gdy spółka publiczna nie wykonuje obowiązków wymaganych przez przepisy prawa lub wykonuje je nienależycie, w szczególności obowiązki informacyjne, KNF może wydać decyzję o wykluczeniu papierów wartościowych z obrotu na rynku regulowanym, nałożyć karę pieniężną, albo zastosować obie sankcje łącznie. Dodatkowo Bank może zostać pociągnięty do odpowiedzialności za niektóre przestępstwa popełnione na jego korzyść przez osoby m.in. zajmujące w nim kierownicze stanowiska lub działające jako członek organu. Maksymalna kara pieniężna jaka może zostać nałożona na Bank to równowartość w PLN 15 mln euro lub 15% całkowitych rocznych obrotów). Powyższe może mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową i wyniki Banku.

Wartość Akcji Dopuszczanych dla inwestorów zagranicznych może ulec obniżeniu na skutek zmienności kursów walutowych – walutą notowań Akcji Dopuszczanych na GPW będzie złoty, wpłaty na Akcje Dopuszczane wnoszone przez inwestorów zagranicznych również będą dokonywane w złotych, co będzie się wiązało z koniecznością wymiany waluty krajowej inwestora zagranicznego na złote według określonego kursu wymiany, który może być inny niż kurs utrzymujący się w przyszłości. W konsekwencji, stopa zwrotu z inwestycji w Akcje Dopuszczane będzie zależna nie tylko od zmiany kursu Akcji Dopuszczanych w okresie inwestycji, ale także od zmian kursu waluty krajowej danego inwestora względem złotego.

Dział E – Oferta

E.1 Wpływy pieniężne netto ogółem oraz szacunkowe koszty emisji lub oferty ogółem, w tym szacunkowe koszty pobierane od inwestora przez emitenta lub oferującego.

Nie dotyczy.

E.2a Przyczyny oferty, opis wykorzystania wpływów pieniężnych, szacunkowa wartość netto wpływów pieniężnych.

Nie dotyczy.

E.3 Opis warunków oferty.

Nie dotyczy.

E.4 Opis interesów, włącznie z konfliktem interesów, o istotnym znaczeniu dla emisji lub oferty.

Nie dotyczy.

E.5 Imię i nazwisko (nazwa) osoby lub podmiotu oferującego papier wartościowy do sprzedaży.

Umowy zakazu sprzedaży akcji typu „lock-up”: strony, których to dotyczy; oraz wskazanie okresu objętego zakazem sprzedaży.

Nie dotyczy.

E.6 Wielkość i wartość procentowa natychmiastowego rozwodnienia spowodowanego ofertą.

W przypadku oferty subskrypcji skierowanej do dotychczasowych akcjonariuszy, należy podać wielkość i wartość procentową natychmiastowego rozwodnienia, jeśli nie dokonają oni subskrypcji na nową ofertę.

Poniższa tabela przedstawia informacje na temat struktury kapitału zakładowego Banku przed oraz po emisji Akcji Dopuszczanych.

	Stan przed emisją Akcji Dopuszczanych		Stan po emisji Akcji Dopuszczanych	
Akcje Istniejące.....	22.732.450	100%	22.732.450	36,24%
Akcje Dopuszczane.....	-	-	40.000.000	63,76%
Akcje razem.....	-	-	62.732.450	100%

E.7 Szacunkowe koszty pobierane od inwestora przez emitenta lub oferującego.

Nie dotyczy.

CZYNNIKI RYZYKA

Każdy z wymienionych poniżej czynników ryzyka, jeżeli faktycznie wystąpi, może negatywnie wpłynąć, w istotnym zakresie, na działalność, przychody, wyniki działalności, sytuację finansową oraz perspektywy Banku. Skutkiem ziszczenia się któregośkolwiek z poniższych ryzyk może być spadek ceny rynkowej Akcji, w tym Akcji Dopuszczalnych. Przedstawiona poniżej lista czynników ryzyka nie jest wyczerpująca. Jest możliwe, że istnieją inne okoliczności, które powinny być rozpatrzone przez inwestorów przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Kolejność, w jakiej zostały przedstawione poniższe czynniki ryzyka, nie jest wskazówką co do ich istotności, prawdopodobieństwa ziszczenia się lub potencjalnego wpływu na działalność Banku.

Czynniki ryzyka dotyczące działalności Banku

Ryzyko związane z niewdrożeniem lub brakiem skutecznej realizacji przez Bank przyjętej strategii rozwoju

Główne założenia strategii Banku obejmują osiągnięcie do 2020 r. (poniższe wartości zostały przedstawione bez uwzględnienia podatku bankowego – zobacz również „Regulacje sektora bankowego w Polsce – Podatek od niektórych instytucji finansowych”):

- wskaźnika rentowności aktywów (ROA) na poziomie ok. 0,7%;
- wskaźnika rentowności kapitałów własnych (ROE) na poziomie powyżej 7%; oraz
- wskaźnika kosztów do przychodów netto z działalności operacyjnej (C/I) na poziomie ok. 51%.

Bank zamierza zrealizować powyższe cele strategiczne poprzez: (i) budowę efektywnej i nowoczesnej bankowości detalicznej, (ii) wzrost rentowności i efektywności bankowości korporacyjnej, (iii) aktywne i efektywne wsparcie klientów zewnętrznych i wewnętrznych oraz (iv) budowę kultury wysokich wyników i jakości opartej na wartości Banku. Więcej informacji na temat strategii Banku znajduje się w rozdziale „Opis działalności Banku – Strategia”. Ponadto istotny wpływ na realizację przyjętej przez Bank strategii rozwoju może mieć realizowany przez Bank program postępowania naprawczego – zobacz również „Czynniki ryzyka dotyczące działalności Banku – Ryzyko związane z realizowanym przez Bank postępowaniem naprawczym”.

Jeżeli Bank nie wdroży z powodzeniem przyjętej strategii, może to mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z nieutrzymaniem źródeł finansowania na poziomie adekwatnym do zakładanej działalności kredytowej

Depozyty są dla Banku istotnym źródłem finansowania działalności kredytowej. Istnieje wiele czynników, które mogą mieć negatywny wpływ na poziom depozytów, a niektóre z nich są poza kontrolą Banku, w szczególności, nasilenie konkurencji, warunki gospodarcze i polityczne, w tym sytuacja na rynkach finansowych, polityka NBP, czy poziom stóp procentowych. Klienci Banku mogą dokonywać alternatywnych wyborów inwestycyjnych a ich preferencje w zakresie gromadzenia oszczędności mogą ulec zmianie. Dodatkowo na sytuację Banku mogą wpłynąć okoliczności dotyczące jego klientów takie jak poziom bezrobocia, wysokość średniego wynagrodzenia, czy popyt na dobra konsumpcyjne. Zwiększenie przez Bank wartości portfela depozytów w tempie wystarczającym do finansowania rozwoju działalności kredytowej może być niemożliwe, w szczególności, w wyniku większej konkurencji na rynku depozytów (por. czynnik ryzyka „Ryzyko związane z konkurencją ze strony polskiego sektora finansowego, firm pożyczkowych, a także podmiotów spoza usług finansowych” poniżej) oraz silniejszej konkurencji ze strony innych produktów inwestycyjnych, czego skutkiem może być wycofywanie depozytów przez klientów Banku i przeznaczanie środków na inne produkty inwestycyjne. Nasilająca się konkurencja może również spowodować zwiększenie się kosztów pozyskiwania depozytów.

Ponadto ze względu na specyfikę oferowanych produktów dla działalności bankowej charakterystyczne jest zjawisko niedopasowania struktury terminowej aktywów i zobowiązań. W celu dywersyfikacji źródeł finansowania oraz dążenia do zapewnienia adekwatnego, w relacji do utrzymywanego portfela kredytowego, poziomu źródeł finansowania długoterminowego Bank finansuje swoją działalność poprzez pozyskiwanie długoterminowych depozytów, ale również poprzez emisję dłużnych papierów wartościowych. Na 31 grudnia 2016 r. wszystkie wyemitowane przez Bank obligacje stanowią 7% sumy bilansowej Banku. Istnieje wiele czynników, które mogą mieć negatywny wpływ na wzrost lub utrzymanie poziomu obligacji jako źródła finansowania Banku, a niektóre z nich są poza kontrolą Banku, w tym m.in. warunki gospodarcze i polityczne, poziom stóp procentowych lub czynniki regulacyjne.

Jeżeli Bank nie utrzyma tempa wzrostu wartości zgromadzonych depozytów od klientów na wystarczającym poziomie, ani nie uzyska środków na działalność kredytową z emisji obligacji lub z depozytów pozyskiwanych

z rynku międzybankowego może nie mieć wystarczających środków na swoją działalność kredytową lub może nie utrzymać aktualnej stopy wzrostu portfela kredytowego, co może negatywnie wpłynąć na zdolność Banku do wdrożenia strategii rozwoju i ekspansji działalności. Mniejszy niż zakładany przyrost akcji kredytowej może z kolei negatywnie wpłynąć na poziom wyniku finansowego Banku.

Każdy z powyższych czynników może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z realizowanym przez Bank postępowaniem naprawczym

Ze względu na wykazanie przez Bank w 2015 r. straty bilansowej, w dniu 30 marca 2016 r., Bank przekazał do KNF program postępowania naprawczego w rozumieniu art.142 Prawa Bankowego („**Program Postępowania Naprawczego**”) („**Postępowanie Naprawcze**”). W związku z zainicjowanym Postępowaniem Naprawczym, KNF może w drodze decyzji administracyjnej m.in.: (i) zakazać udzielania lub ograniczyć udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych akcjonariuszom oraz członkom Zarządu, Rady Nadzorczej i pracownikom Banku; (ii) nakazać obniżenie lub wstrzymanie wypłaty niektórych zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku; (iii) wystąpić do Zarządu z żądaniem zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w celu rozpatrzenia sytuacji Banku, podjęcia decyzji o pokryciu straty bilansowej lub podjęcia innych uchwał, w tym o zwiększeniu funduszy własnych; (iv) wystąpić do Banku z żądaniem odwołania jednego lub kilku członków Zarządu lub osób zajmujących stanowiska kierownicze, jeżeli osoby te nie dają rękojmi ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem; (v) nakazać, z uwzględnieniem planu naprawy, sporządzenie oraz realizację planu restrukturyzacji zobowiązań wobec niektórych lub wszystkich wierzycieli; (vi) nakazać wprowadzenie zmian w strategii biznesowej Banku; lub (vii) nakazać wprowadzenie zmian w Statucie lub strukturze organizacyjnej Banku. Ponadto w celu zapewnienia efektywności wdrażanego Programu Postępowania Naprawczego, albo w przypadku gdy jego realizacja okaże się nieskuteczna, KNF może wydać decyzję o ustanowieniu zarządu komisarycznego nad Bankiem.

Trudności z realizacją Postępowania Naprawczego mogą negatywnie wpłynąć na planowany model biznesowy Banku, będący istotną częścią Programu Postępowania Naprawczego i w rezultacie uniemożliwić lub utrudnić realizację przyjętej przez Bank strategii rozwoju (zob. „*Czynniki ryzyka dotyczące działalności Banku – Ryzyko związane z niewdrożeniem lub brakiem skutecznej realizacji przez Bank przyjętej strategii rozwoju*”).

Zgodnie z Prawem Bankowym w okresie Postępowania Naprawczego zysk osiągany przez Bank jest przeznaczany w pierwszej kolejności na pokrycie strat, a następnie na zwiększenie funduszy własnych Banku. 14 grudnia 2016 r. Program Postępowania Naprawczego został zaakceptowany przez KNF.

Jeżeli Bank nie wdroży z powodzeniem Programu Postępowania Naprawczego lub wobec Banku wydana zostanie określona wyżej decyzja administracyjna KNF może to mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z brakiem możliwości pozyskania przez Bank kapitału na korzystnych warunkach oraz możliwością niespełniania wymogów dotyczących minimalnego poziomu adekwatności kapitałowej

Bank nie może zagwarantować potencjalnym inwestorom, że nie będzie musiał pozyskać dodatkowego kapitału w przyszłości, ani – jeżeli zajdzie taka konieczność – że uda mu się pozyskać dodatkowy kapitał na korzystnych warunkach i w wymaganym terminie.

Bank może być zmuszony do pozyskiwania dodatkowego kapitału w celu realizacji strategii rozwoju, a także w celu utrzymania współczynników wypłacalności powyżej wymaganego minimum. Możliwość pozyskania dodatkowego kapitału przez Bank może być ograniczona ze względu na:

- przyszlą kondycję finansową Banku, jego wyniki operacyjne i przepływy środków pieniężnych;
- konieczność uzyskania zgód organów regulacyjnych;
- rating kredytowy Banku;
- ogólne warunki rynkowe pozyskiwania kapitału przez banki komercyjne i inne instytucje finansowe; oraz
- warunki gospodarcze, polityczne i inne, w kraju i na świecie.

KNF w piśmie z dnia 21 marca 2014 r. skierowanym do banków wyraziła oczekiwanie, że banki w Polsce będą utrzymać minimalny współczynnik wypłacalności na poziomie przynajmniej 12%, a współczynnik Tier 1 – przynajmniej 9%. Z kolei w piśmie z dnia 22 października 2015 r. KNF poinformowała banki o wprowadzeniu bufora zabezpieczającego zwiększającego wymogi dla współczynników kapitałowych o 1,25 p.p. W efekcie, od 1 stycznia 2016 r. zalecane przez KNF minimalne wskaźniki kapitałowe wzrosły do poziomów 13,25% dla

współczynnika wypłacalności oraz 10,25% dla współczynnika Tier 1. Nie ma przy tym pewności, że powyższe lub inne wymogi nie ulegną zaostrzeniu w przyszłości.

Ponadto, w styczniu 2017 r. Bank otrzymał od KNF informację dotyczącą wartości dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 na poziomie Grupy. Wysokość dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie skonsolidowanym wynosi: 0,72 p.p., dla łącznego współczynnika kapitałowego; 0,54 p.p. dla współczynnika kapitału Tier I oraz 0,40 p.p. dla współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o których mowa w art. 92 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 575/2013.

Spełnianie przez Bank wymagań w zakresie adekwatności kapitałowej może być uzależnione od wielu czynników, w tym od:

- strat wynikających z pogorszenia jakości aktywów Banku, spadku dochodów, wzrostu kosztów lub wszystkich powyższych czynników łącznie;
- spadku wartości portfela papierów wartościowych Banku;
- zwiększenia kwoty kapitału niezbędnej do pokrycia ryzyka operacyjnego;
- zawodności przyjętych przez Bank szacunków w zakresie wyznaczania wymogów kapitałowych dla poszczególnych rodzajów ryzyka;
- zmian w zasadach rachunkowości lub zaleceniach związanych z obliczaniem współczynnika wypłacalności banków i innych czynników regulacyjnych m.in.: zaleceń KNF i zmian w przepisach prawa polskiego i europejskiego; oraz
- możliwości i warunków pozyskania dodatkowego kapitału.

Począwszy od 1 stycznia 2014 r. banki w krajach członkowskich UE są zobowiązane do spełnienia wymogów CRD IV oraz CRR (tzw. Pakiet CRD IV/CRR). CRD IV wymaga implementacji do polskiego porządku prawnego, z kolei Rozporządzenie CRR jest prawnie wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE od dnia 1 stycznia 2014 r., przy czym (i) obowiązek spełnienia części przepisów będzie stopniowo wprowadzany, jak również (ii) część wymogów będzie stopniowo doprecyzowywana.

Stosowne przepisy Dyrektywy CRD IV zostały implementowane za pomocą nowej ustawy – ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym („**Ustawa o Nadzorze Makroostrożnościowym**”), która weszła w życie 1 listopada 2015 roku (więcej informacji na temat Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym znajduje się w „*Regulacje sektora bankowego w Polsce*”).

Spadek współczynników wypłacalności poniżej wymaganego poziomu, jak również spadek innych wskaźników regulacyjnych lub niespełnienie wymogów utrzymania poziomu kapitałów własnych, jakich wymaga się dla prowadzenia działalności Banku, mogą mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Banku. Ponadto może zaistnieć sytuacja, że Bank nie spełni potencjalnie bardziej rygorystycznych wymogów dotyczących adekwatności kapitałowej w przypadku zmiany w przyszłości przepisów Pakietu CRD IV/CRR. Ponadto naruszenie obowiązujących przepisów prawa w zakresie wymaganego minimalnego poziomu współczynników wypłacalności lub innych wskaźników ustawowych może skutkować nałożeniem na Bank sankcji administracyjnych m.in. w postaci odwołania członków Zarządu, zobowiązania Banku do zwiększenia funduszy własnych, kar pieniężnych lub nałożenia na Bank ograniczeń w zakresie realizacji założeń strategii lub dodatkowego wymogu kapitałowego, co może wpłynąć na wzrost kosztów działalności Banku, utratę reputacji, a przez to może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Grupa posiada ekspozycję kredytową wobec sektora energii odnawialnej, w tym portfela kredytów związanych z farmami wiatrowymi, która jest uzależniona od zmian przepisów dotyczących odnawialnych źródeł energii

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Grupa posiadała portfel kredytów na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe o łącznej wartości 2,2 mld zł, którego udział w portfelu kredytowym Banku wynosił 16%.

Sektor odnawialnych źródeł energii jest podatny na zmiany przepisów regulujących ten sektor gospodarki, a w szczególności tych dotyczących subsydiowania tego typu działalności (na których kredytobiorcy z tego sektora często polegają). Zmiany w otoczeniu prawnym dotyczącym odnawialnych źródeł energii, a w szczególności

zmiany ustaw regulujących rynek źródeł energii odnawialnych, a także przepisów dotyczących instalowania źródeł energii odnawialnych uchwalonych w dniu 20 maja 2016 r., wywarły niekorzystny wpływ na wyniki działalności i sytuację finansową kredytobiorców z tego sektora. Nadpodaż zielonych certyfikatów na rynku energii jest kolejnym czynnikiem wywierającym niekorzystny wpływ na kredytobiorców. W związku z powyższym, po przeanalizowaniu portfela kredytów na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe i zidentyfikowaniu ryzyk, głównie o charakterze regulacyjnym, związanych z tym portfelem i pogorszeniem jego jakości, Grupa dokonała odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i aktywów w wysokości 208,8 mln zł.

Niemniej nie można zapewnić, że wyniki działalności oraz sytuacja finansowa kredytobiorców z sektora energii odnawialnych nie pogorszą się w wyniku zmian na rynku energetycznym lub dalszych zmian w otoczeniu prawnym, portfel kredytów na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe Baku nie ulegnie dalszemu pogorszeniu i w związku z tym Grupa nie dokona dodatkowych odpisów związanych tym portfelem i pogorszeniem jego jakości. Wystąpienie niekorzystnych warunków w sektorze energii odnawialnej może istotnie wpłynąć na zdolność kredytobiorców z tego sektora do spłaty ich kredytów, co może mieć istotny niekorzystny wpływ na wyniki działalności lub sytuację finansową Grupy.

Ryzyko niemożności zwiększenia lub utrzymania przez Bank marży odsetkowej na obecnym poziomie

Wynik z tytułu odsetek pozostaje istotnym składnikiem wyniku Grupy, reprezentując na dzień 31 grudnia 2016 r. 59% wyniku z działalności bankowej Grupy.

Na wynik z tytułu odsetek wpływ mają wielkość oprocentowanych aktywów i oprocentowanych zobowiązań, a także różnica pomiędzy stopą odsetek otrzymaną z tytułu oprocentowanych aktywów oraz stopą odsetek płaconą z tytułu oprocentowanych zobowiązań.

Czynniki takie jak, w szczególności, rosnąca konkurencja rynkowa w zakresie oprocentowania depozytów, zmienność popytu na kredyty o stałym i zmiennym oprocentowaniu, zmiany założeń polityki pieniężnej NBP, pogorszenie warunków współpracy z międzynarodowymi kredytodawcami, wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, zmiany stawek WIBOR oraz stóp procentowych na rynkach międzynarodowych, mogą warunkować możliwość zwiększenia lub utrzymania aktualnych poziomów marż odsetkowych Banku.

Bank może być narażony na obniżenie marży w sytuacji, gdy: (i) rynkowe stopy oprocentowania produktów, w tym kredytów o zmiennym oprocentowaniu, ulegną obniżeniu, a Bank nie będzie w stanie zrekompensować tego spadku obniżeniem oprocentowania depozytów; (ii) wzrośnie oprocentowanie depozytów w wyniku zwiększenia konkurencji pomiędzy bankami, a także wskutek innych okoliczności, na które Bank nie ma wpływu, któremu nie będzie towarzyszyć odpowiedni wzrost oprocentowania kredytów; lub (iii) wzrośnie koszt pozyskiwania przez Bank funduszy bez możliwości ujęcia tego kosztu w akcji kredytowej. Zmiany stóp procentowych tego rodzaju lub inne czynniki mogą skutkować obniżeniem wyniku z tytułu odsetek, a w konsekwencji mogą mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Wdrożenie MSSF 9 oraz innych zmian w stosowanych przez Grupę standardach rachunkowości może mieć niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej pozycję kapitałową oraz sytuację finansową

Zmiany stosowanych przez Grupę standardów rachunkowości, w szczególności przejście z MSR 39 na MSSF 9, mogą mieć niekorzystny wpływ na wyniki działalności Grupy, jej pozycję kapitałową i sytuację finansową w szczególności poprzez wpływ na zwiększenie wysokości odpisów z tytułu utraty wartości portfela kredytowego Grupy. MSSF 9 „Instrumenty finansowe” został ogłoszony w dniu 24 lipca 2014 r. przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i ma być stosowany w miejsce wcześniej obowiązującego MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. MSSF 9 ma wejść w życie w dniu 1 stycznia 2018 r. Nowy standard zawiera wymogi dotyczące klasyfikacji i wyceny, utraty wartości, usunięcia z bilansu i rachunkowości zabezpieczeń. MSSF 9 ma na celu dostosowanie zasad wyceny instrumentów finansowych do modelu biznesowego banku oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych z tytułu tych instrumentów. Ponadto, w odniesieniu do rozpoznawania odpisów z tytułu utraty wartości, MSSF 9 wymaga oceny wpływu czynników makroekonomicznych na poziom odpisów w różnych scenariuszach.

W ocenie Banku wdrożenie, z dniem 1 stycznia 2018 roku, MSSF 9 spowoduje zmiany w co najmniej trzech obszarach: w modelu pomiaru utraty wartości, modelu klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń.

Zdaniem Zarządu wpływ zastosowania po raz pierwszy MSSF 9 z dniem 1 stycznia 2018 r. na kapitały własne Grupy może być istotny. Na Datę Prospektu rozważane jest wprowadzenie regulacji (projekt Rozporządzenia CRR II) przewidujących etap przejściowy w odniesieniu do uwzględnienia zmian w zakresie kapitałów własnych wynikających z zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy przy obliczaniu wskaźników adekwatności kapitałowej. Nie ma pewności, że regulacje dot. okresu przejściowego zostaną przyjęte i wejdą w życie.

Na Datę Prospektu Bank jest w trakcie prac analitycznych w zakresie oceny wpływu wdrożenia MSSF 9 na pozycję kapitałową i sytuację finansową Grupy. W związku z tym nie jest możliwy do oszacowania potencjalny wpływ MSSF 9 na sytuację finansową oraz fundusze własne, który może okazać się istotny.

Ryzyko uzależnienia Banku od siły jego reputacji

Bank jest wiodącą instytucją w dziedzinie usług bankowych związanych z ochroną środowiska oraz produktami i usługami proekologicznymi w Polsce. Pozycja rynkowa Banku jest w znacznej mierze uzależniona od jego reputacji. Zdaniem Banku, utrzymanie i wzmocnienie marki Banku jest istotne dla zachowania jego udziału oraz penetracji rynku, a także dla rozwoju jego działalności w przyszłości. Zdolność Banku do utrzymania i wzmocnienia reputacji Banku będzie w dużym stopniu uzależniona od zdolności do świadczenia usług wysokiej jakości, skutecznych i wyspecjalizowanych, które spełniają wymagania klientów. Narażenie marki lub reputacji Banku, w szczególności w rezultacie roszczeń, negatywnych informacji przekazywanych przez środki masowego przekazu lub ogólnej negatywnej opinii na temat świadczonych usług, może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko, że historyczne wyniki operacyjne i finansowe nie stanowią wyznacznika przyszłych wyników operacyjnych i finansowych Banku

Bank nie może zapewnić, że będzie nadal rozwijać bazę klientów ani że uda mu się doprowadzić do wzrostu wolumenów transakcji oraz wyniku z działalności operacyjnej. Tym samym historyczne wyniki operacyjne i finansowe Banku nie mogą być traktowane jako wyznaczniki jego przyszłych wyników operacyjnych i finansowych.

Bank może mieć trudności w utrzymaniu stopy wzrostu w poszczególnych lub we wszystkich obszarach swojej działalności. Przykładowo konkurenci Banku mogą powielać niektóre z propozycji Banku, opinia rynkowa o Banku jako o instytucji wspierającej działania proekologiczne może mieć mniejsze znaczenie albo rynek może zostać nasycony pod względem niektórych lub wszystkich usług i produktów oferowanych przez Bank. Gdyby wystąpiły czynniki opisane powyżej, mogłyby to mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko związane z istotnym udziałem Banku w finansowaniu projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej

Istotną działalnością Banku jest finansowanie sektora finansów publicznych, w tym finansowanie projektów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, refinansowanych lub współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Jeżeli wartość środków z Unii Europejskiej przeznaczonych na współfinansowanie projektów realizowanych przez sektor publiczny ulegnie istotnemu ograniczeniu bądź środki te przestaną być dostępne, co może mieć miejsce w związku z wykorzystaniem środków przeznaczonych na realizację zadań w najbliższych latach, lub też podmioty sektora publicznego osiągną limity uniemożliwiające dalsze zwiększanie finansowania kredytami, Bank nie będzie mógł oferować kredytów swoim klientom z tego sektora w dotychczasowej skali, co

może skutkować ograniczeniem tradycyjnej bazy klientów Banku. To z kolei może wpłynąć na konkurencyjność Banku oraz jego zdolność do utrzymania portfela kredytowego na aktualnym poziomie, co w konsekwencji może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko spadku popytu na finansowanie projektów proekologicznych

Portfel kredytowy Banku jest skoncentrowany w istotnym stopniu na przedsięwzięciach związanych z ochroną środowiska oraz projektach proekologicznych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. zadłużenie klientów z tytułu kredytów udzielonych przez Bank na projekty związane z ochroną środowiska (kredyty proekologiczne) wyniosło 5.013 mln PLN, co stanowiło 34,5% wartości (wg. wartości kapitału) kredytów udzielonych przez Bank. Jednocześnie Bank zwiększał różnorodność przedsięwzięć ekologicznych, w finansowaniu których uczestniczył, rozwijając między innymi kredyty ekologiczne dla klientów detalicznych. Strategia Banku obejmuje dalsze zwiększenie kwoty kredytów udzielanych na przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska.

W przypadku niekorzystnych warunków ekonomicznych, rynkowych lub zmiany przepisów prawnych, w szczególności dotyczących systemu wsparcia produkcji energii odnawialnej, liczba takich projektów może ulec ograniczeniu, co może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko związane z nieskutecznością stosowanych przez Bank metod zarządzania ryzykiem w zakresie zarządzania i utrzymania zakładanego poziomu ryzyka

Bank w celu ograniczenia ponoszonych strat z tytułu działalności kredytowej stosuje szereg narzędzi jakościowych i ilościowych oraz procedury zarządzania ryzykiem, których podstawą są m.in. zaobserwowane historyczne dane statystyczne, zachowania klientów, benchmarki rynkowe oraz szereg regulacji nadzorczych. Narzędzia te, obejmujące modele statystyczne oraz założenia do tych modeli, jak również dane historyczne wykorzystywane do budowy tych modeli mogą nie być wystarczające do właściwej oceny przyszłego ryzyka. Dodatkowo, systemy używane przez Bank do zarządzania ryzykiem mogą okazać się niewystarczające do oceny i zarządzania ryzykiem, w tym w szczególności ryzykiem kredytowym.

Jakość portfela kredytowego Banku jest uzależniona od zmian poziomu wiarygodności kredytowej jego klientów i ich zdolności do spłaty kredytów w terminie oraz zdolności Banku do przeprowadzenia egzekucji z zabezpieczeń ustanowionych na rzecz Banku w przypadku niewywiązania się przez klienta z obowiązku spłaty kredytu, a także od tego, czy wartość tych zabezpieczeń jest wystarczająca dla pełnego zaspokojenia roszczeń z tytułu takich kredytów.

Straty z tytułu działalności kredytowej mogą wynikać również z wystąpienia wielu innych czynników, w tym czynników wewnętrznych (takich jak wyżej wymieniona niewydolność procedur w zakresie zarządzania ryzykiem powodująca nieadekwatną ocenę jakości poszczególnych kredytobiorców, czy nieetyczne działanie pracowników Banku) oraz czynników zewnętrznych pozostających poza kontrolą Banku (takich jak negatywne zmiany stanu polskiej gospodarki, które mogą doprowadzić do pogorszenia sytuacji finansowej bądź do niewypłacalności klientów Banku lub ograniczenie zakresu dostępnych informacji kredytowych dotyczących określonych klientów).

Dodatkowo skuteczność działań windykacyjnych wpływająca na poziom strat z tytułu ryzyka kredytowego może okazać się niższa w wyniku zmian w przepisach prawa lub sytuacji gospodarczej oraz akceptacji wyższego ryzyka przy udzielaniu kredytów celem szybszego wzrostu portfela kredytowego.

Wskaźnik NPL Banku wynosił 7,1% na dzień 31 grudnia 2014 r., 7,1% na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz 11% na dzień 31 grudnia 2016 r.

Najważniejszymi czynnikami potencjalnego wzrostu wskaźnika NPL w przyszłości mogą być m.in.:

- niekorzystne kształtowanie się czynników makroekonomicznych mogących wpłynąć na zdolność klientów do spłaty zaciągniętego zobowiązania;
- możliwa przez Bank akceptacja wyższego poziomu ryzyka i otwarcie się na nowe segmenty rynku; oraz
- „dojrzewanie” portfela pozyskanego w poprzednich latach.

Dodatkowo na poziom NPL mogą wpłynąć zmiany regulacyjne w zakresie zasad klasyfikacji kredytów do kategorii ze zidentyfikowaną przesłanką utraty wartości.

Pogorszenie jakości portfela kredytowego, skutkujące wzrostem strat z tytułu działalności kredytowej lub wystąpienie innych wyżej opisanych czynników może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane ze spadkiem wartości zabezpieczeń ustanowionych na rzecz Banku

Część portfela kredytowego Banku (ok. 66% na dzień 31 grudnia 2016 r.), w tym portfel kredytów hipotecznych, jest zabezpieczona, głównie w formie hipoteki ustanowionej na nieruchomości. Na dzień 31 grudnia 2016 r. średni wskaźnik LTV w portfelu kredytów hipotecznych Banku wynosił 78%. Wartość przedmiotów stanowiących zabezpieczenie portfela kredytowego Banku (tj. lokali mieszkalnych lub komercyjnych) może ulec obniżeniu z przyczyn, które są poza kontrolą Banku, z czynnikami makroekonomicznymi włącznie. Spadek wartości przedmiotów zabezpieczenia może spowodować spadek wartości środków, które Bank będzie mógł odzyskać w wyniku egzekucji zabezpieczeń, i może skutkować wzrostem ryzyka kredytowego i straty poniesionej przez Bank. Dodatkowo, Bank może nie mieć aktualnych danych dotyczących wartości przedmiotów zabezpieczeń oraz może nie mieć możliwości dokładnej oceny odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów zabezpieczonych w powyżej opisany sposób. Pomimo, że Bank bada i monitoruje ceny nieruchomości, Bank nie może zagwarantować, iż jego prognozy będą się realizować zgodnie z przyjętymi założeniami.

Ponadto aktywa stanowiące zabezpieczenie mogą mieć ograniczoną płynność, co z kolei może mieć niekorzystny wpływ na zdolność Banku do realizacji wartości z zabezpieczenia.

Jakkolwiek spadek wartości zabezpieczenia może zmniejszyć kwotę, którą Bank byłby w stanie odzyskać w trakcie postępowania egzekucyjnego oraz może zwiększyć ryzyko kredytowe i stratę poniesioną przez Bank. Wystąpienie jednego z wyżej wymienionych czynników może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko kredytowe Banku, w szczególności w zakresie niemożności utrzymania jakości portfela kredytowego

Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość brutto kredytów i pożyczek udzielonych przez Bank klientom i innym bankom, w przypadku których wykazano utratę wartości, wynosiła 1.063 mln PLN, a wskaźnik udziału kredytów z utratą wartości wynosił, według wartości brutto, 11%. Jakość portfela kredytowego Banku zależy przede wszystkim od zdolności kredytowej klientów Banku oraz ich zdolności do terminowej spłaty zaciągniętych kredytów.

Jakość portfela kredytowego jest też uzależniona od zdolności Banku do realizacji zabezpieczeń, w przypadku gdy klienci nie wywiązują się z obsługi i spłaty zaciągniętych kredytów. Jakość portfela kredytowego Banku może także ulec pogorszeniu z innych przyczyn, w tym w wyniku czynników znajdujących się poza kontrolą Banku, takich jak niekorzystny rozwój sytuacji w gospodarce polskiej i na rynkach finansowych (w szczególności w odniesieniu do rynku walutowego), co może skutkować problemami finansowymi lub niewypłacalnością klientów Banku. Każdy przypadek pogorszenia jakości portfela kredytowego Banku może negatywnie wpłynąć na działalność kredytową Banku, co z kolei może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko związane z niewystarczającymi na pokrycie strat w portfelu kredytowym odpisami aktualizującymi z tytułu utraty wartości aktywów Banku

W procesie wyznaczania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności kredytowych Bank kieruje się wymogami MSR 39 i Rekomendacji R. Do ustalania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości wykorzystywane są modele, które bazują na obserwowanych przez Bank historycznych trendach przepływów pieniężnych. Istnieje ryzyko, że przyszłe trendy przepływów pieniężnych będą się różniły na niekorzyść Banku, co spowoduje konieczność istotnego zwiększenia odpisów aktualizujących.

Jeżeli wzrośnie ilość aktywów, dla których wystąpiły obiektywne przesłanki utraty wartości aktywów, przepływy dla aktywów indywidualnie istotnych lub portfeli z utratą wartości będą niższe niż zakładane lub ulegną zmianie inne czynniki brane pod uwagę przy kalkulacji odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości (np. zmiany makroekonomiczne, zmiany modelu, oczekiwania nadzorcze) może spowodować to wzrost poziomu odpisów aktualizacyjnych, co w efekcie może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku

Nie można również wykluczyć, że w przyszłości pojawią się bardziej rygorystyczne regulacje w tym zakresie w postaci m.in. zmian Rekomendacji R oraz zaleceń i listów KNF, w tym dotyczących oczekiwań nadzorczych w zakresie metodyki wyliczania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom. Wystąpienie takiego zdarzenia może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Bank jest narażony na ryzyko płynności

Bank jest narażony na ryzyko wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań, na skutek niekorzystnego ukształtowania się struktury aktywów i zobowiązań oraz niedopasowania terminowego

bieżących strumieni pieniężnych. Źródłem ryzyka płynności może być m.in. niedopasowanie strumieni pieniężnych, nagłe wycofanie depozytów przez deponentów, koncentracja źródeł finansowania oraz portfela kredytowego, utrzymywanie nieadekwatnego poziomu portfela aktywów płynnych, ograniczona płynność aktywów, niedotrzymanie zobowiązań przez kontrahentów Banku lub inna nieprzewidziana sytuacja na rynku finansowym.

Niedopasowanie terminów zapadalności aktywów i wymagalności zobowiązań Banku może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Banku, w szczególności jeżeli Bank nie będzie zdolny do pozyskania nowych depozytów lub alternatywnych źródeł finansowania istniejącego lub przyszłego portfela kredytów.

W odniesieniu do dostępności źródeł finansowania, Bank jest narażony na ryzyko niespodziewanego i nagłego wycofania przez klientów Banku depozytów o dużej wartości. Depozyty klientów są jednym ze źródeł finansowania Banku. Na dzień 31 grudnia 2016 r. 88% zobowiązań finansowych Banku wobec klientów miało okres zapadalności krótszy niż jeden rok, zaś 12% stanowiły zobowiązania o zapadalności powyżej roku.

Dodatkowym źródłem finansowania Banku są emisje obligacji w tym obligacji długoterminowych, których sukces uplasowania w dużej mierze zależy od warunków panujących na rynku finansowym. Wycofanie znaczącej części depozytów płatnych na żądanie lub nieodnowienie depozytów terminowych po ich terminie zapadalności lub brak możliwości uplasowania emisji mogą negatywnie wpłynąć na płynność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Banku.

Płynność bieżąca może także podlegać wpływowi niekorzystnych warunków rynkowych. Jeżeli aktywa utrzymywane przez Bank w celu zapewnienia płynności utracą swoją płynność w wyniku nieprzewidzianych zdarzeń na rynku finansowym lub jeżeli nastąpi znaczny spadek ich wartości, Bank może nie być w stanie spełnić swoich zobowiązań w terminie ich wymagalności i tym samym może zostać zmuszony do korzystania z finansowania międzybankowego lub pozyskanie środków poprzez emisję obligacji krótkoterminowych, które to finansowanie w niestabilnej sytuacji rynkowej może okazać się zbyt kosztowne, a jego dostępność niepewna. Ponadto możliwość wykorzystania takiego zewnętrznego źródła finansowania przez Bank jest bezpośrednio powiązana z poziomem linii kredytowych, do których Bank będzie miał dostęp, a ten zależy z kolei od kondycji finansowej i kredytowej Banku, a także od ogólnej sytuacji płynnościowej na rynku.

Dodatkowo, bezpośrednio stosowane w Polsce CRR, oraz wydane na jego podstawie rozporządzenie delegowane KE („**Rozporządzenie KE nr 2015/61**”) wprowadzając wymogi dotyczące płynności, definiują, tzw. wskaźnik pokrycia wpływów netto (ang. *liquidity coverage ratio*, LCR). Zgodnie z regulacjami Pakietu CRD IV / CRR obowiązek utrzymywania odpowiedniego wskaźnika pokrycia wpływów netto będzie wprowadzany etapami począwszy od 1 października 2015 r., od kiedy jego poziom powinien wynosić 60%, aż do osiągnięcia poziomu 100% począwszy od 1 stycznia 2018 r. Powyższe regulacje wskazują specyficznie katalog aktywów płynnych, które można szybko spieniężyć na rynkach prywatnych w krótkim terminie i bez znacznej utraty.

Dodatkowo, zgodnie z CRR, banki powinny także korzystać z różnorodnych instrumentów stabilnego finansowania, zarówno w warunkach normalnych, jak i skrajnych w perspektywie długoterminowej. Jednak do czasu przyjęcia na poziomie unijnym stosownych regulacji określających szczegółowo wymogi w zakresie płynności długoterminowej (ang. *net stable funding requirement*, NSFR), państwa członkowskie mogą utrzymywać lub wprowadzać krajowe wymogi w tym zakresie.

Ponadto w marcu 2015 r. KNF opublikowała zmienioną Rekomendację P dotyczącą zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków. Rekomendacja wskazuje minimalny, w opinii nadzoru, standard w zakresie dobrych praktyk dotyczących zarządzania ryzykiem płynności. Znowelizowana Rekomendacja P obejmuje m.in. wskazania dotyczące określania tolerancji ryzyka płynności banku, dywersyfikacji aktywów płynnych, przeprowadzania testów warunków skrajnych i funkcjonalnego powiązania ich z planem awaryjnym płynności, zarządzania zabezpieczeniami, utrzymywania nadwyżki nieobciążonych wysokiej jakości aktywów płynnych oraz ujawniania informacji dotyczących płynności banku.

Bank nie może wykluczyć sytuacji, że nie będzie w stanie wypełnić powyższych wymogów lub koszt ich realizacji może negatywnie wpłynąć na sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Banku.

Wystąpienie ryzyka płynności, niezdolność do pozyskania wystarczających środków na finansowanie działalności Banku oraz ewentualne niespełnienie przez Bank współczynników regulacyjnych i wymogów dotyczących płynności, mogą negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko znacznego udziału długoterminowych kredytów hipotecznych w portfelu kredytowym Banku utrudniającego Bankowi dostosowywanie marż kredytowych do warunków rynkowych

Zgodnie z polskim prawem bank nie może jednostronnie zmieniać warunków udzielenia kredytów hipotecznych swoim klientom (w tym warunków marży odsetkowej). Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość brutto kredytów na cele mieszkaniowe udzielonych klientom detalicznym stanowiła około 26% kredytów brutto udzielonych klientom Banku. Na dzień 31 grudnia 2016 r. średni okres spłaty kredytu na cele mieszkaniowe wynosił 20 lat.

Zdolność Banku do zmiany średniej marży portfela kredytowego jest ograniczona z uwagi na stosunkowo dużą proporcję długoterminowych kredytów hipotecznych w portfelu, co może stawiać Bank w niekorzystnej pozycji w porównaniu z innymi instytucjami finansowymi na rynku polskim, które mogą mieć w swoim portfelu większy od Banku udział kredytów krótkoterminowych. Może to mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko wynikające z udzielenia przez Bank kredytów denominowanych w walutach obcych

Na dzień 31 grudnia 2016 r. kredyty denominowane w walutach obcych stanowiły około 25% wartości kredytów udzielonych klientom Banku, około 9% stanowiły kredyty denominowane we frankach szwajcarskich, około 14% kredyty denominowane w euro, a 2% kredyty denominowane w dolarach amerykańskich.

Znaczącą część kredytów udzielanych przez Bank i denominowanych w walutach obcych stanowią kredyty hipoteczne. Łączne zadłużenie klientów z tytułu zaciągniętych kredytów denominowanych w walutach obcych wynosiło na dzień 31 grudnia 2016 r. 2.208 mln PLN.

W czerwcu 2014 r. Bank wprowadził regulację, zgodnie z którą, waluta kredytu musi być zgodna z walutą w jakiej kredytobiorca uzyskuje przychód. W przypadku kredytów udzielonych przed wejściem w życie tej regulacji, jedynie nieliczni klienci detaliczni Banku, którzy zaciągnęli kredyty denominowane w walucie obcej, uzyskiwali bądź uzyskują dochody w walucie kredytu, co oznacza, że kredyty te wiążą się po stronie tych klientów z ryzykiem walutowym w przypadku spadku wartości złotego. Na Datę Prospektu Bank nie nakłada na klientów obowiązku zabezpieczenia kredytów przed ryzykiem walutowym i w ocenie Banku większość klientów detalicznych nie zabezpiecza się przed ryzykiem deprecjacji złotego. W przypadku klientów korporacyjnych Bank oferuje zawieranie transakcji skarbowych o charakterze zabezpieczającym kurs waluty.

Z uwagi na to, że klienci Banku posiadający kredyty denominowane w walutach obcych są narażeni na ryzyko walutowe, Bank jest również narażony na wzrost ryzyka kredytowego, jeżeli zmiany kursów walut spowodują zwiększenie kosztów kredytów do poziomu, który ograniczy zdolność klientów do terminowej spłaty zaciągniętych kredytów.

Oslabienie złotego może również wpłynąć na zmniejszenie poziomu zabezpieczenia hipotecznego w relacji do wartości kredytu wyrażonej w złotych polskich. Może to spowodować wzrost liczby przypadków niespłacania kredytów oraz zmniejszenie poziomu odzysków z zabezpieczeń w stosunku do wartości kredytu, co z kolei może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko związane ze spadkiem wartości polskich skarbowych papierów wartościowych

Na dzień 31 grudnia 2016 r. 86% papierów wartościowych Banku (inwestycyjnych papierów wartościowych) stanowiły instrumenty dłużne emitowane przez Skarb Państwa oraz bony pieniężne emitowane przez NBP. Negatywny wpływ na cenę polskich skarbowych papierów wartościowych może mieć, między innymi:

- wzrost niepewności na rynkach międzynarodowych skutkujący wzrostem premii za ryzyko na międzynarodowych rynkach finansowych i spadkiem popytu inwestorów zagranicznych na polskie skarbowe papiery wartościowe,
- wzrost podaży polskich skarbowych papierów wartościowych spowodowany zwiększeniem ich emisji, którego dokonuje się w celu sfinansowania deficytu budżetowego;
- wzrost wolumenu sprzedaży takich papierów wartościowych przez inwestorów;
- wzrost krajowych stóp procentowych;
- obniżenie ratingu Polski; oraz
- zwiększone ryzyko polityczne i negatywne postrzeganie Polski przez inwestorów.

Spadek wartości polskich papierów skarbowych, które posiada Bank, może negatywnie wpłynąć na poziom kapitału Banku, jego sytuację płynnościową i wyniki finansowe. Ponadto jeżeli w celu sfinansowania swojej działalności Bank podejmie decyzję o sprzedaży wszystkich lub części posiadanych polskich skarbowych

papierów wartościowych, wyżej wspomniane czynniki mogą mieć negatywny wpływ na ich cenę, co w konsekwencji również może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z możliwością dokonania znaczących wpłat do BFG

Zgodnie z przepisami Ustawy o BFG, Bank jest objęty obowiązkowym systemem gwarantowania depozytów oraz jest zobowiązany dokonywać wpłat na poczet funduszu ustanowionego w celu gwarantowania depozytów (szczegółowe informacje na temat funkcjonowania BFG znajdują się w rozdziale „Regulacje sektora bankowego w Polsce – Bankowy Fundusz Gwarancyjny”).

Wystąpienie niekorzystnych czynników wpływających na bezpieczeństwo lub stabilność sektora bankowego może prowadzić do zwiększenia wnoszonych przez banki komercyjne obowiązkowych płatności na rzecz BFG. Ewentualny wzrost opłat wnoszonych przez Bank na BFG może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko obniżenia ratingu Banku skutkującego zwiększeniem kosztów finansowania

Rating (w ramach jego poszczególnych rodzajów przyznanych przez daną agencję ratingową) wpływa na warunki, w szczególności na koszty, pozyskiwania finansowania przez Bank. Obniżenie ratingu Banku może skutkować wzrostem kosztów związanych z transakcjami na rynku międzybankowym i może mieć niekorzystny wpływ na płynność i pozycję konkurencyjną Banku, naruszyć zaufanie do Banku, zwiększyć koszty finansowania kredytów, a także pogorszyć marżę odsetkowe i rentowność Banku, co w rezultacie może mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku.

Ryzyko związane ze zlecaniem przez Bank części zadań związanych ze swoją działalnością usługodawcom zewnętrznym

Bank zleca realizację części zadań związanych z jego działalnością usługodawcom zewnętrznym. Usługi zlecane na zewnątrz obejmują, w szczególności: usługi pośrednictwa finansowego, usługi obsługi pieniężnej, procesowania gotówki, windykację należności, wybrane usługi informatyczne, usługi rozliczeniowe i transportowe, autoryzację, produkcję, personalizację oraz doręczanie kart do klientów, przetwarzanie transakcji bankomatowych, transport, usługi skanowania i archiwizacji dokumentów.

Bank może być narażony na ryzyko odpowiedzialności wobec swoich klientów i na utratę reputacji, jeżeli zewnętrzni usługodawcy nie wykonają swoich usług prawidłowo, a w szczególności jeżeli będą świadczyć usługi z naruszeniem obowiązujących przepisów lub regulacji bankowych albo jeżeli podejmą nieprawidłowe działania skutkujące naruszeniem praw osób trzecich.

Wystąpienie któregośkolwiek z powyższych czynników może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko awarii systemów informatycznych Banku lub złamania ich zabezpieczeń

Bank w znacznym stopniu polega na swoich systemach informatycznych (IT) w zakresie zróżnicowanych funkcji, a w szczególności aplikacji przetwarzania danych, dostarczania informacji do klientów i utrzymywania bazy danych finansowych. Mimo wdrażania systemów zabezpieczeń i wykonywania kopii zapasowych, ze względu na coraz bardziej istotną rolę kanałów elektronicznego dostępu systemy IT wykorzystywane przez Bank mogą być podatne na fizyczne i elektroniczne naruszenia, wirusy komputerowe oraz inne ataki i incydenty. Ponadto błędy w oprogramowaniu i podobne problemy mogą wpływać na zdolność Banku do terminowej obsługi i zaspokajania potrzeb klientów, mogą zakłócić działalność Banku, naruszyć jego reputację, narazić Bank na wzmożoną kontrolę regulacyjną lub spowodować konieczność poniesienia istotnych kosztów technicznych, prawnych i innych. Wystąpienie któregośkolwiek z powyższych czynników może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko operacyjne związane z działalnością Banku

Bank podlega ryzyku poniesienia szkody lub niewspółmiernych kosztów spowodowanych przez: niewłaściwe lub zawodne procedury wewnętrzne; nieświadome błędy ludzkie; celowe działanie ludzkie lub błędy systemu; zdarzenia zewnętrzne, takie jak błędy w realizacji transakcji, błędy związane z rejestracją zdarzeń gospodarczych, zakłócenia w działalności operacyjnej (w wyniku działania różnych czynników, np. awarii oprogramowania lub sprzętu, przerwania połączeń telekomunikacyjnych); niewykonanie działań zleconych wykonawcom zewnętrznym; działalność przestępczą (w tym wyłudzenie kredytów, kradzież środków klientów z rachunków oraz przestępstwa elektroniczne); dokonanie bezprawnych transakcji, rabunków czy też szkód w aktywach.

Bank może być ponadto narażony na ryzyka wynikające ze zdarzeń dotyczących wad produktów lub umów, sporów prawnych oraz kar finansowych i innych nałożonych na Bank przez organy regulacyjne za dopuszczenie

się naruszenia lub usiłowanie naruszenia obowiązujących przepisów prawa, standardów rynkowych lub rekomendacji.

Dodatkowo, wykrycie i zapobieganie wszelkiego rodzaju oszustwom lub innego rodzaju nieprawidłowym działaniom pracowników Banku lub osób trzecich działających w imieniu Banku może być trudne, a działania takie mogą narazić Bank na sankcje nałożone przez organy nadzoru, a także poważnie naruszyć reputację Banku oraz spowodować wystąpienie strat finansowych. Bank nie może zapewnić, że osoby odpowiedzialne za dystrybucję produktów i usług Banku nie dopuszczą się oszustwa lub nie podejmą innych nieprawidłowych działań. Dodatkowo, pracownicy Banku mogą popełniać błędy lub nadużycia, które mogą zmusić Bank do wypłaty odszkodowań.

Ryzyko związane z brakiem możliwości zatrudnienia, wyszkolenia lub zatrzymania wykwalifikowanego personelu

Sukces działalności Banku zależy od możliwości zatrudniania i utrzymania wykwalifikowanych pracowników. Realizacja strategii oraz prowadzenie bieżącej działalności Banku są w dużej mierze uzależnione od kwalifikacji i umiejętności kierownictwa wyższego i średniego szczebla, szczególnie członków Zarządu. W Polsce panuje konkurencja w zakresie pozyskiwania wykwalifikowanego personelu specjalizującego się w bankowości i finansach, szczególnie na poziomie kierownictwa średniego i wyższego szczebla. Niektórzy uczestnicy polskiego rynku usług finansowych podejmują intensywne działania w celu rekrutacji wykwalifikowanego i utalentowanego personelu, oferując podwyżki wynagrodzenia oraz bardziej atrakcyjne warunki zatrudnienia w celu skłonienia pracowników konkurencji do podjęcia zatrudnienia w ich organizacjach. Taka konkurencja może zwiększyć koszty osobowe w Banku i utrudnić możliwość zatrudniania i motywowania wykwalifikowanego personelu przez Bank. W przypadku odejść doświadczonych i wyszkolonych pracowników, Bank może nie być w stanie szybko zastąpić ich pracownikami o porównywalnym poziomie kompetencji lub być zmuszony ponosić wysokie koszty rekrutacji i szkolenia nowych pracowników.

Nie można wykluczyć, że wykwalifikowany personel Banku będzie postrzegać inne podmioty z polskiego rynku usług finansowych, jako bardziej prestiżowych pracodawców, co również może wpłynąć na decyzję o zmianie miejsca zatrudnienia.

Wystąpienie czynników opisanych powyżej może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z wypłatą dywidendy

Dokonanie przez Bank wypłaty dywidendy podlega różnego rodzaju ograniczeniom prawnym. W szczególności, termin oraz metoda wypłaty dywidendy zostały określone w polskim prawie handlowym (zob. „*Prawa i obowiązki związane z Akcjami oraz Walne Zgromadzenie – Dywidenda*”).

Zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych, dywidenda jest wypłacana wyłącznie w wypadku, gdy zwyczajne Walne Zgromadzenie podejmie stosowną uchwałę o przeznaczeniu zysku do podziału pomiędzy akcjonariuszy w formie dywidendy. Zarząd nie jest zobowiązany do proponowania zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu podjęcia uchwały w sprawie wypłaty dywidendy za dany rok obrotowy. Nawet jeżeli Zarząd zarekomenduje przeznaczenie zysku za dany rok obrotowy na wypłatę dywidendy, Zarząd nie może zagwarantować, że zwyczajne Walne Zgromadzenie podejmie odpowiednią uchwałę umożliwiającą wypłatę takiej dywidendy (zob. „*Dywidenda i polityka w zakresie dywidendy*”).

Ponadto w ostatnich latach KNF regularnie wydaje stanowiska w sprawie polityki dywidendowej instytucji finansowych. Przykładowo w dokumencie z dnia 6 grudnia 2016 r. – „*Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej banków, zakładów ubezpieczeń, PTE, domów maklerskich i TFI*”, KNF zaleca, aby dywidendę mogły wypłacić jedynie banki: (i) nie realizujące programu naprawczego, (ii) pozytywnie oceniane w ramach badania i oceny nadzorczej (BION) – ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,5, (iii) posiadające poziom dźwigni finansowej (LR) na poziomie wyższym niż 5%, (iv) posiadające współczynnik kapitału T1 na poziomie wyższym niż minimalna wartość tego wskaźnika podwyższona o kapitał bezpieczeństwa, tj.: banki OSII - posiadające współczynnik kapitału Tier I (T1) wyższy od 13,25% + 75%*add-on + bufor OSII; pozostałe banki komercyjne – posiadające współczynnik kapitału Tier I (T1) wyższy od 11,25% + 75%*add-on; (v) posiadające łączny współczynnik kapitałowy na poziomie wyższym niż: 13,25% + add-on + bufor OSII.

Zgodnie z art. 129 ust. 3 Prawa Bankowego przeznaczenie do podziału między akcjonariuszy Banku kwoty przekraczającej zysk za ostatni rok obrotowy, pomniejszony o niepokryte straty, akcje własne oraz o kwoty, które nie mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy, wymaga zgody KNF.

Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy zostały również wprowadzone Ustawą o Nadzorze Makroostrożnościowym. Ustawa zakazuje bankom wypłat z kapitału podstawowego Tier 1 (m. in. wypłaty dywidendy) w sytuacji, gdy taka wypłata spowodowałaby obniżenie kapitału podstawowego Tier 1 do poziomu,

przy którym wymóg tzw. połączonego bufora nie byłby spełniony. Przez wymóg połączonego bufora rozumie się łączny kapitał podstawowy Tier 1, który jest wymagany do pokrycia bufora zabezpieczającego, powiększonego o bufor antycykliczny specyficzny dla instytucji, bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym, bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor ryzyka systemowego. W przypadku, gdy bank nie spełnia wymogu połączonego bufora, jest obowiązany do ustalenia maksymalnej kwoty podlegającej wypłacie, która nie może zostać przekroczona przez m.in. wypłatę dywidendy.

Brak wypłaty dywidendy przez Bank może wpłynąć negatywnie na kurs Akcji natomiast wypłata dywidendy dokonana z naruszeniem właściwych przepisów prawa może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko dotyczące niepewności szacunków księgowych

W procesie sporządzania sprawozdań finansowych Bank przyjmuje szereg założeń dotyczących przyszłości. Z niektórymi z nich związane jest istotne ryzyko dokonania korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w kolejnych latach finansowych. Niepewność szacunków dotyczy w szczególności wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych, utraty wartości aktywów finansowych, wyceny wartości godziwej zabezpieczeń udzielonych kredytów, okresów użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz rezerw. Ewentualne korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w kolejnych latach finansowych mogą negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Czynniki ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego

Ryzyko związane ze zmianami regulacji sektora usług finansowych i bankowości w Polsce oraz na świecie

Działalność Banku podlega wielu przepisom prawa polskiego i europejskiego, a także różnego rodzaju orzeczeniom sądowym i decyzjom administracyjnym oraz rekomendacjom i zaleceniom organów administracji, które nakładają wymogi i ograniczenia o szerokim zakresie zastosowania. Liczba nowych lub zmienionych przepisów i regulacji dotyczących działalności bankowej istotnie wzrosła w ostatnim czasie, skutkując dodatkowymi kosztami oraz niepewnością w stosunku do wszystkich banków europejskich.

Nie można wykluczyć, że międzynarodowe i polskie regulacje dotyczące działalności bankowej, nie staną się bardziej restrykcyjne, biorąc pod uwagę szczególnie aktualne warunki rynkowe oraz oczekiwania opinii publicznej oraz różnych rządów w zakresie zaostrzenia nadzoru nad sektorem usług finansowych (por. „Regulacje Sektora Bankowego”).

Dla potrzeb wprowadzenia Bazylei III w lipcu 2011 r. Komisja Europejska wszczęła europejską procedurę legislacyjną w związku z przyjęciem dwóch aktów europejskich, tzw. „Pakiet CRD IV / CRR”, w skład którego wchodzi: (i) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (*Capital Requirements Directive IV*, „CRD IV”) oraz (ii) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (*Capital Requirements Regulation*, „CRR”). CRR jest prawnie wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE od dnia 1 stycznia 2014 r. (z wyjątkiem określonych przepisów). Z kolei CRD IV wymagała transpozycji do krajowego porządku prawnego państw członkowskich do 31 grudnia 2013 r. Stosowne przepisy Dyrektywy CRD IV zostały implementowane za pomocą nowej ustawy – ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym („Ustawa o Nadzorze Makroostrożnościowym”), która weszła w życie 1 listopada 2015 roku (więcej informacji na temat Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym znajduje się w „Regulacje sektora bankowego w Polsce”).

W szczególności w ramach Pakietu CRD IV przewidziane jest wprowadzenie nowych współczynników płynności, w tym współczynnika długoterminowego/stabilnego finansowania NSFR (ang. *net stable funding ratio*), którego celem jest ograniczenie ryzyka banków wynikającego z niedopasowania czasowego aktywów i zobowiązań oraz kapitału własnego i będącej tego konsekwencją luki finansowania długoterminowego. Zgodnie z regulacją CRD IV dla sfinansowania aktywów długoterminowych (powyżej jednego roku) niezbędne jest posiadanie stabilnych funduszy. W konsekwencji, oczekiwane jest zwiększenie popytu ze strony sektora bankowego na stabilne (długoterminowe) finansowanie, obejmujące: m.in. (i) obligacje bankowe oraz listy zastawne emitowane przez banki hipoteczne; oraz (ii) rozdrobnione i mało wrażliwe cenowo finansowanie od klientów detalicznych i przedsiębiorców. W wyniku zwiększonego popytu na ten rodzaj finansowania, może wzrosnąć jego koszt.

Dodatkowo, bezpośrednio stosowane w Polsce CRR, oraz wydane na jego podstawie rozporządzenie delegowane KE („**Rozporządzenie KE nr 2015/61**”) wprowadzając wymogi dotyczące płynności, definiując, tzw. wskaźnik pokrycia wypływów netto (ang. *liquidity coverage ratio*, LCR) – jest on rozumiany jako stosunek posiadanego przez bank zabezpieczenia przed utratą płynności do wypływów płynności netto przez okres występowania warunków skrajnych trwający 30 dni kalendarzowych, którego wartość powinna wynosić docelowo przynajmniej 100%. Wprowadzenie powyższych regulacji ma na celu zapewnienie posiadania przez banki aktywów płynnych w ilości wystarczającej do pokrycia swoich wypływów płynności netto przez trzydziestodniowy okres warunków skrajnych. Zgodnie z regulacjami Pakietu CRD IV / CRR obowiązek utrzymywania odpowiedniego wskaźnika pokrycia wpływów netto będzie wprowadzany etapami począwszy od 1 października 2015 r., od kiedy jego poziom powinien wynosić 60%, aż do osiągnięcia poziomu 100% począwszy od 1 stycznia 2018 r. Powyższe regulacje wskazują specyficznie katalog aktywów płynnych, które można szybko spieniężyć na rynkach prywatnych w krótkim terminie i bez znacznej utraty.

Dodatkowo, zgodnie z CRR, banki powinny także korzystać z różnorodnych instrumentów stabilnego finansowania, zarówno w warunkach normalnych, jak i skrajnych w perspektywie długoterminowej. Jednak do czasu przyjęcia na poziomie unijnym stosownych regulacji określających szczegółowo wymogi w zakresie płynności długoterminowej (ang. *net stable funding requirement*, NSFR), państwa członkowskie mogą utrzymywać lub wprowadzać krajowe wymogi w tym zakresie.

Na Datę Prospektu Bank nie może wykluczyć, że w wyniku działań i zmian, o których mowa powyżej (oraz m.in. w czynniku ryzyka „*Ryzyko związane z rekomendacjami wydawanymi przez KNF*” poniżej), a także ewentualnych zmian regulacyjnych (włącznie ze zmianami dotyczącymi wymogów wynikających z regulacji i rekomendacji nałożonych przez organy administracji rządowej lub regulacyjne organy finansowe, z Komisją Europejską i innymi kompetentnymi organami Unii Europejskiej oraz Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego), (por. „*Regulacje sektora bankowego w Polsce*”) Bank może stać się przedmiotem ściślejszych i ostrzejszych wymogów nakładanych przez organy nadzoru bankowego, wyższych wymogów w zakresie adekwatności kapitałowej albo że może zostać zobowiązany do poniesienia innych dodatkowych kosztów lub spełnienia dodatkowych zobowiązań w zakresie ujawniania i sprawozdawczości, a także podlegać ograniczeniom dotyczącym podejmowanej działalności.

Wystąpienie któregośkolwiek z wyżej wymienionych czynników może wpłynąć na strategię Banku, jego potencjał wzrostu, kwotę marży pobieranej przez Bank, a także na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z konkurencją ze strony polskiego sektora finansowego, firm pożyczkowych, a także podmiotów spoza usług finansowych

Poziom konkurencji w polskim sektorze finansowym jest względnie wysoki, czego dowodem jest niski poziom koncentracji w tym sektorze. Według KNF, na dzień 31 grudnia 2016 r. w Polsce działało 36 banków komercyjnych, 27 oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych oraz 558 banków spółdzielczych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. udział pięciu największych polskich banków w aktywach całego sektora bankowego wynosił 48,28%, udział w depozytach całego sektora bankowego wynosił 47,52%, natomiast udział w należnościach od sektora niefinansowego wynosił 44,12%.

Zmiany intensywności konkurencji na rynku kredytów i depozytów są wynikiem wpływu różnych czynników, zarówno o charakterze strukturalnym (postępująca konsolidacja sektora bankowego), jak i o charakterze bieżącym, w szczególności: sytuacji na globalnych rynkach gospodarczym i finansowym, dostępności finansowania na międzynarodowym i polskim rynku finansowym, perspektyw rozwoju polskiej gospodarki oraz kursów wymiany złotego do walut obcych. W szczególności, w okresach, gdy premia za ryzyko na międzynarodowych rynkach finansowych rośnie, dostępność finansowania zagranicznego jest mniejsza, a kurs wymiany złotego słabszy, zwiększa się konkurencja na rynku depozytów. Nie można wykluczyć, że jeśli premia za ryzyko wzrośnie (przykładowo z powodu wzrostu obaw dotyczących stabilności Unii Europejskiej lub strefy euro w następstwie oczekiwanego wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, wzrostu ryzyka recesji w niektórych głównych gospodarkach rozwiniętych lub wzrostu niepewności co do sytuacji gospodarek wschodzących), konkurencja w zakresie depozytów może ulec zaostrzeniu. Bank jest szczególnie narażony na konkurencję w obszarze bankowości uniwersalnej, zwłaszcza na rynku kredytów, gdzie konkuruje z dużymi bankami prowadzącymi działalność w Polsce na rynku klientów detalicznych i biznesowych. Niektórzy konkurenci prowadzą działalność na większą skalę i są w stanie stosować bardziej konkurencyjne produkty kredytowe. Wielu konkurentów to podmioty zależne banków międzynarodowych, które zapewniają tańsze finansowanie, częściowo poprzez bankowe instrumenty płynnościowe Europejskiego Banku Centralnego.

Ponadto presję konkurencyjną zwiększa współpraca niektórych banków z podmiotami spoza sektora usług finansowych (np. firmami telekomunikacyjnymi), które zaczynają pośredniczyć w świadczeniu usług finansowych na szeroką skalę.

Działania ze strony innych banków i podmiotów oferujących produkty konkurencyjne w stosunku do produktów Banku, a także wzrost konkurencyjności rynku produktów i usług bankowych mogą mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z rekomendacjami wydawanymi przez KNF

W ostatnich latach KNF wydała wiele nowych rekomendacji i wprowadziła zmiany do poprzednio wydanych rekomendacji, w wyniku których banki działające w Polsce podlegają surowszym i ściślejszym wymogom dotyczącym działalności kredytowej i wymogów kapitałowych (por. „*Regulacje Sektora Bankowego w Polsce – Wymogi regulacyjne związane z działalnością bankową – Wymogi prawa polskiego*”).

W styczniu 2013 r. KNF przyjęła nową Rekomendację M dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach oraz nową Rekomendację D dotyczącą zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w bankach. Celem tych rekomendacji było przedstawienie bankom oczekiwań nadzorczych KNF w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz stabilnego i ostrożnego zarządzania rozwiązaniami informatycznymi.

W lutym 2013 r. KNF wydała nową Rekomendację T. Celem nowej rekomendacji było wprowadzenie wytycznych, które umożliwią zwiększenie aktywności sektora bankowego w obszarze udzielania kredytów klientom detalicznym w porównaniu z aktywnością podmiotów niebędących bankami, jednocześnie zapewniając standardy niezbędne dla potrzeb zarządzania ryzykiem dotyczącym detalicznych ekspozycji kredytowych.

W czerwcu 2013 r. KNF ogłosiła publikację nowej Rekomendacji S zawierającej wytyczne dla banków w sprawie sposobu zarządzania ekspozycjami hipotecznymi. W marcu 2015 r. KNF opublikowała nową Rekomendację P dotyczącą zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków. Rekomendacja wskazuje minimalny, w opinii nadzoru, standard w zakresie dobrych praktyk dotyczących zarządzania ryzykiem płynności.

W lipcu 2015 r. KNF opublikowała ostateczny tekst Rekomendacji W dotyczącej zarządzania ryzykiem modeli w bankach. Rekomendacja W ma na celu wskazanie wszystkim bankom oczekiwań nadzorczych dotyczących procesu zarządzania ryzykiem modeli (z uwzględnieniem modeli zewnętrznych, w tym grupowych), w szczególności poprzez przedstawienie standardów, których przestrzeganie ma zapewnić dostosowanie profilu ryzyka wykorzystywanych przez bank modeli do faktycznych oczekiwań banku w tym zakresie.

W czerwcu 2014 r. KNF wydała skierowaną do banków Rekomendację U w zakresie dobrych praktyk *bancassurance*, która zgodnie z oczekiwaniami KNF miała zostać wprowadzona nie później niż do 31 marca 2015 r. Rekomendacja U ma na celu poprawę jakości standardów współpracy pomiędzy bankami i zakładami ubezpieczeń w zakresie oferowania klientom produktów ubezpieczeniowych przez banki oraz określenia warunków dla stabilnego rozwoju rynku *bancassurance*. Rekomendacja U określa również wytyczne odnośnie stosowanych przez banki zasad rachunkowości w zakresie rozliczania przychodów z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych.

Na Datę Prospektu Bank nie może wykluczyć, że w wyniku powyższych rekomendacji, a także innych, ewentualnych zmian w istniejących rekomendacjach i w wyniku wydania nowych rekomendacji mających wpływ na nadzór Bank może podlegać surowszym i ściślejszym wymogom nadzoru bankowego, większym wymogom w zakresie adekwatności kapitałowej lub może zostać zobowiązany do poniesienia dodatkowych kosztów lub może podlegać ograniczeniom w stosunku do angażowania się w różnego rodzaju transakcje. Bank nie można również wykluczyć, że w związku z m.in. wyżej wskazanymi rekomendacjami Bank będzie zmuszony dokonać retrospektywnie korekty raportowanych wyników. Wystąpienie któregokolwiek z powyższych czynników może negatywnie wpłynąć na strategię Banku, jego potencjał wzrostu, kwotę opłat i prowizji, marży pobieranej przez Bank, a w konsekwencji także na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z możliwym obniżeniem stopy wzrostu polskiego sektora bankowego

Rozwój sektora bankowego jest powiązany z kondycją krajowej gospodarki, jak i oczekiwaniami co do koniunktury gospodarczej w przyszłości. W latach 2010 i 2011 tempo wzrostu aktywów sektora bankowego oscylowało w granicach 10% rocznie, co miało związek z poprawą koniunktury gospodarczej w Polsce. W następnych dwóch latach doszło jednak do spowolnienia rozwoju gospodarczego w Polsce. Miało to bezpośredni wpływ na niższe tempo wzrostu aktywów sektora bankowego (około 4% rocznie). W 2014 r. w warunkach poprawy koniunktury gospodarczej tempo wzrostu aktywów zbliżyło się do poziomu z lat 2010-2011. W 2015 r., pomimo utrzymania korzystnej koniunktury gospodarczej w Polsce, doszło do ponownego spowolnienia tempa wzrostu aktywów do 4,4% w skali roku. Mimo poprawy koniunktury gospodarczej i pozytywnych oczekiwań co do rozwoju polskiej gospodarki w najbliższych latach, nie można wykluczyć, że tempo wzrostu PKB okaże się niższe niż przewidywane. Sektor bankowy może wówczas nie osiągnąć

oczekiwanego wzrostu. Jeżeli stopa wzrostu polskiego sektora bankowego będzie znacznie niższa niż w przeszłości, może to mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko ekspozycji sektora bankowego w Polsce na kurs CHF oraz ryzyko podjęcia politycznych decyzji zmierzających do rozwiązania kwestii zadłużenia w CHF

Polski sektor bankowy posiadana znaczną część aktywów denominowanych w CHF w związku z tym zmiany kursu CHF względem PLN, w szczególności takie jak te które wystąpiły w ostatnich latach, mogą mieć istotny wpływ na sytuację banków oraz kredytobiorców. Główną przyczyną osłabienia PLN względem CHF na początku 2015 była decyzja Szwajcarskiego Banku Centralnego o rezygnacji z polityki obrony kursu EUR/CHF na poziomie nie niższym niż 1,2 CHF. Zgodnie z danymi KNF („Próby rozwiązania problemu związanego z portfelem kredytów CHF – Materiał na Forum Bankowe”, UKNF Warszawa 2015) według stanu na koniec 2014 r. w portfelach banków znajdowało się 542,5 tys. kredytów w CHF co stanowiło 29,2% ogólnej liczby kredytów mieszkaniowych. Nie można wykluczyć, że w skutek wspomnianej ekspozycji sektora bankowego w Polsce na kurs CHF, nie dojdzie w przyszłości do politycznych decyzji, w formie ustawowej zmiany parametrów kredytów w CHF na parametry kredytów udzielanych w PLN oraz przewalutowania kredytów udzielonych w CHF po kursie historycznym. Możliwe, iż koszty dokonania powyższych przewalutowań lub innych rozwiązań problemu dużej ekspozycji sektora bankowego na CHF obciążą cały sektor bankowy, co może mieć na niego negatywny wpływ. W poprzedniej kadencji wpłynął do Sejmu posełski projekt ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw, która, miała umożliwić przejście z kredytu walutowego na kredyt w PLN. W związku z zasadą dyskontynuacji projekt nie został uchwalony, jednak nie można wykluczyć, iż analogiczna lub zbliżona ustawa przewidująca przewalutowanie kredytów walutowych na kredyty w PLN nie zostanie uchwalona przez Sejm obecnej kadencji. Wejście w życie stosownych przepisów w zakresie przewalutowania kredytów walutowych może skutkować poniesieniem przez banki znacznych kosztów oraz, co za tym idzie, obciążeniem całego sektora bankowego w Polsce, co może mieć na niego negatywny wpływ.

Na Datę Prospektu Bank posiada kredyty w CHF – wartość należności kredytowych (netto) Banku w CHF wynosi 1.286 mln zł. Wprowadzenie systemowych rozwiązań w kwestii zadłużenia w CHF może więc bezpośrednio wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Na Datę Prospektu trwają prace nad projektem ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki. Projekt dotyczy eliminacji skutków pobierania przez banki od konsumentów nienależnego świadczenia w postaci nadmiernie wysokich spreadów walutowych a zakresem projektu ustawy zostały objęte umowy kredytów hipotecznych indeksowanych oraz denominowanych do walut obcych. Wprowadzenie systemowych rozwiązań w kwestii zadłużenia w CHF może bezpośrednio wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Dodatkowo, może dojść do pogorszenia się postrzegania przez inwestorów opłacalności inwestowania w papiery wartościowe wyemitowane przez banki.

W rezultacie wystąpienie powyższych zdarzeń może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko wprowadzenia unijnego podatku od transakcji finansowych

Obecnie trwają prace nad paneuropejską regulacją wprowadzającą podatek od transakcji finansowych, którego część zasilałaby bezpośrednio budżet UE. W dniu 14 lutego 2013 r. Komisja Europejska przedstawiła zmieniony wniosek zawierający szczegółowe informacje na temat podatku od transakcji finansowych w UE, który miałby zostać wprowadzony w ramach procedury wzmocnionej współpracy w 11 państwach członkowskich. Powyższy wniosek został zatwierdzony przez Parlament Europejski w dniu 3 lipca 2013 r. i obecnie uczestniczące państwa muszą jednomyślnie zatwierdzić tę propozycję, zanim wejdzie ona w życie. Na Datę Prospektu nie ma potwierdzonych informacji na temat ewentualnego terminu wprowadzenia takiego podatku.

Wprowadzenie unijnego podatku od transakcji finansowych może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z trudnym i czasochłonnym procesem egzekucji wobec dłużników kredytów bankowych w Polsce

Mimo że kredyty udzielane przez Bank są zabezpieczone w różnej formie, w szczególności hipotekami, prowadzenie egzekucji może być czasochłonne i utrudnione. W szczególności, procedury sprzedaży nieruchomości lub innych form egzekucji z zabezpieczeń hipotecznych mogą być długotrwałe, a ich praktyczna realizacja może być utrudniona. Ponadto w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r. Trybunał uznał, że umożliwienie bankom wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych („BTE”) jest

niezgodne z zasadą równego traktowania i stwierdził, że art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 Prawa Bankowego są niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Przepisy te utracą moc obowiązującą z dniem 1 sierpnia 2016 r. Po tej dacie, banki nie będą mogły korzystać z BTE, który stanowił istotny przywilej w ramach postępowania egzekucyjnego. W związku z wejściem w życie przepisów ustawy o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw istotnie ograniczone zostały możliwości ustanawiania zabezpieczeń na nieruchomościach rolnych.

Utrudnienia i opóźnienia w egzekucji lub niezdolność do egzekucji w odniesieniu do znaczącej liczby zabezpieczeń, a także wzrost kosztów postępowania egzekucyjnego mogą negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z formalistycznymi i długotrwałymi procedurami ustanawiania zabezpieczeń na nieruchomościach

Kredyty hipoteczne są zabezpieczane przez wpis hipoteki w księdze wieczystej prowadzonej w sądzie rejonowym właściwym ze względu na miejsce położenia danej nieruchomości. Procedura ustanowienia zabezpieczenia przez wpis hipoteki do księgi wieczystej może być długotrwała i czasochłonna, zależnie od siedziby sądu. Ponadto procedura ta jest bardzo formalistyczna, a sąd może odmówić wpisu hipoteki, jeżeli we wniosku o wpis znajdują się nawet drobne błędy. Przeważnie banki działające w Polsce dokonują wypłaty kredytu przed wpisem hipoteki do księgi wieczystej, co oznacza, że w okresie przejściowym, do chwili dokonania wpisu, kredyty te nie są zabezpieczone hipotecznie. W celu ograniczenia ryzyka związanego z udzielaniem niezabezpieczonych kredytów, banki zabezpieczają się w okresie przejściowym poprzez wykupowaną przez kredytobiorcę polisę ubezpieczeniową. Jednak jeżeli kredytobiorca nie wywiąże się z zobowiązań wynikających z kredytu przed wpisaniem hipoteki, a ubezpieczyciel nie dokona płatności z polisy, wiarygodność Banku z tytułu udzielonego kredytu może być niezabezpieczona i tym samym trudna do windykacji, co może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Czynniki ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi i rynkowymi

Ryzyko wpływu zdarzeń gospodarczych o charakterze globalnym

Warunki makroekonomiczne i sytuacja na rynku finansowym wpływają na działalność Banku i jego wyniki. Począwszy od 2008 r. gospodarka światowa znajduje się w jednym z najpoważniejszych kryzysów od ponad 80 lat. Obecnie, oczekuje się, że niższa dynamika wzrostu gospodarki światowej w porównaniu z okresem sprzed kryzysu utrzyma się. W warunkach kryzysu finansowego nastąpił wzrost awersji do ryzyka przejawiający się w szczególności spadkiem zaufania do instytucji finansowych, ograniczeniem dostępu do finansowania na rynku międzybankowym i do innych form finansowania oraz obniżeniem wartości rynkowej aktywów.

Sytuacja ta miała niekorzystny wpływ na wycenę aktywów i wymogi adekwatności kapitałowej dla wielu instytucji finansowych na całym świecie. W konsekwencji pogorszenia się sytuacji gospodarczej wzrosły rezerwy na ryzyko kredytowe, pogorszył się dostęp do rynków kapitałowych i kredytowych oraz do innych dostępnych form finansowania. Wystąpił również kryzys płynnościowy, a koszt pozyskania finansowania zwiększył się w istotny sposób.

W drugiej połowie 2010 r. kryzys finansowy zaczął wywierać istotny wpływ na sytuację budżetową wielu krajów, w szczególności w strefie euro, co w połączeniu z dalszą presją na europejski sektor finansowy w wyniku rosnącego ryzyka związanego z zadłużeniem publicznym zmusiło kraje najbardziej dotknięte kryzysem finansowym do wdrożenia programów oszczędnościowych, co w konsekwencji wywarło dodatkowy nacisk na kondycję finansową gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w tych krajach.

Pomimo tego, że w ostatnich latach światowa gospodarka wychodzi z kryzysu, a warunki rynkowe i ekonomiczne uległy poprawie, nadal istnieje ryzyko ekonomicznych turbulencji, związanych przede wszystkim z wysokim poziomem zadłużenia w niektórych gospodarkach, i nie można mieć pewności, że warunki ekonomiczne ulegną trwałej poprawie. Pogorszenie się sytuacji światowej gospodarki lub ponowne wystąpienie kryzysu zadłużenia w strefie euro miałyby ujemny wpływ na warunki makroekonomiczne na całym świecie, a w szczególności w Europie, co mogłoby spowodować ponowne spowolnienie rozwoju gospodarczego i zwiększenie kosztów finansowania, wyraźniejszy wzrost bezrobocia oraz inne negatywne zdarzenia makroekonomiczne. Istnieje ryzyko, że takie pogorszenie może skutkować wzrostem niestabilności strefy euro.

Niestabilność światowego i europejskiego rynku pogorszyłaby kondycję sektora usług finansowych i bankowych na świecie, w Europie oraz w konsekwencji w Polsce. W szczególności mogłoby to skutkować między innymi: (i) spadkiem popytu na kredyty i depozyty Banku, co mogłoby, między innymi doprowadzić do spadku dochodów z odsetek lub mieć negatywny wpływ na źródła finansowania Banku, (ii) wzrostem zaległości oraz niespłacaniem zobowiązań przez kredytobiorców, co mogłoby w szczególności zwiększyć poziom kredytów i pożyczek Banku dotkniętych utratą wartości, (iii) niższą wartością aktywów Banku, oraz (iv) ograniczonym

dostępem Banku do rynków kapitałowych i finansowania oraz pogorszoną płynnością, w tym ryzykiem gwałtownego odpływu depozytów.

Opóźnienie poprawy lub powrót pogarszającej się sytuacji lub warunków gospodarczych na świecie lub w Polsce mogłyby mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko systemowe polskiego sektora finansowego związane ze SKOK i bankami spółdzielczymi

Od października 2012 r. SKOK-i zostały objęte państwowym nadzorem, sprawowanym przez KNF. Przeprowadzone przez KNF kontrole sektorowe wskazywały na szereg nieprawidłowości w funkcjonowaniu SKOK-ów. Zgodnie z danymi KNF na koniec września 2016 r. 32 kasy i Kasa Krajowa objętych było postępowaniami naprawczymi, przy czym 10 kas realizowało programy naprawcze zaakceptowane przez KNF.

Nadzorem KNF objęte są również banki spółdzielcze. Zdaniem KNF istotnymi czynnikami ryzyka dla sytuacji finansowej banków spółdzielczych pozostaje brak efektywnego zarządzania w przypadku występowania problemów oraz zbyt niski bufor kapitałowy.

Pogorszenie się sytuacji finansowej SKOK-ów i banków spółdzielczych może negatywnie wpłynąć na rynek bankowy, a w rezultacie mieć niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko wpływu uwarunkowań ekonomicznych w Polsce

Bank prowadzi swoją działalność na rynku polskim. W związku z tym sytuacja makroekonomiczna w Polsce ma istotny wpływ na działalność Banku, jego sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy. Polska, szczególnie od momentu wejścia do Unii Europejskiej w 2004 r., jest mocno powiązana z gospodarkami pozostałych krajów UE. Pogorszenie warunków makroekonomicznych na świecie i w Europie (por. czynnik ryzyka „*Ryzyko wpływu zdarzeń gospodarczych o charakterze globalnym*” powyżej) miało wpływ na polską gospodarkę, w szczególności skutkowało obniżeniem tempa wzrostu PKB. Niekorzystne tendencje w polskiej gospodarce spowodowały pogorszenie sytuacji na rynku pracy i wzrost bezrobocia, jak również spowolnienie akcji kredytowej, osłabienie wyników polskiego sektora bankowego oraz obniżenie jakości portfela kredytowego banków.

Stopa referencyjna NBP znajduje się na Datę Prospektu na rekordowo niskim poziomie 1,50%. To o 325 punktów bazowych niżej niż poziom ustalony podczas ostatniej podwyżki stóp procentowych z 10 maja 2012 r. Od tamtej pory Rada Polityki Pieniężnej dziesięciokrotnie obniżała stopy procentowe. Od marca 2015 r. referencyjna stopa procentowa NBP znajduje się na poziomie 1,50%. Od 2013 stopa lombardowa była obniżana 8 razy, z poziomu 5,50% do 2,50% na dzień 5 marca 2015 r. Tak szybkie obniżanie stóp procentowych kreowało istotną presję na marżę odsetkową netto w polskim sektorze bankowym.

Pomimo tego, że w latach 2014-2015 polska gospodarka odnotowała poprawę, ewentualne kolejne spowolnienie tempa wzrostu, w tym m.in. wzrost stopy bezrobocia jak również turbulencje na rynkach finansowych (w tym na rynku walutowym i kapitałowym) mogą mieć niekorzystny wpływ na sytuację finansową kredytobiorców Banku oraz ich zdolność do obsługi i spłaty zobowiązań, co może doprowadzić do wzrostu należności przeterminowanych Banku. Ponadto pogorszenie sytuacji polskiej gospodarki i rynków finansowych może skutkować ograniczoną dostępnością lub wyższymi kosztami finansowania dla polskich instytucji bankowych.

W niestabilnych warunkach rynkowych, wartość zabezpieczeń dla kredytów udzielonych przez Bank, w tym nieruchomości stanowiących takie zabezpieczenie, może w istotny sposób ulec obniżeniu.

Dodatkowo poziom ryzyka akceptowanego przez klientów może również ulec obniżeniu w odniesieniu do inwestycji w papiery wartościowe, jednostki funduszy inwestycyjnych lub inne produkty inwestycyjne, oferowane przez Bank. Wyniki inwestycyjne tych produktów w dużej mierze zależą od sytuacji na rynkach finansowych oraz od wiarygodności kredytowej i sytuacji finansowej kontrahentów. Jakość portfela dłużnych papierów wartościowych posiadanych przez Bank zależy od zdolności emitentów papierów wartościowych do dokonywania terminowych płatności z tytułu tych papierów wartościowych.

Na zdolność emitentów do dokonania takich płatności mogą mieć wpływ zmiany w ich sytuacji finansowej, w tym kwestie związane z płynnością, zwiększone ryzyko kredytowe oraz inne czynniki makroekonomiczne. Znaczna zmienność lub spadki na rynku finansowym mogą zniechęcać potencjalnych klientów do zakupu produktów inwestycyjnych oferowanych przez Bank, a ich obecni posiadacze mogą się wycofywać lub zmniejszać swoje zaangażowanie w te produkty, co w szczególności może mieć niekorzystny wpływ na przychody Banku z tytułu opłat i prowizji. Wystąpienie którychkolwiek z powyższych warunków i tendencji może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z niestabilnością finansową Grecji, niestabilnością polityczną na Ukrainie, niepewnością co do stabilności systemów politycznych w regionie, spowolnieniem gospodarczym w Chinach

Bank prowadzi działalność na terytorium Polski i nie jest znacząco kapitałowo zaangażowany na rynkach niestabilnych, ani w zakresie oferowanych produktów i usług, ani w zakresie ewentualnych inwestycji, jednakże polityczna niestabilność w regionie, w szczególności na Ukrainie, niesie za sobą negatywne skutki gospodarcze dla całego regionu. Konflikt na Ukrainie zwiększa ryzyko naruszenia integralności terytorialnej Ukrainy i potencjalnego upadku systemu gospodarczego tego kraju. W przypadku dalszego wydłużania się lub eskalacji konfliktu, może wystąpić ryzyko niewypłacalności Ukrainy i głęboka recesja gospodarcza w tym kraju. Dalsza eskalacja kryzysu na Ukrainie, w szczególności nałożenie dalszych lub utrzymanie obecnych sankcji i embarg nałożonych na Rosję przez UE i USA oraz przez Rosję na kraje UE, w tym Polskę, może mieć bezpośredni wpływ na wzajemne stosunki handlowe Polski z Rosją i Ukrainą, i może prowadzić do zakłócenia dostaw ropy i gazu oraz – w związku z niekorzystnym rozwojem sytuacji gospodarczej w innych krajach europejskich – może skutkować dalszą presją gospodarczą na Polskę. Eskalacja konfliktu, niewypłacalność lub recesja gospodarcza na Ukrainie lub w innych krajach sąsiednich spowodowałyby niekorzystne warunki dla sektora bankowego w Europie oraz w Polsce, w szczególności poprzez zwiększenie poziomu kredytów i pożyczek przeterminowanych, ograniczenie dostępu do rynków kredytowych, dalsze ograniczenie dostępu do finansowania i zmniejszenie płynności, w tym ryzyko gwałtownego odpływu depozytów.

Ponadto ze względu na powiązania ekonomiczno-finansowe Polski z pozostałymi gospodarkami regionu Europy Środkowo-Wschodniej, jak i traktowania przez inwestorów instrumentów finansowych na polskim rynku i aktywów finansowych krajów Europy Środkowo-Wschodniej jako tę samą „klasę aktywów”, ewentualne pogorszenie warunków gospodarczych lub finansowych w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej mogą przełożyć się na pogorszenie warunków gospodarczych lub finansowych w Polsce. W szczególności dewaluacja lub deprecjacja walut w krajach Europy Środkowo-Wschodniej może osłabić złotego.

Ponadto nie można wykluczyć, że ostatnio zaobserwowane spowolnienie gospodarcze w Chinach oraz spadki na rynku kapitałowym w Chinach wpłyną negatywnie na sytuację w gospodarce globalnej lub na międzynarodowych rynkach finansowych, skutkując negatywnymi konsekwencjami także dla sytuacji gospodarczej i sytuacji na rynkach finansowych w Polsce.

W 2010 r. Grecji udzielono wsparcia w wysokości 110 mld euro na realizację reform, które miały poprawić sytuację greckiej gospodarki. 14 marca 2012 r. ministrowie finansów państw strefy euro oraz MFW zatwierdzili drugi pakiet pomocy gospodarczej dla Grecji o wartości 164,5 mld euro. Tym razem pozostałe kraje strefy euro udostępniły środki o wartości 144,7 mld euro z Europejskiego Instrumentu Stabilności Finansowej – funduszu pomocy, który rozpoczął działalność w sierpniu 2010 r. Zawarto również uzgodnienia z inwestorami finansowymi służące redukcji zadłużenia Grecji o prawie 200 mld euro. W sierpniu 2015 r. osiągnięto porozumienie w przedmiocie trzeciego pakietu pomocowego dla Grecji w wysokości ok 85 mld EUR. Pomimo tak znaczącej pomocy finansowej dla Grecji nie można wykluczyć pogłębienia się kryzysu w Grecji. Ewentualne bankructwo Grecji i jej ewentualne wyjście ze strefy euro może mieć wpływ na stabilność strefy euro, sytuację finansową państw członkowskich, w tym na sytuację gospodarczą Polski.

Wystąpienie którychkolwiek z tych zdarzeń może mieć istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane ze spodziewanym wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej

W dniu 23 czerwca 2016 r. w ramach referendum przeprowadzonego w Wielkiej Brytanii większość Brytyjczyków, którzy wzięli udział w referendum opowiedziała się za wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. W związku z takim wynikiem referendum oczekuje się, że Wielka Brytania dokona notyfikacji wystąpienia z Unii Europejskiej zgodnie z art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z deklaracjami obecnego rządu Wielkiej Brytanii notyfikacja nie będzie dokonana wcześniej niż objęcie urzędu przez nowego premiera, co, zgodnie z oczekiwaniami, nastąpi do października 2016 r. Traktat o Unii Europejskiej przewiduje dwuletni okres na wynegocjowanie warunków wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Okres ten może zostać przedłużony na mocy umowy z państwami członkowskimi Unii Europejskiej, które pozostają w Unii Europejskiej. Zgodnie z Traktatem o Unii Europejskiej Wielka Brytania przestanie być członkiem Unii Europejskiej z upływem okresów przewidzianych na negocjacje warunków wyjścia z Unii Europejskiej.

Konsekwencją wystąpienia państwa członkowskiego z Unii Europejskiej jest zaprzestanie obowiązywania w występującym państwie członkowskim wszystkich traktatów konstytuujących Unię Europejską, które ustanawiają m.in. swobody przepływu kapitału, towarów i usług pomiędzy państwami członkowskimi.

Na Datę Prospektu nie można przewidzieć konsekwencji wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, w tym wpływu takiego wystąpienia na gospodarki poszczególnych państw oraz sytuację polityczną na świecie.

Nie można również przewidzieć wpływu wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej na sytuację ekonomiczną podmiotów gospodarczych w jakikolwiek sposób powiązanych z rynkiem brytyjskim.

W konsekwencji decyzji podjętej w referendum w Wielkiej Brytanii istnieje ryzyko długotrwałej destabilizacji rynków finansowych w Unii Europejskiej i na świecie.

W dniu 27 czerwca 2016 r. dwie z trzech największych światowych agencji ratingowych, w reakcji na wyniki referendum w sprawie wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, obniżyły swoje oceny wiarygodności kredytowej Wielkiej Brytanii. Agencja Standard & Poor's obniżyła rating Wielkiej Brytanii z poziomu AAA o dwa stopnie do poziomu AA, a agencja Fitch obniżyła rating Wielkiej Brytanii z poziomu AA+ do AA. Uzasadniając obniżenie oceny wiarygodności kredytowej Wielkiej Brytanii obie agencje wskazały na możliwe negatywne konsekwencje ekonomiczne dla Wielkiej Brytanii w przypadku jej wystąpienia z Unii Europejskiej. W tym kontekście nie można wykluczyć dalszego obniżania się kursu funta brytyjskiego wobec innych walut.

Wystąpienie Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej może mieć także istotny wpływ na dalsze procesy integracyjne w ramach Unii Europejskiej. Jednak kierunek zmian w procesach integracyjnych jest niemożliwy do przewidzenia. Nie można wykluczyć zarówno przyspieszenia procesów integracyjnych w celu wzmocnienia Unii Europejskiej, a także wyhamowania lub nawet cofnięcia integracji w niektórych obszarach politycznych lub gospodarczych. Nie można także wykluczyć, że w przyszłości kolejne państwa członkowskie Unii Europejskiej będą decydować się na wystąpienie ze wspólnoty.

Rozpoczęty proces występowania Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej oraz ewentualne związane z tym procesem dalsze zmiany polityczne w ramach Unii Europejskiej, a także gospodarcze i polityczne konsekwencje takich zmian mogą mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko negatywnego wpływu deprecjacji złotego

Ze względu na znaczące zaangażowanie walutowe polskich gospodarstw domowych w CHF w związku z kredytami hipotecznymi denominowanymi w CHF istotna deprecjacja PLN w stosunku do walut zagranicznych, a w szczególności do CHF, może utrudnić dłużnikom spłatę ich kredytów denominowanych w walutach obcych. Może to wywrzeć negatywny wpływ na polski sektor bankowy, zwiększając prawdopodobieństwo powstania zaległości gospodarstw domowych w spłacie kredytów hipotecznych, a tym samym może skutkować pogorszeniem jakości portfeli kredytowych banków. Ponadto taka sytuacja utrudniłaby klientom banków działających w Polsce rozliczenia walutowych instrumentów zabezpieczających (*hedging*). W rezultacie gwałtownych wahań kursów walut pojawiają się naciski polityczne na sektor bankowy, jak np. postulaty przewalutowania kredytów udzielonych w CHF po kursie historycznym. Umacnianie się kursu CHF, postrzeganego przez inwestorów jako bezpieczna klasa aktywów w trakcie wysokich fluktuacji rynkowych może skutkować dalszym osłabieniem kursu PLN względem CHF, co może wiązać się z dalszymi negatywnymi konsekwencjami dla polskiego sektora bankowego. Wystąpienie powyższych czynników może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z wystąpieniem czynników nadzwyczajnych, które są poza kontrolą Banku

Czynniki, które są poza kontrolą Banku, takie jak katastrofy naturalne, ataki terrorystyczne, działania wojenne lub zamieszki, wybuchy epidemii oraz inne podobne, niemożliwe do przewidzenia zdarzenia, a także reakcje na takie zdarzenia lub działania, mogą zakłócić stabilność gospodarczą lub polityczną, co może negatywnie wpłynąć na polską gospodarkę oraz w szczególności, zakłócić działalność Banku lub spowodować po stronie Banku wystąpienie istotnych strat. Takie zdarzenia lub działania oraz wynikające z nich szkody są trudne do przewidzenia i mogą dotyczyć mienia, aktywów finansowych lub kluczowych pracowników. Jeżeli przyjęte przez Bank plany nie będą obejmowały wszystkich niezbędnych procedur, które powinny zostać zastosowane w wypadku wystąpienia takich sytuacji, lub jeśli nie będzie możliwe wdrożenie tych procedur w danych okolicznościach, skala takich szkód może wzrosnąć. Nieprzewidziane zdarzenia mogą również doprowadzić do poniesienia dodatkowych kosztów operacyjnych, takich jak wyższe koszty składek ubezpieczeniowych oraz wdrożenie systemów zastępczych. Objęcie określonych rodzajów ryzyka ochroną ubezpieczeniową może również nie być możliwe, co podwyższy poziom ryzyka, na które Bank będzie narażony. Niezdolność Banku do skutecznego zarządzania tymi rodzajami ryzyka może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Czynniki ryzyka dotyczące przestrzegania przez Bank przepisów prawa i regulacji

Ryzyko związane z niejasną interpretacją i zmianą przepisów polskiego prawa

Bank został utworzony i działa zgodnie z przepisami prawa polskiego. Znacząca liczba obowiązujących przepisów oraz regulacji dotyczących działalności instytucji finansowych, emitowania papierów wartościowych oraz obrotu nimi, praw akcjonariuszy, inwestycji zagranicznych, kwestii związanych z działalnością spółek oraz

ładem korporacyjnym, handlem, podatkami oraz prowadzeniem działalności gospodarczej ulegała i może ulegać zmianom. Wymienione powyżej regulacje podlegają także różnym interpretacjom, orzeczeniom sądowym i mogą być stosowane w sposób niejednolity. Stanowienie prawa zgodnie z polskim systemem konstytucyjnym należy do kompetencji parlamentu. Zmiany koalicji politycznych i większości parlamentarnych mogą wpływać na kształt ustawodawstwa i gospodarkę. Ponadto trwający na Datę Prospektu konflikt w zakresie działalności Trybunału Konstytucyjnego może mieć wpływ na wzrost niepewności co do powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Bank nie może zagwarantować, że stosowana przez niego interpretacja przepisów prawa polskiego nie zostanie zakwestionowana lub że będzie prowadzić działalność w pełni zgodnie z nowym ustawodawstwem, co może skutkować odpowiedzialnością Banku lub koniecznością zmiany praktyki przez Bank, co może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z niejasną interpretacją i zmianą przepisów polskiego prawa podatkowego właściwych dla działalności Banku

Przepisy polskiego prawa podatkowego są skomplikowane i podlegają częstym zmianom. Praktyka stosowania prawa podatkowego przez organy podatkowe nie jest jednolita, a w orzecznictwie sądów administracyjnych w tym zakresie nierzadko występują istotne rozbieżności. Bank nie może zagwarantować, że organy podatkowe nie dokonają odmiennej, niekorzystnej dla Banku lub Podmiotów Zależnych interpretacji przepisów podatkowych stosowanych przez Bank lub Podmioty Zależne. W szczególności Bank nie może wykluczyć ryzyka, że wraz z wprowadzeniem przepisów dotyczących unikania opodatkowania, które posługują się klauzulami generalnymi i których interpretacja i zakres zastosowania będzie kształtowany w praktyce przez organy podatkowe i orzecznictwo sądów administracyjnych, organy podatkowe dokonają odmiennej od Banku oceny skutków podatkowych czynności dokonywanych przez Bank lub Podmioty Zależne. Nie można także wykluczyć ryzyka, że poszczególne indywidualne interpretacje podatkowe, uzyskane oraz stosowane już przez Bank lub Podmioty Zależne, zostaną zmienione lub zakwestionowane. Istnieje także ryzyko, że wraz z wprowadzeniem nowych regulacji Bank lub Podmioty Zależne będą musiały podjąć działania dostosowawcze, co może skutkować zwiększonymi kosztami wymuszonymi okolicznościami związanymi z adaptacją do nowych przepisów.

Z uwagi na powyższe nie można wykluczyć zakwestionowania przez organy podatkowe prawidłowości rozliczeń podatkowych Banku lub Podmiotów Zależnych w zakresie nieprzedawnionych zobowiązań podatkowych oraz określenia zaległości podatkowych tych podmiotów, co może mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z zawieraniem umów z podmiotami powiązanymi

Bank i Podmioty Zależne przeprowadzają transakcje z podmiotami powiązanymi w rozumieniu przepisów podatkowych. Nie można wykluczyć ryzyka, że Bank lub Podmioty Zależne nie zostaną w tym zakresie poddane kontrolom lub innym czynnościom sprawdzającym podejmowanym przez organy podatkowe lub organy kontroli skarbowej. Ze względu na szczególnie charakter transakcji z podmiotami powiązanymi, a także złożoność i niejednoznaczność przepisów prawnych regulujących metody badania stosowanych cen, a także trudności w zidentyfikowaniu porównywalnych transakcji, nie można wykluczyć zakwestionowania przyjętych przez Bank metod określenia warunków rynkowych do celów powyższych transakcji, co może mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z podleganiem przez Bank szerszym wymogom informacyjnym w związku z FATCA i automatyczną wymianą informacji w sprawach podatkowych

W związku z wprowadzeniem amerykańskiej regulacji FATCA, dotyczącej ujawniania informacji o rachunkach zagranicznych na cele podatkowe, na Bank mogą być nałożone określone obowiązki w zakresie rejestracji, gromadzenia danych o klientach Banku oraz przekazywania danych do organów podatkowych. W przypadku polskich podmiotów, w celu zachowania zgodności z przepisami prawa polskiego, wskazane obowiązki nie będą jednak wykonywane bezpośrednio wobec amerykańskich organów podatkowych (ang. *U.S. Internal Revenue Service*), ale za pośrednictwem polskich organów podatkowych. W tym celu dnia 7 października 2014 r. zawarta została Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA, oraz towarzyszące jej Uzgodnienia końcowe. Ustawa z 20 marca 2015 r. ratyfikująca powyższą umowę i towarzyszące jej Uzgodnienia końcowe weszła w życie 2 czerwca 2015 r. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o wykonywaniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA weszła w życie z dniem 1 grudnia 2015 r.

20 marca 2017 r. Prezydent RP podpisał ustawę o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami, implementującą Dyrektywę Rady 2014/107/UE z dnia 9 grudnia 2014 r. zmieniającą dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania oraz regulacji umożliwiających automatyczną wymianę informacji w dziedzinie opodatkowania z innymi niż unijne państwami w oparciu o wspólny standard do wymiany informacji (ang. *Common Reporting Standard*, CRS), do których wprowadzenia Rzeczpospolita Polska zobowiązała się w podpisanym w dniu 29 października 2014 r. wielostronnym porozumieniu właściwych władz w sprawie automatycznej wymiany informacji finansowych dla celów podatkowych.

Wraz z wprowadzeniem powyższego ustawodawstwa lub jego późniejszą zmianą Bank może być zmuszony podjąć działania dostosowawcze, co może skutkować zwiększonymi kosztami związanymi z dostosowaniem się do tych zmienianych i nowych przepisów. Niezastosowanie się do wymogów nakładanych przez FATCA, umowę międzynarodową lub polskie przepisy podatkowe może rodzić negatywne konsekwencje zarówno po stronie Banku, jak i po stronie klientów Banku. Powyższe czynniki mogą mieć istotny negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z pokontrolnymi zaleceniami organów nadzorczych

KNF regularnie przeprowadza kontrole wśród instytucji finansowych i następnie wydaje konkretne zalecenia w celu usunięcia wykrytych nieprawidłowości. Jeżeli Bank nie implementuje w terminie lub błędnie implementuje zalecenia KNF, Bank może być narażony na sankcje określone w Prawie Bankowym oraz na ryzyko utraty reputacji.

Dodatkowo KNF w okresach rocznych przeprowadza we wszystkich bankach proces badania i oceny nadzorczej (proces BION) którego celem jest identyfikacja wielkości i charakteru ryzyka na jakie narażony jest bank, jakości zarządzania ryzykiem, poziomu kapitału pokrywającego ryzyko oraz ocena zgodności z przepisami prawa. W wyniku procesu BION zwykle wydawane są zalecenia. Z tytułu braku realizacji zaleceń Bank może być narażony na podobne sankcje jak w przypadku zaleceń pionspekcyjnych.

Ponadto Bank może otrzymać zalecenia oraz rekomendacje od innych organów wchodzących w skład Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego.

28 listopada 2016 r. Generalny Inspektor Informacji Finansowej nałożył na Bank w drodze decyzji administracyjnej karę pieniężną w wysokości 30.000 zł za niedopełnienie przez Bank zaleceń pokontrolnych, wydanych po kontroli przeprowadzonej w Banku w 2012 r.

W rezultacie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości, wobec Banku wydane mogą zostać przez KNF lub inne organy nadzorcze zalecenia pionspekcyjne lub rekomendacje, a także mogą zostać nałożone kary pieniężne, które mogą wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki lub reputację Banku.

Ryzyko związane ze sprawami sądowymi, postępowaniami administracyjnymi lub innymi postępowaniami

W związku z prowadzoną działalnością Bank jest narażony na wszczęcie przeciwko niemu spraw w postępowaniach cywilnych, administracyjnych, karnych i karno-skarbowych, regulacyjnych lub innych przez klientów, pracowników, akcjonariuszy i inne osoby (zob. „*Opis działalności Banku – Postępowania sądowe, administracyjne i arbitrażowe*”). Na Datę Prospektu trudno ocenić prawdopodobieństwo wszczęcia takich postępowań i określić wartościowo ewentualne skutki takich postępowań. Strony wszczynające postępowania przeciwko Bankowi mogą w szczególności żądać zapłaty znaczących kwot lub zaspokojenia roszczeń w inny sposób lub zaskarżyć uchwały organów Banku, co może wpłynąć na zdolność Banku do prowadzenia działalności, a wielkość potencjalnych kosztów wynikających z takich postępowań może być niepewna przez znaczny czas. Także koszty obrony w ewentualnych przyszłych postępowaniach mogą być duże. Możliwe jest również podejmowanie negatywnych akcji informacyjnych związanych z prowadzonymi postępowaniami przeciwko Bankowi, co może negatywnie wpłynąć na reputację Banku, bez względu na to, czy wszczęte sprawy są uzasadnione i jaki będzie ich wynik.

Ponadto począwszy od lipca 2010 r. do polskiego prawa wprowadzono instytucję pozwu zbiorowego. Możliwość występowania przez klientów banków z pozwami zbiorowymi znacznie obniża koszty obsługi prawnej oraz inne koszty takich postępowań. W konsekwencji istnieje ryzyko, że przeciwko Bankowi mogą być wytaczane pozwы zbiorowe.

Postępowania cywilne, administracyjne, regulacyjne lub pozwы zbiorowe, przeciwko lub z udziałem Banku mogą negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, reputację lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z decyzjami organów ochrony konkurencji i konsumentów

Działalność Banku musi być prowadzona w sposób zgodny z przepisami dotyczącymi ochrony konkurencji. Zgodnie z Ustawą o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, Prezes UOKiK jest uprawniony do wydania decyzji

stwierdzającej, że dany przedsiębiorca jest uczestnikiem porozumienia, którego celem lub skutkiem jest ograniczenie konkurencji. Nie można wykluczyć, że umowy zawierane przez Bank w toku działalności, zostaną uznane za ograniczające konkurencję. Umowy takie są nieważne w części lub całości. Prezes UOKiK może nakazać zaprzestanie stosowania powyższych praktyk, a także nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości do 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, co może mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki działalności Banku. Analogiczne sankcje przewiduje prawo Unii Europejskiej w przypadku wystąpienia naruszeń, które mogą mieć wpływ na handel między Państwami Członkowskimi.

Działalność Banku musi być prowadzona zgodnie z właściwymi przepisami prawa w zakresie ochrony konsumentów. Działania Banku w tym zakresie podlegają kontroli Prezesa UOKiK pod kątem oceny przestrzegania m.in. przepisów zakazujących stosowania określonych praktyk, które naruszają wspólne interesy konsumentów (takich jak przedstawianie klientom nierzetelnych informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe oraz stosowanie niedozwolonych postanowień we wzorcach umów, objętych rejestrem klauzul niedozwolonych prowadzonym przez Prezesa UOKiK). Zgodnie z Ustawą o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, Prezes UOKiK jest uprawniony do wydania decyzji stwierdzającej, że postanowienia umów z konsumentami lub praktyki stosowane przez Bank naruszają zbiorowe interesy konsumentów oraz, w konsekwencji, może zakazać stosowania niektórych praktyk i nałożyć na Bank kary pieniężne (maksymalnie do 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok, w którym kara taka została nałożona).

Ponadto Prezes UOKiK, organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona praw konsumentów lub rzecznicy konsumentów, a także osoby fizyczne mogą wszcząć postępowanie sądowe w celu uznania danego postanowienia wzoru umowy za niedozwolone. Jeżeli postanowienie lub wzór umowy zostały uznane za niedozwolone na mocy prawomocnego wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, postanowienie takie lub wzór umowy zostają wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Z chwilą gdy postanowienie lub wzór umowy zostaną wpisane do tego rejestru, nie mogą być stosowane przez żaden podmiot prowadzący działalność w Polsce. Dodatkowo, nie można wykluczyć, że w skutek nieprzejrzystego sposobu funkcjonowania rejestru klauzul niedozwolonych, Bank może nie być w stanie zidentyfikować klauzul niedozwolonych oraz może stosować niedozwolone klauzule w umowach i regulaminach.

W przypadku stwierdzenia przez Prezesa UOKiK, że Bank stosuje praktyki naruszające interesy konsumentów, w szczególności w przypadku stosowania niedozwolonych klauzul umownych klienci Banku mogą kwestionować ważność tych zapisów i dochodzić wobec Banku odszkodowania za szkody poniesione w związku z takimi praktykami.

Postanowieniem z dnia 27 lutego 2017 r. Prezes UOKiK wszczął przeciwko Bankowi postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu nieuczciwych praktyk rynkowych polegających m.in. na zamieszczaniu określonych treści w reklamach, co mogło wprowadzać konsumentów w błąd co do warunków oferty produktowej Banku. Na Datę Prospektu postępowanie przed Prezesem UOKiK jest w toku.

Stwierdzenie przez Prezesa UOKiK, że Bank stosuje lub stosował w przeszłości praktyki ograniczające konkurencję lub praktyki naruszające interesy konsumentów lub skuteczne dochodzenie wobec Banku roszczeń związanych ze szkodami poniesionymi przez konsumentów z powodu stosowania przez Bank niedozwolonych klauzul umownych mogą mieć negatywny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Ryzyko związane z brakiem możliwości egzekucji orzeczeń sądów zagranicznych przeciwko Bankowi

Bank jest podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z przepisami prawa polskiego, a wszystkie aktywa Banku są zlokalizowane na terytorium Polski. Inwestorzy mogą egzekwować w Polsce orzeczenia dotyczące spraw cywilnych i handlowych, wydane przez sąd w Unii Europejskiej, ponieważ w Polsce będącej Państwem Członkowskim stosuje się bezpośrednio Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych („**Rozporządzenie 1215/2012**”). Zgodnie z Rozporządzeniem 1215/2012 wykonanie orzeczeń sądów zagranicznych w Polsce może nastąpić pod warunkiem, między innymi, że orzeczenia sądów zagranicznych są wykonalne w państwach, w których zostały wydane, oraz że nie są sprzeczne z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego. Bank nie może zagwarantować, że zostaną spełnione wszystkie warunki dla egzekucji wyroków sądów zagranicznych w Polsce lub że konkretne orzeczenie będzie podlegało egzekucji w Polsce.

Ryzyko nieprzestrzeżenia przez Bank przepisów i regulacji w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy

„Pranie pieniędzy” wiąże się z wszelkiego rodzaju działalnością, której celem jest legalizacja wpływów z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł. Bank nie może zagwarantować, że posiadane przez niego procedury

w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy okażą się w pełni skuteczne. Niektóre transakcje stanowiące pranie pieniędzy mogą zostać zrealizowane albo w wyniku nieprzebrzegania powyższych procedur przez pracowników Banku, albo ze względu na to, że stosuje się coraz to nowsze metody legalizacji „brudnych pieniędzy”.

Nie można wykluczyć, że w przeszłości Bank nie naruszył przepisów dotyczących prania pieniędzy lub że nie naruszy takich przepisów w przyszłości. Jeżeli wspomniane naruszenie wystąpi, Bank będzie podlegał sankcjom prawnym oraz ryzyku utraty reputacji, którą powinna cieszyć się instytucja finansowa, co z kolei może negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Czynniki ryzyka związane z Dopuszczeniem Akcji oraz Akcjami

Ryzyko związane z naruszeniem przez Bank przepisów prawa co może skutkować wydaniem przez KNF decyzji nakazującej wstrzymanie ubiegania się albo zakazującej ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku regulowanym

Zgodnie z przepisami Ustawy o Ofercie Publicznej, w wypadku naruszenia lub uzasadnionego podejrzenia naruszenia przepisów prawa w związku z ubieganiem się o dopuszczenie lub wprowadzenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przez emitenta lub podmioty występujące w imieniu lub na zlecenie emitenta albo uzasadnionego podejrzenia, że takie naruszenie może nastąpić, KNF może, między innymi:

- nakazać wstrzymanie ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym, na okres nie dłuższy niż 10 dni roboczych; lub
- zakazać ubiegania się o dopuszczenie lub wprowadzenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym; lub
- opublikować, na koszt emitenta, informację o niezgodnym z prawem działaniu w związku z ubieganiem się o dopuszczenie lub wprowadzenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym.

W związku z danym ubieganiem się o dopuszczenie lub wprowadzenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym, KNF może wielokrotnie zastosować środki określone w punktach powyżej.

Podobne sankcje mogą zostać zastosowane także w wypadku gdy z treści dokumentów lub informacji składanych do KNF lub przekazywanych do wiadomości publicznej wynika, że: (i) oferta publiczna, subskrypcja lub sprzedaż papierów wartościowych, dokonywane na podstawie tej oferty, lub ich dopuszczenie do obrotu na rynku regulowanym w znaczący sposób naruszałyby interesy inwestorów; (ii) istnieją przesłanki, które w świetle przepisów prawa mogą prowadzić do ustania bytu prawnego emitenta; (iii) działalność emitenta była lub jest prowadzona z rażącym naruszeniem przepisów prawa, które to naruszenie może mieć istotny wpływ na ocenę papierów wartościowych emitenta lub też, w świetle obowiązujących przepisów prawa, może prowadzić do ustania bytu prawnego lub upadłości emitenta; lub (iv) status prawny papierów wartościowych jest niezgodny z przepisami prawa i w świetle tych przepisów istnieje ryzyko uznania tych papierów wartościowych za nieistniejące lub obciążone wadą prawną mającą istotny wpływ na ich ocenę.

Ponadto zgodnie z Ustawą o Obrocie Instrumentami Finansowymi, w wypadku, gdy wymaga tego bezpieczeństwo obrotu na rynku regulowanym lub jest zagrożony interes inwestorów, spółka prowadząca rynek regulowany, na żądanie KNF, wstrzymuje dopuszczenie do obrotu na tym rynku lub rozpoczęcie notowań wskazanymi przez KNF papierami wartościowymi lub innymi instrumentami finansowymi na okres nie dłuższy niż dziesięć dni.

Ryzyko związane z możliwością niedopuszczenia lub niewprowadzenia Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) GPW

Dopuszczenie i wprowadzenie i Akcji do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) GPW jest uzależnione od zgody Zarządu GPW oraz od przyjęcia przez KDPW Akcji do depozytu papierów wartościowych. Zgoda taka może zostać udzielona, jeżeli Bank spełni wszystkie wymogi prawne określone w powszechnie obowiązujących przepisach prawa, w szczególności Rozporządzeniu o Rynku Oficjalnych Notowań Giełdowych, oraz w odpowiednich przepisach GPW i KDPW, a w szczególności, wymogi dotyczące minimalnej liczby akcji w wolnym obrocie (ang. *free float*).

Do obrotu na rynku podstawowym GPW dopuszczone mogą być akcje, jeżeli istnieje rozproszenie akcji objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu na rynku podstawowym GPW, zapewniające płynność obrotu tymi akcjami. Zgodnie z § 2 ust. 2 Rozporządzenia o Rynku Oficjalnych Notowań Giełdowych takim rozproszeniem jest sytuacja, w której w posiadaniu akcjonariuszy, z których każdy posiada nie więcej niż 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, znajduje się:

- co najmniej 25% akcji spółki objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych; lub
- co najmniej 500 tys. akcji spółki o łącznej wartości wynoszącej równowartość w złotych co najmniej 17 mln euro, według ostatniej ceny emisyjnej lub ceny sprzedaży akcji, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach – według prognozowanej ceny rynkowej.

Ponadto, zgodnie z § 2 ust. 4 pkt 3 lit. b Rozporządzenia o Rynku Oficjalnych Notowań, do obrotu na rynku podstawowym GPW mogą być dopuszczone akcje, mimo niespełnienia powyższych warunków, jeżeli liczba akcji objętych wnioskiem, a także sposób przeprowadzenia ich subskrypcji lub sprzedaży pozwala uznać, że obrót tymi akcjami na rynku podstawowym GPW uzyska wielkość zapewniającą płynność.

Zgodnie z § 3 ust. 2 Regulaminu Giełdy dopuszczone do obrotu giełdowego mogą być akcje jeżeli:

- iloczyn liczby wszystkich akcji emitenta i prognozowanej ceny rynkowej tych akcji, a w przypadku gdy określenie tej ceny nie jest możliwe – kapitały własne emitenta, wynoszą co najmniej 60 mln zł albo równowartość w złotych co najmniej 15 mln euro (§ 3 ust. 2 pkt 1 Regulaminu Giełdy);
- w posiadaniu akcjonariuszy, z których każdy uprawniony jest do wykonywania mniej niż 5% głosów na walnym zgromadzeniu emitenta, znajduje się co najmniej:
  - 15% akcji objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu giełdowego; oraz
  - 100 tys. akcji objętych wnioskiem o dopuszczenie do obrotu giełdowego o wartości równej co najmniej 4 mln zł albo równowartość w złotych 1 mln euro, liczonej według ostatniej ceny sprzedaży lub emisyjnej (§ 3 ust. 2 pkt 2 Regulaminu Giełdy).

Ponadto, zgodnie z § 3 ust. 6 Regulaminu Giełdy, dopuszczone do obrotu giełdowego mogą być akcje, o ile znajdują się one w posiadaniu takiej liczby akcjonariuszy, która stwarza podstawę dla kształtowania się płynnego obrotu giełdowego.

Dodatkowo, rozpatrując wniosek Banku o dopuszczenie jego papierów wartościowych do obrotu na GPW, GPW rozpatrzy, w szczególności, aktualną i przewidywaną sytuację finansową Banku, jego perspektywy rozwoju oraz doświadczenie i kwalifikacje organów Banku, w celu zapewnienia bezpieczeństwa rynkowi i uczestnikom rynku. Biorąc pod uwagę, że niektóre z kryteriów wprowadzenia i dopuszczenia są oceniane przez Zarząd GPW przez pryzmat interesu uczestników obrotu giełdowego, Bank nie może zagwarantować, że wspomniane zgody i zatwierdzenia zostaną uzyskane oraz że Akcje Dopuszczane zostaną wprowadzone i dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym GPW.

Ryzyko związane z wykluczeniem Akcji z obrotu na GPW, w przypadku gdy Bank nie spełni wymagań określonych w Regulaminie GPW lub w Ustawie o Ofercie Publicznej

Papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na GPW mogą zostać z niego wykluczone przez Zarząd GPW. Regulamin Giełdy oraz Szczegółowe Zasady Obrotu Giełdowego określają przesłanki zarówno fakultatywnego wykluczenia instrumentów finansowych z obrotu, jak również przesłanki obligatoryjnego wykluczenia przez Zarząd GPW instrumentów finansowych z obrotu na GPW. Papiery wartościowe podlegają wykluczeniu z obrotu w wypadku, gdy ich zbywalność stała się ograniczona lub gdy została zniesiona ich dematerializacja (tj. została przywrócona forma dokumentu), a także na żądanie KNF w związku z istotnym zagrożeniem prawidłowego funkcjonowania GPW, bezpieczeństwa obrotu na GPW lub interesów inwestorów oraz w innych wypadkach określonych szczegółowo w Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi. W wypadku naruszenia przez spółkę publiczną obowiązków nałożonych przez Ustawę o Ofercie Publicznej lub obowiązków dotyczących informacji poufnych wynikających z przepisów Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, KNF może podjąć decyzję o wykluczeniu papierów wartościowych z obrotu na GPW. Przesłankami podjęcia decyzji o wykluczeniu papierów wartościowych z obrotu przez Zarząd GPW, działający w charakterze organizatora prowadzącego rynek GPW, są między innymi: uporczywe naruszanie przez spółkę publiczną przepisów obowiązujących na GPW, złożenie przez spółkę publiczną wniosku o wykluczenie z notowań, ogłoszenie upadłości lub otwarcie likwidacji spółki publicznej lub jeżeli w ciągu ostatnich trzech miesięcy nie dokonano żadnych transakcji giełdowych na danym instrumencie finansowym. Nie ma gwarancji, czy w przyszłości nie wystąpi którakolwiek z przesłanek stanowiąca podstawę do wykluczenia Akcji z obrotu na GPW. Wraz z wykluczeniem papierów wartościowych z obrotu giełdowego inwestorzy tracą możliwość dokonywania obrotu tymi papierami wartościowymi na GPW, co w negatywny sposób może wpłynąć na płynność tych papierów wartościowych. Sprzedaż papierów wartościowych, które zostały wykluczone z obrotu giełdowego, może zostać dokonana po istotnie niższych cenach w stosunku do ostatnich kursów transakcyjnych w obrocie giełdowym.

Ryzyko związane z zawieszeniem obrotu Akcjami na GPW

Zarząd GPW może podjąć uchwałę o zawieszeniu obrotu papierami wartościowymi zgodnie z Regulaminem GPW. GPW może zawiesić obrót instrumentami finansowymi na wniosek spółki publicznej lub jeżeli uzna, że wymaga tego interes i bezpieczeństwo uczestników obrotu oraz w wypadku, gdy spółka publiczna narusza przepisy obowiązujące na GPW. Obrót może zostać zawieszony na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzy miesiące.

Uprawnienie do żądania od GPW zawieszenia obrotu instrumentami notowanymi na GPW na okres do jednego miesiąca ma także KNF na podstawie Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi. KNF może skorzystać z powyższego uprawnienia w wypadku, gdy obrót określonymi papierami wartościowymi lub innymi instrumentami finansowymi jest dokonywany w okolicznościach wskazujących na możliwość zagrożenia prawidłowego funkcjonowania GPW lub bezpieczeństwa obrotu na GPW albo naruszenia interesów inwestorów. Pozostałe przesłanki wystąpienia przez KNF z żądaniem zawieszenia obrotu instrumentami określa szczegółowo Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi. W okresie zawieszenia obrotu papierami wartościowymi inwestorzy nie mają możliwości nabywania i zbywania takich papierów wartościowych w obrocie giełdowym, co negatywnie wpływa na ich płynność. Sprzedaż papierów wartościowych, których obrót został zawieszony, poza obrotem giełdowym może zostać dokonana po istotnie niższych cenach w stosunku do ostatnich kursów transakcyjnych w obrocie giełdowym. Nie ma gwarancji, że nie pojawią się przesłanki zawieszenia obrotu Akcjami Istniejącymi na rynku giełdowym.

Ryzyko związane z obniżeniem lub istotnymi wahaniami ceny rynkowej Akcji

Cena rynkowa Akcji może ulec obniżeniu lub może podlegać istotnym wahaniom wywołanym przez wiele czynników, z których większość pozostaje poza kontrolą Banku, i które niekoniecznie są związane z działalnością i perspektywami rozwoju Banku. Do czynników tych należą, w szczególności:

- ogólne trendy ekonomiczne w Polsce;
- koniunktura na GPW lub na giełdach światowych;
- warunki i trendy w sektorze bankowości w Polsce i na innych rynkach europejskich;
- zmiany wycen rynkowych spółek z sektora finansowego;
- zmiany w kwartalnych wynikach operacyjnych Banku;
- fluktuacje cen giełdowych akcji oraz wolumenów obrotu;
- potencjalne zmiany w regulacjach sektora bankowego;
- zmiany szacunków finansowych lub rekomendacji wydanych przez analityków papierów wartościowych w odniesieniu do Banku lub Akcji;
- ogłoszenie przez Bank lub jego konkurentów wprowadzenia na rynek nowych usług lub technologii;
- transakcje nabycia;
- tworzenie wspólnych przedsięwzięć przez konkurentów Banku;
- a także działalność podmiotów dokonujących sprzedaży krótkiej oraz zmiana ograniczeń regulacyjnych w odniesieniu do takiej działalności.

Ponadto ceny papierów wartościowych notowanych na rynkach kapitałowych podlegają znacznym fluktuacjom cen, które mogą być niezwiązane lub nieproporcjonalnie wysokie w porównaniu do zmian wyników ich emitentów. Takie ogólne czynniki rynkowe mogą mieć negatywny wpływ na kurs Akcji, niezależnie od wyników działalności Banku.

Ryzyko związane z wpływem reformy otwartych funduszy emerytalnych na GPW

Otwarte fundusze emerytalne („OFE”) były i są istotnym inwestorem na GPW. W dniu 6 grudnia 2013 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych. Reforma OFE przewidywała m.in., umorzenie przez OFE w dniu 3 lutego 2014 r. 51,5% jednostek rozrachunkowych zapisanych na rachunku każdego członka OFE oraz przekazanie w tym samym dniu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych („ZUS”) m.in. obligacji i bonów emitowanych przez Skarb Państwa oraz papierów wartościowych opiewających na świadczenia pieniężne gwarantowane przez Skarb Państwa o łącznej wartości odpowiadającej sumie wartości umorzonych jednostek rozrachunkowych.

Począwszy od 2016 r., co cztery lata, w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 31 lipca, członkowie OFE oraz osoby których składki emerytalne są w całości ewidencjonowane na subkoncie w ZUS będą mogły podjąć decyzję o ewidencjonowaniu składki emerytalnej w całości na subkoncie w ZUS lub w części w ZUS i w części w OFE (tzw. okno transferowe).

Zgodnie z danymi ZUS (cytowanymi przez KNF w statystyce „Dane miesięczne OFE – luty 2017r.”) na dzień 28 lutego 2017 r. OFE liczyły 16,4 mln członków.

Nie można wykluczyć, że reforma OFE może mieć istotny negatywny wpływ na zdolność OFE do inwestowania w akcje spółek notowanych na GPW, oraz obligacje znajdujące się w obrocie w Alternatywnym Systemie Obrotu prowadzonym przez GPW a w konsekwencji na płynność kapitału na GPW. Ponadto niepewność co do strategii inwestycyjnej OFE w skutek reformy może wpłynąć negatywnie na skłonność innych inwestorów do inwestowania w akcje spółek notowanych na GPW. Ponadto, nie można wykluczyć, iż w ramach okien transferowych z OFE odpłyną kolejne fundusze, jak również tego, iż zostaną wprowadzone dalsze zmiany mające negatywny wpływ na sytuację na GPW. W rezultacie reforma OFE może mieć pośrednio istotny niekorzystny wpływ na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku oraz bezpośrednio negatywny wpływ na kształtowanie się ceny rynkowej akcji Banku.

Ryzyko, że emisja nowych akcji przez Bank lub sprzedaż Istniejących Akcji albo oczekiwanie, że taka emisja lub sprzedaż nastąpią, spowoduje spadek ceny Akcji

Cena rynkowa Akcji może spaść jeżeli Bank wyemituje nowe akcje lub inne kapitałowe papiery wartościowe lub Akcjonariusz Większościowy zbędzie Istniejące Akcje. Emisja znaczącej liczby akcji Banku lub instrumentów finansowych ekwiwalentnych do akcji w przyszłości lub sprzedaż znaczącej liczby Akcji przez Akcjonariusza Większościowego albo oczekiwanie, że taka emisja lub sprzedaż nastąpi, mogą negatywnie wpłynąć na cenę rynkową Akcji oraz na zdolność Banku do przyciągnięcia kapitału w ramach ewentualnych dalszych publicznych lub prywatnych ofert akcji lub innych papierów wartościowych.

Ryzyko ograniczonej płynności Akcji Dopuszczanych

Dopuszczenie i wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW nie zapewnia ich płynności. Spółki notowane na giełdach papierów wartościowych doświadczają okresowych, znaczących wahań wolumenów obrotów ich papierów wartościowych, co może negatywnie wpłynąć na cenę rynkową Akcji Dopuszczanych. Jeżeli odpowiedni poziom obrotów Akcji Dopuszczanych nie zostanie osiągnięty lub utrzymany, może to istotnie negatywnie wpłynąć na płynność i cenę Akcji.

Nawet jeżeli odpowiedni poziom obrotów Akcji zostanie osiągnięty i utrzymany, cena rynkowa Akcji Dopuszczanych może być niższa niż ich cena subskrypcji. Każdy nieodpowiedni poziom płynności Akcji Dopuszczanych może ograniczyć zdolność inwestorów do sprzedaży wymaganej liczby Akcji Dopuszczanych po oczekiwanej cenie za akcję. Może to negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności lub perspektywy Banku lub cenę Akcji Dopuszczanych.

Naruszenie regulacji dotyczących oferty publicznej lub rynku kapitałowego przez Bank lub osoby działające w jego imieniu może doprowadzić do nałożenia przez KNF sankcji administracyjnych, które mogą negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku

Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, w wypadku, gdy spółka publiczna nie wykonuje obowiązków wymaganych przez przepisy prawa lub wykonuje je nienależycie, w szczególności obowiązki informacyjne, KNF może wydać decyzję o wykluczeniu, na czas określony albo bezterminowo, papierów wartościowych z obrotu na rynku regulowanym albo nałożyć karę pieniężną do wysokości 5.000.000 zł albo kwoty stanowiącej równowartość 5% całkowitego rocznego przychodu wykazanego w ostatnim zbadanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy, jeżeli przekracza ona 5.000.000 zł, albo zastosować obie sankcje łącznie.

Bank nie jest w stanie przewidzieć, czy w przyszłości nie wystąpi którakolwiek z przesłanek stanowiących podstawę dla KNF do nałożenia na Bank wskazanych powyżej sankcji administracyjnych, co może wpłynąć negatywnie na reputację Banku oraz jego postrzeganie przez klientów i inwestorów.

W związku z implementacją do polskiego porządku prawnego Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/57/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie sankcji karnych za nadużycia na rynku („MAD”), Bank może zostać pociągnięty do odpowiedzialności za niektóre przestępstwa popełnione na jego korzyść przez osoby m.in. zajmujące w nim kierownicze stanowiska lub działające jako członek organu. Państwa członkowskie zobowiązane były do implementacji MAD do 3 lipca 2016 r.

Ponadto w polskim porządku prawnym od dnia 3 lipca 2016 r. znajduje pełne zastosowanie Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku („MAR”). Zgodnie z MAR, jeżeli osoba prawna dopuszcza się określonych naruszeń prawa rynku kapitałowego

(jak manipulacja lub usiłowanie manipulacji na rynku oraz ujawnianie informacji poufnych) organy państwowe mogą nałożyć na nią administracyjne sankcje pieniężne w wysokości co najmniej równoważności 15 mln EUR (lub 15% całkowitych rocznych obrotów).

Naruszenie przez Bank, osoby zajmujące w nim kierownicze stanowiska lub działające jako członek jego organu wyżej wskazanych regulacji może w rezultacie negatywnie wpłynąć na działalność, sytuację finansową lub wyniki Banku.

Wartość Akcji Dopuszczanych dla inwestorów zagranicznych może ulec obniżeniu na skutek zmienności kursów walutowych

Walutą notowań Akcji Dopuszczanych na GPW będzie złoty. Wpłaty na Akcje Dopuszczane wnoszone przez inwestorów zagranicznych będą dokonywane w złotych. Będzie się to wiązało z koniecznością wymiany waluty krajowej inwestora zagranicznego na złote według określonego kursu wymiany, który może być inny niż kurs utrzymujący się w przyszłości. W konsekwencji, stopa zwrotu z inwestycji w Akcje Dopuszczane będzie zależna nie tylko od zmiany kursu Akcji Dopuszczanych w okresie inwestycji, ale także od zmian kursu waluty krajowej danego inwestora względem złotego. Ryzyko kursowe będzie dotyczyć także wszelkich wypłat gotówkowych dokonywanych w związku z prawami wynikającymi z Akcji Dopuszczanych, w tym wypłat ewentualnych dywidend, które, jeżeli zostaną uchwalone, będą dokonywane w złotych.

Posiadacze Akcji w niektórych jurysdykcjach mogą podlegać ograniczeniom w zakresie wykonania Praw Poboru w ramach emisji realizowanych w przyszłości

W wypadku podwyższenia kapitału zakładowego Banku akcjonariuszom Banku będzie przysługiwać prawo poboru akcji nowej emisji zgodnie z przepisami Kodeksu Spółek Handlowych, o ile uchwała Walnego Zgromadzenia nie pozbawi dotychczasowych akcjonariuszy prawa poboru w całości. W zakresie, w jakim prawo poboru przysługiwałoby akcjonariuszom Banku w Stanach Zjednoczonych Ameryki, tacy akcjonariusze mogą nie mieć możliwości wykonania prawa poboru, chyba że zostałoby złożone oświadczenie o rejestracji zgodnie z Amerykańską Ustawą o Papierach Wartościowych lub taka rejestracja nie byłaby wymagana na podstawie jednego z wyjątków od obowiązku rejestracji. Akcjonariusze Banku w innych jurysdykcjach mogą również podlegać ograniczeniom w wykonaniu przez nich prawa poboru. Bank nie może zapewnić, że w przyszłości dokona rejestracji jakichkolwiek Akcji lub innych papierów wartościowych zgodnie z Amerykańską Ustawą o Papierach Wartościowych lub przepisami jakiegokolwiek innej jurysdykcji poza Polską. W wypadku podwyższenia kapitału zakładowego Banku, akcjonariusze Banku, którzy nie będą mogli zgodnie z przepisami państwa swojej siedziby wykonać ewentualnego prawa poboru, muszą liczyć się z możliwością rozwodnienia ich udziału w kapitale zakładowym Banku. Ponadto, chociaż w niektórych jurysdykcjach akcjonariusze, którzy są pozbawieni możliwości wykonania lub zbycia praw poboru, są uprawnieni do rekompensaty odpowiadającej wartości tych praw, w Polsce nie obowiązuje taki wymóg, co oznacza, że posiadacze Akcji muszą liczyć się z tym, że nie otrzymają żadnej rekompensaty w związku z brakiem możliwości zbycia lub wykonania praw poboru.

Ryzyko związane z uzależnieniem ceny rynkowej Akcji od raportów analitycznych

Istnieje ryzyko związane z uzależnieniem kursu akcji Banku na GPW od raportów i rekomendacji publikowanych przez analityków. W sytuacji, gdy opublikowane raporty będą oparte na prognozach odzwierciedlających negatywne nastroje analityków względem przyszłego kursu akcji Banku, może nastąpić spadek kursu akcji Banku. Ponadto, jeżeli analitycy nie będą publikować żadnych raportów dotyczących Banku, może spaść zainteresowanie inwestorów nabywaniem akcji Banku, a w wyniku tego może nastąpić ograniczenie popytu na akcje Banku i w konsekwencji obniżeniu może ulec ich cena na GPW.

Niektóre orzeczenia uzyskane przeciwko Bankowi przez jego akcjonariuszy mogą nie być wykonalne

Bank jest podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z prawem polskim i prowadzi działalność wyłącznie na terytorium Polski. Wszyscy członkowie organów i kadry menedżerskiej Banku zamieszkują poza terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki, a całość majątku tych osób również znajduje się poza terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki. W związku z powyższym, dochodzenie na terytorium Polski wykonania orzeczenia wydanego przeciwko Bankowi lub powyższym osobom może być dla inwestorów, którzy nabyli Akcje Dopuszczane, utrudnione lub niemożliwe. Nawet jeżeli taki inwestor skutecznie wniósłby powództwo tego rodzaju, przepisy prawa polskiego mogą uniemożliwić takiemu inwestorowi dochodzenie wykonania orzeczenia przeciwko majątkowi Banku lub majątkom członków jego kadry menedżerskiej.

Interpretacja przepisów polskiego prawa podatkowego związanych z opodatkowaniem inwestorów może być niejasna, a przepisy te mogą ulegać zmianom

Polski system prawny, a w szczególności stanowiące jego część przepisy prawa podatkowego, charakteryzuje się częstymi zmianami, brakiem spójności i jednolitej praktyki organów podatkowych, a także zauważalną

rozbieżnością w orzecznictwie sądowym dotyczącym zastosowania przepisów polskiego prawa podatkowego. Dotyczy to także zagadnień związanych z zasadami opodatkowania podatkiem dochodowym dochodów uzyskiwanych przez inwestorów w związku z nabywaniem, posiadaniem oraz zbywaniem przez nich papierów wartościowych. Nie można zagwarantować, że nie zostaną wprowadzone niekorzystne dla inwestorów zmiany w przepisach podatkowych w powyższym zakresie lub że organy podatkowe nie dokonają odmiennej, niekorzystnej dla inwestorów interpretacji przepisów podatkowych, co może mieć niekorzystny wpływ na efektywną wysokość obciążeń podatkowych i faktyczny zysk inwestora.

ISTOTNE INFORMACJE

Definicje i terminologia

Terminy pisane w Prospekcie wielkimi literami, o ile nie zostały zdefiniowane inaczej w treści Prospektu, mają znaczenie nadane im w rozdziale „Skróty i definicje”. Niektóre terminy branżowe oraz inne wyrażenia używane w Prospekcie zostały wyjaśnione w rozdziale „Skróty i definicje”.

O ile z kontekstu nie wynika inaczej, używany w Prospekcie termin „Bank” lub „Bank Ochrony Środowiska” odnosi się do Banku Ochrony Środowiska S.A. wraz ze wszystkimi jego Podmiotami Zależnymi.

O ile nie wskazano inaczej, oświadczenia wyrażające przekonania, oczekiwania, szacunki i opinie Banku lub kierownictwa odnoszą się do przekonania, oczekiwań, szacunków i opinii Zarządu.

Zastrzeżenia

Z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów prawa, żadna osoba nie została upoważniona do udzielania informacji lub składania oświadczeń w związku z Dopuszczeniem Akcji innych, niż zawarte w Prospekcie, a jeżeli informacje takie lub oświadczenia zostały udzielone lub złożone, nie należy ich uważać za autoryzowane przez Bank lub Firmę Inwestycyjną.

Informacje zawarte w Prospekcie nie stanowią porady prawnej, finansowej lub podatkowej. Zaleca się, aby każdy inwestor uzyskał poradę swoich doradców prawnych, finansowych lub podatkowych w kwestiach prawnych, finansowych lub podatkowych przed dokonaniem inwestycji w Akcje Dopuszczane.

Firma Inwestycyjna działa w związku z Dopuszczeniem Akcji jedynie na rzecz Banku.

Zmiany w Prospekcie

Aneksy do Prospektu

Opublikowanie Prospektu po Dacie Prospektu nie oznacza, że w okresie od Daty Prospektu do dnia jego udostępnienia do publicznej wiadomości sytuacja Banku nie uległa zmianie ani też, że informacje zawarte w Prospekcie są aktualne w jakiegokolwiek dacie następującej po Dacie Prospektu lub w jakimkolwiek terminie określonym w Prospekcie jako dzień, na który dane informacje zostały sporządzone, zależnie od tego, który z tych terminów nastąpił wcześniej.

Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, Prospekt po jego zatwierdzeniu przez KNF może w sytuacjach wymaganych przez prawo podlegać zmianom i uzupełnieniom w drodze aneksów do Prospektu lub w formie komunikatów aktualizujących. KNF może odmówić zatwierdzenia aneksu do Prospektu, jeżeli nie odpowiada on pod względem formy lub treści wymogom określonym w przepisach prawa. Konsekwencją niezatwierdzenia aneksu do Prospektu może być wstrzymanie Dopuszczenia Akcji.

W wypadku, gdy po Dacie Prospektu, a przed dniem publikacji Prospektu konieczne będzie przygotowanie aneksów do Prospektu, wraz z Prospektem zostaną opublikowane, jako odrębne dokumenty, wszystkie aneksy do Prospektu zatwierdzone do tego dnia przez KNF. Zwraca się uwagę inwestorów, że w takim wypadku niektóre informacje zawarte w Prospekcie mogą być nieaktualne na dzień jego publikacji, a inwestorzy powinni przeczytać uważnie zarówno cały Prospekt, jak i wszystkie aneksy do Prospektu opublikowane w dniu i po dniu publikacji Prospektu.

Komunikaty aktualizujące

W wypadku wystąpienia okoliczności dotyczących Dopuszczenia Akcji, które nie uzasadniają sporządzenia aneksu do Prospektu, ale powodują zmianę treści Prospektu, Bank będzie mógł udostępnić informację o wystąpieniu powyższych okoliczności w formie komunikatu aktualizującego do Prospektu w trybie art. 52 Ustawy o Ofercie Publicznej. Udostępnienie komunikatu aktualizującego następuje w sposób, w jaki został udostępniony Prospekt, przy czym taki komunikat powinien zostać jednocześnie przekazany do KNF.

Prezentacja informacji finansowych i innych danych

Zbadane skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. sporządzone za okresy 12 miesięcy zakończone 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r., 31 grudnia 2014 r. („**Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe**”) zostały zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie (zob. „*Dokumenty zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie*”).

Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe podlegały badaniu, przez Ernst & Young Audyt Polska sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w Warszawie (za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 r. oraz za rok obrotowy zakończony

31 grudnia 2016 r.) oraz Deloitte Polska sp. z o.o. sp. k. (za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2014 r.) (zob. „*Informacje dodatkowe – Biegli rewidenci*”).

Skonsolidowane informacje finansowe zostały sporządzone na podstawie zbadanych Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych oraz na podstawie zapisów księgowych lub wewnętrznego systemu raportowania zarządczego Banku. Zbadane Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe zostały sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez UE (MSSF). Prezentacja informacji finansowych zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia przez kierownictwo Banku szacunków i założeń, które mogą mieć wpływ na wartości wykazane w Skonsolidowanych Sprawozdaniach Finansowych i notach do Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych. Rzeczywiste wartości mogą różnić się od przyjętych szacunków (zob. „*Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Najważniejsze zasady rachunkowości i szacunki*”).

Dane finansowe oznaczone jako „zbadane” pochodzą ze zbadanych Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych. Dane finansowe oznaczone jako „niebadane” zostały przeliczone na podstawie liczb pochodzących z Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych oraz na podstawie zapisów księgowych lub wewnętrznego systemu raportowania zarządczego Banku.

Zbadane Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe prezentowane są w tysiącach złotych, to jest w walucie funkcjonalnej Banku i walucie prezentacji Banku. Ponadto o ile nie zaznaczono inaczej, dane finansowe i statystyczne zawarte w Prospekcie są również wyrażone w tysiącach złotych.

O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie dane finansowe dotyczące Banku przedstawione w Prospekcie pochodzą ze Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych lub zostały obliczone na ich podstawie.

Niektóre dane finansowe, które znajdują się w Prospekcie, zostały zaokrąglone i przedstawione w milionach lub miliardach złotych, a nie w tysiącach złotych, tak jak w Skonsolidowanych Sprawozdaniach Finansowych. W związku z tym w niektórych wypadkach suma liczb w poszczególnych kolumnach lub wierszach tabel zawartych w Prospekcie może nie odpowiadać dokładnie łącznej sumie wyliczonej dla danej kolumny lub wiersza. Niektóre wartości procentowe w tabelach zamieszczonych w Prospekcie również zostały zaokrąglone i sumy w tych tabelach mogą nie odpowiadać 100%. Zmiany procentowe pomiędzy porównywanymi okresami zostały obliczone na bazie kwot pierwotnych, a nie zaokrąglonych.

O ile nie wskazano inaczej, w Prospekcie odniesienia do „PLN”, „złoty” lub „zł” są odniesieniami do prawnego środka płatniczego na terytorium Polski, odniesienia do „EUR”, „euro” lub „€” są odniesieniami do wspólnej waluty wprowadzonej na początku trzeciego etapu Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej na mocy Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, odniesienia do „USD”, „dolarów” lub „US\$” są odniesieniami do dolarów amerykańskich będących prawnym środkiem płatniczym Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Dane makroekonomiczne, branżowe i statystyczne

Wybrane dane makroekonomiczne i statystyczne zawarte w Prospekcie obejmują dane szacunkowe pochodzące z publicznie dostępnych źródeł informacji o różnym stopniu wiarygodności. Dane makroekonomiczne oraz statystyczne dotyczące Polski zostały zaczerpnięte głównie z informacji publikowanych przez GUS, NBP, KNF, EBC oraz Eurostat. W każdym wypadku dane makroekonomiczne i statystyczne oraz dane źródłowe, na których one bazują, mogły nie zostać opracowane w ten sam sposób co tego rodzaju statystyki opracowywane w innych krajach. Nie można również zapewnić, że osoba trzecia stosująca odmienne metody zbierania danych, ich analizy oraz ich przetwarzania uzyskałaby takie same wyniki.

Informacje na temat rynku, jak również pewne informacje branżowe i prognozy, a także informacje na temat pozycji rynkowej Banku zawarte w Prospekcie zostały opracowane i oszacowane na podstawie założeń, które Zarząd uznał za rozsądne, jak również na podstawie danych zaczerpniętych z raportów opracowanych na zlecenie Banku przez osoby trzecie lub danych z publicznie dostępnych źródeł (między innymi Eurostat oraz MFV), publikacji branżowych lub ogólnych, takich jak raporty publikowane przez GUS, KNF, NBP, EBC lub Eurostat. Opracowując, wyszukując i przetwarzając dane makroekonomiczne, rynkowe, branżowe lub inne dane zaczerpnięte ze źródeł zewnętrznych, takich jak publikacje rządowe, publikacje osób trzecich lub branżowe lub ogólne, Bank nie weryfikował ich przez niezależne źródła. W wypadku informacji pochodzących od osób trzecich, które znajdują się w Prospekcie, informacje te zostały dokładnie przytoczone, jak również w zakresie, w jakim Bank jest w stanie stwierdzić oraz ustalić na podstawie informacji pochodzących od osób trzecich, nie pominięto żadnych faktów, których pominięcie mogłoby sprawić, że informacje pochodzące od osób trzecich byłyby niedokładne bądź wprowadzałyby w błąd.

Publikacje branżowe, co do zasady, zawierają stwierdzenia, że zawarte w nich informacje zostały uzyskane ze źródeł, które uważa się za wiarygodne, lecz że nie ma gwarancji, iż dane takie są w pełni dokładne i kompletne.

Podczas sporządzania Prospektu, Bank nie przeprowadzał niezależnej weryfikacji takich informacji pochodzących od osób trzecich. Nie przeprowadzono również analizy adekwatności metodologii wykorzystanej przez te osoby trzecie na potrzeby opracowania takich danych lub dokonania szacunków i prognoz. Ani Bank, ani Firma Inwestycyjna nie jest w stanie zapewnić, że informacje takie są dokładne albo, w odniesieniu do prognozowanych danych, że prognozy takie zostały sporządzone na podstawie poprawnych danych i założeń, ani że prognozy te okażą się trafne.

Bank nie zamierza i nie zobowiązuje się do uaktualniania danych dotyczących branży lub rynku, zaprezentowanych w Prospekcie, z zastrzeżeniem obowiązków wynikających z przepisów prawa.

Dokumenty zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie

Z uwagi na fakt, iż Bank jest spółką publiczną, której Akcje Istniejące znajdują się w obrocie na rynku podstawowym GPW i podlega obowiązkom informacyjnym wynikającym z obowiązujących przepisów prawa oraz regulacji giełdowych, wskazane poniższe informacje zostały zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie. Informacje te pochodzą z dokumentów, które Bank udostępnił do publicznej wiadomości oraz które zostały przekazane KNF lub zatwierdzone przez KNF przed Datą Prospektu.

Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe wraz z odpowiednio opiniami niezależnego biegłego rewidenta z ich badania albo raportami niezależnego biegłego rewidenta z ich przeglądu zostały zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie.

Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe zawierają informacje finansowe dotyczące aktywów i pasywów Banku, jego sytuacji finansowej oraz zysków i strat, których zamieszczenie w Prospekcie jest wymagane przez Załącznik I (pkt 20.1-20.6) do Rozporządzenia 809/2004. Informacje znajdujące się w pozostałych częściach skonsolidowanych raportów rocznych Banku za lata obrotowe zakończone 31 grudnia 2013 r, 31 grudnia 2014 r. oraz 31 grudnia 2015 r., o których mowa powyżej, nie zostały zamieszczone w Prospekcie przez odesłanie. W ocenie Banku informacje te nie są istotne dla oceny przez inwestorów sytuacji gospodarczej, finansowej i majątkowej oraz perspektyw rozwoju Banku lub też zostały zamieszczone w Prospekcie w innych jego częściach.

Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe są dostępne na stronie internetowej Banku (www.bosbank.pl).

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. wraz z opinią niezależnego biegłego rewidenta zostało opublikowane na stronie internetowej Banku w dniu 31 marca 2017 r.;

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. wraz z opinią niezależnego biegłego rewidenta zostało opublikowane na stronie internetowej Banku w dniu 21 marca 2016 r.;

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r. wraz z raportem niezależnego biegłego rewidenta zostało opublikowane na stronie internetowej Banku w dniu 19 marca 2015 r.;

Ponadto Uchwała Emisyjna została zamieszczona w Prospekcie przez odesłanie do Uchwały Emisyjnej zawartej w załączniku do raportu bieżącego Banku nr 28/2016 z dnia 27 kwietnia 2016 r.

Z zastrzeżeniem wskazanym powyżej, treść strony internetowej Banku ani treść jakiegokolwiek strony internetowej, o której mowa na stronie internetowej Banku (w tym strony internetowej GPW), nie stanowią części Prospektu.

Stwierdzenia dotyczące przyszłości

Prospekt zawiera stwierdzenia dotyczące przyszłości, co oznacza wszelkie oświadczenia, inne niż oświadczenia dotyczące faktów mających miejsce w przeszłości, w tym oświadczenia, w których, przed którymi albo po których, występują wyrazy takie jak: „cele”, „sądzi”, „przewiduje”, „dąży”, „zamierza”, „będzie”, „może”, „uprzedzając”, „byłby”, „mógłby” albo inne podobne wyrażenia lub ich zaprzeczenia. Stwierdzenia dotyczące przyszłości odnoszą się do znanych i nieznanymi kwestii obarczonych ryzykiem i niepewnością lub innych ważnych czynników będących poza kontrolą Banku, które mogą spowodować, że faktyczne wyniki działalności lub perspektywy Banku będą się istotnie różniły od tych przedstawionych w tych stwierdzeniach lub z nich wynikających. Podane przez Bank stwierdzenia dotyczące przyszłości opierają się na wielu założeniach dotyczących obecnych i przyszłych strategii działalności Banku oraz otoczenia, w którym Bank prowadzi działalność i będzie prowadził działalność w przyszłości. Niektóre takie czynniki, mogące spowodować, że rzeczywiste wyniki działalności lub perspektywy Banku będą różniły się od tych opisanych w stwierdzeniach dotyczących przyszłości, zostały opisane w rozdziałach „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej”, „Czynniki

ryzyka” oraz w innych rozdziałach Prospektu. Takie stwierdzenia są aktualne jedynie na Datę Prospektu. Oprócz obowiązków wynikających z przepisów prawa lub Regulaminu GPW, Bank nie ma obowiązku przekazywać do publicznej wiadomości aktualizacji lub weryfikacji jakichkolwiek stwierdzeń dotyczących przyszłości zamieszczonych w Prospekcie w związku z pojawieniem się nowych informacji, wystąpieniem przyszłych zdarzeń lub innymi okolicznościami.

Inwestorzy powinni być świadomi, że różnego rodzaju istotne czynniki i ryzyka mogą powodować, że rzeczywiste wyniki działalności lub perspektywy Banku będą istotnie różnić się od planów, celów, oczekiwań i zamiarów wyrażonych w stwierdzeniach dotyczących przyszłości. Wśród takich czynników występują między innymi:

- Ryzyka związane z warunkami makroekonomicznymi, w tym w szczególności takie jak: zdarzenia gospodarcze o charakterze globalnym, wpływ uwarunkowań ekonomicznych w Polsce, negatywny wpływ dewaluacji lub deprecjacji walut w Europie Środkowej i Wschodniej oraz wpływ innych czynników nadzwyczajnych pozostających poza kontrolą Banku, czy też zmiany w polityce gospodarczej
- Ryzyka dotyczące działalności Banku, w tym w szczególności takie jak: niewdrożenie lub brak skutecznej realizacji przez Bank przyjętej strategii rozwoju, kształtowanie się przyszłych wyników operacyjnych i finansowych odmiennie od historycznych wyników operacyjnych i finansowych Banku, nieutrzymanie źródeł finansowania na poziomie adekwatnym do zakładanej działalności kredytowej, brak możliwości pozyskania przez Bank kapitału na korzystnych warunkach oraz możliwość niespełniania wymogów dotyczących minimalnego poziomu adekwatności kapitałowej, oraz brak możliwości podwyższenia lub utrzymania aktualnych poziomów marż na kredytach bądź depozytach;
- Ryzyka dotyczące polskiego sektora bankowego, w tym w szczególności takie jak: zmiany regulacji sektora usług finansowych i bankowości w Polsce oraz na świecie, w tym wprowadzenie dodatkowych obciążeń podatkowych względem banków, konkurencja ze stron polskiego sektora finansowego firm pożyczkowych a także podmiotów spoza usług finansowych, negatywny wpływ rekomendacji wydawanych przez KNF, oraz możliwe obniżenie stopy wzrostu polskiego sektora bankowego.

Prezentowana lista czynników nie jest wyczerpująca. Inwestorzy, opierając się na stwierdzeniach dotyczących przyszłości, powinni z należytą starannością wziąć pod uwagę wyżej wskazane czynniki oraz inne zdarzenia przyszłe i niepewne, zwłaszcza w kontekście otoczenia ekonomicznego, społecznego i regulacyjnego, w którym Bank działa.

Szczegółowy opis czynników ryzyka, które należy rozważyć w związku z inwestowaniem w Akcje, w tym Akcje Dopuszczane, znajduje się w rozdziale „Czynniki ryzyka”.

Bank nie oświadcza, nie daje żadnej gwarancji i nie zapewnia, że czynniki opisane w stwierdzeniach dotyczących przyszłości faktycznie wystąpią, a każde takie stwierdzenie stanowi tylko jedną z możliwych opcji, która nie powinna być uważana za opcję najbardziej prawdopodobną lub typową.

Bank nie publikował ani nie zamierza publikować prognoz zysku, ani wyników szacunkowych w rozumieniu Rozporządzenia 809/2004.

INFORMACJE DOTYCZĄCE DOPUSZCZENIA AKCJI DOPUSZCZANYCH

Emisja Akcji Dopuszczanych

W dniu 27 kwietnia 2016 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku postanowiło podwyższyć kapitał zakładowy Banku o kwotę nie niższą niż 10 PLN ale nie wyższą niż 400.000.000,00 PLN, to jest do kwoty nie niższej niż 228.732.460 PLN i nie wyższej niż 628.732.450 PLN poprzez emisję nie mniej niż 1 i nie więcej niż 40.000.000 Akcji Dopuszczanych.

Zgodnie z Uchwałą Emisyjną, emisja Akcji Dopuszczanych miała charakter: (i) subskrypcji prywatnej w rozumieniu art. 431 § 2 pkt 1 Kodeksu Spółek Handlowych, (ii) skierowanej wyłącznie do wybranych inwestorów spełniających warunki określone w Uchwale Emisyjnej.

Zgodnie z uchwałą Zarządu z 11 maja 2016 r., emisja Akcji Dopuszczanych została przeprowadzona w drodze oferty publicznej.

Oferta Akcji Dopuszczanych nie była i nie jest objęta Prospektem.

Akcje Dopuszczane zostały w całości pokryte wkładami pieniężnymi w postaci wpłat gotówkowych przed zarejestrowaniem podwyższenia kapitału zakładowego.

Podstawa prawna ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenia Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku podstawowym GPW oraz o ich rejestrację w KDPW

Podstawę prawną ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku podstawowym GPW oraz o ich rejestrację w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW stanowi Uchwała Emisyjna oraz art. 5 ust. 1 pkt 2 i art. 5 ust. 4 Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi.

Uchwała Emisyjna została zamieszczona w Prospekcie przez odesłanie do Uchwały Emisyjnej zawartej w załączniku do raportu bieżącego Banku nr 28/2016 z dnia 27 kwietnia 2016 r.

Miejsce rejestracji oraz kod ISIN Akcji Dopuszczanych

Akcje Dopuszczane zostaną zarejestrowane w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. z siedzibą w Warszawie, ul. Książęca 4, 00-498 Warszawa.

Bank złoży wniosek do KDPW o rejestrację w depozycie papierów wartościowych Akcji Dopuszczanych pod tym samym co Akcje Istniejące kodem ISIN: PLBOS0000019.

Notowanie Akcji Dopuszczanych

Na Datę Prospektu wszystkie Akcje Istniejące Banku są notowane na rynku regulowanym (rynku podstawowym) prowadzonym przez GPW

Niedojsię emisji Akcji Dopuszczanych do skutku

Nie dotyczy. W dniu 12 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego dokonał rejestracji podwyższenia kapitału zakładowego Banku w związku z emisją Akcji Dopuszczanych.

Informacje na temat Dopuszczenia Akcji

Na Datę Prospektu wszystkie Akcje Istniejące Banku są notowane na rynku regulowanym (rynku podstawowym) prowadzonym przez GPW. Zamiarem Banku jest ubieganie się o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym (rynku podstawowym) prowadzonym przez GPW Akcji Dopuszczanych

Koszty Dopuszczenia Akcji Dopuszczanych

Na Datę Prospektu Bank nie posiada informacji o ostatecznej wysokości kosztów dopuszczenia Akcji Dopuszczanych. Koszty te zostaną podane do wiadomości publicznej w formie raportu bieżącego po otrzymaniu zestawienia i akceptacji wszystkich kosztów od podmiotów zaangażowanych w pracę nad procesem dopuszczenia Akcji Dopuszczanych.

DYWIDENDA I POLITYKA W ZAKRESIE DYWIDENDY

Dane historyczne na temat dywidendy

Bank w ostatnich trzech latach obrotowych i za lata obrotowe zakończone w dniu 31 grudnia odpowiednio 2014 r. i 2015 r. nie wypłacał dywidendy. Wartość dywidendy na akcję za lata obrotowe zakończone 31 grudnia 2014 r. i 31 grudnia 2015 r. wynosiła 0 zł. W 2017 r. do Daty Prospektu Bank nie wypłacał dywidendy (decyzja dotycząca wypłaty zysku lub pokrycia straty będzie przedmiotem obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które zostanie zwołane m.in. w celu zatwierdzenia jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Banku za rok obrotowy zakończony w dniu 31 grudnia 2016 r.).

Polityka w zakresie wypłaty dywidendy

Z uwagi na realizację przez Bank Programu Postępowania Naprawczego oraz wymogi wynikające z art. 142 Prawa Bankowego a także wytyczne, rekomendacje i stanowiska KNF w zakresie zasad wypłaty dywidendy, Bank nie zakłada wypłaty dywidendy w latach 2016-2020. Zysk wypracowany w tych latach zostanie przeznaczony na podniesienie kapitału własnego Banku.

Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy

Dokonanie przez Bank wypłaty dywidendy podlega różnego rodzaju ograniczeniom prawnym. W szczególności, termin oraz metoda wypłaty dywidendy zostały określone w polskim prawie handlowym (zob. „*Prawa i obowiązki związane z Akcjami oraz Walne Zgromadzenie – Dywidenda*”).

Ponadto co roku KNF wydaje stanowiska w sprawie polityki dywidendowej instytucji finansowych. Przykładowo w dokumencie z dnia 6 grudnia 2016 r. – „*Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej banków, zakładów ubezpieczeń, PTE, domów maklerskich i TFI*”, KNF zaleca, aby dywidendę mogły wypłacić jedynie banki: (i) nie realizujące programu naprawczego, (ii) pozytywnie oceniane w ramach badania i oceny nadzorczej (BION) – ocena końcowa BION nie gorsza niż 2,5, (iii) posiadające poziom dźwigni finansowej (LR) na poziomie wyższym niż 5%, (iv) posiadające współczynnik kapitału T1 na poziomie wyższym niż minimalna wartość tego wskaźnika podwyższona o kapitał bezpieczeństwa, tj.: banki OSII - posiadające współczynnik kapitału Tier I (T1) wyższy od $13,25\% + 75\% * \text{add-on} + \text{bufor OSII}$; pozostałe banki komercyjne – posiadające współczynnik kapitału Tier I (T1) wyższy od $11,25\% + 75\% * \text{add-on}$; (v) posiadające łączny współczynnik kapitałowy na poziomie wyższym niż: $13,25\% + \text{add-on} + \text{bufor OSII}$.

Dodatkowo we wskazanym wyżej stanowisku z dnia 6 grudnia 2016 r., KNF zaleca, by banki spełniające powyższe kryteria mogły wypłacić y dywidendę w wysokości do 50% wypracowanego zysku.

KNF zaleca, aby dywidendę w wysokości do 100% wypracowanego zysku mogły wypłacić banki spełniające oczekiwania nadzorcze co do minimalnego poziomu łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) uwzględniającego kapitał bezpieczeństwa, tj.: (a) banki OSII – posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od $16,25\% + \text{add-on} + \text{bufor OSII}$; (b) pozostałe banki komercyjne – posiadające łączny współczynnik kapitałowy (TCR) wyższy od $14,25\% + \text{add-on}$.

W wyżej wskazanym stanowisku KNF podaje również dwa kryteria korygujące stopę wypłaty dywidendy dla banków istotnie zaangażowanych w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstwa domowych.

Zgodnie z art. 129 ust. 3 Prawa Bankowego przeznaczenie do podziału między akcjonariuszy Banku kwoty przekraczającej zysk za ostatni rok obrotowy, pomniejszony o niepokryte straty, akcje własne oraz o kwoty, które nie mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy, wymaga zgody KNF.

Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy zostały również wprowadzone Ustawą o Nadzorze Makroostrożnościowym. Ustawa zakazuje bankom wypłat z kapitału podstawowego Tier 1 (m. in. wypłaty dywidendy) w sytuacji, gdy taka wypłata spowodowałaby obniżenie kapitału podstawowego Tier 1 do poziomu, przy którym wymóg tzw. połączonego bufora nie byłby spełniony. Przez wymóg połączonego bufora rozumie się łączny kapitał podstawowy Tier 1, który jest wymagany do pokrycia bufora zabezpieczającego, powiększonego o bufor antycykliczny specyficzny dla instytucji, bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym, bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor ryzyka systemowego. W przypadku, gdy bank nie spełnia wymogu połączonego bufora, jest obowiązany do ustalenia maksymalnej kwoty podlegającej wypłacie, która nie może zostać przekroczona przez m.in. wypłatę dywidendy.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji na temat wypłaty dywidendy należy zapoznać się z rozdziałem „*Prawa i obowiązki związane z Akcjami oraz Walne Zgromadzenie – Dywidenda*”.

Dochody uzyskane z dywidendy w Polsce są opodatkowane zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 19% uzyskanego przychodu. Bardziej szczegółowe informacje dotyczące opodatkowania dywidendy znajdują się w rozdziale „Opodatkowanie – Zasady opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych oraz podatkiem dochodowym od osób prawnych”.

KAPITALIZACJA I ZADŁUŻENIE

Informacje zamieszczone w niniejszym rozdziale należy analizować łącznie z informacjami zamieszczonymi w rozdziale „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej” oraz w Skonsolidowanych Sprawozdaniach Finansowych wraz z załączonymi informacjami dodatkowymi, jak również z innymi danymi finansowymi, przedstawionymi w innych rozdziałach Prospektu.

Oświadczenie o kapitale obrotowym

Zarząd oświadcza, iż w jego ocenie poziom kapitału obrotowego posiadanego przez Grupę jest wystarczający dla pokrycia przez nią bieżących potrzeb i prowadzenia działalności w okresie co najmniej 12 miesięcy od Daty Prospektu.

Kapitalizacja i zadłużenie

W tabeli poniżej przedstawiono informacje na temat skonsolidowanej kapitalizacji i zadłużenia Banku na dzień 31 marca 2017 r.

	Na dzień 31 marca 2017 r. (tys. PLN) (niebadane)
Zadłużenie ogółem¹, w tym:	18.218.893
Krótkoterminowe zadłużenie finansowe	14.992.111
- gwarantowane	15.581
- zabezpieczone ²	204.173
- niegwarantowane / niezabezpieczone.....	14.772.357
Długoterminowe zadłużenie finansowe	3.226.782
- gwarantowane	15.581
- zabezpieczone ³	927.097
- niegwarantowane / niezabezpieczone.....	2.284.104
Kapitał własny	1.836.336
Kapitał zakładowy	628.732
Pozostałe kapitały	1.163.908
Pozostałe kapitały rezerwowe	43.696
Zadłużenie finansowe i kapitały własne ogółem	20.055.353
A. Środki pieniężne	671.692
B. Ekwiwalenty środków pieniężnych.....	183.395
C. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.....	83.429
D. Płynność (A + B + C)	938.516

Źródło: Bank.

1) Zadłużenie ogółem obejmuje następujące kategorie: zobowiązania wobec Banku Centralnego, zobowiązania wobec innych banków, zobowiązania wobec klientów, zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych oraz zobowiązania podporządkowane.

2) Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań krótkoterminowych obejmują obligacje Skarbu Państwa w portfelu inwestycyjnym Banku.

3) Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań długoterminowych obejmują obligacje Skarbu Państwa w portfelu inwestycyjnym Banku.

Dodatkowo, Bank tworzy (zgodnie z art. 369 Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym) Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych, którego wartość bilansowa na dzień 31 marca 2017 r. wynosiła 89,01 mln PLN. Wartość aktywów na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej.

Od dnia 31 grudnia 2016 r. do Daty Prospektu nie nastąpiły istotne zmiany w kapitalizacji, zadłużeniu ani płynności Banku.

Zadłużenie pośrednie i warunkowe

Informacje na temat zadłużenia pośredniego i warunkowego zostały zamieszczone w rozdziale „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Zobowiązania warunkowe”.

KURSY WYMIANY WALUT

W poniższych tabelach przedstawiono ogłoszone przez NBP, we wskazanych okresach, kursy średnie, najwyższe oraz najniższe, a także kurs na koniec okresu dla transakcji walutowych pomiędzy złotym a wskazanymi walutami. Bank nie może zapewnić, że wartość złotego w rzeczywistości odpowiadała takiej wartości danej waluty lub że mogła odpowiadać, lub mogła być przeliczona na daną walutę po wskazanym kursie.

Kurs wymiany EUR do PLN

	Kurs EUR/PLN			
	Kurs średni	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Na koniec okresu
2013.....	4,198	4,343	4,067	4,147
2014.....	4,185	4,314	4,100	4,262
2015.....	4,184	4,358	3,982	4,262
2016.....	4,362	4,503	4,235	4,424
styczeń 2017.....	4,371	4,416	4,329	4,331
luty 2017.....	4,310	4,331	4,286	4,317
marzec 2017.....	4,2921	4,3460	4,2198	4,2198

Źródło: NBP (<http://www.nbp.pl/home.aspx?c=/ascx/archa.ascx>).

W dniu 5 kwietnia 2017 r. średni kurs wymiany EUR do PLN ogłoszony przez NBP wynosił 4,2464 PLN za 1 EUR.

Kurs wymiany USD do PLN

	Kurs USD/PLN			
	Kurs średni	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Na koniec okresu
2013.....	3,161	3,372	3,011	3,012
2014.....	3,155	3,546	3,004	3,507
2015.....	3,770	4,040	3,555	3,901
2016.....	3,943	4,249	3,719	4,179
styczeń 2017.....	4,117	4,227	4,045	4,045
luty 2017.....	4,049	4,094	3,983	4,077
marzec 2017.....	4,0184	4,0955	3,9169	3,9455

Źródło: NBP (<http://www.nbp.pl/home.aspx?c=/ascx/archa.ascx>).

W dniu 5 kwietnia 2017 r. średni kurs wymiany USD do PLN ogłoszony przez NBP wynosił 4,2464 PLN za 1 USD.

KURS NOTOWAŃ AKCJI ISTNIEJĄCYCH

Od dnia 3 lutego 1997 r. Akcje Istniejące są notowane na rynku podstawowym GPW pod symbolem „BOS” oraz są oznaczone następującym kodem ISIN w KDPW: PLBOS0000019. Walutą notowań Akcji Istniejących jest złoty.

Poniższa tabela zawiera informacje o kursie notowań Akcji Istniejących (według kursu ostatniej transakcji na GPW) we wskazanych okresach.

Okres	Najwyższa cena (w PLN)	Najniższa cena (w PLN)
Rok zakończony dnia 31 grudnia 2013 r.	50,20	28,50
Rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 r.	50,90	32,72
Rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r.	36,80	16,91
Rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 r.	17,25	8,50
I kwartał 2013 r.	35,99	29,18
II kwartał 2013 r.	35,06	28,50
III kwartał 2013 r.	40,98	31,30
IV kwartał 2013 r.	50,20	38,00
I kwartał 2014 r.	50,90	41,80
II kwartał 2014 r.	49,78	43,00
III kwartał 2014 r.	47,95	39,01
IV kwartał 2014 r.	43,45	32,72
I kwartał 2015 r.	36,80	32,70
II kwartał 2015 r.	34,00	26,83
III kwartał 2015 r.	29,98	19,70
IV kwartał 2015 r.	25,85	16,91
I kwartał 2016 r.	17,25	13,50
II kwartał 2016 r.	15,80	10,55
III kwartał 2016 r.	11,99	9,42
IV kwartał 2016 r.	11,19	8,50
I kwartał 2017 r.	15,89	10,67

W dniu 4 kwietnia 2017 r. kurs zamknięcia Akcji Istniejących na GPW wynosił 11,35 PLN.

WYBRANE HISTORYCZNE INFORMACJE FINANSOWE

Poniższe tabele zawierają dane finansowe na dzień oraz za lata zakończone dnia 31 grudnia, odpowiednio, 2016, 2015 i 2014 r., które pochodzą ze Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych.

Informacje zamieszczone w niniejszym rozdziale należy analizować łącznie z informacjami zawartymi w rozdziale „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej” oraz w Skonsolidowanych Sprawozdaniach Finansowych, jak również z innymi danymi finansowymi przedstawionymi w innych rozdziałach niniejszego Prospektu.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		<i>(tys. PLN)</i>	
		<i>(zbadane)</i>	
Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze	694.688	659.912	746.228
Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty	(385.461)	(398.501)	(456.786)
Wynik z tytułu odsetek	309.227	261.411	289.442
Przychody z tytułu opłat i prowizji	140.145	143.248	133.267
Koszty z tytułu opłat i prowizji	(30.977)	(30.523)	(30.255)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	109.168	112.725	103.012
Przychody z tytułu dywidend.....	5.264	5.279	4.541
Wynik na działalności handlowej	69.980	52.319	78.028
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	4.214	17.781	34.930
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	3.821	707	(1.394)
Wynik z pozycji wymiany	19.926	35.700	24.475
Pozostałe przychody operacyjne	13.155	21.221	14.228
Pozostałe koszty operacyjne	(23.858)	(18.775)	(20.308)
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości	(208.759)	(114.138)	(68.202)
Ogólne koszty administracyjne	(381.050)	(431.081)	(377.210)
Wynik na działalności operacyjnej.....	(78.912)	(56.851)	81.542
Zysk/strata brutto	(78.912)	(56.851)	81.542
Obciążenia podatkowe	18.764	5.733	(15.975)
- część bieżąca	(2.808)	(3.058)	(15.589)
- część odroczone.....	21.572	8.791	(386)
Zysk/strata netto	(60.148)	(51.118)	65.567

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		<i>(tys. PLN)</i>	
		<i>(zbadane)</i>	
Zysk/strata netto.....	(60.148)	(51.118)	65.567
Składniki przenoszone do rachunku zysków i strat.....	(22.228)	(27.563)	7.497
Zysk/strata z tyt. wyceny aktywów dostępnych do sprzedaży	(22.199)	(25.969)	14.861
Wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne	(5.190)	(9.940)	(5.605)
Podatek odroczone.....	5.161	8.346	(1.759)
Składniki nie przenoszone do rachunku zysków i strat	1.359	479	(74)
Przeszacowanie rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych	1.678	591	(92)
Podatek odroczone.....	(319)	(112)	18

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Całkowity dochód ogółem	(81.017)	(78.202)	72.990

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym.....	513.754	614.897	394.168
Należności od innych banków	154.668	158.720	346.963
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu.....	59.524	107.182	10.096
Pochodne instrumenty finansowe.....	126.915	206.949	214.877
Pochodne instrumenty zabezpieczające	4.840	11.557	21.823
Kredyty i pożyczki udzielone klientom.....	13.965.259	14.343.558	12.489.421
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe:	5.419.369	5.000.538	5.698.555
- dostępne do sprzedaży	4.233.279	4.072.490	4.708.229
- utrzymywane do terminu zapadalności.....	1.186.090	928.048	990.326
Wartości niematerialne	131.310	147.610	164.898
Rzeczowe aktywa trwałe.....	81.723	89.411	132.023
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	73.371	49.683	29.882
- bieżące.....	1.422	3.757	0
- odroczone	71.949	45.926	29.882
Inne aktywa.....	298.756	191.667	169.203
Aktywa razem	20.829.489	20.921.772	19.671.909
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		5	38
Zobowiązania wobec innych banków	115.764	216.404	354.086
Pochodne instrumenty finansowe.....	122.382	152.291	194.090
Pochodne instrumenty zabezpieczające	27.406	37.621	41.504
Zobowiązania wobec klientów.....	17.123.578	15.968.163	14.228.040
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	829.735	2.318.189	2.594.781
Zobowiązania podporządkowane.....	601.373	599.961	566.435
Rezerwy	7.043	19.261	9.902
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	265	397	7.652
- bieżące.....	265	6	6.280
- odroczone	0	391	1.372
Pozostałe zobowiązania	220.054	140.924	127.613
Zobowiązania razem	19.047.600	19.453.216	18.124.141
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał własny przypadający na udziałowców jednostki dominującej:			
Kapitał podstawowy	1.160.291	760.291	760.423
- kapitał zakładowy	628.732	228.732	228.732
- akcje własne	(1.292)	(1.292)	(1.160)
- kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	532.851	532.851	532.851
Kapitał z aktualizacji wyceny	(21.950)	1.421	28.505

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Zyski zatrzymane.....	643.548	706.844	758.840
Kapitał własny razem	1.781.889	1.468.556	1.547.768
Kapitał własny i zobowiązania razem	20.829.489	20.921.772	19.671.909

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Wybrane elementy ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej			
Zysk/strata brutto	(78.912)	(56.851)	81.542
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej.....	1.656.013	251.681	(422.046)
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej			
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(269.661)	118.049	(14.252)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej			
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej.....	(1.218.064)	(376.509)	(80.175)
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych	168.288	(6.779)	(516.473)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Wybrane wskaźniki finansowe

	Na dzień i za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(%) (zbadane)		
Marża odsetkowa na aktywach ogółem ⁽¹⁾	1,5	1,3	1,5
Koszty/dochody (C/I) ⁽²⁾	74,6	88,3	71,6
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ⁽³⁾	(0,3)	(0,3)	0,3
Stopa zwrotu z kapitału (ROE) ⁽⁴⁾	(3,7)	(3,4)	4,3
Kredyty/depozyty ⁽⁵⁾	81,6	89,8	87,8
Wskaźnik kredytów i pożyczek brutto z utratą wartości w portfelu kredytów ogółem (brutto) ⁽⁶⁾	11,0	7,1	7,2
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności) ⁽⁷⁾	14,28	12,10	14,03
Współczynnik Tier 1	11,37	9,13	10,46

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Wskaźniki obliczone w oparciu o historyczne wyniki Grupy za 2016 r. i jej sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2016 r z uwzględnieniem wpływu utworzenia przez Grupę odpisów związanych z kredytami na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe. Zob. rozdz. „Przebieg sytuacji operacyjnej i finansowej – Czynniki szczególne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe – Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości”.

(1) Relacja anualizowanego wyniku z tytułu odsetek do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu.

(2) relacja ogólnych kosztów administracyjnych do wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu opłat i prowizji, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na działalności handlowej, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń i wyniku z pozycji wymiany, wyniku z pozostałych operacji.

(3) Relacja zysku netto z czterech kwartałów do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu.

(4) Relacja zysku netto z czterech kwartałów do średniego stanu kapitałów własnych z początku i końca okresu czterech kwartałów.

(5) Kredyty i pożyczki udzielone klientom/zobowiązania wobec klientów; bez uwzględnienia obligacji własnych.

(6) Kredyty i pożyczki w przypadku których wykazano utratę wartości/razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto.

(7) Kalkulacja współczynników zgodnie z CRR – Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych

Alternatywne Pomiary Wyników – analiza wskaźnikowa

Zarząd ocenia wyniki Grupy za pomocą kluczowych wskaźników zyskowności, zadłużenia i płynności finansowej, które nie pochodzą ze Skonsolidowanych Sprawozdań Finansowych.

Przedstawione w niniejszym punkcie wskaźniki stanowią Alternatywne Pomiary Wyników ((APM) (*alternative performance measures*)) w rozumieniu Wytycznych ESMA dot. Alternatywnych Pomiarów Wyników. Dane te nie podlegały badaniu ani przeglądowi przez niezależnego biegłego rewidenta. Zarząd wskazuje jednocześnie, że wskazane poniżej wskaźniki stanowią jednocześnie kluczowe wskaźniki wyników (zob. „Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Kluczowe wskaźniki wyników (ang. *key performance indicators*)”).

W tabeli poniżej przedstawiono podstawowe Alternatywne Pomiary Wyników wykorzystywane przez Zarząd w analizie działalności Grupy za wskazane okresy.

	Na dzień i za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(%)		
Wskaźniki rentowności			
Marża odsetkowa	1,4	1,2	1,5
Przychody odsetkowe / śr. suma bilansowa.....	3,3	3,2	3,9
Koszty odsetkowe / śr. suma bilansowa	1,8	2,0	2,4
Marża prowizyjna	0,3	0,4	0,4
Koszty administracyjne / śr. suma bilansowa.....	1,4	1,8	1,6
Wynik z odpisów / śr. suma bilansowa	(1,0)	(0,6)	(0,4)
Struktura bilansu			
Udział kredytów w aktywach.....	68	69	64
Udział papierów wartościowych w aktywach	26	24	30
Udział zobowiązań wobec klientów w pasywach.....	83	77	73
Udział obligacji własnych w pasywach.....	7	14	16
Jakość portfela			
Wynik odpisów z tyt. utraty wartości / średnie kredyty.....	(1,5)	(0,8)	(0,7)
Odpisy z tyt. Utraty wartości / kredyty z utratą wartości.....	35,1	33,4	34,5

Źródło: Bank

W tabeli poniżej przedstawiono definicje Alternatywnych Pomiarów Wyników.

Nazwa Alternatywnego Pomiaru Wyników	Definicja	Uzasadnienie zastosowania danego Alternatywnego Pomiaru Wyników
Marża odsetkowa	Bank definiuje marżę odsetkową jako relację analizowanego wyniku z tytułu odsetek bez SWAP i rachunkowości zabezpieczeń do średniej sumy bilansowej z końcowych stanów miesięcznych.	Marża odsetkowa stanowi miarę efektywności dochodowej z tytułu odsetek i określa różnicę pomiędzy przychodami odsetkowymi Banku uzyskanymi na aktywach dochodowych a kosztami odsetkowymi ponoszonymi na zobowiązaniach w relacji do sumy bilansowej, co pozwala na porównywanie wyników niezależnie od zmian wysokości sumy bilansowej.
Przychody odsetkowe / śr. suma bilansowa.....	Bank definiuje wskaźnik przychody odsetkowe / śr. suma bilansowa jako relację analizowanych przychodów odsetkowych bez SWAP i rachunkowości zabezpieczeń do średniej sumy bilansowej z końcowych stanów miesięcznych.	Wskaźnik przychody odsetkowe / śr. suma bilansowa stanowi miarę przychodowości aktywów Banku. Wskaźnik pozwala na porównywanie przychodów odsetkowych niezależnie od zmian wysokości sumy bilansowej.
Koszty odsetkowe / śr. suma bilansowa.....	Bank definiuje wskaźnik koszty odsetkowe / śr. suma bilansowa jako relację analizowanych kosztów odsetkowych bez SWAP i rachunkowości zabezpieczeń do średniej sumy bilansowej z końcowych stanów miesięcznych.	Wskaźnik koszty odsetkowe / śr. suma bilansowa stanowi miarę kosztowości pasywów Banku i pozwala na porównywanie kosztów odsetkowych.
Marża prowizyjna	Bank definiuje marżę prowizyjną jako relację analizowanego wyniku z tytułu prowizji i opłat do średniej sumy bilansowej z końcowych	Marża prowizyjna stanowi miarę efektywności dochodowej z tytułu prowizji w relacji do sumy bilansowej, co pozwala na porównywanie

Nazwa Alternatywnego Pomiaru Wyników	Definicja	Uzasadnienie zastosowania danego Alternatywnego Pomiaru Wyników
	stanów miesięcznych.	wyników z tytułu prowizji niezależnie od zmian wysokości sumy bilansowej.
Koszty administracyjne / śr. suma bilansowa.....	Bank definiuje wskaźnik koszty administracyjne / śr. suma bilansowa jako relację anualizowanych ogólnych kosztów administracyjnych do średniej sumy bilansowej z końcowych stanów miesięcznych.	Wskaźnik koszty odsetkowe / śr. suma bilansowa stanowi miarę efektywności kosztowej. Wskaźnik pozwala na porównanie ogólnych kosztów administracyjnych niezależnie od zmian wysokości sumy bilansowej.
Udział kredytów w aktywach.....	Bank definiuje udział kredytów w aktywach jako relację kredytów i pożyczek udzielonych klientom do sumy bilansowej.	Wskaźnik jest wykorzystywany przy zarządzaniu strukturą bilansu Banku.
Udział papierów wartościowych w aktywach.....	Bank definiuje udział papierów wartościowych w aktywach jako relację sumy papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz inwestycyjnych papierów wartościowych do sumy bilansowej.	Wskaźnik jest wykorzystywany przy zarządzaniu strukturą bilansu Banku.
Udział zobowiązań wobec klientów w pasywach.....	Bank definiuje wskaźnik udział zobowiązań wobec klientów w pasywach jako relację zobowiązań wobec klientów do sumy bilansowej.	Wskaźnik jest wykorzystywany przy zarządzaniu strukturą bilansu Banku.
Udział obligacji własnych w pasywach.....	Bank definiuje wskaźnik udział obligacji własnych w pasywach jako relację sumy zobowiązań z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych oraz zobowiązań podporządkowanych do sumy bilansowej	Wskaźnik jest wykorzystywany przy zarządzaniu strukturą bilansu Banku.
Wynik odpisów z tyt. utraty wartości / średnie kredyty	Bank definiuje wskaźnik wynik odpisów z tyt. utraty wartości / średnie kredyty jako relację wyniku odpisów z tytułu utraty wartości do średniego stanu kredytów wg wartości ich kapitału z końcowych stanów miesięcznych	Wskaźnik z odpisów / średnie kredyty stanowi miarę efektywności kosztowej. Wskaźnik pozwala na porównanie wysokości odpisów niezależnie od zmian wielkości udzielonych kredytów.
Wynik z odpisów / śr. suma bilansowa.....	Bank definiuje wskaźnik z odpisów / śr. suma bilansowa jako relację wyniku odpisów z tytułu utraty wartości do średniej sumy bilansowej z końcowych stanów miesięcznych.	Wskaźnik z odpisów / śr. suma bilansowa stanowi miarę efektywności kosztowej. Wskaźnik pozwala na porównanie wysokości odpisów niezależnie od zmian wysokości sumy bilansowej.
Odpisy z tyt. utraty wartości / kredyty z utratą wartości.....	Bank definiuje wskaźnik odpisy z tyt. utraty wartości / kredyty z utratą wartości jako relację odpisów z tytułu utraty wartości do średniej ze stanu kredytów z utratą wartości z końcowych stanów miesięcznych.	Wskaźnik odpisy z tyt. utraty wartości / kredyty z utratą wartości pozwala na ocenę pokrycia kredytów z utratą wartości odpisami.
Wynik na działalności bankowej.....	Bank definiuje wynik na działalności bankowej jako sumę wyniku z odsetek, wyniku z prowizji, przychodów z dywidend, wyniku na działalności handlowej, wyniku na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń, wyniku z pozycji wymiany oraz pozostałych przychodów operacyjnych.	Wynik na działalności bankowej stanowi miarę wyniku Grupy nieuwzględniającego wpływu odpisów, kosztów działalności oraz podatku dochodowego, co pozwala na porównywanie wyników niezależnie od wpływu obciążeń z tych tytułów.
Wynik na działalności operacyjnej ...	Bank definiuje wynik na działalności operacyjnej jako sumę wyniku z odsetek, wyniku z prowizji, przychodów z dywidend, wyniku na działalności handlowej, wyniku na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń, wyniku z pozycji wymiany oraz pozostałych przychodów operacyjnych pomniejszoną o wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości oraz ogólne koszty administracyjne i pozostałe koszty operacyjne.	Wynik na działalności operacyjnej stanowi miarę wyniku operacyjnego Grupy nieuwzględniającego wpływu podatku dochodowego, co pozwala na porównywanie wyników niezależnie od wpływu obciążeń z tego tytułu.

Źródło: Bank

PRZEGLĄD SYTUACJI OPERACYJNEJ I FINANSOWEJ

Przedstawiony poniżej przegląd sytuacji operacyjno-finansowej został sporządzony na podstawie skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z pozostałych całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych Banku za lata zakończone 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. zawartych w zbadanych Skonsolidowanych Sprawozdaniach Finansowych 2014-2016, jak również na podstawie zapisów księgowych lub wewnętrznego systemu raportowania zarządczego.

Poniższe omówienie wyników działalności, sytuacji finansowej, perspektyw i przepływów pieniężnych Banku należy czytać i interpretować łącznie ze zbadanymi Skonsolidowanymi Sprawozdaniem Finansowym 2014-2016, oraz innymi danymi finansowymi zamieszczonymi w innych częściach Prospektu. Niniejszy rozdział zawiera stwierdzenia dotyczące przyszłości, które odzwierciedlają aktualne poglądy Zarządu i które, z racji swojego charakteru, wiążą się z pewną dozą ryzyka i niepewności. Faktyczne wyniki Banku mogą istotnie odbiegać od tych wynikających ze stwierdzeń dotyczących przyszłości w efekcie wystąpienia czynników omówionych poniżej oraz w innych częściach Prospektu, w szczególności w rozdziale „Czynniki ryzyka” (zob. też „Istotne informacje – Stwierdzenia dotyczące przyszłości”). Inwestorzy powinni zapoznać się z całym Prospektem i przy podejmowaniu decyzji i formułowaniu opinii nie powinni polegać wyłącznie na informacjach zawartych w tym rozdziale.

Podsumowanie najważniejszych zasad rachunkowości i szacunków, zgodnie z którymi sporządzono Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe 2014-2016 znajduje się w niniejszym rozdziale, w punkcie „Najważniejsze zasady rachunkowości i szacunki”.

Informacje ogólne

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem uniwersalnym założonym w 1990 roku. Bank prowadzi działalność od 1991 roku.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych i posiada pełną, uniwersalną ofertą produktową.

Misja Banku jest określona w następujący sposób: „Polski Bank łączący biznes i ekologię z korzyścią dla klientów”. Bank ma ambicje bycia postrzeganym jako instytucja nowoczesna z innowacyjną ofertą produktową, zapewniająca klientom wysoki standard obsługi, w szczególności dla osób ceniących styl życia „eko”.

Bank realizuje swoją misję w szczególności poprzez (i) świadczenie wyspecjalizowanych usług bankowych wspierających działania służące ochronie środowiska i gospodarki wodnej oraz (ii) świadczenie uniwersalnych usług bankowych na rzecz osób fizycznych, małych i średnich oraz dużych przedsiębiorstw, a także jednostek samorządu terytorialnego.

W toku prowadzonej działalności Bank rozszerzył zakres świadczonych usług o usługi spoza obszaru ochrony środowiska, kierując ofertę swoich produktów i usług również do klientów detalicznych, klientów korporacyjnych oraz jednostek sektora finansów publicznych.

Bank oferuje wiele produktów bankowych związanych z różnymi działami prowadzonej przez siebie działalności: produkty rozliczeniowe, depozytowe, kredytowe, w tym kredyty proekologiczne, produkty skarbowe, faktoring oraz produkty z obszaru finansowania handlu. Bank wyróżnia się na rynku ofertą produktów wspierających finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Od 2004 roku w ofercie Banku dla klientów indywidualnych znajduje się bankowość internetowa zintegrowana z usługą zautomatyzowanej bankowości telefonicznej, a w 2006 roku podobna usługa została uruchomiona dla klientów instytucjonalnych.

Bank odgrywa wiodącą rolę w polskim systemie finansowania przedsięwzięć proekologicznych oraz prowadzi ścisłą współpracę w zakresie redystrybucji środków przekazywanych przez fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Bank jest wiodącym polskim bankiem pod względem finansowania, na warunkach preferencyjnych i komercyjnych, projektów proekologicznych w Polsce – w latach 2012-2014 wartość sprzedaży kredytów proekologicznych Banku stanowiła średnio 13,8% wartości nakładów kierowanych na ochronę środowiska w Polsce (źródło: Bank, Rocznik GUS – Ochrona środowiska).

Począwszy od 1997 roku, akcje Banku są notowane na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. z usług Banku korzystało 251,3 tys. klientów detalicznych, w tym 236 tys. osób fizycznych oraz 12 tys. mikroprzedsiębiorstw. Łączne saldo zobowiązań segmentu detalicznego na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiło 10.298,8 mln zł.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość aktywów segmentu detalicznego wynosiła 4.637,4 mln zł.

Działalność Banku w segmencie instytucjonalnym jest ukierunkowana na obsługę podmiotów gospodarczych oraz jednostek budżetowych szczebla centralnego i samorządowego. Bank oferuje klientom instytucjonalnym rachunki bieżące i inne produkty depozytowe, produkty kredytowe oraz usługi rozliczeniowe. Segment instytucjonalny w 2015 r. wygenerował wynik na działalności bankowej w wysokości 81.509 tys. zł, co stanowiło 45,6% wyniku na działalności bankowej Banku.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. z usług Banku korzystało 5 tys. klientów bankowości korporacyjnej. Łączne saldo zobowiązań pionu korporacji i finansów publicznych na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosło 4.804,8 mln zł. Wartość aktywów pionu korporacji i finansów publicznych wynosiła 9.716,8 mln zł.

Bank prowadzi działalność i osiąga przychody na terytorium Polski.

Bank jest zarządzany przez Zarząd oraz kadre menadżerską posiadającą wieloletnie doświadczenie w zakresie tworzenia i kierowania instytucjami finansowymi.

Nadrzędne cele strategiczne Banku zostały określone przez Zarząd i zakładają one osiągnięcie rentowności Banku powyżej średniej rynkowej oraz pełnienie przez Bank funkcji sprawnego kanału transmisji środków przeznaczonych na inwestycje w ochronę środowiska i zrównoważony rozwój w Polsce. W ramach realizacji nadrzędnych celów strategicznych Banku, Bank przyjął następujące cele biznesowe, które mają zostać osiągnięte do 2020 r. (poniższe wartości zostały przedstawione bez uwzględnienia podatku bankowego – zobacz również „Regulacje sektora bankowego w Polsce – Podatek od niektórych instytucji finansowych”):

- wskaźnik rentowności aktywów (ROA) na poziomie ok. 0,7%; wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE) na poziomie powyżej 7%; oraz
- wskaźnika kosztów do przychodów netto z działalności operacyjnej (C/I) na poziomie ok. 51%.

Za okres zakończony 31 grudnia 2016 r. Bank osiągnął skonsolidowany wynik finansowy netto w wysokości (60,1) mln zł, wskaźnik rentowności kapitału własnego (ROE netto) był na poziomie (3,7%).

Tendencje i ostatnie zdarzenia

W tej części Prospektu znajdują się stwierdzenia i szacunki dotyczące przyszłości. Te stwierdzenia i oszacowania wynikają z wielu założeń i osądów, które Zarząd uznał za racjonalne, i w związku z tym są one zawsze uzależnione od wahań istotnych czynników biznesowych, operacyjnych, ekonomicznych, konkurencyjnych i regulacyjnych, na które Bank przeważnie nie ma wpływu, a także z założeń dotyczących przyszłych decyzji gospodarczych, które mogą ulec zmianie. Nie ma pewności co do tego, że wyniki Banku będą zgodne z tymi stwierdzeniami i oszacowaniami. W związku z tym Bank nie może udzielić żadnych zapewnień, że te stwierdzenia i oszacowania zostaną zrealizowane. Stwierdzenia i oszacowania mogą w istotny sposób odbiegać od faktycznych wyników. Potencjalnych inwestorów przestrzega się, aby nie polegali nadmiernie na tych informacjach. Zob. również rozdziały „Istotne informacje – Stwierdzenia dotyczące przyszłości” oraz „Czynniki ryzyka”.

Tendencje

Zdaniem Zarządu następujące tendencje dotyczące Banku utrzymywały się i wpływały na działalność Grupy przynajmniej w okresie od zakończenia ostatniego roku obrotowego do Daty Prospektu, jak również mogą mieć na nią wpływ w kolejnych latach:

Ewentualna obniżka stóp procentowych

Ewentualna obniżka stóp procentowych w 2017 r., wpłynęłaby negatywnie na marże odsetkowe banków, w tym także Banku. Dalsze obniżki stóp procentowych mogłyby doprowadzić do zawężenia realizowanej marży odsetkowej netto i spadku wyniku odsetkowego z uwagi m.in. na ograniczenia ustawowe wysokości odsetek, brak możliwości dalszego obniżenia oprocentowania rachunków bieżących czy też klauzule umowne dot. nieuwzględniania ujemnych stawek w przypadku finansowania hurtowego w walutach obcych.

Uruchomienie programów unijnych

Na Datę Prospektu trwa proces wdrażania w krajowym systemie prawnym i instytucjonalnym rozwiązań objętych programami unijnymi. Promowane kierunki, to przede wszystkim wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz dostosowania do zmian klimatu i efektywnego gospodarowania zasobami. Środki dystrybuowane będą m.in. w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Regionalnych Programów Operacyjnych. Uruchomienie działań inwestycyjnych zwiększy popyt na finansowanie bankowe, uzupełniające dostępne środki Unii Europejskiej.

Do pozostałych czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki Grupy w perspektywie najbliższych kwartałów należy zaliczyć:

Skutki ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych w CHF i innych walutach obcych

W dniu 19 października 2016 roku Sejm RP rozpoczął prace nad trzema projektami ustaw dotyczących rozwiązania kwestii kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF i innych walutach obcych, w tym nad przedstawionym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektem Ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki oraz poselskimi projektami Ustawy o restrukturyzacji kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty innej niż waluta polska oraz o wprowadzeniu zakazu udzielania takich kredytów i Ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej.

Istotne osłabienie kursu złotego wobec CHF i EUR

W przypadku istotnego osłabienia PLN w stosunku do CHF lub EUR utrzymywania się w długim okresie osłabionego kursu PLN, zdarzenie takie spowodowałoby wzrost wolumenu kredytów walutowych, co oznacza z jednej strony wzrost wymogu kapitałowego z tytułu tych kredytów, z drugiej natomiast konieczność zapewnienia odpowiednio większego finansowania. W przypadku trwałej znaczącej deprecjacji PLN względem walut obcych, zwłaszcza CHF, należałoby liczyć się z pogorszeniem jakości portfela walutowych kredytów hipotecznych.

Ryzyko wzrostu zmienności na globalnym rynku finansowym oraz obniżenie ratingu zarówno krajowego, jak i Banku

Skutki dla Banku mogą obejmować m.in. zwiększony koszt finansowania zewnętrznego, jak również utrudnienia w dostępie do finansowania zagranicznego oraz realizacji transakcji z zakresu zarządzania ryzykiem walutowym i stopy procentowej.

Ewentualna zmiana wysokości opłat na BFG

Zmiana metodyki wyliczania wysokości opłat na BFG i uzależnienie wysokości składki m.in. od profilu ryzyka Banku na tle innych banków oznacza, że wysokość opłaty na BFG może ulec zmianie,

Ewentualna dopłata do Funduszu Wsparcia Kredytobiorców

Nie można wykluczyć dodatkowych dopłat ze strony Banku do Funduszu Wsparcia Kredytobiorców.

Podatek bankowy

Zgodnie z Ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych począwszy od 1 lutego 2016 r. banki zostały obciążone tzw. podatkiem bankowym, naliczanym od wielkości aktywów (pomniejszonych o wybrane pozycje). Bank z uwagi na realizację programu naprawczego, w okresie jego realizacji, nie będzie objęty podatkiem bankowym.

Wprowadzenie MSSF 9

W ocenie Banku, wdrożenie, z dniem 1 stycznia 2018 roku, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 (MSSF 9) spowoduje zmiany w co najmniej trzech obszarach: w modelu pomiaru utraty wartości, modelu klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń.

Z ekonomicznego punktu widzenia ewentualne obciążenia związane z wdrożeniem nowego modelu pomiaru utraty wartości w momencie przejścia na MSSF 9 z dniem 1 stycznia 2018 mogą korygować kapitały własne lub wynik finansowy w wysokości różnicy pomiędzy wysokością odpisów wyliczonych zgodnie z MSSF9, a dotychczasowym poziomem odpisów wyliczanych zgodnie z MSR 39. Nowy sposób klasyfikacji i wyceny aktywów może natomiast skutkować korektą kapitałów w momencie przejścia na MSSF9 oraz zwiększoną zmiennością wyniku finansowego w kolejnych okresach wobec potencjalnej konieczności wyceny części posiadanych aktywów w wartości godziwej przez wynik finansowy.

W celu wdrożenia standardu MSSF 9, w Banku został powołany dedykowany zespół projektowy. Zakończenie prac projektowych w zakresie doradztwa merytorycznego w ww. obszarach planowane jest w I półroczu 2017 r., natomiast zakończenie prac wdrożeniowych w systemach IT jest planowane na IV kwartał 2017 r.

Na Datę Prospektu nie jest możliwy do oszacowania potencjalny wpływ MSSF 9 na sytuację finansową oraz fundusze własne Banku. Zob. rozdz. „Czynniki ryzyka – Wdrożenie MSSF 9 oraz innych zmian w stosowanych przez Grupę standardach rachunkowości może mieć niekorzystny wpływ na działalność Grupy, jej pozycję kapitałową oraz sytuację finansową”.

Pokrycie odpisami aktualizującymi ekspozycji wykazujących utratę wartości

Bank z uwagi na specyfikę swojej działalności (zaangażowanie w projekty proekologiczne) angażując się w transakcje o relatywnie wysokiej wartości dąży do maksymalizacji zabezpieczenia poziomu ekspozycji na ryzyko. Tworzone odpisy aktualizujące wartość brutto ekspozycji uwzględniają poziom przyjętych zabezpieczeń.

Ostatnie zdarzenia

KNF w piśmie z dnia 29 grudnia 2016 r. przekazała Bankowi informację dotyczącą wartości dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w CRR na poziomie Grupy. Wysokość dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie skonsolidowanym wynosi: 0,72 p.p., dla łącznego współczynnika kapitałowego; 0,54 p.p. dla współczynnika kapitału Tier I oraz 0,40 p.p. dla współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o których mowa w art. 92 ust. 1 lit. C CRR.

W dniu 28 lutego 2017 r. zrealizowany został przedterminowy wykup 100.000 obligacji podporządkowanych serii G. Wykup obligacji został przeprowadzony po wartości nominalnej – 1.000 zł za każdą obligację, w łącznej wysokości 100.000 tys. zł, powiększonej o należną kwotę odsetek naliczonych do dnia wykupu w łącznej wysokości 2.452 tys. zł (24,52 zł na jedną obligację). Wykupione obligacje z chwilą dokonania wykupu zostały umorzone. Obligacje serii G zostały wykupione w całości.

Alternatywne Pomiary Wyników – analiza wskaźnikowa

Dane poniżej nie zostały sporządzone zgodnie z MSSF ani jakimkolwiek innymi ogólnie przyjętymi standardami lub zasadami rachunkowości. Przedstawiono je, ponieważ Zarząd uważa, że są one powszechnie podawane i wykorzystywane przez inwestorów w sektorze bankowym do porównywania wyników. Nie można jednak dać jakiegokolwiek zapewnienia, że podobnie nazwane dane przedstawiane lub raportowane przez inne banki zostały sporządzone na podstawie zgodnej z tą przyjętą przy sporządzaniu danych w niniejszym dokumencie. Ponadto inwestorzy nie powinni brać pod uwagę tych danych bez uwzględnienia lub zamiast uwzględnienia zysku operacyjnego czy danych przedstawionych w innych częściach niniejszego rozdziału i innych rozdziałach niniejszego Prospektu.

W tabeli poniżej przedstawiono podstawowe Alternatywne Pomiary Wyników wykorzystywane przez Zarząd w analizie działalności Grupy za wskazane okresy.

	Na dzień i za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(%)		
Wskaźniki rentowności			
Marża odsetkowa	1,4	1,2	1,5
Przychody odsetkowe / śr. suma bilansowa.....	3,3	3,2	3,9
Koszty odsetkowe / śr. suma bilansowa	1,8	2,0	2,4
Marża prowizyjna	0,3	0,4	0,4
Koszty administracyjne / śr. suma bilansowa.....	1,4	1,8	1,6
Wynik z odpisów / śr. suma bilansowa	(1,0)	(0,6)	(0,4)
Struktura bilansu			
Udział kredytów w aktywach.....	68	69	64
Udział papierów wartościowych w aktywach	26	24	30
Udział zobowiązań wobec klientów w pasywach.....	83	77	73
Udział obligacji własnych w pasywach.....	7	14	16
Jakość portfela			
Wynik odpisów z tyt. utraty wartości / średnie kredyty.....	(1,5)	(0,8)	(0,7)
Odpisy z tyt. Utraty wartości / kredyty z utratą wartości.....	35,1	33,4	34,5

Źródło: Bank

Marża odsetkowa w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 r. wyniosła 1,4% i była wyższa o 0,2 p.p. niż w analogicznym okresie 2015 r., głównie z powodu spadku kosztowości aktywów odsetkowych. Marża

odsetkowa wynosiła w latach 2016, 2015 i 2014 odpowiednio 1,4%; 1,2% i 1,5%. Obniżenie marży w 2015 r. wobec poziomu z roku 2014 wynikało z wyższego tempa spadku przychodowości kredytów (w związku ze spadkiem stóp procentowych) niż kosztowości pasywów.

Wskaźnik przychody odsetkowe / śr. suma bilansowa w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 r. pozostał na poziomie porównywalnym do 2015 r. i wyniósł 3,3%. Wskaźnik przychody odsetkowe / śr. suma bilansowa w latach 2016, 2015 i 2014 wyniósł odpowiednio 3,3%, 3,2% oraz 3,9%. Spadek wynikał głównie ze zmniejszenia się przychodowości kredytów opartych na zmiennej stopie procentowej na skutek obniżania się rynkowych stóp procentowych w analizowanym okresie w Polsce.

Wskaźnik koszty odsetkowe / śr. suma bilansowa wyniósł w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 r. wyniósł 1,8% i był niższy o 0,2 p.p. niż w analogicznym okresie 2015 r. głównie z tytułu spadku kosztów odsetek od dłużnych papierów wartościowych wyemitowanych przez Bank. Wyżej wymieniony wskaźnik w latach 2016, 2015 i 2014 wyniósł odpowiednio 1,8; 2,0 i 2,4. Sukcesywny spadek wskaźnika wynikał głównie z obniżania przez Bank oprocentowania depozytów oraz spadku kosztów odsetkowych dłużnych papierów wartościowych wyemitowanych przez Bank opartych na zmiennej stopie procentowej w związku ze spadkiem stóp procentowych w Polsce.

Marża prowizyjna w 2016 r. wyniosła 0,3% i obniżyła się wobec analogicznego okresu 2015 r. o 0,1 p.p. na skutek niższego wyniku z prowizji w tym przychodów prowizyjnych za obsługę rachunków klientów, innych operacji rozliczeniowych oraz prowizji od kredytów. Marża prowizyjna w latach 2016, 2015 i 2014 wyniosła odpowiednio 0,3; 0,4 i 0,4.

Wskaźnik koszty administracyjne / śr. suma bilansowa w 2016 r. wyniósł 1,4% i obniżył się o 0,4 p.p. na skutek zmniejszenia ogólnych kosztów administracyjnych. Wskaźnik w latach 2016, 2015 i 2014 wynosił odpowiednio 1,4; 1,8 i 1,6. Wyższy poziom wskaźnika w 2015 r. wynika ze wzrostu ogólnych kosztów administracyjnych głównie na skutek zwiększenia opłat na Bankowy Fundusz Gwarancyjny w związku z ogłoszeniem upadłości SK Banku w Wołominie i związanej z tym wypłaty środków gwarantowanych oraz dodatkowej opłaty na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców.

Wskaźnik wynik z odpisów / śr. suma bilansowa wyniósł 1,0% w 2016 r. i zwiększył się o 0,4 p.p. wobec analogicznego okresu w 2015 r. na skutek utworzenia odpisów z tytułu utraty wartości portfela kredytów na inwestycje w farmy wiatrowe. Wynik odpisów w relacji do średniej sumy bilansowej zwiększył się z poziomu 0,4% w 2014 do 0,6% w 2015 r. i 1,0% w 2016 r. Wzrost poziomu wskaźnika w 2015 r. o 0,2% p.p. wynika ze wzrostu poziomu odpisów zarówno w segmencie detalicznym jak i korporacyjnym.

Zmiana wskaźników dotyczących struktury bilansu wskazuje na spadek udziału obligacji własnych z 16% w 2014 r. do 7% na koniec 2016 r. i zwiększenie udziału zobowiązań wobec klientów z 73% na koniec 2014 r. do 83% na koniec 2016 r. Zmiana wiąże się z obniżeniem kosztów finansowania.

Udział kredytów w aktywach ogółem wzrósł z 64% w 2014 r. do 68% na koniec 2016 r., natomiast zmniejszył się udział papierów wartościowych w aktywach w tym samym okresie z 30% do 26%.

Wypłaty na rzecz akcjonariuszy

Bank w ostatnich trzech latach obrotowych i za lata obrotowe zakończone w dniu 31 grudnia odpowiednio 2014 r. i 2015 r. nie wypłacał dywidendy. Wartość dywidendy na akcję za lata obrotowe zakończone 31 grudnia 2014 r. i 31 grudnia 2015 r. wynosiła 0 zł. W 2017 r. do Daty Prospektu Bank nie wypłacał dywidendy (decyzja dotycząca wypłaty zysku lub pokrycia straty będzie przedmiotem obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które zostanie zwołane m.in. w celu zatwierdzenia jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Banku za rok obrotowy zakończony w dniu 31 grudnia 2016 r.).

Z uwagi na realizację przez Bank Programu Postępowania Naprawczego oraz wymogi wynikające z art. 142 Prawa Bankowego a także wytyczne, rekomendacje i stanowiska KNF w zakresie zasad wypłaty dywidendy, Bank nie zakłada wypłaty dywidendy w latach 2016-2020. Zysk wypracowany w tych latach zostanie przeznaczony na podniesienie kapitału własnego Banku.

7 lipca 2015 r. Bank zakończył program odkupu akcji własnych, realizowany na podstawie Uchwały nr 34/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku z dnia 10 czerwca 2015 r. („**Program**”). W ramach Programu Bank nabył łącznie 4.680 Akcji Istniejących, które reprezentują 0,0205% kapitału zakładowego i 0,0205% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku. Średnia jednostkowa cena nabycia akcji w ramach Programu wyniosła 27,94 złotych.

Sezonowość lub cykliczność działalności Banku

W działalności Banku nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

Czynniki ogólne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe

Na wyniki operacyjne i finansowe Banku mają wpływ: (i) ogólne warunki gospodarcze, w szczególności sytuacja gospodarcza w Polsce, realny wzrost PKB, stopa bezrobocia, poziom stóp procentowych, sytuacja finansowa i oczekiwania polskich przedsiębiorstw i osób fizycznych oraz sytuacja na rynkach kapitałowych (zob. „Czynniki ryzyka”, w szczególności „Ryzyko wpływu zdarzeń gospodarczych o charakterze globalnym na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy Banku” oraz „Ryzyko wpływu uwarunkowań ekonomicznych w Polsce na działalność, sytuację finansową, wyniki działalności i perspektywy Banku”); (ii) sytuacja w polskim sektorze bankowym, zwłaszcza w zakresie konkurencji i zmian przepisów (zob. „Ryzyko związane z konkurencją ze strony polskiego sektora finansowego, firm pożyczkowych, a także podmiotów spoza usług finansowych”); oraz (iii) czynniki zależne od Banku, takie jak strategie dotyczące produktów i klientów (zob. „Bank może nie być w stanie wdrożyć przyjętej strategii rozwoju”). Wyniki operacyjne i finansowe Banku zależą również, bezpośrednio, od rozwoju rynku kredytów, w szczególności konsumpcyjnych oraz mieszkaniowych, od jakości portfela kredytowego Banku oraz od dostępności finansowania.

Poniżej omówiono kluczowe czynniki mające wpływ na wyniki finansowe i operacyjne Banku w latach 2014-2016, do których zalicza się: (i) sytuacja gospodarcza w Polsce; (ii) inflacja i stopy procentowe; (iii) konkurencja w polskim sektorze bankowym; (iv) jakość portfela kredytowego; (v) dostępność i koszty finansowania; (vi) rozwój rynku hipotecznego i nieruchomości; oraz (vii) otoczenie regulacyjne. Żaden z powyższych czynników nie miał w ocenie Banku charakteru nadzwyczajnego. Zarząd jest zdania, że czynniki ogólne miały i będą mieć wpływ na jego działalność, wyniki operacyjne i finansowe, sytuację finansową i perspektywy rozwoju Banku.

Sytuacja gospodarcza w Polsce

Bank prowadzi działalność w Polsce, gdzie żyje lub prowadzi działalność przeważająca większość jego klientów. W związku z tym czynniki makroekonomiczne dotyczące Polski, takie jak wzrost realnego PKB, poziom inflacji, stopy procentowe oraz stopa bezrobocia, poziom dochodów osobistych, kosztów utrzymania gospodarstw domowych, a także sytuacja finansowa przedsiębiorstw wraz z różnymi innymi czynnikami mają istotny wpływ na popyt ze strony klientów, straty z tytułu kredytów oraz marże na produkty i usługi Banku. To z kolei oddziałuje na wyniki i sytuację finansową Banku.

Według danych Eurostatu, za styczeń 2015 r. i 2016 r., Polska jest szóstym krajem Unii Europejskiej (wraz z Wielką Brytanią) pod względem liczby mieszkańców (38,0 mln). Według PKB w ujęciu nominalnym, który w 2015 r. wyniósł 430 mld EUR, Polska jest ósmą co do wielkości gospodarką UE (według Eurostatu). Ponadto Polska jest jedynym krajem Unii Europejskiej, który uniknął recesji, która dotknęła UE w następstwie kryzysu finansowego rozpoczętego w 2008 r., a w 2009 r. była jedynym krajem europejskim, który odnotował wzrost PKB (na poziomie 2,8%). W latach 2014 i 2015 tempo wzrostu wyniosło odpowiednio 3,3% i 3,9%. Dla porównania, w 2009 r. gospodarka całej UE (28 krajów) skurczyła się o -4,4%, natomiast w latach 2014 i 2015 rosła w tempie odpowiednio 1,6% i 2,2%. W 2016 r. wzrost gospodarczy Polski zwolnił z powodu wstrzymania wykorzystania funduszy unijnych, co z kolei przełożyło się na zahamowanie inwestycji.

Pomimo spadku inwestycji polska gospodarka w 2016 r. kontynuowała wzrost, wspierany silnym popytem krajowym oraz elastycznym mechanizmem kursów wymiany. Ze wstępnych danych GUS wynika, że w 2016 r. wzrost PKB osiągnął solidny poziom 2,8%. Według prognoz Komisji Europejskiej z zimy 2017 r., wzrost PKB Polski wyniesie 3,2% w 2017 r. i 3,1% w 2018 r., w porównaniu ze wzrostem o 1,8% w obu tych latach gospodarki całej UE. Polskiemu rządowi udało się ograniczyć deficyt sektora publicznego, który, według Eurostat, obniżył się z 7,3% PKB w 2010 r. do 2,6% PKB w 2015 r., a w roku 2016 zanotował spadek do 2,4% PKB. Poprawa sytuacji finansów publicznych skłoniła Radę Unii Europejskiej do zamknięcia procedury nadmiernego deficytu wobec Polski w czerwcu 2015 r. Choć prognozy Komisji Europejskiej wskazują, że w Polsce nastąpi rozluźnienie dyscypliny fiskalnej, polski rząd zapewnił, że obowiązujący w UE maksymalny poziom deficytu finansów publicznych (3% PKB) nie zostanie przekroczony. Według prognozy Komisji Europejskiej z zimy 2017 r., deficyt budżetowy sektora publicznego w Polsce w latach 2017 i 2018 ma wynieść odpowiednio 2,9% i 3,0% PKB.

Inflacja i stopy procentowe

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(%)		
Średnioroczna stopa inflacji*	(0,6)	(0,9)	0,0
Stopa referencyjna NBP ¹⁾	1,5	1,5	2,0
Średnioroczna stopa lombardowa NBP ²⁾	2,5	2,5	3,0

Źródło: dane na stronie internetowej NBP – ostatnia data wejścia 1 czerwca 2016 r., GUS, Roczne wskaźniki makroekonomiczne – część III

* rozumiana jako obejmująca średnią odpowiednio za cały rok 2014, 2015, 2016.

1) oznacza rentowność bonów pieniężnych emitowanych przez Narodowy Bank Polski w trakcie podstawowych operacji otwartego rynku.

2) oznacza cenę, po której bank centralny udziela bankom komercyjnym pożyczek pod zastaw papierów wartościowych.

Od czasów światowego kryzysu finansowego w 2009 r. w gospodarkach rozwiniętych, w szczególności w Unii Europejskiej oraz w Stanach Zjednoczonych Ameryki można zaobserwować środowisko niskich, a nawet ujemnych stóp procentowych. W tym czasie banki centralne, m.in. Rezerwa Federalna oraz EBC podejmowały niekonwencjonalne działania (FED programy Quantitative Easing oraz EBC program skupu aktywów), których celem było dostarczenie płynności w sektorze bankowym, wspierając tym samym akcję kredytową, co w konsekwencji dodatkowo wpływało na wzrost gospodarczy oraz inflację.

Obniżki stóp procentowych miały miejsce również w Polsce. Stopa referencyjna NBP znajduje się na Dacie Prospektu na rekordowo niskim poziomie 1,50%. To o 325 punktów bazowych niżej niż poziom ustalony podczas ostatniej podwyżki stóp procentowych z 10 maja 2012 r. Od tamtej pory Rada Polityki Pieniężnej dziesięciokrotnie obniżała stopy procentowe, z czego sześć razy w 2013 r., raz w roku 2014 i raz w 2015 r. Na posiedzeniu w dniu 4 marca 2015 r. Rada Polityki Pieniężnej zdecydowała o obniżeniu stóp procentowych, ustalając referencyjną stopę procentową NBP na poziomie 1,50%.

Inflacja w badanym okresie ulegała znacznym wahaniom. W latach 2011 i 2012 utrzymywała się powyżej górnego progu NBP (zgodnie z polityką bezpośredniego celu inflacyjnego Rada Polityki Pieniężnej przyjęła cel inflacyjny na poziomie 2,5% z przedziałem odchylenia o szerokości ± 1 punkt procentowy). Kryzys zadłużeniowy, mający miejsce w niektórych państwach Unii Europejskiej, i związana z nim stagnacja gospodarcza wpłynęły na znaczący spadek wskaźnika inflacji w 2013 r. W 2014 r. średnia inflacja wyniosła 0,0%. Przez pierwszą połowę 2015 r. w Polsce nadal utrzymywała się deflacja, choć jej skala ulegała powolnemu zawężeniu. Zgodnie z komunikatem Prezesa GUS z 15 stycznia 2016 r. średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2015 r. w stosunku do 2014 r. wyniósł 99,1 (spadek cen o 0,9%).

Konkurencja w polskim sektorze bankowym

Według KNF, na dzień 31 grudnia 2016 r. w Polsce działało 36 banków komercyjnych, 27 oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych oraz 558 banków spółdzielczych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. udział pięciu największych polskich banków w aktywach całego sektora bankowego wynosił 48,28%, udział w depozytach całego sektora bankowego wynosił 47,52%, natomiast udział w należnościach od sektora niefinansowego wynosił 44,12%. W ostatnich latach konkurencja w polskim sektorze bankowym rosła, głównie w wyniku rozwoju sieci dystrybucji przez banki działające w Polsce oraz pojawiania się na polskim rynku nowych banków.

Jakość portfela kredytowego

Na jakość portfela kredytów konsumpcyjnych i kredytów na nieruchomości Banku mają wpływ głównie: (i) polityka kredytowa Banku, w tym wymogi nadzorcze w zakresie ryzyka kredytowego (ii) poziom dochodów oraz kosztów utrzymania gospodarstw domowych; (iii) stopa bezrobocia; oraz (iv) stopy procentowe. Ceny nieruchomości są dodatkowym czynnikiem, który pośrednio wpływa na jakość portfela kredytów zabezpieczonych na nieruchomościach. Odpisy z tytułu utraty wartości tworzone przez Bank mogą wzrosnąć, jeżeli wartość nieruchomości zabezpieczających dany kredyt hipoteczny spada poniżej poziomu zapewniającego realizację zakładanych przez Bank odzysków. W portfelu kredytów konsumpcyjnych, w związku z tym, że kredyty konsumpcyjne są zazwyczaj niezabezpieczone, wskaźnik kredytów, co do których występują przesłanki utraty wartości, jest zazwyczaj wyższy niż w wypadku portfela kredytów hipotecznych. Niższa jakość portfela kredytów konsumpcyjnych znajduje swoje odzwierciedlenie w marży, która jest wyższa niż marża kredytów hipotecznych.

Na jakość portfela kredytów dla klientów biznesowych mają wpływ głównie czynniki makroekonomiczne oddziałujące na sytuację finansową spółek i podmiotów gospodarczych.

Bank prowadzi ostrożną politykę w zakresie rozpoznawania i oceny ryzyka kredytowego. Na 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. wskaźnik NPL wynosił, odpowiednio 11,0%, 7,1% i 7,1%. Dla polskiego sektora bankowego poziom wskaźnika NPL, według danych KNF wynosił, odpowiednio, 6,4%, 6,9% i 7,4% (dla sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych, samorządowych i FUS). Na dzień 31 grudnia 2016 r. wskaźnik NPL dla Banku wynosił 11,1% wobec 7,0% na dzień 31 grudnia 2015 r.

Dostępność i koszty finansowania

Główne źródła finansowania wykorzystywane przez banki działające w Polsce do finansowania działalności są następujące: (i) depozyty od klientów; (ii) finansowanie uzyskane na polskich i międzynarodowych rynkach międzybankowych i kapitałowych; (iii) finansowanie od zagranicznych podmiotów dominujących; oraz (iv) kapitał własny. Struktura finansowania i udział poszczególnych źródeł finansowania są bardzo różne, w zależności od struktury własnościowej banków w Polsce, płynności polskich i międzynarodowych rynków międzybankowych i kapitałowych oraz od dostępności i kosztów depozytów od klientów.

Dostępność i koszty finansowania mają istotny wpływ na wynik z tytułu odsetek banków działających w Polsce, w tym Banku, i wpływają na dynamikę wzrostu portfela kredytów oraz marżę odsetkową netto. Głównym źródłem finansowania działalności Banku są zobowiązania wobec klientów, których udział w łącznej wartości zobowiązań i kapitału własnego Banku na koniec 2015 r. wyniósł 82,9%. Ponadto Bank finansuje działalność w oparciu o polski rynek międzybankowy (pożyczki od innych banków) i kapitałowy (emisje obligacji).

Jak wspomniano powyżej, środowisko spadających stóp procentowych wpłynęło na spadek oprocentowania depozytów w sektorze bankowym, zarówno dla klientów indywidualnych jak i korporacyjnych (zob. podpunkt „*Inflacja i stopy procentowe*” powyżej). Spadek stóp procentowych przełożył się ponadto na spadek stopy procentowej WIBOR, która determinuje koszt pozyskania finansowania na rynku międzybankowym i rynku kapitałowym. WIBOR 3M wynosił 2,06%, 1,72% i 1,73% odpowiednio na koniec roku 2014, 2015 i 2016 r. Czynnikiem zwiększającym dostępność finansowania na rynku kapitałowym była ponadto stopniowa kompresja marż kredytowych naliczanych emitentom obligacji, co wynikało z poprawy sytuacji makroekonomicznej Polski i rosnącego apetytu na ryzyko inwestorów.

W celu dywersyfikacji źródeł finansowania oraz zapewnienia dodatkowych źródeł finansowania długoterminowego Bank finansuje swoją działalność również poprzez emisję dłużnych papierów wartościowych. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych Banku stanowiły 4,0% łącznej wartości zobowiązań i kapitału własnego Grupy według stanu na 31 grudnia 2016 r. (z wyłączeniem zobowiązań podporządkowanych). Informacje na temat zobowiązań Banku z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według stanu na 31 grudnia 2016 r. znajdują się w pkt „*Sytuacja finansowa*” – „*Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych*” poniżej.

Rozwój rynku hipotecznego i nieruchomości

Światowy kryzys finansowy przyczynił się do spowolnienia na polskim rynku nieruchomości. Od czwartego kwartału 2009 r. rozwój rynku nieruchomości nie był już tak dynamiczny jak wcześniej. Zgodnie z danymi GUS w 2009 r. oddano do użytkowania 160 tys. mieszkań, natomiast w kolejnych latach wskaźnik ten miał niższą wartość i w 2012 r., 2013 r. i 2014 r. wyniósł odpowiednio 153 tys., 145 tys. oraz 143 tys. mieszkań. W analizowanym okresie ceny mieszkań pozostają stabilne. Indeks cen transakcyjnych (Indeks wyliczany jest na podstawie transakcji na rynku mieszkaniowym dokonanych przez klientów Home Broker i Open Finance) pokazujący realną zmianę cen na rynku mieszkaniowym w największych miastach, po wzroście w pierwszej połowie 2013 r., od czerwca 2013 r. znajduje się w przedziale 800-820 punktów (wartość początkowa indeksu wyznaczona dla grudnia 2007 r. wynosiła 1000 punktów).

Jedną z przyczyn spowolnienia na rynku nieruchomości jest spowolnienie tempa akcji kredytowej w odniesieniu do kredytów mieszkaniowych. Zgodnie z danymi KNF dynamika salda kredytów mieszkaniowych w 2010 r. wyniosła 22,8%, po czym w kolejnych latach osłabła i osiągnęła 19,2% w 2011 r., 0,9% w 2012 r., 4,3% w 2013 r. oraz 6,0% w 2014 r. Spowolnienie tempa wzrostu akcji kredytowej jest związane z zaostrzeniem polityki kredytowej przez banki oraz wprowadzeniem przez Rekomendację S ograniczeń w zakresie udzielania kredytów w walutach obcych oraz wprowadzeniem maksymalnego rekomendowanego wskaźnika LTV określającego relację wartości ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie do wartości nieruchomości, który w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych nie powinien przekroczyć poziomu 80% lub wyjątkowo 90% (przy zachowaniu okresu przejściowego do końca 2016 r., w czasie którego współczynnik jest stopniowo zmniejszany do poziomu 80%) (zob. „*Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej – Czynniki ogólne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe – Otoczenie regulacyjne*” oraz „*Regulacje sektora bankowego w Polsce*”).

Natomiast czynnikiem wpływającym korzystnie na rynek nieruchomości są utrzymujące się na rekordowo niskim poziomie stopy procentowe (więcej informacji znajduje się w „*Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej*

– Czynniki ogólne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe – Inflacja i stopy procentowa”), które obniżają koszt finansowania zakupu nieruchomości. Ponadto w analizowanym okresie zakup nieruchomości był również wspierany przez państwo, co również miało pozytywny wpływ na popyt na nieruchomości. Po wygaśnięciu programu „Rodzina na swoim”, od stycznia 2014 r. został wprowadzony nowy program dofinansowania zakupu mieszkania „Mieszkanie dla Młodych” (więcej informacji na temat programu znajduje się w części „Regulacje sektora bankowego w Polsce”).

W analizowanym okresie saldo kredytów na nieruchomości dla osób fizycznych brutto udzielonych przez Bank wynosiło 3.925,3 mln zł, 3.911,0 mln zł i 3.799 w, odpowiednio, 2014 r., 2015 r. i 2016 r. Zgodnie z danymi KNF łączna wartość kredytów mieszkaniowych według stanu na 31 grudnia 2015 r. wynosiła 381.307,0 mln zł, co oznacza, iż udział Banku w rynku kredytów mieszkaniowych wyniósł 1,0% według stanu na koniec 2015 r.

Otoczenie regulacyjne

Prawo polskie i unijne, regulacje, zasady i interpretacja prawa dotyczące sektora bankowego i instytucji finansowych, a w szczególności te dotyczące ochrony konsumentów ciągle ewoluują i zmieniają się. Zmiany w przepisach bankowych i innych mają wpływ na działalność Banku, jego sytuację finansową, wyniki z działalności oraz perspektywy. Poniżej przedstawiono informację na temat regulacji wpływających na Bank, które w analizowanym okresie miały istotne znaczenie dla działalności oraz wyników finansowych Banku. W szczególności poniżej przedstawiono najistotniejsze, z punktu widzenia działalności Banku, rekomendacje oraz stanowiska wydawane przez KNF.

W lutym 2013 r. KNF wydała zmienioną Rekomendację T. Celem zmienionej rekomendacji było wprowadzenie wytycznych, które umożliwią zwiększenie aktywności sektora bankowego w obszarze udzielania kredytów klientom detalicznym w porównaniu z aktywnością podmiotów niebędących bankami, jednocześnie zapewniając standardy niezbędne dla potrzeb zarządzania ryzykiem dotyczącym detalicznych ekspozycji kredytowych. Zmieniona Rekomendacja T zakłada wyłączenie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie z zakresu Rekomendacji T, co oznacza, że rekomendacje dotyczące detalicznych ekspozycji kredytowych (Rekomendacja T) zostały oddzielone od rekomendacji w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Rekomendacja S). Zgodnie ze zmienioną rekomendacją, KNF odstąpiła od obowiązującego wcześniej ustalania przez KNF maksymalnego poziomu współczynnika DtI (ang. *Debt to Income*), rozumianego jako relacja wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych zobowiązań finansowych do dochodu klienta. W świetle zmienionej rekomendacji to banki indywidualnie określają akceptowalną wartość tego wskaźnika, adekwatną do specyfiki prowadzonej działalności oraz zaakceptowanego przez banki poziomu ryzyka. Ponadto zmieniona Rekomendacja T przewiduje m.in. uproszczone zasady oceny zdolności kredytowej, zgodnie z którymi bank może podjąć decyzję o przyznaniu kredytu w oparciu o oświadczenie klienta o wysokości jego dochodów oraz w oparciu o modele scoringowe, a także analizę historii kredytowej klienta. Skorzystanie z takiej uproszczonej metody jest jednak zależne od wysokości kredytu, o który wnioskuje klient oraz od długości współpracy klienta z bankiem.

W czerwcu 2013 r. KNF ogłosiła publikację zmienionej Rekomendacji S zawierającej wytyczne dla banków w sprawie sposobu zarządzania ekspozycjami hipotecznymi. Nowa Rekomendacja S wprowadziła m.in. następujące zmiany: (i) wyłączenie ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości, które nie są zabezpieczone hipotecznie, z zakresu Rekomendacji S; (ii) kredyty hipoteczne w walutach obcych powinny być produktem oferowanym wyłącznie klientom uzyskującym trwałe dochody w walucie kredytu; (iii) w przypadku ekspozycji związanej z finansowaniem nieruchomości, bank nie powinien kredytować pełnej wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia, a maksymalny rekomendowany wskaźnik LTV określający relację wartości ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie do wartości nieruchomości, w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych nie powinien przekroczyć poziomu 80% lub wyjątkowo 90% (przy zachowaniu okresu przejściowego do końca 2016 r., w czasie którego współczynnik jest stopniowo zmniejszany do tego poziomu) natomiast w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych rekomendowany wskaźnik LTV nie powinien przekraczać zasadniczo 75% lub wyjątkowo 80%; (iv) uelastycznienie podejścia w zakresie wskaźnika DtI i przyjęcie, że wartość wskaźnika DtI powinna być określona przez zarząd banku i ustalona w zatwierdzonej przez radę nadzorczą banku strategii zarządzania ryzykiem; (v) przyjęcie 25-letniego okresu, rekomendowanego przez KNF jako maksymalny okres kredytowania oraz ustalenie okresu 35-letniego jako maksymalnego dopuszczalnego okresu kredytowania, przy dopuszczeniu zastosowania maksymalnego 30-letniego okresu dla potrzeb analizy zdolności kredytowej, w przypadku ekspozycji z przewidywanym okresem spłaty powyżej 30 lat.

W czerwcu 2014 r. KNF wydała skierowaną do banków Rekomendację U w zakresie dobrych praktyk *bancassurance*. Rekomendacja U ma na celu poprawę jakości standardów współpracy pomiędzy bankami i zakładami ubezpieczeń w zakresie oferowania klientom produktów ubezpieczeniowych przez banki oraz

określenia warunków dla stabilnego rozwoju rynku *bancassurance*. Rekomendacja stanowi ramy dla poprawnej identyfikacji, nadzoru i zarządzania ryzykiem związanym z oferowaniem ubezpieczeń przez banki oraz jest zbiorem zaleceń dotyczących polityki rachunkowości banku i systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcjonującej w ramach tego systemu komórki do spraw zgodności (ang. *compliance*). Rekomendacja U jest skierowana do wszystkich banków działających na podstawie przepisów prawa polskiego, zaangażowanych we współpracę z zakładami ubezpieczeń, poprzez oferowanie ubezpieczeń, rozumiane jako pośrednictwo w zawieraniu umów ubezpieczenia, oferowanie przystąpienia do umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek lub sytuacji, gdy klient finansuje koszt ochrony ubezpieczeniowej dotyczącej ryzyka ponoszonego przez bank.

Szczegółowe informacje na temat środowiska regulacyjnego znajdują się w punkcie „Regulacje sektora bankowego w Polsce”.

Czynniki szczególne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe

Poniżej omówiono kluczowe czynniki specyficzne dla Banku mające wpływ na wyniki finansowe i operacyjne Banku w latach obrotowych zakończonych 31 grudnia 2016 r., 2015 r. oraz 2014 r. Do najważniejszych czynników specyficznych dla działalności Banku Zarząd zalicza:

Ramowa Strategia Rozwoju Banku oraz Program Postępowania Naprawczego

W dniu 20 kwietnia 2016 r. Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę w sprawie zatwierdzenia Ramowej Strategii Rozwoju Banku Ochrony Środowiska S.A. na lata 2016–2020.

Ze względu na powstanie straty bilansowej Banku w 2015 r. oraz w związku z wymaganiami określonymi w art. 142 Prawa bankowego (według brzmienia przepisu sprzed zmian legislacyjnych wprowadzonych 9 października 2016 r., na mocy art. 347 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji – w związku z transpozycją do polskiego porządku prawnego BRRD), w dniu 30 marca 2016 r., Bank przekazał do KNF Program Postępowania Naprawczego. W dniu 14 grudnia 2016 r. Program Postępowania Naprawczego został zaakceptowany przez KNF. Działalność Grupy musi być prowadzona zgodnie z zasadami określonymi w Programie Postępowania Naprawczego i podlega ograniczeniom wynikającym z tego programu jak również stosownych przepisów prawa.

Podwyższenie kapitału zakładowego Banku

W dniu 12 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego dokonał rejestracji podwyższenia kapitału zakładowego Banku w związku z emisją Akcji Dopuszczanych. Podwyższenie kapitału umożliwi Bankowi dalszy organiczny rozwój i generowanie środków na realizację misji w zakresie finansowania inwestycji ekologicznych i zrównoważonego rozwoju.

KNF w dniu 22 grudnia 2016 r. wydała decyzję o zezwoleniu na zaklasyfikowanie Akcji Dopuszczanych jako instrumentów w kapitale podstawowym Tier 1 zgodnie z art. 26 ust. 3 w zw. z art. 28 Rozporządzenia CRR.

Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości

Kluczowym czynnikiem, który wpłynął na wyniki finansowe Grupy w 2016 r. było utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów związanych z portfelem kredytów na finansowanie farm wiatrowych („PFW”) w kwocie 98,5 mln zł. Dodatkowo Bank dokonał odpisu w kwocie 11,3 mln zł z tytułu utraty wartości spółki zależnej BOŚ EkoProfit, zaangażowanej pośrednio, poprzez spółkę MS Wind, w inwestycję w farmę wiatrową.

Kredyty na farmy wiatrowe zostały udzielone przed 2016 rokiem, w szczególności w latach 2014–2015, w czasie intensyfikacji akcji kredytowej w tym segmencie.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość portfela kredytów na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe wynosiła 2,2 mld zł i stanowiła 16% wartości portfela kredytowego Banku. W 2016 r. miała miejsce zmiana regulacji rynkowych obejmujących sektor OZE (zob. pkt „Zmiany regulacyjne dotyczące sektora OZE” poniżej). W związku z istotną zmianą uwarunkowań rynkowych wpływającą na jakość portfela farm wiatrowych, Bank zidentyfikował ryzyka związane z potencjalnymi skutkami negatywnych scenariuszy rozwoju sytuacji w tym sektorze, a tym samym ewentualnego pogorszenia jakości portfela kredytowego (w krótkim i średnim okresie) związanego z negatywnym wpływem otoczenia regulacyjnego. Zwiększony poziom odpisów utworzonych w PFW jest związany ze zidentyfikowaniem istotnego wzrostu poziomu ryzyka oraz koncentracji w portfelu kredytowym Banku.

Łączny poziom wyniku odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i aktywów finansowych w 2016 r. wyniósł 220,8 zł mln zł i był niższy o 107,9 mln zł w stosunku do 2015 r.

Zmiany regulacyjne dotyczące sektora OZE

Ustawa o odnawialnych źródłach energii

W dniu 28 czerwca 2016 r. Prezydent podpisał nowelizację ustawy o odnawialnych źródłach energii („OZE”), której przepisy weszły w życie z dniem 1 lipca 2016 r. („Nowelizacja ustawy o OZE”).

Nowelizacja ustawy o OZE wprowadza nowe zasady rozliczeń producentów energii w mikroinstalacjach OZE o mocy do 40 kW, a także zmienia zasady systemu aukcyjnego, w którym mają funkcjonować inwestorzy budujący większe instalacje OZE. Zmiany systemu aukcyjnego dotyczą głównie podziału aukcji na koszyki technologiczne oraz promowania w większym wymiarze technologii, które wytwarzają energię w sposób stabilny i przewidywalny. Jednocześnie z końcem czerwca system zielonych certyfikatów pozostaje tylko dla tych właścicieli nowych instalacji OZE, którzy rozpoczęli sprzedaż energii do sieci przed 1 lipca 2016 r.

Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych

W dniu 22 czerwca 2016 r. Prezydent podpisał ustawę o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych („ustawa o inwestycjach”), której przepisy weszły w życie z dniem 15 lipca 2016 r. Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych znacznie ograniczy w Polsce rozwój energetyki wiatrowej. Lokalizacja elektrowni wiatrowej będzie mogła nastąpić wyłącznie w miejscach wskazanych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w którym musi być również określona maksymalna całkowita wysokość elektrowni wiatrowej. Istniejące elektrownie wiatrowe, które nie spełniają kryterium odległości, nie będą mogły być rozbudowywane, dopuszczalny jest jedynie ich remont i prace niezbędne do eksploatacji. Ustawa o inwestycjach rozszerza podstawę opodatkowania podatkiem od nieruchomości do 100% wartości inwestycji ogółem (dotychczas podstawą naliczania tego podatku była wartość fundamentów turbiny z wieżą), co negatywnie wpłynie na rentowność tego typu inwestycji z uwagi na zwiększone obciążenia podatkowe wytwórców energii. Ustawa o inwestycjach ogranicza rozwój energetyki wiatrowej w przyszłości oraz w perspektywie długofalowej wpływa negatywnie na kondycję finansową istniejących projektów wiatrowych.

W ocenie Zarządu następujące tendencje dotyczące otoczenia rynkowego i makroekonomicznego będą się utrzymywać i wpływać na działalność Banku przynajmniej w okresie do końca bieżącego roku obrotowego.

Wypuk obligacji Banku

W 11 maja 2016 r. miał miejsce wykup obligacji wyemitowanych w wysokości 250 mln EUR z oprocentowaniem stałym w wysokości 6% w 2011 r. przez BOS Finance AB z siedzibą w Szwecji, której Bank był jedynym akcjonariuszem. Wykup obligacji istotnie wpłynął na zmniejszenie kosztów finansowania Banku i ma pozytywny wpływ na wyniki kolejnych kwartałów. Zarząd BOŚ S.A. podał do publicznej wiadomości, że w dniu 9 maja 2016 r. Bank dokonał zwrotu kaucji z odsetkami w kwocie 265 mln EUR spółce zależnej BOS Finance AB z siedzibą w Szwecji zgodnie z Umową Kaucji z dnia 11 maja 2011 r. Spółka BOS Finance AB środki pozyskane w drodze emisji euroobligacji w wysokości 250 mln EUR złożyła na rachunku Banku jako zabezpieczenie roszczeń z gwarancji wykonania zobowiązań BOS Finance AB z tytułu emisji euroobligacji. Środki z kaucji zostały wykorzystane do spłaty zobowiązań BOS Finance z tytułu emisji euroobligacji w dniu 11 maja 2016 r.

Optymalizacja kosztów

W związku z Programem Postępowania Naprawczego Bank podejmuje również działania w obszarze optymalizacji kosztów. Działania te dotyczyły m.in. usług bezpieczeństwa, obszaru IT, serwerów, reorganizacji sieci placówek (w szczególności likwidacja i realokacja oraz wprowadzenia standardu oddziały pod względem funkcjonalnym i wizerunkowym). Celem powyższych działań była poprawa efektywności sieci placówek i funkcjonowania Banku. W wyniku tych działań dokonano realokacji dwóch i likwidacji ośmiu placówek Banku. Ponadto, zredukowano koszty rzeczowe: koszty czynszów, wynajmu samochodów, wydruków, zakupów, materiałów i usług.

Dodatkowy wymóg kapitałowy

W styczniu 2017 r. Bank otrzymał od KNF informację dotyczącą wartości dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w CRR na poziomie Grupy. Wysokość dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie skonsolidowanym wynosi: 0,72 p.p., dla łącznego współczynnika kapitałowego; 0,54 p.p. dla współczynnika kapitału Tier I oraz 0,40 p.p. dla współczynnika kapitału podstawowego Tier I, o których mowa w art. 92 ust. 1 lit. c CRR.

Podniesienie przez Radę Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w listopadzie 2014 r. stawek opłaty rocznej i opłaty ostrożnościowej.

W wyniku przyjętych zmian stawka opłaty rocznej wzrosła z poziomu 0,1% w 2014 r., do poziomu 0,189% w 2015 r. Jednocześnie stawka opłaty ostrożnościowej wzrosła z poziomu 0,037% w 2014 r. do poziomu 0,05% w 2015 r. 12,5-krotności sumy wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm wynikających z Prawa bankowego.

Wejście w życie nowelizacji ustawy o finansach publicznych.

Nowelizacja ustawy o finansach publicznych rozszerzyła obowiązek lokowania wolnych środków w formie depozytu u Ministra Finansów. Obowiązkiem tym zostały objęte m.in. następujące jednostki sektora finansów publicznych: instytucje gospodarki budżetowej, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, oraz Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Uwolnienie kursu franka szwajcarskiego

15 stycznia 2015 r. Szwajcarski Bank Centralny (SCB) podjął decyzję o rezygnacji z polityki obrony kursu EUR/CHF na poziomie nie niższym niż 1,2 CHF. W skutek decyzji doszło do skokowego umocnienia kursu CHF wobec EUR i silnego osłabienia kursu PLN wobec CHF. W drugiej połowie stycznia 2015 r. ten negatywny trend dla PLN został odwrócony. W wyniku osłabienia kursu CHF wobec EUR i umocnienia PLN wobec EUR, PLN umocnił się wobec CHF

15 stycznia 2015 r. SCB podjął również decyzję o obniżeniu o 50 pkt. baz. stopy procentowe. W wyniku decyzji SCB od 22 stycznia 2015 r. cel SCB dla trzymiesięcznej stopy LIBOR CHF wynosi (-1,25%) – (-0,25%).

Kluczowe wskaźniki finansowe

Zarząd ocenia wyniki Banku i zarządza nimi za pomocą kluczowych wskaźników rentowności, wskaźników kapitałowych wynikających z przepisów, wskaźników jakości portfela kredytowego oraz wskaźników płynności. W tabeli poniżej przedstawiono niektóre podstawowe wskaźniki finansowe regularnie wykorzystywane przez Zarząd w analizie działalności Banku za wskazane okresy.

	Na dzień i za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(%)	
		(zbadane)	
Marża odsetkowa na aktywach ogółem ⁽¹⁾	1,5	1,3	1,5
Koszty/dochody (C/I) ⁽²⁾	74,6	88,3	71,6
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) ⁽³⁾	(0,3)	(0,3)	0,3
Stopa zwrotu z kapitału (ROE) ⁽⁴⁾	(3,7)	(3,4)	4,3
Kredyty/depozyty ⁽⁵⁾	81,6	89,8	87,8
Wskaźnik kredytów i pożyczek brutto z utratą wartości w portfelu kredytów ogółem (brutto) ⁽⁶⁾	11,0	7,1	7,2
Łączny współczynnik kapitałowy (współczynnik wypłacalności) ⁽⁷⁾	14,28	12,10	14,03
Współczynnik Tier 1	11,37	9,13	10,46

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Wskaźniki obliczone w oparciu o historyczne wyniki Grupy za 2016 r. i jej sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2016 r. z uwzględnieniem wpływu utworzenia przez Grupę odpisów związanych z kredytami na finansowanie inwestycji w farmy wiatrowe. Zob. rozdz. „Przebieg sytuacji operacyjnej i finansowej – Czynniki szczególne mające wpływ na wyniki operacyjne i finansowe – Utworzenie odpisów z tytułu utraty wartości”.

(1) Relacja anualizowanego wyniku z tytułu odsetek do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu.

(2) relacja ogólnych kosztów administracyjnych do wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu opłat i prowizji, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na działalności handlowej, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych, wyniku na rachunkowości zabezpieczeń i wyniku z pozycji wymiany, wyniku z pozostałych operacji.

(3) Relacja zysku netto z czterech kwartałów do średniego stanu aktywów z początku i końca okresu.

(4) Relacja zysku netto z czterech kwartałów do średniego stanu kapitałów własnych z początku i końca okresu czterech kwartałów.

(5) Kredyty i pożyczki udzielone klientom/zobowiązania wobec klientów; bez uwzględnienia obligacji własnych.

(6) Kredyty i pożyczki w przypadku których wykazano utratę wartości/razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto.

(7) Kalkulacja współczynników zgodnie z CRR – Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych

Najważniejsze zasady rachunkowości i szacunki

Wstęp

Wyniki działalności i sytuacja finansowa Banku przedstawione w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym i dodatkowych notach objaśniających oraz wybrane informacje statystyczne i inne dane prezentowane w niniejszym Prospekcie są w znacznym stopniu zależne od przyjętych przez Bank zasad rachunkowości. Podstawowe zasady rachunkowości zostały opisane w odpowiednich notach do Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od Zarządu dokonania szacunków, oceny oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na stosowane zasady rachunkowości oraz na prezentowane kwoty aktywów, zobowiązań i kapitału własnego oraz kosztów i przychodów. Szacunki i założenia są dokonywane na bazie dostępnych danych historycznych, a także w oparciu o inne czynniki, uważane w danych warunkach za właściwe. Wyniki tych działań tworzą podstawę do dokonywania szacunków w odniesieniu do wartości bilansowych aktywów, zobowiązań i kapitału własnego, których nie można jednoznacznie określić na podstawie innych źródeł. Zasadność powyższych szacunków i założeń jest weryfikowana na bieżąco. Korekty dotyczące szacunków są ujmowane w okresie, w którym dokonano zmian w przyjętych szacunkach oraz okresach przyszłych.

Poniżej przedstawiono najistotniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Bank i szacunki księgowane dokonane przez Bank.

Utrata wartości kredytów i pożyczek

Bank w okresach miesięcznych dokonuje przeglądu wszystkich ekspozycji kredytowych pod kątem identyfikacji ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości oraz dokonuje pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych. Utrata wartości ekspozycji kredytowych ma miejsce wtedy, gdy dla ekspozycji kredytowej zidentyfikowano obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych, a zdarzenie lub zdarzenia mają negatywny wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej, a przepływy te można wiarygodnie oszacować.

Pomiar utraty wartości ekspozycji odbywa się metodą indywidualną oraz grupową. Metodą indywidualną objęte są ekspozycje indywidualnie istotne, spełniające zdefiniowane przez Bank kryteria odnoszące się do segmentacji klientów oraz wysokości zaangażowania.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną oparty jest na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku kredytów, dla których zostało ustanowione zabezpieczenie, bieżąca wartość oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uwzględnia przepływy pieniężne, które mogą zostać uzyskane z egzekucji przedmiotu zabezpieczenia, pomniejszone o koszty egzekucji oraz sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia, jeżeli egzekucja jest prawdopodobna. W wyniku obniżenia wartości bieżącej możliwych do realizacji przepływów pieniężnych, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości odpowiadający przewidywanej stracie kredytowej z tytułu nie wywiązania się dłużnika ze zobowiązań wobec Banku pomniejszonej o korektę odsetek impairmentowych (IKON – korekta pomniejszająca przychody odsetkowe Banku).

Pomiar grupowej utraty wartości dokonywany jest w oparciu o parametry pomiaru utraty wartości szacowane metodami statystycznymi na podstawie danych historycznych, dla wyodrębnionych portfeli, grupowanych dla celów łącznego pomiaru utraty wartości według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Historyczne trendy strat są oczyszczane ze zdarzeń jednorazowych.

Odwroćenie straty, czyli ponowna klasyfikacja kredytu, jako bez utraty wartości możliwa jest po wystąpieniu kryterium ustąpienia przesłanki oraz upływie określonego okresu kwarantanny, w którym przesłanka nie jest identyfikowana. Okresy kwarantanny ekspozycji restrukturyzowanych zostały w 2015 r. dostosowane do sprawozdawczych standardów technicznych regulujących zagadnienie ekspozycji wstrzymanych oraz zagrożonych.

Dla ekspozycji, dla których nie zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, Bank tworzy odpisy aktualizujące na wypadek zaistniałych, ale jeszcze niezidentyfikowanych strat (tzw. odpis IBNR). Odpis pokrywa straty, które wystąpiły na moment pomiaru utraty wartości, ale nie zostały jeszcze rozpoznane na poziomie indywidualnym. Odpisy IBNR tworzone są przy wykorzystaniu modelowego prawdopodobieństwa wystąpienia utraty wartości (PD) w okresie identyfikacji straty (LIP).

W 2015 r. wydłużono okresy LIP zarówno dla portfeli kredytów detalicznych jak i kredytów korporacyjnych, co przełożyło się na zwiększenie poziomu odpisów IBNR. Stosowane okresy LIP pomyślnie przeszły backtesting przeprowadzony na podstawie wytycznych KNF.

Wprowadzone w 2015 r. zmiany wpłynęły łącznie na wzrost odpisów o około 16,5 mln zł.

Odrębne (podwyższone) stawki IBNR stosuje się dla ekspozycji restrukturyzowanych oraz w przypadku klientów korporacyjnych dla ekspozycji o podwyższonym ryzyku („watch lista”).

Metodyka i założenia przyjęte przez Bank do szacowania utraty wartości podlegają regularnej analizie w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

Utrata wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży

Bank rozpoznaje utratę wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży, gdy wystąpiło znaczne lub długotrwałe obniżenie ich wartości godziwej poniżej wartości początkowej. Ustalenie, czy obniżenie jest znaczne lub długotrwałe, wymaga zastosowania własnej oceny. Wykazanie utraty wartości może również być wskazane, gdy istnieją dowody na pogorszenie się sytuacji finansowej emitenta, branży lub sektora gospodarki, technologii lub przepływów z działalności operacyjnej i finansowej.

Utratę wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (zgodnie z MSR) ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Dłużne papiery utrzymywane do terminu zapadalności

Bank stosuje zalecenia MSR 39 dotyczące klasyfikowania aktywów finansowych innych niż instrumenty pochodne o stałych lub możliwych do ustalenia płatnościach i określonym terminie zapadalności jako aktywa utrzymywane do terminu zapadalności. Klasyfikacja ta w znacznym stopniu oparta jest na własnej ocenie. Dokonując tej oceny, Bank ocenia swój zamiar i możliwości utrzymywania tych papierów do terminu zapadalności. Jeżeli Bank nie utrzyma papierów do terminu zapadalności, będzie musiała zmienić klasyfikację całej kategorii na aktywa dostępne do sprzedaży (z wyjątkiem pewnych okoliczności, jak np. sprzedaż o niewielkiej wartości krótko przed datą zapadalności). Dłużne papiery wyceniane są wtedy według wartości godziwej, a nie zamortyzowanego kosztu.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. W przypadku instrumentów kapitałowych klasyfikowanych jako inwestycje dostępne do sprzedaży, przy ocenie, czy nastąpiła utrata wartości, brany jest pod uwagę znaczny lub długotrwały spadek wartości papieru wartościowego poniżej jego wartości początkowej. Jeżeli istnieją tego rodzaju przesłanki dotyczące aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączna strata – ustalona jako różnica pomiędzy pierwotnym kosztem nabycia, a bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o utratę wartości danego składnika aktywów uprzednio wykazaną w rachunku zysków i strat – zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i wykazana w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat nie są odwracane w rachunku zysków i strat. Jeżeli wartość godziwa instrumentu dłużnego, klasyfikowanego jako dostępny do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten będzie można obiektywnie powiązać ze zdarzeniem, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości w rachunku zysków i strat, wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany w rachunku zysków i strat.

Rezerwa na zobowiązania i roszczenia

Rezerwy ujmuje się wówczas, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- na dzień bilansowy Bank posiada obecny, prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek wydatkowania środków, wynikający ze zdarzeń przeszłych; przy czym do określenia istnienia tego obowiązku wykorzystywane są opinie prawne,
- gdy prawdopodobieństwo zaistnienia wydatku z tytułu zaspokojenia roszczeń jest wyższe niż prawdopodobieństwo braku takiego wydatku, oraz
- gdy wielkość tego wydatku można wiarygodnie oszacować.

Rezerwy wyceniane są w bieżącej wartości nakładów, które jak się oczekuje, będą niezbędne do wypełnienia obowiązku, z uwzględnieniem wartości pieniądza w czasie (jeśli jest to istotne), oraz ryzyka związanego z danym obowiązkiem.

W przypadku dyskontowania kwoty przewidywanego wydatku, wzrost rezerwy spowodowany upływem czasu wykazuje się jako koszt z tytułu odsetek.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który umożliwi wykorzystanie różnic przejściowych z wyjątkiem, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego z transakcji, która:

- nie jest połączeniem jednostek gospodarczych; oraz
- nie wpływa w momencie przeprowadzania transakcji na wynik finansowy brutto ani na dochód do opodatkowania (stratę podatkową).

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach jest ujmowany również w pozostałych całkowitych dochodach.

Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek (i przepisów) podatkowych, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji odnośnych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub uregulowania zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień bilansowy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień bilansowy.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe prezentowane jest w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przeliczane są na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat. Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wykazuje się w ramach zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej. Różnice kursowe z tytułu takich pozycji niepieniężnych jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, uwzględnia się w pozostałych dochodach całkowitych. Zmiana wartości godziwej pieniężnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży obejmuje różnice kursowe.

Wynik z tytułu odsetek

W skonsolidowanym rachunku zysków i strat ujmowane są wszystkie przychody odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych wycenianych według kosztu zamortyzowanego przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej, aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą obliczania zamortyzowanej wartości początkowej aktywów lub zobowiązań finansowych oraz alokacji przychodów lub kosztów z tytułu odsetek do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa to stopa, dla której zdyskontowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne są równe bieżącej wartości bilansowej netto danego aktywa lub zobowiązania finansowego. Obliczając efektywną stopę procentową, Bank szacuje przepływy pieniężne uwzględniając wszystkie warunki umowne danego instrumentu finansowego (np. opcje wcześniejszej spłaty niepodlegające wydzieleniu) – nie bierze się przy tym pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy, które są integralną częścią efektywnej stopy procentowej, oraz koszty transakcji i wszystkie inne premie lub dyskonta.

Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej i przepływów pieniężnych instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń, pod warunkiem spełnienia kryteriów, określonych w MSR 39.

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych i wartości godziwej. Zabezpieczenie przyszłych przepływów pieniężnych, spełniających warunki rachunkowości zabezpieczeń, Bank ujmuje w sposób następujący:

- zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu efektywnej części zabezpieczenia, są ujmowane w czasie trwania powiązania zabezpieczenia w kapitale własnym, poprzez sprawozdanie z całkowitych dochodów,
- zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym, z tytułu ewentualnej nieefektywnej części zabezpieczenia, są ujmowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- odsetki od zabezpieczających instrumentów pochodnych prezentowane są w tej samej linii rachunku wyników, w której prezentowane są odsetki od instrumentów zabezpieczanych, tzn.: w wyniku odsetkowym.

W przypadku, gdy zabezpieczenie przepływów pieniężnych przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń, wycena instrumentu zabezpieczającego ujęta bezpośrednio w kapitale na dzień ostatniego efektywnego testu pozostaje w kapitałach do czasu realizacji przepływu wynikającego z transakcji zabezpieczanej. Przeniesienie wyceny, o której mowa w zdaniu poprzednim, do rachunku zysków i strat do pozycji „wynik na rachunkowości zabezpieczeń” następuje w okresach, w których transakcja zabezpieczana ma wpływ na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej spełniające w danym okresie warunki rachunkowości zabezpieczeń Bank ujmuje w sposób następujący:

- zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”,
- odsetki od zabezpieczających instrumentów pochodnych prezentowane są w tej samej linii rachunku wyników, w której prezentowane są odsetki od pozycji zabezpieczanych, tzn.: w wyniku odsetkowym,
- wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, ujmowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

W przypadku, gdy zabezpieczenie wartości godziwej przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń wycena zabezpieczonych składników aktywów finansowych zaksięgowana w rachunku wyników w okresach, kiedy zabezpieczenie było efektywne powinna podlegać rozliczeniu w rachunku wyników do kapitału do czasu zbycia lub terminu zapadalności.

Wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, prezentowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji

Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji ujmuje się zasadniczo według zasady memoriału, z chwilą wykonania usługi. Opłaty za uruchomienie kredytu dotyczące kredytów, które prawdopodobnie zostaną udzielone są odraczane (wraz z odnośnymi kosztami bezpośrednimi) i ujmowane w chwili ujęcia należności jako korekta efektywnej stopy procentowej kredytu. Koszty prowizji i opłat związanych z kredytami wycenianymi wg ESP są rozliczane od daty ich poniesienia wg ESP i prezentowane w wyniku odsetkowym. Opłaty z tytułu udostępnienia kredytów konsorcyjnych wykazuje się jako przychód po zakończeniu organizacji konsorcjum, jeżeli Bank nie zachowała dla siebie żadnej części ryzyka kredytowego lub zachowała część o tej samej efektywnej stopie procentowej, co inni uczestnicy. Prowizje i opłaty z tytułu negocjowania lub uczestnictwa w negocjowaniu transakcji na rzecz osoby trzeciej, takiej jak nabycie akcji/udziałów lub innych papierów wartościowych bądź nabycie lub zbycie przedsiębiorstwa, ujmuje się z chwilą zrealizowania odnośnej transakcji.

Oplaty z tytułu zarządzania portfelem i inne opłaty za usługi zarządzania, doradztwa i inne są wykazywane na podstawie odpowiednich umów o świadczenie usług, zazwyczaj proporcjonalnie do upływu czasu. Przychody z tytułu opłat na pokrycie kosztów ponoszonych na Bankowy Fundusz Gwarancyjny były naliczane w indywidualnych przypadkach od łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko z tytułu umowy kredytowej na koniec poprzedniego roku i ujmowane jednorazowo.

Przychody z tytułu opłat i prowizji z działalności maklerskiej ujmuje się zasadniczo według zasady memoriału, z chwilą wykonania usługi. Są to przede wszystkim: prowizje od operacji instrumentami finansowymi we własnym imieniu, lecz na rachunek dającego zlecenie.

Zasady ujmowania przychodów i kosztów związanych z *bancassurance*

Bank ujmuje i rozlicza przychody i koszty z tytułu oferowanych produktów ubezpieczeniowych zgodnie z treścią ekonomiczną tych produktów. Ze względu na treść ekonomiczną Bank rozróżnia opłaty stanowiące:

- integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego dodatkowo instrumentu finansowego,
- wynagrodzenie za wykonanie dodatkowych czynności już po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego,
- wynagrodzenie otrzymywanego z tytułu świadczenia usług pośrednictwa ubezpieczeniowego.

Otrzymane lub należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego wraz z instrumentem finansowym, gdy produkt ubezpieczeniowy jest bezpośrednio powiązany z instrumentem finansowym, stanowi integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego instrumentu finansowego i rozliczane jest w czasie jako integralna część stopy procentowej oraz ujmowane jest w rachunku zysków i strat w pozycji przychody z tytułu odsetek. Bezpośrednie powiązanie występuje w szczególności, gdy jest spełniony co najmniej jeden z dwóch warunków:

- instrument finansowy jest oferowany przez Bank zawsze z produktem ubezpieczeniowym tj. obydwie transakcje zostały zawarte w tym samym czasie lub zostały zawarte w sekwencji, w której każda kolejna transakcja wynika z poprzedniej,
- produkt ubezpieczeniowy jest oferowany przez Bank wyłącznie z instrumentem finansowym tj. nie ma możliwości zakupu w Banku produktu ubezpieczeniowego identycznego, co do formy prawnej, warunków i treści ekonomicznej bez połączonego zakupu finansowego.

Wartość godziwą instrumentu finansowego wylicza się metodą dochodową opartą na przeliczeniu przyszłych kwot na wartość bieżącą, z uwzględnieniem bieżących danych na temat dochodowości i kosztowości produktu. Wartość godziwą usługi pośrednictwa wylicza się metodą rynkową przy wykorzystaniu cen i innych odpowiednich informacji generowanych przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe.

Wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa Bank ujmuje w przychodach z tytułu prowizji w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego lub jego odnowienia. Przychody z tytułu wynagrodzenia za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych pomniejszane są o rezerwę na oszacowaną przez Bank wartość procentową zwrotów dokonywanych w okresach po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego (np.: z tytułu rezygnacji przez klienta z ubezpieczenia).

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów jako: (i) element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego, jeśli całość przychodów związanych ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego będzie rozliczana metodą efektywnej stopy procentowej, (ii) odpowiednio w proporcji zastosowanej przy podziale przychodów na rozpoznawane w ramach kalkulacji kosztu zamortyzowanego i przychodów rozpoznawanych jednorazowo lub rozliczanych w czasie, jeżeli dokonano podziału wynagrodzenia. Koszty stałe lub niepowiązane bezpośrednio ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych lub instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Wynik finansowy

Wynik z tytułu odsetek

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki przychodów i kosztów Grupy z tytułu odsetek za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:			
Kredytów i pożyczek, w tym od:	556.468	510.525	548.722
- Banków	1.505	2.242	1.548
- Klientów	554.963	508.283	547.174
- korporacyjnych	328.606	263.279	196.774
- detalicznych	164.197	167.313	243.820
- finansów publicznych	62.160	77.689	109.372
- pozostałych	0	2	1
Instrumentów finansowych, w tym:	138.156	146.636	190.662
- dostępnych do sprzedaży	91.798	94.201	128.458
- utrzymywanych do terminu zapadalności	37.246	42.482	48.237
- przeznaczonych do obrotu	9.112	9.953	13.967
Transakcje zabezpieczające	0	2.751	4.051
Razem	694.688	659.912	746.228
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:			
Lokat przyjętych, depozytów i rachunków bankowych, w tym od:	289.267	256.454	288.515
- Banków	2.280	3.524	3.718
- Klientów	286.987	252.930	284.797
- korporacyjnych	63.125	84.626	112.799
- detalicznych	208.780	149.327	134.704
- finansów publicznych	15.005	18.430	24.325
- funduszy ekologicznych	12	547	12.920
- pozostałych	65	0	49
Kredytów i pożyczek, w tym od:	2.878	6.049	11.375
- Banków	496	848	1.247
- Klientów	2.382	5.201	10.128
Środków funduszy z przeznaczeniem na kredyty	355	1.791	7.380
Instrumentów finansowych- dłużne papiery własnej emisji	88.445	134.207	149.516
Razem	385.461	398.501	456.786
Przychody odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do aktywów finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	685.576	647.208	728.210
Koszty odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	380.945	398.501	456.786
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze dotyczące aktywów finansowych objętych rezerwą z tytułu utraty wartości	59.996	43.377	51.309

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	Zmiana
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
			<i>(%)</i> <i>(niebadane)</i>
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:			
Kredytów i pożyczek, w tym od:	556.468	510.525	9,0
- Banków	1.505	2.242	(32,9)

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- Klientów.....	554.963	508.283	9,2
- korporacyjnych.....	328.606	263.279	24,8
- detalicznych.....	164.197	167.313	(1,9)
- finansów publicznych.....	62.160	77.689	(20,0)
- pozostałych.....	0	2	(100,0)
Instrumentów finansowych, w tym:.....	138.156	146.636	(5,8)
- dostępnych do sprzedaży.....	91.798	94.201	(2,6)
- utrzymywanych do terminu zapadalności.....	37.246	42.482	(12,3)
- przeznaczonych do obrotu.....	9.112	9.953	(8,4)
Transakcje zabezpieczające.....	0	2.751	(100,0)
Razem.....	694.688	659.912	5,3
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:			
Lokat przyjętych, depozytów i rachunków bankowych, w tym od:	289.267	256.454	12,8
- Banków.....	2.280	3.524	(35,3)
- Klientów.....	286.987	252.930	13,5
- korporacyjnych.....	63.125	84.626	(25,4)
- detalicznych.....	208.780	149.327	39,8
- finansów publicznych.....	15.005	18.430	(18,6)
- funduszy ekologicznych.....	12	547	(97,8)
- pozostałych.....	65	0	#DIV/0!
Kredytów i pożyczek, w tym od:.....	2.878	6.049	(52,4)
- Banków.....	496	848	(41,5)
- Klientów.....	2.382	5.201	(54,2)
Środków funduszy z przeznaczeniem na kredyty.....	355	1.791	(80,2)
Instrumentów finansowych- dłużne papiery własnej emisji.....	88.445	134.207	(34,1)
Razem.....	385.461	398.501	(3,3)
Przychody odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do aktywów finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	685.576	647.208	5,9
Koszty odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	380.945	398.501	(4,4)
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze dotyczące aktywów finansowych objętych rezerwą z tytułu utraty wartości.....	59.996	43.377	38,3

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze Grupy wzrosły w 2016 r. o 34,8 mln zł, czyli o 5,3%, w porównaniu z 2015 r., głównie z powodu wzrostu o 65,3 mln zł, tj. o 24,8%, przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom korporacyjnym w porównaniu do 2015 r. Przyczyną tego wzrostu było zwiększenie o 18,1% średniego salda kredytów korporacyjnych w relacji do 2015 r. Jednocześnie w 2016 r. Grupa odnotowała spadek przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom z segmentu finansów publicznych (o 15,5 mln zł, tj. 20%) oraz spadek przychodów z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych klientom detalicznym (o 3,1 mln zł, tj. 1,9%) w porównaniu z 2015 r.

Jednocześnie o 8,5 mln zł, czyli o 5,8%, spadły przychody z tytułu instrumentów finansowych.

Koszty odsetek i podobne koszty spadły w porównaniu z 2015 r. o 3,3% (tj. o 13,0 mln zł). Wynikało to przede wszystkim ze spadku kosztów odsetek od instrumentów finansowych – dłużnych papierów wartościowych własnej emisji Banku (o 45,8 mln zł, tj. o 34,1%) w związku z wykupem w maju 2016 r. wysokokosztowych euroobligacji i zastąpienia ich tańszym finansowaniem w postaci depozytów. Jednocześnie w 2016 r. wzrosły koszty przyjętych lokat, depozytów i rachunków bankowych o 32,8 mln zł (tj. o 12,8%) w porównaniu do 2015 r. Wzrost ten był w szczególności następstwem wzrostu kosztów przyjętych lokat, depozytów i rachunków bankowych od klientów detalicznych (o 59,4 mln zł, tj. 39,8%,) głównie w wyniku wzrostu średniego stanu

zobowiązań segmentu detalicznego w 2016 r., który był wyższy o 1,9 mld zł, tj. o 24,5%. Jednocześnie w 2016 r. spadły w szczególności koszty przyjętych lokat, depozytów i rachunków bankowych od klientów korporacyjnych (o 21,5 mln zł, tj. 25,4%) oraz koszty przyjętych lokat, depozytów i rachunków bankowych od podmiotów finansów publicznych (o 3,4 mln zł, tj. o 18,6%).

Koszty z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych Grupie zmniejszyły się o 3,2 mln zł (tj. o 52,4%) na skutek spadku wolumenu zaciągniętych pożyczek i kredytów.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana
	2015	2014	
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:			
Kredytów i pożyczek, w tym od:	510.525	548.722	(7,0)
- Banków	2.242	1.548	44,8
- Klientów	508.283	547.174	(7,1)
- korporacyjnych	263.279	196.774	33,8
- detalicznych	167.313	243.820	(31,4)
- finansów publicznych	77.689	109.372	(29,0)
- pozostałych	2	1	100,0
Instrumentów finansowych, w tym:	146.636	190.662	(23,1)
- dostępnych do sprzedaży	94.201	128.458	(26,7)
- utrzymywanych do terminu zapadalności	42.482	48.237	(11,9)
- przeznaczonych do obrotu	9.953	13.967	(28,7)
Transakcje zabezpieczające	2.751	4.051	(32,1)
Razem	659.912	746.228	(11,6)
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:			
Lokat przyjętych, depozytów i rachunków bankowych, w tym od:	256.454	288.515	(11,1)
- Banków	3.524	3.718	(5,2)
- Klientów	252.930	284.797	(11,2)
- korporacyjnych	84.626	112.799	(25,0)
- detalicznych	149.327	134.704	10,9
- finansów publicznych	18.430	24.325	(24,2)
- funduszy ekologicznych	547	12.920	(95,8)
- pozostałych	0	49	(100,0)
Kredytów i pożyczek, w tym od:	6.049	11.375	(46,8)
- Banków	848	1.247	(32,0)
- Klientów	5.201	10.128	(48,6)
Środków funduszy z przeznaczeniem na kredyty	1.791	7.380	(75,7)
Instrumentów finansowych- dłużne papiery własnej emisji	134.207	149.516	(10,2)
Razem	398.501	456.786	(12,8)
Przychody odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do aktywów finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	647.208	728.210	(11,1)
Koszty odsetkowe wyliczone metodą efektywnej stopy procentowej w odniesieniu do zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	398.501	456.786	(12,8)
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze dotyczące aktywów finansowych objętych rezerwą z tytułu utraty wartości	43.377	51.309	(15,5)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Przychody z tytułu odsetek Grupy spadły w 2015 r. o 86,3 mln zł, czyli o 11,6% do 659,9 mln zł, w porównaniu z 2014 r., głównie z powodu spadku przychodów z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom detalicznym o 76,5 mln zł. Ponadto przyczyną spadku przychodów z tytułu odsetek był spadek przychodów z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom z segmentu finansów publicznych o 31,7 mln zł (29%) w porównaniu z 2014 r.

Spadek przychodów z tytułu odsetek dotyczył ponadto odsetek od kredytów i pożyczek – o 7,0%, od instrumentów finansowych – o 23,1% oraz od transakcji zabezpieczających – o 32,1%.

O 33,8% (z 196,8 mln zł do 263,3 mln zł) w porównaniu z 2014 r. wzrosły przychody Grupy z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom korporacyjnym. Przyczyną tego wzrostu było zwiększenie wolumenu tych kredytów. Saldo kredytów udzielonych klientom korporacyjnym na dzień 31 grudnia 2015 r. było wyższe o 2.156,7 mln zł tj. o 41,3% w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2014 r.

Spadek przychodów z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom detalicznym wynikał przede wszystkim ze spadku stóp procentowych, przy wzroście salda kredytów detalicznych w 2015 roku o 2,2%, a w przypadku kredytów i pożyczek udzielonych klientom segmentu finansów publicznych wynikało także ze spadku wolumenu kredytów udzielonych finansom publicznym, przy spadku ich wolumenu o 407,2 mln zł, tj. o 15,8%.

Koszty odsetek i podobne koszty spadły w porównaniu z 2014 r. o 12,8% (o 58,3 mln zł). Największy wpływ na tę pozycję miał spadek kosztów przyjętych lokat, depozytów i rachunków bankowych, który wyniósł 32,1 mln zł (tj. o 11,1%) i był skutkiem obniżki stóp procentowych. Koszty z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek udzielonych bankowi zmniejszyły się o 5,3 mln zł (tj. o 46,8%), na skutek spadku ich wolumenu. Spadek kosztów odsetkowych z tytułu środków funduszy z przeznaczeniem na kredyty wyniósł 5,6 mln zł i wynikał z niższych kosztów poniesionych na obsługę środków, w ramach których finansowane są inicjatywy JESSICA. Koszty odsetkowe z tytułu instrumentów finansowych – dłużnych papierów własnej emisji zmniejszyły się o 15,3 mln zł (tj. 10,2%), przy spadku ich wolumenu o 276,6 mln zł, tj. o 10,7% wobec stanu na dzień 31 grudnia 2014 r.

Wynik z tytułu opłat i prowizji

W tabeli poniżej przedstawiono strukturę przychodów i kosztów Grupy z tytułu prowizji i opłat za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Przychody z tytułu opłat i prowizji			
Prowizje od kredytów	27.005	30.759	27.953
Prowizje od gwarancji i akredytywy	4.377	7.613	6.828
Opłaty związane z zarządzaniem portfelem oraz pozostałe opłaty związane z zarządzaniem	377	498	-
Opłaty z tytułu operacji papierami wartościowymi	61.870	56.984	41.949
Opłaty za obsługę rachunków klientów, inne operacje rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym	39.629	47.391	55.939
Pozostałe opłaty	6	3	598
Razem	140.145	143.248	133.267
Koszty z tytułu opłat i prowizji			
Opłaty z działalności maklerskiej	18.809	18.475	15.722
Opłaty z tytułu kart płatniczych	6.444	5.660	6.861
Prowizje płacone innym bankom w obrocie gotówkowym	541	517	610
Opłaty od rachunków bieżących	1.256	2.804	4.637
Opłaty z tytułu świadczonych usług przez Euronet	1.522	677	620
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	914	1.665	648
Pozostałe opłaty	1.491	725	1.157
Razem	30.977	30.523	30.255

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W tabeli poniżej przedstawiono strukturę przychodów i kosztów Grupy z tytułu prowizji i opłat za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Przychody z tytułu opłat i prowizji			
Prowizje od kredytów	27.005	30.759	(12,2)
Prowizje od gwarancji i akredytywy.....	4.377	7.613	(42,5)
Oplaty związane z zarządzaniem portfelem oraz pozostałe opłaty związane z zarządzaniem.....	377	498	(24,3)
Oplaty z tytułu operacji papierami wartościowymi.....	61.870	56.984	8,6
Oplaty za obsługę rachunków klientów, inne operacje rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym	39.629	47.391	(16,4)
Pozostałe opłaty.....	6	3	100,0
Razem	140.145	143.248	(2,2)
Koszty z tytułu opłat i prowizji			
Oplaty z działalności maklerskiej	18.809	18.475	1,8
Oplaty z tytułu kart płatniczych.....	6.444	5.660	13,9
Prowizje płacone innym bankom w obrocie gotówkowym.....	541	517	4,6
Oplaty od rachunków bieżących.....	1.256	2.804	(55,2)
Oplaty z tytułu świadczonych usług przez Euronet	1.522	677	124,8
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	914	1.665	(45,1)
Pozostałe opłaty.....	1.491	725	105,7
Razem	30.977	30.523	1,5

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r. wynik Grupy z tytułu opłat i prowizji spadł o 3,6 mln zł, tj. o 3,2%, w porównaniu do 2015 r.

W 2016 r. przychody z tytułu opłat i prowizji zmniejszyły się o 3,1 mln zł (tj. o 2,2%) w porównaniu do 2015 r. Wynikało to głównie z niższych przychodów prowizyjnych z tytułu opłat za obsługę rachunków klientów, innych operacji rozliczeniowych w obrocie krajowym i zagranicznym (o 7,8 ml zł, tj. o 16,4%) oraz prowizji od kredytów (o 3,8 mln zł, tj. o 12,2%) i prowizji od gwarancji i akredytyw (o 3,2 mln zł, tj. o 42,5%). Jednocześnie w 2016 r. grupa odnotował wzrost o 4,9 mln zł (tj. o 8,6%) opłat z tytułu operacji papierami wartościowymi.

Koszty z tytułu opłat i prowizji wzrosły głównie na skutek wyższych kosztów opłat z tytułu świadczonych usług przez Euronet z działalności maklerskiej oraz opłat z tytułu kart płatniczych.

W 2016 r. w porównaniu do 2015 r. nieznacznie (o 0,5 mln zł, tj. o 1,5%) zwiększyły się koszty z tytułu opłat i prowizji. Największy wzrost pod względem wartości kosztów miał miejsce w opłatach z tytułu kart płatniczych (o 0,8 mln zł, tj. o 13,9%) oraz w opłatach z tytułu świadczonych usług przez Euronet (o 0,8 mln zł, tj. o 124,8%). Jednocześnie Grupa odnotowała spadek opłat od rachunków bieżących o 1,5 mln zł, głównie na skutek wycofania z oferty i konwersji rachunków zawierających bonusy dla klientów.

W tabeli poniżej przedstawiono strukturę przychodów i kosztów Grupy z tytułu prowizji i opłat za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Przychody z tytułu opłat i prowizji			
Prowizje od kredytów	30.759	27.953	10,0
Prowizje od gwarancji i akredytywy.....	7.613	6.828	11,5
Oplaty związane z zarządzaniem portfelem oraz pozostałe opłaty związane z zarządzaniem.....	498	-	-
Oplaty z tytułu operacji papierami wartościowymi.....	56.984	41.949	35,8
Oplaty za obsługę rachunków klientów, inne operacje rozliczeniowe w obrocie krajowym i zagranicznym	47.391	55.939	(15,3)
Pozostałe opłaty.....	3	598	(99,5)
Razem	143.248	133.267	7,5

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Koszty z tytułu opłat i prowizji			
Oplaty z działalności maklerskiej	18.475	15.722	17,5
Oplaty z tytułu kart płatniczych	5.660	6.861	(17,5)
Prowizje płacone innym bankom w obrocie gotówkowym	517	610	(15,2)
Oplaty od rachunków bieżących	2.804	4.637	(39,5)
Oplaty z tytułu świadczonych usług przez Euronet	677	620	9,2
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	1.665	648	156,9
Pozostałe opłaty	725	1.157	(37,3)
Razem	30.523	30.255	0,9

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2015 r. w porównaniu do 2014 r. nieznacznie (o 0,9%), zwiększyły się koszty z tytułu opłat i prowizji. Największy wzrost pod względem wartości kosztów o 2,8 mln zł miał miejsce w opłatach z działalności maklerskiej (z 15,7 mln zł na 18,5 mln zł), co było głównie następstwem zwiększenia wolumenu operacji papierami wartościowymi, przy jednoczesnym spadku opłat z tytułu kart płatniczych o 17,5% głównie w związku z zwiększenia wolumenu operacji papierami wartościowymi oraz opłat od rachunków bieżących o 39,5%, co w przeważającej mierze wynikało z zwiększenia wolumenu operacji papierami wartościowymi.

Wynik na działalności handlowej

W tabeli poniżej przedstawiono pozycję wyniku na działalności handlowej za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(tys. PLN) (zbadane)	
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	(175)	1.489	1.622
- wynik na sprzedaży	82	2.563	1.317
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	(257)	(1.074)	305
Pochodne instrumenty finansowe	70.155	50.830	76.406
- wynik z tyt. realizacji kontraktu	60.313	28.800	59.629
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	9.842	22.030	16.777
Razem	69.980	52.319	78.028

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W tabeli poniżej przedstawiono pozycję wyniku na działalności handlowej za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana
	2016	2015	
	(tys. PLN) (niebadane)		
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	(175)	1.489	(111,8)
- wynik na sprzedaży	82	2.563	(96,8)
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	(257)	(1.074)	(76,1)
Pochodne instrumenty finansowe	70.155	50.830	38,0
- wynik z tyt. realizacji kontraktu	60.313	28.800	109,4
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	9.842	22.030	(55,3)
Razem	69.980	52.319	33,8

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r. wynik Grupy na działalności handlowej wzrósł o 17,7 mln zł, tj. o 33,8%, w porównaniu do 2015 r., co wynikało głównie z wyższego wyniku na działalności handlowej DM BOŚ z operacji kontraktami różnic kursowych, jak i pozostałymi pochodnymi instrumentami finansowymi.

W tabeli poniżej przedstawiono pozycję wyniku na działalności handlowej za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu.....	1.489	1.622	(8,2)
- wynik na sprzedaży	2.563	1.317	94,6
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	(1.074)	305	-
Pochodne instrumenty finansowe.....	50.830	76.406	(33,5)
- wynik z tyt. realizacji kontraktu.....	28.800	59.629	(51,7)
- wynik z tyt. wyceny do wartości godziwej	22.030	16.777	31,3
Razem	52.319	78.028	(32,9)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Wynik na działalności handlowej w 2015 r. wyniósł 52,3 mln zł. W porównaniu do 2014 r. wynik był niższy o 32,9%, przede wszystkim ze względu na niższy wynik DM BOŚ z operacji kontraktami na różnice kursowe, jak i pozostałymi pochodnymi instrumentami finansowymi.

Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych

W tabeli poniżej przedstawiono wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Wynik na sprzedaży aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	4.214	17.781	34.930
- zyski	4.613	20.628	35.222
- straty.....	(399)	(2.847)	(292)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W tabeli poniżej przedstawiono wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Wynik na sprzedaży aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	4.214	17.781	(76,3)
- zyski	4.613	20.628	(77,6)
- straty.....	(399)	(2.847)	(86,0)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r. wynik Grupy na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych wyniósł 4,2 mln zł i był niższy o 13,6 mln zł, tj. o 76,3%, w porównaniu do 2015 r. Wynik w 2015 roku na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych był efektem wykorzystania sprzyjających zmian cen obligacji Skarbu Państwa i sprzedaży przez Bank obligacji z „portfela dostępnego do sprzedaży”.

W tabeli poniżej przedstawiono wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Wynik na sprzedaży aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	17.781	34.930	(49,1)
- zyski	20.628	35.222	(41,4)

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- straty.....	(2.847)	(292)	875,0

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych wyniósł 17,8 mln zł i był niższy o 49,1% w relacji do 2014 r. Wyższy wynik 2014 r. był efektem wykorzystania sprzyjających zmian cen obligacji Skarbu Państwa i sprzedaży przez Grupę obligacji z portfela przeznaczonego do sprzedaży.

Pozostałe przychody operacyjne

W tabeli poniżej przedstawiono wynik pozostałych przychodów operacyjnych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych.....	257	6.660	1.460
Rozwiązanie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:.....	1.096	2.405	3.030
- rezerwy na zobowiązania i roszczenia	794	1.196	1.917
- pozostałe rezerwy	302	1.209	1.113
Przychody z tytułu zwrotu kosztów windykacji należności	431	632	465
Przychody od sprzedaży towarów i usług	7.870	7.916	4.253
Korekta odsetek od zerwanych depozytów z lat ubiegłych	331	271	164
Przychody z tytułu odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych i nieściągalnych.....	579	329	1.311
Przychody z tytułu odszkodowań, kar i grzywien.....	15	93	50
Pozostałe	2.576	2.915	3.495
Razem	13.155	21.221	14.228

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W tabeli poniżej przedstawiono wynik pozostałych przychodów operacyjnych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych	257	6.660	(96,1)
Rozwiązanie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	1.096	2.405	(54,4)
- rezerwy na zobowiązania i roszczenia.....	794	1.196	(33,6)
- pozostałe rezerwy	302	1.209	(75,0)
Przychody z tytułu zwrotu kosztów windykacji należności	431	632	(31,8)
Przychody od sprzedaży towarów i usług	7.870	7.916	(0,6)
Korekta odsetek od zerwanych depozytów z lat ubiegłych.....	331	271	22,1
Przychody z tytułu odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych i nieściągalnych.....	579	329	76,0
Przychody z tytułu odszkodowań, kar i grzywien.....	15	93	(83,9)
Pozostałe	2.576	2.915	(11,6)
Razem	13.155	21.221	(38,0)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r. pozycja pozostałych przychodów operacyjnych spadła o 8,1 mln zł, tj. o 38,0%, w porównaniu z 2015 r. Przyczyną spadku było w szczególności zmniejszenie przychodów z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych (o 6,4 mln zł, tj. o 96,1%) (w 2015 r. Spółka Zależna zbyła

nieruchomość oraz prawo użytkowania wieczystego gruntu) oraz z tytułu rozwiązania rezerw na przyszłe zobowiązania (o 1,3 mln zł, tj. o 54,4%).

W tabeli poniżej przedstawiono wynik pozostałych przychodów operacyjnych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych	6.660	1.460	356,2
Rozwiązanie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	2.405	3.030	(20,6)
- rezerwy na zobowiązania i roszczenia	1.196	1.917	(37,6)
- pozostałe rezerwy	1.209	1.113	8,6
Przychody z tytułu zwrotu kosztów windykacji należności	632	465	35,9
Przychody od sprzedaży towarów i usług	7.916	4.253	86,1
Korekta odsetek od zerwanych depozytów z lat ubiegłych	271	164	65,2
Przychody z tytułu odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych i nieściągalnych	329	1.311	(74,9)
Przychody z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	93	50	86,0
Pozostałe	2.915	3.495	(16,6)
Razem	21.221	14.228	49,1

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Pozycja pozostałych przychodów operacyjnych wzrosła w porównaniu z okresem 12 miesięcy zakończonym w dniu 31 grudnia 2014 r. o 49,1% (do 21,2 mln zł). Przyczyną wzrostu były w szczególności wzrosty na pozycji pozostałych przychodów operacyjnych z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych (o 356,2%) z 1,5 na 6,7 mln zł oraz na pozycji przychodów od sprzedaży towarów i usług (o 86,1%). Wzrost na pozycji pozostałych przychodów operacyjnych z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych i wartości niematerialnych wynikał przede wszystkim ze sprzedaży przez Spółkę Zależną nieruchomości oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu.

Pozostałe koszty operacyjne

W tabeli poniżej przedstawiono wynik na pozostałych kosztach operacyjnych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych	453	814	2.246
Przekazane darowizny	1.243	1.450	1.457
Utworzenie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	2.904	3.409	2.365
- rezerwa na zobowiązania i roszczenia	2.024	2.778	1.520
- pozostałe rezerwy	880	631	845
Koszty windykacji należności	2.855	1.978	2.602
Koszty utrzymania i administracji wynajmowanych lokali własnych	757	912	1.378
Korekta odsetek i prowizji od kredytów z lat ubiegłych	1.933	4.577	8.552
Koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	1.603	4.425	499
Koszty błędnych transakcji maklerskich	111	87	262
Pozostałe	534	1.123	947
Razem	23.858	18.775	20.308

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W tabeli poniżej przedstawiono wynik na pozostałych kosztach operacyjnych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych	453	814	(44,3)
Przekazane darowizny	1.243	1.450	(14,3)
Utworzenie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	2.904	3.409	(14,8)
- rezerwa na zobowiązania i roszczenia	2.024	2.778	(27,1)
- pozostałe rezerwy	880	631	39,5
Utrata wartości aktywów trwałych	11.465	-	100,0
Koszty windykacji należności	2.855	1.978	44,3
Koszty utrzymania i administracji wynajmowanych lokali własnych...	757	912	(17,0)
Korekta odsetek i prowizji od kredytów z lat ubiegłych	1.933	4.577	(57,8)
Koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	1.603	4.425	(63,8)
Koszty błędnych transakcji maklerskich.....	111	87	27,6
Pozostałe	534	1.123	(52,4)
Razem	23.858	18.775	27,1

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r. pozostałe koszty operacyjne zwiększyły się o 5,1 mln zł, tj. o 27,1%, w porównaniu do 2015 r. Wzrost wynikał z rozpoznania w 2016 r. przez Grupę utraty wartości aktywów trwałych w wysokości 11,5 mln zł, co wynikało głównie z utraty wartości inwestycji spółki Grupy BOŚ w elektrownie wiatrową. Jednocześnie Grupa odnotowała spadek m.in. kosztów z tytułu odszkodowań, kar i grzywien (o 2,8 mln zł, tj. o 63,8%) oraz pozycji korekta odsetek i prowizji od kredytów z lat ubiegłych (o 2,6 mln zł, tj. o 57,8%). W 2016 r. o 0,9 mln zł, tj. o 44,3% wzrosły koszty windykacji należności Grupy.

W tabeli poniżej przedstawiono wynik na pozostałych kosztach operacyjnych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Likwidacja środków trwałych, wartości niematerialnych	814	2.246	(63,8)
Przekazane darowizny	1.450	1.457	(0,5)
Utworzenie rezerw na przyszłe zobowiązania, w tym:	3.409	2.365	44,1
- rezerwa na zobowiązania i roszczenia	2.778	1.520	82,8
- pozostałe rezerwy	631	845	(25,3)
Koszty windykacji należności	1.978	2.602	(33,8)
Koszty utrzymania i administracji wynajmowanych lokali własnych...	912	1.378	(24,0)
Korekta odsetek i prowizji od kredytów z lat ubiegłych	4.577	8.552	(46,5)
Koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien	4.425	499	786,8
Koszty błędnych transakcji maklerskich.....	87	262	(66,8)
Pozostałe	1.123	947	18,6
Razem	18.775	20.308	(7,5)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Wynik pozycji pozostałych kosztów operacyjnych był w 2015 r. niższy o 7,5% w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2014 r. Spadek pozycji wynikał przede wszystkim z korekty odsetek i prowizji od kredytów z lat ubiegłych (o 4 mln zł). W badanym okresie z 0,5 mln zł do 4,4 mln zł wzrosła pozycja kosztów z tytułu odszkodowań, kar i grzywien, co było przede wszystkim następstwem wydaniem prawomocnego wyroku sądu w sprawie opłat interchange od transakcji kartami Visa i MasterCard nakładającego na banki kary pieniężne. Na Bank została nałożona kara w wysokości 2,9 mln zł.

Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości

W tabeli poniżej przedstawiono wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (dotworzenie)	-	-	(4.019)
Kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom (dotworzenie/rozwiązanie), w tym:	-	(4.530)	443
- na należności bilansowe	-	(4.531)	445
- na zobowiązania pozabilansowe	-	1	(2)
Kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań pozabilansowych, w tym:	(208.759)	(109.608)	(64.626)
na należności bilansowe (dotworzenie):	(210.545)	(109.243)	(65.265)
Kredyty udzielone klientom detalicznym	(48.135)	(53.724)	(44.738)
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	(162.218)	(55.681)	(20.854)
Kredyty udzielone finansom publicznym	24	162	327
na zobowiązania pozabilansowe (dotworzenie/rozwiązanie):	1.786	(365)	639
Kredyty udzielone klientom detalicznym	63	(347)	(139)
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	1.723	(19)	774
Kredyty udzielone finansom publicznym	0	1	4
Razem	(208.759)	(114.138)	(68.202)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W tabeli poniżej przedstawiono wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	Zmiana
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		<i>(%)</i> <i>(niebadane)</i>
Kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom (dotworzenie/rozwiązanie), w tym:	-	(4.530)	(100,0)
- na należności bilansowe	-	(4.531)	(100,0)
- na zobowiązania pozabilansowe	-	1	(100,0)
Kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań pozabilansowych, w tym:	(208.759)	(109.608)	90,5
na należności bilansowe (dotworzenie):	(210.545)	(109.243)	92,7
Kredyty udzielone klientom detalicznym	(48.135)	(53.724)	(10,4)
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	(162.218)	(55.681)	191,3
Kredyty udzielone finansom publicznym	24	162	(85,2)
na zobowiązania pozabilansowe (dotworzenie/rozwiązanie):	1.786	(365)	(589,3)
Kredyty udzielone klientom detalicznym	63	(347)	(118,2)
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	1.723	(19)	(9168,4)
Kredyty udzielone finansom publicznym	0	1	(100,0)
Razem	(208.759)	(114.138)	82,9

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r. w porównaniu do 2015 r. mniej korzystnie ukształtował się wynik odpisów z tytułu utraty wartości w wysokości (208,8) mln zł wobec (114,1) mln zł w 2015 r., co oznacza wzrost odpisów z tytułu utraty wartości o 94,6 mln zł, tj. o 82,9%. Wpływ na taki wynik w 2016 r. miały odpisy na kredyty udzielone klientom segmentu korporacyjnego w wysokości (162,2) mln zł (wzrost o 106,5 mln zł, tj. o 191,3%), segmentu detalicznego (48,1) mln zł (spadek o 5,6 mln zł, tj. o 10,4%) oraz pozostałych klientów (0,2) mln, przy rozwiązaniu odpisów na należności pozabilansowe w kwocie 1,8 mln zł. Na wynik odpisów z tytułu utraty wartości w segmencie korporacyjnym wpłynął głównie wzrost ryzyka wynikającego z obniżenia rentowności projektów inwestycyjnych farm wiatrowych oraz dotworzenie odpisów dla indywidualnie istotnych klientów korporacyjnych. W obszarze detalicznym dotworzono odpisy z tytułu kredytów hipotecznych oraz z tytułu wzrostu ryzyka w portfelu pożyczek gotówkowych.

W tabeli poniżej przedstawiono wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2015	2014	Zmiana
	(tys. PLN) (zbadane)		(%) (niebadane)
Inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (dotworzenie).....	-	(4.019)	-
Kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom (dotworzenie/rozwiązanie), w tym:.....	(4.530)	443	-
- na należności bilansowe.....	(4.531)	445	-
- na zobowiązania pozabilansowe.....	1	(2)	-
Kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zobowiązań pozabilansowych, w tym:	(109.608)	(64.626)	69,6
na należności bilansowe (dotworzenie):	(109.243)	(65.265)	67,4
Kredyty udzielone klientom detalicznym.....	(53.724)	(44.738)	20,1
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym.....	(55.681)	(20.854)	167,0
Kredyty udzielone finansom publicznym.....	162	327	(50,5)
na zobowiązania pozabilansowe (dotworzenie/rozwiązanie):.....	(365)	639	-
Kredyty udzielone klientom detalicznym.....	(347)	(139)	149,6
Kredyty udzielone klientom korporacyjnym.....	(19)	774	-
Kredyty udzielone finansom publicznym.....	1	4	(75,0)
Razem	(114.138)	(68.202)	67,4

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2015 r. w porównaniu do poprzedniego roku mniej korzystnie ukształtował się wynik odpisów z tytułu utraty wartości w wysokości (114,1) mln zł, wobec (68,2) mln zł w 2014 r. W 2015 r. wynik odpisów w segmencie klientów detalicznych ukształtował się na poziomie (54,1) mln zł, przede wszystkim w następstwie dostosowania okresów kwarantanny ekspozycji restrukturyzowanych do sprawozdawczych standardów technicznych regulujących zagadnienie ekspozycji wstrzymanych i zagrożonych oraz wydłużenia okresów identyfikacji straty (LIP). Wynik odpisów netto na kredyty klientów korporacyjnych wyniósł (55,7) mln zł i wynikał przede wszystkim z wydłużenia okresów LIP. Wynik z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom wyniósł (4,5) mln zł.

Ogólne koszty administracyjne

W tabeli poniżej przedstawiono ogólne koszty administracyjne Grupy we wskazanych okresach.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(tys. PLN) (zbadane)	
Świadczenia pracownicze	173.228	176.183	181.022
Koszty administracyjne, w tym:.....	162.407	202.364	147.055
- koszty rzeczowe.....	118.156	124.880	122.013
- podatki i opłaty.....	4.933	4.975	4.542
- składka i wpłaty na BFG*.....	36.724	58.022	15.167
- składka i wpłaty na KNF	2.277	2.041	1.972
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców**	0	9.028	0
- pozostałe.....	101	3.418	3.361
Amortyzacja, w tym:.....	45.415	52.534	49.133
- od środków trwałych	16.151	22.584	22.365
- od wartości niematerialnych	29.264	29.950	26.768

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Razem	381.050	431.081	377.210

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zgodnie z uchwałą Zarządu BFG nr 87/DGD/2015 Bank dokonał w 2015 r. obowiązkowej wpłaty na rzecz BFG przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w wysokości 28 177 tys. zł.

** Bank utworzył rezerwę na składkę ustaloną przez Radę Funduszu Wsparcia Kredytobiorców na podstawie art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1925).

W tabeli poniżej przedstawiono ogólne koszty administracyjne Grupy we wskazanych okresach.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	Zmiana
	(tys. PLN) (zbadane)		(%) (niebadane)
Świadczenia pracownicze	173.228	176.183	(1,7)
Koszty administracyjne, w tym:	162.407	202.364	(19,7)
- koszty rzeczowe	118.156	127.814	(5,4)
- podatki i opłaty	4.933	5.173	(0,8)
- składka i wpłaty na BFG*	36.724	58.022	(36,7)
- składka i wpłaty na KNF	2.277	2.041	11,6
- koszty działalności rzeczownika finansowego	125	0	100,0
- składka na rzecz Izby Domów Maklerskich	91	91	0,0
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców**	0	9.028	(100,0)
- pozostałe	101	195	(48,2)
Amortyzacja, w tym:	45.415	52.534	(13,6)
- od środków trwałych	16.151	22.584	(28,5)
- od wartości niematerialnych	29.264	29.950	(2,3)
Razem	381.050	431.081	(11,6)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zgodnie z uchwałą Zarządu BFG nr 87/DGD/2015 Bank dokonał w 2015 r. obowiązkowej wpłaty na rzecz BFG przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w wysokości 28 177 tys. zł.

** Bank utworzył rezerwę na składkę ustaloną przez Radę Funduszu Wsparcia Kredytobiorców na podstawie art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1925).

W 2016 r. ogólne koszty administracyjne Grupy spadły o 50,0 mln zł, tj. o 11,6% w porównaniu do 2015 r., głównie na skutek spadku kosztów administracyjnych o 40,0 mln zł, tj. o 19,7% przede wszystkim w następstwie spadku kosztów związanych ze składką na BFG o 21,3 mln zł, tj. o 36,7% i kosztów rzeczowych o 9,7 mln zł, tj. o 7,6%. W 2016 r. koszty amortyzacji zmniejszyły się o 7,1 mln zł, tj. 13,6%, natomiast koszty świadczeń pracowniczych zmniejszyły się o 3,0 mln zł, tj. o 1,7%.

W związku z realizacją przez Bank, Programu Postępowania Naprawczego wynik Banku w II, III i IV kwartale 2016 r. nie został obciążony podatkiem bankowym. Podatek zapłacony przez Bank za miesiące luty i marzec 2016 r. został zwrócony i powiększył wynik II kwartału 2016 r.

W tabeli poniżej przedstawiono ogólne koszty administracyjne Grupy we wskazanych okresach.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2015	2014	Zmiana
	(tys. PLN) (niebadane)		(%) (niebadane)
Świadczenia pracownicze	176.183	181.022	(2,7)
Koszty administracyjne, w tym:	202.364	147.055	37,6
- koszty rzeczowe	124.880	122.013	2,3
- podatki i opłaty	4.975	4.542	9,5

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (niebadane)		
- składka i wpłaty na BFG*	58.022	15.167	282,6
- składka i wpłaty na KNF	2.041	1.972	3,5
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców**	9.028	0	-
- pozostałe	3.418	3.361	1,7
Amortyzacja, w tym:	52.534	49.133	6,9
- od środków trwałych	22.584	22.365	1,0
- od wartości niematerialnych	29.950	26.768	11,9
Razem	431.081	377.210	14,3

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* Zgodnie z uchwałą Zarządu BFG nr 87/DGD/2015 Bank dokonał w 2015 r. obowiązkowej wpłaty na rzecz BFG przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w wysokości 28 177 tys. zł.

** Bank utworzył rezerwę na składkę ustaloną przez Radę Funduszu Wsparcia Kredytobiorców na podstawie art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1925).

Ogólne koszty administracyjne Grupy wzrosły o 53,9 mln zł, tj. o 14,3% wobec 2014 r. przy wzroście skali działania mierzonej wzrostem aktywów o 6,4% wobec stanu na 31 grudnia 2014 r. Główną przyczyną wzrostu ogólnych kosztów administracyjnych był wzrost opłat na Bankowy Fundusz Gwarancyjny o 42,9 mln zł, w tym na skutek dodatkowej opłaty nałożonej na Bank w IV kwartale 2015 r. w kwocie 28,2 mln zł w związku z ogłoszeniem upadłości SK Banku w Wołominie i związanej z tym wypłaty środków gwarantowanych. Drugim istotnym elementem, który wpłynął na wzrost ogólnych kosztów administracyjnych, było wprowadzenie przez ustawodawcę opłaty na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w kwocie 9,0 mln zł, utworzony na cele pomocowe kredytobiorcom indywidualnym, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej. Zdarzenia te miały charakter jednorazowy.

Świadczenia pracownicze

Poniższa tabela przedstawia wypłacone przez Grupę świadczenia pracownicze za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Wynagrodzenia	145.986	148.022	152.935
Składki na ubezpieczenia społeczne	27.242	28.152	28.087
Razem	173.228	176.174	181.022

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Poniższa tabela przedstawia wypłacone przez Grupę świadczenia pracownicze za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (niebadane)		
Wynagrodzenia	145.986	148.022	(1,4)
Składki na ubezpieczenia społeczne	27.242	28.152	(3,2)
Razem	173.228	176.174	(1,7)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r. koszty świadczeń pracowniczych zmniejszyły się o 3,0 mln zł, tj. o 1,7% w porównaniu do 2015 r. Spadek kosztów świadczeń pracowniczych miał związek m.in. z obniżeniem zatrudnienia, które w Grupie zmniejszyło się w relacji do stanu na koniec 2015 r. o 5,6% do poziomu 1.676 etatów, a także w związku z obniżeniem wynagrodzeń członków Zarządu i części kadry kierowniczej.

Poniższa tabela przedstawia wypłacone przez Grupę świadczenia pracownicze za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Wynagrodzenia.....	148.022	152.935	(3,2)
Składki na ubezpieczenia społeczne	28.152	28.087	0,2
Razem	176.174	181.022	(2,7)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2015 r. doszło w stosunku do roku poprzedniego do spadku o 4,8 mln zł, tj. o 2,7% kosztów świadczeń pracowniczych Grupy. W Grupie koszty świadczeń pracowniczych zmalały w tym okresie o 7,3%. Spadek kosztów Grupy ma związek przede wszystkim ze zmniejszeniem zatrudnienia, które spadło o 3,5% w Banku i Podmiotach Zależnych, a w samym Banku o 5,8%.

Sytuacja finansowa

Aktywa

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Poniższa tabela przedstawia pozycję kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(tys. PLN) (zbadane)	
Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom detalicznym.....	4.615.541	4.788.405	4.683.774
Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom korporacyjnym.....	7.496.711	7.377.494	5.220.772
Kredyty i pożyczki netto udzielone finansom publicznym.....	1.853.003	2.177.649	2.584.862
Kredyty i pożyczki netto udzielone pozostałym klientom.....	0	0	2
Razem kredyty i pożyczki netto	13.965.255	14.343.548	12.489.410
Pozostałe należności	4	10	11
Razem	13.965.259	14.343.558	12.489.421

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Poniższa tabela przedstawia pozycję kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy na wskazane w niej daty.

	Za rok zakończony 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (niebadane)	(tys. PLN) (zbadane)	
Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom detalicznym	4.615.541	4.788.405	(3,6)
Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom korporacyjnym.....	7.496.711	7.377.494	1,6
Kredyty i pożyczki netto udzielone finansom publicznym	1.853.003	2.177.649	(14,9)
Razem kredyty i pożyczki netto.....	13.965.255	14.343.548	(2,6)
Pozostałe należności	4	10	(60,0)
Razem	13.965.259	14.343.558	(2,6)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 grudnia 2016 r. najwyższy udział w kredytach i pożyczkach netto ogółem stanowiły kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym (51,4%). Natomiast kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym (które obejmują głównie kredyty mieszkaniowe o wartości bilansowej na dzień 31 grudnia 2016 r. 3.697,7 mln zł) odpowiadały za 33,4%, a kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym podmiotom finansów publicznych za 15,2% wartości kredytów i pożyczek netto ogółem.

Wartość bilansowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. zmniejszyła się o 378,3 mln zł, tj. o 2,6%, w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2015 r., przede wszystkim w związku ze zmniejszeniem się na dzień 31 grudnia 2016 r. wartości bilansowej kredytów i pożyczek udzielonych klientom detalicznym (o 172,9 mln zł, tj. o 3,6%) i wartości bilansowej kredytów i pożyczek

udzielonych podmiotom finansów publicznych (o 324,6 mln zł, tj. o 14,9%). Jednocześnie na dzień 31 grudnia 2016 nastąpił wzrost wartości bilansowej kredytów i pożyczek netto udzielonych klientom korporacyjnym (o 119,2 mln zł, tj. o 1,6%) w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. Zmiana w tych pozycjach miała związek z polityką udzielania kredytów o wyższych marżach.

W 2016 r. Bank udzielił kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na kwotę 2 436,8 mln zł, tj. o 47,7% mniej niż w 2015 r. (bez kredytów w rachunku bieżącym; wg wartości kapitału w momencie udzielania kredytu). Najwięcej kredytów w 2016 r. udzielono klientom segmentu korporacyjnego.

Poniższa tabela przedstawia pozycję kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana
	2015	2014	
	<i>(tys. PLN)</i>		<i>(%)</i>
	<i>(zbadane)</i>		<i>(niebadane)</i>
Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom detalicznym	4.788.405	4.683.774	2,2
Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom korporacyjnym.....	7.377.494	5.220.772	41,3
Kredyty i pożyczki netto udzielone finansom publicznym	2.177.649	2.584.862	(15,8)
Kredyty i pożyczki netto udzielone pozostałym klientom	0	2	(100,0)
Razem kredyty i pożyczki netto.....	14.343.548	12.489.410	14,8
Pozostałe należności	10	11	(9,1)
Razem	14.343.558	12.489.421	14,8

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Wartość bilansowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom Grupy według stanu na koniec 2015 r. wynosiła 14.343,6 mln zł, w porównaniu do końca 2014 r. była wyższa o 14,8%.

Najwyższy udział w kredytach ogółem wynoszący 51,4% mają kredyty udzielone klientom segmentu korporacyjnego. W 2015 r. nastąpił wzrost pozycji kredyty udzielone klientom korporacyjnym o 41,3%, co wynikało przede wszystkim z udzielaniem przez Grupę w 2015 r. w kredytów proekologicznych przeznaczonych głównie na inwestycje z zakresu ochrony atmosfery, przy spadku o 15,8% kredytów udzielonych finansom publicznym, głównie w następstwie udzielania kredytów w obszarach, które pozwalają na uzyskanie wyższej przychodowości.

Kredyty udzielone klientom detalicznym wyniosły 4.788,4 mln zł na koniec 2015 r., w których główną pozycję stanowiły kredyty mieszkaniowe o wartości bilansowej 3.821,0 mln zł na koniec 2015 r. wobec 3.844,3 mln zł na koniec 2014 r.

Poniższa tabela przedstawia kredyty i pożyczki udzielone klientom według terminów zapadalności na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i>		
	<i>(zbadane)</i>		
- do 1 miesiąca.....	357.782	282.306	128.196
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	306.533	768.593	285.620
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy.....	751.975	616.176	487.007
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy.....	1.144.826	991.534	1.079.991
- powyżej 1 roku do 5 lat	5.015.922	5.186.668	4.569.429
- powyżej 5 lat	6.388.221	6.498.281	5.939.178
Razem	13.965.259	14.343.558	12.489.421

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Poniższa tabela przedstawia kredyty i pożyczki udzielone klientom według terminów zapadalności na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca.....	357.782	282.306	26,7
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy.....	306.533	768.593	(60,1)
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	751.975	616.176	22,0
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	1.144.826	991.534	15,5
- powyżej 1 roku do 5 lat	5.015.922	5.186.668	(3,3)
- powyżej 5 lat	6.388.221	6.498.281	(1,7)
Razem	13.965.259	14.343.558	(2,6)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Poniższa tabela przedstawia kredyty i pożyczki udzielone klientom według terminów zapadalności na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca.....	282.306	128.196	120,2
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy.....	768.593	285.620	169,1
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	616.176	487.007	26,5
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	991.534	1.079.991	(8,2)
- powyżej 1 roku do 5 lat	5.186.668	4.569.429	13,5
- powyżej 5 lat	6.498.281	5.939.178	9,4
Razem	14.343.558	12.489.421	14,8

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

Poniższa tabela przedstawia pozycję papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Dłużne papiery wartościowe.....	49.135	99.470	254
- obligacje Skarbu Państwa	48.976	99.206	0
- obligacje korporacyjne	159	264	254
Kapitałowe papiery wartościowe	10.389	7.712	9.842
- notowane	10.342	7.665	7.930
- nienotowane	47	47	1.912
Razem	59.524	107.182	10.096

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Poniższa tabela przedstawia pozycję papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Dłużne papiery wartościowe.....	49.135	99.470	(50,6)

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- obligacje Skarbu Państwa.....	48.976	99.206	(50,6)
- obligacje korporacyjne	159	264	(39,8)
Kapitałowe papiery wartościowe.....	10.389	7.712	34,7
- notowane	10.342	7.665	34,9
- nienotowane	47	47	0,0
Razem	59.524	107.182	(44,5)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według stanu na 31 grudnia 2016 r. spadły o 47,7 mln zł, czyli o 44,5%, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2015 r., przede wszystkim w wyniku zmniejszenia zaangażowania w obligacje skarbowe (spadek o 50,2 mln zł, tj. o 50,5%).

Poniższa tabela przedstawia pozycję papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
Dłużne papiery wartościowe.....	99.470	254	39.061,4
- obligacje Skarbu Państwa.....	99.206	0	-
- obligacje korporacyjne	264	254	3,9
Kapitałowe papiery wartościowe.....	7.712	9.842	(21,6)
- notowane	7.665	7.930	(3,3)
- nienotowane	47	1.912	(97,5)
Razem	107.182	10.096	961,6

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według stanu na 31 grudnia 2015 r. wzrosły o 97,1 mln zł, czyli o 961,6% w porównaniu z 31 grudnia 2014 r., przede wszystkim w wyniku zwiększenia zaangażowania w obligacje Skarbu Państwa. Jednocześnie o 97,5% w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2014 r. spadło zaangażowanie Grupy w nienotowane kapitałowe papiery wartościowe, co było przede wszystkim następstwem wprowadzenia posiadanych przez DM BOŚ akcji spółki Braster S.A. do obrotu na rynku regulowanym.

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu wg terminów zapadalności

Poniższe tabele przedstawiają pozycję papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu według terminów zapadalności na wskazane w nich daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca.....	10.401	7.712	7.964
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy.....	0	0	220
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy.....	47	164	1.912
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy.....	100	100	0
- powyżej 1 roku do 5 lat	15.272	9.807	0
- powyżej 5 lat	33.704	89.399	0
Razem	59.524	107.182	10.096

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca.....	10.401	7.712	34,9
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy.....	0	0	0,0
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	47	164	(71,3)
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	100	100	0,0
- powyżej 1 roku do 5 lat	15.272	9.807	55,7
- powyżej 5 lat	33.704	89.399	(62,3)
Razem	59.524	107.182	(44,5)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca.....	7.712	7.964	(3,2)
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy.....	0	220	(100,0)
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	164	1.912	(91,4)
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	100	0	-
- powyżej 1 roku do 5 lat	9.807	0	-
- powyżej 5 lat	89.399	0	-
Razem	107.182	10.096	961,6

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania

Zobowiązania wobec klientów

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania Grupy wobec klientów na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
Klienci korporacyjni	4.094.055	5.209.149	4.501.154
- rachunki bieżące/rozliczeniowe	1.849.688	1.934.741	1.313.478
- lokaty terminowe	2.244.367	3.274.408	3.187.676
Klienci detaliczni	10.796.832	8.396.643	7.022.124
- rachunki bieżące/rozliczeniowe	3.469.418	2.707.552	2.112.759
- lokaty terminowe	7.327.414	5.689.091	4.909.365
Finanse publiczne	830.967	838.005	793.135
- rachunki bieżące/rozliczeniowe	321.972	260.517	319.535
- lokaty terminowe	508.995	577.488	473.600
Fundusze ekologiczne.....	235	1.067	319.827
- rachunki bieżące/rozliczeniowe	235	1.067	44.614
- lokaty terminowe		0	275.213
Pozostali klienci.....	102.070	66.685	35.407
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych.....	1.225.724	1.410.914	1.292.024
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	73.695	45.700	264.369
Razem	17.123.578	15.968.163	14.228.040

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania Grupy wobec klientów na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (niebadane)	(tys. PLN) (zbadane)	
Klienci korporacyjni	4.094.055	5.209.149	(21,4)
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	1.849.688	1.934.741	(4,4)
– lokaty terminowe	2.244.367	3.274.408	(31,5)
Klienci detaliczni	10.796.832	8.396.643	28,6
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	3.469.418	2.707.552	28,1
– lokaty terminowe	7.327.414	5.689.091	28,8
Finanse publiczne	830.967	838.005	(0,8)
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	321.972	260.517	23,6
– lokaty terminowe	508.995	577.488	(11,9)
Fundusze ekologiczne.....	235	1.067	(78,0)
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	235	1.067	(78,0)
Pozostali klienci	102.070	66.685	53,1
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji finansowych	1.225.724	1.410.914	(13,1)
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	73.695	45.700	61,3
Razem	17.123.578	15.968.163	7,2

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania Grupy wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2016 r. wyniosły 17.123,6 mln zł, co oznacza, wzrost o 1.155,4 mln zł, tj. o 7,2%, w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. Na dzień 31 grudnia 2016 r. saldo depozytów w segmencie klientów detalicznych wzrosło o 28,6%, tj. o 2.400,2 mln zł, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2015 r. głównie w związku z polityką Banku w zakresie zastępowania finansowania w formie emisji papierów dłużnych pozyskiwaniem depozytów detalicznych. Natomiast saldo depozytów klientów korporacyjnych oraz podmiotów finansów publicznych na dzień 31 grudnia 2016 r. zmniejszyło się o, odpowiednio, 1.115,1 mln zł, tj. o 21,4%, i o 7,0 mln zł, tj. o 0,8%, w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2015 r. celem optymalizacji źródeł finansowania.

Udział depozytów detalicznych w zobowiązaniach ogółem wobec klientów wzrósł do 63,0% na koniec 2016 r., przy jednoczesnym spadku udziału depozytów korporacyjnych w depozytach ogółem do 23,9% na koniec 2015 r.

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania Grupy wobec klientów na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)	(tys. PLN) (zbadane)	
Klienci korporacyjni	5.209.149	4.501.154	15,7
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	1.934.741	1.313.478	47,3
– lokaty terminowe	3.274.408	3.187.676	2,7
Klienci detaliczni	8.396.643	7.022.124	19,6
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	2.707.552	2.112.759	28,2
– lokaty terminowe	5.689.091	4.909.365	15,9
Finanse publiczne	838.005	793.135	5,7
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	260.517	319.535	(18,5)
– lokaty terminowe	577.488	473.600	21,9
Fundusze ekologiczne.....	1.067	319.827	(99,7)
– rachunki bieżące/rozliczeniowe	1.067	44.614	(97,6)
– lokaty terminowe	0	275.213	(100,0)
Pozostali klienci	66.685	35.407	88,3
Kredyty i pożyczki otrzymane od międzynarodowych instytucji	1.410.914	1.292.024	9,2

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
finansowych			
Środki funduszy z przeznaczeniem na kredyty	45.700	264.369	(82,7)
Razem	15.968.163	14.228.040	12,2

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania Grupy wobec klientów według stanu na 31 grudnia 2015 r. wyniosły 15.968,2 mln zł, co oznacza, wzrost o 1.740,1 mln zł, tj. o 12,2% w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. Depozyty zwiększyły się w segmencie klientów detalicznych o 19,6%, tj. o 1.374,5 mln zł, a w segmencie klientów korporacyjnych nastąpił wzrost o 15,7%, tj. 708,0 mln zł. Depozyty w segmencie klientów detalicznych i korporacyjnych zwiększyły się głównie w związku z polityką zastępowania finansowania w formie emisji papierów dłużnych pozyskiwaniem depozytów detalicznych. Zobowiązania względem segmentu finansów publicznych wzrosły o 44,9 mln zł, tj. o 5,7%.

Udział depozytów detalicznych w zobowiązaniach ogółem wobec klientów zwiększył się do 52,6% na koniec 2015 r. z 49,4% na koniec 2014 r. Udział depozytów korporacyjnych w depozytach ogółem wzrósł do 32,6% na koniec 2015 r. wobec 31,6% na koniec 2014 r.

Poniższe tabele przedstawiają zobowiązania Grupy wobec klientów według terminów zapadalności na wskazane w nich daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca	7.697.441	7.065.519	6.224.448
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3.592.804	3.461.324	4.078.115
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	2.849.822	3.270.710	1.942.843
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	955.980	755.400	501.763
- powyżej 1 roku do 5 lat	1.844.889	1.066.448	1.087.647
- powyżej 5 lat	182.642	348.762	393.224
Razem	17.123.578	15.968.163	14.228.040

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2016	2015	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca	7.697.441	7.065.519	8,9
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3.592.804	3.461.324	3,8
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	2.849.822	3.270.710	(12,9)
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	955.980	755.400	26,6
- powyżej 1 roku do 5 lat	1.844.889	1.066.448	73,0
- powyżej 5 lat	182.642	348.762	(47,6)
Razem	17.123.578	15.968.163	7,2

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- do 1 miesiąca	7.065.519	6.224.448	13,5
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3.461.324	4.078.115	(15,1)
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	3.270.710	1.942.843	68,3
- powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy	755.400	501.763	50,5

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
- powyżej 1 roku do 5 lat	1.066.448	1.087.647	(1,9)
- powyżej 5 lat	348.762	393.224	(11,3)
Razem	15.968.163	14.228.040	12,2

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych

Poniższa tabela przedstawia pozycję zobowiązań Grupy z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych na dzień 31 grudnia 2016 r.

Na dzień 31 grudnia 2016					
Dłużne papiery wartościowe:	Waluta	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności/ wykupu	Wartość nominalna	Stan zobowiązań
Obligacje serii N1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	5 lat	200.000	201.152
Obligacje serii N2	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200.000	200.421
Obligacje serii O1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200.000	200.562
Obligacje serii S	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	100.000	101.038
Obligacje serii T	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	80.000	80.014
Obligacje serii U	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4 lata	46.000	46.548
Razem					829.735

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Istotnym źródłem finansowania działalności Grupy pozostają zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych. Na dzień 31 grudnia 2016 r. zmniejszyły się one do 829,7 mln zł wobec 2.318,2 mln zł na koniec 2015 r. W 2016 r. Bank nie wyemitował nowych obligacji w ramach programu emisji obligacji oraz dokonał wykupu obligacji serii J, M1, euroobligacji i obligacji krótkoterminowych.

Poniższa tabela przedstawia pozycję zobowiązań Grupy z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych na dzień 31 grudnia 2015 r.

Na dzień 31 grudnia 2015					
Dłużne papiery wartościowe:	Waluta	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności/ wykupu	Wartość nominalna	Stan zobowiązań
Obligacje serii J	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	100.000	101.071
Obligacje serii M1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	200.000	201.590
Obligacje serii N1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	5 lat	200.000	201.137
Obligacje serii N2	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200.000	200.319
Obligacje serii O1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4,5 roku	200.000	200.560
Obligacje serii S	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	100.000	100.991
Obligacje serii T	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	3 lata	80.000	79.972
Obligacje serii U	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	4 lata	56.000	56.641
Euroobligacje	EUR	Oprocentowanie stałe (kupon roczny)	5 lat	250.000	1.106.156
Obligacje krótkoterminowe	PLN	Obligacje dyskontowe	6 miesięcy	70.000	69.752
Razem					2.318.189

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Istotnym źródłem finansowania działalności są zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych. Na koniec 2015 r. wyniosły 2.318,2 mln zł wobec 2.594,8 mln zł na koniec 2014 r., co oznacza spadek o 10,7%. W 2015 r. Bank wyemitował trzy serie obligacji długoterminowych na łączną kwotę 236 mln zł oraz jedną serię obligacji podporządkowanych na kwotę 32,5 mln zł. W dniu 20 lutego 2015 r. doszła do skutku emisja obligacji długoterminowych Banku serii S w wysokości 100 mln zł. W dniu 22 czerwca 2015 r. doszła do skutku emisja obligacji Banku serii T w wysokości 80 mln zł. W dniu 12 sierpnia 2015 r. doszła do skutku emisja obligacji Banku serii U w wysokości 56 mln zł. W dniu 30 grudnia 2015 r. doszła do skutku emisja obligacji podporządkowanych Banku serii W w wysokości 32,5 mln zł. W 2015 r. miało miejsce 5 emisji obligacji krótkoterminowych na łączną kwotę 279 mln zł.

Środki pozyskane z emisji obligacji zwykłych zostały wykorzystane na finansowanie akcji kredytowej Banku oraz poprawę struktury bilansu. Natomiast środki pozyskane z emisji obligacji podporządkowanych zostały przeznaczone na poprawę wskaźników ostrożnościowych w zakresie instrumentów kwalifikowanych do Tier 2 oraz zwiększenie skali działalności zgodnie ze Strategią.

Zobowiązania podporządkowane

Poniższa tabela przedstawia stan zobowiązań podporządkowanych Grupy na dzień 31 grudnia 2016 r.

Na dzień 31 grudnia 2016					
	Waluta	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności/ wykupu	Wartość nominalna	Stan zobowiązań
Seria A	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	120.000	120.895
Seria D	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	100.000	103.846
Seria G	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	100.000	107.503
Seria P	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	150.000	152.887
Seria R1	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	83.000	83.896
Seria W	PLN	WIBOR 6M + marża (kupony 6-miesięczne)	10 lat (z opcją wykupu po 5 latach)	32.500	32.346
Razem				585.500	601.373

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania podporządkowane wyniosły 601,4 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. i utrzymały się na poziomie porównywalnym do stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. (600,0 mln zł).

Aktywa i zobowiązania warunkowe

Poniższa tabela przedstawia pozycję aktywów i zobowiązań warunkowych Grupy na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(tys. PLN)	
		(zbadane)	
Zobowiązania warunkowe:	2.085.735	2.839.384	2.823.463
Finansowe, w tym:	1.856.169	2.569.605	2.552.680
otwarte linie kredytowe w tym:	1.803.925	2.124.410	2.293.236
- odwołalne	1.534.961	1.794.721	1.885.517
- nieodwołalne	268.964	329.689	407.719
otwarte akredytywy importowe	19.423	159.779	215.761
promesy udzielenia kredytu w tym:	32.821	285.416	43.683
- nieodwołalne	32.821	285.416	43.683
Gwarancyjne, w tym:	216.531	256.744	245.948
poręczenia i gwarancje spłaty kredytu	22.953	34.617	44.392
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	193.578	222.127	201.556
Gwarantowanie emisji	13.035	13.035	24.835
Aktywa warunkowe:	1.518.228	991.558	282.330

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Finansowe, w tym:.....	0	0	20.457
pozostałe.....	0	0	20.457
Gwarancyjne.....	1.509.041	983.409	254.688
Inne.....	9.187	8.149	7.185
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem.....	3.603.963	3.830.942	3.105.793

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Poniższa tabela przedstawia pozycję aktywów i zobowiązań warunkowych Grupy na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	Zmiana
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		<i>(%)</i> <i>(niebadane)</i>
Zobowiązania warunkowe:.....	2.085.735	2.839.384	(26,5)
Finansowe, w tym:.....	1.856.169	2.569.605	(27,8)
otwarte linie kredytowe w tym:	1.803.925	2.124.410	(15,1)
- odwołalne.....	1.534.961	1.794.721	(14,5)
- nieodwołalne.....	268.964	329.689	(18,4)
otwarte akredytywy importowe.....	19.423	159.779	(87,8)
promesy udzielenia kredytu w tym:.....	32.821	285.416	(88,5)
- nieodwołalne.....	32.821	285.416	(88,5)
Gwarancyjne, w tym:.....	216.531	256.744	(15,7)
poręczenia i gwarancje spłaty kredytu.....	22.953	34.617	(33,7)
gwarancje właściwego wykonania kontraktu.....	193.578	222.127	(12,9)
Gwarantowanie emisji.....	13.035	13.035	0,0
Aktywa warunkowe:.....	1.518.228	991.558	53,1
Gwarancyjne.....	1.509.041	983.409	53,4
Inne.....	9.187	8.149	12,7
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem.....	3.603.963	3.830.942	(5,9)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania warunkowe Grupy ogółem na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosły 2.085,7 mln zł, w tym warunkowe zobowiązania finansowe Grupy wyniosły 1.856,2 mln zł.

Stan czynnych gwarancji i poręczeń ogółem na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniósł 216,5 mln zł, z czego wszystkie czynne gwarancje i poręczenia obejmowały gwarancje wystawione przez Bank Rezydentom. Większość (ilościowo) udzielonych w 2016 r. gwarancji dotyczyła dobrego wykonania umowy oraz krajowej zapłaty, krajowej gwarancji przetargowej oraz krajowej gwarancji zapłaty.

Zleciennodawcami gwarancji były, wg stanu ich zobowiązań na 31 grudnia 2016 r.: (i) w 98,7% jednostki niefinansowe, (ii) w 1,3% sektor instytucji rządowych i samorządowych, oraz (iii) w 0,04% jednostki finansowe.

Poniższa tabela przedstawia pozycję aktywów i zobowiązań warunkowych Grupy na wskazane w niej daty.

	Na dzień 31 grudnia		
	2015	2014	Zmiana
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		<i>(%)</i> <i>(niebadane)</i>
Zobowiązania warunkowe:.....	2.839.384	2.823.463	0,6
Finansowe, w tym:.....	2.569.605	2.552.680	0,7
otwarte linie kredytowe w tym:	2.124.410	2.293.236	(7,4)
- odwołalne.....	1.794.721	1.885.517	(4,8)
- nieodwołalne.....	329.689	407.719	(19,1)
otwarte akredytywy importowe.....	159.779	215.761	(25,9)

	Na dzień 31 grudnia		Zmiana (%) (niebadane)
	2015	2014	
	(tys. PLN) (zbadane)		
promesy udzielenia kredytu w tym:.....	285.416	43.683	553,4
- nieodwołalne	285.416	43.683	553,4
Gwarancyjne, w tym:.....	256.744	245.948	4,4
poręczenia i gwarancje spłaty kredytu.....	34.617	44.392	(22,0)
gwarancje właściwego wykonania kontraktu	222.127	201.556	10,2
Gwarantowanie emisji.....	13.035	24.835	(47,5)
Aktywa warunkowe:.....	991.558	282.330	251,2
Finansowe, w tym:.....	0	20.457	(100,0)
otwarte linie kredytowe	0	0	-
pozostałe	0	20.457	-
Gwarancyjne.....	983.409	254.688	286,1
Inne.....	8.149	7.185	13,4
Aktywa i zobowiązania warunkowe razem.....	3.830.942	3.105.793	23,3

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Zobowiązania warunkowe Grupy ogółem na dzień 31 grudnia 2015 r. wyniosły 2.839,4 mln zł, w tym zobowiązania finansowe Grupy wyniosły 2.569,6 mln zł.

Ograniczenia wykorzystania zasobów kapitałowych wynikające z przepisów prawa

Bank jest spółką akcyjną powstałą i działającą zgodnie z prawem polskim. Kapitał własny spółki akcyjnej obejmuje kapitał zakładowy, kapitał zapasowy, kapitał rezerwowy i wynik finansowy za dany rok oraz z lat ubiegłych. W spółce akcyjnej zasady tworzenia i korzystania z kapitału są określone prawem, a konkretnie określa je Kodeks Spółek Handlowych. Zgodnie z art. 396 Kodeksu Spółek Handlowych kapitał zapasowy tworzy się w celu pokrycia strat. Co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy jest przenoszone na kapitał zapasowy do chwili, gdy osiągnie on wysokość równą jednej trzeciej kapitału zakładowego. Kapitał zapasowy, do wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego spółki, może być przeznaczony wyłącznie na pokrycie strat wykazanych w sprawozdaniu finansowym. Decyzje w sprawie wykorzystania kapitału zapasowego i kapitałów rezerwowych podejmuje Walne Zgromadzenie.

Zgodnie z art. 396 Kodeksu Spółek Handlowych nadwyżkę przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej przenosi się na kapitał zapasowy i inne kapitały po pokryciu kosztów emisji. Ponadto dopłaty do kapitału dokonywane przez akcjonariuszy w zamian za przyznanie szczególnych praw są również przenoszone na kapitał zapasowy, jednak nie można ich wykorzystywać do pokrycia żadnych odpisów nadzwyczajnych lub strat. Zgodnie z art. 344 Kodeksu Spółek Handlowych podczas trwania spółki nie wolno zwracać akcjonariuszowi dokonanych wpłat na poczet akcji ani w całości, ani w części, z wyjątkiem przypadków określonych w Kodeksie Spółek Handlowych.

DM BOŚ jako podmiot nadzorowany przez KNF podlega m.in. ograniczeniom w zakresie wypłaty dywidendy określonym w: (i) Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi, (ii) Rozporządzeniu CRR oraz (iii) polityce dywidendowej KNF dla instytucji finansowych.

Na Datę Prospektu BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji znajduje się w likwidacji. Zgodnie z art. 286 Kodeksu Spółek Handlowych podział między wspólników majątku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli nie może nastąpić przed upływem sześciu miesięcy od daty ogłoszenia o otwarciu likwidacji i wezwaniu wierzycieli.

Poza wyżej wymienionymi ograniczeniami oraz ograniczeniami opisanymi w rozdziale „Dywidenda i polityka w zakresie dywidendy – Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy” nie występują inne ograniczenia w wykorzystaniu przez Bank i Grupę dostępnych zasobów kapitałowych, które miały, mają lub mogłyby mieć bezpośredni lub pośredni istotny wpływ na używanie przez Grupę środków kapitałowych w działalności operacyjnej.

Wymogi regulacyjne dotyczące kapitału

Zarządzanie adekwatnością kapitałową ma na celu utrzymywanie posiadanych przez Bank kapitałów własnych na poziomie nie niższym niż wymagany przez zewnętrzne i wewnętrzne regulacje. Regulacje te uzależniają wymagany poziom kapitałów od skali działalności i ryzyka podejmowanego przez Bank.

Mając na uwadze powyższy cel Bank regularnie:

- identyfikuje ryzyka istotne z punktu widzenia swojej działalności;
- zarządza istotnymi rodzajami ryzyka;
- wyznacza kapitał wewnętrzny, który zobowiązuje się posiadać na wypadek materializacji ryzyka;
- kalkuluje i raportuje miary adekwatności kapitałowej;
- alokuje kapitał wewnętrzny na obszary biznesowe;
- przeprowadza testy warunków skrajnych;
- porównuje potrzeby kapitałowe z posiadanym poziomem kapitałów własnych;
- integruje proces oceny adekwatności kapitałowej z procesem opracowywania strategii Banku, planów finansowych i sprzedażowych.

Fundusze własne dla potrzeb współczynnika wypłacalności

Fundusze własne Banku składają się z funduszy podstawowych Tier 1 oraz funduszy Tier 2.

W 2016 r. fundusze podstawowe Tier 1 Banku obejmowały:

- instrumenty kapitałowe spełniające warunki o których mowa w CRR;
- agio emisyjne związane z instrumentami, o których mowa w punkcie powyżej;
- kapitały rezerwowe;
- fundusz ogólnego ryzyka;
- niezrealizowane zyski i straty wyceniane według wartości godziwej (w kwotach uwzględniających przepisy przejściowe, o których mowa w art. 467 oraz 468 CRR);
- inne pozycje funduszy podstawowych Tier 1, określone w CRR;

i były pomniejszane o wartości niematerialne według ich wyceny bilansowej oraz dodatkowe korekty wyceny (AVA).

Wymogi kapitałowe (filar I)

Bank stosuje metody wynikające z CRR, w tym w szczególności:

- metodę standardową do obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego;
- uproszczoną technikę ujmowania zabezpieczeń, w której waga ryzyka kontrahenta jest zastępowana wagą ryzyka zabezpieczenia (jego wystawcy);
- metodę standardową do obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego;
- metodę standardową dla ryzyka korekty wyceny kredytowej;
- metodę podstawową do obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka walutowego;
- metodę terminów zapadalności do obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych;
- metodę podstawową do obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych;
- metodę dla wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu dużych ekspozycji.

Kapitał wewnętrzny (filar II)

Podczas procesu identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka w działalności Banku, po uwzględnieniu skali i złożoności działania określone są dodatkowe rodzaje ryzyka, które zdaniem Zarządu nie są w pełni ujęte w ramach ryzyka Filaru I. Identyfikacja ma na celu optymalne dostosowanie struktury kapitału wewnętrznego do rzeczywistych potrzeb kapitałowych, odzwierciedlających faktyczny poziom ekspozycji na ryzyko.

Kapitał wewnętrzny dla dodatkowych rodzajów ryzyka, wyliczany jest na podstawie wewnętrznych metod zaakceptowanych przez Zarząd uwzględniających skalę i specyfikę działania Banku w kontekście danego ryzyka.

Dodatkowo przy wyznaczaniu kapitału wewnętrznego Bank stosuje konserwatywne podejście w zakresie uwzględnienia efektu dywersyfikacji ryzyka pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Ujawnienia (filar III)

W zakresie określonym przez Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, Bank ogłosił informacje dotyczące adekwatności kapitałowej w odrębnym dokumencie.

Zarządzanie kapitałem

Cele polityka i procesy zarządzania kapitałem Banku zostały szczegółowo opisane w pkt. 5.3 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego „Zarządzanie kapitałem”.

Przychody netto z działalności operacyjnej według segmentów operacyjnych

Działalność Grupy jest prowadzona w różnych pionach, które oferują określone produkty i usługi przeznaczone dla określonych segmentów rynku. Grupa aktualnie prowadzi działalność w następujących segmentach branżowych:

- Pion Korporacji i Finansów Publicznych – w ramach Pionu Korporacji i Finansów Publicznych Bank dodatkowo wyodrębnia podstawowe segmenty: klientów korporacyjnych, klientów segmentu finansów publicznych i klientów funduszy ekologicznych. W ramach pionu prowadzona jest działalność obejmująca transakcje zawierane poprzez Centra Korporacyjne oraz Centralę Banku z klientami korporacyjnymi i klientami należącymi do sektora finansów publicznych.
- Pion Detaliczny – w ramach Pionu Detalicznego Bank wyodrębnia osoby fizyczne oraz segment mikroprzedsiębiorstw, segment wspólnot mieszkaniowych i segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych (NGO). Aktywność Banku w pionie detalicznym dotyczy transakcji z klientami z grupy osób prywatnych, mikroprzedsiębiorstw oraz wspólnot mieszkaniowych.
- Działalność skarbową i inwestycyjną – w skład obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej wchodzi działalność na rynku międzybankowym i dłużnych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, a także w obszarze inwestycji kapitałowych. Działalność skarbową i inwestycyjną obejmuje zarządzanie płynnością, ryzykiem walutowym i stóp procentowych Banku oraz rozliczenia z tytułu cen transferowych funduszy z innymi pionami (segmentami) biznesowymi. Produktami obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej są instrumenty finansowe, bieżące i terminowe lokaty i depozyty międzybankowe oraz klientów ALM, kredyty od innych banków oraz kredyty udzielone bankom, dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz instrumenty pochodne.
- Działalność maklerska – działalność maklerska jest prowadzona w poprzez DM BOŚ. Obszar działalności maklerskiej obejmuje głównie nabywanie i zbywanie papierów wartościowych na cudzy lub własny rachunek, prowadzenie rachunków papierów wartościowych, zarządzanie cudzym pakietem papierów wartościowych na zlecenie oraz oferowanie papierów wartościowych w obrocie pierwotnym lub w pierwszej ofercie publicznej.

Działalność, która nie została uwzględniona w Pionie Korporacji i Finansów Publicznych, Pionie Detalicznym, działalności skarbowej i inwestycyjnej oraz działalności maklerskiej wskazywana jest jako „Pozostałe (nieulokowane w segmentach)”. Pozycja „Pozostałe (nieulokowane w segmentach)” obejmuje: pozycje rachunku zysków i strat, które nie zostały przypisane do żadnego z wymienionych wyżej obszarów działalności, w szczególności przychody i koszty związane z klientami niesklasyfikowanymi. Ponadto w obszarze tym wykazywane są składniki rachunku zysków i strat dotyczące działalności Podmiotów Zależnych: BOŚ Invest Management sp. z o.o., MS Wind sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji, BOŚ Capital sp. z o.o.

Dane finansowe BOŚ Eko Profit S.A. są klasyfikowane do pionu korporacji i finansów publicznych, BOŚ Ekosystem sp. z o.o. do pionu detalicznego, natomiast Środowisko Finance AB do obszaru działalności skarbowej i inwestycyjnej.

Poniższe tabele przedstawiają wyniki finansowe Grupy przypadające na przyjęte segmenty, we wskazanych w nich okresach.

Na dzień albo za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016

Pion korporacji i finansów publicznych	Pion detaliczny	Działalność skarbową i inwestycyjną		Działalność maklerska	pozostałe (nieulokowane w segmentach)	Grupa
		<i>(tys. PLN) (niebadane)</i>				
Wynik z tytułu odsetek	177.237	93.456	31.156	4.721	2.657	309.227
Przychody z tytułu odsetek.....	517.770	416.078	(240.422)	6.916	3.979	704.321
- sprzedaż klientom zewnętrznym	402.718	164.365	124.000	801	2.804	694.688
- sprzedaż innym segmentom.....	115.052	251.713	(364.422)	6.115	1.175	9.633
Koszty z tytułu odsetek	(340.533)	(322.622)	271.578	(2.195)	(1.322)	(395.094)
- sprzedaż klientom zewnętrznym	(73.208)	(208.099)	(103.451)	(721)	18	(385.461)
- sprzedaż innym segmentom	(267.325)	(114.523)	375.029	(1.474)	(1.340)	(9.633)
Wynik z tytułu opłat i prowizji.....	46.430	19.930	(85)	43.438	(545)	109.168
Przychody z tytułu dywidend	-	-	5.082	182	-	5.264
Wynik na działalności handlowej (ze SWAP).....	-	-	35.896	34.084	-	69.980
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	-	3.821	-	-	3.821
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	-	-	805	3.409	-	4.214
Wynik z pozycji wymiany.....	15.052	4.031	139	696	8	19.926
Wynik na działalności bankowej.....	238.719	117.417	76.814	86.530	2.120	521.600
Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	597	388	-	(263)	(11.425)	(10.703)
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek...	(149.149)	(45.040)	(14.570)	-	-	(208.759)
Wynik na działalności finansowej.....	90.167	72.765	62.244	86.267	(9.305)	302.138
Koszty bezpośrednie	(34.533)	(46.203)	(6.084)	(60.636)	(1.531)	(148.987)
Wynik po kosztach bezpośrednich.....	55.634	26.562	56.160	25.631	(10.836)	153.151
Koszty pośrednie i usługi wzajemne	(57.234)	(73.555)	(11.608)	-	-	(142.397)
Wynik po kosztach bezpośrednich i pośrednich	(1.600)	(46.993)	44.552	25.631	(10.836)	10.754
Amortyzacja.....	(16.121)	(18.227)	(2.432)	(6.358)	(2.277)	(45.415)
Pozostałe koszty (podatki, BFG, KNF)	(20.339)	(19.915)	(149)	(3.364)	(484)	(44.251)
Wynik finansowy brutto	(38.060)	(85.135)	41.971	15.909	(13.597)	(78.912)
Obciążenia podatkowe						18.764
Wynik finansowy netto						(60.148)
Aktywa segmentu	9.716.799	4.637.382	5.997.423	334.822	143.063	20.829.489
w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków	9.339.356	4.622.964	141.522	16.081	4	14.119.927

Na dzień albo za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016

Pion korporacji i finansów publicznych	Pion detaliczny	Działalność skarbową i inwestycyjną	Działalność maklerska	pozostałe (nieulokowane w segmentach)	Grupa	
<i>(tys. PLN)</i> <i>(niebadane)</i>						
Zobowiązania segmentu.....	4.804.781	10.298.791	4.747.497	829.083	149.337	20.829.489
w tym zobowiązania wobec klientów oraz banków.....	4.801.146	10.289.138	1.415.183	631.805	102.070	17.239.342
Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne.....	8.007	35.294	1.279	4.493	1	49.074

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 r.: (i) pion korporacji i finansów publicznych odnotował stratę brutto w wysokości 38,1 mln zł, (ii) pion detaliczny odnotował stratę brutto w wysokości 85,1 mln zł, (iii) segment działalności skarbowej i inwestycyjnej wygenerował zysk brutto w wysokości 42,0 mln zł, a (iv) działalność maklerska wygenerowała zysk brutto w wysokości 15,9 mln zł. Działalność, która nie została włączona do żadnego z tych segmentów, przyniosła stratę brutto w wysokości (13,6) mln zł. W konsekwencji wynik finansowy brutto Grupy wyniósł (78,9) mln zł. W 2016 r. obciążenie podatkowe wyniosło (18,8) mln zł. W związku z powyższym w 2016 r. Grupa wykazała stratę netto w wysokości 60,1 mln zł. Ze względu na powstanie straty bilansowej oraz w związku z wymaganiami określonymi w art. 142 Prawa Bankowego, Grupa przygotowała i realizuje Program Postępowania Naprawczego.

W 2016 r. Grupa osiągnęła wynik na działalności bankowej w wysokości 521,6 mln zł, z czego: (i) pion korporacji i finansów publicznych osiągnął wynik na działalności bankowej w wysokości 238,7 mln zł, (ii) pion detaliczny osiągnął wynik na działalności bankowej w wysokości 117,4 mln zł, (iii) segment działalności skarbowej i inwestycyjnej osiągnął wynik na działalności bankowej w wysokości 76,8 mln zł, a (iv) działalność maklerska osiągnęła wynik na działalności bankowej w wysokości 86,5 mln zł. Działalność, która nie została włączona do żadnego z tych segmentów, osiągnęła wynik na działalności bankowej w wysokości 2,1 mln zł.

Wynik z tytułu odsetek

W 2016 r. pion detaliczny odpowiadał za 30,2% (w porównaniu z 29,6% w 2015 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy, natomiast pion korporacji i finansów publicznych odpowiadał za 57,3% (przy 60,6% w 2015 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy. Segment działalności skarbowej i inwestycyjnej odpowiadał za 10,1% (przy 8,1% w 2015 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy.

W 2016 r. wynik z tytułu odsetek Grupy wzrósł o 47,8 mln zł, tj. o 18,3%, w porównaniu do 2015 r. na skutek większej dynamiki spadku kosztów z tytułu odsetek (spadek o 73,8 mln zł, tj. o 15,7% pomiędzy 2015 r. a 2016 r.) niż dynamiki wzrostu przychodów z tytułu odsetek (spadek o 25,9 mln zł, tj. o 3,5%). W szczególności w 2016 r. przychody z tytułu odsetek: (i) w pionie korporacji i finansów publicznych wzrosły o 47,3 mln zł, tj. o 10,0%, (ii) w pionie detalicznym wzrosły o 69,6 mln zł, tj. o 20,1% zł, w porównaniu do 2015 r., natomiast koszty z tytułu odsetek: (i) w pionie korporacji i finansów publicznych wzrosły o 19,3 mln zł, tj. o 6,0%, (ii) w pionie detalicznym wzrosły o 69,6 mln zł, tj. o 20,1% zł, w porównaniu do 2015 r.,

Wynik z tytułu opłat i prowizji

W 2016 r. pion detaliczny i pion korporacji i finansów publicznych osiągnęły wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości, odpowiednio, 25 mln zł i 49,7 mln zł, natomiast segment działalności skarbowej i inwestycyjnej osiągnął wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości (-0,15) mln zł. Operacje, które nie zostały zaliczone do powyższych segmentów, przyniosły wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości (-0,76) mln zł.

Na dzień albo za rok zakończony 31 grudnia 2015

Pion korporacji i finansów publicznych	Pion detaliczny	Działalność skarbową i inwestycyjną		Działalność maklerska	pozostałe (nieulokowane w segmentach)	Grupa
		<i>(tys. PLN) (zbadane)</i>				
Wynik z tytułu odsetek	158.286	77.324	21.264	4.501	36	261.411
Przychody z tytułu odsetek.....	462.575	328.288	(68.579)	6.527	1.462	730.273
- sprzedaż klientom zewnętrznym	358.693	166.352	132.969	1.655	243	659.912
- sprzedaż innym segmentom.....	103.882	161.936	(201.548)	4.872	1.219	70.361
Koszty z tytułu odsetek	(304.289)	(250.964)	89.843	(2.026)	(1.426)	(468.862)
- sprzedaż klientom zewnętrznym	(77.324)	(148.684)	(171.571)	(922)	-	(398.501)
- sprzedaż innym segmentom	(226.965)	(102.280)	261.414	(1.104)	(1.426)	(70.361)
Wynik z tytułu opłat i prowizji.....	49.650	24.972	(147)	39.007	(757)	112.725
Przychody z tytułu dywidend	-	-	5.122	157	-	5.279
Wynik na działalności handlowej (ze SWAP).....	-	-	25.010	27.309	-	52.319
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	-	707	-	-	707
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych	40	-	17.015	297	429	17.781
Wynik z pozycji wymiany.....	30.515	4.321	108	756	-	35.700
Wynik na działalności bankowej.....	238.491	106.617	69.079	72.027	(292)	485.922
Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	320	(1.660)	-	(946)	4.732	2.446
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek...	(56.047)	(54.072)	(4.020)	-	1	(114.138)
Wynik na działalności finansowej.....	182.764	50.885	65.059	71.081	4.441	374.230
Koszty bezpośrednie	(37.466)	(50.731)	(5.978)	(55.679)	(1.407)	(151.261)
Wynik po kosztach bezpośrednich.....	145.298	154	59.081	15.402	3.034	222.969
Koszty pośrednie i usługi wzajemne	(60.315)	(77.884)	(11.600)	0	(3)	(149.802)
Wynik po kosztach bezpośrednich i pośrednich	84.983	(77.730)	47.481	15.402	3.031	73.167
Amortyzacja.....	(18.931)	(22.415)	(2.657)	(6.309)	(2.222)	(52.534)
Pozostałe koszty (podatki, BFG, KNF)	(38.452)	(31.872)	(223)	(6.048)	(889)	(77.484)
Wynik finansowy brutto	27.600	(132.017)	44.601	3.045	(80)	(56.851)
Obciążenia podatkowe	(5.677)	24.042	(12.220)	(296)	(116)	5.733
Wynik finansowy netto	21.923	(107.975)	32.381	2.749	(196)	(51.118)
Aktywa segmentu	10.007.934	4.786.540	5.736.086	231.153	160.059	20.921.772
w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków	9.551.091	4.784.290	139.749	23.129	4.019	14.502.278

Na dzień albo za rok zakończony 31 grudnia 2015

Pion korporacji i finansów publicznych	Pion detaliczny	Działalność skarbową i inwestycyjną	Działalność maklerska	pozostałe (nieulokowane w segmentach)	Grupa	
		<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>				
Zobowiązania segmentu.....	5.909.598	8.007.628	6.214.661	670.238	119.647	20.921.772
w tym zobowiązania wobec klientów oraz banków.....	5.905.464	8.008.320	1.672.926	531.080	66.777	16.184.567
Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne.....	7.043	8.314	925	3.497	51	19.830

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2015 r. pion korporacji i finansów publicznych wygenerował zysk brutto w wysokości 27,6 mln zł, segment działalności skarbowej i inwestycyjnej w wysokości 44,6 mln zł, a pion detaliczny odnotował stratę brutto w wysokości (-132) mln zł. Działalność, która nie została włączona do żadnego z tych segmentów, przyniosła stratę brutto w wysokości (-0,08) mln zł. W konsekwencji wynik finansowy brutto Grupy wyniósł (56,9) mln zł. W 2014 r. wynik finansowy brutto wynosił 81,5 mln zł. W 2015 r. obciążenie podatkowe wyniosło 5,7 mln zł wobec (-16,0) mln zł w 2014 r. W 2015 r. Grupa wykazała stratę netto w wysokości (51,1) mln zł wobec zysku 65,6 mln zł w 2014 r. Ze względu na powstanie straty bilansowej oraz w związku z wymaganiami określonymi w art. 142 Prawa Bankowego, Grupa przygotowała i realizuje program postępowania naprawczego.

W 2015 r. Grupa osiągnęła wynik na działalności bankowej w wysokości 485,9 mln zł, wobec 533,0 mln zł w 2014 r., co oznacza spadek o 8,8%. Do obniżenia wyniku przyczynił się słabszy wynik z tytułu odsetek na skutek spadku rynkowych stóp procentowych. Ponadto, odnotowano niższy wynik na działalności handlowej, wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych, przy poprawie wyniku z tytułu prowizji, wyniku z wymiany, na rachunkowości zabezpieczeń oraz przychodów z tytułu dywidend.

Wynik z tytułu odsetek

W 2015 r. pion detaliczny odpowiadał za 29,6% (w porównaniu z 33,6% w 2014 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy, natomiast pion korporacji i finansów publicznych odpowiadał za 60,6% (przy 48,7% w 2014 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy. Segment działalności skarbowej i inwestycyjnej odpowiadał za 8,1% (przy 15% w 2014 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy.

Wynik z tytułu odsetek był niższy o 9,7% w porównaniu do 2014 r. na skutek wyższego spadku przychodów odsetkowych (o 89,3 mln zł) niż kosztów odsetkowych (o 61,3 mln zł). Przychody z tytułu odsetek spadły o 10,9%. Spadek przychodów z tytułu odsetek dotyczył odsetek od kredytów i pożyczek – o 7,0%, od instrumentów finansowych – o 23,1% oraz od transakcji zabezpieczających – o 32,1%.

Wynik z tytułu opłat i prowizji

W 2015 r. pion detaliczny i pion korporacji i finansów publicznych osiągnęły wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości, odpowiednio, 25 mln zł i 49,7 mln zł, natomiast segment działalności skarbowej i inwestycyjnej osiągnął wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości (-0,15) mln zł. Operacje, które nie zostały zaliczone do powyższych segmentów, przyniosły wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości (-0,76) mln zł.

Na dzień albo za rok zakończony 31 grudnia 2014

Pion korporacji i finansów publicznych	Pion detaliczny	Działalność skarbową i inwestycyjną		Działalność maklerska	pozostałe (nieulokowane w segmentach)	Grupa
		<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>				
Wynik z tytułu odsetek	141.082	97.243	43.403	6.229	1.485	289.442
Przychody z tytułu odsetek	508.625	362.971	(62.588)	9.125	1.485	819.618
- sprzedaż klientom zewnętrznym.....	370.724	200.181	173.933	1.389	1	746.228
- sprzedaż innym segmentom.....	137.901	162.790	(236.521)	7.736	1.484	73.390
Koszty z tytułu odsetek.....	(367.543)	(265.728)	105.991	(2.896)	-	(530.176)
- sprzedaż klientom zewnętrznym.....	(103.576)	(133.297)	(218.509)	(1.404)	-	(456.786)
- sprzedaż innym segmentom.....	(263.967)	(132.431)	324.500	(1.492)	-	(73.390)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	50.881	26.386	(174)	26.800	(881)	103.012
Przychody z tytułu dywidend.....	-	-	4.474	67	-	4.541
Wynik na działalności handlowej (ze SWAP)	-	-	25.365	52.663	-	78.028
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń.....	-	-	(1.394)	-	-	(1.394)
Wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych.....	3.897	-	31.033	-	-	34.930
Wynik z pozycji wymiany	26.535	7.506	(9.955)	367	22	24.475
Wynik na działalności bankowej	222.395	131.135	92.752	86.126	626	533.034
Wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych.....	(1.620)	(2.052)	0	632	(3.040)	(6.080)
Wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek ..	(23.861)	(44.853)	512	-	-	(68.202)
Wynik na działalności finansowej.....	196.914	84.230	93.264	86.758	(2.414)	458.752
Koszty bezpośrednie	(40.770)	(56.688)	(7.460)	(49.028)	(1.081)	(155.027)
Wynik po kosztach bezpośrednich.....	156.144	27.542	85.804	37.730	(3.495)	303.725
Koszty pośrednie i usługi wzajemne.....	(60.403)	(76.036)	(11.566)	-	(3)	(148.008)
Wynik po kosztach bezpośrednich i pośrednich	95.741	(48.494)	74.238	37.730	(3.498)	155.717
Amortyzacja.....	(18.550)	(21.472)	(1.503)	(6.908)	(700)	(49.133)
Pozostałe koszty (podatki, BFG, KNF).....	(10.306)	(8.114)	(313)	(6.026)	(283)	(25.042)
Wynik finansowy brutto.....	66.885	(78.080)	72.422	24.796	(4.481)	81.542
Obciążenia podatkowe.....	(13.278)	14.545	(13.977)	(3.552)	287	(15.975)
Wynik finansowy netto.....	53.607	(63.535)	58.445	21.244	(4.194)	65.567
Aktywa segmentu.....	8.261.193	4.691.075	6.284.070	279.081	156.490	19.671.909
w tym kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków.....	7.796.197	4.690.863	265.393	83.918	13	12.836.384

Na dzień albo za rok zakończony 31 grudnia 2014

Pion korporacji i finansów publicznych	Pion detaliczny	Działalność skarbową i inwestycyjną	Działalność maklerska	pozostałe (nieulokowane w segmentach)	Grupa	
<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>						
Zobowiązania segmentu	5.551.985	6.666.312	6.820.197	549.231	84.184	19.671.909
w tym zobowiązania wobec klientów oraz banków	5.546.909	6.666.261	1.910.273	423.070	35.613	14.582.126
Nakłady na aktywa trwałe i wartości niematerialne	10.596	13.279	1.703	5.794	31.791	63.163

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2014 r. pion korporacji i finansów publicznych wygenerował zysk brutto w wysokości 66,9 mln zł, segment działalności skarbowej i inwestycyjnej w wysokości 72,4 mln zł, a pion detaliczny stratę w wysokości (78,1) mln zł. Działalność, która nie została włączona do żadnego z tych segmentów, przyniosła stratę brutto w wysokości 4,5 mln zł. W konsekwencji wynik finansowy brutto Grupy wyniósł 81,5 mln zł. W relacji do danych porównawczych za 2013 r., wynik był wyższy o 12,1%. Zysk netto Grupy wyniósł 65,6 mln zł w 2014 r. i był o 1,9% wyższy niż w 2013 roku.

Lepszy wynik brutto osiągnięto dzięki poprawie: wyniku z tytułu odsetek o 4,8%, wyniku na działalności handlowej o 14,1%, wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych o 74,5% oraz wyniku z pozycji wymiany o 17,3%. Wynik z tytułu prowizji obniżył się o 6,2%. Mniej korzystnie ukształtował się wynik z tytułu utraty wartości. Obciążenie podatkowe wyniosło (16,0) mln zł wobec (-8,4) mln zł w 2013 r. Różnica ta wynika m.in. z dokonanych przez Grupę odliczeń m.in. z tytułu nowych technologii w 2013 r. (wynik brutto za 2013 r. przed przekształceniem wynosił 74,7 mln zł).

W 2014 r. Grupa osiągnęła wynik na działalności bankowej w wysokości 533,0 mln zł, wobec 498,9 mln zł w 2013 r., co oznacza wzrost o 6,9%. Do poprawy wyniku przyczynił się lepszy wynik z tytułu odsetek, wynik na działalności handlowej, wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych oraz wynik z pozycji wymiany.

Wynik z tytułu odsetek

W 2014 r. pion detaliczny odpowiadał za 33,6% (w porównaniu z 34,4% w 2013 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy, natomiast pion korporacji i finansów publicznych odpowiadał za 48,7% (przy 44,2% w 2013 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy. Segment działalności skarbowej i inwestycyjnej odpowiadał za 15% (przy 18,4% w 2013 r.) wyniku z tytułu odsetek Grupy.

Wynik z tytułu odsetek był wyższy o 4,8% w porównaniu do poprzedniego roku, na skutek wyższego spadku kosztów odsetkowych niż przychodów odsetkowych. Przychody z tytułu odsetek i o podobnym charakterze spadły o 3,8%. Spadek przychodów z tytułu odsetek dotyczył odsetek od kredytów i pożyczek – o 3,3%, od instrumentów finansowych – o 3,9% oraz od transakcji zabezpieczających – o 35,9%.

Wynik z tytułu opłat i prowizji

W 2014 r. pion detaliczny i pion korporacji i finansów publicznych osiągnęły wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości, odpowiednio, 26,4 mln zł i 50,9 mln zł, natomiast segment działalności skarbowej i inwestycyjnej osiągnął wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości (0,2) mln zł. Operacje, które nie zostały zaliczone do powyższych segmentów, przyniosły wynik z tytułu opłat i prowizji w wysokości (0,9) mln zł.

Wynik Grupy z tytułu opłat i prowizji zmalał o 6,2%, tj. o (3,8) mln zł. Przychody ogółem Grupy z tytułu opłat i prowizji zmalały o 4,9%, głównie na skutek spadku przychodów z opłat związanych z obsługą rachunków klientów, innych operacji rozliczeniowych w obrocie krajowym i zagranicznym z zarządzaniem portfelem (15,7) mln zł. Natomiast koszty z tytułu opłat i prowizji zmalały o 0,5%. Największy wzrost kosztów o 1,3 mln zł miał miejsce w opłatach od rachunków bieżących oraz w przypadku opłat z działalności maklerskiej (o 0,9 mln zł), przy jednoczesnym spadku opłat z tytułu kart płatniczych o 23,2% oraz prowizji płaconych innym bankom w obrocie gotówkowym o 19,4%.

Płynność i zasoby kapitałowe

Ryzyko płynności jest w Banku rozumiane jako ryzyko utraty zdolności Banku do terminowego regulowania zobowiązań, do pozyskiwania funduszy na sfinansowanie nieoczekiwanego wycofania depozytów oraz zdolności do generowania przez Bank dodatniego salda przepływów gotówkowych. Proces monitorowania i aktywnego zarządzania ryzykiem płynności jest skoncentrowany w Banku.

Celem Banku w zakresie zarządzania płynnością jest zabezpieczenie płynności Banku oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Strategia Płynnościowa BOŚ S.A.

Strategia określa apetyt Banku na to ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem Strategii działania Banku. Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku pozostaje systematycznie budowana, zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów detalicznych (uzupełniona depozytami

klientów korporacyjnych oraz sektora publicznego) oraz wyemitowane obligacje długoterminowe i otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych; pozostałe niedopasowanie walutowe jest pokrywane transakcjami FX Swap). W 2015 i 2016 r. Bank kontynuował zapoczątkowany w 2014 roku wzrost udziału depozytów od klientów detalicznych w źródłach finansowania, wynikający z wdrażania normy nadzorczej LCR, przy jednoczesnym wykupie dłużnych papierów wartościowych Grupy.

Kapitał własny

Kapitały własne Grupy wzrosły o 313,3 mln zł, tj. o 21,3% do 1.781,9 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r., w porównaniu z 1.468,5 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r. Głównym czynnikiem wzrostu kapitałów własnych Grupy był wzrost pozycji kapitał zakładowy w związku z dokonaną w 2016 r. emisją Akcji Dopuszczanych. Bank w ostatnich trzech latach obrotowych nie wypłacał dywidendy.

Zobowiązania finansowe

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o wybranych zobowiązaniach finansowych Grupy na wskazane okresy.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		5	38
Zobowiązania wobec innych banków	115.764	216.409	354.086
Zobowiązania wobec klientów	17.123.578	15.968.163	14.228.040
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	829.735	2.318.189	2.594.781
Zobowiązania podporządkowane	601.373	599.961	566.435

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Przepływy pieniężne

W poniższej tabeli przedstawiono wybrane pozycje skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych za wskazane okresy.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>		
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej			
Zysk/strata brutto	(78.912)	(56.851)	81.542
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	1.656.013	251.681	(422.046)
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej			
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(269.661)	118.049	(14.252)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej			
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(1.218.064)	(376.509)	(80.175)
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych	168.288	(6.779)	(516.473)

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

Działalność operacyjna

Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej Grupy wyniosły w okresie zakończonym 31 grudnia 2016 r. 1.656,0 mln zł, co stanowi wzrost o 1.404,3 mln zł wobec dodatnich przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej w 2015 r. (na poziomie 251,7 mln zł). Na powyższą zmianę przepływów środków pieniężnych z działalności operacyjnej wpływ miała przede wszystkim zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz zmiana stanu zobowiązań wobec klientów.

Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej Grupy w 2015 r. wyniosły 251,7 mln zł, co stanowi wzrost o 673,7 mln zł wobec ujemnych przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej w 2014 r. Na powyższą zmianę przepływów środków pieniężnych z działalności operacyjnej wpływ miała przede wszystkim zmiana stanu zobowiązań wobec klientów.

Działalność inwestycyjna

W 2016 r. Grupa odnotowała ujemne przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej w wysokości 269,7 mln zł, w porównaniu do wpływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej odnotowanych w 2015 r. w wysokości 118,0 mln zł. Na powyższą zmianę przepływów środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej wpływ miała przede wszystkim wypływy na nabycie papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności w wysokości 357,4 mln zł oraz wydatki na nabycie rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 29,0 mln zł.

Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej Grupy w 2015 r. wyniosły 118 mln zł, co stanowi wzrost o 132,3 mln zł wobec ujemnych przepływów pieniężnych netto z działalności inwestycyjnej w 2014 r. Na powyższą zmianę przepływów środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej wpływ miała przede wszystkim zmiana pozycji: wykup papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności.

Działalność finansowa

Przepływy pieniężne z działalności finansowej Grupy w okresie zakończonym 31 grudnia 2016 r. były ujemne i wyniosły (1.218,1) mln zł., natomiast w analogicznym okresie 2015 r. przepływy pieniężne z działalności finansowej Grupy wynosiły (376,5) mln zł. Powyższa zmiana wynikała przede wszystkim z wydatków poniesionych w związku z wykupem obligacji emitowanych przez Bank.

Przepływy pieniężne z działalności finansowej Grupy w 2015 r. były ujemne i wyniosły (376,5) mln zł., natomiast w 2014 r. przepływy pieniężne z działalności finansowej Grupy wynosiły (80,2) mln zł. Powyższa zmiana wynikała przede wszystkim z niższych wpływów z obligacji emitowanych przez Bank.

Nakłady inwestycyjne

Historyczne nakłady inwestycyjne

W tabeli poniżej przedstawiono informacje dotyczące nakładów poniesionych na aktywa trwale i wartości niematerialne w okresie i na daty w niej wskazane.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(tys. PLN)	
		(zbadane)	
Nakłady na aktywa trwale i wartości niematerialne Grupy	49.074	19.830	63.163

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Wydatki inwestycyjne były realizowane na terytorium Polski. Grupa sfinansowała wydatki inwestycyjne przede wszystkim ze środków własnych.

Poniżej przedstawiono główne projekty rozwojowe, na które przeznaczone zostały nakłady za okres od 1 października do 31 grudnia 2016 r.:

- zakończono projekt IBAN ONLY mający na celu dostosowanie Banku do wymogów Rozporządzenia 260/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady UE ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009 (tzw. „Rozporządzenie SEPA”, „SEPA End Date”; „IBAN Only”). Przedmiotem projektu była modyfikacja poszczególnych modułów wchodzących w skład funkcjonującego w Banku systemu def3000 (CEB, REB, CBP, CB i CL) w zakresie funkcjonalności, na które wpływ mają wymogi Rozporządzenia SEPA. Bank zakupił od organizacji S.W.I.F.T. bazę zawierającą dane banków-uczestników SEPA, która pozwoli na automatyczne uzupełnienie kodów SWIFT tych banków na podstawie podanego przez klienta Banku numeru rachunku odbiorcy przelewu (spełnienie wymogu „IBAN Only”) – 731 tys. zł;
- zakończono wdrożenie modelu CRq oraz dostosowanie aplikacji FILAR i OZIND, odpowiedzialnych za wspieranie procesu pomiaru utraty wartości zgodnie z MSR 39, do zmian w metodyce i zaleceń KNF wystosowanych do Banku po kontroli AQR – 779 tys. zł;
- dostosowano systemy bankowe do nowych rozwiązań informatycznych wdrażanych przez KIR w celu zapewnienia ciągłości rozliczeń zleceń płatniczych w PLN i EUR realizowanych w Banku w systemach rozliczeniowych Elixir-OK i Euro Elixir-OK – 345 tys. zł.

Poniżej zostały przedstawione główne projekty rozwojowe na które przeznaczone zostały nakłady za okres od 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.:

- konsolidacja platformy Power IBM, która miała na celu zastąpienie wyeksploatowanych serwerów stanowiących trzon infrastruktury krytycznych systemów produkcyjnych Banku nowymi maszynami IBM Power8. Działanie to pozwoliło na obniżenie poziomu ryzyka awarii, zoptymalizowanie kosztów eksploatacji oraz zwiększenie wydajności serwerów i aplikacji na nich działających, kwota: 4.925 tys. zł;
- zakończono projekt polegający na wdrożeniu narzędzia informatycznego do pomiaru adekwatności kapitałowej (wymiana aplikacji Fermat) – 1.852 tys. zł;
- realizowano rozpoczęty w 2015 r. projekt wdrożenia nowych funkcjonalności w systemie Pivotal, którego celem było podniesienie efektywności procesów windykacyjnych – 527 tys. zł;
- realizowano rozpoczęty w 2015 r. projekt „project finance”, którego celem było wdrożenie metodyki oceny projektów inwestycyjnych przewidzianych do dofinansowania przez Bank w formie kredytu inwestycyjnego - 337 tys. zł. Konieczność wdrożenia w Banku nowej, dedykowanej metodyki oceny ryzyka finansowania projektów inwestycyjnych („project finance”) wraz z jej implementacją w narzędziu informatycznym (RatingKred) spowodowana jest m.in. faktem iż, finansowanie projektów inwestycyjnych, w szczególności w zakresie projektów proekologicznych, jest rosnącą działalnością Banku;
- kontynuowano projekt Elixir i EuroElixir, którego celem jest wdrożenie nowych rozwiązań informatycznych dostosowanych do wymogów KIR, które zapewnią obsługę zleceń (przychodzących i wychodzących) zgodnie z zasadami, regułami walidacji oraz strukturami określonymi przez KIR w specyfikacji technicznej - 403 tys. zł;
- Wdrożenie Projektu „500+” - rozwiązania umożliwiającego Klientom Banku, posiadającym dostęp do bankowości elektronicznej, złożenie wniosku w Programie Rodzina 500+ poprzez przekierowanie klienta do portalu PUE ZUS – 169 tys. zł.

Poniżej zostały przedstawione główne projekty rozwojowe na które przeznaczony zostały nakłady w 2015 r.:

- konsolidacja platformy Power IBM;
- wymiana aplikacji Fermat;
- projekt wdrożenia nowych funkcjonalności w systemie Pivotal;
- wdrożenie metodyki oceny projektów inwestycyjnych przewidzianych do dofinansowania przez Bank w formie kredytu inwestycyjnego;
- rozpoczęto projekt Elixir i EuroElixir;
- rozpoczęto wdrożenie Projektu „500+”.

Poniżej zostały przedstawione główne projekty rozwojowe na które przeznaczony zostały nakłady w 2014 r.:

- zrealizowano projekt centralizacji funkcji wsparcia odciażając oddziały od realizacji zadań, które nie są związane z działalnością typowo sprzedażową, tworząc centralną komórkę do realizacji większości przejmowanych zadań oraz optymalizując zatrudnienie w tym zakresie – 2.458 tys. zł;
- zrealizowano projekt IPS obejmujący zastąpienie systemu WWW nową platformą www.bossabank.pl pozwalającą na przekształcenie funkcji systemu WWW Banku z informacyjnej na pro-sprzedażową (sprzedaż lokat i funduszy inwestycyjnych) - 373 tys. zł.;
- zrealizowano projekt CEB+ obejmujący wdrożenie nowego serwisu bankowości internetowej dla klientów pionu korporacji i finansów publicznych w znacznym stopniu podnoszący jego funkcjonalność w tym w zakresie nowoczesnych rozwiązań typu B2B - 3.920 tys. zł.;
- zrealizowano projekt wdrożenia aplikacji umożliwiającej zwiększenie efektywności prowadzonych działań windykacyjnych w obszarze klienta detalicznego w wyniku którego podniesiono efektywność szeregu procesów windykacyjnych - 433 tys. zł.;
- zrealizowano projekt migracji kart kredytowych VISA do MasterCard i ich obsługi przez CA Trevica, - 212 tys. zł.

Największą część nakładów inwestycyjnych Grupy stanowiły (31,8 mln zł) nakłady związane z budową farmy wiatrowej przez spółkę pośrednio zależną Banku MS Wind.

Planowane nakłady inwestycyjne

Zarząd przewiduje, że nakłady inwestycyjne Grupy w 2017 r. wyniosą 35 mln zł. Inwestycje te będą realizowane w Polsce. W okresie trzech miesięcy zakończonych w dniu 31 marca 2017 r. Bank poniósł wydatki inwestycyjne na aktywa trwałe i wartości niematerialne w wysokości 2,4 mln zł w związku z kontynuacją projektów biznesowych.

Grupa zamierza sfinansować planowane nakłady inwestycyjne głównie ze środków własnych.

Na Datę Prospektu, Grupa nie podjęła wiążących zobowiązań dotyczących związanych z realizacją planowanych inwestycji, czy przejęcia nowych podmiotów lub nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa.

OPIS DZIAŁALNOŚCI BANKU

Informacje ogólne

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem uniwersalnym założonym w 1990 roku. Bank prowadzi działalność od 1991 roku.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest bankiem specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych i posiada pełną, uniwersalną ofertą produktową.

Misja Banku jest określona w następujący sposób: „Polski Bank łączący biznes i ekologię z korzyścią dla klientów”. Bank ma ambicje bycia postrzeganym jako instytucja nowoczesna z innowacyjną ofertą produktową, zapewniająca klientom wysoki standard obsługi, w szczególności dla osób ceniących styl życia „eko”.

Bank realizuje swoją misję w szczególności poprzez (i) świadczenie wyspecjalizowanych usług bankowych wspierających działania służące ochronie środowiska i gospodarki wodnej oraz (ii) świadczenie uniwersalnych usług bankowych na rzecz osób fizycznych, małych i średnich oraz dużych przedsiębiorstw, a także jednostek samorządu terytorialnego.

W toku prowadzonej działalności Bank rozszerzył zakres świadczonych usług o usługi spoza obszaru ochrony środowiska, kierując ofertę swoich produktów i usług również do klientów detalicznych, klientów korporacyjnych oraz jednostek sektora finansów publicznych.

Bank oferuje wiele produktów bankowych związanych z różnymi działami prowadzonej przez siebie działalności: produkty rozliczeniowe, depozytowe, kredytowe, w tym kredyty proekologiczne, produkty skarbowe, faktoring oraz produkty z obszaru finansowania handlu. Bank wyróżnia się na rynku ofertą produktów wspierających finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Od 2004 roku w ofercie Banku dla klientów indywidualnych znajduje się bankowość internetowa. W 2006 roku podobna usługa została uruchomiona dla klientów instytucjonalnych.

Bank odgrywa wiodącą rolę w polskim systemie finansowania przedsięwzięć proekologicznych oraz prowadzi ścisłą współpracę w zakresie redystrybucji środków przekazywanych przez fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Bank jest wiodącym polskim bankiem pod względem finansowania, na warunkach preferencyjnych i komercyjnych, projektów proekologicznych w Polsce – w latach 2013-2015 wartość sprzedaży kredytów proekologicznych Banku stanowiła średnio 13,8% wartości nakładów kierowanych na ochronę środowiska w Polsce (źródło Bank, GUS).

Począwszy od 1997 roku, akcje Banku są notowane na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank świadczył usługi dla 257,1 tys. klientów, w tym 5,8 tys. klientów pionu korporacji i finansów publicznych. Na 31 grudnia 2016 r. DM BOŚ prowadził 90,2 tys. rachunków inwestycyjnych.

Aktywa Grupy razem na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiły 20.829 mln PLN. Za okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2016 r. Grupa odnotowała stratę w wysokości 60,1 mln PLN. Kapitał własny Grupy na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniósł 1.782 mln PLN w porównaniu do 1.469 mln PLN na dzień 31 grudnia 2015 r.

Na koniec 2016 r. działalność operacyjną prowadziło łącznie 85 Oddziałów. Obsługa klientów korporacyjnych była prowadzona w 11 Centrach Korporacyjnych. W DM BOŚ funkcjonowało 13 placówek według stanu na 31 grudnia 2016 r.

Pozycja i przewagi konkurencyjne

W opinii Zarządu następujące przewagi konkurencyjne umożliwią Bankowi rozwój działalności oraz osiągnięcie zamierzonych celów strategicznych:

- przewagi konkurencyjne Banku w kontekście rynku finansowania przedsięwzięć proekologicznych;
- doświadczenie w zakresie finansowania i obsługi projektów inwestycyjnych związanych z ochroną środowiska;
- wzmacniająca rynkową pozycję Banku synergia wynikająca ze współpracy z Akcjonariuszem Większościowym oraz Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych;
- wizerunek Banku kojarzony z ochroną środowiska, wspierany bogatą ofertą produktów proekologicznych.

- przewagi konkurencyjne Banku w kontekście pozostałych rynków;
- wiedza i doświadczenie w finansowaniu segmentu finansów publicznych;
- dom maklerski obecny na rynku finansowym od wielu lat;
- współpraca z europejskimi instytucjami finansowymi.

Doświadczenie w zakresie finansowania i obsługi projektów inwestycyjnych związanych z ochroną środowiska

Ze względu na charakter prowadzonej działalności oraz finansowych projektów, Bank posiada szczególne w skali polskiego sektora bankowego kompetencje i doświadczenie w zakresie oceny i finansowania projektów inwestycyjnych związanych z ochroną środowiska. Dzięki temu Bank umacnia wiodącą pozycję na rynku finansowania ekologii w Polsce. Od rozpoczęcia swojej działalności operacyjnej (tj. począwszy od 1991 roku) aż do końca 2016 roku Bank udzielił kredytów proekologicznych w łącznej kwocie około 17,5 mld PLN. Wartość zrealizowanych inwestycji wyniosła 47 mld PLN. Zadłużenie klientów Banku z tytułu kredytów proekologicznych na koniec 2016 r. osiągnęło wartość kapitału 5 mld PLN.

Bank oferuje produkty służące finansowaniu projektów ekologicznych, skierowane do wszystkich segmentów klienta, współpracując w tym obszarze także z europejskimi instytucjami finansowymi.

Poprzez działalność grupy ekspertów do spraw finansowania ekologii umiejscowionych przy Centrach Korporacyjnych i wybranych Oddziałach oraz dedykowanej komórki organizacyjnej Centrali właściwej w sprawach finansowania projektów ekologicznych Bank oferuje przedsiębiorcom, jednostkom samorządu terytorialnego, spółkom komunalnym i klientom detalicznym konsultacje w zakresie inwestycji w ochronę środowiska, które dotyczą zagadnień finansowych – w zakresie dostępnych źródeł preferencyjnego finansowania i sposobu ich łączenia oraz prawnych – w zakresie wymagań formalnoprawnych umożliwiających prawidłowe przeprowadzenie procesu inwestycyjnego, a także skorzystanie z krajowych i zagranicznych zachęt wspierających inwestycje proekologiczne.

Wzmacniająca rynkową pozycję Banku synergia wynikająca ze współpracy z Akcjonariuszem Większościowym

NFOŚiGW posiada akcje reprezentujące 52,41% kapitału i ogólnej liczby głosów w Banku. Wspólnie z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), NFOŚiGW jest filarem polskiego systemu finansowania projektów wspierających ochronę środowiska. W ciągu ostatnich 20 lat NFOŚiGW odegrał istotną rolę w poprawie stanu środowiska w Polsce oraz we wzroście inwestycji w infrastrukturę służącą ludziom i środowisku. Suma aktywów Banku związanych ze współpracą z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW na koniec 2016 roku osiągnęła wartość 470 mln PLN. Wartość ta obejmowała kredyty z dopłatami, kredyty na projekty współfinansowane oraz kredyty ze środków powierzonych. W ostatnich latach Bank obsługiwał programy NFOŚiGW dotyczące dopłat dla inwestorów realizujących określone przedsięwzięcia proekologiczne. Programy NFOŚiGW skierowane były do:

- klientów indywidualnych – dopłaty do domów energooszczędnych oraz do mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii (wraz z niskoprocentowanym kredytem preferencyjnym) w ramach Programu Prosument;
- małych i średnich przedsiębiorców realizujących przedsięwzięcia efektywności energetycznej.

Na Datę Prospektu Bank prowadzi rozmowy z NFOŚiGW w celu utworzenia nowej oferty kredytów preferencyjnych. Na Datę Prospektu Bank prowadzi również rozmowy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu rozszerzenia dotychczasowej współpracy. W ostatnich latach Bank udzielał kredytów z dopłatami wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej do kapitału lub odsetek od kredytu a także kredytów ze środków powierzonych przez fundusze.

Wizerunek Banku kojarzony z ochroną środowiska, wspierany bogatą ofertą produktów proekologicznych

Proekologiczny wizerunek, wspierany bogatą ofertą produktów proekologicznych, od lat stanowi wyróżnik Banku na rynku. Oferta kredytów proekologicznych obejmuje kredyty preferencyjne udzielane dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, przeznaczone na określone zadania generujące efekty ekologiczne. Bank oferuje także kredyty proekologiczne o oprocentowaniu rynkowym, które w konstrukcji odnoszą się do specyfiki przedsięwzięć proekologicznych, takich jak efektywność energetyczna czy wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Odzwierciedlenie misji proekologicznej w kluczowych elementach modelu biznesowego oraz operacyjnego umożliwia Bankowi pozyskiwanie klientów poszukujących rozwiązań finansowych dostosowanych do specyfiki inwestycji proekologicznych oraz klientów o wrażliwości ekologicznej.

Bank podejmuje szereg działań będących wyrazem zaangażowania w problematykę społeczną, a przede wszystkim w ochronę środowiska. W ramach programu „BOŚ bankiem przyjaznym klimatowi” zrealizowanego przez Bank w latach 2008-2009, Bank jako pierwsza instytucja finansowa w Polsce we współpracy z Instytutem na rzecz Ekorozwoju obliczył wielkość emisji gazów cieplarnianych wynikającą z działalności operacyjnej Banku, a następnie przygotował plan jej kompensacji poprzez akcję sadzenia drzew. Sadząc las (w dwóch etapach łącznie ponad 11 ha) Bank zrekompensował z nadwyżką emisję dwutlenku węgla.

W 2011 roku Centrala Banku uzyskała Certyfikat Zielonego Biura, przyznany przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska w ramach Programu Czysty Biznes. W ramach tej inicjatywy Bank podjął szereg działań zmierzających do racjonalnego gospodarowania energią, wodą, odpadami i materiałami. Troska o środowisko naturalne znalazła formalny wyraz we wprowadzonej w 2011 r. „*Polityce środowiskowej*”. W 2013 r. Bank przeniósł siedzibę Centrali do budynku o wysokiej klasie energoefektywności, potwierdzonej certyfikatem BREEAM. Od 1999 r. Bank publikuje raporty ekologiczne. Bank wspiera również działalność Fundacji Banku Ochrony Środowiska (patrz również rozdział „*Ogólne informacje o Banku – Fundacja Banku Ochrony Środowiska*”).

Wiedza i doświadczenie w finansowaniu segmentu finansów publicznych

Bank posiada kompetencje w zakresie finansowania jednostek samorządu terytorialnego oraz spółek komunalnych, które przekładają się na wzmocnienie jego pozycji na tym rynku (Bank szacuje swój udział w rynku kredytów dla instytucji samorządowych na koniec 2016 r. na poziomie 4,2%). Pozycja Banku wzmocniana jest poprzez utrzymywanie wieloletnich, dobrych relacji z klientami w tym segmencie. W rezultacie, w 2016 roku segment ten dostarczył Bankowi 11% przychodów odsetkowych z tytułu kredytów i pożyczek.

Klienci segmentu finansów publicznych mają możliwość skorzystania z linii kredytowych ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Banku Rozwoju Rady Europy, KfW Bankengruppe oraz Nordyckiego Banku Inwestycyjnego (Nordic Investment Bank), których celem jest finansowanie długoterminowych przedsięwzięć infrastrukturalnych i z zakresu ochrony środowiska.

Dom maklerski obecny na rynku od wielu lat

DM BOŚ należy do grupy kapitałowej Banku, który jest jego jedynym akcjonariuszem. DM BOŚ, jest jednym z najdłuższych działających domów maklerskich, działa na polskim rynku kapitałowym od 1995 roku.

DM BOŚ jest również aktywnym podmiotem na rynku ofert publicznych. W 2015 roku wprowadził największą liczbę spółek na rynek regulowany GPW.

DM BOŚ działa na Towarowej Giełdzie Energii, będąc jednym z najaktywniejszych domów maklerskich zarówno na rynku energii elektrycznej jak i gazu. Prowadzi także działalność na rynku pozagiełdowym poprzez platformę bossafx. DM BOŚ posiada internetową platformę do inwestowania w fundusze – bossafund. Ponadto umożliwia swoim klientom inwestowanie na rynkach zagranicznych.

DM BOŚ jest wiodącym podmiotem, oferującym rachunki z obszaru zabezpieczenia emerytalnego IKE i IKZE.

DM BOŚ wspiera inwestorów licznymi szkoleniami, analizami, rekomendacjami oraz komentarzami ekspertów.

DM BOŚ był wielokrotnie doceniany i nagradzany za swoją aktywność w wielu obszarach działalności. Wybrane nagrody i wyróżnienia uzyskane w 2016 i 2015 roku przez DM BOŚ:

- Nagroda specjalna GPW i tytuł Brokera Roku 2015;
- Nagroda GPW za największą liczbę spółek wprowadzonych na Główny Rynek akcji, w tym największą liczbę spółek, które przeszły z rynku NewConnect;
- Nagroda GPW na rynku NewConnect za najwyższy udział w obrotach sesyjnych akcjami na rynku NewConnect (bez transakcji animatora);
- Nagroda GPW dla dystrybutorów informacji za największy wzrost liczby abonentów na dane z Towarowej Giełdy Energii;
- Nagroda „Byk i Niedźwiedź” Gazety Parkiet – BossaFX najlepszą platformą foreksową;
- Statuetka Platynowy Megawat – nagroda przyznana przez Towarową Giełdę Energii za największą aktywność na rynkach gazu wśród domów maklerskich;
- Order Finansowy miesięcznika Home&Market dla aplikacji bossaMoblie+ na tablety – w kategorii Produkt Inwestycyjny;

- Finansowa Marka Roku za utrzymywanie od lat pozycji lidera na rynku inwestycyjnym i wdrażanie innowacyjnych produktów ułatwiających inwestowanie;
- Nagroda FxCuffs w kategorii Polski Broker Forex Roku, będąca pierwszą w Polsce niezależną nagrodą rynku walutowego Forex;
- Wyróżnienie „Platynowy Megawat” przyznany przez Towarową Giełdę Energii za największą liczbę klientów pozyskanych na rynku energii elektrycznej;
- Firma Przyjazna Klientowi – wyróżnienie przyznane przez Fundację Obserwatorium Zarządzania na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród Klientów DM BOŚ.

Współpraca z europejskimi instytucjami finansowymi

Bank współpracuje z wieloma europejskimi instytucjami finansowymi, między innymi z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, Bankiem Rozwoju Rady Europy i rządowym niemieckim KfW Bankengruppe. Współpraca ta koncentruje się na pozyskiwaniu środków finansowych, które mogą być przeznaczone na finansowanie długoterminowych projektów inwestycyjnych, w tym proekologicznych. Kredyty te skierowane są do jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw komunalnych. Ponadto, ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Bank finansuje projekty sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz tzw. MidCap'ów tj. przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 3 tys. pracowników.

Udział we współfinansowaniu inwestycji realizowanych z funduszy UE stanowi ważną część działalności Banku. Linie kredytowe banków zagranicznych stanowią ważną ofertę uzupełniającą dla dotacji unijnych, umożliwiając finansowanie kosztów projektu nieobjętych dofinansowaniem.

Strategia

Nadrzędne cele strategiczne Banku zostały określone przez Zarząd w następujący sposób:

- Osiągnięcie rentowności Banku powyżej średniej rynkowej; oraz
- Pełnienie przez Bank funkcji sprawnego kanału transmisji środków przeznaczonych na inwestycje w ochronę środowiska i zrównoważony rozwój w Polsce

Założenia ujęte w Strategii obejmują osiągnięcie w horyzoncie 2020 r. następujących celów biznesowych (poniższe wartości zostały przedstawione bez uwzględnienia podatku bankowego – zobacz również „Regulacje sektora bankowego w Polsce – Podatek od niektórych instytucji finansowych”):

- wskaźnik rentowności aktywów (ROA) na poziomie ok. 0,7%;
- wskaźnik rentowności kapitałów własnych (ROE) na poziomie powyżej 7%; oraz
- wskaźnika kosztów do przychodów netto z działalności operacyjnej (C/I) na poziomie ok. 51%.

Osiągnięcie określonych powyżej nadrzędnych celów strategicznych odbędzie się poprzez realizację założonych kierunków strategicznych bazujących na przewagach konkurencyjnych Banku. Przyjęte kierunki strategiczne Banku są następujące:

- Budowa efektywnej i nowoczesnej bankowości detalicznej
- Wzrost rentowności i efektywności bankowości korporacyjnej
- Aktywne, efektywne wsparcie klientów zewnętrznych i wewnętrznych adekwatnie do potrzeb
- Budowanie kultury wysokich wyników i jakości, opartej o wartości Banku

Istotny wpływ na realizację przyjętej przez Bank strategii rozwoju może mieć realizowany przez Bank program naprawczy – zobacz również „Czynniki ryzyka – Czynniki ryzyka dotyczące działalności Banku – Ryzyko związane z realizowanym przez Bank postępowaniem naprawczym”.

Budowa efektywnej i nowoczesnej bankowości detalicznej

Bank stawia sobie za cel bycie elementem grupy finansowej charakteryzującej się spójnym wizerunkiem zewnętrznym i wewnętrznym, jak również profesjonalizmem i odpowiedzialnością za świat finansów klientów, z którymi utrzymuje trwałe relacje dzięki pracownikom właściwie odczytującym i skutecznie zaspokajającym ich potrzeby. Bank zamierza być podmiotem aktywnym w społecznościach lokalnych i ogólnokrajowych, prowadzącym działania edukacyjne promujące wiedzę o ochronie środowiska i postawy proekologiczne. Zgodnie z założeniami Strategii rozwijana będzie kompleksowa oferta bankowości detalicznej, z pełnym

wyborem podstawowych produktów finansowych. Szczególny akcent został położony na produkty typu *consumer finance* oraz produkty oszczędnościowo – inwestycyjne. Oferta będzie udostępniana klientom za pośrednictwem nowoczesnych systemów teleinformatycznych, bankowości mobilnej, sieci oddziałów i doradców zewnętrznych i kierowana przede wszystkim dla klienta zamożnego, wymagającego, aktywnego oraz zainteresowanego ekologią.

Wzrost rentowności i efektywności bankowości korporacyjnej

Bank chce być postrzegany jako element grupy finansowej całościowo zaspokajającej potrzeby finansowe klientów, sprawny procesowo, przewidywalny, elastycznie dostosowujący się do indywidualnych potrzeb klienta. Bank będzie koncentrował się przede wszystkim na ofercie dla małych i średnich firm wymagających wsparcia w zakresie finansowania i realizacji inwestycji oraz operacyjnej działalności biznesowej, stawiających na innowacje, w szczególności w zakresie ochrony środowiska, CleanTech oraz efektywności energetycznej. Nowymi kierunkami będzie oferta produktowa skierowana do firm z sektora leśnego oraz rolnego, z wykorzystaniem synergii ze współpracy w ramach grupy kapitałowej Banku oraz z akcjonariuszami. Bank będzie rozwijał kompleksową obsługę w postaci „szytego na miarę” finansowania, bazującą na wiedzy eksperckiej i szybkim procesie kredytowym.

Aktywne, efektywne wsparcie klientów zewnętrznych i wewnętrznych adekwatnie do potrzeb

Bank skupia działania ukierunkowane m.in. na efektywny obieg informacji, usprawnione procesy pod kątem automatyzacji, spójności i ciągłości, wysoki poziom efektywności kosztowej, jak również utrzymanie wysokiej dostępności systemów powyżej standardów rynkowych.

Budowanie kultury wysokich wyników i jakości, opartej o wartości Banku

Powyższy kierunek strategiczny związany jest z rozwojem kapitału ludzkiego i organizacyjnego, świadczeniem wysokiej jakości obsługi oraz systemowym doskonaleniem procesów. Ponadto prowadzone są działania ukierunkowane na budowę wizerunku Banku jako nowoczesnej i przyjaznej instytucji finansowej, a także wiarygodnej marki pracodawcy oferującego dogodne warunki pracy dla pracowników reprezentujących spójne z Bankiem wartości.

Historia

Bank został założony w 1990 roku (akt założycielski z dnia 28 września 1990 r.), a rozpoczął działalność w 1991 roku, na podstawie umowy o zawiązaniu spółki pod nazwą Bank Ochrony Środowiska Spółka Akcyjna z dnia 28 września 1990 r. oraz decyzji Nr 42 wydanej w dniu 15 września 1990 r. przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego. W 1991 roku rozpoczęły działalność pierwsze oddziały Banku w Częstochowie, Wrocławiu i Bydgoszczy.

W dniu 6 kwietnia 1994 r. utworzono Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A. – jednoosobową spółkę zależną Banku. DM BOŚ uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej w dniu 18 sierpnia 1994 r.

W 1996 roku akcje Banku (serie A-L) zostały dopuszczone do publicznego obrotu, a pierwsze notowanie akcji Banku na GPW miało miejsce w dniu 3 lutego 1997 r.

W dniu 12 sierpnia 2009 r. DM BOŚ założył spółkę BOŚ Eko Profit S.A., która pełni rolę spółki inwestycyjnej uzupełniającej ofertę Banku o (i) inwestycje kapitałowe; (ii) doradztwo biznesowe; (iii) organizowanie finansowania oraz (iv) zarządzanie procesami inwestycyjnymi, począwszy od strukturyzacji transakcji po realizację inwestycji, ze szczególnym zaangażowaniem w projekty służące ochronie środowiska, w tym odnawialne źródła energii.

W 2011 roku zarejestrowana w Szwecji spółka celowa Banku (Środowisko Finance AB) przeprowadziła emisję euroobligacji na łączną kwotę 250 mln EUR. Obligacje wyemitowane przez Środowisko Finance AB zostały dopuszczone do obrotu na giełdzie papierów wartościowych w Luksemburgu.

W dniu 15 czerwca 2012 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego Banku w związku z emisją przez Bank 6.500.000 akcji zwykłych na okaziciela serii P o wartości nominalnej 10,00 zł każda.

W 2013 r. Bank przeprowadził piętnaście emisji obligacji krótkoterminowych o łącznej wartości 682,5 mln zł oraz wyemitował obligacje długoterminowe serii J, K i L, M1, N1, N2 i O1 o łącznej wartości 1050 mln zł.

W 2014 r. miało miejsce 11 emisji obligacji krótkoterminowych serii na łączną kwotę 785 mln zł oraz dwie emisje obligacji podporządkowanych na łączną kwotę 233 mln zł.

W 2015 r. Bank przeprowadził: pięć emisji obligacji krótkoterminowych na łączną kwotę 279 mln zł, trzy emisje obligacji długoterminowych na łączną kwotę 236 mln zł oraz jedną emisję obligacji podporządkowanych na kwotę 32,5 mln zł.

W dniu 9 maja 2016 r. Bank dokonał zwrotu kaucji z odsetkami w kwocie 264.992.397,26 EUR. Środowisko Finance AB środki pozyskane w drodze emisji euroobligacji w wysokości 250 000 000 EUR złożyła na rachunku Banku jako zabezpieczenie roszczeń z gwarancji wykonania zobowiązań Środowisko Finance AB z tytułu emisji euroobligacji. Środki z kaucji posłużyły do spłaty zobowiązań Środowisko Finance z tytułu emisji euroobligacji w dniu 11 maja 2011 r.

W dniu 12 lipca 2016 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Warszawie zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego Banku o kwotę 400 mln zł w drodze emisji Akcji Dopuszczanych.

Działalność operacyjna

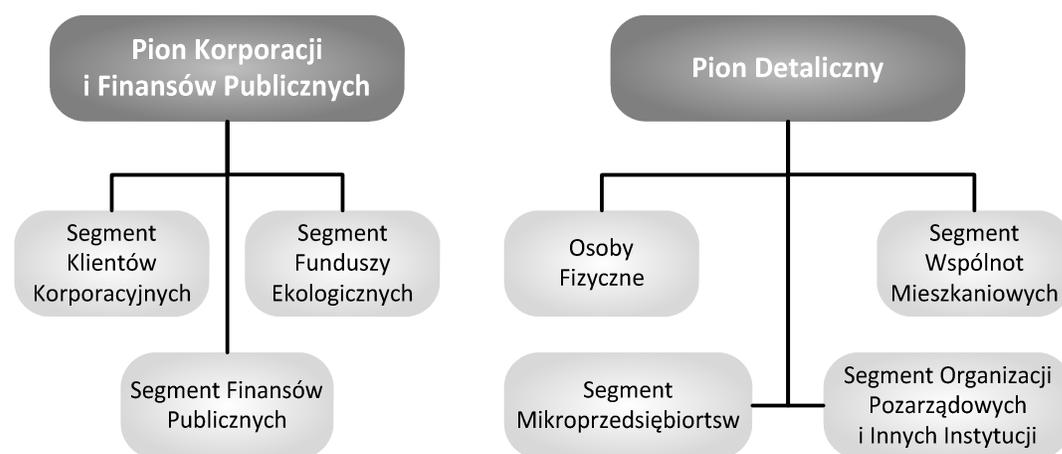
Wstęp

Na Datę Prospektu Bank wyodrębnia następujące piony biznesowe:

- Pion Korporacji i Finansów Publicznych oraz
- Pion Detaliczny.

W ramach Pionu Korporacji i Finansów Publicznych Bank dodatkowo wyodrębnia podstawowe segmenty: (i) klientów korporacyjnych, (ii) klientów segmentu finansów publicznych i (iii) klientów funduszy ekologicznych.

W ramach Pionu Detalicznego Bank wyodrębnia osoby fizyczne oraz segment mikroprzedsiębiorstw, segment wspólnot mieszkaniowych i segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych (NGO).

Bank posiada w swojej ofercie produkty (depozytowe, kredytowe, rozliczeniowe) oferowane wszystkim grupom klientów, jak również produkty skierowane bezpośrednio do wybranych grup klientów Banku.

Liczba obsługiwanych klientów, rachunków, kart płatniczych i placówek

Na 31 grudnia 2016 r. działalność operacyjną prowadziło łącznie 85 Oddziałów. Obsługa klientów korporacyjnych była prowadzona w 11 Centrach Korporacyjnych.

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys.)		
Liczba klientów	257,1	251,4	238,8
Liczba klientów detalicznych.....	251,3	245,6	232,2
Liczba klientów pionu korporacji i finansów publicznych.....	5,8	5,8	6,6

	Za rok zakończony 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys.)		
Liczba klientów korzystających z kanałów elektronicznych.....	133,2	124,0	119,3
Liczba rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych*	264,3	254,7	225,9
Karty płatnicze i kredytowe razem.....	101,5	100,8	105,1
Liczba placówek (w szt.)	85	93	95

Źródło: Bank

* łącznie z rachunkami oszczędnościowymi

Oferta proekologiczna i współpraca z funduszami ochrony środowiska

Oferta proekologiczna obejmuje produkty własne oraz kredyty udzielane we współpracy z donatorami. Oferta jest zróżnicowana i dostosowana do potrzeb wszystkich rodzajów podmiotów. Produkty Banku są skierowane do klientów korporacyjnych, segmentu finansów publicznych oraz klientów detalicznych. Kredyty te służą finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych oraz promowaniu rozwiązań przyjaznych środowisku. Bank rozwija działalność między innymi w zakresie finansowania odnawialnych źródeł energii i poprawy efektywności energetycznej.

Kredyty proekologiczne

Bank rozwija działalność na rynku finansowania projektów proekologicznych powiększając, zgodnie ze Strategią, udział w portfelu kredytowym kredytów udzielonych na działania służące ochronie środowiska oraz wspierające zrównoważony rozwój.

Saldo kredytów proekologicznych na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiło 5,01 mld zł, co stanowiło 34,5% salda kredytów ogółem (wg wartości kapitału) w Banku.

Kwota zawartych umów kredytów proekologicznych w latach 2014-2016 wynosiła odpowiednio 1.941,2 , 2.441,8 mln zł i 1.057,5 mln zł. W zdecydowanej większości (92,2% kwoty) nowe kredyty proekologiczne skierowane były do klientów korporacyjnych. Kredyty te przeznaczone były głównie na inwestycje w obszarze ochrony atmosfery, w tym na realizację przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego budownictwa i efektywności energetycznej.

Stan depozytów funduszy ekologicznych na koniec 2016 r. wyniósł 0,2 mln zł wobec 319,8 mln zł na koniec 2014 r., co było związane ze zmianą przepisów o finansach publicznych, rozszerzającą obowiązek lokowania wolnych środków, w formie depozytu u Ministra Finansów, na rachunkach prowadzonych w Banku Gospodarstwa Krajowego. Utrzymywane w Banku depozyty funduszy ekologicznych utrzymywane są na rachunkach rozliczeniowych i technicznych.

Pion Korporacji i Finansów Publicznych

W roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r.:

- wynik finansowy brutto pionu korporacji i finansów publicznych wyniósł (38) mln PLN, wobec (79) mln zł wyniku finansowego brutto Banku za ten okres.

Na dzień 31 grudnia 2016 r.:

- aktywa pionu korporacji i finansów publicznych w kwocie 9.716,7mln PLN stanowiły 46,6% aktywów Banku na tę datę;
- zobowiązania pionu korporacji i finansów publicznych w kwocie 4.804,7 mln PLN stanowiły 23 % zobowiązań i kapitału własnego razem Banku na tę datę.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. na rachunkach bieżących/rozliczeniowych i lokatach terminowych prowadzonych przez Bank na rzecz klientów korporacyjnych zdeponowano łącznie 4.094 mln PLN (w tym 1.850 mln PLN na rachunkach bieżących/rozliczeniowych). Wartość środków klientów korporacyjnych ulokowanych na rachunkach bieżących/rozliczeniowych i lokatach terminowych prowadzonych przez Bank stanowiła 24% łącznej kwoty zobowiązań wobec klientów.

W 2016 r. Bank udzielił kredytów i pożyczek (nowa sprzedaż) na kwotę 2.436,8 mln zł, tj. o 47,7% mniej niż w 2015 r. (bez kredytów w rachunku bieżącym; wg wartości kapitału w momencie udzielania kredytu). Najwięcej kredytów w 2016 r. udzielono klientom segmentu korporacyjnego (2.201,8 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2016 r. kredyty udzielone klientom korporacyjnym w kwocie 7.496,7 mln PLN stanowiły 54% łącznej kwoty kredytów i pożyczek na tę datę (na dzień 31 grudnia 2015 r. kredyty udzielone klientom korporacyjnym brutto w kwocie 7.377 mln PLN stanowiły 51% łącznej kwoty brutto kredytów i pożyczek na tę datę).

Na dzień 31 grudnia 2016 r. kredyty udzielone klientom segmentu finansów publicznych w kwocie 1.857 mln PLN stanowiły 13% łącznej kwoty kredytów i pożyczek na tę datę (na dzień 31 grudnia 2015 r. kredyty udzielone klientom segmentu finansów publicznych brutto w kwocie 2.178 mln PLN stanowiły 15% łącznej kwoty brutto kredytów i pożyczek na tę datę).

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank świadczył usługi na rzecz 5,8 tys. klientów pionu korporacji i finansów publicznych.

Segment klientów korporacyjnych

Segment klientów korporacyjnych obejmuje przedsiębiorstwa, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stosujące zasady rachunkowości określone przepisami ustawy o rachunkowości oraz spółdzielnie mieszkaniowe. Bank wyróżnia podsegment dużych przedsiębiorstw, średnich przedsiębiorstw oraz podsegment małych przedsiębiorstw. Głównymi kryteriami klasyfikacji klientów do tych podsegmentów są: (i) wielkość rocznych przychodów netto ze sprzedaży oraz (ii) stosowanie zasad rachunkowości określonych przepisami ustawy o rachunkowości.

Podsegment dużych przedsiębiorstw obejmuje klientów spełniających następujące kryteria: (i) wielkość przychodów netto ze sprzedaży na koniec ostatniego roku obrotowego (w przypadku spółek celowych – SPV – planowane docelowe przychody netto) w wysokości co najmniej 200 mln PLN oraz (ii) stosowanie zasad rachunkowości określonych przepisami ustawy o rachunkowości.

Do podsegmentu średnich przedsiębiorstw kwalifikowani są klienci spełniający następujące kryteria: (i) wielkość przychodów netto ze sprzedaży na koniec ostatniego roku obrotowego (w przypadku spółek celowych – SPV – planowane docelowe przychody netto) kształtujące się w przedziale 30 – 200 mln PLN oraz (ii) stosowanie zasad rachunkowości określonych przepisami ustawy o rachunkowości.

Do podsegmentu małych przedsiębiorstw kwalifikowani są klienci spełniający następujące kryteria: (i) wielkość przychodów netto ze sprzedaży na koniec ostatniego roku obrotowego (w przypadku spółek celowych – SPV – planowane docelowe przychody netto) poniżej 30 mln PLN oraz (ii) stosowanie zasad rachunkowości określonych przepisami ustawy o rachunkowości.

Produkty oferowane klientom korporacyjnym

Oferta Banku kierowana do klientów korporacyjnych obejmuje: produkty rozliczeniowe, produkty kredytowe, faktoring, operacje dokumentowe i gwarancje oraz produkty w zakresie zarządzania ryzykiem finansowym.

Bank oferuje produkty bankowości transakcyjnej mające na celu ułatwienie efektywnego zarządzania przepływami pieniężnymi i płynnością klientów.

(a) Produkty transakcyjne

Produkty rozliczeniowe obejmują następujące kategorie:

- rachunki, w tym rachunki bieżące i pomocnicze w PLN raz w walutach wymiennalnych: USD, EUR, GBP, CHF, SEK, HUF, RUB, DKK oraz CZK;
- płatności krajowe i zagraniczne;
- płatności masowe, tj. usługa masowych płatności przychodzących, dedykowana podmiotom posiadającym masowych odbiorców produktów i usług, dużą liczbę jednostek terenowych bądź dużą liczbę wpłat gotówkowych;
- wpłaty i wypłaty gotówkowe, w tym w formie zamkniętej;
- karty płatnicze (Visa Business i MasterCard Business Debit);
- lokaty terminowe w złotych i walutach obcych i lokaty overnight;
- usługi bankowości elektronicznej;
- produkty zabezpieczające realizację transakcji handlowych takie jak rachunki zastrzeżone oraz powiernicze.

W grudniu 2015 r. Bank przystąpił do nowego modelu rozrachunku IRGIT w roli Banku Płatnika Członka Izby, dołączając tym samym do instytucji wspierających rozliczenia finansowe transakcji zawieranych na Towarowej Giełdzie Energii (TGE) w ramach Modelu Rozrachunku stosowanego przez Izbę Rozliczeniową Giełd Towarowych (IRGiT). Przystąpienie przez Bank do Modelu Rozrachunku IRGiT, zapewnia nową jakość w obsłudze rozliczeń pieniężnych dla kontraktów giełdowych Klientów Banku oraz stanowi istotny krok w rozwoju oferty rozliczeniowej Banku skierowanej do klientów korporacyjnych. Bank jest na Datę Prospektu jedną z 10 instytucji, które świadczą usługi w ramach obowiązującego systemu rozliczeń IRGiT.

(b) Produkty kredytowe

Bank oferuje kredyty odnawialne w rachunku bieżącym, kredyty obrotowe w rachunku kredytowym, linie wielocelowe i gwarancyjne, pożyczki hipoteczne oraz kredyty inwestycyjne, w tym kredyty proekologiczne przeznaczone m.in. na finansowanie odnawialnych źródeł energii.

Bank oferuje również kredyty pomostowe lub uzupełniające na projekty współfinansowane funduszami europejskimi oraz kredyty z linii kredytowych udostępnionych Bankowi przez europejskie instytucje finansowe (KfW Bankengruppe, Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Rozwoju Rady Europy).

(c) Pozostałe produkty

W ramach pozostałych kategorii produktów dedykowanych klientom korporacyjnym, oferta Banku obejmuje następujące produkty:

- faktoring – oparty na nowoczesnej platformie informatycznej „BOŚFaktor”, który gwarantuje klientom kontrolę nad wierzytelnościami oraz umożliwia 24-godzinny kontakt z Bankiem przez 7 dni w tygodniu;
- operacje dokumentowe (akredytywa, inkaso), różne rodzaje gwarancji bankowych;
- produkty skarbowe w zakresie prostych transakcji wymiany walut FX Spot oraz transakcji służących do zarządzania ryzykiem finansowym – transakcje FX Forward oraz transakcje IRS.

Kredyty udzielone klientom korporacyjnym

Wartość kredytów udzielonych klientom korporacyjnym wyniosła 7.496,7 mln zł na koniec 2016 r. wobec 7.377,5 mln zł na koniec 2015 r. i 5.220,8 mln zł na dzień 31 grudnia 2014 r.

Zobowiązania wobec klientów korporacyjnych

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania Banku wobec klientów korporacyjnych na daty w niej wskazane:

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	(tys. PLN)		
Rachunki bieżące/rozliczeniowe	1.849.688	1.934.741	1.313.478
Lokaty terminowe	2.244.367	3.274.408	3.187.676
Klienci korporacyjny	4.094.055	5.209.149	4.501.154

Źródło: Bank

Stan depozytów klientów korporacyjnych w Banku wyniósł 4.094,5 mln zł na koniec 2016 r. wobec 5.209,1 mln zł na koniec poprzedniego roku.

Segment finansów publicznych

Segment finansów publicznych obejmuje polskie jednostki samorządu terytorialnego, a także spółki prawa handlowego z udziałem jednostek samorządu terytorialnego lub związków tych jednostek a także inne podmioty sektora finansów publicznych takie jak: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, uczelnie publiczne, instytucje kultury i oświaty itp.

Dla klientów segmentu finansów publicznych Bank oferuje wszystkie standardowe produkty depozytowe i kredytowe pozostające w ofercie. Szczególny zakres oferty stanowią produkty służące finansowaniu projektów proekologicznych (kredyty preferencyjne i komercyjne), a także kredyty z linii banków zagranicznych przeznaczone na finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i inwestycji infrastrukturalnych, jak również „Europejska Oferta”, która jest pakietem produktów skierowanych do przedsiębiorców, samorządów i spółek komunalnych.

Obsługa bankowa budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W ramach usług świadczonych przez Bank dla klientów segmentu finansów publicznych, Bank prowadzi dla części z tych klientów kompleksową obsługę bankową budżetów (poprzez wykorzystanie produktów i usług bankowych oraz innych instrumentów udostępnianych przez Bank), umożliwiając efektywne zarządzanie środkami pieniężnymi danej jednostki samorządu terytorialnego i jej jednostek powiązanych.

Produkty kredytowe

Dla klientów segmentu finansów publicznych Bank oferuje wszystkie standardowe produkty kredytowe pozostające w jego ofercie oraz kredyty proekologiczne udzielane z środków własnych lub we współpracy z instytucjami krajowymi i zagranicznymi.

Emisje obligacji komunalnych

Jedną z ważnych form współpracy Banku z klientami segmentu jest świadczenie kompleksowej obsługi emisji obligacji komunalnych obejmującej: przygotowanie emisji, prowadzenie ewidencji obligacji oraz obsługę płatności wynikających z emisji. W latach 2014-2016 Bank przeprowadził 39 emisji obligacji komunalnych.

Kredyty udzielone klientom segmentu finansów publicznych

Wartość kredytów udzielonych klientom segmentu finansów publicznych wyniosła 1.853 mln zł wobec 2.177,6 mln zł na dzień 31 grudnia 2015 r.

Zobowiązania wobec klientów segmentu finansów publicznych

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania Banku wobec klientów segmentu finansów publicznych na daty w niej wskazane:

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i>		
Rachunki bieżące/rozliczeniowe.....	321.972	260.517	319.535
Lokaty terminowe.....	508.995	577.488	473.600
Klienci segmentu finansów publicznych.....	830.967	838.005	793.135

Źródło: Bank

Segment klientów detalicznych

W roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r.:

- wynik finansowy brutto pionu detalicznego Banku wyniósł (-85,1) mln PLN (w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2015 r. wynik finansowy brutto tego pionu Banku wyniósł (-129,5) mln PLN).

Na dzień 31 grudnia 2016 r.:

- aktywa pionu detalicznego Banku w kwocie 4.786,5 mln PLN stanowiły 22,9% aktywów Banku na tę datę;
- zobowiązania pionu detalicznego Banku w kwocie 8.007,6 mln PLN stanowiły 38,3% zobowiązań i kapitału własnego Banku na tę datę.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. na rachunkach bieżących/rozliczeniowych i lokatach terminowych prowadzonych przez Bank na rzecz klientów detalicznych zdeponowano łącznie 10.797 mln PLN (w tym 3,469 mln PLN na rachunkach bieżących/rozliczeniowych a 7.327 mln PLN na lokatach terminowych). Wartość środków klientów detalicznych ulokowanych na rachunkach bieżących/rozliczeniowych i lokatach terminowych prowadzonych przez Bank stanowiła 63% łącznej kwoty zobowiązań wobec klientów.

W 2016 r. Bank udzielił klientom pionu detalicznego kredytów na kwotę 340,2 mln PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. kredyty udzielone przez Bank klientom detalicznym netto w kwocie 4.616 mln PLN stanowiły 33% łącznej kwoty netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom na tę datę.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. udzielone przez Bank kredyty mieszkaniowe wyniosły 3.697,7 mln PLN, zaś pozostałe kredyty udzielone przez Bank klientom z segmentu detalicznego wyniosły łącznie 918 mln PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. Bank świadczył usługi na rzecz 251,3 tys. klientów pionu detalicznego.

Obszar rynku detalicznego Banku obejmuje przede wszystkim segment osób fizycznych oraz segment mikroprzedsiębiorstw (podmioty nieprowadzące pełnej rachunkowości), segment wspólnot mieszkaniowych oraz segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych (NGO). Oferta dla klientów detalicznych, najliczniejszej grupy klientów Banku, jest kompleksowa i obejmuje wszystkie podstawowe produkty i usługi dostępne na polskim rynku bankowym, a także szeroki wybór produktów proekologicznych służących finansowaniu rozwiązań proekologicznych (rachunki bankowe, produkty rozliczeniowe, karty płatnicze, usługi i produkty w zakresie lokowania nadwyżek pieniężnych, usługi bankowości elektronicznej i produkty kredytowe).

Osoby fizyczne

Osoby fizyczne kwalifikowane są przez Bank do jednego z trzech segmentów:

- segmentu klienta prywatnego, do którego zalicza się osoby fizyczne posiadające aktywa płynne ulokowane w Banku lub w DM BOŚ w kwocie nie niższej niż 300 tys. PLN;
- segmentu klienta zamożnego, do którego zalicza się osoby fizyczne, które:
  - dokonują systematycznych wpłat na rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy w wysokości nie niższej niż 5 tys. PLN miesięcznie, a w przypadku osób nieposiadających rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w Banku, posiadają średniomiesięczny dochód netto w tej wysokości lub
  - posiadają aktywa płynne ulokowane w Banku lub w DM BOŚ w kwocie nie niższej niż 50 tys. PLN;
- segmentu klienta bazowego, do którego zalicza się osoby fizyczne niespełniające kryteriów określonych dla segmentów klienta prywatnego i klienta zamożnego.

Oferta Banku skierowana do osób fizycznych obejmuje większość rodzajów produktów i usług dostępnych na polskim rynku bankowym, w tym szeroki asortyment produktów proekologicznych. Bank oferuje w szczególności produkty depozytowe w złotych i walutach obcych (konta osobiste, w tym konta zakładane przez Internet, konta oszczędnościowe, lokaty), kredyty i pożyczki (kredyty i pożyczki hipoteczne, pożyczki gotówkowe, pożyczki w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, kredyty proekologiczne, kredyty na zakup papierów wartościowych), produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowo-inwestycyjne, karty kredytowe i debetowe oraz usługi bankowości internetowej i telefonicznej.

Segment mikroprzedsiębiorstw, segment wspólnot mieszkaniowych oraz organizacje pozarządowe (NGO)

Klienci pionu detalicznego niebędący osobami fizycznymi są kwalifikowani do segmentów na podstawie poniższych kryteriów:

- segment mikroprzedsiębiorstw, do którego zalicza się osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby fizyczne będące wspólnikami spółek cywilnych, spółki jawne osób fizycznych oraz spółki partnerskie nie stosujące zasad rachunkowości określonych Ustawą o Rachunkowości;
- segment wspólnot mieszkaniowych, do którego zalicza się jednostki organizacyjne powstałe na podstawie przepisów prawa w związku z wyodrębnieniem własności lokali, a także zarządców nieruchomości, tj. wszystkie podmioty zarządzające wspólnotami mieszkaniowymi bez względu na formę prawną i formę rozliczeń podatkowych, z wyłączeniem spółdzielni mieszkaniowych i wojskowych agencji mieszkaniowych;
- segment organizacji pozarządowych, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych oraz innych instytucji niekomercyjnych, do którego zalicza się w szczególności fundusze (z wyłączeniem funduszy ekologicznych), fundacje, stowarzyszenia, związki zawodowe, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe, kluby sportowe oraz kasy zapomogowo-pożyczkowe.

Oferta Banku skierowana do klientów instytucjonalnych pionu detalicznego jest kompleksowa i zawiera szereg produktów i usług dostępnych na polskim rynku bankowym, w tym szeroki asortyment produktów proekologicznych. Bank oferuje w szczególności pakiety rachunków bieżących dostosowane do specyfiki działalności klienta, rachunki dla start-upów, produkty depozytowe, usługi bankowości internetowej i masowych płatności oraz kredyty i pożyczki (w tym: kredyty obrotowe i pożyczki hipoteczne przeznaczone na finansowanie bieżącej działalności pożyczkobiorcy, kredyty inwestycyjne, kredyty proekologiczne i gwarancje bankowe).

Zobowiązania wobec klientów detalicznych

Najistotniejszymi produktami depozytowymi dla klientów detalicznych pod względem budowy salda były w 2016 r.:

- rachunki bieżące, w tym konta osobiste z podstawowym EKOkontem bez Kosztów; oraz
- lokaty promocyjne: Ekolokata Noworoczna, EKOLokata Stabilna, EKOLokata Premium, EKOLokata Korzystna, EKOLokata Specjalna, EKOLokata Wysoko Procentująca, EKOLokata SUPERprocentująca, EKOLokata z Bonusem i EKOLokata Urodzinowa.

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania Banku wobec klientów detalicznych na daty w niej wskazane:

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>(tys. PLN)</i>		
Rachunki bieżące/rozliczeniowe*	3.469.418	2.707.552	2.112.759
Lokaty terminowe.....	7.327.414	5.689.091	4.909.365
Klienci detaliczni.....	10.796.832	8.396.643	7.022.124

* rachunki bieżące (w tym: ror) i konta oszczędnościowe.

Źródło: Bank

Saldo depozytów detalicznych na 31 grudnia 2016 r. wynosiło 10.796,8 mln zł i zwiększyło się o 28,6%, czyli 2.280,8 mln zł, w stosunku do 31 grudnia 2015 r.

Działania podejmowane przez Bank 2016 r. w zakresie produktów depozytowych dla klientów detalicznych były nastawione na systematyczne budowanie salda depozytów detalicznych i realizację celów płynnościowych Banku, z jednoczesną dbałością o optymalizację kosztowości portfela depozytowego i bieżące dopasowanie do zmieniającego się otoczenia makroekonomicznego. Obszar Rynku Detalicznego („ORD”) został zobowiązany do pozyskania dodatkowych środków w związku z koniecznością zastąpienia wysokokosztowych euroobligacji.

Najistotniejszymi produktami depozytowymi dla klientów detalicznych pod względem budowy salda były w 2016 r.:

- rachunki bieżące, w tym konta osobiste z podstawowym EKOkontem bez Kosztów,
- lokaty promocyjne: Ekolokata Korzystna, EKOLokata SUPERprocentująca, EKOLokata Wysoko Procentująca, EKOLokata z Bonusem i EKOLokata Urodzinowa.

Bank w 2016 r. konsekwentnie realizował poniższe cele polityki depozytowej:

- dywersyfikował ryzyko kumulacji salda depozytów zapadających i ewentualnego odpływu środków w tym samym czasie poprzez utrzymanie w ofercie produktów na 4, 6, 9, 12 i 25 – miesięcy;
- promował uproduktowionych klientów - w trakcie konstruowania oferty depozytów terminowych wdrażane były rozwiązania pozwalające na oferowanie wyższej ceny dla klientów korzystających z oferty Banku poza depozytami terminowymi (z naciskiem na aktywne rachunki, wspomagające stworzenie silnej więzi klienta z Bankiem);
- budował stałe relacje z klientem poprzez wzmożone działania wpływające na wzrost poziomu odnawialności depozytów;
- zmniejszył dynamikę przyrostu salda ORD od maja 2016 r. poprzez rezygnację z promocji „nowych środków”;
- dążył do systematycznego wzrostu poziomu i udziału depozytów bieżących klientów detalicznych, co ułatwiło budowanie stabilnego i wysokiego poziomu depozytów terminowych klientów detalicznych;
- zwiększał osad na rachunkach oszczędnościowo-rozliczeniowych, co pozwoliło obniżyć kosztowość całego salda ORD;
- obniżał kosztowość poprzez cykliczne zmiany oprocentowania depozytów terminowych i kont oszczędnościowych/lokacyjnych.

Oferta depozytowa dla segmentów klientów instytucjonalnych (mikroprzedsiębiorstw, wspólnot mieszkaniowych oraz organizacji pozarządowych) ze względu na różnorodność okresów lokowania (od lokat O/N po lokaty 12 miesięczne), charakteru oprocentowania (stałe, zmienne), sposobu lokowania (internet, placówka stacjonarna), charakteru lokaty (standardowa, negocjowana) była modyfikowana w zakresie wynikającym z okresowych analiz wykorzystywania produktów przez klientów Banku.

W 2016 r. działalność Banku koncentrowała się w obszarze:

- rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych na utrzymaniu przejrzystej oferty rachunków poprzez pozostawienie w ofercie dwóch: EKOkonta bez Kosztów i EKOkonta VIP oraz jednego konta oszczędnościowego EKOpofit. Dodatkowo w 2016 r. Bank wprowadził do oferty promocję rachunków dla osób otrzymujących świadczenia z programu Rodzina 500+;
- rachunków bieżących na pozyskiwaniu nowych klientów z segmentu wspólnot mieszkaniowych, mikroprzedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych i budowaniu relacji celem maksymalizacji sprzedaży produktów rozliczeniowych.

Mając na względzie aktualne trendy na rynku finansowym, w tym w szczególności malejącą atrakcyjność lokat bankowych w środowisku spadających stóp procentowych oraz stopniową odbudowę zainteresowania Klientów alternatywnymi do lokat produktami oszczędnościowymi i inwestycyjnymi, Bank rozwijał ofertę produktów inwestycyjnych.

Inwestorom ze średnim i długoterminowym horyzontem inwestycyjnym pragnącym osiągnąć ponadprzeciętny zwrot z zainwestowanego kapitału przy możliwie minimalnych zmiennościach wartości, Bank oferował inwestycje w fundusze inwestycyjne otwarte oraz zamknięte. Usługa przyjmowania zapisów na certyfikaty inwestycyjne zamknięte prowadzona była w zamkniętych okresach subskrypcyjnych wyłącznie poprzez odpowiedź na imienną propozycję nabycia certyfikatów. Bank przeprowadził subskrypcje dla: WI Inwestycje Rolne Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych oraz SGB WI Lasy Polskie Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych.

Do grudnia 2015 r. kontynuowano prowadzenie subskrypcji 3-letniego produktu strukturyzowanego z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym „Nowa Czysta Energia Zysku”, przygotowanego przez Bank we współpracy z Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie Europa S.A. Produkt oparty jest o koszyk składający się z 6 spółek ekologicznych notowanych na giełdach w Nowym Jorku, Paryżu i Kopenhadze, takich jak m. in. Vestas Wind Systems, Tesla Motors czy Veolia Environnement. Najważniejsze cechy 3-letniego produktu, to ochrona kapitału z tytułu dożycia do końca okresu ubezpieczenia obejmująca ponad 100% składki. Konstrukcja ubezpieczenia umożliwiająca czerpanie zysków w przypadku wzrostu notowań akcji spółek ekologicznych wchodzących w skład koszyka.

W maju 2016 r. Bank wprowadził do oferty usługę przyjmowania zapisów na certyfikaty inwestycyjne funduszy zarządzanych przez AgioFunds Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., dystrybuowanych przez DM BOŚ. Od czerwca 2016 r. Bank oferuje w ramach trwających subskrypcji certyfikaty inwestycyjne: (i) AGIO Wierzytelności PLUS 2 Niestandardowego Sekurytyzacyjnego FIZ oraz (ii) AGIO Nieruchomości Komercyjnych FIZ AN. Świadczenie usługi przyjmowania zapisów na certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez AgioFunds Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., realizowane jest we współpracy z DM BOŚ, dla którego Bank pełni rolę agenta.

W lipcu 2016 r. do oferty Banku wdrożony został nowy produkt: lokata 5 x 5, czyli 60 miesięczny nieodnawialny depozyt ze stałym progresywnym oprocentowaniem. Oprocentowanie dla depozytu jest inne w każdym roku trwania lokaty.

Produkty

Produkty ubezpieczeniowe

Bank systematycznie rozwija swoją działalność w segmencie bancassurance. Klienci mają możliwość nabycia różnych produktów ubezpieczeniowych. Ubezpieczenia oferowane są zarówno w pakietach z innymi produktami bankowymi, tj. z kredytami hipotecznymi i pożyczkami gotówkowymi oraz jako produkty „stand-alone”, czyli dostępne niezależnie. Bank oferuje sprzedaż ubezpieczeń jako agent towarzystw ubezpieczeniowych i rozbudowuje ofertę ubezpieczeniową zarówno o produkty ochronne, jak i inwestycyjne. Bank podnosi poziom kompetencji swoich doradców oraz pracuje nad umożliwieniem klientom obsługi przez kanały zdalne.

Produkty kredytowe – klienci indywidualni, mikroprzedsiębiorstwa, wspólnoty mieszkaniowe i organizacje pozarządowe

Najistotniejsze produkty kredytowe dla klientów indywidualnych w 2016 r. to:

- kredyty proekologiczne,
- pożyczka gotówkowa,
- karty kredytowe,
- ekologiczny kredyt hipoteczny,

- ekologiczna pożyczka hipoteczna.

W marcu 2015 r. Bank wprowadził do stałej sprzedaży preferencyjny kredyt na zakup i montaż instalacji odnawialnych źródeł energii udzielanego w ramach programu NFOŚiGW – Prosument. Kredyt wprowadzony został w ramach programu NFOŚiGW „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii – Prosument”. Celem programu jest promowanie nowych technologii OZE oraz postaw prosumenckich poprzez zakup i montaż małych instalacji lub mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii, do produkcji energii elektrycznej lub ciepła i energii elektrycznej. Finansowaniu podlegają m.in. instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła, kolektory słoneczne, małe elektrownie wiatrowe.

Najistotniejsze produkty kredytowe dla klientów instytucjonalnych pionu detalicznego to:

- kredyty krótko, średnio i długoterminowe obrotowe i inwestycyjne,
- kredyty proekologiczne we współpracy z Akcjonariuszem Większościowym,
- kredyty proekologiczne we współpracy w z WFOŚiGW,
- kredyty termomodernizacyjne i remontowe we współpracy z BGK,
- kredyty pomostowe lub uzupełniające na projekty współfinansowane funduszami europejskimi oraz kredyty z linii kredytowych udostępnionych Bankowi przez europejskie instytucje finansowe oraz Europejski Bank Inwestycyjny,
- gwarancje w ramach programów realizowanych przez BGK.

Kredyty i pożyczki hipoteczne

Oferta kredytów i pożyczek hipotecznych obejmuje standardową ofertę kredytów i pożyczek hipotecznych udzielanych na sfinansowanie nieruchomości w tym również w zakresie programu dopłat Mieszkanie dla Młodych, jak również ekologicznych kredytów hipotecznych związanych z finansowaniem nieruchomości energooszczędnych lub wyposażonych w odnawialne źródła energii. Szeroki wachlarz produktów hipotecznych umożliwia większą dostępność produktów dla klientów detalicznych.

Karty płatnicze

W maju 2015 r. zakończyła się kampania sprzedażowa karty kredytowej MasterCard Gold Banku, w efekcie czego łączny limit kredytowy na sprzedanych kartach kredytowych wyniósł ponad 19,5 mln zł. Po zakończeniu kampanii Bank kontynuował działania produktowo-sprzedażowe, poprzez prowadzenie kolejnych promocji tj. „Karta na udane wakacje” i „100 zł na dobry początek”. Na Datę Prospektu Bank koncentruje się na działaniach zmierzających do uatrakcyjnienia oferty kart kredytowych oraz kart płatniczych. W 2016 r. Bank wdrożył ofertę kart kredytowych dla segmentu klienta zamożnego.

Działalność maklerska

Działalność maklerska jest prowadzona w grupie kapitałowej Banku poprzez DM BOŚ. Wyniki DM BOŚ są zależne od koniunktury na GPW.

Poniższa tabela przedstawia wartości godziwe instrumentów klientów DM BOŚ na daty w niej wskazane.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	<i>tys. PLN</i> <i>(zbadane)</i>		
Zdematerializowane papiery wartościowe dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym			
Akcje notowane i prawa do akcji notowanych zapisane na rachunkach papierów wartościowych	6.177.486	4.960.319	5.237.777
Pozostałe papiery wartościowe zapisane na rachunkach papierów wartościowych klientów	708.907	281.930	104.500
Pozostałe instrumenty finansowe klientów	232.837	166.472	183.594
Prawa majątkowe notowane na TGE	327.148	417.801	383.521
Papiery wartościowe przechowywane w formie materialnej			
Akcje	305.680	324.152	283.742
Obligacje.....	1.161.645	973.160	510.860

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
	tys. PLN (zbadane)		
Razem papiery wartościowe klientów	8.913.703	7.123.834	6.703.994

Źródło: Bank

Wynik netto DM BOŚ wyniósł 10,0 mln zł w 2016 r. oraz odpowiednio 8,9 i 12,6 mln zł w latach 2014-2015. Na dzień 31 grudnia 2016 r. DM BOŚ zatrudniał 232 pracowników (w etatach).

BOŚ Eko Profit S.A.

Głównym celem działalności BOŚ Eko Profit S.A. są inwestycje kapitałowe, ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii oraz doradztwo i pośrednictwo finansowe. Na koniec 2015 r. BOŚ Eko Profit S.A. posiadał zaangażowanie finansowe w fabrykę pelletu i elektrownię wiatrową 6MW. Ponadto BOŚ Eko Profit S.A. w 2015 r. zwiększył znacząco zakres zaangażowania w usługi dotyczące pozyskania i strukturyzacji finansowania inwestycji w różnych sektorach gospodarki. Możliwości inwestycyjne oraz możliwości w zakresie doradztwa i pośrednictwa finansowego w ramach nowych projektów z obszaru odnawialnych źródeł energii determinowane są cenami praw majątkowych i energii elektrycznej oraz uzależnione od ostatecznego kształtu nowego systemu wsparcia.

Inicjatywa JESSICA

W 2015 r. Bank zakończył wdrażanie Inicjatywy JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), pełniąc rolę Funduszu Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) dla województwa zachodniopomorskiego (poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym), pomorskiego (poza Gdańskiem, Gdynią, Sopotem i Słupskiem) i śląskiego, alokując wszystkie powierzone środki w ramach programu. W latach 2012-2015 Bank podpisał 50 umów inwestycyjnych na łączną kwotę 400,6 mln zł wspierając projekty miejskie o wartości 1,4 mld zł. Na finansowanie powyższych inwestycji Bank przeznaczył 375 mln zł z własnych środków. Do końca 2015 r. zakończono również realizację 42 projektów miejskich. Bank w ramach Inicjatywy JESSICA sfinansował wiele ciekawych i różnorodnych projektów miejskich, takich jak hotele i ośrodki wypoczynkowo – konferencyjne, kompleksy basenowe i sportowe, obiekty handlowo-usługowe, centra rozrywki, kina studyjne, galerie sztuki i muzea, powierzchnie biurowe, szpitale, placówki opieki zdrowotnej oraz targowiska miejskie. W ramach 50 podpisanych umów Bank zrewitalizował 150 hektarowy zdegradowany obszar miejski, z nowych inwestycji korzysta ponad 845 tys. mieszkańców i gości odwiedzających miasta rocznie, powstało ok. 650 nowych miejsc pracy.

Ratingi

Agencja ratingowa Fitch Ratings Ltd w dniu 16 lutego 2017 r. przyznała następujące oceny ratingowe dla Banku:

- Rating długoterminowy IDR w walucie obcej (Long-term IDR): ‘B+’, perspektywa stabilna;
- Rating krótkoterminowy IDR w walucie obcej (Short-term IDR): ‘B’;
- Krajowy rating długoterminowy (National Long-term Rating): ‘BB+’, perspektywa stabilna;
- Krajowy rating krótkoterminowy (National Short-term Rating): ‘B(pol)’;
- Rating indywidualny (Viability Rating): ‘b+’;
- Rating wsparcia (Support Rating): ‘4’;
- Rating wsparcia (Support Rating Floor) ‘B’;
- Krajowy rating długoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł: ‘BB+(pol)’;
- Krajowy rating krótkoterminowy dla Programu Emisji Obligacji (senior unsecured bond programme) o wartości do 2 miliardów zł: ‘B(pol)’;
- Rating dla obligacji podporządkowanych serii R1 w wysokości 83 mln zł: ‘BB-(pol)’.

Agencja Fitch Ratings jest wymieniona w wykazie agencji ratingowych zarejestrowanych zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1060/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie

agencji ratingowych (Dziennik Urzędowy UE z dnia 17 listopada 2009 r. Nr 302, str. 1), publikowanym przez Komisję Europejską (jako datę rejestracji wskazano dzień 31 października 2011 r.).

Ratingi agencji Fitch Ratings odzwierciedlają wyłącznie jej opinie i oceny. Ratingi nie stanowią rekomendacji inwestycyjnej i nie powinny być podstawą w zakresie decyzji inwestycyjnej dotyczącej nabycia lub zbycia instrumentów finansowych. Ratingi mogą podlegać przeglądowi, zmianie, zawieszeniu lub obniżeniu przez agencję Fitch Ratings.

Istotne umowy

Poniżej przedstawiono opis istotnych umów, których stroną jest Bank lub Spółki Zależne, za okres dwóch lat bezpośrednio poprzedzających Datę Prospektu, a także za okres wcześniejszy w zakresie, w jakim umowy te określają istotne prawa lub obowiązki Banku istniejące na Datę Prospektu, innych niż umowy zawarte w normalnym toku działalności i których wartość przekraczała 10% kapitałów własnych.

W ocenie Banku na Datę Prospektu, w zakresie prowadzenia podstawowej działalności, Grupa nie była uzależniona od umów przemysłowych, handlowych lub umów finansowych ani nowych procesów produkcyjnych.

Umowy z instytucjami finansowymi na potrzeby pozyskania finansowania przez Bank

Umowa linii kredytowej z dnia 30 maja 2011 r. zawarta z Nordyckim Bankiem Inwestycyjnym (Nordic Investment Bank)

W dniu 30 maja 2011 r. Bank zawarł umowę kredytową z Nordyckim Bankiem Inwestycyjnym (Nordic Investment Bank). Na podstawie umowy kredytowej Bankowi jako kredytobiorcy został udzielony kredyt w wysokości 30 mln EUR przeznaczony na finansowanie przez Bank projektów związanych z ochroną środowiska. Kwota kredytu w wysokości 5 mln EUR została Bankowi udostępniona, pozostała kwota w wysokości 25 mln EUR pozostaje do udostępnienia. Oprocentowanie kredytu jest oparte na zmiennej stopie oprocentowania, stanowiącej sumę sześciomiesięcznej stopy referencyjnej EURIBOR, oraz marży uzgodnionej przez strony dla danego ciągnięcia. Każda z transz kredytu winna zostać spłacona w równych sześciomiesięcznych ratach, w okresie pomiędzy drugim a ósmym rokiem od daty zawarcia umowy kredytowej. Umowa kredytowa zawiera postanowienie, zgodnie z którym jeżeli NFOŚiGW przestanie posiadać 51% akcji w kapitale zakładowym Banku, lub Skarb Państwa przestanie być większościami właścicielem tego funduszu, kredytodawca jest uprawniony do: (i) wstrzymania wypłaty pozostałych transz kredytu, jeżeli zmiana w strukturze akcjonariatu jest planowana, (ii) w przypadku, gdy dojdzie do zmiany kontroli, postawić kredyt, wraz z narosłymi odsetkami oraz inne kwoty należne na podstawie umowy kredytowej, w stan natychmiastowej wymagalności.

Umowa linii kredytowej z dnia 8 lutego 2012 r. zawarta z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym

W dniu 8 lutego 2012 r. Bank zawarł umowę linii kredytowej z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, udostępniającym Bankowi przez rok od dnia zawarcia umowy, środki finansowe w wysokości 75 mln EUR, które zostały postawione do dyspozycji Banku w następujących walutach: (i) EUR; (ii) PLN; (iii) innej powszechnie wymiennej walucie (w maksymalnie trzech transzach z minimalną kwotą ciągnięcia stanowiącą równowartość 25 mln EUR). Kredyt został przeznaczony na finansowanie przez Bank inwestycji związanych z rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw oraz projektów realizowanych przez podmioty sektora finansów publicznych w następujących obszarach: ochrona środowiska, infrastruktura, produkcja i usługi związane z turystyką oraz projekty mające na celu oszczędzanie energii. Oprocentowanie kredytu w zależności od warunków każdego ciągnięcia, ustalonego przez strony umowy: (i) stanowiło sumę trzymiesięcznej stopy referencyjnej EURIBOR, odpowiednio powiększonej o marżę. Każda transza kredytu zostanie spłacona nie wcześniej niż 4 lata i nie później niż 12 lat od dnia ciągnięcia. Umowa kredytowa zawiera postanowienie, zgodnie z którym w przypadku istotnej zmiany kontroli kredytodawca może anulować kredyt i zażądać jego wcześniejszej spłaty, wraz z narosłymi odsetkami i wszystkimi kwotami należnymi z tytułu umowy kredytowej. Zmiana kontroli będzie mieć miejsce, jeżeli NFOŚiGW przestanie, pośrednio lub bezpośrednio, kontrolować ponad 50% akcji w wyemitowanym kapitale zakładowym Banku lub inne podmioty przejmą kontrolę (rozumianą jako uprawnienie do kierowania zarządzaniem lub polityką) nad Bankiem. Bank zobowiązał się w swoim imieniu oraz swoich podmiotów zależnych do ustanawiania zabezpieczenia roszczeń innych podmiotów niż Europejski Bank Inwestycyjny, tylko za jego pisemną zgodą. Umowa kredytu zawiera postanowienia dotyczące równego traktowania zobowiązań finansowych wynikających z kredytu z innymi zobowiązaniami finansowymi Banku, przyznając Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu uprawnienie do żądania wcześniejszej spłaty części udzielonego kredytu odpowiadającej proporcjonalnie części spłaconego przed terminem wymagalności innego zobowiązania finansowego. Bank powinien ustanowić zabezpieczenie finansowe w celu zabezpieczenia wiarygodności Europejskiego Banku Inwestycyjnego wynikających z umowy. Strony postanowiły, że

odpowiednia umowa zabezpieczenia w formie umowy zastawu finansowego zostanie zawarta przynajmniej na cztery tygodnie przed pierwszym wykorzystaniem środków z umowy kredytu. Umowa zastawu finansowego została zawarta 10 lipca 2012 r.

Umowa linii kredytowej z dnia 26 marca 2012 r. zawarta z Bankiem Rozwoju Rady Europy

W dniu 26 marca 2012 r. Bank zawarł umowę linii kredytowej z Bankiem Rozwoju Rady Europy, udostępniającym Bankowi do dnia 31 grudnia 2016 r. środki finansowe w wysokości 75 mln EUR, które zostały postawione do dyspozycji Banku w EUR w trzech transzach. Kredyt jest przeznaczony na finansowanie przez Bank projektów inwestycyjnych w następujących sektorach: (i) poprawa warunków życia na miejskich i wiejskich obszarach oraz ochrona środowiska, realizowanych przez podmioty sektora finansów publicznych oraz (ii) jako finansowanie uzupełniające projektów finansowanych przez Bank w ramach inicjatywy JESSICA. Obok wyżej wskazanych sektorów, w ramach inicjatywy JESSICA, środki z linii Banku Rozwoju Rady Europy mogą współfinansować dodatkowe inwestycje mające na celu tworzenie miejsc pracy (oferta dostępna również dla małych i średnich przedsiębiorstw), inwestycje mające na celu ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz projekty mające na celu adaptację i renowację budynków na mieszkania socjalne dla osób o najniższych dochodach. Oprocentowanie kredytu w zależności od warunków każdego ciągnięcia stanowiło sumę trzymiesięcznej stopy referencyjnej EURIBOR odpowiednio powiększonej o marżę. Każda transza kredytu zostanie spłacona najpóźniej w ciągu 15 lat od dnia ciągnięcia z maksymalnie 5-letnim okresem karencji w spłacie kapitału. Umowa kredytowa zawiera postanowienie, zgodnie z którym w przypadku istotnej zmiany w strukturze akcjonariatu Banku kredytodawca może zażądać wcześniejszej spłaty kredytu i wstrzymać dalsze wypłaty z tytułu kredytu. Umowa zawiera postanowienia dotyczące równego traktowania zobowiązań finansowych wynikających z kredytu z innymi zobowiązaniami finansowymi Banku. Bank powinien ustanowić zabezpieczenie finansowe w celu zabezpieczenia przyszłych wierzytelności Banku Rozwoju Rady Europy. Strony postanowiły, że odpowiednia umowa zabezpieczenia w formie umowy zastawu finansowego zostanie zawarta przynajmniej na cztery tygodnie przed pierwszym wykorzystaniem środków z umowy kredytu. Umowa zastawu finansowego została zawarta 2 lipca 2012 r.

Umowa linii kredytowej z dnia 5 marca 2015 r. zawarta z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym

W dniu 5 marca 2015 r. Bank zawarł umowę linii kredytowej z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, udostępniającym Bankowi przez rok od dnia zwarcia umowy, środki finansowe w wysokości 75 mln EUR, które zostały postawione do dyspozycji Banku w EUR w trzech transzach z kwotą ciągnięcia 25 mln EUR. Kredyt jest przeznaczony na finansowanie przez Bank inwestycji związanych z rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw oraz MidCapów tj. przedsiębiorstw, w których zatrudnienie wynosi mniej niż 3 tysiące pracowników oraz projektów realizowanych przez podmioty sektora finansów publicznych w następujących obszarach: ochrona środowiska, infrastruktura, efektywność energetyczna, produkcja i usługi związane z turystyką. Oprocentowanie kredytu, dla każdej transzy stanowiło sumę trzymiesięcznej, stopy referencyjnej EURIBOR, odpowiednio powiększonej o marżę. Każda transza kredytu zostanie spłacona nie wcześniej niż 4 lata i nie później niż 12 lat od dnia ciągnięcia. Umowa kredytowa zawiera postanowienie, zgodnie z którym w przypadku istotnej zmiany kontroli, kredytodawca może anulować kredyt i zażądać jego wcześniejszej spłaty, wraz z narosłymi odsetkami i wszystkimi kwotami należnymi z tytułu umowy kredytowej. Zmiana kontroli będzie mieć miejsce, jeżeli Akcjonariusz Większościowy przestanie, pośrednio lub bezpośrednio, kontrolować ponad 50% akcji w wyemitowanym kapitale zakładowym Banku lub inne podmioty przejmą kontrolę (rozumianą jako uprawnienie do kierowania zarządzaniem lub polityką) nad Bankiem. Bank zobowiązał się w swoim imieniu oraz swoich podmiotów zależnych do ustanawiania zabezpieczenia roszczeń innych podmiotów niż Europejski Bank Inwestycyjny, tylko za jego pisemną zgodą. Umowa kredytu zawiera postanowienia dotyczące równego traktowania zobowiązań finansowych wynikających z kredytu z innymi zobowiązaniami finansowymi Banku, przyznając Europejskiemu Bankowi Inwestycjnemu uprawnienie do żądania wcześniejszej spłaty części udzielonego kredytu odpowiadającej proporcjonalnie części spłaconego przed terminem wymagalności innego zobowiązania finansowego. Bank ustanowił zabezpieczenie finansowe w formie umowy zastawu finansowego w celu zabezpieczenia wierzytelności Europejskiego Banku Inwestycyjnego wynikających z umowy. Strony postanowiły, że odpowiednia umowa zabezpieczenia w formie umowy zastawu finansowego zostanie zawarta przynajmniej na cztery tygodnie przed pierwszym wykorzystaniem środków z umowy kredytu. Umowa zastawu finansowego została zawarta 9 lipca 2015 r.

Obligacje podporządkowane o wartości 120 mln PLN serii A z terminem wykupu w 2019 roku

W dniu 4 sierpnia 2009 r. Bank zawarł z DM BOŚ umowę na wykonanie czynności związanych z przeprowadzeniem programu niepublicznych emisji obligacji. W związku z zawartą umową w dniu 3 listopada 2009 r. Bank wyemitował 120 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii A o wartości nominalnej 1 mln PLN każda. Obligacje zostały wyemitowane w celu zwiększenia skali działalności Banku zgodnie ze strategią rozwoju Banku. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej

o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 3 listopada 2019 r. Bankowi przysługuje prawo wykupu obligacji po pięciu latach od ich emisji. W dniu 3 marca 2010 r. KNF udzieliła zgody na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku zobowiązań podporządkowanych z tytułu emisji obligacji serii A. Organizatorem emisji jest DM BOŚ. Obligacje serii A zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez DM BOŚ.

Obligacje podporządkowane o wartości 100 mln PLN serii D z terminem wykupu w 2021 roku

W dniu 1 kwietnia 2011 r. Bank zawarł umowę o organizację emisji obligacji serii D z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, zmienioną w dniu 27 kwietnia 2011 r. W związku z zawartą umową w dniu 18 maja 2011 r. Bank wyemitował 10.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii D o wartości nominalnej 10.000 PLN każda. Obligacje zostały wyemitowane w celu zwiększenia skali działalności Banku zgodnie ze strategią rozwoju Banku. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 18 maja 2021 r. Bankowi przysługuje prawo wykupu obligacji po pięciu latach od ich emisji. W dniu 6 października 2011 r. KNF podjęła decyzję o zaliczeniu do funduszy uzupełniających Banku, począwszy od dnia 6 października 2011 r., kwoty 100 mln PLN stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji przez Bank obligacji serii D. Organizatorem emisji jest Bank Gospodarstwa Krajowego. Obligacje serii D zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje podporządkowane o wartości 100 mln PLN serii G z terminem wykupu w 2022 roku

W dniu 9 lutego 2012 r. Bank zawarł umowę o organizację emisji obligacji serii G z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. W związku z zawartą umową w dniu 28 lutego 2012 r. Bank wyemitował 100.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii G o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Obligacje zostały wyemitowane w celu zwiększenia skali działalności Banku zgodnie ze strategią rozwoju Banku. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. W dniu 16 maja 2012 r. KNF podjęła decyzję o zaliczeniu do funduszy uzupełniających Banku, począwszy od dnia 16 maja 2012 r., kwoty 100 mln PLN stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji przez Bank obligacji serii G. Z dniem 21 lipca 2014 r. Bank podjął decyzję o niezaliczaniu do funduszy własnych uzupełniających środków z emisji serii G w wysokości 100 mln PLN ze względu na zawarty w jej warunkach element zachęty. Organizatorem emisji jest Bank Gospodarstwa Krajowego. Obligacje serii G zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Zarząd podjął w dniu 7 lutego 2017 r. uchwałę w przedmiocie przedterminowego wykupu wszystkich obligacji serii G. Dzień wykupu został ustalony na dzień 28 lutego 2022 r. 13 lutego 2017 r. na wniosek Banku Zarząd BondSpot S.A. podjął uchwałę w przedmiocie zawieszenia obrotu obligacjami serii G- w Alternatywnym Systemie Obrotu na rynku Catalyst, począwszy od dnia 15 lutego 2017 roku, w związku z zamiarem ich przedterminowego wykupu przez Bank.

Obligacje o wartości 200 mln PLN serii M1 z terminem wykupu w 2016 roku

W dniu 10 listopada 2010 r. Bank zawarł umowę programu emisji obligacji z BRE Bankiem S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz DM BOŚ o wartości do 1 mld PLN (w dniu 19 lipca 2011 r. wartość programu została podwyższona do 2 mld PLN). W związku z zawartą umową, w dniu 1 października 2013 r. Bank wyemitował 200.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii M1 o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji nastąpił 1 października 2016 r. Organizatorem emisji jest Bank Gospodarstwa Krajowego. Obligacje serii M1 zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje o wartości 200 mln PLN serii N1 z terminem wykupu w 2018 roku

W dniu 10 listopada 2010 r. Bank zawarł umowę programu emisji obligacji z BRE Bankiem S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz DM BOŚ o wartości do 1 mld PLN (w dniu 19 lipca 2011 r. wartość programu została podwyższona do 2 mld PLN). W związku z zawartą umową, w dniu 31 października 2013 r. Bank wyemitował 200.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii N1 o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 31 października 2018 r. Organizatorem emisji jest Bank Gospodarstwa Krajowego. Obligacje serii N1 zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje o wartości 200 mln PLN serii N2 z terminem wykupu w 2018 roku

W dniu 10 listopada 2010 r. Bank zawarł umowę programu emisji obligacji z BRE Bankiem S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz DM BOŚ o wartości do 1 mld PLN (w dniu 19 lipca 2011 r. wartość programu

została podwyższona do 2 mld PLN). W związku z zawartą umową, w dniu 2 grudnia 2013 r. Bank wyemitował 200.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii N2 o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 2 czerwca 2018 r. Organizatorem emisji jest mBank SA. Obligacje serii N2 zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje o wartości 200 mln PLN serii O1 z terminem wykupu w 2018 roku

W dniu 10 listopada 2010 r. Bank zawarł umowę programu emisji obligacji z BRE Bankiem S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz DM BOŚ o wartości do 1 mld PLN (w dniu 19 lipca 2011 r. wartość programu została podwyższona do 2 mld PLN). W związku z zawartą umową, w dniu 12 grudnia 2013 r. Bank wyemitował 200.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii O2 o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 2 czerwca 2018 r. Organizatorem emisji jest DM BOŚ. Obligacje serii O2 zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje podporządkowane o wartości 150 mln PLN serii P z terminem wykupu w 2024 roku

W dniu 11 lipca 2014 r. Bank wyemitował 150.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii P o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Obligacje zostały wyemitowane w celu zwiększenia skali działalności Banku zgodnie ze strategią rozwoju Banku. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 11 lipca 2024 r. Bankowi przysługuje prawo wykupu obligacji po pięciu latach od ich emisji. W dniu 25 sierpnia 2014 r. KNF podjęła decyzję o zaliczeniu do funduszy uzupełniających Banku, począwszy od dnia 25 sierpnia 2014 r., kwoty 150 mln PLN stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji przez Bank obligacji serii P. Organizatorem emisji jest Bank Ochrony Środowiska SA. Obligacje serii P zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje podporządkowane o wartości 83 mln PLN serii R1 z terminem wykupu w 2024 roku

W dniu 26 września 2014 r. Bank wyemitował 83.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii R1 o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Obligacje zostały wyemitowane w celu zwiększenia skali działalności Banku zgodnie ze strategią rozwoju Banku. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 26 września 2024 r. Bankowi przysługuje prawo wykupu obligacji po pięciu latach od ich emisji. W dniu 21 października 2014 r. KNF podjęła decyzję o zaliczeniu do funduszy uzupełniających Banku, począwszy od dnia 21 października 2014 r., kwoty 83 mln PLN stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji przez Bank obligacji serii R1. Organizatorem emisji jest Bank Ochrony Środowiska SA. Obligacje serii R1 zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje o wartości 100 mln PLN serii S z terminem wykupu w 2018 roku

W dniu 10 listopada 2010 r. Bank zawarł umowę programu emisji obligacji z BRE Bankiem S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz DM BOŚ o wartości do 1 mld PLN (w dniu 19 lipca 2011 r. wartość programu została podwyższona do 2 mld PLN). W związku z zawartą umową, w dniu 20 lutego 2015 r. Bank wyemitował 100.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii S o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 20 lutego 2018 r. Organizatorem emisji jest mBank SA. Obligacje serii S zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez mBank SA.

Obligacje o wartości 80 mln PLN serii T z terminem wykupu w 2018 roku

W dniu 10 listopada 2010 r. Bank zawarł umowę programu emisji obligacji z BRE Bankiem S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz DM BOŚ o wartości do 1 mld PLN (w dniu 19 lipca 2011 r. wartość programu została podwyższona do 2 mld PLN). W związku z zawartą umową, w dniu 22 czerwca 2015 r. Bank wyemitował 80.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii T o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 22 czerwca 2018 r. Organizatorem emisji jest mBank SA. Obligacje serii T zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez mBank SA.

Obligacje o wartości 56 mln PLN serii U z terminem wykupu w 2019 roku

W dniu 10 listopada 2010 r. Bank zawarł umowę programu emisji obligacji z BRE Bankiem S.A., Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz DM BOŚ o wartości do 1 mld PLN (w dniu 19 lipca 2011 r. wartość programu została podwyższona do 2 mld PLN). W związku z zawartą umową, w dniu 12 sierpnia 2015 r. Bank wyemitował 56.000 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii U o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 12 sierpnia 2019 r. Organizatorem emisji jest DM BOŚ. Obligacje serii U zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Obligacje podporządkowane o wartości 32,5 mln PLN serii W z terminem wykupu w 2022 roku

W dniu 14 grudnia 2015 r. Bank zawarł umowę o organizację emisji obligacji serii W z NWA Dom Maklerski S.A. W związku z zawartą umową w dniu 30 grudnia 2015 r. Bank wyemitował 32.500 sztuk niezabezpieczonych obligacji serii W o wartości nominalnej 1.000 PLN każda. Obligacje zostały wyemitowane w celu zwiększenia skali działalności Banku zgodnie ze strategią rozwoju Banku. Oprocentowanie obligacji opiera się na sześciomiesięcznej stopie WIBOR podwyższonej o marżę określoną w warunkach emisji. Ostateczny termin wykupu obligacji, po ich wartości nominalnej, został ustalony na dzień 30 grudnia 2022 r. Bankowi przysługuje prawo wykupu obligacji po pięciu latach od ich emisji. W dniu 25 stycznia 2016 r. KNF podjęła decyzję o zaliczeniu do funduszy uzupełniających Banku, począwszy od dnia 30 grudnia 2015 r., kwoty 32,50 mln PLN stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji przez Bank obligacji serii W. Organizatorem emisji jest NWA Dom Maklerski S.A. Obligacje serii W zostały zarejestrowane w ewidencji prowadzonej przez KDPW.

Pozostałe umowy

Umowy z NFOŚiGW na potrzeby podwyższenia kapitału zakładowego Banku

W dniu 1 czerwca 2016 r. Bank otrzymał od NFOŚiGW deklarację udziału w podwyższeniu kapitału zakładowego Banku w kwocie do 200 mln zł.

24 czerwca 2016 r. Bank zawarł z NFOŚiGW umowę objęcia Akcji Dopuszczanych. Łączna liczba Akcji Dopuszczanych objętych na podstawie ww. umowy wyniosła 20.000.000, natomiast łączna wartość umowy, rozumiana jako iloczyn liczby objętych przez NFOŚiGW Akcji Dopuszczanych i ceny emisyjnej Akcji Dopuszczanych wyniosła 200.000.000 zł.

Ubezpieczenia

Bank posiada ubezpieczenie od ryzyka szkód majątkowych obejmujące środki trwałe. Bank posiada ochronę ubezpieczeniową od pożaru, uderzenia piorunu, wichury, gradu, powodzi, trzęsień ziemi i podobnych zdarzeń, a także od kradzieży i rabunków, aktów wandalizmu, zamieszek, strajków i aktów terroru. Ponadto Bank jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej wobec osób trzecich z tytułu posiadanych aktywów i prowadzonej działalności (wraz z polisą od odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzonej działalności).

Bank posiada ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzonej działalności przez Bank w związku z ewentualnymi roszczeniami klientów z powodu pomyłek, błędów lub czynów bezprawnych popełnionych przez Bank i jego pracowników w czasie świadczenia usług zawodowych. Ponadto Bank jest ubezpieczony od ryzyka przestępstwa bankowego – ubezpieczenie takie pokrywa w szczególności straty dotyczące środków pieniężnych, funduszy lub majątku przywłaszczonego przez pracowników oraz szkody spowodowane nieuprawnionymi działaniami osób trzecich dotyczącymi przestępstw informatycznych.

Wszystkie polisy są odnawialne corocznie, z wyjątkiem ubezpieczenia pojazdów, które to są objęte trzyletnią polisą ubezpieczeniową. Obecnie usługi ubezpieczeniowe są świadczone przez Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A., Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji Allianz S.A. oraz Signal Iduna Polska Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. Bank uważa, iż ubezpieczenie odpowiada praktyce rynkowej w zakresie ubezpieczeń działalności bankowej w Polsce.

Ponadto członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej, a także członkowie zarządów i rad nadzorczych niektórych spółek zależnych Banku są objęci ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej.

Kwestie regulacyjne

Działalność Banku jest prowadzona w sektorze finansowym i podlega nadzorowi oraz wymaga uzyskania i posiadania przez Bank stosownych zezwoleń.

Działalność podlegająca nadzorowi jest prowadzona przez Bank i jego spółkę zależną – DM BOŚ. Wyżej określona działalność Banku podlega ściśłemu nadzorowi KNF i innych organów nadzoru i musi być prowadzona zgodnie z regulacjami UE, przepisami polskiego prawa, a także szczegółowymi rekomendacjami, instrukcjami, wytycznymi oraz wymaganiami dotyczącymi działalności i funduszy własnych (zob. „*Otoczenie regulacyjne*”).

W trakcie prowadzenia działalności Bank podlega kontrolom, badaniom, audytom i inspekcjom prowadzonym przez różne organy nadzorujące sektor finansowy oraz inne obszary działalności Banku.

Istotne rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

Istotne rzeczowe aktywa trwałe

Na Datę Prospektu najważniejszą część rzeczowych aktywów trwałych Grupy stanowią urządzenia i maszyny, w tym w szczególności sprzęt komputerowy i urządzenia techniczne oraz nieruchomości budynkowe. Grupa korzysta z wyżej wymienionych aktywów trwałych przede wszystkim na podstawie prawa własności oraz umów najmu.

W tabeli poniżej przedstawiono wartość bilansową rzeczowych aktywów trwałych Grupy na daty wskazane poniżej.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(tys. PLN)	
		(zbadane)	
Środki trwałe, w tym:.....	79.121	87.863	130.319
- grunty	203	203	204
- budynki i lokale	27.413	24.216	51.131
- ulepszenia w obcych środkach trwałych	24.793	38.037	45.484
- sprzęt komputerowy i urządzenia techniczne.....	22.650	21.396	28.528
- środki transportu	384	191	235
- inne środki trwałe	3.678	3.820	4.737
Środki trwałe w budowie	2.602	1.548	1.704
Rzeczowe aktywa trwałe, razem	81.723	89.411	132.023

Źródło: Bank.

Wartość bilansowa rzeczowych aktywów trwałych Grupy na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiła 81.723 tys. zł, w tym wartość budynków i lokali wyniosła 27.413 tys. zł, a wartość sprzętu komputerowego i urządzeń technicznych wyniosła 22.650 tys. zł. Od zakończenia ostatniego roku obrotowego nie wystąpiły istotne zmiany w stanie i wartości aktywów trwałych.

Z wyjątkiem nieruchomości, w której znajduje się siedziba Banku (przy ul. Żelaznej 32, 00-832 Warszawa) z której Bank korzysta na podstawie umowy najmu, Bank nie korzysta z nieruchomości istotnych dla jego działalności. Bank, co do zasady, wynajmuje lokale na potrzeby prowadzonej działalności na czas określony i nieokreślony. Łączna powierzchnia nieruchomości z których korzysta Bank to 32.989 m², w tym 31.530 m² powierzchni z której Bank korzysta na podstawie umów najmu. Bank, co do zasady, korzysta z nieruchomości na potrzeby powierzchni biurowej (centrali oraz oddziałów) oraz serwerowni.

Umowa najmu siedziby Banku została zawarta w dniu 20 grudnia 2012 r. na czas określony i obowiązuje do dnia 19 grudnia 2018 r. Umowa nie przewiduje trybu wypowiedzenia. Na Datę Prospektu, istotne nieruchomości Grupy nie były obciążone żadnymi zabezpieczeniami.

Siedziba DM BOŚ znajduje się na ul. Marszałkowskiej 78/80 w Warszawie. Poza centralą w Warszawie, DM BOŚ posiada 11 oddziałów na terenie Polski oraz jeden oddział w Pradze w Czechach. Nieruchomość, w której znajduje się centrala DM BOŚ jest w części własnością DM BOŚ a pozostała część nieruchomości jest użytkowana przez DM BOŚ na podstawie umowy najmu. Nieruchomości, w których znajdują się oddziały DM BOŚ są wynajmowane na czas określony i nieokreślony. Powierzchnia nieruchomości własnej DM BOŚ wynosi 767,2 m², powierzchnia nieruchomości wynajmowanych w Warszawie 1.727,48 m² a powierzchnia nieruchomości wynajmowanych poza Warszawą wynosi 1.420,81 m². Umowy najmu wynajmowanej części siedziby DM BOŚ zawarto z kilkoma podmiotami, data wygaśnięcia ostatniej z nich to 30 czerwca 2021 r.

Elektroniczne i mechaniczne systemy zabezpieczeń

W skład elektronicznych i mechanicznych systemów zabezpieczeń wchodzi następujące komponenty: systemy ochrony elektronicznej, system telewizji dozorowej, system sygnalizacji włamania i napadu, system kontroli dostępu, system ochrony przeciwpożarowej, instalacje niezbędne do funkcjonowania wskazanych systemów ochrony elektronicznej. W zakresie mechanicznych systemów zabezpieczeń aktywa trwałe obejmują: kasy pancerne, sejfy, skarbce, skarbce depozytowe, automaty kasjerskie, zestawy wrzutowe, szafy metalowe, kasetki kasjerskie.

Istotne wartości niematerialne

Zasadniczą część wartości niematerialnych Banku stanowią licencje i oprogramowanie.

W tabeli poniżej przedstawiono wartość bilansową wartości niematerialnych Banku na daty wskazane poniżej.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
		(tys. PLN)	
		(zbadane)	
Wartość firmy	983	983	983
Licencje i oprogramowanie w tym:.....	124.176	141.792	159.389
- oprogramowanie wytworzone we własnym zakresie	1.531	1.723	1.914
Pozostałe	76	76	78
Wartości niematerialne w budowie	6.075	4.759	4.448
Razem	131.310	147.610	164.898

Źródło: Bank.

Własność intelektualna

Na Datę Prospektu Grupa nie jest uzależniona od żadnych patentów lub licencji osób trzecich.

Znaki towarowe

Na Datę Prospektu Bank jest uprawniony z 42 praw ochronnych na znaki towarowe (słowne, graficzne lub słowno-graficzne) na terytorium Polski, wśród których jako najistotniejsze należy wskazać znaki towarowe zawierające nazwę Banku lub logo Banku. Bank nie jest uprawniony z praw ochronnych na znaki towarowe poza granicami Polski, w tym żadne oznaczenie Banku nie zostało zarejestrowane jako znak towarowy Unii Europejskiej. Ponadto na Datę Prospektu Bank zgłosił do rejestracji jako znak towarowy cztery nowe oznaczenia. DM BOŚ jest uprawniony z czterech praw ochronnych na znaki towarowe na terytorium Polski oraz ponadto zgłosił do rejestracji na terytorium Polski jedno nowe oznaczenie. W tabelach poniżej przedstawiono:

Nazwa i rodzaj	Data zgłoszenia	Numer prawa ochronnego	Klasy towarowe
H2O (słowny)	27.01.2003	173909	9
EKOLOKATY (słowny)	29.07.2005	191262	36
 (słowno-graficzny)	29.07.2005	191261	36
PAKIET ARKADIA (słowny)	20.10.2005	193187	36
EKOKONTO (słowny)	05.01.2006	214614	36
 (słowno-graficzny)	31.01.2006	198262	36
 (słowno-graficzny)	31.01.2006	198263	36

Nazwa i rodzaj	Data zgłoszenia	Numer prawa ochronnego	Klasy towarowe
BOŚ BANK OCHRONY ŚRODOWISKA SPÓŁKA AKCYJNA (słowny)	09.10.2006	202395	36
 (słowno-graficzny)	09.10.2006	202393	36
 (słowno-graficzny)	09.10.2006	202392	36
 (słowno-graficzny)	09.10.2006	202394	36
EKOPROFIT (słowny)	16.10.2006	214619	36
JANTAR START (słowny)	22.03.2007	215812	36
POŻYCZKA PRAKTYCZNA (słowny)	24.08.2007	227507	36
BOŚ S.A. NATURALNY WYBÓR (słowny)	24.04.2008	219067	36
BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A. NATURALNY WYBÓR (słowny)	24.04.2008	219069	36
BOŚ BANK NATURALNY WYBÓR (słowny)	24.04.2008	219068	36
e-BOŚ (słowny)	18.07.2008	222209	36
LOKATA NA DZIEŃ DOBRY (słowny)	22.01.2009	228532	9, 16, 36
PAKIET e-BOŚ PLUS (słowny)	11.03.2009	231594	35, 36, 38
BOŚBANK24- TWOJE e-KONTO (słowny)	30.03.2009	228553	36
BOŚBANK24- iBOSS (słowny)	30.03.2009	228552	36
MASOWE PŁATNOŚCI PRZYCHODZĄCE MPP (słowny)	08.06.2009	231747	36
 (słowno-graficzny)	23.02.2010	246097	9, 35, 36
 (słowno-graficzny)	26.04.2010	246099	9, 35, 36
 (słowno-graficzny)	26.04.2010	246098	9, 35, 36
KONTO BEZ KANTÓW (słowny)	14.07.2010	241160	9, 35, 36
BOSBANK (słowny)	25.01.2012	254258	9, 35, 36
BOŚ BANK (słowny)	25.01.2012	254257	9, 35, 36

Nazwa i rodzaj	Data zgłoszenia	Numer prawa ochronnego	Klasy towarowe
H2O (słowny)	26.03.2012	264984	9, 36
 (słowno-graficzny)	30.03.2012	257400	9, 35, 36
JA + EKO (słowny)	30.03.2012	257399	9, 35, 36
KONTO ELASTYCZNE BOŚ BANKU (słowny)	15.05.2013	265193	9, 35, 36
 (słowno-graficzny)	06.06.2013	276185	35, 36, 37, 42
 (słowno-graficzny)	06.06.2013	276184	35, 36, 37, 42
SAMOSPLACAJĄCY SIĘ DOM (słowny)	06.06.2013	274970	35, 36, 37, 42
KONTO EKOSTARTER (słowny)	10.09.2013	271210	9, 35, 36
DEPOTEKA (słowny)	22.10.2013	270210	9, 35, 36
BOŚ EKOSYSTEM (słowny)	08.11.2013	270839	11, 35, 36, 37, 38, 42
 (słowno-graficzny)	02.12.2013	271548	11, 35, 36, 37, 38, 42
 (słowno-graficzny)	02.12.2013	271567	11, 35, 36, 37, 38, 42
EKOKONTO BEZ KOSZTÓW (słowny)	28.04.2015	284302	9, 35, 36

Źródło: Bank

- oznaczenia, które Bank zgłosił do rejestracji jako znaki towarowe:

Nazwa i rodzaj	Data zgłoszenia	Numer zgłoszenia	Klasy towarowe
BOŚ EKOBIEGATON (słowny)	14.09.2015	446935	16, 41
EKOKONTO RODZINNE (słowny)	12.02.2016	452305	9, 35, 36
EKOPOŻYCZKA (słowny)	28.05.2016	457060	9, 35, 36
EKOKREDYT (słowny)	28.05.2016	457063	9, 35, 36

Źródło: Bank

- zarejestrowane znaki towarowe DM BOŚ:

Nazwa i rodzaj	Data zgłoszenia	Numer prawa ochronnego	Klasy towarowe	Terytorium
 (słowno-graficzny)	27.07.2009	233286	16, 35, 36, 38, 41, 42	Polska
 (słowno-graficzny)	27.07.2009	240004	16, 35, 36, 38, 42	Polska
 (słowno-graficzny)	27.07.2009	233287	16, 35, 36, 38, 41, 42	Polska
 (słowno-graficzny)	27.07.2009	240005	16, 35, 36, 38, 42	Polska
 (słowno-graficzny)	11.06.2011	010039576	9, 16, 35, 36, 38, 41, 42	Unia Europejska
 (słowno-graficzny)	11.06.2011	010039568	9, 16, 35, 36, 38, 41, 42	Unia Europejska

Źródło: Bank

- oznaczenia, które DM BOŚ zgłosił do rejestracji jako znaki towarowe:

Nazwa i rodzaj	Data zgłoszenia	Numer zgłoszenia	Klasy towarowe
BOSSABANK (Urząd Patentowy nie zarejestrował znaku) (słowny)	17.04.2013	413209	38, 41
BOSSABANK (słowny)	20.05.2016	456727	9, 35, 36, 38, 4

Źródło: Bank

Domeny internetowe

Na Datę Prospektu najistotniejszymi domenami utrzymywanymi przez Grupę są: (i) domena „bosbank.pl”, opłacona do 2 sierpnia 2017 r., pod którą zlokalizowana jest główna strona internetowa Banku, (ii) „bosbank24.pl”, opłacona do 2 lipca 2017 r., pod którą zlokalizowana jest strona obsługująca system bankowości internetowej Banku oraz (iii) domena „bossa.pl”, opłacona do 7 maja 2017 r., i „bossafx.pl”, opłacona do 3 czerwca 2017 r., pod którymi znajdują się strony internetowe DM BOŚ.

Systemy informatyczne

W toku prowadzonej działalności Bank wykorzystuje zarówno standardowe systemy operacyjne (IBM AIX, Solaris, Red Hat/Oracle/CentOS/Debian/Ubuntu Linux, MS Windows, MS Windows Server) oraz bazy danych (Oracle, DB2, MySQL, PostgreSQL oraz MSSQL Server), jak również korzysta z systemów informatycznych, które zostały stworzone specjalnie dla potrzeb Banku.

Najważniejszymi systemami informatycznymi wykorzystywanymi przez Bank i funkcjonującymi w ramach Zintegrowanego Systemu Informatycznego są: (i) Centralny System Bankowy wraz z Księgą Główną i obsługą Kart; CSB wdrożony i utrzymywany przez Asseco Poland S.A.; (ii) systemy wspierający rozwój i obsługę produktów w obrocie gotówkowym bankowości elektronicznej dla klientów detalicznych i korporacyjnych wraz z bankowością mobilną dla klientów detalicznych, (ii) systemy wspomagające obsługę procesów kredytowych wraz z oceną ryzyka kredytowego dla klientów detalicznych i korporacyjnych, (iii) system Hurtownia Danych oraz wspierający wsparcie dla procesu generowania sprawozdawczości w Banku oraz; (iv) platforma integracyjna wspierająca realizację integracji systemów Banku w warstwie technologicznej. Umowy licencyjne, na podstawie których Bank korzysta z tych systemów zawierają standardowe postanowienia dla umów tego typu, tj. co do zasady Bankowi udzielono niewyłącznych licencji na czas nieokreślony. Wszystkie krytyczne systemy w Banku posiadają serwis i wsparcie dostawców zagwarantowane umową serwisową.

Bank wykorzystuje standardy oraz rozwiązania, które mają na celu minimalizację ryzyk związanych z awariami systemów informatycznych. Jest dobrze przygotowany na typowe zagrożenia technologiczne poprzez utrzymywanie dwóch centrów przetwarzania danych (podstawowego i zapasowego), stosowanie redundantnych i skalowalnych rozwiązań sprzętowych, klastrów wysokiej dostępności, połączeń niezależnych dostawców

telekomunikacyjnych, zaawansowanych systemów backupowych, sprzętu, oprogramowania oraz usług serwisowych największych dostawców na rynku, jak również złożonych systemów i polityk bezpieczeństwa.

Ochrona środowiska

Obciążenia finansowe ponoszone przez Bank z tytułu przestrzegania regulacji w zakresie ochrony środowiska nie wpływają w sposób istotny na jego sytuację finansową.

Ze względu na charakter prowadzonej działalności operacyjnej przepisy w zakresie ochrony środowiska nie mają istotnego wpływu na tę działalność i wykorzystanie środków trwałych.

Postępowania sądowe, administracyjne i arbitrażowe

W toku prowadzonej działalności Bank jest stroną wielu postępowań sądowych dotyczących jego działalności operacyjnej. Zgodnie z najlepszą wiedzą Banku, na Datę Prospektu Bank jest stroną 83 postępowań sądowych, przy czym w 43 z nich występuje jako powód, a w 40 jako pozwany. Przedmiotem postępowań są najczęściej: sprawy: o zapłatę, o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, sprawy z zakresu prawa pracy (o odszkodowanie min.: z tytułu nieuzasadnionego rozwiązania umowy o pracę).

28 listopada 2016 r. Generalny Inspektor Informacji Finansowej nałożył na Bank w drodze decyzji administracyjnej karę pieniężną w wysokości 30.000 zł za niedopełnienie przez Bank zaleceń pokontrolnych, wydanych po kontroli przeprowadzonej w Banku w 2012 r.

Zgodnie z najlepszą wiedzą Banku, na Datę Prospektu łączna wartość przedmiotu sporu toczących się postępowań sądowych oraz administracyjnych, w których Bank występuje jako pozwany, wynosi 33.201.236 zł, a w sprawach, w których Bank jest powodem 63.949.932 zł. Na Datę Prospektu łączna wartość rezerwy utworzonej na sprawy sporne wynosi 1.159.702 zł. Podane wartości nie uwzględniają postępowań zakończonych przed Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej. Zgodnie z najlepszą wiedzą Banku na Datę Prospektu, Bankowi nie grożą żadne istotne postępowania sądowe.

Zgodnie z najlepszą wiedzą Banku, wynik żadnego ze wskazanych wyżej postępowań, nie będzie miał istotnego wpływu na sytuację finansową Banku lub wyniki jego działalności operacyjnej. Ponadto w okresie 12 miesięcy poprzedzających Datę Prospektu nie toczyły się żadne inne postępowania sądowe, których wynik mógłby wywrzeć istotny wpływ na sytuację finansową Banku lub wyniki jego działalności operacyjnej. Zgodnie z najlepszą wiedzą Banku, na Datę Prospektu ani w okresie 12 miesięcy poprzedzających Datę Prospektu Bank nie był stroną żadnych istotnych postępowań administracyjnych lub arbitrażowych.

Pracownicy

Na Datę Prospektu Bank zatrudniał 1.431 pracowników (w etatach), natomiast Podmioty Zależne zatrudniały 236 (w etatach) pracowników. W tabeli poniżej przedstawiono strukturę zatrudnienia w etatach w Banku i Spółkach Zależnych na koniec lat 2014 i 2015, oraz według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
Bank	1.431	1.517	1.611
Spółki Zależne	236	258	229
Ogółem.....	1.712	1.775	1.840

Źródło: Bank.

Na Datę Prospektu około 83% pracowników Banku posiadało wyższe wykształcenie, a około 17% wykształcenie średnie lub pomaturalne.

Bank nie zatrudnia pracowników tymczasowych. Większość pracowników jest zatrudniona na podstawie umów na czas nie określony (1.125 pracowników, co stanowi 77% ogółu).

Na Datę Prospektu około 16% pracowników Banku było zatrudnionych na podstawie umowy na czas określony, a 1,2% na okres próbny oraz 5,8% na podstawie umowy o pracę na czas określony (zastępstwo).

Średnie miesięczne wynagrodzenie wypłacane pracownikom Banku wynosiło 6.360 PLN (na dzień 31 grudnia 2016 r.), 6.212 PLN (na dzień 31 grudnia 2015 r.) oraz 5.925 PLN (na dzień 31 grudnia 2014 r.).

Celem programów szkoleniowych (zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych) oferowanych pracownikom Banku jest rozwijanie ich kompetencji. Polityka szkoleniowa nakierowana jest w szczególności na doskonalenie

kwalifikacji i umiejętności kluczowych pracowników, budowanie kompetencji dostosowanych do ról pełnionych przez pracowników, zapewnienie szkoleń przy wprowadzaniu nowych rozwiązań systemowych w Banku oraz rozwijanie technik zarządzania efektywnością sprzedaży. Realizacja powyższych celów jest wspierana poprzez ujednoczenie zasad kształcenia i rozwoju pracowników oraz wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie funkcji HR istotnych w kontekście zwiększania efektywności pracy indywidualnej i zespołowej.

Zgodnie z regulacjami obowiązującymi w Banku wszyscy pracownicy mają prawo do dodatkowych usług medycznych w ramach pakietów opieki zdrowotnej finansowanych przez Bank.

Bank zawiera z pracownikami dwa typy umów o zakazie konkurencji: (i) zakaz konkurencji w trakcie trwania stosunku pracy oraz (ii) zakaz konkurencji po ustaniu stosunku pracy.

Na Datę Prospektu w Banku nie działa związek zawodowy. W okresie od dnia 1 stycznia 2009 r. do Daty Prospektu nie były prowadzone żadne strajki w Banku lub Podmiotach Zależnych. Zarówno Bank, jak i jego Podmioty Zależne nie są stroną żadnego sporu zbiorowego.

W dniu 23 września 2011 r. Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwały na potrzeby wdrożenia trzyletniego programu opcji skierowanego do zarządu i kadry kierowniczej (patrz rozdział „Zarządzanie i ład korporacyjny – Plan motywacyjny – Program opcji menadżerskich”).

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

Poniżej przedstawiono podsumowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku. Podsumowanie to nie stanowi kompletnego opisu systemu zarządzania ryzykiem. Bardziej szczegółowo system zarządzania ryzykiem w Grupie przedstawiony jest w Nocie 5 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok 2016.

Wprowadzenie

Zarządzanie ryzykiem skoncentrowane jest bezpośrednio w Banku, z uwagi na fakt, że aktywa Banku stanowią przeważającą część aktywów Banku na dzień 31 grudnia 2016 r. Wobec powyższego, opis metodologii dotyczący procesu zarządzania ryzykiem kredytowym odnosi się w głównej mierze do Banku. Zakres ryzyk zidentyfikowanych w DM BOŚ jest zbieżny z zakresem ryzyk Banku, w przypadku DM BOŚ dotyczy przede wszystkim: (i) ryzyka walutowego (w księdze handlowej i bankowej) oraz (ii) ryzyka cen akcji i towarów (w księdze handlowej).

Zarządzanie ryzykiem w Grupie jest dokonywane w oparciu o ustalony przez Radę Nadzorczą i Radę Nadzorczą DM BOŚ poziom apetytu na ryzyko, określony za pomocą zestawu limitów wewnętrznych; na ich podstawie ustanowiono system wczesnego ostrzegania, który koncentruje się na identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu, kontrolowaniu i raportowaniu ryzyka.

Celem zarządzania ryzykiem w Banku jest monitorowanie i kontrolowanie rozmiaru i koncentracji ryzyk wynikających z działalności Banku, jak i zapewnienie zdolności dostosowania działalności Banku do zmieniających się warunków rynkowych, kompetencji i zaangażowania kadry kierowniczej oraz pracowniczej, jakości systemów informacji zarządczej oraz możliwości finansowych, w tym kapitałowych, Banku. Zarządzanie ryzykiem w Banku jest procesem zintegrowanym i odbywa się w oparciu o wymogi nadzorcze oraz wewnętrzne regulacje zatwierdzone przez Radę Nadzorczą i Zarząd.

Główne rodzaje ryzyka nieodłącznie związane z działalnością Banku to:

- ryzyko kredytowe i ryzyko kredytowe kontrahenta;
- ryzyko finansowe (w tym: ryzyko płynności i ryzyko rynkowe);
- ryzyko operacyjne;
- ryzyko braku zgodności.

Ponadto Bank identyfikuje następujące istotne ryzyka: biznesowe i strategiczne, rezydualne, koncentracji, niewypłacalności, systemowe, modeli i ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Wymogi regulacyjne stosowane przez Bank zostały wskazane w rozdziale „Regulacje sektora bankowego w Polsce”.

Docelowa struktura ryzyka Banku jest uwarunkowana przyjętym poziomem ekspozycji na ryzyko (tj. tzn. „apetytem na ryzyko”). Poziom dopuszczalnej ekspozycji na ryzyko określa gotowość Banku do podejmowania określonej wielkości ryzyka w określonym horyzoncie czasowym i jest akceptowany przez Radę Nadzorczą. Apetyt na ryzyko stanowi istotny element konstrukcji strategii Banku i planu finansowego zatwierdzanych przez Radę Nadzorczą. Efektem prowadzonych działań w zakresie identyfikacji i pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka jest określenie, które z nich są istotne z punktu widzenia Banku a także z perspektywy celowości pokrycia danego ryzyka kapitałem.

Organy zarządzania ryzykiem

Za prawidłowe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w odniesieniu do ryzyk wymienionych powyżej oraz adekwatności kapitałowej odpowiadają niżej opisane organy.

Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz nad kontrolą procesu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, jak również zatwierdza jego główne cele i wytyczne. W szczególności odnosi się to do określenia tolerancji w zakresie adekwatności kapitałowej oraz apetytu na istotne rodzaje ryzyka, poprzez m.in. zatwierdzanie Strategii działania Banku, rocznych planów finansowych oraz polityk zarządzania kapitałem i poszczególnymi rodzajami ryzyk.

Zarząd

Zarząd, który jest odpowiedzialny za całość zarządzania ryzykiem w Banku, jego prawidłowość i skuteczność, w tym podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym wpływającym na skalę i strukturę

ryzyka. W tym celu bada poziom ekspozycji Banku na poszczególne rodzaje ryzyka, przede wszystkim poprzez monitorowanie poziomu wykorzystania wewnętrznych limitów.

Komitety do spraw zarządzania ryzykiem

Komitety Rady Nadzorczej

W celu sprawowania możliwie efektywnego sprawowania nadzoru nad funkcjonowaniem w Banku systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza powołuje odpowiednie komitety, takie jak Komitet Audytu Wewnętrznego oraz Komitet ds. Ryzyka.

Komitet Audytu Wewnętrznego

Komitet Audytu Wewnętrznego wspiera Radę Nadzorczą w zakresie systemu zarządzania Bankiem, tj. systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem, a także w zakresie przebiegu procesu sprawozdawczości finansowej. Komitet realizuje zadania przewidziane w Ustawie o Biegłych Rewidentach), Statucie oraz uchwałach Rady Nadzorczej.

Do głównych zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należą: (i) monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz zarządzania ryzykiem, (ii) monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej Banku, (iii) monitorowanie wykonania czynności rewizji finansowej, (iv) monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, oraz (v) nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego, w tym w szczególności nadzór nad właściwym usytuowaniem komórki audytu wewnętrznego w strukturze organizacyjnej Banku, z zachowaniem niezależności funkcjonowania, zgodnie z regulacjami nadzorczymi, oraz zatwierdzanie planu audytu wewnętrznego.

Komitet ds. Ryzyka

Komitet ds. Ryzyka wspiera Radę Nadzorczą w zakresie nadzoru nad obszarem ryzyka w Banku. Do głównych zadań Komitetu ds. Ryzyka należy: (i) opiniowanie całościowej bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka, (ii) opiniowanie strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku oraz (iii) wsparcie Rady Nadzorczej we wdrażaniu strategii zarządzania ryzykiem.

Komitety Zarządu

W ramach prowadzenia czynności związanych z zarządzaniem ryzykiem w Banku Zarząd powołuje odpowiednie komitety, które uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem oraz pełnią funkcję opiniodawczą i rekomendacyjną dla Zarządu w zakresie strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, zasad i procedur realizacji poszczególnych tego procesu. Komitety pełnią także funkcję decyzyjną w zakresie uprawnień delegowanych przez Zarząd. Na Datę Prospektu w Banku funkcjonowały następujące komitety Zarządu wspomagające proces zarządzania ryzykiem: Komitet Kredytowy Centrali, Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet Zarządzania Ryzykiem Kredytowym, oraz Komitet Ryzyka Operacyjnego.

Komitet Kredytowy Centrali

Do zadań komitetu należy w szczególności: (i) podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanego limitu uprawnień; (ii) wydawanie opinii kredytowych w przypadku, gdy zawarcie transakcji kredytowej przekracza przyznany komitetowi limit uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych; (iii) wydawanie opinii w innych, niż zawieranie transakcji kredytowych, sprawach generujących ryzyko kredytowe; (iv) opiniowanie wysokości limitów uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych dla dyrektorów oddziałów i dyrektorów centrów korporacyjnych.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami

Celem działania komitetu jest kształtowanie polityki zarządzania aktywami i pasywami Banku, umożliwiającej realizację planu finansowego Banku, przy zachowaniu ograniczeń wynikających z ustalonego, dopuszczalnego poziomu ekspozycji na ryzyka finansowe i ryzyko kredytowe, a także monitorowanie spełniania przez Bank wymogów wynikających z ustalonych przez nadzór bankowy norm ostrożnościowych i badanie efektywności działania Banku w obszarze obsługiwanych klientów i oferowanych produktów, w tym w szczególności – budowanie właściwej struktury aktywów i pasywów oraz relacji ryzyka i efektywności w kontekście spodziewanych przyszłych i potencjalnych skutków zmian parametrów rynkowych oraz ograniczeń płynności.

Komitet Zarządzania Ryzykiem Kredytowym

Celem działania komitetu jest kształtowanie zasad zarządzania ryzykiem kredytowym i monitorowanie tego ryzyka, w ramach określonych przez właściwą strategię, politykę lub zasady przyjęte przez Zarząd lub Radę Nadzorczą oraz wzmocnienie funkcji zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku. Komitet działa,

w szczególności, w obszarach: (i) zarządzania ryzykiem kredytowym i procesu kredytowego, (ii) wyceny aktywów, (iii) modeli i metodyki oceny ryzyka.

Komitet Ryzyka Operacyjnego

Komitet Ryzyka Operacyjnego kształtuje efektywność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku oraz grupie kapitałowej Banku, przy zachowaniu ograniczeń wynikających z ustalonego, dopuszczalnego poziomu ekspozycji na ryzyko operacyjne. Komitet podejmuje decyzje m.in. w sprawach zatwierdzenia informacji i analiz z zakresu zarządzania ryzykiem operacyjnym, kart kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego, listy scenariuszy testów warunków skrajnych, a także wydaje opinie m.in. w kwestii profilu ryzyka operacyjnego, tolerancji i apetytu na ryzyko operacyjne, poziomu ryzyka operacyjnego na dany kwartał. Komitet omawia materiały m.in. w sprawach przekroczonych limitów, aktualnych wymagań wynikających ze zmian przepisów prawa oraz opracowań instytucji nadzorczych, jak również ryzyka operacyjnego zidentyfikowanego w ramach prac audytu wewnętrznego.

Jednostki organizacyjne Banku do spraw zarządzania ryzykiem

Jednostki organizacyjne Banku zarządzające poszczególnymi rodzajami ryzyka, które odpowiedzialne są za koordynację procesu zarządzania danym rodzajem ryzyka oraz odpowiadają za identyfikację, pomiar, monitoring oraz koordynację działań zaradczych w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka, w tym m.in.: Departament Oceny Ryzyka Kredytowego, Departament Polityki Kredytowej i Wyceny Aktywów, Departament Ryzyka Finansowego, Biuro Ryzyka Operacyjnego, Departament Audytu Wewnętrznego, Biuro Prawne, Biuro Prezydialne oraz Biuro Zgodności.

Departament Oceny Ryzyka Kredytowego

Departament Oceny Ryzyka Kredytowego odpowiada za niezależną od jednostek Banku weryfikację ryzyka kredytowego na etapie udzielania kredytu oraz monitorowanie go dla transakcji istotnych w związku z kwotą zaangażowania lub skalą generowanego ryzyka kredytowego. Departament współpracuje z właściwymi komórkami i jednostkami organizacyjnymi Banku w zakresie identyfikacji sygnałów ostrzegawczych i określania działań mitygujących zagrożenie w ramach systemu wczesnego ostrzegania, a także przygotowuje informację zarządczą na temat największych zaangażowań kredytowych Banku.

Departament Polityki Kredytowej i Wyceny Aktywów

Departament Polityki Kredytowej i Wyceny Aktywów odpowiada za określenie parametrów dostępności kredytowania poprzez określenie punktów odcięcia i akceptowalnych ratingów oraz metod oceny zdolności kredytowej w obszarze analizy ilościowej i jakościowej, tworząc modele scoringowe i modele ratingowe. Departament odpowiada również za zasady i parametry wyceny ekspozycji kredytowych zgodnie z MSR 39. Departament dokonuje analiz portfelowego ryzyka kredytowego oraz odpowiada za raportowanie zarządcze w tym zakresie. Departament zarządza kapitałem wewnętrznym z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyk okołokredytowych i koordynuje proces ICAAP, rozwija metody pomiaru kapitału wewnętrznego, wylicza współczynniki wypłacalności oraz wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyk powiązanych, przeprowadza analizy wrażliwości portfela kredytowego oraz stress-testy. Dodatkowo, we współpracy z Departamentami Restrukturyzacji i Windykacji, określa zasady polityki zarządzania wierzytelnościami trudnymi i opóźnionymi w spłacie.

Departament Ryzyka Finansowego

Departament Ryzyka Finansowego jest odpowiedzialny za identyfikację, pomiar, szacowanie oraz monitorowanie ryzyka finansowego. W tym celu wprowadza i doskonali metody oraz modele badania tego ryzyka, dokonuje pomiaru i monitoruje ryzyko płynności oraz ryzyko rynkowe – za pomocą stosowanych w Banku miar ryzyka finansowego i obowiązującego w Banku systemu limitów. Wyniki pomiaru, w formie raportów, systematycznie przekazywane są: (i) Radzie Nadzorczej; (ii) Zarządowi; oraz (iii) Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami. Raporty stanowią także wsparcie dla decyzji podejmowanych przede wszystkim przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami w zakresie oceny ryzyka finansowego i pozwalają także na weryfikację, czy bieżące działania pozostają w zgodzie z przyjętą przez Bank strategią.

Departamenty Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Detalicznego oraz Klienta Korporacyjnego

Celem departamentów restrukturyzacji i windykacji jest zarządzania wierzytelnościami opóźnionymi w spłacie i wierzytelnościami trudnymi poprzez: tworzenie i realizację, we współpracy z Departamentem Polityki Kredytowej i Wyceny Aktywów, polityki Banku w zakresie odzyskiwania należności zagrożonych brakiem spłaty, optymalizowanie, planowanie i monitorowanie realizacji kosztów prowadzonej działalności w zakresie odzyskiwania należności, podejmowanie operacyjnych działań wobec transakcji przejętych do zarządzania oraz współpracę z zewnętrznymi podmiotami realizującymi działania upominawcze i windykacyjne.

Departament Audytu Wewnętrznego

Celem Departamentu Audytu Wewnętrznego jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, procedur i mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku.

Biuro Prezydialne

Biuro Prezydialne odpowiada m.in. za (i) zapewnienie obsługi organizacyjnej Rady Nadzorczej i Zarządu oraz (ii) zapewnienie obsługi poprawności legislacyjnej.

Biuro Prawne

Biuro Prawne odpowiada m.in. za świadczenie pomocy prawnej dla Banku oraz obsługę prawną Rady Nadzorczej i Zarządu. Biuro jest odpowiedzialne za analizę obowiązujących przepisów prawa i dokonuje notyfikacji komórek organizacyjnych Banku w zakresie zmian stanu prawnego.

Biuro Zgodności

Biuro Zgodności odpowiada m.in. za organizację systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności, systemowe zarządzanie przeciwdziałaniem „praniu pieniędzy” i finansowaniu terroryzmu oraz projektowanie zasad wykonywania kontroli wewnętrznej w Banku.

Biuro Ryzyka Operacyjnego

Biuro Ryzyka Operacyjnego uczestniczy w systemowym zarządzaniu ryzykiem operacyjnym, projektuje przepisy wewnętrzne z zakresu organizacji systemu zarządzania tym ryzykiem, dokonuje identyfikacji, pomiaru i oceny ryzyka operacyjnego w skali całego Banku, oblicza wymogi kapitałowe i kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka operacyjnego oraz sporządza i przedstawia Komitetowi Ryzyka Operacyjnego, Radzie Nadzorczej oraz Zarządowi informacje, raporty i analizy z zakresu zarządzania tym ryzykiem.

Schemat organizacyjny Banku w zakresie zarządzania ryzykiem, w części stanowiącej składnik schematu organizacyjnego Banku, został zamieszczony w rozdziale „Ogólne informacje o Banku – Schemat organizacyjny Centrali Banku”.

Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe oznacza ryzyko poniesienia straty finansowej z powodu niewywiązania się klienta Banku z jego zobowiązań finansowych wobec Banku lub ryzyko obniżenia wartości ekonomicznej należności Banku na skutek pogorszenia się zdolności strony umowy do obsługi jej zobowiązań.

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest przede wszystkim utrzymanie ryzyka związanego z niewypłacalnością kredytobiorcy i poniesieniem straty przez Bank na poziomie akceptowalnym przez Bank oraz zapewnienie przestrzegania zewnętrznych przepisów prawa.

Zarządzanie ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku obejmuje w szczególności:

- postępowanie przy ocenie ryzyka pojedynczej transakcji, ustanawianiu zabezpieczeń oraz podejmowaniu decyzji kredytowych,
- monitorowanie poziomu ryzyka, limitowanie oraz przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
- modele ratingowe i scoringowe wykorzystywane w ocenie ryzyka klientów indywidualnych i instytucjonalnych,
- zasady odpowiedzialności w procesie oceny ryzyka kredytowego,
- portfelowy pomiar ryzyka kredytowego,
- zasady zarządzania ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie,
- zasady identyfikacji ekspozycji z utratą wartości oraz wyznaczania odpisów aktualizujących,
- zasady raportowania dla kadry kierowniczej Banku,
- systemy informatyczne, wspierające realizację wyżej wymienionych zadań.

Bank udziela kredytu, jeżeli klient: (i) posiada zdolność kredytową do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem, (ii) przedstawi zabezpieczenie spłaty w formie i o wartości akceptowanej przez Bank, o ile przepisy wewnętrzne tego wymagają, (iii) spełnia inne kryteria warunkujące podjęcie finansowania takie jak, m.in. wyniki dotychczasowej współpracy z Bankiem oraz ocena historii kredytowej w sektorze bankowym.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym jest realizowane przez Bank w ujęciu jednostkowym, tj. pojedynczej transakcji kredytowej, oraz w ujęciu portfelowym.

Procesy ustalone w celu zarządzania ryzykiem

Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem modeli ratingowych i scoringowych. Modele są tworzone, rozwijane, monitorowane i nadzorowane z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych wymogów. Modele podlegają cyklicznej walidacji zgodnie z wymogami nadzorczymi. Odstąpienie od przyjętego sposobu oceny ryzyka wymaga akceptacji dyrektora departamentu odpowiedzialnego za ocenę ryzyka pojedynczych transakcji i skutkowało dodatkową weryfikacją ryzyka przez eksperta ds. ryzyka

W Banku funkcjonują zasady nadawania i okresowych przeglądów uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych. Decyzje w sprawie udzielenia kredytu podejmowane są przez organy kolegialne albo jednoosobowo. Przy ustalaniu wysokości kompetencji dla podejmowania decyzji kredytowych jednoosobowo, na poziomie wyższym niż minimalny nadawane są z uwzględnieniem oceny: terminowości procesu monitorowania, doświadczenia zawodowego, jakości portfela kredytowego oraz jakości podejmowanych decyzji, a także jakości pracy analityków biznesowych zatrudnionych w jednostce.

Decyzje kredytowe podejmowane są zgodnie z przyznanym zakresem kompetencji. Podejmując decyzje kredytowe w sprawie transakcji zawieranych z członkami organów Banku lub osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku albo podmiotami powiązаныmi z nimi kapitałowo lub organizacyjnie, Bank uwzględnia wymogi określone w przepisach Prawa bankowego. Decyzje o udzieleniu kredytu podejmowane są na podstawie rekomendacji lub decyzji w sprawie zawarcia transakcji wydanej przez osobę dokonującą oceny ryzyka. W przypadku ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub kwotę transakcji, ocena ryzyka weryfikowana jest przez eksperta ds. ryzyka kredytowego. Decyzje o udzieleniu produktów kredytowych podejmowane są z zastosowaniem rozdzielenia funkcji obszaru sprzedaży i obszaru ryzyka. Opis polityki zabezpieczeń znajduje się w rozdziale „Zarządzanie ryzykiem – Ryzyko kredytowe – Zabezpieczenia”.

Narzędzia i techniki służące do pomiaru ryzyka

Klient i rodzaj dokonywanej przez niego transakcji podlegają wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego, z uwzględnieniem wymagań nadzorczych w tym zakresie, w ramach której dokonywana jest identyfikacja i pomiar ryzyka. Sposób dokonywania oceny oraz zakres odpowiedzialności w procesie oceny określają przepisy wewnętrzne Banku. Modele na podstawie, których Bank dokonuje oceny ryzyka są różnicowane w zależności od rodzaju klienta (klienci instytucjonalni oraz osoby fizyczne) i dokonywanej przez niego transakcji kredytowej.

Bank ocenia ryzyko przy użyciu metod ratingowych i scoringowych.

Model oceny ryzyka kredytowego dla osób fizycznych ubiegających się o finansowanie na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą obejmuje: analizę ilościową – polegającą na ustaleniu wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego oraz analizę jakościową – polegającą na ocenie cech klienta, które mają istotny wpływ na jego skłonność do spłaty zaciągniętego zobowiązania kredytowego w terminach określonych w umowie w tym ocenę scoringową i ocenę zachowania klienta w oparciu o informacje z BIK. W procesie oceny Bank uwzględnia postanowienia Rekomendacji T i S KNF, w szczególności w zakresie wprowadzenia odpowiednich poziomów wskaźnika Dtl i LtV oraz możliwości zastosowania uproszczonej oceny zdolności kredytowej.

Model oceny ryzyka klientów ubiegających się o finansowanie na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej lub statutowej (finanse publiczne) uwzględnia dwa obszary: ocenę klienta i ocenę transakcji (ocena ratingowa). Ocena klienta dokonywana jest przez właściwy poziom decyzyjny na podstawie elementów ilościowych i jakościowych, na tle sytuacji ekonomicznej branży, lokalnego rynku i kraju. Dodatkowo, ocena uwzględnia skalę narażenia klienta na negatywne skutki zmian stóp procentowych i kursów walutowych oraz stosowaną przez klienta politykę zabezpieczeń przed ryzykiem kursowym i stopy procentowej. W przypadku finansowania klienta funkcjonującego w ramach grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie Bank ocenia ryzyko kredytowe z uwzględnieniem wpływu sytuacji podmiotów powiązanych. Ocena transakcji dokonywana jest w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank dąży do ustanawiania takiej struktury finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

Bank dokonuje cyklicznej weryfikacji efektywności stosowanych metod oceny.

Dla potrzeb pomiaru ryzyka kredytowego Bank stosuje aplikacje i narzędzia informatyczne wspierające ten proces.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom

Wyszczególnienie	Na dzień 31 grudnia	
	2016	2015
	(tys. PLN)	
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości, w tym:.....	11.793.879	13.433.872
kredyty i pożyczki, które nie są zaległe	11.568.265	13.241.534
kredyty i pożyczki, które są zaległe	225.614	192.338
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne, w tym:*	1.131.837	249.083
- farmy wiatrowe.....	938.793	-
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości, w tym:*	1.602.633	1.042.801
- farmy wiatrowe	528.976	-
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto.....	14.528.349	14.725.756
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom, w tym:..	(563.093)	(382.207)
- farmy wiatrowe	(107.177)	(9.209)
Pozostałe należności	4	10
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:	13.965.260	14.343.559
- klienci.....	13.965.259	14.343.558
- banki.....	1	1

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* W II kwartale 2016 roku Bank dokonał zmian w zakresie rozpoznawania ekspozycji, które utraciły wartość, poprzez wprowadzenie progu materialności straty (równego wysokości odpisu IBNR dla danej ekspozycji kredytowej, który zostałby dla niej utworzony w przypadku braku wystąpienia przesłanki utraty wartości), którego przekroczenie skutkuje zaklasyfikowaniem ekspozycji do pozycji „Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości”.

Jednocześnie, Grupa dokonała zmian w sposobie prezentacji kredytów posiadających przesłanki utraty wartości. Ekspozycje kredytowe ze stwierdzonymi przesłankami utraty wartości, dla których indywidualny test na utratę wartości nie wskazuje na przekroczenie progu materialności straty, klasyfikowane są do kategorii „Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne”.

	Na dzień 31 grudnia 2016				
	Kredyty korporacyjne oraz dla sektora finansów publicznych	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe kredyty detaliczne	Banki	Razem
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości.....	7.376.380	3.570.682	846.816	1	11.793.879
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne, w tym:	1.120.147	1.588	10.102	-	1.131.837
- oceniane indywidualnie, w tym:	-	-	-	-	-
- farmy wiatrowe	938.793	-	-	-	938.793
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości, w tym:	1.190.722	227.006	184.905	-	1.602.633
- oceniane indywidualnie, w tym:	1.175.273	140.831	42.772	-	1.358.876
- farmy wiatrowe	528.976	-	-	-	528.976
Odpisy na kredyty i pożyczki nie wykazujące utraty wartości (IBNR), w tym:	(46.665)	(7.826)	(10.836)	-	(65.327)
- farmy wiatrowe	(20.891)	-	-	-	(20.891)
Odpisy na kredyty i pożyczki wykazujące utratę wartości, w tym:.....	(290.870)	(93.781)	(113.115)	-	(497.766)

Na dzień 31 grudnia 2016					
	Kredyty korporacyjne oraz dla sektora finansów publicznych	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe kredyty detaliczne	Banki	Razem
- oceniane indywidualnie, w tym:	(281.843)	(61.475)	(24.170)	-	(367.488)
- farmy wiatrowe	(86.286)	-	-	-	(86.286)
Razem wartość netto	9.349.714	3.697.669	917.872	1	13.965.256
Pozostałe należności netto.....					4
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto.....					13.965.260

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 grudnia 2015					
	Kredyty korporacyjne oraz dla sektora finansów publicznych	Kredyty mieszkaniowe	Pozostałe kredyty detaliczne	Banki	Razem
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utruty wartości.....	8.866.422	3.666.716	900.733	1	13.433.872
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne, w tym:	235.845	4.429	8.809	-	249.083
- oceniane indywidualnie, w tym:	-	-	-	-	-
- farmy wiatrowe	-	-	-	-	-
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utrata wartości, w tym:	644.366	239.891	156.174	2.370	1.042.801
- oceniane indywidualnie, w tym:	621.974	147.484	47.630	2.370	819.458
- farmy wiatrowe	-	-	-	-	-
Odpisy na kredyty i pożyczki nie wykazujące utraty wartości (IBNR), w tym:	(31.454)	(7.745)	(10.824)	-	(50.023)
- farmy wiatrowe	(9.209)	-	-	-	(9.209)
Odpisy na kredyty i pożyczki wykazujące utratę wartości, w tym:.....	(160.035)	(82.269)	(87.510)	(2.370)	(332.184)
- oceniane indywidualnie, w tym:	(147.401)	(54.337)	(24.729)	(2.370)	(228.837)
- farmy wiatrowe	-	-	-	-	-
Razem wartość netto	9.555.144	3.821.022	967.382	1	14.343.549
Pozostałe należności netto.....					10
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto.....					14.343.559

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

W 2016 roku nastąpiło zwiększenie poziomu wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości z segmentu klienta korporacyjnego i finansów publicznych o 546,4 mln zł w stosunku do 2015 roku, przy czym wzrost ten wynikał w większości z przeklasyfikowania 529,0 mln zł ekspozycji farm wiatrowych. Udział wartości brutto kredytów z utratą wartości w portfelu kredytów z segmentu klienta korporacyjnego i finansów publicznych z wyłączeniem kredytów farm wiatrowych wynosi 8,8%, wobec poziomu 8,4% na koniec 2015 roku w analogicznym portfelu.

W 2016 roku poziom wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości w segmencie detalicznym wzrósł o 15,8 mln zł (tj. o 4,0%) w stosunku do 2015 roku, przy czym największy wzrost wartości dotyczył pożyczek gotówkowych (w tym głównie sprzedanych w ramach współpracy z pośrednikami finansowymi - 57% pożyczek gotówkowych z przesłanką utraty wartości). W 2016 roku z uwagi na konieczność poprawy jakości portfela Bank zamknął ten kanał dystrybucji.

W grupie kredytów mieszkaniowych w 2016 r. nastąpił spadek kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości o 12,9 mln zł (tj. o 5,4%). Jest to konsekwencją działań pionu detalicznego, dotyczących bieżącego nadzoru nad terminowością obsługi zaangażowania przez klientów. W stosunku do roku 2015 kredyty hipoteczne o wartości ok. 10,6 mln zł zostały przeklasyfikowane z grupy kredytów „Kredyty i

pożyczki w przypadku których wykazano utratę wartości” do kategorii „Kredyty i pożyczki, które są zaległe na dzień sprawozdawczy, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości w podziale na klasy klientów”.

W całej grupie kredytów detalicznych odnotowano wzrost udziału wartości brutto kredytów z przesłanką utraty wartości i wykazujących utratę wartości do poziomu 8,5% wobec 8,0% na koniec 2015 roku, przy czym wartość brutto kredytów należących do segmentu detalicznego spadła o 135,7 mln zł (tj. o 2,7%) w stosunku do 2015 roku.

Portfel kredytowy Grupy obejmuje zaangażowanie związane z finansowaniem kilkudziesięciu projektów realizowanych przez firmy funkcjonujące na rynku elektrowni wiatrowych. Bank w IV kwartale 2016 roku rozpoczął kompleksowy przegląd zaangażowań związanych z finansowaniem elektrowni wiatrowych. Rozpoznane na dzień bilansowy 31 grudnia odpisy aktualizujące dla tego portfela zgodnie z wartościami w poniższej tabeli, są wynikiem tego przeglądu.

Wyszczególnienie	Ekspozycja brutto	Odpisy aktualizujące	Ekspozycja netto
Bez przesłanki utraty wartości.....	704.656	7.970	696.686
Stwierdzona przesłanka utraty wartości	938.793	12.921	925.872
Stwierdzona utrata wartości	528.976	86.286	442.690
Razem.....	2.172.425	107.177	2.065.248

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Na dzień 31 grudnia 2016 r. żaden z ww. projektów nie posiadał zaległości w obsłudze zobowiązań. Bank na bieżąco monitoruje sytuację finansową ww. podmiotów, zmiany regulacyjne oraz sytuację rynkową branży. Z uwagi na zmiany przepisów zewnętrznych wpływających na branżę wiatrową w Polsce, w tym wpływające na znaczne obniżenie poziomu cen praw majątkowych (zielonych certyfikatów), Grupa identyfikuje przesłanki utraty wartości dla znacznej części tego portfela. Największy wpływ na kondycję finansową podmiotów działających w branży elektrowni wiatrowych, które zaciągnęły kredyty w bankach oddziałują:

- brak spodziewanego podniesienia limitu obowiązkowego udziału energii z OZE (w związku z Pakietem Klimatycznym i Ustawą OZE), skutkujący narastaniem nadpodaży zielonych certyfikatów i negatywnym wpływem na ich ceny,
- zmienione zasady wsparcia dla wytwórców odnawialnych źródeł energii, w tym zniesienia obowiązku odbioru energii wyprodukowanej w OZE dla instalacji o mocy powyżej 500kW,
- zmiana zasad naliczania podatku od nieruchomości dla elektrowni wiatrowych wynikająca z wprowadzenia w ustawie o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych definicji elektrowni wiatrowej skutkująca potencjalnym wzrostem podatku od nieruchomości, który obejmuje całość środków trwałych farm wiatrowych uznanych, jako nieruchomości oraz nowelizacja prawa budowlanego w zakresie definicji budowli.

W celu ograniczenia, w zakresie w jakim będzie to możliwe, negatywnych skutków sytuacji branży elektrowni wiatrowych na wyniki Grupy, ww. portfel kredytowy objęty został szczególnym monitoringiem, w ramach którego przeprowadzane są okresowe testy warunków skrajnych. Ze wszystkimi klientami z tego portfela podjęto rozmowy dotyczące możliwych działań optymalizujących ich politykę kosztową. Wobec podmiotów, dla których identyfikowane jest podwyższone ryzyko zagrożenia terminowej obsługi kredytu, Grupa podejmuje działania wyprzedzające wprowadzając zmiany w funkcjonujących umowach kredytowych umożliwiające prawidłową dalszą obsługę zadłużenia.

Grupa ocenia ryzyko projektów z branży elektrowni wiatrowych przyjmując, jako przesłanki utraty wartości zaistnienie potencjalnego deficytu środków pieniężnych oraz ujemnej wyceny przedsięwzięcia dla scenariusza potencjalnej restrukturyzacji zadłużenia w modelowanej przez Grupę perspektywie długoterminowej. Dla przeprowadzenia wyceny ww. projektów opracowany został model wyceny pozwalający na symulowanie indywidualnych przepływów pieniężnych dla poszczególnych projektów przy zadanych, możliwych do modyfikacji (zmiennych) parametrach wyceny, do których należą:

- wysokość naliczanego podatku od nieruchomości określona prawdopodobieństwem utrzymania w perspektywie długoterminowej dotychczasowych zasad naliczania podstawy opodatkowania dla elektrowni wiatrowych na poziomie 20%,
- produktywność poszczególnych projektów ustalana indywidualnie dla danego projektu w oparciu o analizę wietrzności wynikającą z raportów wietrzności (P90/P75) oraz faktyczną uzyskaną w okresie działania elektrowni wiatrowej,

- ścieżki cenowe dla cen energii elektrycznej i cen zielonych certyfikatów przyjęte przez Bank w oparciu o analizę wewnętrzną Banku oraz analizę pozyskanych przez Bank raportów zewnętrznych renomowanych firm w perspektywie długoterminowej; Bank przyjął scenariusz, który zakłada na lata 2017 i 2018 ceny zielonych certyfikatów zbliżone do obecnych cen notowanych na Towarowej Giełdzie Energii; na podstawie pozyskanych przez Bank niezależnych cen prognoz czarnej energii i zielonych certyfikatów, Bank opracował ścieżkę cenową na kolejne lata,
- średni ważony koszt kapitału (WACC) przyjęty dla scenariusza restrukturyzacyjnego na poziomie efektywnej stopy procentowej poszczególnej ekspozycji i dla scenariusza windykacyjnego na poziomie 10,9%,
- scenariusze wyceny określające indywidualnie dla każdego z projektów prawdopodobieństwo wystąpienia regularnej obsługi, restrukturyzacji i windykacji. Scenariusz restrukturyzacji zakłada zmianę harmonogramu spłat kredytu w okresie użyteczności turbin. W scenariuszu windykacyjnym zakłada się sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa do inwestora branżowego.

Specyficzne dla branży OZE przesłanki utraty wartości to:

- występowanie w modelu dla poszczególnych projektów deficytu środków pieniężnych (brak możliwości obsługi długu bez zmiany harmonogramu spłaty i/lub bez wsparcia zewnętrznego) w trakcie okresu kredytowania,
- ujemne *equity value* dla scenariusza restrukturyzacyjnego.

Udział portfela farm wiatrowych w portfelu kredytów korporacyjnych w wartości brutto w Grupie na 31 grudnia 2016 r. wyniósł 27,5%, co stanowi 15,0% portfela kredytów ogółem i w stosunku do 31 grudnia 2015 r. uległ zwiększeniu o 0,9%. Wartościowo portfel farm wiatrowych wyniósł wg stanu na 31 grudnia 2016 r. 2.172,43 mln zł. W obszarze ryzyka kredytowego w 2016 roku, w stosunku do stanu z końca 2015 roku, nastąpił wzrost poziomu wyliczonych odpisów aktualizacyjnych i rezerw na zobowiązania pozabilansowe. W segmencie klientów korporacyjnych i finansów publicznych wzrost poziomu odpisów aktualizujących wyniósł 146,0 mln zł, w tym dla portfela ekspozycji wobec farm wiatrowych 98,0 mln zł.

Poziom pokrycia odpisami kredytów z utratą wartości według stanu na 31 grudnia 2016 r. dla portfela klientów korporacyjnych wynosi 24,4%, w tym dla portfela farm wiatrowych 16,3%. Na koniec 2015 roku wskaźnik ten wynosił 25,1% dla portfela klientów korporacyjnych w portfelu farm wiatrowych nie identyfikowano kredytów z utratą wartości dla analogicznego portfela wskaźnik ten na datę 31 grudnia 2016 r. wynosi 30,9%.

Wartość ekspozycji wobec farm wiatrowych z rozpoznaną przesłanką utraty wartości na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiła 1.468,0 mln zł i obejmowała 23 podmioty, co w stosunku do całości portfela ekspozycji z rozpoznaną przesłanką utratą wartości wynosi 53,7% w ujęciu wartościowym.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. 5 największych spółek w portfelu farm wiatrowych stanowiło 53,1% tego portfela i 7,8% portfela ogółem Grupy.

Dla portfela ze zidentyfikowaną przesłanką utraty wartości Grupa dokonała analizy wrażliwości na kluczowe parametry opisane powyżej, tj.:

- 1) wzrost podstawy opodatkowania nieruchomości wynikający ze zmiany przepisów,
- 2) zmiany średniego ważonego kosztu kapitału (WACC) o +/-1 p.p.,
- 3) zmiany cen zielonych certyfikatów o +/-1% w okresie prognozy.

Zmiany parametrów	(-) rozwiązanie odpisu	(+) dotworzenie odpisu
Przyjęcie nowych zasad opodatkowania – przyjęcie do kalkulacji odpisów wyłącznie podatku od nieruchomości na nowych zasadach		5,60
Spadek średniego ważonego kosztu kapitału (WACC dla scenariusza windykacyjnego) o 1 p.p.		(4,47)
Wzrost średniego ważonego kosztu kapitału (WACC dla scenariusza windykacyjnego) o 1 p.p.		4,16
Spadek cen zielonych certyfikatów o 1% w okresie prognozy		1,82
Wzrost cen zielonych certyfikatów o 1% w okresie prognozy		(1,72)

Tabela poniżej przedstawia podział kredytów i pożyczek Banku według przyznanych ratingów oraz scoringu i w podziale na klasy klientów na dzień 31 grudnia 2016 r.

Wyszczególnienie	Rating*	31-12-2016	31-12-2015	31-12-2014
<i>(tys. PLN)</i>				
Kredyty dla podmiotów korporacyjnych.....	(1-3)	17.844	22.767	37.294
	(4-5)	501.711	389.255	286.962
	(6-7)	979.776	1.037.876	851.245
	(8-9)	3.060.851	2.740.747	1.842.289
	(10-11)	2.056.412	2.202.851	1.419.295
	(12-13)	906.383	863.050	626.210
	(14-16)	299.330	294.904	306.170
	bez ratingu	9.218	17.375	7.165
Razem kredyty dla podmiotów korporacyjnych		7.831.525	7.568.825	5.376.630
Kredyty dla podmiotów detalicznych	osoby prywatne	4.718.078	4.829.662	4.672.169
	klienci z ratingami	35.034	43.929	45.124
	bez ratingu	48.464	56.330	72.086
	mikroprzedsiębiorstwa ze scoringiem*\	39.523	46.831	52.781
Razem kredyty dla podmiotów detalicznych		4.841.099	4.976.752	4.842.160
Kredyty dla finansów publicznych.....	(1-3)	-	-	-
	(4-5)	175.855	78.133	41.529
	(6-7)	992.222	1.114.106	1.086.400
	(8-9)	643.148	908.418	1.367.529
	(10-11)	37.887	24.461	46.336
	(12-13)	4.018	51.218	43.609
	(14-16)	-	1.462	1.210
	bez ratingu	8	10	15
Razem kredyty dla finansów publicznych.....		1.853.138	2.177.808	2.586.628
Kredyty dla pozostałych klientów, w tym:.....	bez ratingu	2.587	2.371	4.001
- banki.....		1	2.371	4.001
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto.....		14.528.349	14.725.756	12.809.419
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom		(563.093)	(382.207)	(316.082)
Pozostałe należności netto		4	10	11
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto, w tym:		13.965.260	14.343.559	12.493.348
- klienci.....		13.965.260	14.343.558	12.489.421
- banki.....		1	1	3.927
*\Mikroprzedsiębiorstwa	Scoring			
	(1)	8.854	12.592	14.370
	(2)	6.243	7.343	9.925
	(3)	10.970	13.381	12.681
	(4)	3.823	3.358	4.502
	(5)	786	653	654
	(6)	8.847	9.504	10.649
Razem		39.523	46.831	52.781

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe.

* Rating 1 Najwyższa jakość kredytowa
Rating 2 Bardzo wysoka jakość kredytowa
Rating 3 Wysoka jakość kredytowa
Ratingi 4-5 Bardzo dobra jakość kredytowa
Ratingi 6-7 Dobra jakość kredytowa
Ratingi 8-9 Zadawalająca jakość kredytowa
Ratingi 10-11 Przeciętna i słaba jakość kredytowa

Ratingi 12-13
Ratingi 14-16

Bardzo słaba jakość kredytowa
Brak zdolności kredytowej (jakość kredytowa nie występuje)

Opis poszczególnych ryzyk koncentracji, sposobów ich pomiaru, monitorowania

W ramach nadzoru nad koncentracją wierzytelności kredytowych Bank dokonuje pomiaru i monitoringu ryzyka koncentracji zaangażowania na poziomie pojedynczego klienta/transakcji oraz portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji, ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane jest poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa Bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego przy zarządzaniu koncentracją zaangażowań Bank stosuje się do limitów wewnętrznych zatwierdzonych przez Zarząd. W szczególności Bank stosuje następujące limity: (i) geograficzne, (ii) dotyczące parametrów produktowych; (iii) dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie; (iv) udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku, oraz (v) łącznego zaangażowania wobec podmiotów lub grup podmiotów powiązanych uzależnione od przyznanej oceny ratingowej. Dodatkowo, stosując ostrożnościowe podejście wobec dużych zaangażowań, Bank limituje zaangażowanie wobec podmiotów lub grup podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, wobec których zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Banku. Poziom wykorzystania limitów jest cyklicznie monitorowany i raportowany organom Banku w trybie wynikającym z odpowiednich regulacji wewnętrznych.

Tabela poniżej przedstawia zaangażowanie Banku w podziale na branże w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2016 r.

Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	Udział % w sumie ogółem
	(tys. PLN)	(%)
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2.227.291	15,4
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1.686.707	11,4
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1.524.782	10,5
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	746.591	5,1
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	560.503	3,9
Produkcja artykułów spożywczych	358.409	2,5
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	273.448	1,9
Zakwaterowanie	229.181	1,6
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	154.842	1,1
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	121.695	0,8
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	138.412	1,0
Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	132.653	0,9
Opieka zdrowotna	106.654	0,7
Działalność usługowa związana z wyżywieniem	111.376	0,8
Pozostałe branże, w tym:	6.054.386	41,7
- osoby prywatne	4.718.079	32,5
Ogółem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom brutto	14.528.349	100%
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	(563.093)	
Pozostałe należności	4	
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom netto	13.965.260	
- klienci	13.965.259	
- banki	1	

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

Dodatkowo, tabela poniżej przedstawia zaangażowanie kredytowe Banku w stosunku do dziesięciu największych klientów Banku na dzień 31 grudnia 2016 r.

Lp.	Kapitał + zobowiązania pozabilansowe	Kapitał	Zobowiązania pozabilansowe*	Udział w zaangażowaniu Banku ogółem
	(tys. PLN)			(%)
1	358.752	358.660	92	2,2
2	240.648	240.648	-	1,4
3	237.613	237.613	-	1,4
4	227.020	203.917	23.103	1,4
5	208.359	142.597	65.762	1,2
6	182.754	164.112	18.642	1,1
7	169.373	169.373	-	1,0
8	162.866	162.840	26	1,0
9	145.492	145.492	-	0,9
10	129.786	129.786	-	0,8

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe

* W zaangażowaniu pozabilansowym są brane pod uwagę: linie kredytowe, udzielone gwarancje i poręczenia, otwarte akredytywy importowe, akceptowane traty, potwierdzone akredytywy eksportowe i inne zobowiązania udzielone.

Monitoring kredytowy

Bank monitoruje ryzyko kredytowe przez cały okres funkcjonowania transakcji kredytowej. W przypadku zidentyfikowania sytuacji mogących zagrozić terminowej spłacie Bank podejmuje działania upominawcze i restrukturyzacyjne wykorzystując w tym celu właściwe narzędzie informatyczne. W okresach miesięcznych Bank dokonuje analizy wszystkich ekspozycji kredytowych w celu: (i) zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, (ii) pomiaru utraty wartości, oraz (iii) utworzenia odpisów aktualizujących lub rezerw.

Opis podejścia do tworzenia odpisów aktualizujących lub rezerw znajduje się w rozdziale „Zarządzanie ryzykiem – Ryzyko kredytowe – Opis metodologii rozpoznawania utraty wartości ekspozycji kredytowych”.

Opis metodologii rozpoznawania utraty wartości ekspozycji kredytowych

W okresach miesięcznych Bank dokonuje przeglądu ekspozycji kredytowych polegającego na identyfikacji ekspozycji zagrożonych utratą wartości. Dokonując takiej analizy Bank przeprowadzania pomiar utraty wartości oraz ustala wysokość odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości takich.

Na potrzeby przeglądu ekspozycji kredytowych Bank przeprowadza ich podział, uwzględniając wielkość ich zaangażowania, charakterystykę ryzyka, ekspozycje wyceniane metodą indywidualną i metodą grupową oraz przeprowadza ocenę ekspozycji pod względem wystąpienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. Za ekspozycje kredytowe, które utraciły wartość Bank uznaje te ekspozycje, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości.

Za przesłanki utraty wartości Bank uznaje w szczególności: (i) opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 90 dni, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych banków, dla których przyjmuje się opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 7 dni, (ii) pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej 14 i gorszej, która wskazuje na zagrożenie dla spłaty zadłużenia, (iii) zawarcie umowy restrukturyzacji, (iv) pogorszenie wskaźników finansowych dotyczących, między innymi: płynności klienta lub możliwości obsługi zadłużenia, lub (v) wystąpienie innych zdarzeń, będących równoważnymi z wejściem klienta w stan niewypłacalności, skutkującymi niemożliwością terminowej spłaty zadłużenia.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną oparty jest na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej. W przypadku kredytów, dla których zostało ustanowione zabezpieczenie, bieżąca wartość oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uwzględnia przepływy pieniężne, które mogą zostać uzyskane z egzekucji przedmiotu zabezpieczenia, pomniejszone o koszty egzekucji oraz sprzedaży przedmiotu zabezpieczenia, jeżeli egzekucja jest prawdopodobna. W wyniku obniżenia wartości bieżącej możliwych do realizacji przepływów pieniężnych, Bank tworzy odpis z tytułu utraty wartości odpowiadający przewidywanej stracie kredytowej z tytułu nie wywiązania się dłużnika ze zobowiązań wobec Banku pomniejszonej o korektę odsetek impairmentowych (IKON – korekta pomniejszająca przychody odsetkowe Banku).

Metodę indywidualną pomiaru utraty wartości stosuje się w odniesieniu do: (i) ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych (tj. spełniających przesłanki indywidualnej utraty wartości lub znajdujących się w okresie kwarantanny lub dotyczących klienta, wobec którego Bank posiada inne ekspozycje kredytowe, dla których rozpoznano przesłankę indywidualnej utraty wartości (propagacja utraty wartości), (ii) ekspozycji restrukturyzowanych, jeżeli rozpoznana została dla nich przesłanka utraty wartości lub ekspozycje znajdują się w okresie kwarantanny bez względu na indywidualną istotność tych ekspozycji, w przypadku gdy dla danej umowy nastąpiło renegotjowanie warunków umowy więcej niż dwa razy, lub Bank zawarł umowę restrukturyzacji, zawieszającą spłaty kredytu na określony czas, w którym kredytobiorca zobowiązał się do sprzedaży istotnych zabezpieczeń rzeczowych, (iii) ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych, dla których jest identyfikowana przesłanka utraty wartości lub ekspozycje znajdują się w okresie kwarantanny, o ile na moment rozpoznania utraty wartości były znaczące indywidualnie oraz spełniały dodatkowe warunki określone przez Bank, lub (iv) ekspozycji kredytowych nieistotnych, posiadających nietypowe charakterystyki ryzyka kredytowego.

Pomiar grupowej utraty wartości dokonywany jest w oparciu o parametry pomiaru utraty wartości szacowane metodami statystycznymi na podstawie danych historycznych. Analizując dane historyczne Bank wyklucza zdarzenia o charakterze jednorazowym. Bank w wycenie grupowej stosuje podział na siedem następujących portfeli: (i) klienci detaliczni – kredyty hipoteczne (ii) klienci detaliczni – pożyczki gotówkowe, (iii) klienci detaliczni – pożyczki hipoteczne, (iv) klienci detaliczni – ekspozycje kredytowe wobec mikroprzedsiębiorstw (z wyłączeniem pożyczek hipotecznych), (v) klienci detaliczni – pozostali, (vi) klienci korporacyjni, w tym instytucje finansowe i klienci segmentu funduszy ekologicznych, oraz (vii) klienci segmentu finansów publicznych. Ponowna klasyfikacja kredytu, jako kredytu bez utraty wartości możliwa jest po ustąpieniu przesłanki, która uzasadniała zaklasyfikowanie go do tej kategorii oraz upływie określonego okresu kwarantanny, w którym przesłanka nie jest identyfikowana. Okresy kwarantanny ekspozycji restrukturyzowanych są dostosowane do sprawozdawczych standardów technicznych regulujących zagadnienie ekspozycji wstrzymanych oraz zagrożonych.

Poniżej przedstawiono należności brutto, w przypadku, których wykazano utratę wartości w podziale na segmenty.

Wyszczególnienie	31 grudnia 2016 r. (tys. PLN)
kredyty dla klientów korporacyjnych oraz dla sektora finansów publicznych	1.190.722*
kredyty dla klientów detalicznych	411.911
banki	-
Razem	1.602.633

Źródło: Bank

* Na koniec grudnia 2015 roku w odniesieniu do segmentu ekspozycji kredytowych wobec banków jedna ekspozycja została określona jako ze stwierdzoną utratą wartości. W wyniku ogłoszenia upadłości przez wskazany bank w 2016 roku, jego ekspozycja została przeklasyfikowana do segmentu klientów korporacyjnych (wartość należności brutto wg stanu na koniec grudnia 2016 roku wyniosła 2.586 tys. PLN).

Dla ekspozycji, dla których nie zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, Bank tworzy odpisy aktualizujące na wypadek zaistniałych, ale jeszcze niezidentyfikowanych strat (tzw. odpis IBNR). Odpis pokrywa straty, które wystąpiły na moment pomiaru utraty wartości, ale nie zostały jeszcze rozpoznane na poziomie indywidualnym. Odpisy IBNR tworzone są przy wykorzystaniu modelowego prawdopodobieństwa wystąpienia utraty wartości (PD) w okresie identyfikacji straty (LIP).

Odrębne (podwyższone) stawki IBNR stosuje się dla ekspozycji restrukturyzowanych oraz w przypadku klientów korporacyjnych dla ekspozycji o podwyższonym ryzyku („watch lista”). Metodyka i założenia przyjęte przez Bank do szacowania utraty wartości podlegają regularnej analizie w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

Zabezpieczenia

Bank przyjmuje na zabezpieczenie swoich wierzytelności zabezpieczenia rzeczowe i osobiste. Bank preferuje transakcje zabezpieczone, z zastrzeżeniem, że ustalono maksymalny poziom transakcji niezabezpieczonych wraz z kryteriami pozwalającymi na udzielenie transakcji bez zabezpieczenia. Kryteria te uwzględniają specyfikę produktową, segment klientów, wpływ transakcji na wyniki Banku i wysokość potencjalnej straty. Poziom zabezpieczenia jest uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez daną transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania. Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kieruje się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględnia: należytą ochronę interesów Banku, wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia oraz możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia.

Bank może stosować jednocześnie kilka form zabezpieczenia wierzytelności. Użycie różnych form zabezpieczenia wierzytelności zwiększa możliwość odzyskania należności w razie konieczności wszczęcia procedur windykacyjnych przez Bank.

Zarządzanie ryzykiem finansowym

Ryzyko finansowe w Grupie koncentruje się przede wszystkim w Banku oraz w DM BOŚ i obejmuje: (i) ryzyko płynności; oraz (ii) ryzyko rynkowe (w księdze bankowej i handlowej). Ze względu na specyfikę bilansu Banku ryzyko płynności występuje przede wszystkim w Banku, natomiast ryzyko rynkowe występuje w Banku i DM BOŚ.

W ramach działań określających akceptowalną przez Bank ekspozycję ryzyko finansowe, Rada Nadzorcza zatwierdza uchwaloną przez Zarząd politykę w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzykiem rynkowym, gdzie określone są między innymi maksymalne poziomy ryzyka finansowego, zgodne z przyjętym przez Radę Nadzorczą apetytem na ryzyko.

Ryzyko płynności

Ryzyko płynności rozumiane jest jako utrata zdolności Banku do terminowego regulowania zobowiązań, do pozyskiwania funduszy na sfinansowanie nieoczekiwanego wycofania depozytów oraz zdolności do generowania przez Bank dodatniego salda przepływów gotówkowych. Ze względu na fakt, że ryzyko płynności w obszarze działalności DM BOŚ jest nieistotne, Proces monitorowania i aktywnego zarządzania ryzykiem płynności jest skoncentrowany w Banku.

Celem Banku w zakresie zarządzania płynnością jest zabezpieczenie płynności Banku oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów, zapewniającej bezpieczny profil płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz głównych walutach obcych, a przede wszystkim – dla całkowitej pozycji płynności. Strategię zarządzania ryzykiem płynności określa zatwierdzana przez Radę Nadzorczą „Strategia Płynnościowa BOŚ S.A.” Strategia określa przyjęty poziom ekspozycji Banku na ryzyko, wyznacza główne kierunki oraz cele ilościowe dla wybranych wielkości i jest integralnym elementem strategii działania Banku.

Cele Banku w zakresie zarządzania płynnością są osiągane przede wszystkim za pomocą:

- odpowiednio budowanych strategii płynnościowych (będących integralną częścią ramowej strategii działania Banku), planów finansowych zawierających założenia i zasady, definiujące potrzeby finansowania działalności Banku, wynikające z budżetu Banku i źródeł finansowania;
- definiowania i realizacji polityki depozytowej i polityki inwestycyjnej;
- systemu cen transferowych, który uwzględnia marże korygujące, odzwierciedlające rynkowy koszt płynności (zwiększające koszt finansowania kredytów udzielanych przez Bank i podnoszące oprocentowanie depozytów).

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następującym horyzoncie czasowym: płynność śróddzienna – w ciągu dnia, płynność bieżąca – w okresie do 7 dni; płynność krótkoterminowa – w okresie do 1 miesiąca; płynność średnioterminowa – w okresie powyżej 1 miesiąca do 12 miesięcy; płynność długoterminowa – w okresie powyżej 12 miesięcy.

Podstawowym źródłem finansowania Banku pozostaje systematycznie budowana, zdywersyfikowana baza depozytowa z dużym udziałem stabilnych depozytów od klientów detalicznych (uzupełniona depozytami klientów korporacyjnych oraz sektora publicznego) oraz wyemitowane obligacje długoterminowe i otrzymane pożyczki od międzynarodowych instytucji finansowych (które dodatkowo stanowią źródło finansowania płynności w walutach obcych; pozostałe niedopasowanie walutowe jest pokrywane transakcjami FX Swap). W związku z obowiązywaniem od 1 października 2015 roku nowej normy nadzorczej LCR, Bank od 2014 r. systematycznie zwiększał udział depozytów od klientów detalicznych w źródłach finansowania.

Posiadane przez Bank aktywa płynne (nadwyżka płynności), utrzymywane są przede wszystkim w postaci charakteryzujących się wysoką płynnością bonów pieniężnych NBP (stanowiących 68% portfela płynnych nieobciążonych papierów wartościowych) oraz obligacji Skarbu Państwa (26%), charakteryzujących się niskim ryzykiem szczególnym. Portfel tych papierów jest uzupełniony gotówką oraz środkami utrzymywanymi w NBP (ponad zadeklarowany poziom rezerwy obowiązkowej). Aktywa płynne (nadwyżka płynności) stanowią bufor

dla zabezpieczenia płynności w ewentualnych sytuacjach kryzysowych, tj. istnieje możliwość ich zastawu, upłynnienia w ramach transakcji repo bądź sprzedaży w dowolnym momencie, bez istotnej utraty wartości. Możliwości sprzedaży aktywów płynnych (ryzyko płynności produktu) są systematycznie monitorowane. W analizach tych brane są pod uwagę przede wszystkim: wielkość emisji, obrót rynkowy oraz zmienność ceny kupna / sprzedaży.

Zgodnie z rekomendacjami KNF i NBP, Bank ma możliwość korzystania z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytu technicznego i lombardowego w NBP. Jest również operacyjnie przygotowany do wystąpienia do NBP celem uzyskania kredytu refinansowego

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności bieżącej i krótkoterminowej Bank stosuje następujące miary i narzędzia: (i) aktywa płynne – stanowiące bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wpływów w horyzoncie 30 dni; (ii) zapas płynności – który mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wypływy, wyznaczone w terminie 30 dni; (iii) ocenę stabilności bazy depozytowej; (iv) lukę płynności krótkoterminowej (dla PLN, EUR, CHF i USD) – pokazującą poziom niedopasowania w strukturach finansowania w walutach obcych; luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji na rynku hurtowym oraz z transakcji pochodnych oraz (v) testy warunków skrajnych (pozwalające m.in. na weryfikację możliwości utrzymania płynności w zdefiniowanym w Banku horyzoncie czasowym w poszczególnych scenariuszach).

W celu pomiaru płynności oraz ryzyka płynności średnio- i długoterminowego Bank wyznacza i monitoruje: (i) lukę płynności kontraktową oraz urealnioną (która jest uzupełniana o systematycznie przeprowadzane analizy: stabilności bazy depozytowej, koncentracji bazy depozytowej, wielkości przedpłat kredytów oraz poziomu zrywalności depozytów); (ii) wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi; (iii) wskaźnik pokrycia kredytów służących finansowaniu długoterminowych potrzeb klientów najbardziej stabilnymi źródłami finansowania oraz (iv) prognozę zapasu płynności, aktywów płynnych oraz nadzorczych miar płynności. Zgodnie z Uchwałą Nr 386/2008 KNF Bank przeprowadza również pogłębioną analizę płynności długoterminowej. Wyniki przeprowadzanych analiz są wykorzystywane do zarządzania płynnością Banku. Jednocześnie proces opracowywania krótko- i długoterminowych planów finansowych Banku zawiera ocenę płynności, tak aby zapewnić adekwatną strukturę finansowania i przestrzeganie nadzorczych miar płynności. Bank, w opracowywanych analizach płynnościowych, uwzględni również możliwość niekorzystnej zmiany kursów walut obcych, w szczególności CHF i EUR, potencjalnie powodujące zwiększenie potrzeb płynnościowych.

W celu oceny skuteczności procesu zarządzania ryzykiem płynności, dla większości z powyższych miar ustalone są limity lub wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny (tzn. ustalone są na poziomie Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami). Obowiązujące limity i wartości ostrzegawcze podlegają systematycznym przeglądom, tak aby pozwalały na skuteczne monitorowanie płynności. Limity i wartości ostrzegawcze określają ramy dla tolerancji Banku w zakresie płynności i są zgodne z przyjętym przez Bank poziomem ekspozycji na to ryzyko. Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez uwzględnienie kosztu płynności w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

Bank wyznacza nadzorcze miary płynności zgodnie z następującymi regulacjami: Uchwałą Nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych. Do obecnie obowiązujących norm płynności krótkoterminowej zalicza się współczynniki: (i) M1 (luka płynności krótkoterminowej – różnica pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych) i (ii) M2 (współczynnik płynności krótkoterminowej – iloraz sumy wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych) oraz (iii) obowiązujący od 1 października 2015 r. wymóg pokrycia wpływów netto, LCR (relacja aktywów płynnych, do wpływów netto (tj. różnicy pomiędzy wpływami a wypływami) przez okres występowania warunków skrajnych, trwający 30 dni kalendarzowych). Natomiast do norm długoterminowych zalicza się współczynniki: (i) M3 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta do aktywów niepłynnych) i (ii) M4 (współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi – iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta i środków obcych stabilnych do sumy

aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności). Jednocześnie Bank wdrożył nowe standardy sprawozdawczości obowiązkowej w zakresie płynności (tj. ALMM), które zaczęły obowiązywać w 2016 r. Bank przygotowuje się do wdrożenia kolejnej nadzorczej normy płynności długoterminowej, tj. współczynnika stabilnego finansowania (NSFR), który będzie obowiązywać od 2018 roku.

Stosowane przez Bank miary i narzędzia podlegają cyklicznym przeglądom i są systematycznie aktualizowane, co służy lepszemu odwzorowaniu profilu płynności. W 2015 roku, w związku z nowelizacją Rekomendacji P, proces monitorowania ryzyka płynności w Banku został przede wszystkim uzupełniony o płynność śróddzienną oraz dokonano przeglądu definicji aktywów płynnych, analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testów warunków skrajnych i systemu wewnętrznych cen transferowych. Proces monitorowania płynności i ryzyka płynności w Banku jest wspierany przez dedykowany system informatyczny (w szczególności w zakresie generowania kontraktowej i urealnionej luki płynności).

Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Komórki organizacyjne są wzajemnie niezależne. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka znajdują się pod nadzorem różnych członków Zarządu.

W 2016 roku nadzorcze miary płynności, tj. miary M1-M4 oraz LCR były wyznaczane codziennie (tj. w każdym dniu roboczym) i pozostawały na bezpiecznym poziomie, znacznie przewyższającym poziomy regulacyjne. Wg stanu na 31 grudnia 2016 r. normy te kształtowały się następująco:

Miara	Wartość na 31 grudnia 2016 r.
LCR*	120%
M1	1.201 mln PLN
M2	1,37
M3	56,89
M4	1,28

Źródło: Bank

* LCR jest miarą nadzorczą obowiązującą od 1.10.2015 r.

W 2016 roku sytuacja płynnościowa Banku była systematycznie monitorowana i pozostawała na bezpiecznym poziomie, a rozwój akcji kredytowej – ściśle skorelowany ze źródłami pozyskania finansowania. W dniu 11 maja 2016 roku miał miejsce wykup euroobligacji w kwocie 250 mln EUR. Zgodnie z obowiązującą „Strategią Płynnościową na lata 2016-2020” Bank zwiększa udział depozytów klientów niefinansowych detalicznych w finansowaniu.

Ryzyko rynkowe

W ramach ryzyka rynkowego występują: (i) ryzyko stopy procentowej (w księdze bankowej i w księdze handlowej); (ii) ryzyko walutowe w księdze handlowej; (iii) ryzyko cen akcji i towarów.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik finansowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą posiadanych dłużnych papierów wartościowych i transakcji IRS. Ryzyko stopy procentowej występuje głównie w działalności Banku, zarówno w księdze bankowej jak i handlowej.

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne, dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny powinien między innymi przyczyniać się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego, generowanego na kapitałach własnych Banku, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Z drugiej strony portfel ten powoduje zmienność kapitału z aktualizacji wyceny.

W celu utrzymania akceptowanego profilu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń: (i) przepływów pieniężnych oraz (ii) wartości godziwej. Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego. Zmiany wyceny transakcji zabezpieczających IRS są ujmowane w kapitale z aktualizacji wyceny (w części, w jakiej zabezpieczenie było efektywne). Celem rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej jest zabezpieczenie wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym

oprocentowaniu, stanowiących część portfela obligacji dostępnych do sprzedaży. Przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału pod wpływem zmian stóp procentowych.

Proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest wspierany przez dedykowany system informatyczny, za pomocą którego Bank w szczególności wyznacza / przeprowadza: (i) lukę przeszacowania (repricing gap), prezentującą wartości aktywów, pasywów i pozycji bilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w okresach wymagalności / zapadalności bądź przeszacowania, (ii) symulację wyniku odsetkowego – analizę dynamiczną, odzwierciedlającą projekcję WO w zadanych przedziałach czasowych, w oparciu o przyjęte scenariusze rozwoju Banku, jak również założenia odnośnie kształtowania się czynników rynkowych, (iii) symulację wartości bieżącej (net present value, NPV), prezentującą wartości zdyskontowane, według zadanych parametrów rynkowych, wszystkich przepływów pieniężnych; w oparciu o analizy NPV wyznaczone są miary BPV oraz WEK, (iv) szoki cenowe pod analizę ryzyka bazowego, których celem jest oszacowanie wpływu na wynik odsetkowy zróżnicowanej zmiany oprocentowania produktów, których oprocentowanie oparte jest o różne stawki bazowe, (v) analizę ryzyka krzywej dochodowości, której celem jest oszacowanie wpływu na wartość ekonomiczną kapitału własnego nierównoległych zmian kształtu krzywej dochodowości, (vi) analizę ryzyka opcji klienta, której celem jest oszacowanie wpływu na wynik finansowy Banku realizowanych przez klientów opcji wbudowanych w produkty odsetkowe, oraz (vii) testy warunków skrajnych.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2016 roku ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej było istotne, utworzono kapitał wewnętrzny w wysokości 42,6 mln zł (w wysokości WEK).

Wpływ zmiany stóp procentowych na wynik odsetkowy (zmiany o ± 100 p.b.) oraz na wartość ekonomiczną kapitału (zmiany o ± 200 p.b.) na 31 grudnia 2016 r. zostały przedstawione w poniższej tabeli.

	WEK		WO	
	- 200 p.b.	+ 200 p.b.	- 100 p.b.	+ 100 p.b.
	(w tys. PLN)			
31 grudnia 2016 r.....	(42.584)	(23.709)	(54.563)	36.939
31 grudnia 2015 r.*.....	(65.948)	(18.497)	(42.048)	27.495
Zmiana.....	23.364	(5.212)	(12.515)	9.444

Źródło: Bank

* w związku z aktualizacją metodologii wyznaczania miar w marcu 2016 r. (przede wszystkim w zakresie uwzględniania ujemnych stóp procentowych) dane na 31.12.2015 r. zostały sprowadzone do porównywalności i zaprezentowane zostały wg nowej metodologii.

Zarówno na dzień 31 grudnia 2015 r., jak i na dzień 31 grudnia 2016 r. powyższe miary znajdowały się w ramach limitów/wartości ostrzegawczych. Zmiany wrażliwości wyniku odsetkowego oraz wartości ekonomicznej kapitału w 2016 roku wynikają m.in. skracania się terminu wymagalności posiadanego portfela obligacji stałoprocentowych oraz wzrostu średniego rezydualnego terminu wymagalności depozytów terminowych. W 2016 r. ryzyka opcji klienta, ryzyko bazowe oraz ryzyko krzywej dochodowości znajdowały się na bezpiecznym poziomie.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja negatywnych skutków tego ryzyka z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej występuje głównie w Banku. Zgodnie ze strategią Banku, działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej. Bank monitoruje ryzyko w księdze handlowej stosując następujące zasady: (i) prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Banku; (ii) do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów; (iii) ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów; (iv) Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzje o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej.

W celu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, w Banku wykorzystuje się: (i) model wartości zagrożonej (model VaR) wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy oraz (ii) BPV (tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych, generujących ryzyko stopy procentowej na zmianę stóp procentowych o 1 p.b.), (iii) system limitów oraz (iv) testy warunków skrajnych.

Wartość VaR stopy procentowej w księdze handlowej oraz wpływ testu warunków skrajnych na portfel handlowy zmiany o ± 200 p.b., w okresach rocznych, na 31 grudnia 2016 r. kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną, średnią oraz na datę sprawozdawczą):

	VaR 10-dniowy				Testy warunków skrajnych ± 200 p.b.
	średnia	max	min	na datę	na datę
	(w tys. PLN)				
Od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.	484	1.388	61	381	(8.522)
Od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r.	596	2.404	102	1.061	(6.325)

Źródło: Bank

W celu weryfikacji modelu VaR stopy procentowej, Bank, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, kalkulowaną poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

System limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej obejmuje: (i) limit na VaR 10-dniowy, (ii) limity BPV dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej, obowiązujące zarówno w ciągu dnia, jak i na koniec dnia roboczego, osobno dla pozycji w papierach dłużnych i w IRS, (iii) limity maksymalnej dziennej, dwudniowej i ciągnionej miesięcznej straty na aktywach w portfelu handlowym. Na dzień 31 grudnia 2016 r. obowiązujące limity były przestrzegane. Przeprowadzone analizy wskazują, że ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej kształtowało się na niskim poziomie.

Ryzyko walutowe

Przez ryzyko walutowe rozumie się potencjalny niekorzystny wpływ zmian kursów wymiany walut na wyniki finansowe Banku. Ryzyko to jest generowane w księdze bankowej i handlowej. W księdze bankowej, ryzyko walutowe występuje jedynie w odniesieniu do DM BOŚ i jest zarządzane w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla pozycji bilansowych. DM BOŚ to otwarte pozycje walutowe w USD i EUR, co wynika z deponowania przez DM BOŚ środków na rachunkach zagranicznych brokerów, którzy dokonują transakcji kupna i sprzedaży papierów wartościowych na giełdach zagranicznych na zlecenie klientów DM BOŚ. Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji w zakresie strukturalnej pozycji FX. Ekspozycje walutowe, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego. W księdze handlowej ryzyko walutowe jest generowane zarówno w Banku jak i w DM BOŚ. Otwarte pozycje walutowe w księdze handlowej DM BOŚ wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu instrumentami pochodnymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

Głównymi pozycjami walutowymi Banku są pozycje w PLN, USD, EUR i CHF.

W Grupie istnieje jednolity system zarządzania ryzykiem walutowym, liczony odrębnie dla Banku i DM BOŚ. Dla monitorowania ryzyka walutowego na otwartych pozycjach walutowych w księdze handlowej (bilansowych i pozabilansowych), podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej, Bank stosuje: (i) model wartości zagrożonej (VaR), wyznaczony dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy, (ii) system limitów wewnętrznych oraz (iii) testy warunków skrajnych.

Wartość VaR dla otwartych pozycji walutowych Banku, DM BOŚ oraz dla Banku w okresach rocznych, w raz z wynikami testów warunków skrajnych dla Banku na 31 grudnia 2016 r. kształtowała się następująco (podano wartość maksymalną, minimalną i średnią, na datę):

	VaR 10-dniowy						Testy warunków skrajnych Grupy wzrost/spadek kursów walutowych o 30%
	Bank			DM	Grupa	na datę	
	średnia	max	Min	na datę	na datę		
	(w tys. PLN)						
Od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.	180	763	4	90	3.217	3.218	(2.415)
Od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r.	139	703	4	111	4.713	4.789	(21.843)

Źródło: Bank

Bank, w celu weryfikacji modelu VaR, raz na miesiąc przeprowadza analizę back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat, wyznaczonych z modelu VaR, z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji. Wynik back-testingu, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach zarządczych.

System limitów w zakresie ryzyka walutowego w księdze handlowej obejmuje: (i) limit na VaR 10-dniowy, (ii) limity kwotowe na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut obowiązujące zarówno w ciągu dnia jak i na koniec dnia, oraz (iii) limity straty dziennej i ciągłonej miesięcznej z tytułu transakcji wymiany walut.

Kontrola wykorzystania ww. limitów przeprowadzana jest każdego dnia roboczego, a limitów kwotowych na pozycję całkowitą oraz na pozycje indywidualne dla głównych walut Banku – również w ciągu dnia. Na dzień 31 grudnia 2016 r. obowiązujące limity były przestrzegane. Przeprowadzone analizy wskazują, że w badanym okresie ryzyko walutowe kształtowało się na umiarkowanym poziomie.

Ryzyko cen akcji i towarów

Ryzyko to występuje głównie w działalności DM BOŚ i wynika z wpływu zmian cen instrumentów finansowych i towarów na wartość kapitału i na wynik finansowy. Transakcje na instrumentach finansowych realizowane na rachunek DM BOŚ dotyczą działalności DM BOŚ jako animatora rynku i w przeważającej większości przypadków są zamykane na koniec dnia. Istotne zaangażowanie w instrumenty finansowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez DM BOŚ transakcji arbitrażowych, w ramach krótkiej sprzedaży oraz w funkcji animatora emitenta. Transakcje arbitrażowe polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (głównie pomiędzy kontraktami terminowymi na indeks WIG20 oraz cenami akcji spółek wchodzących w skład tego indeksu). Transakcje arbitrażowe na kontrakty walutowe są zawierane na GPW oraz w Saxo Banku. Transakcje krótkiej sprzedaży są realizowane z wykorzystaniem pożyczonych papierów wartościowych od belgijskiego Banku KBC i zabezpieczeniu tej pożyczki przeciwstawną pozycją w instrumencie pochodnym notowanym na GPW (akcyjny kontrakt futures). Ryzyko to jest ograniczane poprzez całkowite limity zaangażowania, zarówno w odniesieniu do transakcji zabezpieczonych, jak i niezabezpieczonych. W DM BOŚ na dzień 31 grudnia 2016 r. wykorzystanie limitu zaangażowania w transakcje arbitrażowe wynosiło 44%, natomiast limitu w transakcje niezabezpieczone wynosiło 49% (wg stanu na 31 grudnia 2015 r. wykorzystanie ww. limitów wynosiło odpowiednio: 10% i 65%). Ryzyko towarów występuje głównie w ramach działalności na pozagiełdowym rynku OTC, dla transakcji zawieranych z klientami DM BOŚ i transakcji zabezpieczających dokonywanych w SaxoBank, X-Trade Brokers DM i BGŻ BNP Paribas S.A. Dodatkowo w DM BOŚ istnieje hierarchiczna struktura limitów ryzyka rynkowego, składająca się z: (i) całkowitego limitu ryzyka rynkowego, stanowiącego limit wartości zagrożonej dla całości działalności DM BOŚ oraz limit wolumenowy wyłącznie w zakresie instrumentów rynku obrotu towarowego, (ii) poziomu strukturalnego limitu ryzyka rynkowego, w skład którego wchodzi limit straty w ujęciu narastającym, całkowitej pozycji walutowej, limity wartości zagrożonej dla poszczególnych linii biznesowych oraz limit produktowy, (iii) poziomu operacyjnego, do którego zaliczono limity wartości zagrożonej dla poszczególnych segmentów w ramach linii biznesowych DM BOŚ, odpowiedzialnych za powstanie ryzyka rynkowego oraz limity pozycji w układzie geograficznym.

Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne rozumiane jest jako możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując również ryzyko prawne. W zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego.

Bieżące i systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym jest realizowane z wykorzystaniem modelu zbudowanego w oparciu o metody jakościowe i ilościowe, przede wszystkim nastawionego na działania prewencyjne, ograniczające ekspozycję Banku na przedmiotowe ryzyko.

W szczególności odbywa się to poprzez: (i) organizację procesów w sposób ograniczający powstawanie zagrożeń z tytułu ryzyka operacyjnego, (ii) monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego za pomocą wdrożonej metodyki kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI), (iii) monitorowanie wielkości objętych limitami na ryzyko operacyjne, w szczególności stopnia wykorzystywania przyjętych limitów tolerancji i apetytu na ryzyko operacyjne, (iv) okresowe przeglądy ryzyka operacyjnego, oparte na modelach samooceny, (v) gromadzenie informacji w bazie zdarzeń ryzyka operacyjnego wykorzystywanych do monitorowania ryzyka operacyjnego oraz pomiaru i szacowania strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego, (vi) przeprowadzanie okresowych testów warunków skrajnych dla potencjalnych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego, (vii) monitorowanie ryzyka współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności w zakresie usług outsourcingowych, (viii) bieżące, sprawne rozwiązywanie problemów wynikających z zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego tak, aby nie miały one istotnego wpływu

na działalność Banku, (ix) regularne raportowanie z zakresu ryzyka operacyjnego, obejmujące w szczególności poziom i profil ryzyka operacyjnego, poziom wykorzystania limitów na ryzyko operacyjne oraz wielkość strat z tytułu zaistniałych zdarzenia ryzyka operacyjnego.

Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, przepisów wewnętrznych i przyjętych przez Bank standardów postępowania. Celem zarządzania ryzykiem braku zgodności jest: (i) przeciwdziałanie możliwości wystąpienia sankcji prawnych, strat finansowych lub utraty reputacji, które mogą być konsekwencją niezastosowania się do przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, (ii) utrwalanie wizerunku Banku jako instytucji działającej zgodnie z prawem, uczciwej, rzetelnej, przyjaznej dla otoczenia wiarygodnej i odpowiedzialnej biznesowo.

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności obejmuje w Banku w szczególności następujące obszary:

- zapobieganie prowadzeniu w Banku działalności niezgodnej z prawem,
- ochronę informacji,
- wdrażanie i monitorowanie przestrzegania standardów etycznych,
- realizację transakcji własnych,
- przyjmowanie lub przekazywanie korzyści i prezentów,
- prowadzenie działalności reklamowej i marketingowej,
- oferowanie produktów,
- skargi i reklamacje klientów,
- zarządzanie konfliktami interesów.

Bank koncentruje swoje działania na zapobieganiu wystąpieniu ryzyka braku zgodności, m.in. poprzez propagowanie przestrzegania norm i standardów etycznych wynikających z Kodeksu etyki Banku Ochrony Środowiska S.A. oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.

Raportowanie poziomu ryzyka

Monitorowanie i raportowanie ryzyka

Informacja zarządcza w zakresie istotnych ryzyk w Banku umożliwiająca Radzie Nadzorczej, Zarządowi oraz Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami ocenę poziomu podejmowanego w Banku ryzyka, w szczególności zawiera:

- ocenę wielkości narażenia Banku na straty wynikające z ekspozycji na poszczególne ryzyka oraz zgodność skutków działalności Banku z apetytem Banku na poszczególne ryzyka, tj. akceptowalnym ich poziomem;
- informacje na temat jakości portfela kredytowego ze szczególnym uwzględnieniem kredytów zagrożonych oraz z utratą wartości;
- informacje na temat poziomu ryzyka poszczególnych grup klientów oraz produktów o znaczącym udziale w portfelu kredytowym;
- wyniki przeprowadzonych przeglądów ryzyka operacyjnego;
- informacje na temat stopnia wykorzystania obowiązujących limitów ryzyka;
- wyniki oraz ocenę efektywności stosowanych metod i modeli pomiaru ryzyka;
- informacje na temat zmian regulacji nadzorczych, w tym rekomendacji oraz sposobu ich realizacji;
- wnioski i rekomendacje.

Cykliczne raporty dotyczące poziomu ryzyka są przekazywane:

- miesięcznie dla: (i) Zarządu oraz Komitetu Ryzyka Kredytowego – w zakresie ryzyka kredytowego; (ii) Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami – w zakresie ryzyka finansowego oraz adekwatności kapitałowej;

- kwartalnie dla: (i) Zarządu i Komitetu Ryzyka Operacyjnego – w zakresie ryzyka operacyjnego i compliance; (ii) Rady Nadzorczej i Komitetu ds. Ryzyka – w zakresie istotnych ryzyk występujących w działalności Banku (w szczególności w zakresie ryzyka kredytowego, finansowego, operacyjnego oraz compliance) oraz adekwatności kapitałowej.

Poza standardowymi raportami na temat istotnych ryzyk opracowywane są dodatkowe raporty i analizy, wynikające z regulacji wewnętrznych i zewnętrznych lub też potrzeb Banku. Tworzenie tego typu raportów uwarunkowane jest istotnymi zmianami poziomu ryzyka, rozwojem produktów lub też zmianami warunków makroekonomicznych i trendów rynkowych.

Plany awaryjne

Plany działania w sytuacjach awaryjnych mają na celu zapewnienie niezakłóconego prowadzenia działalności Banku w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.

W przypadku ryzyka kredytowego obowiązujące w Banku plany działania w sytuacjach awaryjnych przede wszystkim mają na celu ograniczenie ryzyka kredytowego w sytuacjach znaczących i nagłych zmian na rynku nieruchomości. Działania awaryjne uruchamiane są w przypadku zagrożenia przekroczenia limitów wewnętrznych i zewnętrznych lub też, w przypadku kredytów zabezpieczonych hipotecznie, w sytuacji istotnej niekorzystnej zmiany warunków rynkowych.

W zakresie ryzyka płynności Bank posiada zatwierdzony przez Zarząd Banku Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych, który określa potencjalne źródła pogorszenia / utraty płynności, zasady postępowania i kompetencje w sytuacjach awaryjnych, mających na celu oszacowanie horyzontu przetrwania oraz możliwości i kosztów przywrócenia stanu stabilnej płynności. Plan ten, oprócz analizy scenariuszowej płynności w sytuacjach awaryjnych (której założenia są zgodne z przeprowadzanymi testami warunków skrajnych), zawiera także mierzalne i niemierzalne symptomy wyprzedzające sytuacje awaryjne, pozwalające na systematyczne monitorowanie źródeł powstawania sytuacji kryzysowych w zakresie płynności. Analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych oraz testy warunków skrajnych obejmują trzy rodzaje scenariuszy: (1) kryzys wewnętrzny – jego źródłem jest utrata zaufania do Banku przez uczestników rynku (tzw. „run na Bank”), zmniejszenie dostępności finansowania, zmaterializowanie się ryzyka koncentracji oraz obniżenie ratingu Banku; (2) kryzys zewnętrzny – zakłada materializację ryzyka walutowego, wzrost stóp procentowych, kryzys na rynkach finansowych i ewentualne efekty drugiej rundy oraz (3) kryzys mieszany – stanowi połączenie elementów zarówno kryzysu wewnętrznego jak i zewnętrznego. Dokonywane stress testy pozwalają na identyfikację czynników, których materializacja może generować w Banku ryzyko płynności oraz opracowanie działań koniecznych do podjęcia, w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowych. Bank, w ramach wdrażania Rekomendacji P, rozszerzył przeprowadzane analizy o analizę wrażliwości Banku na poszczególne czynniki generujące ryzyko płynności oraz testy odwrócone. Plan działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych jest systematycznie weryfikowany i aktualizowany, tak aby gwarantował operacyjne przygotowanie Banku do uruchomienia potencjalnych działań podejmowanych w sytuacji zagrożenia płynności. Analiza scenariuszowa płynności w sytuacjach awaryjnych jest opracowywana w trybie półrocznym, a testy warunków skrajnych – w okresach miesięcznych. Wnioski z przeprowadzanych testów są uwzględniane w bieżącym zarządzaniu płynnością i ryzykiem płynności, a także w strukturze aktywów i pasywów. Wyniki testów warunków skrajnych, w cyklach miesięcznych, są prezentowane w raportach przygotowywanych dla Zarządu i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz – w cyklach kwartalnych – dla Rady Nadzorczej. Testy wykonane w 2015 roku pokazują, że Bank posiada stabilną sytuację płynnościową, a posiadane aktywa płynne (nadwyżka płynności) pozwalają Bankowi na przetrwanie założonych scenariuszy w określonym horyzoncie.

W celu przeprowadzenia testów warunków skrajnych ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. W księdze bankowej badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian:

- stóp procentowych na: (i) wynik odsetkowy (WO), (ii) wartość ekonomiczną kapitału własnego (WEK), (iii) na portfel w księdze bankowej: papierów wartościowych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dłużnych papierów wartościowych, transakcji IRS oraz FX swap:
  - scenariusze równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych o ± 100 p.b.: ± 500 p.b.,
  - scenariusze spłaszczenia, wygięcia i wystromienia krzywych stóp procentowych
  - kursów walutowych na WO oraz WEK – scenariusze zmiany kursów walutowych o $\pm 5\%$ i o $\pm 20\%$,

- stóp procentowych i kursów walutowych łącznie na WO oraz WEK – scenariusze łącznych zmian kursów walutowych o $\pm 10\%$ oraz stóp procentowych o ± 100 p.b.

Wyniki analiz pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w księdze bankowej Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

W zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest wpływ skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych na poziom VaR zarówno za pomocą metody historycznej jak i parametrycznej. W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- historyczne (i) równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych (w tym grube ogony oraz spread), (ii) wygięcie krzywych stóp procentowych, (iii) zmiana nachylenia krzywych stóp procentowych,
- parametryczne: (i) równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych, (ii) wzrost zmienności stóp procentowych, (iii) skrajnie niekorzystna zmiana korelacji stóp procentowych.

Scenariusze warunków testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji. Wyniki tej analizy pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w księdze handlowej Banku utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

W przypadku ryzyka walutowego Bank, raz w miesiącu, przeprowadza analizę testów warunków skrajnych, badając kształtowanie się ryzyka w przypadku materializacji skrajnych zmian czynników ryzyka. Badany jest przede wszystkim wpływ skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych par walutowych EUR/USD i EUR/CHF na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR, zarówno za pomocą metody historycznej, jak i parametrycznej. W celu przeprowadzenia analizy wpływu warunków skrajnych Bank stosuje następujące scenariusze:

- historyczne: (i) historyczny wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN (w tym grube ogony), (ii) wzrost/spadek kursów krzyżowych EUR/CHF oraz EUR/USD.
- parametryczne: (i) wzrost/spadek kursów walutowych w stosunku do PLN o 30%, (ii) wzrost zmienności kursów walutowych, (iii) skrajnie niekorzystna zmiana korelacji kursów walutowych.

Scenariusze warunków testów warunków skrajnych są przeprowadzane również przy założeniu zmiany płynności rynku i braku możliwości zamknięcia pozycji. Wyniki analizy testów warunków skrajnych pokazują, iż przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji, działalność Banku w zakresie ryzyka walutowego utrzymuje się na bezpiecznym poziomie.

Działania podejmowane w związku z zaistnieniem sytuacji kryzysowej z obszaru ryzyka operacyjnego opierają się na planie ciągłości działania, który jest rozumiany jako ustalony i udokumentowany plan postępowania Banku, w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. Zgodnie z założeniami planu, działania Banku mają dążyć do odtworzenia krytycznych procesów biznesowych na minimalnym poziomie funkcjonalności w ramach wyznaczonych czasów odtwarzania.

W przypadku adekwatności kapitałowej obowiązujące w Banku plany działania w sytuacjach awaryjnych przede wszystkim mają na celu przedstawienie Zarządowi i Radzie Nadzorczej zakresu działań umożliwiających jak najszybsze przywrócenie bezpiecznej wysokości współczynników kapitałowych oraz wymaganej relacji funduszy własnych do wartości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia ryzyk I filara i zidentyfikowanych jako istotne ryzyk II filara.

System kontroli wewnętrznej

W Banku działa system kontroli wewnętrznej, stanowiący integralną część systemu zarządzania Bankiem. Celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie: (i) skuteczności i efektywności działania Banku; (ii) wiarygodności sprawozdawczości finansowej; (iii) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku; (iv) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi. W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia: (i) funkcję kontroli mającą za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, która

obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji; (ii) komórkę do spraw zgodności mającą za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie oraz (iii) niezależną komórkę audytu wewnętrznego mającą za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego. W Banku działa – powołany uchwałą Rady Nadzorczej – Komitet Audytu Wewnętrznego oraz Komitet ds. Ryzyka. W skład Komitetów wchodzi członkowie Rady Nadzorczej.

OTOCZENIE RYNKOWE

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale pochodzą z powszechnie dostępnych dokumentów i źródeł. Źródło zewnętrznych informacji zostało podane w każdym wypadku, gdy informacje takie zostały wykorzystane. Opracowując, wyszukując i przetwarzając dane makroekonomiczne, rynkowe, branżowe lub inne dane zaczerpnięte ze źródeł zewnętrznych, takich jak publikacje KNF lub publikacje rządowe, ani Bank, ani doradcy Banku zaangażowani na potrzeby sporządzenia niniejszego Prospektu nie dokonali ich niezależnej weryfikacji. Bank nie przewiduje i nie zobowiązuje się do uaktualniania danych dotyczących rynku lub branży przedstawionych w niniejszym rozdziale, z zastrzeżeniem obowiązków wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa.

Gospodarka Polski

Przez cały okres dekonunktury wywołanej kryzysem finansowym polska gospodarka utrzymywała stabilne tempo wzrostu, przewyższając w tym względzie gospodarkę strefy euro. Kluczowym czynnikiem rozwoju polskiej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa oraz klasa średnia, które stanowią przy tym dochodową grupę odbiorców produktów i usług bankowych. Według opublikowanego w 2016 r. przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości raportu o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, w 2012 r. mikroprzedsiębiorstwa i małe firmy zatrudniające poniżej 50 pracowników wygenerowały 39,6% polskiego PKB, a udział całego sektora małych i średnich przedsiębiorstw wyniósł 50,1% PKB kraju. O sile polskiej gospodarki świadczą również rosnące dochody i zamożność gospodarstw domowych – średni dochód rozporządzalny na osobę wzrósł z 1.270 zł miesięcznie w 2012 r. do 1.299 zł w 2013 r., 1.340 zł w 2014 r. i 1.386 zł w 2015 r. (źródło: GUS).

Ogólna sytuacja gospodarcza

Według danych Eurostatu, za styczeń 2015 r. i 2016 r., Polska jest szóstym krajem Unii Europejskiej (wraz z Wielką Brytanią) pod względem liczby mieszkańców (38,0 mln). Według PKB w ujęciu nominalnym, który w 2015 r. wyniósł 430 mld EUR, Polska jest ósmą co do wielkości gospodarką UE (według Eurostatu). Ponadto Polska jest jedynym krajem Unii Europejskiej, który uniknął recesji, która dotknęła UE w następstwie kryzysu finansowego rozpoczętego w 2008 r., a w 2009 r. była jedynym krajem europejskim, który odnotował wzrost PKB (na poziomie 2,8%). W latach 2014 i 2015 tempo wzrostu wyniosło odpowiednio 3,3% i 3,9%. Dla porównania, w 2009 r. gospodarka całej UE (28 krajów) skurczyła się o -4,4%, natomiast w latach 2014 i 2015 rosła w tempie odpowiednio 1,6% i 2,2%. W 2016 r. wzrost gospodarczy Polski zwolnił z powodu wstrzymania wykorzystania funduszy unijnych, co z kolei przełożyło się na zahamowanie inwestycji.

Pomimo spadku inwestycji polska gospodarka w 2016 r. kontynuowała wzrost, wspierany silnym popytem krajowym oraz elastycznym mechanizmem kursów wymiany. Ze wstępnych danych GUS wynika, że w 2016 r. wzrost PKB osiągnął solidny poziom 2,8%. Według prognoz Komisji Europejskiej z zimy 2017 r., wzrost PKB Polski wyniesie 3,2% w 2017 r. i 3,1% w 2018 r., w porównaniu ze wzrostem o 1,8% w obu tych latach gospodarki całej UE. Polskiemu rządowi udało się ograniczyć deficyt sektora publicznego, który, według Eurostat, obniżył się z 7,3% PKB w 2010 r. do 2,6% PKB w 2015 r., a w roku 2016 zanotował spadek do 2,4% PKB. Poprawa sytuacji finansów publicznych skłoniła Radę Unii Europejskiej do zamknięcia procedury nadmiernego deficytu wobec Polski w czerwcu 2015 r. Choć prognozy Komisji Europejskiej wskazują, że w Polsce nastąpi rozluźnienie dyscypliny fiskalnej, polski rząd zapewnił, że obowiązujący w UE maksymalny poziom deficytu finansów publicznych (3% PKB) nie zostanie przekroczony. Według prognozy Komisji Europejskiej z zimy 2017 r., deficyt budżetowy sektora publicznego w Polsce w latach 2017 i 2018 ma wynieść odpowiednio 2,9% i 3,0% PKB.

Poniższa tabela przedstawia PKB w ujęciu nominalnym, realną stopę wzrostu PKB, wielkość populacji oraz deficyt sektora finansów publicznych w 2015 r. dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej i UE28.

Pozycja w rankingu wg PKB	Kraj	Wartość nominalna PKB (mld EUR)	Realna stopa wzrostu PKB (%)	Populacja (mln)	Nadwyżka budżetowa (deficyt) jako procent PKB (%)
1.	Polska.....	429,8	3,9	38,0	(2,6)
2.	Czechy	167,0	4,5	10,5	(0,6)
3.	Rumunia.....	160,0	3,9	19,9	(0,8)
4.	Węgry.....	109,7	3,1	9,9	(1,6)
5.	Słowacja.....	78,7	3,8	5,4	(2,7)
6.	Chorwacja	43,8	1,6	4,2	(3,3)

Pozycja w rankingu wg PKB	Kraj	Wartość nominalna PKB	Realna stopa wzrostu PKB	Populacja	Nadwyżka budżetowa (deficyt) jako procent PKB
7.	Słowenia.....	38,6	2,3	2,1	(2,7)
8.	Unia Europejska.....	14.710,6	2,2	508,5	(2,4)

Źródło: Eurostat

Tabela poniżej przedstawia zmiany rzeczywistego wzrostu PKB Polski na tle Unii Europejskiej:

Rzeczywisty wzrost PKB (%)	2017 (prognoza)	2016 (prognoza)	2015	2014	2013
Polska.....	3,2	2,8	3,9	3,3	1,4
Unia Europejska.....	1,8	1,6	2,2	1,6	0,2

Źródło: Eurostat

Polska gospodarka charakteryzuje się średnim poziomem dywersyfikacji. Z danych GUS wynika, że w 2015 r. sektory usługowy, przemysłowy i rolniczy wygenerowały odpowiednio 58,9%, 37,8% i 3,3% całkowitego PKB kraju.

Polska ma rating w walucie obcej „BBB+” przyznany przez agencję Standard & Poor’s, „A-” przyznany przez agencję Fitch oraz „A2” przyznany przez agencję Moody’s. W maju 2016 r. agencja Moody’s obniżyła perspektywę dla Polski ze stabilnej na negatywną, jednakże w grudniu tego samego roku agencja Standard & Poor’s podniosła swoją perspektywę dla Polski do stabilnej. Głównym powodem tej decyzji było zmniejszenie ryzyka dalszego osłabiania najważniejszych instytucji publicznych (przede wszystkim banku centralnego) oraz lepsze wykonanie budżetu w 2016 r. Rynkowe poziomy spreadów ryzyka kredytowego dla Polski (ang. Sovereign Credit Default Swaps), („CDS”), powszechnie uważanych za miernik tego, jak rynek postrzega ryzyko niewypłacalności danego kraju, reagowały w 2016 roku wzrostem na obniżkę ratingu Polski oraz wydarzenia polityczne w Europie jednak na początku 2017 roku ponownie znajdują się na umiarkowanych poziomach.

Inflacja i stopy procentowe

Po okresie wzrostów stóp procentowych w 2011 r., które łącznie wyniosły 100 punktów bazowych, Rada Polityki Pieniężnej kontynuowała zacieśnianie polityki pieniężnej przez pierwsze trzy kwartały 2012 r., podnosząc referencyjną stopę procentową o 25 punktów bazowych do poziomu 4,75% w maju 2012 r. Wzrosty te stanowiły reakcję na dobrą koniunkturę gospodarczą oraz wysoki poziom inflacji cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI), która przekroczyła cel inflacyjny określony przez bank centralny (2,5% +/- 1 pp.). Ze względu na pogorszenie się warunków gospodarczych w drugiej połowie 2012 r., w ostatnim kwartale 2012 r. NBP rozpoczął łagodzenie polityki monetarnej, podejmując kolejne decyzje o obniżeniu stóp procentowych, w efekcie czego w latach 2013-2015 stopa referencyjna została obniżona o 325 punktów bazowych, do poziomu 1,50% w marcu 2015 r. Pomimo utrzymującej się w Polsce od czerwca 2014 r. deflacji, NBP nie poszedł w ślady wielu innych banków centralnych, które po kryzysie finansowym zaczęły w niestandardowy sposób łagodzić politykę monetarną i pozostał sceptyczny wobec dalszych obniżek stóp procentowych. Rada Polityki Pieniężnej kontynuowała swoją politykę i przez cały 2016 rok nie zmieniła parametrów polityki monetarnej, natomiast deflacja zaczęła słabnąć w drugim kwartale 2016 r. W październiku 2016 r. zharmonizowany wskaźnik cen konsumpcyjnych (HICP) po raz pierwszy od czerwca 2014 r. osiągnął wartość dodatnią. Należy się spodziewać, że bieżący rok przyniesie znaczny wzrost cen, napędzany głównie wzrostem cen paliw i żywności, jednakże bazując na prognozach NBP roczna stopa inflacji nie powinna przekroczyć celu inflacyjnego wyznaczonego przez NBP.

Poniższa tabela przedstawia wskaźnik inflacji (HICP) oraz stopę referencyjną NBP dla podanych lat.

	Na dzień 31 grudnia			
	2016	2015	2014	2013
Stopa inflacji (%) ¹	-0,2	-0,7	0,1	0,8
Stopa referencyjna (%) ²	1,5	1,5	2	2,5

Źródło: NBP, Eurostat

¹ Średnia za okres

² Na koniec każdego okresu

* W porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku.

Na początku 2017 r. referencyjna stopa procentowa wynosiła 1,5%. Rekordowo niskie stopy procentowe NBP przełożyły się na bardzo niski poziom stóp na rynku międzybankowym. W styczniu 2017 r. średnia stopa WIBOR 3M wynosiła 1,73%.

Polski sektor bankowy

Struktura polskiego sektora bankowego

Polski rynek bankowy funkcjonuje w oparciu o dwuszczeblowy system, obejmujący banki komercyjne i spółdzielcze. Według KNF, na dzień 31 grudnia 2016 r. w Polsce działało 36 banków komercyjnych, 27 oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych oraz 558 banków spółdzielczych.

Poniższa tabela przedstawia udział rynkowy pięciu największych banków w Polsce według sumy aktywów, wartości depozytów i należności od sektora niefinansowego.

	Na dzień 31 grudnia				
	2016	2015	2014	2013	2012
	<i>Udział w rynku (%)</i>				
Aktywa	48,28	48,79	48,50	46,08	45,00
Depozyty	47,52	54,98	54,90	45,90	44,17
Kredyty na rzecz sektora niefinansowego.....	44,12	49,08	48,90	42,49	39,14

Źródło: KNF

Powyższa tabela pokazuje stopniowy wzrost udziału pięciu największych banków w rynku pod względem sumy aktywów, wartości depozytów i należności od sektora niefinansowego, który odzwierciedla wzrost koncentracji systemu bankowego w Polsce w latach 2012-2015. Jednakże, z danych na dzień 31 grudnia 2016 r. wynika, że trend się odwrócił – udział pięciu największych banków w rynku (zwłaszcza udział w depozytach) uległ obniżeniu w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2015 r., ze względu na dostosowanie struktury bilansu banków (szczególnie największych) do zmieniającego się środowiska regulacyjnego. Według KNF, na dzień 31 grudnia 2016 r. udział pięciu największych polskich banków w aktywach całego sektora bankowego wynosił 48,28%, udział w depozytach całego sektora bankowego wynosił 47,52%, natomiast udział w należnościach od sektora niefinansowego wynosił 44,12%.

Środowisko konkurencyjne polskiego sektora bankowego

Tabela poniżej przedstawia pięć największych banków w Polsce na dzień 31 grudnia 2016 r. pod względem wartości aktywów, depozytów oraz kredytów, zgodnie z danymi pochodzącymi ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków za rok obrotowy 2016:

Bank	Na dzień 31 grudnia 2016		
	<i>(mld zł)</i>		
	Aktywa	Kredyty	Depozyty
PKO BP S.A.	285,6	200,6	205,1
Bank Pekao S.A.	174,2	118,7	137,8
Bank Zachodni WBK S.A.	150,1	103,1	112,5
mBank S.A.	133,7	81,8	91,4
ING Bank Śląski S.A.	117,5	82,0	95,8

Źródło: Publicznie dostępne skonsolidowane sprawozdania finansowe banków

W ciągu ostatniej dekady w polskim sektorze bankowym miało miejsce wiele fuzji i przejęć, które wywarły znaczny wpływ na konkurencję na rynku. Jako przykłady można wskazać fuzję Banku Zachodniego WBK S.A. i Kredyt Banku S.A. w 2013 r.; sprzedaż segmentu detalicznego Banku DnB Nord Polska S.A. na rzecz Getin Noble Banku S.A. w 2013 r.; fuzję PKO Banku Polskiego S.A. i Nordea Banku Polska S.A. w 2014 r.; przejęcie Santander Consumer Banku S.A. przez Bank Zachodni WBK S.A. w 2014 r.; fuzję Banku Gospodarki Żywnościowej S.A. i BNP Paribas Bank Polska S.A. w 2015 r.; przejęcie Meritum Banku ICB S.A. przez Alior Bank S.A. w 2015 r.; sprzedaż pakietu kontrolnego (25,2%) w Alior Banku S.A. na rzecz PZU S.A. w 2015 r.; fuzję Banku BGŻ BNP Paribas S.A. i Sygma Banku Polska S.A. w 2016 r.; sprzedaż podstawowej działalności Banku BPH S.A. na rzecz Alior Banku S.A. w 2016 r.; a także sprzedaż pakietu kontrolnego (32,8%) w Banku Pekao S.A. na rzecz PZU S.A. i Polskiego Funduszu Rozwoju na przełomie 2016 i 2017 roku.

Podobnie do innych krajów europejskich polityka kredytowa polskich banków ulegała wielu zmianom w okresie po światowym kryzysie finansowym w 2008 r., zaostrzając się w okresach złej koniunktury i rozluźniając, gdy warunki gospodarcze były bardziej sprzyjające. Niemniej jednak, oznaki poprawy sytuacji makroekonomicznej, zarówno w kraju, jak i na świecie, przyniosły w 2010 r. stopniowe łagodzenie polityki kredytowej banków i zwiększanie konkurencji, jeśli chodzi o kredyty hipoteczne i kredyty dla samorządów lokalnych. Natomiast wdrożenie przez banki Rekomendacji S oraz Rekomendacji T wydanej przez KNF niekorzystnie wpłynęło na wzrost wartości kredytów detalicznych w 2011 r. Jednocześnie nadeszło ożywienie gospodarcze, wzrósł popyt na kredyty dla przedsiębiorstw i sektor bankowy zaczął odnotowywać wzrost. Kredyty udzielane przedsiębiorstwom wynikały przede wszystkim z potrzeb inwestycyjnych w zakresie zwiększenia istniejących zdolności produkcyjnych oraz infrastruktury, a nie z realizacji nowych projektów. W latach 2011 i 2012 konkurencja wzrosła ze względu na presję ze strony instytucji niebankowych, działających w segmencie kredytów konsumpcyjnych kierowanych do gospodarstw domowych. Poziom konkurencji w obszarze kredytów mieszkaniowych udzielanych gospodarstwom domowym ulegał stopniowemu obniżeniu w okresie od 2011 r. do 2013 r. W pierwszym kwartale 2013 r. polityka kredytowa banków stała się nieco bardziej rygorystyczna, wobec czego popyt na kredyt zmalał. Na przełomie 2014 i 2015 r. nastąpiło odwrócenie tego trendu, a banki zanotowały 7-procentowy wzrost wartości kredytów konsumenckich w ujęciu rok do roku. Konkurencja na rynku kredytów jest stosunkowo silna biorąc pod uwagę niski poziom stóp procentowych oraz niższych marż. W 2016 r. nastąpił niewielki wzrost akcji kredytowej (saldo kredytów konsumenckich wzrosło o 5,2% rok do roku) pomimo, chociażby, zaostrzenia polityki kredytowej dotyczącej kredytów mieszkaniowych. Wzrost ten spowodowany był m. in. wyjątkowo niskimi stopami procentowymi, poprawą sytuacji na rynku pracy oraz lepszą jakością kredytów.

Od roku 2012 konkurencja między bankami na rynku depozytowym okresowo była mniej lub bardziej napięta w zależności od natężenia akcji kredytowej, sytuacji na rynku finansowym, a także stopnia zabezpieczenia przez banki buforów płynności. W ostatnich latach w polskim sektorze bankowym nastąpił znaczny wzrost wartości depozytów od sektora niefinansowego (odpowiednio o 10,1% w 2014 r.; 9,9% w 2015 r. i 9,5% w 2016 r., w ujęciu rok do roku) (źródło: KNF). W czwartym kwartale 2015 r., pierwszy raz w ciągu ostatnich dziesięciu lat, wskaźnik wartości kredytów do depozytów spadł poniżej 100%. Wskaźnik ten pośrednio określa skalę popytu na finansowanie zewnętrzne na rynku finansowym. Wartość wskaźnika poniżej 100% oznacza, że banki mają wystarczające środki na finansowanie kredytów i w związku z tym nie muszą ostro konkurować na rynku depozytów. Poziom konkurencji w polskim sektorze bankowym jest stosunkowo wysoki z powodu niewielkiej koncentracji sektora.

Zatrudnienie w polskim sektorze bankowym

Poniższa tabela przedstawia zatrudnienie w polskim sektorze bankowym oraz liczbę oddziałów banków.

	Na dzień 31 grudnia				
	2016	2015	2014	2013	2012
Liczba osób zatrudnionych w polskim sektorze bankowym	168.839	170.920	172.659	174.321	175.071
Liczba oddziałów	7.048	7.230	7.352	7.336	7.534

Źródło: KNF

Liczba osób zatrudnionych w polskim sektorze bankowym w latach 2013-2016 spadła. W 2016 r. zatrudnienie obniżyło się o 2.081 osób (wg KNF). Spadek zatrudnienia związany jest również ze zmniejszającą się liczbą oddziałów banków (spadek o 486 w ciągu ostatnich czterech lat), a także zmianą funkcji oddziału banku – obecnie zadania oddziału banku (sprzedaż produktów i usług bankowych oraz doradztwo) wymagają mniejszej liczby pracowników. Z drugiej strony, liczba osób zatrudnionych w centralach banków wzrosła w ostatnich latach o 3.777 (z 72.615 na koniec 2012 r. do 76.392 na koniec 2016 r.).

Przegląd sytuacji operacyjnej i finansowej polskiego sektora bankowego

Poniższa tabela przedstawia łączną wartość aktywów polskich banków, depozytów od sektora niefinansowego oraz kredytów udzielonych sektorowi niefinansowemu.

	Na dzień 31 grudnia				
	2016	2015	2014	2013	2012
	(mld zł)				
Łączna wartość aktywów polskich banków	1.711,3	1.599,9	1.532,2	1.405,7	1.350,2
Depozyty sektora niefinansowego	1.028,1	938,8	854,1	775,4	724,0

	Na dzień 31 grudnia				
	2016	2015	2014	2013	2012
	(mld zł)				
Kredyty na rzecz sektora niefinansowego.....	1.011,8	961,8	895,5	837,8	810,4

Źródło: KNF

Głównym bodźcem strukturalnym dla znacznego wzrostu wartości depozytów oraz kredytów konsumenckich jest to, że pośrednictwo w oferowaniu produktów i usług bankowych w Polsce w porównaniu z innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej jest niewielkie.

W latach 2012-2015 tempo wzrostu kredytów z roku na rok było wyższe, natomiast w 2016 r. trend ten się odwrócił i tempo wzrostu kredytów było już niższe niż w 2015 r. Tendencję wzrostową wykazywały głównie kredyty hipoteczne dla gospodarstw domowych oraz kredyty dla przedsiębiorstw (zwłaszcza dużych). W latach 2013-2016 odnotowano również wzrost wartości kredytów konsumenckich, którego tempo rosło z każdym kolejnym rokiem, a w 2016 r. przewyższyło tempo wzrostu wartości kredytów hipotecznych.

W latach 2012-2016 wzrost depozytów od sektora niefinansowego w stosunku rok do roku ulegał wahaniom. Z jednej strony bowiem, niskie stopy procentowe zachęcały do korzystania z innych form oszczędzania i inwestowania oraz powodowały niższy wzrost wartości depozytów. Jednakże z drugiej strony, niskie stopy procentowe przyczyniły się do wzrostu gospodarczego, w efekcie czego nastąpiła poprawa sytuacji na rynku pracy oraz kondycji finansowej przedsiębiorstw, a sektor bankowy przyjął ostatecznie więcej depozytów.

Kredyty

W poniższej tabeli przedstawiono wartość kredytów udzielonych sektorowi niefinansowemu w Polsce.

	Na dzień 31 grudnia									
	2016	Zmiana 2016/2015	2015	Zmiana 2015/2014	2014	Zmiana 2014/2013	2013	Zmiana 2013/2012	2012	
	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(mld zł)
Gospodarstwa domowe	660,4	5,1%	628,5	6,7%	588,9	6,2%	554,6	4,0%	533,2	
Udział procentowy w wartości ogólnej	65,3%		65,3%		65,8%		66,2%		65,8%	
Przedsiębiorstwa	344,9	5,4%	327,3	8,8%	300,9	8,3%	278,0	2,1%	272,2	
Udział procentowy w wartości ogólnej	34,1%		34,0%		33,6%		33,2%		33,6%	
Instytucje niekomercyjne	6,5	7,1%	6,0	6,9%	5,6	7,2%	5,3	7,3%	4,9	
Udział procentowy w wartości ogólnej	0,6%		0,6%		0,6%		0,6%		0,6%	
Ogółem	1.011,8	5,2%	961,8	7,4%	895,4	6,9%	837,8	3,4%	810,4	

Źródło: KNF

Dynamika wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego w 2016 r. wyniosła 5,2% w ujęciu rok do roku. Oznacza to, że wzrost kredytów w 2016 r. był nieco niższy niż w latach 2012-2015 (dla porównania, w 2015 r. wzrost rok do roku wyniósł 7,4%, natomiast w 2014 r. wyniósł 6,9%). W latach 2012-2016 głównymi czynnikami sprzyjającymi rozwojowi akcji kredytowej były niskie stopy procentowe, stosunkowo stabilna sytuacja gospodarcza i niedawna poprawa sytuacji na rynku pracy, choć obciążenia regulacyjne doprowadziły do zaostrzenia polityki kredytowej w niektórych segmentach.

Depozyty

Poniższa tabela przedstawia depozyty od sektora niefinansowego w polskim sektorze bankowym.

	Na dzień 31 grudnia									
	2016	Zmiana 2016/2015	2015	Zmiana 2015/2014	2014	Zmiana 2014/2013	2013	Zmiana 2013/2012	2012	
	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(%)	(mld zł)	(mld zł)
Gospodarstwa domowe.....	730,8	9,8%	665,7	9,8%	606,4	10,6%	548,2	6,2%	516,0	
Udział procentowy w wartości ogólnej.....	71,1%		70,9%		71,0%		70,7%		71,3%	
Przedsiębiorstwa.....	275,0	8,5%	253,3	10,4%	229,4	9,4%	209,7	9,7%	191,3	

Na dzień 31 grudnia

	2016		2015		2014		2013		2012
	(mld zł)	Zmiana (%)	(mld zł)	Zmiana (%)	(mld zł)	Zmiana (%)	(mld zł)	Zmiana (%)	(mld zł)
Udział procentowy w wartości ogólnej	26,7%		27,0%		26,9%		27,0%		26,4%
Instytucje niekomercyjne .	22,4	13,3%	19,7	7,9%	18,3	4,6%	17,5	4,4%	16,7
Udział procentowy w wartości ogólnej	2,2%		2,1%		2,1%		2,3%		2,3%
Ogółem.....	1.028,1	9,5%	938,8	9,9%	854,1	10,1%	775,4	7,1%	724,0

Źródło: KNF

W ostatnich latach obserwowano stabilny wzrost depozytów od sektora niefinansowego na poziomie 7%-10% rok do roku. W 2016 r. tendencja wzrostowa utrzymała się, pomimo obaw dotyczących bardzo niskiego poziomu stóp procentowych. W ciągu ostatnich czterech lat tempo wzrostu depozytów od gospodarstw domowych i przedsiębiorstw było podobne. W rezultacie ich udziały w wartości ogólnej depozytów od sektora niefinansowego pozostały na niezmiennym poziomie (71% w przypadku gospodarstw domowych i 27% w przypadku przedsiębiorstw).

Jakość aktywów

W poniższej tabeli przedstawiono współczynniki kredytów zagrożonych (NPL).

	Na dzień 31 grudnia				
	2016	2015	2014	2013	2012
Współczynnik NPL dla sektora niefinansowego (%)	7,0	7,6	8,1	8,5	8,9
Współczynnik NPL dla gospodarstw domowych (%)	6,0	6,2	6,5	7,1	7,4
Współczynnik NPL dla kredytów hipotecznych (%)	2,9	2,8	3,1	3,1	2,8
Współczynnik NPL dla kredytów konsumenckich (%)	11,6	12,0	12,7	14,6	17,2
Współczynnik NPL dla przedsiębiorstw (%)	9,0	10,3	11,3	11,6	11,8

Źródło: KNF

Polski sektor bankowy charakteryzuje się wysoką jakością aktywów. Współczynnik kredytów zagrożonych (NPL) dla całego sektora stopniowo spada od 2012 r., z 8,9% na dzień 31 grudnia 2012 r., do 7,0% na 31 dzień grudnia 2016 r. Ten sam trend można zaobserwować w przypadku kredytów dla gospodarstw domowych (szczególnie konsumenckich) i dla przedsiębiorstw. Poziom zagrożonych kredytów hipotecznych pozostał niski, pomimo coraz bardziej wymagającego otoczenia gospodarczego i znaczących wahań kursu złotego w stosunku do franka szwajcarskiego i euro.

Adekwatność kapitałowa

Poniższa tabela pokazuje współczynniki wypłacalności oraz kapitału podstawowego Tier 1 dla polskiego sektora bankowego według danych KNF.

	Na dzień 31 grudnia		
	2016	2015	2014
Współczynnik wypłacalności (%)	17,36	16,31	14,69
Współczynnik Tier 1 (%)	15,89	14,99	13,46

Źródło: KNF

W poprzednich latach polskie banki utrzymywały stabilną bazę kapitałową. Ustawa o Nadzorze Makroostrożnościowym nad Systemem Finansowym i Zarządzaniu Kryzysowym w Systemie Finansowym, która weszła w życie dnia 1 listopada 2015 r., wprowadziła nowe minimalne wymogi adekwatności kapitałowej. Wymogi w zakresie współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 i łącznego współczynnika kapitałowego zostały podwyższone o wartość bufora ochrony kapitału wynoszącą 1,25%. Wyższe wymogi kapitałowe zostały nałożone przez KNF na banki oferujące kredyty hipoteczne denominowane w walutach obcych, a także na banki uznane za inne instytucje o znaczeniu systemowym, które zobowiązane są do utrzymywania bufora innych

instytucji o znaczeniu systemowym na poziomie określonym indywidualnie przez KNF na podstawie ekspozycji kredytowej danej instytucji.

Główne tendencje w polskim sektorze bankowym

Kontynuacja konsolidacji sektora

W minionym roku doszło do znaczących zmian w strukturze własnościowej polskiego sektora bankowego. Tendencja ta będzie najprawdopodobniej kontynuowana poprzez rosnącą koncentrację sektora, której sprzyja wycofywanie się z Polski zagranicznych akcjonariuszy większościowych, a także prowadzona przez polski rząd polityka „repolonizacji” instytucji finansowych, której przykładem jest sprzedaż podstawowej działalności Banku BPH S.A. na rzecz Alior Banku S.A., sprzedaż Raiffeisen-Leasing Polska S.A. na rzecz PKO Banku Polskiego S.A. i sprzedaż pakietu kontrolnego w Banku Pekao S.A. na rzecz PZU S.A. oraz Polskiego Funduszu Rozwoju. Więcej informacji - zob. „*Otoczenie rynkowe – Polski sektor bankowy – Środowisko konkurencyjne polskiego sektora bankowego*”.

Rosnąca konkurencja w polskim sektorze bankowym

Konkurencja w polskim sektorze bankowym rośnie. Niskie stopy procentowe oraz presja polityczna i społeczna na dalsze obniżanie opłat i prowizji mogą skłonić banki do bardziej agresywnej konkurencji w walce o utrzymanie obecnych klientów, a także pozyskanie nowych.

Rosnąca rola sektora FinTech

Spółki z sektora FinTech mają coraz większe znaczenie dla polskiego sektora bankowego. Według definicji fundacji FinTech Polska, podmioty FinTech stosują innowacyjne metody zawierania oraz przeprowadzania transakcji, korzystając w tym celu z nowoczesnych technologii. Rozwiązania te umożliwiają i wspomagają rozwój branży finansowej, przy czym mogą one być oferowane zarówno przez innowacyjne start-upy, jak i przez uznane instytucje finansowe. Według raportu „*FinTech w Polsce - bariery i szanse rozwoju*”, w Polsce funkcjonuje przynajmniej kilkadziesiąt podmiotów z sektora FinTech, spośród których najliczniejszą i najbardziej dojrzałą grupą są firmy specjalizujące się w płatnościach elektronicznych i platformach finansowych. Polskie FinTechy są w większości chętne do współpracy z bankami, bowiem nawet jeśli posiadają ofertę skierowaną bezpośrednio do konsumentów, widzą one potrzebę współpracy i wynikające z niej korzyści dla obu stron. Polskie banki również deklarują przychylne nastawienie do takich podmiotów, a polski sektor FinTech coraz częściej jest postrzegany przez nie jako innowacyjny partner do współpracy (a nie jako zagrożenie) w stale zmieniającym się biznesie, jakim jest działalność bankowa. Dlatego też banki coraz częściej inwestują w rozwój projektów i start-upów z sektora FinTech.

W Polsce nie ma żadnych ram prawnych ani organizacyjnych wspierających innowacje z branży FinTech, co ogranicza rozwój lokalnych i międzynarodowych firm z tego sektora. Implementacja Dyrektywy w Sprawie Usług Płatniczych stanowić będzie jedną z najważniejszych zmian przepisów obowiązujących na rynku, poprzez stworzenie szans rozwoju start-upów z sektora FinTech w Polsce. Dyrektywa umożliwia spółkom spoza sektora bankowego oferowanie usług finansowych na całkowicie nowych warunkach, w tym także zupełnie niezależnie od banków, bowiem zgodnie z jej przepisami, banki będą zobowiązane do udostępnienia danych swoich klientów zewnętrznym dostawcom usług finansowych.

Wzrost znaczenia alternatywnych kanałów dystrybucji i niektórych produktów

W ostatnich latach rośnie znaczenie alternatywnych kanałów dystrybucji, w tym w szczególności bankowości internetowej. Według stanu na dzień 30 września 2016 r., 31,8 mln klientów polskich banków miało dostęp do bankowości internetowej (wg PRnews). Liczba ta w ciągu ostatniego roku wzrosła o 3,6 mln. Spośród tych osób, 13,7 mln aktywnie korzysta z bankowości internetowej, tj. loguje się do swojego rachunku bieżącego przynajmniej raz w miesiącu. Liczba aktywnych klientów wzrosła w ostatnim roku o 855.000. Również bankowość mobilna zyskała ostatnio w Polsce na popularności. Według stanu na 31 grudnia 2016 r. polskie banki miały 7,7 mln klientów, którzy przynajmniej raz w miesiącu logowali się do swojego rachunku bankowego za pośrednictwem bankowości mobilnej (wg PRnews). W porównaniu z grudniem 2015 r. liczba ta zwiększyła się o prawie 2,2 mln, tj. o 39%.

Coraz większa świadomość konsumentów w obszarze cyfryzacji doprowadziła w ostatnich latach do dużego wzrostu popularności płatności zbliżeniowych z wykorzystaniem technologii NFC (ang. *near-field communication*) oraz usług płatności mobilnych. Według raportu NBP na temat transakcji z użyciem kart debetowych i płatniczych za III kwartał 2016 r., zarówno liczba, jak i wartość transakcji zbliżeniowych stale rośnie. W III kwartale 2016 r. udział płatności zbliżeniowych w liczbie płatności bezgotówkowych ogółem wyniósł 59,2% (wzrost z 50,9% w III kwartale 2015 r.). Wartość płatności zbliżeniowych w III kwartale 2016 r. wyniosła 19,3 mld zł i stanowiła 34,6% wszystkich transakcji kartowych (w porównaniu z 28,9% w III kwartale

2015 r.). Pod koniec września 2016 r. na rynku było 28,8 mln kart zbliżeniowych, co stanowiło 79,3% wszystkich wydanych kart.

Ponadto polski system płatności mobilnych BLIK (wprowadzony w lutym 2015 r.) rozwija się szybko, będąc agresywnie promowanym przez banki uczestniczące w tym systemie (tj. 7 spośród największych polskich banków). Umożliwia on użytkownikom dokonywanie płatności w Internecie, a także w sklepach, punktach usługowych, transporcie publicznym, urzędach publicznych i między użytkownikami P2P (ang. *peer-to-peer*, elektroniczne przelewy pieniężne między użytkownikami przez pośrednika, z użyciem np. numeru telefonu komórkowego, który jest powiązany z odpowiednią aplikacją), jak również wypłacanie gotówki z bankomatów. Liczba transakcji zawartych w systemie BLIK w III kwartale 2016 r. wyniosła 2,2 mln (co oznacza wzrost o 74% w stosunku do II kwartału 2016 r. i o 474% rok do roku), natomiast liczba użytkowników systemu osiągnęła 2,2 mln i była o 1,2 mln wyższa niż rok wcześniej.

Wzrost obciążeń regulacyjnych

W najbliższej przyszłości na polski sektor bankowy nałożone zostaną kolejne regulacje, obejmujące między innymi, obowiązek włączenia przez banki postanowień MSSF 9 do standardów rachunkowości do dnia 1 stycznia 2018 r.; potencjalne dalsze zwiększenia wymogów kapitałowych w latach 2018-2019; implementacja Dyrektywy w Sprawie Usług Płatniczych, a także dyrektywy 2014/17/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomością mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010; jak również zmiany regulacji dotyczących opłat za rachunki bieżące, kredytów konsumenckich oraz możliwe rozwiązanie problemu kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich. Wprowadzenie podatku od instytucji finansowych, obowiązkowe wpłaty na rzecz likwidowanych banków spółdzielczych, dodatkowe wpłaty do BFG i inne obciążenia regulacyjne już się przyczyniły i nadal będą się przyczyniać do obniżenia wyników finansowych sektora bankowego. Dalsze informacje znaleźć można w rozdziale „*Otoczenie regulacyjne i prawne*”.

REGULACJE SEKTORA BANKOWEGO W POLSCE

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale mają charakter ogólny i opisują stan prawny na Datę Prospektu.

Sposób wykonywania przez banki czynności bankowych jest ściśle regulowany. Unijne i polskie przepisy, rekomendacje, polityki i interpretacje przepisów dotyczące sektora bankowego i instytucji finansowych podlegają ciągłej ewolucji i zmianom. Do najważniejszych regulacji należą wymogi dotyczące adekwatności kapitałowej, zarządzania ryzykiem oraz przepisy dotyczące ochrony konsumentów.

Prowadzenie działalności bankowej w Polsce wymaga zezwolenia i podlega wielu wymogom regulacyjnym. Banki są także obowiązane chronić tajemnicę bankową; regulacje dotyczące ochrony danych osobowych są szczególnie istotne w działalności banków na rzecz klientów detalicznych.

Umowy podpisywane przez banki z klientami podlegają szczegółowym regulacjom. Stosowne postanowienia chroniące prawa konsumentów nakładają na banki wiele zobowiązań związanych z zawieraniem umów z konsumentami (tj. z osobami fizycznymi, które dokonują czynności z bankiem niezwiązanej bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub zawodową).

Banki są także zobowiązane do przestrzegania przepisów dotyczących zarówno przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu aktywów pochodzących ze źródeł nielegalnych lub nieujawnionych, jak i przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu (powszechnie nazywanym „praniem pieniędzy”).

Powierzenie przez bank podmiotom trzecim pośrednictwa w zakresie czynności bankowych w imieniu i na rzecz banku oraz dokonywania czynności faktycznych związanych z działalnością bankową podlega ograniczeniom prawnym.

Bankom przysługują również przywileje związane z prowadzoną przez nie działalnością.

Nadzór bankowy

Nadzór bankowy w Polsce sprawuje KNF. Dysponuje ona szerokimi kompetencjami i instrumentami prawnymi służącymi sprawowaniu nadzoru nad bankami.

Do kompetencji KNF należy m.in.:

- udzielanie zezwoleń na:
  - utworzenie banku i rozpoczęcie działalności;
  - zmianę jego statutu; oraz
  - powołanie dwóch członków zarządu banku, w tym prezesa,
- zgłaszanie sprzeciwu co do nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji lub co do stania się podmiotem dominującym banku krajowego w wypadku przekroczenia lub osiągnięcia pewnych progów procentowych ogólnej liczby praw głosu;
- nadzorowanie banków w zakresie przestrzegania przepisów prawa (w tym zwłaszcza przepisów Prawa Bankowego) oraz postanowień statutów banków, a także zezwoleń wydanych na założenie banku;
- monitorowanie stanu finansowego banków oraz ustalanie wiążących banki norm ostrożnościowych oraz innych norm dopuszczalnego ryzyka w działalności banków;
- wydawanie rekomendacji dotyczących dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami;
- wydawanie bankom zaleceń dotyczących podejmowania lub zaprzestania podejmowania określonych działań;
- nakładanie kar oraz określanie innych środków nadzorczych w wypadku naruszenia przepisów dotyczących działalności bankowej, w tym, między innymi, kar finansowych, zawieszenia w czynnościach członków zarządu, ograniczenie działalności banku lub cofnięcie zezwoleń bankowych; oraz
- ustanawianie zarządu komisarycznego w bankach.

Inne polskie organy sprawujące istotny nadzór nad działalnością banków

W określonych aspektach swojej działalności banki podlegają nadzorowi także innych polskich organów administracji, w tym między innymi:

- Prezesa UOKiK w zakresie prawa konkurencji i ochrony praw konsumentów;
- Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w zakresie gromadzenia, przetwarzania, administrowania i ochrony danych osobowych;
- Ministra właściwego do spraw instytucji finansowych i Generalnego Inspektora Informacji Finansowej w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Niezależnie, zgodnie z Ustawą o Narodowym Banku Polskim, ustawodawca powierzył NBP zadanie kształtowania warunków niezbędnych dla rozwoju systemu bankowego oraz działanie na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego, w tym poprzez udział Prezesa NBP w tzw. Komitecie Stabilności Finansowej. Mając na względzie wypełnienie tych zadań, ustawodawca nałożył na banki m.in. obowiązek przekazywania NBP wybranych danych niezbędnych do oceny ich sytuacji finansowej oraz stabilności i ryzyka systemu bankowego.

Europejskie organy nadzoru

W ramach reformy europejskiego systemu nadzoru finansowego, w styczniu 2011 r. Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego UE został zastąpiony przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (ang. *European Banking Authority*), który jest częścią Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego i Europejski System Nadzoru Finansowego zostały utworzone w celu poprawy współpracy pomiędzy urzędami nadzoru bankowego w UE. Głównym celem Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego jest zapewnienie, że zasady regulujące funkcjonowanie sektora finansowego zostaną prawidłowo wdrożone w celu zachowania stabilności finansowej, zapewnienia zaufania do systemu finansowego jako całości, a także wystarczającej ochrony klientów korzystających z usług finansowych. Aby osiągnąć te cele Europejski Urząd Nadzoru Bankowego jest uprawniony do, między innymi, opracowania projektów regulacyjnych standardów technicznych w związku z określonymi sprawami, o których mowa w Rozporządzeniu 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego) („**Rozporządzenie nr 1093/2010**”), opracowania projektów wdrażających wspomniane standardy techniczne, wydawania wytycznych i zaleceń w określonych przypadkach oraz podejmowania indywidualnych decyzji adresowanych do właściwych organów Państw Członkowskich w związku z konkretnymi sprawami, o których mowa w Rozporządzeniu nr 1093/2010.

Ponadto w ramach reformy systemu europejskiego nadzoru finansowego Unii Europejskiej i realizowanej koncepcji unii bankowej, w ramach Unii Europejskiej wprowadzono: (i) tzw. jednolity mechanizm nadzorczy (ang. *Single Supervisory Mechanism*, „**SSM**”) dla banków pod kierownictwem EBC, którego założenia określają dwa rozporządzenia tj. rozporządzenie Rady (UE) nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1022/2013 z dnia 22 października 2013 r. oraz (ii) tzw. jednolity mechanizm restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych (ang. *Single Resolution Mechanism* „**SRM**”), którego założenia określa rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 806/2014 z dnia 15 lipca 2014 r. Należy wskazać, że regulacje jednolitego mechanizmu nadzorczego oraz jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji adresowane są do państw członkowskich strefy euro, niemniej jednak państwa spoza strefy euro mogą zawiadomić EBC o swoim zamiarze przyłączenia się do powyższego reżimu prawnego poprzez ustanowienie bliskiej współpracy ich właściwych organów nadzoru z EBC. Na Datę Prospektu Polska nie zdecydowała się na nawiązanie takiej bliskiej współpracy z EBC w ramach jednolitego mechanizmu nadzorczego i jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.

Wymogi regulacyjne związane z działalnością bankową

Banki muszą spełniać szereg wymogów regulacyjnych związanych z prowadzoną przez nie działalnością. Spośród najistotniejszych należy wskazać obowiązek prowadzenia gospodarki finansowej przez banki w ściśle określony sposób, wymogi dotyczące funduszy własnych, współczynnika wypłacalności, koncentracji zaangażowania, płynności, a także systemu zarządzania ryzykiem.

Wymogi prawa polskiego

Podstawowe regulacje dotyczące spoczywających na bankach obowiązków związanych z prowadzoną działalnością precyzuje Prawo Bankowe. Prawo Bankowe określa w szczególności zasady tworzenia banków i podejmowania przez nie działalności, szczegółowe regulacje dotyczące wybranych umów zawieranych przez banki, zasady gospodarki finansowej banków oraz przepisy dotyczące zasad i instrumentów nadzoru nad bankami.

Dodatkowo, szereg wymogów spoczywających na bankach związanych z nadzorem makroostrożnościowym zawarto w Ustawie o Nadzorze Makroostrożnościowym, określającej m.in. wysokość buforów kapitałowych, do których, utrzymywania, na warunkach wskazanych w tej ustawie, zobowiązane są banki. Ustawa o Nadzorze Makroostrożnościowym weszła w życie 1 listopada 2015 r. implementując do polskiego porządku prawnego postanowienia CRD IV oraz służąc zastosowaniu CRR. Zgodnie z Ustawą o Nadzorze Makroostrożnościowym na polskie banki nałożono ograniczenia wynikające m.in. z konieczności utrzymywania tzw. bufora zabezpieczającego (docelowo, po zakończeniu okresu przejściowego, w wysokości 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko) oraz bufora antycyklicznego (wskaźnik bufora antycyklicznego jest określony jako 0 albo 0,25 punktu procentowego lub wielokrotność 0,25 punktu procentowego i może wynosić od 0 do 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko instytucji, które posiadają ekspozycje kredytowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; w uzasadnionych przypadkach wskaźnik bufora antycyklicznego może przekraczać 2,5%).

Istotne znaczenie dla banków mają wszystkie uchwały i rekomendacje wydawane przez KNF. Poniżej przedstawiono wybrane istotne rekomendacje, uchwały i stanowiska wydane ostatnio przez KNF.

Od 2002 r. banki są związane zmienionymi postanowieniami Rekomendacji C dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań. Z uwagi na fakt, że monitorowanie i kontrola zaangażowań banku stanowi integralną część nadzoru sprawozdawczego nad działalnością banku, rekomendacja określiła obowiązek wprowadzenia adekwatnych zasad polityki banku dotyczącej dużych zaangażowań, systemu kontroli wewnętrznej w tym zakresie, wewnętrznych limitów koncentracji zaangażowań (bardziej szczegółowych i ostrożniejszych niż limity ustawowe) oraz określiła zasady zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań.

W czerwcu 2011 r. KNF zmieniła Rekomendację R, zgodnie z którą KNF wprowadziła zasady dotyczące identyfikacji bilansowych ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość oraz wyznaczania: odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe. Zgodnie z tą rekomendacją banki są zobowiązane do stosowania określonych procedur w celu identyfikacji i zarządzania ryzykiem, o którym mowa w powyższym zdaniu. Celem zmian było ograniczenie rozbieżności w praktykach stosowanych przez banki w przeszłości w zakresie interpretacji zapisów MSR 39 i prezentacji w ich sprawozdaniach finansowych ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość, wyznaczania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe.

We wrześniu 2012 r. KNF przyjęła nową Rekomendację J adresowaną do banków i regulującą gromadzenie i przetwarzanie przez banki danych o nieruchomościach. Główne zmiany wprowadzone przez Rekomendację J obejmują zastosowanie Rekomendacji J przez banki, w których udział ekspozycji na kredyty zabezpieczone hipotecznie w portfelu kredytów przekracza 10%, rekomendację ujednoliconych standardów w zakresie gromadzenia, przetwarzania i ujawniania danych na temat rynku nieruchomości poprzez wiarygodne bazy danych, opis grupy cech identyfikujących rodzaj nieruchomości, które powinny być zgromadzone w bazie danych oraz rekomendację modeli statystycznych na potrzeby oceny ryzyka zmiany wartości zabezpieczenia w postaci nieruchomości w przypadku banków istotnie zaangażowanych w kredyty zabezpieczone takimi nieruchomościami.

W styczniu 2013 r. KNF przyjęła nową Rekomendację M dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach oraz nową Rekomendację D dotyczącą zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w bankach. Celem tych rekomendacji było przedstawienie bankom oczekiwań nadzorczych KNF w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz stabilnego i ostrożnego zarządzania rozwiązaniami informatycznymi.

W lutym 2013 r. KNF wydała zmienioną Rekomendację T. Celem zmienionej rekomendacji było wprowadzenie wytycznych, które umożliwią zwiększenie aktywności sektora bankowego w obszarze udzielania kredytów klientom detalicznym w porównaniu z aktywnością podmiotów niebędących bankami, jednocześnie zapewniając standardy niezbędne dla potrzeb zarządzania ryzykiem dotyczącym detalicznych ekspozycji kredytowych. Zmieniona Rekomendacja T zakłada wyłączenie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie z zakresu Rekomendacji T, co oznacza, że rekomendacje dotyczące detalicznych ekspozycji kredytowych (Rekomendacja T) zostały oddzielone od rekomendacji w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Rekomendacja S). Zgodnie ze zmienioną rekomendacją, KNF odstąpiła od obowiązującego wcześniej ustalania przez KNF maksymalnego poziomu współczynnika Dtl (ang. *Debt to Income*), rozumianego jako relacja wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych zobowiązań finansowych do dochodu klienta. W świetle zmienionej rekomendacji to banki indywidualnie określają akceptowalną wartość tego wskaźnika, adekwatną do specyfiki prowadzonej działalności oraz zaakceptowanego przez banki poziomu ryzyka. Ponadto zmieniona Rekomendacja T przewiduje m.in. uproszczone zasady oceny zdolności kredytowej, zgodnie z którymi bank może podjąć decyzję o przyznaniu kredytu w oparciu o oświadczenie klienta o wysokości jego dochodów oraz w oparciu o modele *scoringowe*, a także analizę historii kredytowej klienta.

Skorzystanie z takiej uproszczonej metody jest jednak zależne od wysokości kredytu, o który wnioskuje klient oraz od długości współpracy klienta z bankiem.

W czerwcu 2013 r. KNF ogłosiła publikację zmienionej Rekomendacji S zawierającej wytyczne dla banków w sprawie sposobu zarządzania ekspozycjami hipotecznymi. Nowa Rekomendacja S wprowadziła m.in. następujące zmiany: (i) wyłączenie ekspozycji kredytowych finansujących nieruchomości, które nie są zabezpieczone hipotecznie, z zakresu Rekomendacji S; (ii) kredyty hipoteczne w walutach obcych powinny być produktem oferowanym wyłącznie klientom uzyskującym trwałe dochody w walucie kredytu; (iii) w przypadku ekspozycji związanej z finansowaniem nieruchomości, bank nie powinien kredytować pełnej wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia, a maksymalny rekomendowany wskaźnik LTV określający relację wartości ekspozycji kredytowej zabezpieczonej hipotecznie do wartości nieruchomości, w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych nie powinien przekroczyć poziomu 80% lub wyjątkowo 90% (przy zachowaniu okresu przejściowego do końca 2016 r., w czasie którego współczynnik był stopniowo zmniejszany do tego poziomu) natomiast w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych rekomendowany wskaźnik LTV nie powinien przekraczać zasadniczo 75% lub wyjątkowo 80%; (iv) uelastycznienie podejścia w zakresie wskaźnika DtI i przyjęcie, że wartość wskaźnika DtI powinna być określona przez zarząd banku i ustalona w zatwierdzonej przez radę nadzorczą banku strategii zarządzania ryzykiem; (v) przyjęcie 25-letniego okresu, rekomendowanego przez KNF jako maksymalny okres kredytowania oraz ustalenie okresu 35-letniego jako maksymalnego dopuszczalnego okresu kredytowania, przy dopuszczeniu zastosowania maksymalnego 30-letniego okresu dla potrzeb analizy zdolności kredytowej, w przypadku ekspozycji z przewidywanym okresem spłaty powyżej 30 lat.

KNF w piśmie z dnia 21 marca 2014 r. skierowanym do banków wyraziła oczekiwanie, że banki w Polsce będą utrzymywać minimalny współczynnik wypłacalności na poziomie przynajmniej 12%, a współczynnik Tier 1 – przynajmniej 9%. Z kolei w piśmie z dnia 22 października 2015 r. KNF poinformowała banki o wprowadzeniu bufora zabezpieczającego zwiększającego wymogi dla współczynników kapitałowych o 1,25 p.p. W efekcie, od 1 stycznia 2016 r. zalecane przez KNF minimalne wskaźniki kapitałowe wzrosły do poziomów 13,25% dla współczynnika wypłacalności oraz 10,25% dla współczynnika Tier 1. W czerwcu 2014 r. KNF wydała skierowaną do banków Rekomendację U w zakresie dobrych praktyk *bancassurance*. Rekomendacja U ma na celu poprawę jakości standardów współpracy pomiędzy bankami i zakładami ubezpieczeń w zakresie oferowania klientom produktów ubezpieczeniowych przez banki oraz określenia warunków dla stabilnego rozwoju rynku *bancassurance*. Rekomendacja stanowi ramy dla poprawnej identyfikacji, nadzoru i zarządzania ryzykiem związanym z oferowaniem ubezpieczeń przez banki oraz jest zbiorem zaleceń dotyczących polityki rachunkowości banku i systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcjonującej w ramach tego systemu komórki do spraw zgodności (ang. *compliance*). Rekomendacja U jest skierowana do wszystkich banków działających na podstawie przepisów prawa polskiego, zaangażowanych we współpracę z zakładami ubezpieczeń, poprzez oferowanie ubezpieczeń, rozumiane jako pośrednictwo w zawieraniu umów ubezpieczenia, oferowanie przystąpienia do umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek lub sytuacje, gdy klient finansuje koszt ochrony ubezpieczeniowej dotyczącej ryzyka ponoszonego przez bank.

W marcu 2015 r. KNF opublikowała zmienioną Rekomendację P dotyczącą zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków, której postanowienia obowiązują od 31 grudnia 2015 r. Rekomendacja wskazuje minimalny, w opinii nadzoru, standard w zakresie dobrych praktyk dotyczących zarządzania ryzykiem płynności. Znowelizowana Rekomendacja P uwzględnia zalecenia zawarte w międzynarodowych wytycznych i obejmuje wskazania dotyczące określania tolerancji ryzyka płynności banku, ujmowania pełnego zakresu rodzajów ryzyka płynności, włączając ryzyko nieoczekiwanego zapotrzebowania na płynność, utrzymywania stałej obecności na wybranych, istotnych rynkach finansowania, dywersyfikacji aktywów płynnych, przeprowadzania testów warunków skrajnych i funkcjonalnego powiązania ich z planem awaryjnym płynności, zarządzania zabezpieczeniami, utrzymywania nadwyżki nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych, stosowania mechanizmu alokacji kosztów i korzyści z różnych rodzajów ryzyka płynności w systemie wewnętrznych cen transferowych, zarządzania płynnością śróddzienną oraz ujawniania informacji dotyczących płynności banku.

W grudniu 2015 r. KNF przekazał do publicznych konsultacji projekt Rekomendacji Z dotyczącej zasad zarządzania wewnętrznego w bankach. Rekomendacja Z będzie stanowił zbiór dobrych praktyk w zakresie zarządzania wewnętrznego (ang. *internal governance*). W szczególności dokument będzie się odnosił do takich kwestii, jak: struktura organizacyjna, zadania, obowiązki, skład i funkcjonowanie rady nadzorczej, zarządu i kadry zarządzającej wyższego szczebla, zasady zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej, systemy informacyjne i komunikacja, ciągłość działania oraz przejrzystość systemu zarządzania w banku.

W lipcu 2015 r. KNF wydała nową Rekomendację W dotyczącą zarządzania ryzykiem modeli w bankach. Rekomendacja ma na celu wskazanie wszystkim bankom oczekiwań nadzorczych dotyczących procesu

zarządzania ryzykiem modeli (z uwzględnieniem modeli zewnętrznych, w tym grupowych), w szczególności poprzez przedstawienie standardów, których przestrzeganie ma zapewnić dostosowanie profilu ryzyka wykorzystywanych przez bank modeli do faktycznych oczekiwań banku w tym zakresie.

W grudniu 2015 r. do publicznych konsultacji został przesłany projekt zmienionej Rekomendacji C dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji. Zmiany będące rezultatem aktualizacji tekstu Rekomendacji C obejmą przede wszystkim wprowadzenie postanowień dotyczących: (i) posiadania polityk, strategii oraz stosownych procedur zarządzania ryzykiem koncentracji, (ii) określania poziomu tolerancji ryzyka koncentracji, (iii) posiadania procesu identyfikacji i pomiaru ryzyka koncentracji, (iv) posiadania mechanizmów aktywnego kontrolowania, monitorowania i ograniczania ryzyka koncentracji, (v) uwzględniania ryzyka koncentracji w ramach szacowania przez bank wymaganego poziomu kapitału wewnętrznego (tzn. w procesie ICAAP), (vi) uwzględniania ryzyka koncentracji w odniesieniu do ekspozycji wobec podmiotów sektora nieregulowanego (tzw. *shadow banking*) oraz do ekspozycji wewnątrzgrupowych, (vii) rozumienia zasad kompensowania ekspozycji i skuteczności prawnej kompensacji.

Dnia 6 grudnia 2016 r. KNF opublikowała ostatnie stanowisko w sprawie zasad polityki dywidendowej banków. Bardziej szczegółowe informacje dotyczące ograniczeń dla Banku w zakresie wypłat dywidendy wynikające z tego stanowiska znajdują się w rozdziale „*Dywidenda i polityka wypłaty dywidendy – Ograniczenia w zakresie wypłaty dywidendy*”.

Wymogi prawa europejskiego

W grudniu 2010 r. podczas szczytu G-20 w Seulu Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego zatwierdził Umowę Kapitałową Bazylea III (następnie zmienioną w czerwcu 2011 r.), która określa nowe wymogi kapitałowe i płynnościowe dla banków w celu wzmocnienia odporności podmiotów w sektorze bankowym.

Dla potrzeb wprowadzenia Bazylei III w lipcu 2011 r. Komisja Europejska wszczęła europejską procedurę legislacyjną w związku z przyjęciem dwóch aktów prawnych Unii Europejskiej, tzw. „Pakiet CRD IV / CRR”, w skład którego wchodzi: (i) CRD IV (tj. dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE) oraz (ii) CRR (tj. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012).

Do najważniejszych zmian, jakie znalazły się w Pakiecie CRD IV / CRR, zaliczyć można: (i) podniesienie spójności i transparentności funduszy własnych, (ii) objęcie wymogami kapitałowymi dodatkowych rodzajów ryzyka (np. związanych z instrumentami pochodnymi), (iii) ograniczenie lewarowania (tj. współczynnika dźwigni), (iv) wprowadzenie dedykowanych rozwiązań antycyklicznych, w postaci antycyklicznego bufora kapitałowego, (v) wprowadzenie wiążących norm płynności krótko- i długoterminowej czy (vi) uszczegółowienie zagadnień związanych z ładem korporacyjnym i zarządzaniem ryzykiem.

W szczególności CRR określa wymagane progi w zakresie funduszy własnych. W tym celu CRR definiuje fundusze własne jako sumę kapitału Tier 1 i kapitału Tier 2, określając jakie pozycje składają się na kapitał Tier 1 (wskazując pozycje kapitału podstawowego i dodatkowego Tier 1) oraz jakie pozycje składają się na kapitał Tier 2, wliczając jednocześnie stosowne odliczenia od tych pozycji oraz korekty. Zgodnie z CRR instytucje kredytowe powinny spełniać następujące wymogi w zakresie funduszy własnych: (i) współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 na poziomie 4,5%; (ii) współczynnik kapitału Tier 1 na poziomie 6%; oraz (iii) łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 8%. Rozporządzenie wskazuje dalej zasady obliczenia powyższych współczynników wskazując, że wyrażają się one odpowiednim odsetkiem łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z regułami wskazanymi w CRR. Rozporządzenie wskazuje, że bank szacując ryzyko kredytowe, stosuje co do zasady metodę standardową opisaną w CRR albo metodę wewnętrznych ratingów (o ile zezwolił na to właściwy organ). W ramach metody standardowej poszczególnym ekspozycjom zaklasyfikowanym zgodnie z CRR przypisane są poszczególne wagi ryzyka. Ekspozycjom detalicznym (tj. ekspozycjom względem osób fizycznych lub małych czy średnich przedsiębiorców spełniającym dalsze kryteria wskazane w rozporządzeniu) CRR przypisuje wagę ryzyka równą 75%. Natomiast odnośnie ekspozycji w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej CRR przypisuje co do zasady wagę ryzyka równą 35% natomiast waga ryzyka dla ekspozycji w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości komercyjnej wynosi co do zasady 50%. CRR pozostawiło jednak Państwu Członkowskim prawo do ustanowienia wyższych wag ryzyka dla tych dwóch ostatnich rodzajów ekspozycji, o ile zajdą wskazane w rozporządzeniu przesłanki (przy czym waga ta nie może przekroczyć 150%).

Odnośnie wymogu pokrycia płynności, CRR stanowi, że banki powinny utrzymywać aktywa płynne, których łączna wartość pokrywa odpływy płynności pomniejszone o przyprływy płynności w warunkach skrajnych, w celu zagwarantowania utrzymania równowagi między przepływami i odpływami płynności w warunkach wysoce skrajnych w okresie 30 dni. Rozporządzenie (oraz odpowiednie rozporządzenie delegowane Komisji Europejskiej) przewiduje, że powyższy wymóg pokrycia płynności będzie wprowadzany etapami począwszy od poziomu 60% wymogu dotyczącego pokrycia płynności mającego zastosowanie od 1 października 2015 r. do 100% począwszy od 1 stycznia 2018 r.

Dodatkowo, CRD IV wprowadza dodatkowe wymogi w zakresie buforów kapitałowych, w tym m.in. tzw. bufor antycykliczny, który nakładany jest na banki w celu ograniczania ryzyka systemowego wynikającego z cyklu kredytowego. Zgodnie z CRD IV, każde Państwo Członkowskie wyznacza organ, który jest odpowiedzialny za ustalanie wskaźnika bufora antycyklicznego dla tego państwa. Wskaźnik bufora antycyklicznego, wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej musi, co do zasady, zawierać się w przedziale 0-2,5%.

Pakiet CRD IV/CRR przewiduje także, że banki powinny posiadać politykę i procedury służące identyfikacji ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, zarządzania takim ryzykiem i monitorowania go. W tym celu wprowadzono tzw. wskaźnik ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, który oblicza się miarą kapitału (tj. kapitału Tier 1) instytucji podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej banku i wyraża się jako wartość procentowa.

CRR jest prawnie wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE od dnia 1 stycznia 2014 r. (z wyjątkiem określonych przepisów), w związku z czym, na Datę Prospektu, banki zobowiązane są stosować się do bezpośrednio obowiązujących przepisów CRR. Z kolei CRD IV wymagała transpozycji do krajowego porządku prawnego państw członkowskich do 31 grudnia 2013 r. Przepisy Dyrektywy CRD IV zostały implementowane do polskiego prawa za pomocą Ustawy o Nadzorze Makroostrożnościowym, która weszła w życie 1 listopada 2015 roku.

15 maja 2014 r. przyjęto dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE ustanawiającą ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniającą inne dyrektywy. BRRD ustanawia między innymi instrument *bail-in* (przez co należy rozumieć umorzenie lub konwersję długu instytucji wobec wierzycieli i akcjonariuszy na kapitał własny w celu dokapitalizowania takiej instytucji), który ma zapewnić, że podatnicy w ostatniej kolejności będą ponosić koszty związane z problemami banków. BRRD, co do zasady, nie wyklucza interwencji państwa, aby utrzymać płynność upadającego banku, ale taka interwencja ma być możliwa jedynie w wyjątkowych przypadkach – gdy jest to niezbędne z punktu widzenia interesu publicznego polegającego na konieczności zapewnienia stabilności systemu finansowego, a mimo braku możliwości dokapitalizowania banku ze środków prywatnych, będzie istniała szansa na jego uratowanie.

Zgodnie z postanowieniami BRRD, prowadzenie działalności przez upadający bank powinno być kontynuowane za pomocą narzędzi restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji przy wykorzystaniu środków prywatnych w możliwie największym stopniu. Przewidywane sposoby zapewnienia takiego udziału sektora prywatnego to między innymi zastosowanie umorzenia zobowiązań lub konwersji zadłużenia na kapitał własny w celu dokapitalizowania nie płynnej instytucji (*bail-in tool*) oraz sprzedaż instytucji nabywcy z sektora prywatnego lub połączenie jej z takim nabywcą. Wierzyciele i akcjonariusze banków powinni ponosić straty w pierwszej kolejności (między innymi poprzez zastosowanie instrumentu umorzenia lub konwersji długu). Ze strat mają być wyłączeni właściciele mniejszych, chronionych w UE depozytów (poniżej 100 tys. EUR).

BRRD przewiduje również, że kraje ustanowią fundusze na cele restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, na które składki będą opłacane przez banki.

BRRD została implementowana do polskiego systemu prawnego na mocy ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji („Ustawa o BFG”).

Bankowy Fundusz Gwarancyjny

Środki zdeponowane na imiennych rachunkach bankowych oraz wierzycelności potwierdzone dokumentami imiennymi wystawionymi przez bank krajowy na rzecz konkretnych osób (tzw. deponentów) objęte są ustawowym systemem gwarancyjnym BFG. Zgodnie z Ustawą o BFG podmioty objęte systemem gwarantowania wnoszą na rzecz BFG obowiązkowe składki w okresach kwartalnych.

Składki na fundusz gwarancyjny banków ustala się, aby osiągnąć: (i) minimalny poziom środków systemu gwarantowania depozytów do dnia 31 grudnia 2016 r.; oraz (ii) docelowy poziom środków systemu gwarantowania depozytów do dnia 3 lipca 2030 r. Minimalny poziom środków systemu gwarantowania

depozytów wynosi 0,8% kwoty środków gwarantowanych w bankach i oddziałach banków zagranicznych objętych obowiązkowym systemem gwarantowania depozytów, natomiast docelowy poziom środków systemu gwarantowania depozytów wynosi 2,6% tej kwoty.

Zgodnie z uchwałą nr 25/2015 Rady BFG z dnia 25 listopada 2015 r., na Datę Prospektu stawka obowiązkowej opłaty rocznej na 2016 r. wnoszonej na rzecz BFG przez podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania została określona w wysokości 0,167% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, określonej w rozporządzeniu CRR obliczonej według zasad określonych na podstawie przepisów CRR i Prawa Bankowego.

System obowiązkowych gwarancji zapewnia, że na wypadek spełnienia warunku gwarancji (co w przypadku banku krajowego oznacza m.in. wydanie przez KNF decyzji o zawieszeniu działalności banku i ustanowieniu zarządu komisarycznego, o ile nie został on ustanowiony wcześniej) środki zgromadzone na rachunkach tego banku zostaną zwrócone deponentom do równowartości w złotych, co do zasady, kwoty 100.000 euro.

Środki zgromadzone z opłaty ostrożnościowej uiszczanej przez banki powiększają fundusz stabilizacyjny, również utworzony na mocy wprowadzonej nowelizacji. Środki z funduszu stabilizacyjnego mogą być wykorzystywane m.in. do udzielania pomocy finansowej bankowi poprzez udzielenie gwarancji podwyższenia poziomu funduszy banku, a w przypadku realizacji tej gwarancji – poprzez nabycie lub objęcie akcji, obligacji lub papierów wartościowych banku krajowego.

Przymusowa restrukturyzacja

Ustawa o BFG przyznaje BFG kompetencję do przeprowadzenia przymusowej restrukturyzacji banków zagrożonych upadłością. W ramach przymusowej restrukturyzacji BFG może m.in.: (i) dokonać sprzedaży zagrożonego banku w całości lub w części; (ii) utworzyć bank pomostowy - podmiot specjalnego przeznaczenia, do którego zostaną przeniesione zdrowe aktywa i zobowiązania banku zagrożonego upadłością; (iii) umorzyć niektóre zobowiązania banku w celu pokrycia jego strat lub dokonać ich zamiany na akcje (tzw. *bail-in*),

Decyzje dotyczące działań BFG w przymusowej restrukturyzacji są podejmowane w trybie postępowania administracyjnego i poddane następcej kontroli sądowej w zakresie ich zgodności z prawem. BFG podejmuje działania, w sytuacji gdy spełnione zostały łącznie następujące przesłanki: (i) dany podmiot jest zagrożony upadłością; (ii) dostępne działania nadzorcze lub działania samego podmiotu nie pozwalają na usunięcie tego zagrożenia we właściwym czasie; oraz (iii) podjęcie działań jest konieczne w interesie publicznym.

Usługi płatnicze

Na funkcjonowanie sektora bankowego ma również wpływ ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych. Ustawa ta określa zasady świadczenia usług płatniczych, w tym warunki świadczenia usług płatniczych w szczególności dotyczące przejrzystości postanowień umownych i wymogów w zakresie informowania o usługach płatniczych. Określa również prawa i obowiązki stron wynikające z umów o świadczenie usług płatniczych, a także zakres odpowiedzialności dostawców z tytułu wykonywania usług płatniczych oraz zasady prowadzenia działalności przez instytucje płatnicze i biura usług płatniczych oraz zasady sprawowania nadzoru nad tymi podmiotami. W październiku 2013 r. weszła w życie nowelizacja ww. ustawy. Nowelizacja miała na celu wdrożenie dyrektywy 2009/110/WE z 16 września 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością. Zmiany wprowadzone w ramach tej nowelizacji dotyczyły przede wszystkim określenia zasad wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego oraz zasad działania instytucji pieniądza elektronicznego, a także nadzoru nad takimi instytucjami.

Ponadto w dniu 1 stycznia 2014 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o usługach płatniczych dotycząca opłaty *interchange* z tytułu transakcji przy użyciu kart płatniczych. Zgodnie z jej przepisami opłata *interchange* nie mogła przekraczać 0,5% wartości transakcji zawartej przy użyciu karty płatniczej (ograniczenie pod pewnymi warunkami nie miało zastosowania do nowych organizacji kartowych w okresie pierwszych trzech lat ich działalności). Na mocy kolejnej nowelizacji ustawy, która weszła w życie 29 stycznia 2015 r. doszło do dalszego obniżenia stawki opłaty *interchange*, zgodnie z którą stawka opłaty *interchange* nie może przekroczyć: (i) 0,2% wartości jednostkowej krajowej transakcji płatniczej wykonanej przy użyciu karty debetowej; (ii) 0,3% wartości jednostkowej krajowej transakcji płatniczej wykonanej przy użyciu karty kredytowej; oraz (iii) 0,3% wartości jednostkowej krajowej transakcji płatniczej w przypadku karty płatniczej innej niż karta debetowa lub karta kredytowa (ograniczenie pod pewnymi warunkami nie ma zastosowania do nowych organizacji kartowych w okresie pierwszych pięciu lat ich działalności).

W zakresie świadczenia usług płatniczych dnia 1 listopada 2016 r. weszła w życie tzw. Reguła „IBAN only”. Zgodnie z ww. zasadą dla krajowych i transgranicznych transakcji płatniczych dostawcy usług płatniczych nie mogą wymagać od użytkowników usług płatniczych podawania kodu identyfikującego instytucję (BIC), a jedynie międzynarodowy lub krajowy numer rachunku bankowego (IBAN/BBAN).

Ochrona konsumentów i zasady rozpatrywania skarg klientów

Ustawa o Kredycie Konsumenckim (której celem było wdrożenie dyrektywy 2008/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki), postanowienia Kodeksu Cywilnego i innych przepisów o ochronie konsumentów nakładają na banki liczne obowiązki dotyczące umów z osobami fizycznymi, które dokonują czynności z bankiem niezwiązanej bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub profesjonalną (tj. konsumentami). Najważniejszymi z nich są wymogi dotyczące informowania konsumentów o koszcie udzielonych kredytów i pożyczek oraz zakaz umieszczania w umowach konkretnych niedozwolonych postanowień. W szczególności Ustawa o Kredycie Konsumenckim wprowadza europejski znormalizowany formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego. Zawiera on podstawowe informacje o kredycie, takie jak jego koszty, całkowita kwota pozostała do spłaty, wysokość oprocentowania, wymagane zabezpieczenia. Na podstawie informacji zawartych w formularzu konsument może podjąć decyzję odnośnie do zaciągnięcia kredytu.

Ustawa o Kredycie Konsumenckim dotyczy zasadniczo wszystkich kredytów konsumenckich, zdefiniowanych jako kredyty o wartości nie wyższej niż 255.550 zł i ma też w ograniczonym zakresie zastosowanie do kredytów hipotecznych. Ustawę o Kredycie Konsumenckim stosuje się, z zastrzeżeniem wyjątków ustawowych, do wszystkich instytucji udzielających kredytów konsumenckich: nie tylko do banków, ale także do pośredników.

W dniu 26 sierpnia 2011 r. wprowadzono zmiany do Ustawy o Kredycie Konsumenckim, na mocy których, w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, konsument może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w tej walucie. Wykonanie przysługującego uprawnienia nie może wiązać się z poniesieniem dodatkowych kosztów przez konsumenta. Kredytodawca nie może również uzależnić wykonania przez konsumenta przysługującego mu uprawnienia od wprowadzenia dodatkowych ograniczeń, w szczególności nie może zobowiązać kredytobiorcy do nabywania waluty przeznaczonej na spłatę rat kredytu, jego całości lub części, od określonego podmiotu.

W dniu 17 stycznia 2014 r. weszły w życie dodatkowe zmiany do Ustawy o Kredycie Konsumenckim, które dotyczyły modyfikacji pojęcia „stopa oprocentowania kredytu” oraz doprecyzowania terminu ważności formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego w ROR, kredytu konsumenckiego zabezpieczonego hipoteką oraz kredytu konsumenckiego.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw instytucje udzielające pożyczek konsumentom (niebędące bankami czy SKOK-ami) (tzw. instytucje pożyczkowe) powinny być spółkami kapitałowymi, których kapitał zakładowy wynosi co najmniej 200.000 zł, natomiast członkowie organów takich spółek powinni wykazać się niekaralnością za przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi wskazane w ustawie oraz za przestępstwa skarbowe. Niezależnie od powyższych zmian ustawa wprowadza także nowe postanowienia dotyczące wszystkich kredytodawców w rozumieniu Ustawy o Kredycie Konsumenckim i m.in. określa, że maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu udzielonego konsumentowi nie może przekroczyć sumy 25% całkowitej kwoty kredytu oraz 30% całkowitej kwoty kredytu wyrażonej w stosunku rocznym jak również wprowadza zasadę, że suma odsetek za opóźnienie w spłacie kredytu oraz innych opłat z tytułu zaległości nie może przekroczyć wartości odsetek maksymalnych za opóźnienie wyrażonych w Kodeksie Cywilnym.

Ustawą z 10 września 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym ustawodawca wprowadził nowe zasady dotyczące rozpatrywania skarg klientów podmiotów finansowych będących osobami fizycznymi. Zgodnie z nową ustawą w przypadku złożenia reklamacji przez klienta podmiot rynku finansowego zobowiązany jest do jej rozpatrzenia bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 30 dni od chwili jej otrzymania, a w uzasadnionych przypadkach w terminie 60 dni. Jednocześnie w przedmiotowej ustawie wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym nierozpatrzenie reklamacji w terminie 30 albo 60 dni powoduje, iż reklamację uważa się za rozpatrzoną zgodnie z wolą klienta. Regulacja ta statuuje swoiste domniemanie, zgodnie z którym niedochowanie określonych przez ustawę terminów skutkuje zgodą podmiotu rynku finansowego na rozpatrzenie reklamacji w sposób uwzględniający żądanie klienta.

Ochrona danych osobowych

W związku z dużą liczbą osób fizycznych obsługiwanych przez banki, wszystkie przepisy dotyczące ochrony danych osobowych mają szczególne znaczenie w działalności bankowej. Dane osobowe mogą być przetwarzane wyłącznie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami. Wszelka działalność wykonywana z wykorzystaniem danych osobowych, np. gromadzenie, zapisywanie, przechowywanie, edycja, zmiana, udostępnianie lub usuwanie ich (łącznie – przetwarzanie danych osobowych) może być wykonywana wyłącznie w sposób określony w odpowiednich przepisach. Administrator danych osobowych (w tym bank) ma obowiązek wdrożyć rozwiązania techniczne i organizacyjne zapewniające ochronę przetwarzanych danych, w szczególności

przed ich ujawnieniem osobom nieuprawnionym, usunięciem przez osoby nieuprawnione, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem. Dodatkowo osoby, których dane dotyczą, powinny mieć możliwość dostępu do swoich danych i ich poprawy.

Rządowe projekty dofinansowania zakupu mieszkań

Od stycznia 2014 r. rządowy program „Rodzina na Swoim” został zastąpiony nowym programem dofinansowania zakupu mieszkania „Mieszkanie dla Młodych”. Podstawą prawną wprowadzenia programu jest ustawa z dnia 27 września 2013 r. o pomocy państwa w nabyciu pierwszego mieszkania przez młodych ludzi (Dz.U. 2013, poz. 1304 ze zm.). Ustawa ta określa zasady udzielania ze środków funduszu dopłat finansowego wsparcia w związku z nabyciem lokalu mieszkalnego albo domu jednorodzinnego, będącego pierwszym własnym mieszkaniem. Program przewiduje, że aby skorzystać z takiego dofinansowania, należy spełnić m.in. następujące warunki: (i) nie można posiadać (także w przeszłości) innego mieszkania, (ii) nabywca powinien złożyć wniosek o dofinansowanie najpóźniej do końca roku kalendarzowego, w którym ukończył 35 lat, (iii) zakupu lokalu należy dokonać na rynku pierwotnym, (iv) powierzchnia użytkowa lokalu mieszkalnego nie może przekraczać 75 metrów kwadratowych, zaś domu jednorodzinnego 100 metrów kwadratowych, albo odpowiednio maksymalnie 85 metrów kwadratowych i 110 metrów kwadratowych – jeżeli nabywca wychowuje co najmniej troje dzieci (spełniające kryteria wskazane w ustawie), (v) nabywca powinien zaciągnąć kredyt na co najmniej 50% ceny mieszkania, na co najmniej 15 lat, (vi) cena mieszkania nie może przekroczyć ceny wyliczonej w oparciu o wskaźnik określony dla danej lokalizacji. Wysokość wsparcia finansowego wynosi 10% kwoty stanowiącej iloczyn średniego wskaźnika przeliczeniowego kosztu odtworzenia 1 metra kwadratowego mieszkania w danej gminie oraz powierzchni użytkowej mieszkania dla osób, które nie mają dzieci i 15% tej kwoty dla osób je posiadających, stwarzając możliwość otrzymania dodatkowego wsparcia w momencie narodzin czy przysposobienia trzeciego lub kolejnego dziecka. Dopłatą może być objęte maksymalnie 50 m² mieszkania.

W 2015 r. Parlament uchwalił projekt nowelizacji powyżej wspomnianej ustawy. Tekst nowelizacji przewiduje m.in. (i) możliwość dofinansowania wkładu budowlanego wnoszonego na podstawie umowy o budowę lokalu zawartej ze spółdzielnią mieszkaniową; (ii) zniesienie w stosunku do nabywców wychowujących w dniu składania wniosku o dofinansowanie co najmniej troje dzieci warunku dotyczącego nieposiadania wcześniej żadnego mieszkania oraz warunku wieku (poniżej 35 lat); (iii) możliwość uzyskania finansowego wsparcia w związku z nabyciem mieszkania także z rynku wtórnego; (iii) zwiększenie powierzchniowego parametru naliczania wysokości wsparcia z 50 metrów kwadratowych do 65 metrów kwadratowych dla nabywców wychowujących w dniu składania wniosku o dofinansowanie co najmniej troje dzieci oraz (iv) zwiększenie procentowego wsparcia dla nabywców wychowujących dwójkę dzieci z 15% do 20% oraz wychowujących co najmniej trójkę dzieci z 15% do 30%. Omawiana nowelizacja ustawy o pomocy państwa w nabyciu pierwszego mieszkania przez młodych ludzi weszła w życie w dniu 1 września 2015 r.

Instytucja pozwu zbiorowego

W lipcu 2010 r. na podstawie Ustawy o Dochodzeniu Roszczeń w Postępowaniu Grupowym wprowadzono do polskiego porządku prawnego instytucję pozwu zbiorowego. Pozwy zbiorowe mogą być składane przez co najmniej 10 osób, których roszczenia są jednego rodzaju i opierają się na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Ustawa ta ma zastosowanie w sprawach o roszczenia o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyłączeniem roszczeń o ochronę dóbr osobistych. Ponadto wszczęcie postępowania grupowego nie wyłącza możliwości dochodzenia roszczeń przez osoby, które nie przystąpiły do grupy lub z niej wystąpiły. Z uwagi na to, że roszczenia klientów banków są często zasadniczo jednego rodzaju oraz są oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej wprowadzenie pozwów zbiorowych stworzyło klientom banków możliwość wspólnego dochodzenia ich roszczeń względem banków (co znacznie obniża jednostkowe koszty usług prawnych).

Podatek od niektórych instytucji finansowych

Z dniem 1 lutego 2016 r. weszła w życie Ustawa o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych.

Zgodnie z Ustawą o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych podatnikami podatku są m.in. banki krajowe w rozumieniu Prawa Bankowego. Podstawą opodatkowania jest nadwyżka sumy wartości aktywów podatnika, wynikająca z zestawienia obrotów i sald, ustalonego na ostatni dzień miesiąca na podstawie zapisów na kontach księgi głównej, zgodnie z przepisami Ustawy o Rachunkowości lub standardami rachunkowości stosowanymi przez podatnika na podstawie art. 2 ust. 3 Ustawy o Rachunkowości – ponad kwotę 4 mld zł. Podstawę opodatkowania obniża się na zasadach określonych w Ustawie o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych o wartość funduszy własnych oraz o kwoty, o które podatnik wykonując decyzję KNF, o których mowa

w Ustawie o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych, podwyższył w okresie miesiąca, za który ustala się podstawę opodatkowania, fundusze własne, wartość aktywów nabytych przez podatnika od NBP, a stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowanego udzielonego przez NBP oraz wartość aktywów w postaci skarbowych papierów wartościowych. Podatek wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie.

Podatnicy są obowiązani, bez wezwania właściwego organu podatkowego składać właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego deklaracje podatkowe według ustalonego wzoru, obliczać i wpłacać podatek na rachunek właściwego urzędu skarbowego za miesięczne okresy rozliczeniowe w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego podatek dotyczy. Ustawa o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych określa przypadki podatników, których nie dotyczy ten obowiązek.

Od podatku od niektórych instytucji finansowych zwolnieni są podatnicy objęci programem postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 142 ust. 1-3 Prawa Bankowego.

Zgodnie z powyższą ustawą wprowadzenie podatku nie może stanowić podstawy do zmiany warunków świadczenia usług finansowych i ubezpieczeniowych wykonywanych na podstawie umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy.

Zgodnie z ustawą o podatku od niektórych instytucji finansowych (tj. Dz.U. 2016 poz. 68: „**Ustawa o podatku FIN**”), Bank jest podatnikiem podatku od niektórych instytucji finansowych („**podatek FIN**”) od 1 lutego 2016 r. Jednocześnie zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 1 Ustawy o podatku FIN, zwolnieni z opodatkowania podatkiem FIN są podatnicy objęci programem postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 142 ust. 1-3 Prawa bankowego. Stosownie do art. 5 ust. 1 Ustawy o podatku FIN, Bank dokonał obliczenia oraz odprowadził na rachunek organu podatkowego podatek FIN za luty i marzec 2016 r., w łącznej kwocie 9.780,83 tys. zł., który następnie został zwrócony na rachunek Banku w czerwcu 2016 r. w związku z objęciem Banku począwszy od lutego 2016 r. programem naprawczym stosowanie do art. 142 Prawa bankowego.

Inne regulacje oraz projektowane regulacje mogące mieć znaczenie dla sektora bankowego oraz dla Banku

Ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 17 kwietnia 2015 r.) dokonano nowelizacji Kodeksu Cywilnego, na mocy której uchyla się dotychczas obowiązującą zasadę, że brak oświadczenia spadkobiercy w terminie 6 miesięcy od kiedy taki spadkobierca dowiedział się o tytule swojego powołania do spadku oznacza przyjęcie spadku wprost na korzyść zasady, że niezłożenie w takiej sytuacji oświadczenia co do spadku oznacza przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Konsekwentnie w takim przypadku, co do zasady, spadkobierca ponosi ograniczoną odpowiedzialność tj. odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości stanu czynnego spadku ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza. Powyższa zmiana weszła w życie 18 października 2015 r.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw uregulowała problematykę rachunków nieaktywnych, tj. rachunków osób, które zmarły oraz tzw. „rachunków uśpionych”, czyli takich, względem których przez dłuższy okres klient (konsument) nie wykazał żadnej aktywności. Zgodnie z ustawą umowa rachunku bankowego z konsumentem ulega rozwiązaniu z chwilą jego śmierci oraz wraz z upływem 10 lat od wydania przez takiego klienta ostatniej dyspozycji. Ustawa przewiduje również m.in. nowe obowiązki informacyjne po stronie banków w związku z wygaśnięciem takich umów. Ustawa zaczęła w pełni obowiązywać w dniu 1 lipca 2016 roku.

26 września 2015 r. Prezydent podpisał ustawę o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, który zakłada m.in. (i) traktowanie jako praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do charakteru usług (za takie działania, zgodnie z założeniami projektu, nałożona będzie mogła być kara pieniężna w wysokości do 10% obrotu osiągniętego przez przedsiębiorcę w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary), oraz (ii) wprowadzenie możliwości wydania przez Prezesa UOKiK decyzji zobowiązującej przedsiębiorcę do zaniechania działań w celu zapobieżenia zagrożeniom dla zbiorowych interesów konsumentów. Decyzja, o której mowa, zgodnie z projektem może zostać wydana jeszcze przed zakończeniem postępowania, jeżeli w toku tego postępowania zostanie uprawdopodobnione, że dalsze stosowanie zarzucanej praktyki może powodować zagrożenia dla zbiorowych interesów konsumentów. Ustawa co do zasady weszła w życie 17 kwietnia 2016 roku.

W dniu 27 września 2015 r. Prezydent podpisał ustawę o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej dotyczący zasad przyznawania wsparcia finansowego osobom fizycznym zobowiązanych do spłaty kredytu mieszkaniowego, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej oraz określenia warunków

korzystania z tego wsparcia. Zgodnie z projektem ustawy, kredytobiorca spełniający określone w ustawie kryteria, będzie otrzymywał pomoc w wysokości do 1.500 zł miesięcznie przez okres nie dłuższy niż 18 miesięcy. Środki na udzielenie pomocy pochodzą z funduszu utworzonego w Banku Gospodarstwa Krajowego, na który składają się m.in. wpłaty kredytodawców proporcjonalnie do posiadanego portfela kredytów mieszkaniowych, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 90 dni. Ustawa w pełni zaczęła obowiązywać od 19 lutego 2016 roku.

W poprzedniej kadencji wpłynął do Sejmu poselski projekt ustawy o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw, która miała umożliwić przejście z kredytu walutowego na kredyt w PLN. W związku z zasadą dyskontynuacji prac Sejmu w związku z zakończeniem jego kadencji projekt nie został uchwalony, jednak nie można wykluczyć, iż analogiczna lub zbliżona ustawa przewidująca przewalutowanie kredytów walutowych na kredyty w PLN nie zostanie uchwalona przez Sejm obecnej kadencji. Wejście w życie stosownych przepisów w zakresie przewalutowania kredytów walutowych może skutkować poniesieniem przez banki znacznych kosztów oraz, co za tym idzie, obciążeniem całego sektora bankowego w Polsce, co może mieć na niego negatywny wpływ.

Na Datę Prospektu skierowany został do czytania na posiedzeniu Sejmu przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki. Projekt dotyczy eliminacji skutków pobierania przez banki od konsumentów nienależnego świadczenia w postaci nadmiernie wysokich spreadów walutowych a zakresem projektu ustawy zostały objęte umowy kredytów hipotecznych indeksowanych oraz denominowanych do walut obcych, zawartych od dnia 1 lipca 2000 r. do dnia 26 sierpnia 2011 r.

W dniu 7 grudnia 2016 r. do Sejmu RP wpłynął poselski projekt nowelizacji ustawy Prawo ochrony środowiska, mający na celu zmianę sposobu wyborów władz Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), przenoszący z administracji samorządowej na administrację rządową wpływ na wybór członków rad nadzorczych wojewódzkich funduszy. Wejście w życie zmiany ustawy w kształcie przewidzianym w projekcie oznacza w praktyce zmianę statusu WFOŚiGW z samorządowej osoby prawnej na jednostkę podległą NFOŚiGW.

Przywileje bankowe

Banki działające w Polsce korzystają z określonych przywilejów związanych z ich działalnością. W szczególności polskie przepisy prawa wskazują, że banki nie muszą zachowywać formy aktu notarialnego w zakresie oświadczeń woli dotyczących hipoteki i do wpisania hipoteki do księgi wieczystej wystarczające jest oświadczenie banku złożone przez uprawnioną osobę opatrzone pieczęcią banku. Dodatkowo, dokumenty wystawiane przez bank mają status dokumentów urzędowych w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych oraz ustanowionych na rzecz banku zabezpieczeń i mogą stanowić podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych (art. 95 Prawa bankowego). Niemniej jednak w swoim wyroku z dnia 15 marca 2011 r., P7/09, Trybunał Konstytucyjny ogłosił, że art. 95 ust. 1 Prawa Bankowego w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z konstytucyjnymi zasadami demokratycznego państwa prawa, takimi jak zasada równości i zasada ochrony konsumentów, ponieważ gwarantuje wyższość ustawową profesjonalnego podmiotu (banku) nad konsumentem. W konsekwencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego w tej sprawie Prawo Bankowe zostało zmienione ze skutkiem od 20 lipca 2013 r. i określa obecnie, że w postępowaniu cywilnym dokumenty wystawione przez banki nie mają statusu dokumentów urzędowych (art. 95 ust. 1a Prawa Bankowego). Podobnie wyrokiem z 14 kwietnia 2015 r., P 45/12, Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 Prawa Bankowego, zgodnie z którymi, banki mają prawo stosować uproszczone procedury dochodzenia roszczeń poprzez wydanie bankowego tytułu egzekucyjnego, jest niezgodny z Konstytucją i utracił moc obowiązującą z dniem 1 sierpnia 2016 r. Nowelizacja Prawa Bankowego z 25 września 2015 r. dostosowała obowiązujące przepisy prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r.

OGÓLNE INFORMACJE O BANKU

Podstawowe informacje

Firma i forma prawna: .....Bank Ochrony Środowiska Spółka Akcyjna

Skrócona nazwa: .....Bank Ochrony Środowiska S.A.; BOŚ S.A.

Siedziba: .....Warszawa

Numer telefonu: .....+48 22 543 34 34

Numer faksu: .....+48 22 850 88 91

Strona internetowa: .....www.bosbank.pl

Adres poczty elektronicznej:.....bos@bosbank.pl

KRS: 0000015525

REGON: 006239498

NIP:.....5270203313

Prezes Narodowego Banku Polskiego wydał zgodę na utworzenie i rozpoczęcie działalności przez Bank w dniu 15 września 1990 r. Bank w formie spółki akcyjnej został utworzony na podstawie sporządzonego w formie aktu notarialnego aktu założycielskiego Banku z dnia 28 września 1990 r. Założycielami Banku byli: (i) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, (ii) Przedsiębiorstwo Międzynarodowych Przewozów Samochodowych PEKAES, (iii) POLIMEX-CEKOP Spółka z o.o., (iv) Polskie Towarzystwo Handlu Zagranicznego dla Elektrotechniki „ELEKTRIM”, (v) Główny Instytut Górnictwa, (vi) METRONEX Spółka z o.o. Przedsiębiorstwo Handlu Zagranicznego, (vii) Przedsiębiorstwo Uspółczone „WROSILBET” Spółka z o.o., (viii) Bydgoskie Biuro Projektowo-Badawcze Budownictwa Przemysłowego, (ix) Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Inwestycyjne „BUDMAR” Spółka z o.o., (x) A/S Niro Atomiser-Gladsaxevej 305, Dania, (xi) SPOŁEM – Warszawska Spółdzielnia Spożyców Wola, (xii) Krzysztof Horodecki, oraz (xiii) Liga Ochrony Przyrody, Zarząd Główny.

Bank został zarejestrowany w Rejestrze Handlowym prowadzonym przez Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w dniu 9 stycznia 1991 r. Obecnie Bank figuruje pod numerem 0000015525 w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Dopuszczenie akcji Banku do obrotu publicznego nastąpiło w dniu 12 września 1996 r., zaś wprowadzenie do obrotu giełdowego i wyznaczenie daty pierwszego notowania miało miejsce w dniu 3 lutego 1997 r.

Bank został utworzony na czas nieokreślony. Bank działa zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych, Prawem Bankowym oraz innymi przepisami i regulacjami mającymi zastosowanie do banków i spółek akcyjnych, jak również zgodnie z postanowieniami Statutu i innych regulaminów wewnętrznych.

Przedmiot działalności Banku określony w Statucie

Przedmiot działalności Banku obejmuje wykonywanie czynności bankowych i innych, określonych szczegółowo w § 5 Statutu.

Kapitał zakładowy

Na Datę Prospektu kapitał zakładowy Banku wynosi 628.732.450 zł i dzieli się na 62.873.245 akcji o wartości nominalnej 10 zł każda.

Na kapitał zakładowy Banku składa się: 236.700 akcji serii A, 1.263.300 akcji serii B, 500.000 akcji serii C, 1.300.000 akcji serii D, 700.000 akcji serii E, 1.500.000 akcji serii F, 1.260.000 akcji serii G, 670.000 akcji serii H, 70.000 akcji serii I, 1.055.000 akcji serii J, 945.000 akcji serii K, 1.200.000 akcji serii L, 2.500.000 akcji serii M, 1.853.000 akcji serii N, 1.320.245 akcji serii O, 6.500.000 akcji serii P oraz 40.000.000 akcji serii U.

Warunkowe podwyższenie kapitału zakładowego

Kapitał zakładowy został warunkowo podwyższony o kwotę nie większą niż 6.000.000 zł poprzez emisję: (i) nie więcej niż 200.000 akcji zwykłych na okaziciela serii R o wartości nominalnej 10 zł każda; (ii) nie więcej niż

200.000 akcji zwykłych na okaziciela serii S o wartości nominalnej 10 zł każda; (iii) nie więcej niż 200.000 akcji zwykłych na okaziciela serii T o wartości nominalnej 10 zł każda.

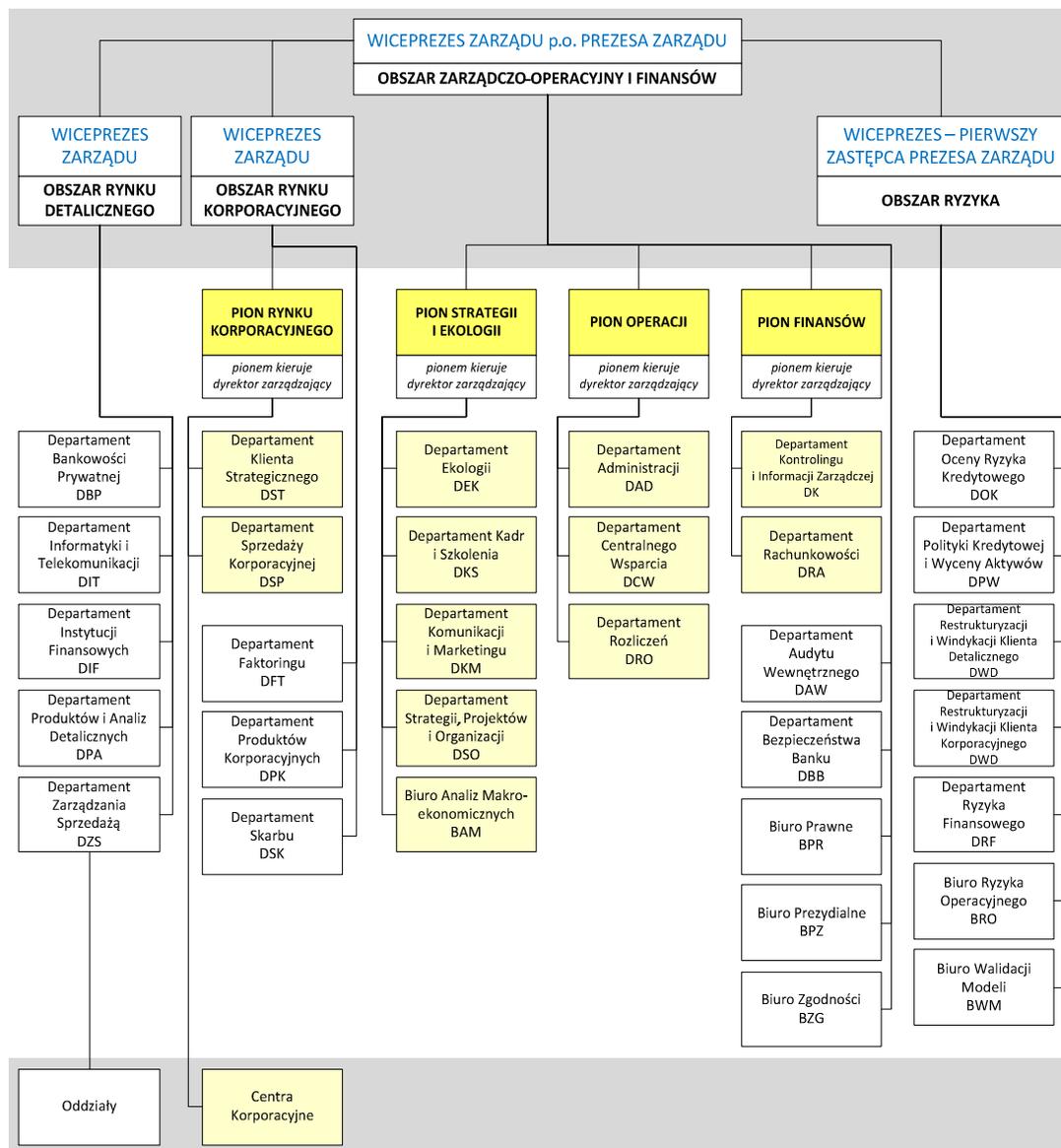
Celem warunkowego podwyższenia kapitału zakładowego jest umożliwienie objęcia akcji serii R, serii S oraz serii T posiadaczom Warrantów subskrypcyjnych serii A, serii B i serii C, wyemitowanych przez Bank na podstawie Uchwały Nr 8/2011 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 23 września 2011 r. Uprawnionymi do objęcia akcji serii R są posiadacze Warrantów subskrypcyjnych serii A, uprawnionymi do objęcia akcji serii S są posiadacze Warrantów subskrypcyjnych serii B, zaś uprawnionymi do objęcia akcji serii T są posiadacze Warrantów subskrypcyjnych serii C.

W okresie objętym Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym 2013-2015 oraz do Daty Prospektu nie wystąpiły żadne zmiany w zakresie kapitału zakładowego Banku. W okresie objętym Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym 2013-2015 oraz do Daty Prospektu nie wystąpiły przypadki podwyższenia kapitału zakładowego Banku w drodze utworzenia akcji lub emisji akcji stanowiących ponad 10% kapitału zakładowego Banku, które zostałyby pokryte wkładami niepieniężnymi.

Na Datę Prospektu:

- Akcje Istniejące są w pełni opłacone;
- brak jest Akcji Istniejących, które nie reprezentują kapitału zakładowego Banku (nie stanowią udziału w kapitale zakładowym Banku);
- Bank posiada 37.775 Akcji Istniejących, które reprezentują 0,17% kapitału zakładowego i 0,17% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu; Akcji Istniejących nie posiada żaden z Podmiotów Zależnych ani osoba trzecia działająca w imieniu lub na rzecz Banku. W dniu 7 lipca 2015 r. Bank zakończył program odkupu akcji własnych, realizowany na podstawie Uchwały nr 34/2015 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku z dnia 10 czerwca 2015 r. („**Program**”). Akcje Istniejące nabyte przez Bank mogą zostać przeznaczone do zaoferowania osobom zajmującym stanowiska kierownicze mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku w rozumieniu Uchwały nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku; oraz
- ani kapitał Banku ani kapitał żadnego z Podmiotów Zależnych nie jest przedmiotem opcji, nie zostało również uzgodnione warunkowo ani bezwarunkowo, że kapitał któregokolwiek z tych podmiotów stanie się przedmiotem opcji.

Schemat organizacyjny Centrali Banku

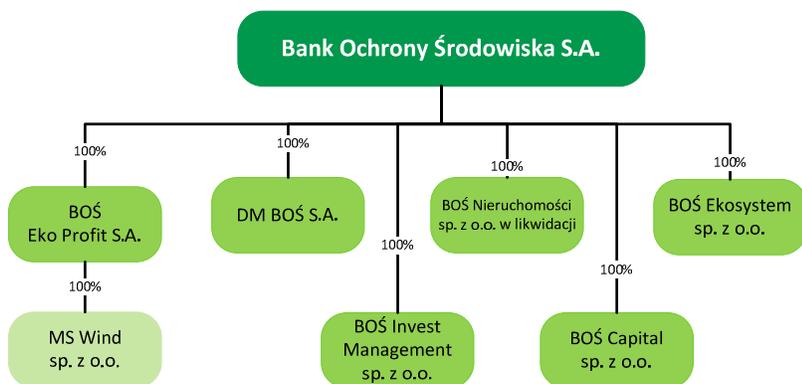

Istotne podmioty zależne Banku

Na Datę Prospektu grupę kapitałową tworzy Bank będący jednostką dominującą grupy kapitałowej oraz jego podmioty zależne.

Dnia 30 września 2016 r. Bank podpisał umowę sprzedaży akcji Środowisko Finance AB celem jej dalszej likwidacji, do czasu wykreślenia Środowisko Finance AB z rejestru sądowego SCRO (Swedish Companies Registration Office). Udziały Banku zostały przeniesione na kupującego w dniu 28 listopada 2016 r.

Podstawowe informacje na temat Podmiotów Zależnych zostały przedstawione poniżej.

DM BOŚ

Bank posiada 236.400 akcji w kapitale zakładowym DM BOŚ, które uprawniają do wykonywania 100% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy.

Firma i forma prawna: ..... Dom Maklerski BOŚ S.A.

Siedziba: ..... Warszawa

Kapitał zakładowy: ..... 23.640.000,00 zł

Główny przedmiot działalności spółki:..... Działalność maklerska związana z rynkiem papierów wartościowych i towarów giełdowych.

BOŚ Eko Profit S.A.

Bank posiada 10.500.000 akcji w kapitale zakładowym BOŚ Eko Profit S.A., które uprawniają do wykonywania 100% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy.

Firma i forma prawna: ..... BOŚ Eko Profit S.A.

Siedziba: ..... Warszawa

Kapitał zakładowy: ..... 10.500.000,00 zł

Główny przedmiot działalności spółki:..... Działalność holdingów finansowych. BOŚ Eko Profit S.A. prowadzi inwestycje kapitałowe w projekty proekologiczne oraz działalność finansową i doradczą uzupełniającą ofertę usługową Banku.

BOŚ Invest Management sp. z o.o.

Bank posiada 209 udziałów w kapitale zakładowym BOŚ Invest Management sp. z o.o., które uprawniają do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Firma i forma prawna: ..... BOŚ Invest Management sp. z o.o.

Siedziba: ..... Warszawa

Kapitał zakładowy: ..... 261.000,00 zł

Główny przedmiot działalności spółki:..... Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi. BOŚ Invest Management sp. z o.o. prowadzi działalność finansową, w tym finansowanie podmiotów grupy kapitałowej Banku oraz realizację ich potrzeby w zakresie najmu powierzchni biurowej i usługowej, prowadzi również działalność leasingową dla jednostek samorządu

terytorialnego.

BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji

Bank posiada 100 udziałów w kapitale zakładowym BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji, które uprawniają do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Firma i forma prawna: ..... BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji

Siedziba: ..... Warszawa

Kapitał zakładowy: ..... 5.000,00 zł

Główny przedmiot działalności spółki:..... Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi.

BOŚ Capital sp. z o.o.

Bank posiada 8.056 udziałów w kapitale zakładowym BOŚ Capital sp. z o.o., które uprawniają do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Firma i forma prawna: ..... BOŚ Capital sp. z o.o.

Siedziba: ..... Warszawa

Kapitał zakładowy: ..... 402.800,00 zł

Główny przedmiot działalności spółki:..... Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi.

BOŚ Ekosystem sp. z o.o.

Bank posiada 4.100 udziałów w kapitale zakładowym BOŚ Ekosystem sp. z o.o., które uprawniają do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Firma i forma prawna: ..... BOŚ Ekosystem sp. z o.o.

Siedziba: ..... Warszawa

Kapitał zakładowy: ..... 205.000,00 zł

Główny przedmiot działalności spółki:..... Leasing finansowy i operacyjny. BOŚ Ekosystem sp. z o.o. dostarcza kompleksowych rozwiązań dla gospodarstw domowych w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz prowadzi działalność w zakresie pośrednictwa finansowego w obszarze finansowania projektów proekologicznych.

MS Wind sp. z o.o. (jednostka pośrednio zależna – podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.)

BOŚ Eko Profit S.A. posiada 228.220 udziałów w kapitale zakładowym MS Wind sp. z o.o. które uprawniają do wykonywania 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Firma i forma prawna: ..... MS Wind sp. z o.o.

Siedziba: ..... Warszawa

Kapitał zakładowy: 11.411.000,00zł

Główny przedmiot działalności spółki:..... Wytwarzanie energii elektrycznej. MS Wind sp. z o.o. zajmuje się realizacją projektu farmy wiatrowej.

Fundacja Banku Ochrony Środowiska

Fundacja Banku Ochrony Środowiska powstała w grudniu 2009 roku z inicjatywy Zarządu Banku. Fundacja jest pierwszą fundacją Banku działającą na rzecz ochrony środowiska, promowania ekologii oraz zrównoważonego rozwoju. Wypełnia w ten sposób lukę na rynku fundacji korporacyjnych w Polsce.

Misją fundacji jest promowanie i wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju tak, aby podnoszenie standardów życia obywateli nie odbywało się kosztem środowiska naturalnego.

ZARZĄDZANIE I ŁĄD KORPORACYJNY

Zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych i Prawem Bankowym, organami zarządzającymi i nadzorującymi w Banku są Zarząd i Rada Nadzorcza. Opis Zarządu oraz Rady Nadzorczej został przygotowany w oparciu o Kodeks Spółek Handlowych, Prawo Bankowe, Statut oraz regulaminy Zarządu i Rady Nadzorczej obowiązujące na Datę Prospektu.

Zarząd

Organem zarządzającym Banku jest Zarząd.

Skład

Zgodnie ze Statutem, Zarząd składa się co najmniej z 3 członków będących osobami fizycznymi, w tym: prezesa Zarządu, wiceprezesa – pierwszego zastępcy prezesa Zarządu oraz pozostałych wiceprezesów lub innych członków Zarządu.

Członkowie Zarządu są powoływani przez Radę Nadzorczą na wspólną kadencję. Wspólna kadencja Zarządu trwa trzy lata; liczby kadencji nie ogranicza się.

Mandaty członków Zarządu wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu. Mandat członka Zarządu wygasa również wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Zarządu.

Rada Nadzorcza powołuje i odwołuje prezesa oraz wiceprezesów i członków Zarządu. Prezes Zarządu ma prawo wnioskować o powołanie i odwołanie wiceprezesów i członków Zarządu. Powołanie dwóch członków Zarządu Banku, w tym prezesa, następuje za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego. Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje Rada Nadzorcza. Drugi – obok prezesa – członek Zarządu posiadający zgodę Komisji Nadzoru Finansowego pełni w Banku funkcję wiceprezesa – pierwszego zastępcy prezesa Zarządu.

Kompetencje Zarządu

Do kompetencji Zarządu należą wszelkie sprawy niezastrzeżone innym organom Banku.

Zarząd w szczególności: (i) reprezentuje Bank wobec sądów, organów administracji państwowej i osób trzecich, (ii) uchwała strategię działania Banku, roczne plany finansowe Banku oraz roczne plany audytów wewnętrznych, (iii) podejmuje uchwały w sprawie struktury organizacyjnej Banku oraz tworzenia i likwidacji oddziałów oraz oddziałów operacyjnych, (iv) podejmuje uchwały o nabyciu i zbyciu nieruchomości lub udziału w nieruchomości, (v) opracowuje projekty przepisów wewnętrznych, których wydawanie należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej, (vi) podejmuje decyzje w sprawach dotyczących zaciągnięcia zobowiązań lub rozporządzenia aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Banku, (vii) uchwała zasady polityki informacyjnej Banku, (viii) uchwała polityki dotyczące zarządzania ryzykiem w Banku, (ix) uchwała zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, (x) ustala ogólny poziom ryzyka Banku oraz dostosowane do tego poziomu limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku, (xi) ustala wewnętrzne procedury Banku dotyczące procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego, (xii) sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych, (xiii) gospodaruje funduszami specjalnymi, (xiv) uchwała tryb powołania i odwołania dyrektora komórki audytu oraz sposób ustalenia jego wynagrodzenia, oraz (xv) uchwała politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku.

Kodeks Spółek Handlowych zakazuje Walnemu Zgromadzeniu i Radzie Nadzorczej wydawania Zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw Banku. Ponadto członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej ponoszą odpowiedzialność wobec Banku za szkody wyrządzone działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami Statutu.

Członkowie Zarządu mogą zostać odwołani w drodze uchwały Rady Nadzorczej podjętej większością 2/3 głosów.

Kompetencje prezesa Zarządu

Prezes Zarządu Banku kieruje całokształtem działalności Banku, wydaje zarządzenia, kieruje pracami Zarządu, zwołuje posiedzenia Zarządu, akceptuje porządek obrad oraz przewodniczy posiedzeniom Zarządu.

Do kompetencji prezesa Zarządu Banku należy w szczególności: (i) powoływanie i odwoływanie dyrektora zarządzającego, dyrektorów komórek organizacyjnych Centrali i ich zastępców oraz dyrektorów oddziałów, (ii) wydawanie regulaminu organizacyjnego Banku oraz regulaminu organizacyjnego oddziału i oddziału

operacyjnego, a także zatwierdzanie regulaminów organizacyjnych komórek organizacyjnych Centrali, (iii) zarządzanie procesem kontroli wewnętrznej w Banku.

Sposób funkcjonowania Zarządu

Zarząd działa na podstawie Statutu i uchwalonego regulaminu.

Uchwały Zarządu zapadają zwykłą większością głosów. Uchwały mogą być podjęte, jeśli w posiedzeniu Zarządu uczestniczy co najmniej połowa jego członków, w tym prezes Zarządu lub – w czasie jego nieobecności – wiceprezes – pierwszy zastępca prezesa Zarządu lub wskazany przez prezesa inny wiceprezes Zarządu. W razie równej liczby głosów, decyduje głos prezesa Zarządu. Zarząd podejmuje decyzje w formie uchwał. Posiedzenia Zarządu są protokołowane.

Do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Banku oraz do podpisywania w imieniu Banku są upoważnieni: (i) prezes Zarządu – samodzielnie, (ii) dwie osoby – działające łącznie – spośród pozostałych członków Zarządu, prokurentów lub pełnomocników, działających w granicach udzielonych im pełnomocnictw.

Członkowie Zarządu

Na Datę Prospektu, w skład Zarządu wchodzi trzech członków.

Poniżej przedstawiono informacje na temat członków Zarządu:

<u>Imię i nazwisko</u>	<u>Wiek</u>	<u>Stanowisko</u>	<u>Data objęcia funkcji w obecnej kadencji</u>
Stanisław Kluza	44	Prezes Zarządu	8 grudnia 2016 r.
Dariusz Grylak	47	Wiceprezes Zarządu	16 luty 2017 r.
Anna Milewska	56	Wiceprezes Zarządu	17 marca 2016 r.

Źródło: Bank, oświadczenia członków Zarządu.

Członkowie Zarządu są powoływani przez Radę Nadzorczą na wspólną kadencję. Wspólna kadencja Zarządu trwa trzy lata; liczby kadencji nie ogranicza się. Mandaty członków Zarządu wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu.

Adres służbowy wszystkich członków Zarządu to: Bank Ochrony Środowiska S.A., ul. Żelazna 32, 00-832 Warszawa.

Życiorysy zawodowe członków Zarządu

Stanisław Kluza

Doktor nauk ekonomicznych związany ze Szkołą Główną Handlową. Od początku kariery zawodowej specjalizuje się w problematyce rynku finansowego, analizach makroekonomicznych oraz metodach ilościowych. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów, a następnie Minister Finansów.

W latach 2006–2011 był Przewodniczącym KNF. Podczas światowego kryzysu finansowego, który rozpoczął się w 2008 r., sprawował nadzór nad polskim sektorem bankowym, rynkiem kapitałowym, ubezpieczeniowym i emerytalnym. Odpowiadał za zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku, stabilności, bezpieczeństwa, przejrzystości oraz ochrony interesów jego uczestników. Od 2002 do 2006 r. był związany z Bankiem Gospodarki Żywnościowej, gdzie zajmował m.in. stanowiska Dyrektora Departamentu Analiz i Głównego Ekonomisty Banku. W latach 90-tych pracował także w McKinsey & Company, wiodącej globalnej firmie doradztwa strategicznego oraz w polskim oddziale koncernu Unilever.

Stanisław Kluza od 1994 r. związany jest z Instytutem Statystyki i Demografii Szkoły Głównej Handlowej. W 2001 r. uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii ze specjalnością ekonometria, polityka pieniężna i statystyka. Jego praca doktorska została wyróżniona nagrodą Prezesa Rady Ministrów.

Dariusz Grylak

Posiada 23 letnie doświadczenie w bankowości. Od 20 lat związany jest z Bankiem, w którym pełnił funkcje m.in.: zastępcy Dyrektora Departamentu Skarbu oraz Doradcy Prezesa Zarządu. Dariusz Grylak pracował również w Banku Wschodnio-Europejskim S.A. w Departamencie Zagranicznym i Rozliczeń Międzybankowych, oraz w Pekao S.A., w Departamencie Rozliczeń Zagranicznych.

Dariusz Grylak jest absolwentem Politechniki Radomskiej oraz Szkoły Głównej Handlowej.

Anna Milewska

Przez ponad 10 lat była związana z Bankiem Współpracy Europejskiej obsługującym sektor przedsiębiorstw, gdzie pełniła funkcję, m.in. dyrektora nadzorującego Departament Kredytów, a następnie Departament Sprzedaży. W latach 2005–2006 jako członek zarządu TVP odpowiadała za przychody spółki, marketing i biuro handlu.

Anna Milewska zajmowała stanowisko prezesa zarządu Kancelarii Gospodarczej organizującej finansowanie dłużne przedsiębiorców oraz członka rady nadzorczej: spółki leasingowej Banku Współpracy Europejskiej, NFI oraz TVP.

Anna Milewska jest absolwentką Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Podyplomowych Studiów Administracji na Wydziale Prawa i Administracji UW.

Funkcje pełnione przez członków Zarządu w innych spółkach

Poniżej przedstawiono informacje na temat innych spółek kapitałowych, w których w okresie ostatnich pięciu lat członkowie Zarządu: (i) pełnili funkcje w organach zarządzających lub nadzorczych, lub (ii) posiadali akcje/udziały (w wypadku spółek notowanych na GPW lub na innym rynku regulowanym w Polsce lub za granicą w liczbie zapewniającej więcej niż 1% głosów na walnym zgromadzeniu takiej spółki), lub (iii) byli współnikami.

<u>Imię i nazwisko</u>	<u>Spółka</u>	<u>Pełniona funkcja</u>	<u>Czy funkcja jest pełniona na Dacie Prospektu?</u>
Stanisław Kluza	Fundacja Sztuki Współczesnej "Paleta" Marii Wollenberg- Kluza	Członek Rady Fundacji	Tak
	Iton Society sp. z o.o.	Wspólnik	Tak
	Warta Retail&Services Investments BV	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	Jastrzębska Spółka Węglowa	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	MCI S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	MCI Management S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	Private Equity Managers S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
Anna Milewska	Apartamenty Wilanów sp. z o.o.	Prezes Zarządu	Nie
	DM BOŚ*	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	Colin Investments sp. z o.o.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	Elma Plus sp. z o.o.	Prezes Zarządu	Nie
	Elma Plus sp. z o.o.	Wspólnik	Nie

Źródło: oświadczenia członków Zarządu.

* Oznacza Podmioty Zależne

Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Banku we wszystkich dziedzinach jej działalności. Rada Nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegiąlnie, może jednak delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych.

Skład

Rada Nadzorcza składa się z osób fizycznych wybieranych przez Walne Zgromadzenie na wspólną kadencję w liczbie nie mniejszej niż 5 osób i nie przekraczającej 11 osób.

Wspólna kadencja Rady Nadzorczej trwa trzy lata. Liczba kadencji nie jest ograniczona.

Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej. Mandat członka Rady Nadzorczej wygasa również wskutek śmierci, rezygnacji albo odwołania go ze składu Rady. Członkowie Rady Nadzorczej mogą być odwołani przed upływem kadencji, a w ich miejsca mogą być wybrane inne osoby.

Członkowie Rady Nadzorczej spełniający kryterium niezależności

Na Datę Prospektu Janina Goss, Piotr Sadownik, Paweł Mzyk, Oskar Kowalewski, Wojciech Wardacki, Emil Ślęzak oraz Marian Szofucha spełniają kryteria niezależności wymienione w Załączniku nr 2 do zalecenia Komisji (2005/162/WE) z dnia 15 lutego 2005 r. dotyczącego roli dyrektorów niewykonawczych lub będących członkami rady nadzorczej spółek giełdowych i komisji rady (nadzorczej), wraz z uszczegółowieniem wynikającym z Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW.

Na Datę Prospektu Janina Goss, Piotr Sadownik, Paweł Mzyk, Oskar Kowalewski, Wojciech Wardacki, Emil Ślęzak oraz Marian Szofucha spełniają kryteria niezależności zgodnie z art. 86 ust. 5 w związku z art. 56 ust. 3 pkt 1, 3 i 5 Ustawy o Biegłych Rewidentach.

Zgodnie ze złożonymi na Datę Prospektu oświadczeniami Andrzej Matysiak, Oskar Kowalewski, Wojciech Wardacki oraz Emil Ślęzak posiadają doświadczenie z zakresu rachunkowości lub rewizji finansowej.

Kompetencje

Rada Nadzorcza określa liczbę członków Zarządu. Rada Nadzorcza powołuje i odwołuje prezesa oraz wiceprezesów i członków Zarządu. Prezes Zarządu ma prawo wnioskować o powołanie i odwołanie wiceprezesów i członków Zarządu. Rada Nadzorcza rozpatruje sprawy wnoszone przez Zarząd pod obrady Walnego Zgromadzenia, opiniując projekty uchwał Zgromadzenia, za wyjątkiem uchwał porządkowych.

Zgodnie ze Statutem, do kompetencji Rady Nadzorczej należy w szczególności:

(i) zatwierdzanie strategii działania Banku oraz rocznych planów finansowych Banku; (ii) zatwierdzanie zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, ogólnego poziomu ryzyka Banku, a także polityk dotyczących zarządzania ryzykiem bankowym, (iii) zatwierdzanie zasad polityki informacyjnej Banku; (iv) zatwierdzanie wewnętrznych procedur Banku dotyczących procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego; (v) zatwierdzanie uchwał Zarządu w sprawie struktury organizacyjnej Banku, za wyjątkiem tworzenia lub likwidacji oddziałów oraz oddziałów operacyjnych; (vi) informowanie KNF o składzie Zarządu oraz o zmianie jego składu niezwłocznie po jego powołaniu lub po dokonaniu zmiany jego składu, a także o członkach Zarządu, którym w ramach podziału kompetencji podlega w szczególności zarządzanie ryzykiem i komórka audytu wewnętrznego; (vii) ocena sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym oraz wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny; (viii) ocena sprawozdania Zarządu z działalności grupy kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Banku za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, a także składanie Walnemu Zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny; (ix) ustalanie warunków zatrudnienia dla członków Zarządu Banku; (x) uchwalanie regulaminu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku i osobom zajmującym stanowiska kierownicze w Banku oraz innym osobom wymienionym w art. 79 Prawa Bankowego; (xi) wydawanie lub zatwierdzanie przewidzianych w Statucie regulaminów i zasad, za wyjątkiem regulaminu organizacyjnego Banku, regulaminu organizacyjnego oddziału i oddziału operacyjnego oraz regulaminów komórek organizacyjnych Centrali; (xii) podejmowanie uchwał w sprawie wyrażenia zgody na udzielanie kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych lub poręczeń członkom organów Banku oraz innym osobom określonym w art. 79a Prawa Bankowego; (xiii) zatwierdzanie wniosków Zarządu Banku w sprawach nabywania akcji i udziałów w spółkach o wartości nominalnej przekraczającej łącznie z już posiadanymi przez Bank akcjami i udziałami tych spółek równowartość 5% kapitału zakładowego Banku, z wyłączeniem akcji spółek dopuszczonych do publicznego obrotu; (xiv) wybór biegłego rewidenta przeprowadzającego badanie sprawozdania finansowego oraz innych biegłych; (xv) nadzór nad wprowadzeniem w Banku systemu zarządzania oraz ocena adekwatności i skuteczności tego systemu; (xvi) ocena okresowych informacji o poziomie ryzyka bankowego i jakości zarządzania tym ryzykiem; (xvii) ocena okresowych informacji na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzanych audytów wewnętrznych oraz działań podejmowanych w celu ich usunięcia lub realizacji; (xviii) zatwierdzanie trybu powołania i odwołania dyrektora komórki audytu oraz sposobu ustalenia jego wynagrodzenia; (xix) zatwierdzanie polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku oraz dokonywanie okresowych przeglądów tej polityki.

Sposób funkcjonowania Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegiąlnie, może jednak delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych.

Rada Nadzorcza wybiera ze swego grona przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza. Posiedzenia Rady Nadzorczej zwoływane są przez jej przewodniczącego w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na kwartał. Posiedzenie może być również zwołane w innym trybie przewidzianym w art. 389 § 1 i 2 Kodeksu spółek handlowych. O terminie i miejscu posiedzenia Rady Nadzorczej jej członkowie powinni być powiadomieni na piśmie, z równoczesnym podaniem porządku obrad.

Uchwały Rady Nadzorczej mogą być podjęte, jeżeli na posiedzeniu jest obecna co najmniej połowa jej członków, w tym przewodniczący lub wiceprzewodniczący, a wszyscy jej członkowie zostali zaproszeni. Uchwały Rady Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania członków Zarządu zapadają większością 2/3 głosów. Pozostałe uchwały Rady Nadzorczej – o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej – zapadają zwykłą większością głosów. W razie równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady. Oddanie głosu na piśmie nie może dotyczyć spraw wprowadzonych do porządku obrad na posiedzeniu Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Uchwała jest ważna, gdy wszyscy członkowie Rady zostali powiadomieni o treści projektu uchwały. Posiedzenia Rady Nadzorczej są protokołowane.

Rada Nadzorcza uchwała regulamin Rady Nadzorczej.

Komitety Rady Nadzorczej

Zgodnie ze Statutem, Rada Nadzorcza powołuje spośród swoich członków Komitet Audytu Wewnętrznego oraz Komitet ds. Wynagrodzeń. Rada może powoływać spośród swoich członków także inne komitety.

Komitet Audytu Wewnętrznego

Do zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należy w szczególności: (i) monitorowanie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej; (ii) monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej Banku; (iii) monitorowanie wykonania czynności rewizji finansowej; (iv) monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych; (v) nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego, w tym w szczególności: a) nadzór nad właściwym usytuowaniem komórki audytu w strukturze organizacyjnej Banku, z zachowaniem niezależności funkcjonowania, zgodnie z regulacjami nadzorczymi, b) zatwierdzanie planu audytu wewnętrznego.

Na Datę Prospektu w skład Komitetu Audytu Wewnętrznego wchodzi: Wojciech Wardacki jako Przewodniczący, Oskar Kowalewski jako Wiceprzewodniczący, Emil Ślęzak oraz Marian Szołucha.

Komitet ds. Wynagrodzeń

Do zadań Komitetu ds. Wynagrodzeń należy w szczególności: (i) opiniowanie polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku oraz (ii) opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

Na Datę Prospektu w skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi: Piotr Sadownik jako Przewodniczący Komitetu ds. Wynagrodzeń, Oskar Kowalewski jako Wiceprzewodniczący oraz Janina Goss.

Komitet ds. Ekologii

Do zadań Komitetu ds. Ekologii należy w szczególności: (i) rekomendowanie Radzie Nadzorczej i Zarządowi kierunków dalszego rozwoju oferty produktów bankowych o charakterze ekologicznym; (ii) opiniowanie przedkładanych Radzie Nadzorczej informacji o: działalności proekologicznej Banku, inicjatywach Banku z obszaru działalności proekologicznej, rozwijanych przez Bank kierunkach finansowania projektów proekologicznych; (iii) wspieranie współpracy Banku z Akcjonariuszem Większościowym i Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z innymi organizacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska; (iv) wspieranie działań Banku w sferze polityki ekologicznej w kontaktach z przedstawicielami Sejmu i Senatu, administracji publicznej, w tym z Ministrem Środowiska; (v) popularyzowanie i wspieranie działań Banku o charakterze proekologicznym, poprzez uczestnictwo w konferencjach, seminariach, wydarzeniach branżowych środowisk eksperckich, instytucji rządowych, funduszy celowych, placówek naukowych, izb gospodarczych oraz pozarządowych organizacji ekologicznych itp.

Na Datę Prospektu w skład Komitetu ds. Ekologii wchodzi: Andrzej Matysiak jako Przewodniczący, Paweł Mzyk jako Wiceprzewodniczący oraz Janina Goss.

Komitet ds. Ryzyka

Do zadań Komitetu ds. Ryzyka należy w szczególności: wspierania Rady Nadzorczej w nadzorze nad obszarem ryzyka, w tym w szczególności poprzez: (i) całościowe opiniowanie bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka, w tym: przyjmowanie okresowych raportów/informacji Zarządu o najważniejszych wydarzeniach mających wpływ na poziom ryzyka w Banku oraz o znaczących zmianach w procesie i systemie zarządzania ryzykiem, przyjmowanie okresowych sprawozdań/raportów/informacji Zarządu o poziomie ryzyka, zwiększonej ekspozycji na dane ryzyko, o sposobach identyfikacji i monitorowania ryzyka oraz podjętych działaniach w celu zmniejszenia ryzyka; (ii) opiniowanie opracowanej przez Zarząd strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku oraz przedkładanych przez Zarząd informacji dotyczących realizacji tej strategii; (iii) wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorowaniu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla; (iv) weryfikowanie, czy ceny pasywów i aktywów oferowane klientom w pełni uwzględniają model biznesowy Banku i jego strategię w zakresie ryzyka, a w przypadku gdy ceny te nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rodzajów ryzyka zgodnie z tym modelem i tą strategią, przedstawianie Zarządowi propozycji mających na celu zapewnienie adekwatności cen pasywów i aktywów do tych rodzajów ryzyka.

Na Datę Prospektu w skład Komitetu ds. Ryzyka wchodzi: Emil Ślązak jako Przewodniczący, Marian Szolucha jako Wiceprzewodniczący, oraz Oskar Kowalewski i Wojciech Wardacki.

Członkowie Rady Nadzorczej

Na Datę Prospektu w skład Rady Nadzorczej wchodzi 8 członków.

Poniżej przedstawiono wybrane informacje na temat obecnych członków Rady Nadzorczej:

Imię i nazwisko	Wiek	Stanowisko	Data objęcia funkcji w obecnej kadencji
Wojciech Wardacki	56	Przewodniczący Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.
Andrzej Matysiak	54	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.
Emil Ślązak	40	Sekretarz Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.
Janina Goss	73	Członek Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.
Oskar Kowalewski	43	Członek Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.
Piotr Sadownik	48	Członek Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.
Marian Szolucha	33	Członek Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.
Paweł Mzyk	43	Członek Rady Nadzorczej	23 czerwca 2016 r.

Źródło: Bank, oświadczenia członków Rady Nadzorczej.

Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasają z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie z działalności i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej.

Życiorysy zawodowe członków Rady Nadzorczej

Wojciech Wardacki

Wojciech Wardacki jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od lutego 2016 r. Od kwietnia 2016 r. pełni również funkcję prezesa zarządu w spółce Grupa Azoty Zakłady Chemiczne „Police” S.A. W latach 2006-2008 pełnił funkcję członka zarządu spółki Ciech S.A., a od 2005 do 2006 r. prezesa zarządu Zakładów Chemicznych Zachem S.A. w Bydgoszczy, gdzie wcześniej pełnił funkcję członka zarządu ds. restrukturyzacji. W latach 1996-2005 był członkiem zarządu Goleniowskich Fabryk Mebli Kollektion WIM sp. z o.o. Od 1994 do 1995 r. był Dyrektorem ds. marketingu w spółce „Rarytas” sp. z o.o. w Stargardzie Szczecińskim, zaś w latach 1991-1993 był Dyrektorem Biura Informacyjno-Doradczego Miasta Bremerhaven.

W latach 2010-2014 prowadził działalność gospodarczą pod nazwą Lobbing & Consulting dr Wojciech Wardacki, a od 1994 do 1996 prowadził Pracownię Analiz i Badań Marketingowych.

Wojciech Wardacki w 1988 r. uzyskał tytuł doktora nauk ekonomicznych na Uniwersytecie Szczecińskim, gdzie w 1983 r. uzyskał tytuł magistra ekonomii. W latach 1983-1995 był zatrudniony na Uniwersytecie Szczecińskim w charakterze pracownika naukowego. W latach 2003-2004 ukończył dwa kursy z dziedziny zarządzania organizowane przez Gustav Käser Training International.

Adres służbowy Wojciecha Wardackiego to: Grupa Azoty Zakłady Chemiczne „Police” S.A., ul. Kuźnicka 1, 72-010 Police.

Andrzej Matysiak

Andrzej Matysiak jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od lutego 2016 r. W latach 2007-2014 był członkiem rady nadzorczej spółki Wodociągi Miejskie w Radomiu sp. z o.o. Od 2015 r. jest zatrudniony w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu, gdzie w latach 2008-2015 pełnił funkcję naczelnika. W latach 2005-2007 był dyrektorem w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, w latach 2002-2005 pełnił funkcję inżyniera nadzoru w Nadleśnictwie Dobieszyn, gdzie wcześniej w latach 1986-1994 był zatrudniony kolejno na stanowiskach: stażysty, adiunkta, nadleśniczego terenowego i zastępcy nadleśniczego. W latach 1998-2001 był zastępcą dyrektora w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu. W latach 1994-1998 był burmistrzem miasta Białobrzegi.

Andrzej Matysiak w 2008 r. uzyskał tytuł doktora nauk leśnych w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, gdzie w 1986 r. uzyskał tytuł magistra-inżyniera leśnictwa. W latach 1989-1990 ukończył studia podyplomowe „Produkcyjność leśna”, a w 2000-2001 studia podyplomowe współorganizowane przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie „Ocena i wycena zasobów przyrodniczych. W latach 2001-2002 ukończył studia podyplomowe organizowane przez Politechnikę Radomską „Organizacja i Zarządzanie”. W 2003 r., po odbytych kursie, zdał egzamin dla kandydatów do rad nadzorczych spółek Skarbu Państwa.

Adres służbowy Andrzeja Matysiaka to: Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomsku, ul. 25 czerwca 68, 26-600 Radom.

Emil Ślęzak

Emil Ślęzak jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od lutego 2016 r. Na Datę Prospektu pełni również funkcję członka rady nadzorczej w Alumetal S.A. W latach 2006-2008 zasiadał w radzie nadzorczej Banku BPH S.A. Od 2010 r. jest zatrudniony na stanowisku menadżera ryzyka w spółce HighSky Brokers a.s. (spółka akcyjna) z siedzibą w Pradze oddział w Polsce, gdzie zajmuje się analizą ryzyka i adekwatności kapitałowej. Od 2005 r. jest także analitykiem sekcji Bankowości i Rynków Finansowych w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową. W latach 2008-2009 był doradcą w Departamencie Gwarancji i Środków Pomocowych Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Emil Ślęzak w 2003 r. uzyskał tytuł doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, gdzie w 2000 r. uzyskał równolegle tytuł magistra z dziedziny zarządzania i marketingu oraz finansów i bankowości. Od 2003 r. Emil Ślęzak jest adiunktem i starszym wykładowcą w Szkole Głównej Handlowej. W latach 2008-2009 był zatrudniony na stanowisku nauczyciela akademickiego w Akademii Leona Koźmińskiego, a w latach 2001-2012 w Wyższej Szkole Menedżerskiej we Warszawie. W 2000 r. uczestniczył w kursie dla ekonomistów, organizowanym przez Lehigh University w Bethlehem, USA – The Global Village for Future Leaders of Business and Industry. W 2012 r. był uczestnikiem stypendium wizytacyjnego na Victoria University of Wellington w Nowej Zelandii.

Adres służbowy Emila Ślęzaka to: Szkoła Główna Handlowa, al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa.

Janina Goss

Janina Goss jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od czerwca 2016 r. Na Datę Prospektu Janina Goss sprawuje również funkcję członka zarządu spółki Srebrna sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie oraz członka Rady Nadzorczej PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A. w Warszawie. W latach 2009-2010 pełniła funkcję członka rady nadzorczej Polskiego Radia S.A., a w latach 2006-2009 w Telewizji Polskiej S.A. była m.in. przewodniczącą rady nadzorczej. Od 1991 do 2003 r. była zatrudniona jako radca prawny w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Łodzi, w latach 1975-1976 była radcą prawnym w Wojewódzkim Banku Gospodarki Żywnościowej w Łodzi. W latach 1968-1990 zasiadała w zarządzie Społem WWS, gdzie następnie była zatrudniona na stanowisku radcy prawnego.

Janina Goss jest absolwentką Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie uzyskała tytuł magistra prawa. W 1974 r. po ukończonej aplikacji uzyskała tytuł radcy prawnego.

Adres służbowy Janiny Goss to: Spółka Srebrna sp. z o.o., Aleje Jerozolimskie nr 125/127, 00-813 Warszawa.

Oskar Kowalewski

Oskar Kowalewski jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od lutego 2016 r.

Oskar Kowalewski pełni również funkcję członka rady nadzorczej w spółce Zakłady Metalowe „Dezamet” S.A. Funkcję członka rady nadzorczej sprawował także w następujących spółkach.: WinVentures sp. z o. o. S.K.A. w Warszawie (2015-2016) oraz W Investments S.A. w Warszawie (2012-2016), BOŚ Ekosystem S.A. (2016), Dom Maklerski W Investment S.A. (2012-2016), Navi Group S.A. (2014-2015), Dom Maklerski First

International Traders S.A. w Warszawie (2013-2014), W Investments TFI S.A. (2012-2014). W 2006 r. był zastępcą prezesa zarządu w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Oskar Kowalewski od 2014 r. jest profesorem nadzwyczajnym w Instytucie Nauk Ekonomicznych PAN oraz od 2015 r. w Akademii Finansów i Biznesu Vistula pełni funkcję Prorektora ds. Nauki i Dyrektora Instytutu Finansów. W 2014 r. uzyskał tytuł doktora habilitowanego z dziedziny finansów w Szkole Głównej Handlowej, gdzie w latach 2006-2015 był zatrudniony na stanowisku adiunkta. W latach 2012-2014 był profesorem nadzwyczajnym i Dyrektorem Centrum Ładu Korporacyjnego Akademii Leona Koźmińskiego, gdzie w 2003 r. uzyskał tytuł doktora z dziedziny zarządzania, a do 2006 r. był zatrudniony jako adiunkt. W 2000 r. ukończył kurs prawa niemieckiego i europejskiego organizowany przez Uniwersytet Warszawski oraz Friedrich-Wilhelms-Universität, a w 2004 r. uzyskał tytuł magistra prawa na Uniwersytecie Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie.

Adres służbowy Oskara Kowalewskiego to: Akademia Finansów i Biznesu Vistula, ul. Stokłosa 3, 02-787 Warszawa.

Piotr Sadownik

Piotr Sadownik jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od lutego 2016 r.

Piotr Sadownik od lutego 2016 r. pełni również funkcję przewodniczącego rady nadzorczej PKO BP S.A. Piotr Sadownik współpracuje z kancelarią Gide, Loyrette, Nouel – w latach 1993-1999 jako associate, od 1999 r. na stanowisku partnera lokalnego, a od 2016 r. jako partner międzynarodowy. Był również członkiem rady nadzorczej w Ventus Asset Managements S.A.

W 1992 r. uzyskał tytuł magistra prawa na Uniwersytecie Warszawskim, jest także absolwentem Wydziału Prawa Uniwersytetu Paris II Panthéon-Assas. W latach 1992-1996 r. odbył aplikację adwokacką przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie – od 1996 r. wpisany jest na listę adwokatów.

Adres służbowy Piotra Sadownika to: Kancelaria Gide Loyrette Nouel, pl. Piłsudskiego 1, 00-078 Warszawa.

Marian Szołucha

Marian Szołucha jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od lutego 2016 r.

Marian Szołucha jest również członkiem rady nadzorczej w: Fundacji im. Bolesława Chrobrego w Szczecinie (od 2008 r.); Kolejowych Zakładach Łączności sp. z o.o. w Bydgoszczy (od marca 2016); Magna Polonia S.A. w Warszawie (od kwietnia 2016 r.). Ponadto zasiadał w radzie nadzorczej: ABC Gospodarka Odpadami sp. z o.o. w Stalowej Woli (2013-2014) oraz Polskiej Grupy Zbrojeniowej S.A. (w grudniu 2015 r.). W latach 2010-2015 pełnił funkcję dyrektora biura Związku Pracodawców Mediów Publicznych. W latach 2009-2011 pełnił funkcję sekretarza rady nadzorczej Radia Koszalin S.A. W latach 2006-2007 był doradcą i rzecznikiem prasowym w Ministerstwie Gospodarki Wodnej.

W 2007 r. uzyskał tytuł magistra ekonomii na Uniwersytecie Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, a w 2011 r. uzyskał tytuł doktora nauk ekonomicznych w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Od 2013 do 2016 r. był adiunktem w Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, a w latach 2011-2014 był adiunktem w Wyższej Szkole Menadżerskiej w Warszawie.

Adres służbowy Mariana Szołuchy to: Społeczna Akademia Nauk, ul. Sienkiewicza 9, 90-113 Łódź.

Paweł Mzyk

Paweł Mzyk jest członkiem Rady Nadzorczej Banku od lutego 2016 r.

Od listopada 2015 r. pełni również funkcję członka rady nadzorczej w Spółdzielni Studenckiej „ELEKTRA” w Częstochowie. Od 2015 r. jest kierownikiem Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami w Instytucie Ochrony Środowiska – Państwowym Instytucie Badawczym, gdzie w latach 2006 -2015 był m.in. zastępcą kierownika Krajowego Administratora Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji. W latach 2005-2016 pełnił funkcję zastępcy kierownika Działu Organizacyjnego w Zarządzie Oczyszczania Miasta Stołecznego Warszawy. W latach 2001-2005 pracował w TECHMONT S.J. – Dąbrowa Górnicza, gdzie odpowiadał za marketing oraz przygotowywanie przetargów.

Paweł Mzyk w 1999 r. uzyskał tytuł magistra inżyniera- elektrotechniki na Politechnice Częstochowskiej, a w latach 2003-2004 ukończył Międzyuczelniane Studium Podyplomowe Oceny i Wyceny Zasobów Przyrodniczych organizowane przez Szkołę Główną Handlową oraz Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego. We wrześniu 2002 r. ukończył kurs Audytora Wewnętrznego Systemu Jakości i uzyskał kwalifikacje audytora wewnętrznego. W lutym 2006 r. uczestniczył w szkoleniu przygotowującym do pełnienia funkcji członków rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa. W latach 2007-2008 odbył studia podyplomowe „Handel

Emisjami i Zarządzanie Energią” na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, a w latach 2008-2011 uczestniczył w studiach doktoranckich Szkoły Głównej Handlowej z dziedziny nauk ekonomicznych.

Adres służbowy Pawła Mzyka to: Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Krucza 5/11D, 00-548 Warszawa.

Funkcje pełnione przez członków Rady Nadzorczej w innych spółkach

Poniżej przedstawiono informacje na temat innych spółek kapitałowych i osobowych, w których w okresie ostatnich pięciu lat członkowie Rady Nadzorczej: (i) pełnili funkcje w organach zarządzających lub nadzorczych, lub (ii) posiadali akcje/udziały (w wypadku spółek notowanych na GPW lub na innym rynku regulowanym w Polsce lub za granicą w liczbie zapewniającej więcej niż 1% głosów na walnym zgromadzeniu takiej spółki), lub (iii) byli współnikami.

Imię i nazwisko	Spółka	Pełniona funkcja	Czy funkcja jest pełniona na Datę Prospektu?
Wojciech Wardacki	Grupa Azoty Zakłady Chemiczne Police S.A.	Prezes Zarządu	Tak
	Grupa Azoty S.A.	Prezes Zarządu	Tak
	Grupa Azoty Zakłady Chemiczne Police S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
Andrzej Matysiak	Powiatowy Ośrodek Wypoczynkowy Olszynka sp. z o.o.	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	Wodociągi Miejskie w Radomiu sp. z o.o.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
Emil Ślęzak	Alumetal S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Tak
Janina Goss	PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	Srebrna sp. z o.o.	Członek Zarządu	Tak
	FORUM S.A.	Członek Zarządu	Nie
Oskar Kowalewski	Zakłady Metalowe „Dezamet” S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	BOŚ Ekosystem S.A.*	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	Cybernetyki 15 S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	Dom Maklerski First International Traders S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	Dom Maklerski W Investment S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	Navi Group S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	W Investments S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	W Investments TFI S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
WinVentures sp. z o. o. S.K.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie	
Piotr Sadownik	Auto Max Truck sp. z o.o. w likwidacji	Wspólnik	Tak
	PKO BP S.A.	Przewodniczący Rady Nadzorczej	Tak
	Ventus Asset Management S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
Marian Szolucha	Fundacja im. Bolesława Chrobrego	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	Kolejowe Zakłady Łączności sp. z o.o.	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	Magna Polonia S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Tak
	ABC Gospodarka Odpadami sp. z o.o. w likwidacji	Członek Rady Nadzorczej	Nie
	Polska Grupa Zbrojeniowa S.A.	Członek Rady Nadzorczej	Nie
Paweł Mzyk	Częstochowska Spółdzielnia Studencka „Elektra”	Członek Rady Nadzorczej	Tak

Źródło: Bank, oświadczenia członków Rady Nadzorczej.

* Oznacza Podmioty Zależne

** ABC Gospodarka Odpadami sp. z o.o. w likwidacji została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców KRS w dniu 22 marca 2016 r. Marian Szolucha pełnił funkcję członka Rady Nadzorczej do października 2015 r.

Pozostałe informacje na temat członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Zgodnie z oświadczeniami złożonymi przez członków Zarządu i Rady Nadzorczej, poza wyjątkami opisanymi poniżej oraz w Prospekcie (zob. rozdział „Zarządzanie i ład korporacyjny – Zarząd – Funkcje pełnione przez

członków Zarządu w innych spółkach” oraz rozdział „Zarządzanie i ład korporacyjny – Rada Nadzorcza – Funkcje pełnione przez członków Rady Nadzorczej w innych spółkach”), w okresie ostatnich pięciu lat żaden z członków Zarządu i Rady Nadzorczej:

- (i) nie był udziałowcem/akcjonariuszem żadnej spółki kapitałowej ani wspólnikiem w spółce osobowej,
- (ii) nie był akcjonariuszem spółki publicznej posiadającym akcje reprezentujące więcej niż 1% głosów na walnym zgromadzeniu takiej spółki,
- (iii) nie prowadził działalności poza Spółką, która miałaby istotne znaczenie dla Spółki,
- (iv) nie został skazany za przestępstwo oszustwa,
- (v) nie był podmiotem żadnych postępowań lub sankcji nałożonych przez organy administracji lub inne organy nadzorcze (w tym organizacje zawodowe),
- (vi) żaden sąd nie wydał wobec niego zakazu pełnienia funkcji w organach administracyjnych, zarządzających lub nadzorczych spółek bądź zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych lub prowadzenia spraw jakiegokolwiek spółki, ani
- (vii) nie był członkiem organu administracyjnego, zarządzającego lub nadzorczego ani członkiem wyższego kierownictwa w podmiotach, względem których ustanowiono zarząd komisaryczny, prowadzono postępowanie upadłościowe, likwidacyjne lub inne postępowanie podobnego rodzaju.

Powiązania rodzinne

Nie istnieją żadne powiązania rodzinne pomiędzy członkami Zarządu i Rady Nadzorczej

Sprawowanie funkcji administracyjnych, zarządzających i nadzorujących w innych podmiotach

Piotr Sadownik jest członkiem organu nadzorczego spółki kapitałowej konkurencyjnej wobec Banku – pełni funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej PKO BP S.A.

Poza wyjątkami opisanymi powyżej, żaden z członków Zarządu ani Rady Nadzorczej nie sprawuje funkcji administracyjnych, nadzorczych czy zarządzających w jakiegokolwiek innej spółce ani nie pełni poza Bankiem żadnych ważnych funkcji, które mogłyby być istotne dla Banku.

Konflikt interesów

Zgodnie z oświadczeniem członków Zarządu i Rady Nadzorczej nie występują faktyczne ani potencjalne konflikty interesów pomiędzy ich interesem osobistym a obowiązkami lub zobowiązaniami wobec Spółki.

Umowy i porozumienia z członkami Zarządu lub członkami Rady Nadzorczej

W okresie objętym Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym, jak również do Daty Prospektu, poza transakcjami opisanymi w rozdziale „*Transakcje z podmiotami powiązаныmi*” Spółka nie dokonywała innych transakcji z członkami Zarządu lub członkami Rady Nadzorczej ani nie dokonała wypłaty świadczeń poza świadczeniami z tytułu wynagrodzeń za pełnienie funkcji w organach Spółki i Podmiotów Zależnych lub świadczeniem pracy na rzecz Spółki lub Podmiotów Zależnych, opisanymi w niniejszym rozdziale.

Umowy i porozumienia ze znaczącymi akcjonariuszami, klientami, dostawcami lub innymi osobami, na mocy których powołano członków Zarządu lub członków Rady Nadzorczej

Nie istnieją żadne umowy ani porozumienia z głównymi akcjonariuszami Banku, klientami, dostawcami ani innymi podmiotami, na podstawie których członkowie Zarządu lub Rady Nadzorczej zostali powołani na stanowisko członka Zarządu lub Rady Nadzorczej.

Udział członków Zarządu lub członków Rady Nadzorczej w emisji Akcji Dopuszczanych

Członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej nie zostały przydzielone Akcje Dopuszczane.

Akcje będące w posiadaniu członków Zarządu lub członków Rady Nadzorczej

Na Datę Prospektu Stanisław Kluza posiada 1.500 Akcji Istniejących.

Poza informacjami wskazanymi powyżej, na Datę Prospektu żaden inny członek Zarządu ani Rady Nadzorczej nie posiada Akcji Istniejących.

Wynagrodzenie i warunki umów o pracę członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Wynagrodzenie i zasady wynagradzania członków Zarządu oraz zasady zatrudnienia członków Zarządu

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość wynagrodzenia otrzymanego przez poszczególnych członków Zarządu od Banku oraz Podmiotów Zależnych za 2016 rok.

Imię i nazwisko	Wynagrodzenie otrzymane od Banku		Wynagrodzenie otrzymane od Podmiotów Zależnych	
	Wynagrodzenie podstawowe	Wynagrodzenie dodatkowe	Wynagrodzenie podstawowe	Wynagrodzenie dodatkowe
	(w tys. PLN)			
Dariusz Daniluk*	122	635	-	-
Stanisław Kolasiński	622	74	-	-
Piotr Lisiecki*	92	452	-	-
Sławomir Zawadzki**	143	223	-	-
Stanisław Kluza	464	4	-	-
Paweł Pitera	562	63	-	-
Anna Milewska	407	13	-	-

Źródło: Bank.

Stanisław Kluza pełni funkcję członka Zarządu od 23 marca 2016 r.

Paweł Pitera pełnił funkcję członka Zarządu od 11 stycznia 2016 r.

Anna Milewska pełni funkcję członka Zarządu od 17 marca 2016 r.

Stanisław Kolasiński oraz Paweł Pitera zostali odwołani z funkcji członka Zarządu 16 lutego 2017 r.

* Dariusz Daniluk oraz Piotr Lisiecki zostali odwołani z funkcji członka Zarządu 15 lutego 2016 r.

** Sławomir Zawadzki pełnił funkcję członka Zarządu od 11 stycznia 2016 r. do 23 marca 2016 r.

Łączna wartość wynagrodzenia otrzymanego od Banku oraz Podmiotów Zależnych przez wyżej wymienionych członków Zarządu za 2016 rok wyniosła 3.876 tys. zł, z czego łączna wartość świadczeń niepieniężnych wyniosła 177 tys. zł.

Do elementów wynagrodzenia dodatkowego zalicza się: (iii) wynagrodzenie za czas choroby, (iv) koszty polis ubezpieczeniowych, (v) koszty opieki medycznej, (vi) koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, (viii) ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, (ix) zwrot składek ZUS, (x) świadczenia po okresie zatrudnienia, oraz (xi) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy. Członkowie Zarządu objęci są ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej (zob. rozdz. „Opis działalności Banku – Ubezpieczenia”).

Wynagrodzenie i zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość wynagrodzenia otrzymanego przez poszczególnych członków Rady Nadzorczej od Banku za 2016 rok.

Imię i nazwisko	Wynagrodzenie otrzymane od Banku	
	Wynagrodzenie podstawowe	Wynagrodzenie dodatkowe
	w tys. PLN	
Jacek Ciepluch*	27	0
Piotr Kaczyński**	23	5
Bartosz Januszewski**	20	2
Adam Wasiak**	20	4
Adam Wojtaś**	20	2
Józef Kozioł**	20	2
Marek Mielczarek**	20	2
Ryszard Ochwat**	20	2
Janina Goss	53	1
Oskar Kowalewski***	145	2
Andrzej Kumicki***	36	0
Andrzej Matysiak***	89	3
Anna Milewska***	9	0

**Wynagrodzenie otrzymane
od Banku**

Imię i nazwisko	Wynagrodzenie podstawowe		Wynagrodzenie dodatkowe	
	<i>w tys. PLN</i>			
Paweł Mzyk***	89		2	
Piotr Sadownik***	89		0	
Marian Szołucha***	89		0	
Emil Ślązak***	89		2	
Wojciech Wardacki***	134		4	
Razem	992		33	

Źródło: Bank.

* Jacek Ciepluch złożył rezygnację z funkcji członka Rady Nadzorczej w dniu 15 lutego 2016 r.

** Bartosz Januszewski, Piotr Kaczyński, Józef Koziół, Marek Mielczarek, Ryszard Ochwat, Adam Wasiak oraz Adam Wojtaś zostali odwołani z funkcji członków Rady Nadzorczej w dniu 15 lutego 2016 r.

*** Wojciech Wardacki, Andrzej Matysiak, Emil Ślązak, Oskar Kowalewski, Piotr Sadownik, Marian Szołucha, Paweł Mzyk zostali powołani w skład Rady Nadzorczej z dniem 15 lutego 2016 r., a Janina Goss wraz z dniem 23 czerwca 2016 r. W dniu 17 marca 2016 r. Anna Milewska złożyła rezygnację z pełnionej funkcji członka Rady Nadzorczej.

Łączna wartość wynagrodzenia otrzymanego od Banku przez wyżej wymienionych członków Rady Nadzorczej za 2016 rok wyniosła 1.025 tys. zł, z czego łączna wartość świadczeń niepieniężnych wyniosła 33 tys. zł.

Członkowie Rady Nadzorczej objęci są ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej (zob. rozdz. „Opis działalności Banku – Ubezpieczenia”).

Plan motywacyjny

Program opcji menedżerskich

W 2011 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie wyraziło zgodę na przeprowadzenie przez Bank trzyletniego programu tzw. opcji menedżerskich („**Program**”), obejmującego lata: 2012, 2013 i 2014. W 2015 r. nastąpiło rozliczenie ostatniej transzy Programu – za 2014 r. W 2015 r. Program nie był kontynuowany.

W ramach Programu kluczowa kadra menedżerska Banku otrzymała uprawnienie do bezpłatnego otrzymania warrantów uprawniających do nabycia akcji Banku po cenie nominalnej wynoszącej 35 zł. Program był skierowany do maksymalnie 200 osób.

Program składał się z trzech serii warrantów (odpowiednio na lata 2012, 2013 i 2014), przy czym maksymalna liczba warrantów oferowanych za dany rok nie mogła przekroczyć 200 tys. Warranty były proponowane do nabycia osobom uprawnionym odrębnie w ramach każdej serii. Każdy warrant uprawniał do nabycia jednej akcji Banku.

Warunkiem przyznania praw do warrantów było spełnienie określonych warunków: (i) rynkowych związanych z kursem akcji Banku, (ii) świadczenia usług oraz (iii) spełnienia nierynkowych warunków związanych z dokonaniem (zysk na akcję oraz cele indywidualne).

W związku z niespełnieniem w 2012 r. warunku kursu akcji i warunku zysku netto na akcję, Program za 2012 r. nie został zrealizowany.

W 2013 r. dokonano modyfikacji Programu, której celem było utrzymanie wysokiej motywacji do realizacji zadań indywidualnych, a przez to do długoterminowego budowania wartości Banku oraz złagodzenie negatywnego wpływu na powodzenie Programu elementów niezależnych od menedżerów. W 2014 r. po weryfikacji warunków określonych w regulaminie, warunkowo ustalono prawa 105 osób uprawnionych w ramach grupy kapitałowej Banku do 200.000 warrantów serii B, w tym 90 osób w Banku do 164.400 warrantów, z czego 15.720 warrantów -z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu. W dniu 28 listopada 2014 r., Bank zaoferował objęcie ustalonej liczby warrantów uprawnionym osobom. Termin wykonania praw do objęcia akcji serii S przez posiadaczy warrantów serii B upływa z dniem 31 grudnia 2017 r.

Program był kontynuowany w 2014 r. W 2014 r. ustalono potencjalne prawa 168 osób w ramach grupy kapitałowej Banku do 192.320 warrantów serii C, w tym 151 osób w Banku do 166.620 warrantów, z czego 11.320 warrantów – z przeznaczeniem do objęcia przez członków Zarządu, w dwóch datach przyznania: 31 marca 2014 r. (wartość godziwa 14,08 zł) i 28 sierpnia 2014 r. (wartość godziwa 4,28 zł).

W 2015 r. dokonano weryfikacji warunków (rynkowych i nierynkowych) określonych w Regulaminie, w szczególności warunku zysku na akcję Banku oraz realizacji zadań indywidualnych. Z uwagi na niespełnienie

warunku kursu akcji, Program za 2014 r. nie został zrealizowany a tym samym warranty serii C nie zostały przyznane.

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku

W celu wypełnienia wymogów uchwały KNF Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku oraz zgodnie z postanowieniami Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, w Banku wdrożona została polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze („**Polityka Wynagrodzeń**”).

Polityka Wynagrodzeń zakłada m.in.

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii.

Przez akcje rozumie się:

- akcje Banku notowane na GPW,
- akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na GPW,
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, przy czym co najmniej 50% każdej transzy jest wypłacane w akcjach Banku, a pozostała część w gotówce. Część odroczonej może zostać zmniejszona lub nie wypłacona w ogóle m.in. w sytuacji, gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierdzonego planu finansowego na dany rok lub gdy spełnione zostały warunki, o których mowa w art. 142 ust. 1 Prawa Bankowego.
- ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Przez wyniki rozumie się założone w strategii lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne.

Maksymalny poziom wynagrodzenia zmiennego każdej z osób zajmujących zidentyfikowane stanowisko kierownicze nie przekracza 100% wynagrodzenia stałego. Akcjonariusze Banku mogą wyrazić zgodę na zwiększenie maksymalnego poziomu wynagrodzenia zmiennego w stosunku do wynagrodzenia stałego do 200%.

Rada Nadzorcza nie przyznała członkom Zarządu: (i) wynagrodzenia zmiennego za wyniki Banku w 2015 r., (ii) ostatniej (trzeciej) transzy odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki osiągnięte przez Bank w 2012 r. oraz (iii) drugiej transzy odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki osiągnięte przez Bank w 2013 r.

Na Datę Prospektu Zarząd nie przyznał pozostałym osobom zajmującym stanowiska kierownicze w Banku: (i) wynagrodzenia zmiennego za wyniki osiągnięte w 2015 r., (ii) ostatniej (trzeciej) transzy odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki osiągnięte przez Bank w 2012 r. oraz (iii) drugiej transzy odroczonego wynagrodzenia zmiennego za wyniki osiągnięte przez Bank w 2013 r.

Dobre Praktyki GPW

Zgodnie z Regulaminem GPW spółki notowane na rynku podstawowym GPW powinny przestrzegać zasad ładu korporacyjnego określonych w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW. Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW to zbiór rekomendacji i zasad postępowania odnoszących się w szczególności do organów spółek giełdowych i ich akcjonariuszy. Regulamin GPW oraz uchwały zarządu i rady GPW określają sposób przekazywania przez spółki giełdowe informacji o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego oraz zakres przekazywanych informacji. Jeżeli określona zasada szczegółowa nie jest stosowana przez spółkę giełdową w sposób trwały lub została naruszona incydentalnie, spółka giełdowa ma obowiązek przekazania informacji o tym fakcie w formie raportu bieżącego. Ponadto spółka giełdowa jest zobowiązana dołączyć do raportu

rocznego raport zawierający informacje o zakresie stosowania przez nią Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW w danym roku obrotowym.

Na Datę Prospektu Bank będąc spółką notowaną na GPW, stosuje zasady ładu korporacyjnego dotyczącego spółek publicznych notowanych na GPW, z zastrzeżeniem jednej rekomendacji oraz dwóch zasad szczegółowych:

- IV.R.2: Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu lub zgłaszane spółce oczekiwania akcjonariuszy, o ile spółka jest w stanie zapewnić infrastrukturę techniczną niezbędną dla sprawnego przeprowadzenia walnego zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, powinna umożliwić akcjonariuszom udział w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu takich środków, w szczególności poprzez:
  - transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym,
  - dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia,
  - wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia.

Wyjaśnienie: Rekomendacja jak i Zasada IV.Z.2 nie jest stosowana w Banku z uwagi na strukturę akcjonariatu jak również zagadnienia natury techniczno-organizacyjnej. W opinii Banku, aktualnie obowiązujące w Banku zasady udziału w walnych zgromadzeniach umożliwiają akcjonariuszom efektywną realizację wszelkich praw z akcji i zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy. W przyszłości w przypadku upowszechnienia wśród spółek giełdowych tej formy udziału akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu Bank rozważy stosowanie tej zasady ładu korporacyjnego.

- I.Z.1.15: Spółka prowadzi korporacyjną stronę internetową i zamieszcza na niej, w czytelnej formie i wyodrębnionym miejscu, oprócz informacji wymaganych przepisami prawa, informację zawierającą opis stosowanej przez spółkę polityki różnorodności w odniesieniu do władz spółki oraz jej kluczowych menedżerów; opis powinien uwzględniać takie elementy polityki różnorodności, jak płeć, kierunek wykształcenia, wiek, doświadczenie zawodowe, a także wskazywać cele stosowanej polityki różnorodności i sposób jej realizacji w danym okresie sprawozdawczym; jeżeli spółka nie opracowała i nie realizuje polityki różnorodności, zamieszcza na swojej stronie internetowej wyjaśnienie takiej decyzji.

Wyjaśnienie: Zasady różnorodności w odniesieniu do pracowników (w tym kluczowych menedżerów) są zawarte w regulaminie pracy Banku. W odniesieniu do władz Banku nie ma takiego rozwiązania.

- IV.Z.2: Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu spółki, spółka zapewnia powszechnie dostępną transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym.

Wyjaśnienie: Zasada IV.Z.2 nie jest stosowana w Banku z uwagi na strukturę akcjonariatu jak również zagadnienia natury techniczno-organizacyjnej. W opinii Banku, aktualnie obowiązujące w Banku zasady udziału w walnych zgromadzeniach umożliwiają akcjonariuszom efektywną realizację wszelkich praw z akcji i zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy. W przyszłości w przypadku upowszechnienia wśród spółek giełdowych tej formy udziału akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu Bank rozważy stosowanie tej zasady ładu korporacyjnego.

Zasady Ładu Korporacyjnego KNF

W dniu 22 lipca 2014 r. KNF opublikowała „Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” („**Zasady Ładu Korporacyjnego KNF**”). Celem zasad jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego oraz zwiększenie przejrzystości działania instytucji nadzorowanych przez KNF.

Zgodnie z Zasadami Ładu Korporacyjnego KNF, instytucja nadzorowana powinna dążyć do stosowania w jak najszerszym zakresie zasad określonych w Zasadach Ładu Korporacyjnego KNF z uwzględnieniem zasady proporcjonalności wynikającej ze skali, charakteru działalności oraz specyfiki tej instytucji. Natomiast odstąpienie od stosowania określonych zasad w pełnym zakresie może nastąpić tylko, gdy ich kompleksowe wprowadzenie byłoby nadmiernie uciążliwe dla instytucji nadzorowanej.

Zasady Ładu Korporacyjnego KNF, zgodnie z oczekiwaniem KNF, zostały zaimplementowane przez Bank wraz z dniem 1 stycznia 2015 r. Na Datę Prospektu Bank stosuje Zasady Ładu Korporacyjnego KNF, za wyjątkiem zasady ujętej w:

- § 8.4: „Instytucja nadzorowana, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, powinna dążyć do ułatwienia udziału wszystkim udziałowcom w zgromadzeniu organu stanowiącego instytucji nadzorowanej, między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach organu stanowiącego”

Wyjaśnienie: Z uwagi na strukturę akcjonariatu jak również problemy natury logistycznej oraz technicznej Bank nie przeprowadza transmisji obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze – przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej – mogliby się wypowiadać jak również głosować przebywając poza miejscem obrad. Statut oraz regulamin Walnych Zgromadzeń Banku nie przewidują możliwości udziału akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. W przyszłości w przypadku upowszechnienia wśród spółek giełdowych tej formy udziału akcjonariuszy w walnym zgromadzeniu Bank rozważy stosowanie powyższej zasady ładu korporacyjnego.

ZNACZNY AKCJONARIUSZ

Znaczny akcjonariusz

Na Datę Prospektu 22.873.245 akcji zwykłych na okaziciela Banku o wartości nominalnej 10 zł każda znajdowało się w obrocie na rynku podstawowym GPW pod nazwą skróconą BOS. Akcje Istniejące nie były notowane na żadnym innym rynku regulowanym ani nie były przedmiotem obrotu w Alternatywnym Systemie Obrotu. Akcje Banku nie są uprzywilejowane, każda Akcja daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu.

Z uwagi na status Banku jako spółki publicznej w rozumieniu przepisów Ustawy o Ofercie Publicznej oraz fakt notowania wszystkich Akcji Istniejących na rynku regulowanym (rynku podstawowym) prowadzonym przez GPW, Bank nie posiada szczegółowych informacji dotyczących wszystkich jego akcjonariuszy. Bank posiada informacje na temat części swoich akcjonariuszy na podstawie zawiadomień przekazywanych Bankowi zgodnie z przepisami Ustawy o Ofercie Publicznej, w tym na podstawie przepisu art. 69 Ustawy o Ofercie Publicznej („Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji – Ustawa o Ofercie Publicznej – Prawa i obowiązki związane z nabywaniem oraz zbywaniem znacznych pakietów akcji – Obowiązek zawiadamiania KNF oraz spółki publicznej o nabyciu lub zbyciu akcji”) lub też informacje przekazywane Bankowi na podstawie innych przepisów prawa (patrz rozdział „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji – Prawo Bankowe – Obowiązek powiadomienia Banku o przekroczeniu lub osiągnięciu określonych progów procentowych ogólnej liczby głosów”).

Poniższa tabela przedstawia informacje na temat znacznych akcjonariuszy, którzy po przeprowadzeniu emisji Akcji Dopuszczanych na Datę Prospektu posiadali, w sposób bezpośredni, Akcje reprezentujące co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu oraz kapitału zakładowego Banku, zgodnie z zawiadomieniami otrzymanymi przez Bank w trybie art. 69 Ustawy o Ofercie Publicznej.

	<u>Liczba Akcji</u>	<u>Liczba głosów na WZ</u>	<u>% głosów na WZ</u>
Akcjonariusz Większościowy.....	32.951.960	32.951.960	52,41%
TFI BGK S.A.	6.000.000	6.000.000	9,54%
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych.....	4.273.574	4.273.574	6,80%
Pozostali akcjonariusze.....	19.647.711	19.647.711	31,25%
Razem.....	62.873.245	62.873.245	100,00%

Źródło: Bank, na podstawie otrzymanych zawiadomień z art. 69 Ustawy o Ofercie Publicznej.

Podmiot dominujący

Zgodnie z otrzymanym przez Bank w dniu 2 sierpnia 2016 r. zawiadomieniem w trybie art. 25o Prawa Bankowego, podmiotem dominującym wobec Banku jest Skarb Państwa. Na datę wyżej wskazanego zawiadomienia, Skarb Państwa przekroczył próg 75% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu. Na Datę Prospektu Skarb Państwa posiada akcje Banku: (i) bezpośrednio – poprzez państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz (ii) pośrednio – poprzez podmioty zależne do Skarbu Państwa.

Kontrola NFOŚiGW

Na Datę Prospektu większościami akcjonariuszem Banku jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej („**Akcjonariusz Większościowy**”, „**NFOŚiGW**”), który posiada 32.951.960 Akcji reprezentujących 52,41% kapitału zakładowego Banku oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Przed przeprowadzeniem emisji Akcji Dopuszczanych Akcjonariusz Większościowy posiadał 12.951.960 Akcji Istniejących, reprezentujących 56,62% kapitału zakładowego Banku oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Charakter kontroli

Akcjonariusz Większościowy wykonuje prawa akcjonariusza określone w szczególności w Kodeksie Spółek Handlowych oraz w Statucie. Akcjonariusz Większościowy dzięki posiadaniu większości głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku ma decydujący wpływ na uchwały podejmowane przez ten organ, w szczególności uchwały w kluczowych sprawach dotyczących organizacji i działalności Banku, do których należą w szczególności: (i) podział zysku/pokrycie straty poniesionej przez Bank, (ii) udzielenie absolutorium członkom organów Banku, (iii) powoływanie i odwoływanie członków Rady Nadzorczej.

Ponieważ Rada Nadzorcza wybiera i odwołuje Zarząd, Akcjonariusz Większościowy, mając decydujący wpływ na skład Rady Nadzorczej, ma również pośrednio wpływ na skład Zarządu.

Regulacje korporacyjne Banku, które mogłyby spowodować opóźnienie, odroczenie lub uniemożliwienie zmiany kontroli nad Bankiem

W opinii Banku zarówno Statut, jak i regulaminy Walnego Zgromadzenia, Rady Nadzorczej i Zarządu nie zawierają postanowień, które mogłyby spowodować opóźnienie, odroczenie lub uniemożliwienie zmiany kontroli nad Bankiem.

Mechanizmy zapobiegające nadużywaniu kontroli

Przepisy Kodeksu Spółek Handlowych oraz Ustawy o Ofercie Publicznej stanowią prawną podstawę ochrony akcjonariuszy mniejszościowych.

Ponadto, Statut przewiduje pewien mechanizm zapobiegający nadużywaniu kontroli nad Bankiem, zgodnie z którym zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy lub jej zdjęcie z porządku obrad wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia zapadłej większością trzech czwartych głosów, po uzyskaniu zgody wszystkich obecnych na Walnym Zgromadzeniu wnioskodawców. Poza mechanizmem wskazanym powyżej, Statut nie zawiera postanowień, które zapobiegałyby ewentualnemu nadużywaniu kontroli przez akcjonariuszy większościowych Banku.

TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Bank zawierał i zamierza zawierać w przyszłości transakcje z podmiotami powiązanyymi w rozumieniu MSR 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych” (Załącznik do rozporządzenia (WE) nr 1126/2008 z 3 listopada 2008 r. przyjmującego określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady. Podmioty powiązane z Bankiem to:

- podmiot dominujący: Akcjonariusz Większościowy;
- jednostki zależne od Banku: DM BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji, BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. Spółka Komandytowo Akcyjna), BOŚ Ekosystem sp. z o.o. oraz jednostka pośrednio zależna (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.) MS Wind sp. z o.o.;
- kluczowy personel Banku: członkowie Zarządu, członkowie Rady Nadzorczej.

W latach 2014-2016 oraz do Daty Prospektu nie miały miejsca transakcje nieodpłatne.

W latach 2014-2016 oraz do Daty Prospektu nie miały miejsca niestandardowe znaczące transakcje z podmiotami powiązanyymi, których charakter i warunki nie wynikały z bieżącej działalności operacyjnej. Wszystkie transakcje były zawierane na warunkach rynkowych. Transakcje z podmiotami powiązanyymi miały charakter powtarzalny.

Transakcje z NFOŚiGW

Na dzień 31 grudnia 2016 r. wartość środków powierzonych na kredyty przez NFOŚiGW wynosiła 187 tys. zł. Ponadto, w ramach programu Prosument, dotyczącego finansowania zakupu i montażu instalacji odnawialnych źródeł energii, NFOŚiGW powierzył środki na kredyty preferencyjne w wysokości 30.221 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. wartość środków powierzonych na kredyty przez NFOŚiGW wynosiła 247 tys. zł, a w ramach programu Prosument – 10.545 tys. zł. Natomiast na dzień 31 grudnia 2014 r. kwota środków powierzonych na kredyty przez NFOŚiGW wynosiła 251 tys. zł.

NFOŚiGW udzielał dopłat do odsetek dla klientów, które w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 r. wynosiły 1.459 tys. zł, w 2015 r. wynosiły 1.980 tys. zł, zaś w 2014 roku wynosiły 2.914 tys. zł. Objęcie Akcji Dopuszczanych przez NFOŚiGW zostało przeprowadzone na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku. NFOŚiGW jest podmiotem powiązanyym ze Skarbem Państwa. Bank zawiera transakcje z jednostkami powiązanyymi ze Skarbem Państwa – głównie z jednostkami sektora finansów publicznych.

Transakcje z jednostkami zależnyymi

	Za okres zakończony 31 marca 2017	Za rok zakończony 31 grudnia		
		2016	2015	2014
	(tys. PLN) (niezbadane)		(tys. PLN) (zbadane)	
Pochodne instrumenty finansowe – aktywa	2.515	2.621	3.124	3.911
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	75.901	87.245	51.225	39.566
Inne aktywa	10.430	11.779	17.825	24.530
Rzeczowe aktywa trwałe	1.489	1.534	1.714	1.895
Wartość firmy	35	45	45	45
Zobowiązania wobec klientów	626.127	605.439	1.639.504	1.458.375
Pochodne instrumenty finansowe – zobowiązania	–	–	92	–
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych	(27)	(33)	(57)	(81)
Pozostałe zobowiązania	42	45	10	547
Zobowiązania warunkowe	38.554	(48.431)	1.423.526	1.455.422

Źródło: Bank oraz Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

	Za okres zakończony 31 marca 2017	Za rok zakończony 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(tys. PLN) (niezbadane)	(tys. PLN) (zbadane)	
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze.....	751	2.012	1.778	1.787
Koszty z tytułu odsetek i podobne koszty.....	(2.169)	(6.415)	(67.404)	(71.726)
Przychody z tytułu opłat i prowizji.....	552	3.843	1.519	1.055
Koszty z tytułu opłat i prowizji.....	(1)	(20)	(263)	-
Przychody z tytułu dywidend.....	-	10.300	8.500	10.400
Wynik na działalności handlowej.....	(75)	(96)	(91)	4.073
Pozostałe przychody operacyjne.....	31	279	235	867
Pozostałe koszty operacyjne.....	-	-	(20)	(775)
Ogólne koszty administracyjne.....	(2.500)	(1.880)	(11.037)	(11.335)

Źródło: Bank oraz Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

DM BOŚ

Oddziały Banku prowadzą rachunki bieżące i lokat terminowych DM BOŚ. Transakcje wykonywane na rachunkach bieżących to przede wszystkim wpłaty i wypłaty gotówkowe klientów DM BOŚ. W ramach wolnych środków na koniec każdego dnia zakładane są standardowo depozyty terminowe O/N oprocentowane w oparciu o stawkę WIBOR. Wyżej wymienione transakcje mają charakter czasowy, zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

BOŚ Eko Profit S.A.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Eko Profit S.A. Wyżej wymienione transakcje zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

BOŚ Invest Management sp. z o. o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Invest Management sp. z o.o. ponadto w 2016 roku Bank realizował ze spółką umowę najmu budynku biurowego w Warszawie. Wyżej wymienione transakcje i umowa najmu zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych. Wyżej wymienione transakcje zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku i BOŚ Invest Management sp. z o.o., na zasadach rynkowych.

BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji

Bank prowadzi rachunki bieżące BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji.

BOŚ Capital sp. z o.o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Capital sp. z o.o. (dawniej: BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.). W 2016 r. Bank realizował ze spółką umowę najmu powierzchni biurowej dla dwóch oddziałów Banku. Wyżej wymienione transakcje i umowy najmu zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

BOŚ Ekosystem sp. z o.o.

Bank prowadzi rachunki bieżące i lokat terminowych BOŚ Ekosystem sp. z o.o. Wyżej wymienione transakcje zawarte zostały z uwagi na wewnętrzne potrzeby Banku, na zasadach rynkowych.

MS Wind sp. z o.o.

Bank prowadzi rachunki bieżące, rachunek techniczny, rachunek kaucyjny i depozyty O/N spółki MS Wind sp. z o.o. Bank udzielił MS Wind sp. z o.o.: kredytu inwestycyjnego i obrotowego, gwarancji oraz otworzył akredytywy na zlecenie MS Wind sp. z o.o. Ponadto MS Wind sp. z o.o. zawarła z Bankiem umowy skarbowe: IRS, FX Forward, FX Spot i realizuje je w postaci zawartych kontraktów. Wyżej wymienione transakcje z Bankiem zawarte zostały na zasadach rynkowych.

Transakcje z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej

Informacje dotyczące kredytów i depozytów Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Banku

W ramach działalności operacyjnej przeprowadzone transakcje z członkami organu zarządzającego i kluczowym personelem kierowniczym obejmują przede wszystkim kredyty i depozyty. Kluczowy personel kierowniczy korzysta z kredytów i depozytów na warunkach ogólnych oferty publicznej Banku.

Salda poszczególnych pozycji bilansu na dzień 31 marca 2017 r., 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r. oraz koszty i przychody za okres 3 miesięcy zakończony 31 marca 2017 r., 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 r., 12 miesięcy zakończonych dnia 31 grudnia 2015 r., oraz 31 grudnia 2014 r. zaprezentowano poniżej:

	Za okres zakończony 31 marca 2017	Za rok zakończony 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(tys. PLN) (zbadane)		
Stan kredytów	15	3	10	0
Udzielone zobowiązania z tytułu linii kredytowych	30	7	25	28
Stan depozytów	1.533	1.022	1.133	1.204
Koszty odsetek od depozytów	6	20	36	35

Źródło: Bank oraz Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

Wynagrodzenie kluczowego personelu kierowniczego Banku

Rada Nadzorcza

	Za okres zakończony 31 marca 2017	Za rok zakończony 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(tys. PLN) (zbadane)		
Jacek Ciepluch.....	0	27	173	95
Piotr Kaczyński	0	28	172	130
Bartosz Januszewski*	0	22	82	0
Adam Wasiaś	0	24	147	142
Adam Wojtaś.....	0	22	147	142
Józef Kozioł.....	0	22	147	142
Marek Mielczarek.....	0	22	91	0
Ryszard Ochwat.....	0	22	147	142
Mariusz Karpiński**	0	0	70	100
Andrzej Kraszewski**.....	0	0	66	142
Marcin Likierski**	0	0	94	232
Jacek Bajorek***	0	0	0	59
Michał Machlejd***	0	0	0	48
Krzysztof Rogala****	0	0	0	29
Janina Goss *****	26	54	0	0
Oskar Kowalewski*****	29	147	0	0
Andrzej Kumicki*****	0	36	0	0
Andrzej Matysiak*****	26	92	0	0
Anna Milewska*****	0	9	0	0
Paweł Mzyk*****	26	91	0	0
Piotr Sadownik*****	26	89	0	0
Marian Szolucha*****	26	89	0	0
Emil Ślązak*****	26	91	0	0
Wojciech Wardacki*****	40	138	0	0
Razem*****	225	1.025	1.336	1.403

Źródło: Bank oraz Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

* w składzie Rady Nadzorczej od 10 czerwca 2015 r.
 ** w składzie Rady Nadzorczej do 10 czerwca 2015 r. Marcin Likierski otrzymał również wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji we władzach jednostek podporządkowanych: 23,0 tys. PLN w 2015 r., oraz 38,0 tys. PLN w 2014 r.
 *** w składzie Rady Nadzorczej do 30 kwietnia 2014 r.
 **** w składzie Rady Nadzorczej do 13 marca 2014 r.
 ***** w składzie Rady Nadzorczej do 15 lutego 2016 r.
 ***** w składzie Rady Nadzorczej do 23 czerwca 2016 r.
 ***** w składzie Rady Nadzorczej od 15 lutego 2016 r.
 ***** w składzie Rady Nadzorczej od 15 lutego do 17 marca 2016 r.
 ***** wszystkie płatności stanowiły krótkoterminowe świadczenia pracownicze.

Łączna kwota wynagrodzeń Rady Nadzorczej zawiera: wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej i zwrot (i) kosztów biletów komunikacyjnych, (ii) benzyny, oraz (iii) noclegów.

Zarząd

	Za okres zakończony 31 marca 2017	Za rok zakończony 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(tys. PLN)		
	(niezbadane)	(zbadane)		
Dariusz Daniluk	0	757	859	515
Stanisław Kolasiński	316	696	934	954
Piotr Lisiecki*	0	544	284	0
Mariusz Klimczak**	0	0	1.181	1.142
Adam Grzebieluch **	0	0	840	883
Paweł Lemańczyk***	0	0	876	519
Krzysztof Telega****	0	0	94	743
Przemysław Figarski*****	0	0	61	757
Sławomir Zawadzki*****	0	366	0	0
Stanisław Kluz*****	151	468	0	0
Anna Milewska*****	135	420	0	0
Paweł Pitera*****	277	625	0	0
Dariusz Grylak*****	42	0	0	0
Razem – w tym:.....	921	3.876	5.129	5.513
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	590	2.703	3.493	4.476
Długoterminowe świadczenia pracownicze	0	0	371	220
Świadczenia po okresie zatrudnienia	47	495	542	333
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	284	678	723	484

Źródło: Bank oraz Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

* w składzie Zarządu od 15 września 2015 r. do 15 lutego 2016 r.
 ** w składzie Zarządu do 29 maja 2015 r.
 *** w składzie Zarządu do 15 września 2015 r.
 **** w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 r.
 ***** w składzie Zarządu od 11 stycznia do 23 marca 2016 r.
 ***** w składzie Zarządu od 23 marca 2016 r.
 ***** w składzie Zarządu od 11 stycznia 2016 r.
 ***** w składzie Zarządu od 17 lutego 2017 r.
 Stanisław Kolasiński oraz Paweł Pitera zostali odwołani z funkcji członka Zarządu z dniem 16 lutego 2017 r.

Dariusz Daniluk został odwołany z funkcji członka Zarządu 15 lutego 2016 r.

Wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji we władzach jednostek podporządkowanych:

	Za okres zakończony 31 marca 2017	Za rok zakończony 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(tys. PLN)		
	(niezbadane)	(zbadane)		
Dariusz Daniluk	0	0	0	0
Stanisław Kolasiński	7	26	25	84

	Za okres zakończony 31 marca 2017	Za rok zakończony 31 grudnia		
		2016	2015	2014
		(tys. PLN) (zbadane)		
Piotr Lisiecki*	0	0	0	0
Mariusz Klimczak**	0	0	0	0
Adam Grzebieluch**	0	0	0	60
Paweł Lemańczyk***	0	0	0	0
Krzysztof Telega****	0	0	0	60
Przemysław Figarski****	0	0	0	60
Anna Milewska*****	0	0	0	0
Paweł Pitera*****	0	0	0	0
Razem	7	25	25	264

Źródło: Bank oraz Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

* w składzie Zarządu od 15 września 2015 r. do 15 lutego 2016 r.

** w składzie Zarządu od 15 września 2015 r. do 15 lutego 2016 r.

*** w składzie Zarządu do 29 maja 2015 r.

**** w składzie Zarządu do 15 września 2015 r.

***** w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 r.

*****w składzie Zarządu od 23 marca 2016 r.

*****w składzie Zarządu od 11 stycznia 2016 r.

Stanisław Kolański oraz Paweł Pitera zostali odwołani z funkcji członka Zarządu z dniem 16 lutego 2017 r.

Dariusz Daniluk został odwołany z funkcji członka Zarządu 15 lutego 2016 r.

Łączna kwota wynagrodzeń członków Zarządu wypłaconych w 2016 r. zawiera: (i) wynagrodzenia zasadnicze, (iv) wynagrodzenie za czas choroby, (v) koszty polis ubezpieczeniowych, (vi) koszty opieki medycznej, (vii) koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, (viii) ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, (ix) zwrot składek ZUS, (x) świadczenia po okresie zatrudnienia, oraz (xi) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Łączna kwota wynagrodzeń członków Zarządu wypłaconych w 2015 r. zawiera: (i) wynagrodzenia zasadnicze, (ii) drugą transzę premii odroczonej za 2012 r., (iii) pierwszą transzę premii odroczonej za 2013 r., (iv) wynagrodzenie za czas choroby, (v) koszty polis ubezpieczeniowych, (vi) koszty opieki medycznej, (vii) koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, (viii) ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, (ix) zwrot składek ZUS, (x) świadczenia po okresie zatrudnienia, oraz (xi) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Łączna kwota wynagrodzeń członków Zarządu wypłaconych w 2014 r. zawiera: (i) wynagrodzenia zasadnicze, (ii) pierwszą transzę premii odroczonej za 2012 r., (iii) część nieodroczonej premii za 2013 r., (iv) wynagrodzenie za czas choroby, (v) koszty polis ubezpieczeniowych, (vi) koszty opieki medycznej, (vii) koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych, (viii) świadczenia po okresie zatrudnienia, oraz (ix) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Łączna kwota wynagrodzeń Członków Zarządu wypłacona w 2013 r. zawiera: (i) wynagrodzenia zasadnicze, (ii) premie za 2012 r., (iii) wynagrodzenie za czas choroby, (iv) koszty polis ubezpieczeniowych, (v) koszty opieki medycznej, (vi) zwrot nadpłaconych składek ZUS oraz (vii) koszty korzystania z samochodów służbowych dla celów prywatnych.

Poniższa tabela przedstawia wartość świadczeń otrzymanych przez członków Zarządu z tytułu premii (jako równowartość przyznanych akcji fantomowych) za 2013 r.

	Za rok zakończony 31 grudnia 2014 r.
	(tys. PLN) (zbadane)
Dariusz Daniluk.....	0
Stanisław Kolański.....	218
Piotr Lisiecki*.....	0
Mariusz Klimczak**.....	256
Adam Grzebieluch**.....	201
Paweł Lemańczyk***.....	0

	Za rok zakończony 31 grudnia 2014 r.
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>
Krzysztof Telega****	180
Przemysław Figarski****	172
Razem	1027

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

* w składzie Zarządu od 15 września 2015 r.

** w składzie Zarządu do 29 maja 2015 r.

*** w składzie Zarządu do 15 września 2015 r.

**** w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 r.

Poniższa tabela przedstawia wartość świadczeń otrzymanych przez członków Zarządu z tytułu akcji fantomowych (jako równowartość przyznanych akcji fantomowych) za 2012 r.

	Za rok zakończony 31 grudnia 2014 r.
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>
Dariusz Daniluk	0
Stanisław Kolasiński	80
Piotr Lisiecki*	0
Mariusz Klimczak**	102
Adam Grzebieluch**	77
Paweł Lemańczyk***	0
Krzysztof Telega****	66
Przemysław Figarski****	64
Razem	389

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

* w składzie Zarządu od 15 września 2015 r.

** w składzie Zarządu do 29 maja 2015 r.

*** w składzie Zarządu do 15 września 2015 r.

**** w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014 r.

W 2015 r. nie były wypłacone premie członkom Zarządu za 2014 r.

Świadczenia długoterminowe odroczone

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenia zmienne należne za wyniki Banku w 2013 r. odroczone do wypłaty w latach 2015-2017:

	Za rok zakończony 31 grudnia 2014 r.
	<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>
Mariusz Klimczak	205
Stanisław Kolasiński	175
Adam Grzebieluch	161
Przemysław Figarski*	137
Krzysztof Telega*	144
Razem	822

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

* w składzie Zarządu do 30 kwietnia 2014.

Poniższa tabela przedstawia liczbę warrantów subskrypcyjnych przyznanych członkom Zarządu w 2015 r. oraz ich wartość na datę przyznania:

	Liczba przyznanych warrantów	Wartość na datę przyznania
		<i>(tys. PLN)</i> <i>(zbadane)</i>
Mariusz Klimczak	4.120	40
Stanisław Kolasiński.....	3.600	35
Adam Grzebieluch.....	3.600	35
Razem	11.320	110

Źródło: Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2014-2016

PRAWA I OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z AKCJAMI ORAZ WALNE ZGROMADZENIE

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale mają charakter ogólny oraz zostały sporządzone zgodnie z właściwymi przepisami prawa i regulacjami obowiązującymi na Datę Prospektu, a także zgodnie ze Statutem. W związku z powyższym inwestorzy powinni dokonać wnikliwej analizy Statutu, a także zasięgnąć opinii swoich doradców prawnych w celu uzyskania szczegółowych informacji na temat praw i obowiązków związanych z Akcjami oraz Walnym Zgromadzeniem.

Statut nie zawiera postanowień regulujących progową wielkość posiadanych akcji, po przekroczeniu której konieczne jest podanie stanu posiadania Akcji przez akcjonariusza. Statut nie zawiera postanowień bardziej rygorystycznych w zakresie zmian kapitału niż wymagają tego przepisy obowiązującego prawa.

Prawa i obowiązki związane z Akcjami

Prawa i obowiązki związane z Akcjami określa w szczególności Kodeks Spółek Handlowych, Prawo Bankowe, Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi, Ustawa o Ofercie Publicznej oraz Statut.

Prawo do rozporządzania Akcjami

Akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do rozporządzania Akcjami. Na rozporządzenie Akcjami składa się ich zbycie (przeniesienie własności) oraz inne formy rozporządzenia, w tym zastawienie, ustanowienie na Akcjach prawa użytkowania i ich wydzierżawienie.

Opis obowiązków związanych z nabywaniem i zbywaniem akcji banków działających w Polsce notowanych na GPW znajduje się w rozdziale „Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem Akcji”.

Dywidenda

Prawo do dywidendy

Akcjonariuszom Banku przysługuje prawo do udziału w zysku wykazanym w rocznym, zbadanym przez biegłego rewidenta jednostkowym sprawozdaniu finansowym, który zostanie przeznaczony uchwałą Walnego Zgromadzenia do wypłaty na rzecz akcjonariuszy Banku (prawo do dywidendy).

Organem uprawnionym do podejmowania decyzji o podziale zysku Banku i wypłacie dywidendy jest zwyczajne Walne Zgromadzenie. Zwyczajne Walne Zgromadzenie podejmuje uchwałę o tym, czy i jaką część zysku Banku wykazanego w sprawozdaniu finansowym, zbadanym przez biegłego rewidenta, przeznaczyć na wypłatę dywidendy. Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno odbyć się w ciągu sześciu miesięcy po upływie roku obrotowego, tj. do końca czerwca.

Kwota przeznaczona do podziału między akcjonariuszy Banku nie może przekroczyć zysku za ostatni rok obrotowy, powiększonego o niepodzielone zyski z lat ubiegłych oraz o kwoty przeniesione z utworzonych z zysku kapitałów zapasowego i rezerwowych, które mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy. Kwotę tę należy jednak pomniejszyć o niepokryte straty, akcje własne oraz o kwoty, które zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych lub Statutem powinny być przeznaczone z zysku za ostatni rok obrotowy na kapitał zapasowy lub rezerwowy.

Zgodnie z art. 129 ust. 3 Prawa Bankowego, przeznaczenie do podziału między akcjonariuszy Banku kwoty przekraczającej zysk za ostatni rok obrotowy, pomniejszony o niepokryte straty, akcje własne oraz o kwoty, które nie mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy, wymaga zgody KNF.

Osobami, którym przysługuje prawo do dywidendy, są osoby posiadające rachunki, na których będą zapisane zdematerializowane Akcje na okaziciela w dniu dywidendy, lub posiadacze akcji imiennych Banku wpisani w tym dniu do księgi akcyjnej.

Warunki odbioru dywidendy

Warunki odbioru dywidendy przez akcjonariuszy Banku odpowiadają zasadom przyjętym dla spółek publicznych. Uchwała o wypłacie dywidendy powinna wskazywać datę ustalenia prawa do dywidendy (dzień dywidendy) oraz termin wypłaty dywidendy. Z zastrzeżeniem postanowień Regulaminu KDPW, dzień dywidendy może być wyznaczony na dzień powzięcia uchwały albo w okresie kolejnych trzech miesięcy, licząc od tego dnia. Dywidendę wypłaca się w dniu określonym w uchwale Walnego Zgromadzenia, a jeżeli uchwała Walnego Zgromadzenia takiego dnia nie określa, dywidenda jest wypłacana w dniu określonym przez Radę Nadzorczą.

Zgodnie z § 127 ust. 1 Oddział 4 Rozdziału XIII Szczegółowych Zasad Obrotu Giełdowego, Bank jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić GPW o podjęciu uchwały o przeznaczeniu zysku na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy Banku, o wysokości dywidendy, liczbie Akcji, z których przysługuje prawo do dywidendy, wartości dywidendy przypadającej na jedną Akcję, dniu ustalenia prawa do dywidendy oraz o dniu wypłaty dywidendy. Ponadto § 106 ust. 1 Szczegółowych Zasad Działania KDPW nakłada na Bank obowiązek poinformowania KDPW najpóźniej na pięć dni przed dniem ustalenia prawa do dywidendy o wysokości dywidendy, dniu ustalenia prawa do dywidendy oraz o terminie wypłaty dywidendy. Zgodnie z § 106 ust. 2 Szczegółowych Zasad Działania KDPW, między dniem ustalenia prawa do dywidendy a dniem wypłaty dywidendy musi upłynąć co najmniej dziewięć dni.

Wypłata dywidendy posiadaczom zdematerializowanych akcji Banku następuje za pośrednictwem systemu depozytowego KDPW. KDPW przekazuje środki z tytułu dywidendy i zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy na rachunki uczestników KDPW, którzy następnie przekazują otrzymane środki pieniężne na rachunki gotówkowe akcjonariuszy Banku prowadzone przez poszczególne domy maklerskie.

Roszczenie akcjonariusza wobec Banku o wypłatę dywidendy może być realizowane przez akcjonariusza w terminie dziesięciu lat począwszy od dnia podjęcia przez Walne Zgromadzenie uchwały o przeznaczeniu całości lub części zysku Banku do wypłaty akcjonariuszom. Po upływie tego terminu roszczenie przedawnia się, a Bank może uchylić się od wypłaty dywidendy podnosząc zarzut przedawnienia.

Prawo poboru

Akcjonariuszom Banku przysługuje prawo objęcia akcji Banku nowej emisji w stosunku do liczby posiadanych Akcji (prawo poboru). Akcjonariusze Banku mają prawo pierwszeństwa do objęcia nowych akcji Banku w stosunku do liczby posiadanych Akcji, przy czym prawo poboru przysługuje również w przypadku emisji papierów wartościowych zamiennych na akcje Banku lub inkorporujących prawo zapisu na akcje Banku. Uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku powinna wskazywać dzień, według którego określa się akcjonariuszy Banku, którym przysługuje prawo poboru nowych akcji (dzień prawa poboru). Dzień prawa poboru nie może być ustalony później niż z upływem sześciu miesięcy, licząc od dnia powzięcia uchwały. Porządek obrad Walnego Zgromadzenia, na którym ma być podjęta uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego Banku, powinien określać proponowany dzień prawa poboru.

Pozbawienie akcjonariuszy Banku prawa poboru akcji Banku nowej emisji może nastąpić wyłącznie w interesie Banku i w przypadku, gdy zostało ono zapowiedziane w porządku obrad Walnego Zgromadzenia. Zarząd przedstawia Walnemu Zgromadzeniu pisemną opinię uzasadniającą powody pozbawienia prawa poboru oraz proponowaną cenę emisyjną nowych akcji Banku bądź sposób jej ustalenia. Do podjęcia uchwały w sprawie pozbawienia akcjonariuszy Banku prawa poboru wymagana jest większość co najmniej czterech piątych głosów.

Przedstawione powyżej wymogi dotyczące podjęcia uchwały w sprawie pozbawiania dotychczasowych akcjonariuszy Banku prawa poboru nie znajdują zastosowania w przypadku, gdy:

- uchwała o podwyższeniu kapitału stanowi, że nowe akcje Banku mają być objęte w całości przez instytucję finansową (subemitenta), z obowiązkiem oferowania ich następnie akcjonariuszom Banku celem umożliwienia im wykonania prawa poboru na warunkach określonych w uchwale;
- uchwała stanowi, że nowe akcje Banku mają być objęte przez subemitenta w przypadku, gdy akcjonariusze Banku, którym służy prawo poboru, nie obejmą części lub wszystkich oferowanych im akcji.

Prawo do udziału w majątku w przypadku likwidacji Banku

W przypadku likwidacji Banku majątek pozostały po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli Banku dzieli się pomiędzy akcjonariuszy Banku w stosunku do dokonanych przez każdego z nich wpłat na kapitał zakładowy.

Zgodnie z art. 151 Prawa Bankowego, w przypadku podjęcia przez KNF decyzji o przejściu Banku przez inny bank za zgodą banku przejmującego, po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli Banku, bank przejmujący dokonuje wypłat akcjonariuszom Banku z jego pozostałego majątku w proporcji do posiadanego uprzednio kapitału albo wydaje akcjonariuszom Banku akcje własne. Wydanie akcji własnych nastąpi po ustalonej cenie emisyjnej, nie wyższej jednak niż wartość księgową akcji.

Prawa i obowiązki związane z Walnym Zgromadzeniem

Prawo do udziału w Walnym Zgromadzeniu oraz prawo głosu

Prawo głosu

Akcjonariusz wykonuje prawo głosu na Walnych Zgromadzeniach. Zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych, Walne Zgromadzenia mogą być zwyczajne (zwyczajne Walne Zgromadzenia) lub nadzwyczajne (nadzwyczajne Walne Zgromadzenia).

Sposób udziału w Walnym Zgromadzeniu oraz sposób wykonywania prawa głosu

Akcjonariusz Banku może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Akcjonariusz Banku zamierzający uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu za pośrednictwem pełnomocnika musi udzielić pełnomocnikowi pełnomocnictwa na piśmie lub w postaci elektronicznej. Bank podejmuje odpowiednie działania służące identyfikacji akcjonariusza Banku i pełnomocnika w celu weryfikacji ważności pełnomocnictwa udzielonego w postaci elektronicznej. Szczegółowy opis sposobu weryfikacji ważności pełnomocnictwa udzielonego w postaci elektronicznej zawiera ogłoszenie o zwołaniu Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusz Banku posiadający Akcje zapisane na więcej niż jednym rachunku papierów wartościowych może ustanowić oddzielnych pełnomocników do wykonywania praw z Akcji zapisanych na każdym z rachunków.

Jeżeli pełnomocnikiem akcjonariusza Banku na Walnym Zgromadzeniu jest członek Zarządu, członek Rady Nadzorczej, likwidator, pracownik Banku lub członek organów lub pracownik spółki lub spółdzielni zależnej Banku, pełnomocnictwo może upoważniać do reprezentacji tylko na jednym Walnym Zgromadzeniu. Pełnomocnik ma obowiązek ujawnić akcjonariuszowi Banku okoliczności wskazujące na istnienie bądź możliwość wystąpienia konfliktu interesów. W takim wypadku udzielenie dalszego pełnomocnictwa jest niedopuszczalne. Pełnomocnik, o którym mowa powyżej, głosuje zgodnie z instrukcjami udzielonymi przez akcjonariusza Banku.

Akcjonariusz może głosować odmiennie z każdej z posiadanych akcji. Pełnomocnik może reprezentować więcej niż jednego akcjonariusza Banku i głosować odmiennie z Akcji każdego akcjonariusza Banku.

Akcjonariusz Banku nie może ani osobiście, ani przez pełnomocnika głosować przy powzięciu uchwał dotyczących jego odpowiedzialności wobec Banku z jakiegokolwiek tytułu, w tym udzielenia absolutorium, zwolnienia z zobowiązania wobec Banku oraz sporu pomiędzy nim a Bankiem. Powyższe ograniczenie nie dotyczy głosowania przez akcjonariusza Banku jako pełnomocnika innego akcjonariusza przy powzięciu uchwał dotyczących swojej osoby, o których mowa powyżej.

Osoby uprawnione do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu

Prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami Banku na szesnaście dni przed datą Walnego Zgromadzenia (dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu).

W celu uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu uprawnieni ze zdematerializowanych Akcji na okaziciela Banku powinni zażądać od podmiotu prowadzącego ich rachunek papierów wartościowych wystawienia imiennego zaświadczenia o prawie uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu. Żądanie to należy przedstawić nie wcześniej niż po ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia i nie później niż w pierwszym dniu powszednim po dniu rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu.

Uprawnieni z akcji imiennych i świadectw tymczasowych oraz zastawnicy i użytkownicy, którym przysługuje prawo głosu, mają prawo udziału w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są wpisani do księgi akcyjnej w dniu rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu.

Listę uprawnionych do udziału w Walnym Zgromadzeniu Bank ustala na podstawie wykazu sporządzonego przez podmiot prowadzący depozyt papierów wartościowych zgodnie z Ustawą o Obrocie Instrumentami Finansowymi oraz na podstawie stanu ujawnionego w księdze akcyjnej Banku w dniu rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu. Powyższa lista jest wyłożona w siedzibie Banku przez trzy dni poprzedzające dzień odbycia Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusz Banku może żądać przesłania mu listy akcjonariuszy uprawnionych do udziału w Walnym Zgromadzeniu nieodpłatnie pocztą elektroniczną, podając własny adres mailowy, na który lista powinna zostać wysłana.

W stosunku do akcji zapisanych na rachunku zbiorczym, zaświadczeniem potwierdzającym prawo do udziału w Walnym Zgromadzeniu będzie dokument o odpowiedniej treści wydany przez posiadacza wspomnianego rachunku. Jeżeli rachunek zbiorczy prowadzony jest przez KDPW, informacja o posiadaczach takiego rachunku powinna zostać przekazana KDPW (lub podmiotowi zatrudnionemu przez KDPW w celu wykonywania

obowiązków związanych z prowadzeniem depozytu papierów wartościowych) przez podmiot prowadzący dla niego rachunek zbiorczy przed pierwszym wydaniem takiego dokumentu.

Na podstawie wymienionych powyżej dokumentów, posiadacz rachunku zbiorczego sporządzi listę osób upoważnionych do udziału w Walnym Zgromadzeniu. Jeżeli posiadacz rachunku zbiorczego nie jest uczestnikiem KDPW, lista osób upoważnionych do udziału w Walnym Zgromadzeniu doręczana jest poprzez uczestnika KDPW (lub Bank, który KDPW zatrudnił w celu wykonywania obowiązków związanych z prowadzeniem depozytu papierów wartościowych).

Akcjonariusz Banku może przenosić Akcje w okresie między dniem rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu a dniem zakończenia Walnego Zgromadzenia.

Zwołanie Walnego Zgromadzenia

Podmioty uprawnione do zwołania Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd. Rada Nadzorcza może zwołać zwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli Zarząd nie zwoła go w terminie, oraz nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli uzna to za wskazane. Prawo zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia przysługuje również akcjonariuszom Banku reprezentującym co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogółu głosów w Banku. W takim przypadku akcjonariusze Banku wyznaczają przewodniczącego tego Walnego Zgromadzenia.

Ponadto akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Banku mogą żądać zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w porządku obrad tego Walnego Zgromadzenia. Żądanie zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia żądania Zarządowi nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy może upoważnić do zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy Banku występujących z tym żądaniem. Sąd wyznacza przewodniczącego tego Walnego Zgromadzenia.

Prawo umieszczenia określonych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia

Akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Banku mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie powinno zostać zgłoszone Zarządowi nie później niż na dwadzieścia jeden dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Żądanie może zostać złożone w postaci elektronicznej. Zarząd jest obowiązany niezwłocznie, jednak nie później niż na osiemnaście dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia, ogłosić zmiany w porządku obrad wprowadzone na żądanie akcjonariuszy Banku. Ogłoszenie następuje w sposób właściwy dla zwołania Walnego Zgromadzenia.

Sposób zwołania Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenie zwołuje się przez ogłoszenie na stronie internetowej Banku oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej. Ogłoszenie powinno być dokonane co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Ogłoszenie o Walnym Zgromadzeniu powinno zawierać w szczególności: (i) datę, godzinę i miejsce Walnego Zgromadzenia oraz szczegółowy porządek obrad; (ii) precyzyjny opis procedur dotyczących uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu; (iii) dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu; (iv) informację, że prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami Banku w dniu rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu; (v) wskazanie, gdzie i w jaki sposób osoba uprawniona do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu może uzyskać pełny tekst dokumentacji, która ma być przedstawiona Walnemu Zgromadzeniu, oraz projekty uchwał lub, jeżeli nie przewiduje się podejmowania uchwał, uwagi Zarządu lub Rady Nadzorczej dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad przed terminem Walnego Zgromadzenia; oraz (vi) wskazanie adresu strony internetowej, na której będą udostępniane informacje dotyczące Walnego Zgromadzenia.

Zgodnie z Rozporządzeniem w Sprawie Informacji Bieżących i Okresowych, Bank jest zobowiązany do przekazania w formie raportu bieżącego ogłoszenia o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Ponadto w wypadku zamierzonej zmiany Statutu dotychczas obowiązujące jego postanowienia, treść proponowanych zmian oraz, w wypadku, gdy w związku ze znacznym zakresem zamierzonych zmian Bank podejmuje decyzję o sporządzeniu nowego tekstu jednolitego, treść nowego tekstu jednolitego Statutu wraz z wyliczeniem jego nowych postanowień podlegają ogłoszeniu w formie raportu bieżącego.

Ogłoszeniu w formie raportu bieżącego podlega także treść projektów uchwał oraz załączników do projektów, które mają być przedmiotem obrad Walnego Zgromadzenia, istotnych dla podejmowanych uchwał.

Miejsce Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenia odbywają się w siedzibie Banku.

Prawa zgłaszania Bankowi projektów uchwał

Akcjonariusz lub akcjonariusze Banku reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego mogą przed terminem Walnego Zgromadzenia zgłaszać Bankowi na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad. Bank niezwłocznie ogłasza projekty uchwał na swojej stronie internetowej.

Prawo żądania wydania odpisów wniosków

Każdy akcjonariusz Banku ma prawo żądać wydania mu odpisów wniosków w sprawach objętych porządkiem obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie takie należy złożyć do Zarządu, nie później niż w terminie tygodnia przed Walnym Zgromadzeniem.

Prawo do uzyskania informacji

Zarząd jest zobowiązany do udzielenia akcjonariuszowi Banku, podczas obrad Walnego Zgromadzenia, na jego żądanie informacji dotyczących Banku, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia. Jeżeli przemawiają za tym ważne powody, Zarząd może udzielić informacji na piśmie poza Walnym Zgromadzeniem. W takim wypadku Zarząd jest obowiązany udzielić informacji nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia przez akcjonariusza Banku żądania podczas Walnego Zgromadzenia.

Zarząd odmawia udzielenia informacji, jeżeli mogłoby to wyrządzić szkodę Bankowi, spółce powiązanej z Bankiem albo spółce lub spółdzielni zależnej Banku, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa. Członek Zarządu może odmówić udzielenia informacji, jeżeli udzielenie informacji mogłoby stanowić podstawę jego odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej bądź administracyjnej.

Informacje przekazane akcjonariuszowi Banku powinny być przekazane do publicznej wiadomości.

Kompetencje Walnego Zgromadzenia

Zgodnie z § 10 Statutu do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy w szczególności:

- (i) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego Banku;
- (ii) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności grupy kapitałowej Banku oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Banku;
- (iii) podjęcie uchwały o podziale zysku lub pokryciu straty;
- (iv) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania z działalności Rady Nadzorczej;
- (v) udzielenie absolutorium członkom organów Banku;
- (vi) powoływanie lub odwoływanie członków Rady Nadzorczej;
- (vii) dokonywanie zmian Statutu;
- (viii) upoważnienie Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu lub wprowadzenia istotnych zmian o charakterze redakcyjnym określonych w uchwale Walnego Zgromadzenia;
- (ix) podejmowanie uchwał w sprawie podwyższania lub obniżania kapitału zakładowego;
- (x) podejmowanie uchwał w przedmiocie emitowania obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa;
- (xi) decydowanie o tworzeniu i znoszeniu funduszy specjalnych Banku;
- (xii) podejmowanie uchwał w sprawach połączenia, zbycia lub likwidacji Banku;
- (xiii) wybór likwidatorów i ustalanie ich wynagrodzeń;
- (xiv) ustalanie wynagrodzeń dla członków Rady Nadzorczej;
- (xv) podejmowanie uchwał w innych sprawach wniesionych przez Zarząd i Radę Nadzorczą lub akcjonariuszy w trybie przewidzianym w Kodeksie Spółek Handlowych, Prawie Bankowym i Statucie.

Prawo do zaskarżania uchwał Walnego Zgromadzenia

Akcjonariusze Banku są uprawnieni do zaskarżania uchwał podjętych przez Walne Zgromadzenie w drodze powództwa o uchylenie uchwały lub powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały.

Powództwo o uchylenie uchwały

Uchwała Walnego Zgromadzenia sprzeczna ze Statutem bądź dobrymi obyczajami i godząca w interes Banku lub mająca na celu pokrzywdzenie akcjonariusza Banku może być zaskarżona w drodze wytoczonego przeciwko Bankowi powództwa o uchylenie uchwały.

Powództwo o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia powinno być wniesione w terminie miesiąca od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, nie później jednak niż w terminie trzech miesięcy od dnia powzięcia uchwały.

Powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały

Uchwała Walnego Zgromadzenia sprzeczna z ustawą może być zaskarżona w drodze powództwa wytoczonego przeciwko Bankowi o stwierdzenie nieważności uchwały.

Powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia powinno być wniesione w terminie trzydziestu dni od dnia jej ogłoszenia, nie później jednak niż w terminie roku od dnia powzięcia uchwały.

Podmioty uprawnione do zaskarżenia uchwał Walnego Zgromadzenia

Prawo do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności lub powództwa o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia przysługuje:

- Zarządowi, Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom tych organów;
- akcjonariuszowi Banku, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu;
- akcjonariuszowi Banku bezzasadnie niedopuszczonemu do udziału w Walnym Zgromadzeniu;
- akcjonariuszom Banku, którzy nie byli obecni na Walnym Zgromadzeniu, jedynie w przypadku wadliwego zwołania Walnego Zgromadzenia lub też powzięcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad.

Zmiana praw akcjonariuszy Banku

Zmiana praw posiadaczy Akcji w formie zmiany postanowień Statutu wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia podjętej większością trzech czwartych głosów oraz wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS. Ponadto uchwała dotycząca zmiany Statutu, zwiększająca świadczenia akcjonariuszy Banku lub uszczuplająca prawa przyznane osobiście akcjonariuszom Banku, wymaga zgody wszystkich akcjonariuszy Banku, których dotyczy.

Zgodnie z art. 34 ust. 2 Prawa Bankowego, zmiana Statutu w zakresie uprzywilejowania lub ograniczenia Akcji co do prawa głosu wymaga zezwolenia KNF.

Umorzenie Akcji

Akcje mogą być umarzone. Umorzenie Akcji wymaga obniżenia kapitału zakładowego i może być dokonane uchwałą Walnego Zgromadzenia.

Zgodnie z art. 34 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Prawa Bankowego, zmiana Statutu w zakresie obniżenia kapitału zakładowego Banku wymaga zezwolenia KNF.

Prawo do żądania wyboru biegłego rewidenta do spraw szczególnych

Zgodnie z art. 84 Ustawy o Ofercie Publicznej, na wniosek akcjonariusza lub akcjonariuszy Banku, posiadających co najmniej 5% ogólnej liczby głosów, Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę w sprawie zbadania przez biegłego, na koszt Banku, określonego zagadnienia związanego z utworzeniem Banku lub prowadzeniem jego spraw. Akcjonariusze ci mogą w tym celu żądać zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia lub żądać umieszczenia sprawy podjęcia tej uchwały w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Jeżeli akcjonariusze postanowią skorzystać z pierwszej możliwości, a w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia żądania zwołania takiego Walnego Zgromadzenia Zarządowi nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy może upoważnić do zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy Banku występujących z tym żądaniem. Sąd wyznacza przewodniczącego tego

Walnego Zgromadzenia. Jeżeli akcjonariusze postanowią skorzystać z drugiej możliwości i zażądają umieszczenia sprawy podjęcia uchwały w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia, żądanie takie wymaga doręczenia do Zarządu na piśmie nie później niż dwadzieścia jeden dni przed planowaną datą Walnego Zgromadzenia.

Uchwała Walnego Zgromadzenia w sprawie wyboru rewidenta do spraw szczególnych powinna określać w szczególności:

- oznaczenie rewidenta do spraw szczególnych, na którego wnioskodawca wyraził zgodę na piśmie;
- przedmiot i zakres badania, zgodny z treścią wniosku, chyba że wnioskodawca wyraził na piśmie zgodę na ich zmianę;
- rodzaje dokumentów, które Bank powinien udostępnić biegłemu; oraz
- termin rozpoczęcia badania, nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia podjęcia uchwały.

Jeżeli Walne Zgromadzenie nie podejmie uchwały zgodnej z treścią wniosku albo podejmie taką uchwałę z naruszeniem art. 84 ust. 4 Ustawy o Ofercie Publicznej, wnioskodawcy mogą, w terminie 14 dni od dnia podjęcia uchwały, wystąpić do sądu rejestrowego o wyznaczenie wskazanego podmiotu jako rewidenta do spraw szczególnych.

Rewidentem do spraw szczególnych może być wyłącznie podmiot mający wiedzę fachową i kwalifikacje niezbędne do zbadania sprawy określonej w uchwale Walnego Zgromadzenia, które zapewnią sporządzenie rzetelnego i obiektywnego sprawozdania z badania. Rewidentem do spraw szczególnych nie może być podmiot świadczący w okresie objętym badaniem usługi na rzecz Banku, jej podmiotu dominującego lub zależnego, jak również jej jednostki dominującej lub znaczącego inwestora w rozumieniu Ustawy o Rachunkowości. Rewidentem do spraw szczególnych nie może być również podmiot, który należy do tej samej grupy kapitałowej co podmiot, który świadczył usługi, o których mowa powyżej.

Zarząd i Rada Nadzorcza są obowiązane udostępnić rewidentowi do spraw szczególnych dokumenty określone w uchwale Walnego Zgromadzenia w sprawie wyboru rewidenta do spraw szczególnych albo w postanowieniu sądu o wyznaczeniu rewidenta do spraw szczególnych, a także udzielić wyjaśnień niezbędnych dla przeprowadzenia badania.

Rewident do spraw szczególnych jest obowiązany przedstawić Zarządowi i Radzie Nadzorczej pisemne sprawozdanie z wyników badania. Zarząd jest obowiązany przekazać to sprawozdanie w trybie raportu bieżącego. Sprawozdanie rewidenta do spraw szczególnych nie może ujawniać informacji stanowiących tajemnicę techniczną, handlową lub organizacyjną Banku, chyba że jest to niezbędne do uzasadnienia stanowiska zawartego w tym sprawozdaniu.

Zarząd jest zobowiązany złożyć sprawozdanie ze sposobu uwzględnienia wyników badania na najbliższym Walnym Zgromadzeniu.

Podstawa prawna ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji do obrotu na rynku podstawowym GPW

Akcje Dopuszczane zostały wyemitowane na podstawie uchwały nr 4 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie: podwyższenia kapitału zakładowego w drodze emisji akcji serii U w trybie subskrypcji prywatnej, pozbawienia dotychczasowych akcjonariuszy w całości prawa poboru wszystkich akcji serii U, dematerializacji i ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji serii U oraz praw do akcji serii U do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. oraz zmiany Statutu Banku („**Uchwała Emisyjna**”). Uchwała Emisyjna stanowi załącznik do Prospektu (zob. „*Załączniki – Załącznik 1 – Uchwała Emisyjna*”).

Szczególne uprawnienia Przewodniczącego KNF

Na podstawie Ustawy o Nadzorze nad Rynkiem Finansowym Przewodniczącemu KNF przysługują w sprawach cywilnych wynikających ze stosunków związanych z uczestnictwem w obrocie na rynku finansowym albo dotyczących podmiotów wykonujących działalność na tym rynku uprawnienia prokuratora wynikające z Kodeksu Postępowania Cywilnego, natomiast w sprawach o niektóre przestępstwa, m.in. dotyczącymi czynów skierowanych przeciwko interesom uczestników rynku finansowego Przewodniczącemu KNF przysługują uprawnienia pokrzywdzonego w postępowaniu karnym. Ponadto KNF podaje do publicznej wiadomości informację o złożeniu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstw wynikających z ustaw regulujących rynek kapitałowy.

ROZWODNIENIE

Poniższa tabela przedstawia informacje na temat struktury kapitału zakładowego Banku przed oraz po emisji Akcji Dopuszczanych.

	Stan przed emisją Akcji Dopuszczanych		Stan po emisji Akcji Dopuszczanych	
Akcje Istniejące.....	22.732.450	100%	22.732.450	36,24%
Akcje Dopuszczane.....	–	–	40.000.000	63,76%
Akcje razem.....	–	–	62.732.450	100%

RYNEK KAPITAŁOWY W POLSCE ORAZ OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z NABYWANIEM I ZBYWANIEM AKCJI

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale mają charakter ogólny i opisują stan prawny na Datę Prospektu. W związku z powyższym, inwestorzy powinni zapoznać się ze stosownymi regulacjami oraz zasięgnąć opinii swoich doradców prawnych w zakresie przepisów prawnych związanych z nabywaniem, posiadaniem i zbywaniem Akcji.

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Rynek giełdowy instrumentów finansowych w Polsce jest prowadzony przez GPW, która prowadzi działalność na podstawie przepisów prawa, w tym Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, oraz wewnętrznych regulacji, w tym statutu GPW i Regulaminu GPW.

Rynek giełdowy prowadzony przez GPW jest rynkiem regulowanym w rozumieniu stosownych przepisów prawa unijnego i Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi. Ponadto GPW organizuje i prowadzi Alternatywny System Obrotu niebędący rynkiem regulowanym. W ramach rynku giełdowego prowadzonego przez GPW wyodrębniono rynek podstawowy (tzn. rynek oficjalnych notowań giełdowych) oraz rynek równoległy.

Według danych dostępnych na stronie internetowej GPW (www.gpw.pl), na dzień 4 kwietnia 2017 r. na GPW notowano akcje 486 spółek (z czego 53 to spółki zagraniczne). Kapitalizacja rynkowa notowanych spółek notowanych na GPW wyniosła 1.270,5 mld PLN na dzień 4 kwietnia 2017 r. www.gpw.pl

Dematerializacja papierów wartościowych

Dematerializacja papierów wartościowych polega na tym, że papiery wartościowe: (i) będące przedmiotem oferty publicznej lub (ii) dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym lub (iii) wprowadzone do alternatywnego systemu obrotu lub (iv) emitowane przez Skarb Państwa lub NBP – nie mają formy dokumentu od chwili ich zarejestrowania przez KDPW w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW.

Dematerializacji, jeżeli tak postanowi emitent, mogą nie podlegać: (i) papiery wartościowe będące przedmiotem oferty publicznej, które nie będą podlegać dopuszczeniu do obrotu na rynku regulowanym, albo (ii) wprowadzone wyłącznie do alternatywnego systemu obrotu.

W celu dematerializacji emitent papierów wartościowych musi zawrzeć z KDPW umowę, której przedmiotem jest rejestracja tych papierów wartościowych w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW.

Papiery wartościowe będące przedmiotem oferty publicznej na terytorium Polski lub podlegające dopuszczeniu do obrotu na rynku regulowanym w Polsce nie mają formy dokumentu od chwili ich zarejestrowania na podstawie umowy z KDPW – instytucją pełniącą funkcje depozytowe i rozrachunkowe w Polsce, tj. ich dematerializacji, za wyjątkiem papierów wartościowych będących przedmiotem oferty publicznej, które nie będą podlegać dopuszczeniu do obrotu na rynku regulowanym, albo wprowadzanych wyłącznie do alternatywnego systemu obrotu, które mogą zachować formę dokumentu, o ile ich emitent tak postanowi. Prawa ze zdematerializowanych papierów wartościowych powstają z chwilą ich zapisania po raz pierwszy na rachunku papierów wartościowych i przysługują osobie będącej posiadaczem tego rachunku. Wyjątkiem od wskazanej zasady są papiery wartościowe zapisane na rachunkach zbiorczych – w takim przypadku uprawnionym z takich papierów wartościowych nie jest posiadacz rachunku. Za osobę uprawnioną z papierów wartościowych zapisanych na rachunku zbiorczym uważana jest osoba wskazana podmiotowi prowadzącemu taki rachunek przez jego posiadacza, w liczbie wynikającej z takiego wskazania. Umowa zobowiązująca do przeniesienia zdematerializowanych papierów wartościowych przenosi te papiery z chwilą dokonania odpowiedniego zapisu na rachunku papierów wartościowych.

W odniesieniu do papierów wartościowych zapisanych na rachunku zbiorczym za świadectwo depozytowe uważa się dokument o treści tożsamej z treścią świadectwa depozytowego sporządzony w języku polskim lub angielskim i wystawiony przez posiadacza takiego rachunku.

Podmiot prowadzący rachunek papierów wartościowych, taki jak dom maklerski czy bank powierniczy, wystawia na żądanie jego posiadacza imienne świadectwo depozytowe, oddzielnie dla każdego rodzaju papierów wartościowych zapisanych na rachunku. Świadectwo potwierdza legitymację do realizacji uprawnień wynikających z papierów wartościowych wskazanych w jego treści, które nie są lub nie mogą być realizowane wyłącznie na podstawie zapisów na rachunku papierów wartościowych, z wyłączeniem prawa uczestnictwa w walnym zgromadzeniu. Świadectwo depozytowe może być wystawione przez domy maklerskie, banki prowadzące działalność maklerską, banki powiernicze, zagraniczne firmy inwestycyjne i zagraniczne osoby

prawne prowadzące działalność maklerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w formie oddziału, KDPW oraz NBP – jeżeli oznaczenie tych rachunków pozwala na identyfikację osób, którym przysługują prawa z papierów wartościowych.

Od chwili wystawienia świadectwa papiery wartościowe w liczbie wskazanej w treści świadectwa nie mogą być przedmiotem obrotu do chwili utraty jego ważności albo zwrotu świadectwa wystawiającemu przed upływem terminu jego ważności. Na okres ten wystawiający dokonuje blokady odpowiedniej liczby papierów wartościowych na tym rachunku. Te same papiery wartościowe mogą być wskazane w treści kilku świadectw pod warunkiem, że cel wystawienia każdego ze świadectw jest odmienny. W takim przypadku w kolejnych świadectwach zamieszcza się również informację o dokonaniu blokady papierów wartościowych w związku z wcześniejszym wystawieniem innych świadectw.

Rozliczenie

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie transakcje na rynku regulowanym GPW odbywają się na zasadzie płatności przy odbiorze (tzw. zasada *delivery vs payment*), a przeniesienie praw następuje w dwa dni po zawarciu transakcji. Co do zasady, każdy inwestor musi posiadać rachunek papierów wartościowych oraz rachunek gotówkowy w firmie inwestycyjnej lub podmiocie prowadzącym działalność powierniczą w Polsce, a każda firma inwestycyjna i podmiot prowadzący działalność powierniczą musi posiadać odpowiednie konta i rachunki w KDPW oraz rachunek gotówkowy w banku rozliczeniowym. Podmioty uprawnione do prowadzenia rachunków papierów wartościowych mogą również prowadzić w ramach depozytu papierów wartościowych lub systemu rejestracji papierów wartościowych prowadzonego przez Narodowy Bank Polski tzw. rachunki zbiorcze, czyli rachunki, na których mogą być rejestrowane zdematerializowane papiery wartościowe nienależące do osób, dla których rachunki te są prowadzone, ale należące do innej osoby lub osób. Rachunki zbiorcze mogą być prowadzone jedynie dla podmiotów wymienionych w Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi.

Zgodnie z zawartą z GPW umową w zakresie rozliczeń transakcji KDPW CCP S.A., będąca spółką zależną od KDPW, jest obowiązana przeprowadzać, na podstawie listy transakcji przekazanej przez GPW (zbiory posesyjne), rozliczenia zawartych przez członków GPW transakcji. Z kolei członkowie GPW koordynują rozliczenia dla klientów, na rachunek których przeprowadzono transakcje.

Organizacja obrotu papierami wartościowymi

Zgodnie z Regulaminem Giełdy sesje na GPW odbywają się regularnie od poniedziałku do piątku w godzinach 8.30-17.35 czasu warszawskiego. W szczególnie uzasadnionych przypadkach zarząd GPW może na czas określony zmienić godziny odbywania sesji giełdowych oraz harmonogram notowań. Na Datę Prospektu sesje giełdowe odbywają się w godzinach 8.30–17.05, przy czym rozpoczęcie sesji dla instrumentów rynku terminowego następuje o godzinie 8:45, a dla rynku kasowego o godzinie 9:00.

Oferty, w zależności od rynku notowań danych papierów wartościowych, są zgłaszane w systemie notowań ciągłych (rynek podstawowy) lub w systemie kursu jednolitego z jednokrotnym lub dwukrotnym określeniem kursu jednolitego (rynek równoległy). Dla dużych pakietów akcji możliwe są tak zwane transakcje pakietowe prowadzone poza systemem notowań ciągłych lub kursu jednolitego.

Informacje o kursie, wolumenie obrotów oraz wszelkich prawach szczególnych (prawie poboru, prawie do dywidendy) w odniesieniu do poszczególnych akcji są dostępne na oficjalnej stronie GPW (www.gpw.pl).

Prowizje maklerskie nie są w Polsce ustalane przez GPW ani inne organy regulacyjne. Są one ustalane przez dom maklerski, który realizuje transakcję.

Ustawy regulujące działanie rynku kapitałowego

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi polski rynek papierów wartościowych są trzy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r.: (i) Ustawa o Ofercie Publicznej, (ii) Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi oraz (iii) Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Kapitałowym. Od dnia 19 września 2006 r. nadzór nad rynkiem kapitałowym jest ponadto regulowany przez Ustawę o Nadzorze Finansowym. Ponadto polski rynek kapitałowy funkcjonuje na zasadach określonych w rozporządzeniach do powyższych ustaw oraz w regulacjach unijnych, stosowanych bezpośrednio w Polsce (jak rozporządzenia unijne) lub wymagających wdrożenia do prawa krajowego (jak dyrektywy).

Organem nadzoru nad rynkiem kapitałowym w Polsce jest KNF.

Ustawa o Ofercie Publicznej – prawa i obowiązki związane z nabywaniem oraz zbywaniem znacznych pakietów akcji

Bank jest spółką publiczną w rozumieniu art. 4 pkt 20 Ustawy o Ofercie Publicznej. W związku z tym nabywanie i zbywanie Akcji podlega w szczególności obowiązkom wskazanym poniżej. Poniższy opis uwzględnia przepisy, które obowiązywały na Datę Prospektu.

Obowiązek zawiadomienia KNF oraz spółki publicznej o nabyciu lub zbyciu akcji

Zgodnie z Ustawą o Ofercie Publicznej, każdy kto:

- osiągnął lub przekroczył 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 331/3%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej; albo
- posiadał co najmniej 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 331/3%, 50%, 75% albo 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce, a w wyniku zmniejszenia tego udziału osiągnął, odpowiednio, 5%, 10%, 15%, 20%, 25%, 33%, 331/3%, 50%, 75% albo 90% lub mniej ogólnej liczby głosów,
  - jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym KNF oraz tę spółkę publiczną, nie później niż w terminie czterech dni roboczych od dnia, w którym dowiedział się o zmianie udziału w ogólnej liczbie głosów lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się o niej dowiedzieć, a w przypadku zmiany wynikającej z nabycia lub zbycia akcji spółki publicznej w transakcji zawartej na rynku regulowanym lub w alternatywnym systemie obrotu – nie później niż w terminie sześciu dni sesyjnych od dnia zawarcia transakcji. Dniami sesyjnymi są dni sesyjne określone przez spółkę prowadzącą rynek regulowany (w wypadku Banku – GPW) w regulaminie, zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi, oraz ogłoszone przez KNF w drodze publikacji na stronie internetowej.

Obowiązek dokonania zawiadomienia KNF oraz spółki publicznej powstaje również w przypadku:

- zmiany dotychczas posiadanego udziału ponad 10% ogólnej liczby głosów o co najmniej:
  - 2% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej, której akcje są dopuszczone do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych (na Datę Prospektu takim rynkiem jest rynek podstawowy GPW);
  - 5% ogólnej liczby głosów – w spółce publicznej, której akcje są dopuszczone do obrotu na innym rynku regulowanym niż rynek oficjalnych notowań giełdowych;
- zmiany dotychczas posiadanego udziału ponad 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej o co najmniej 1% ogólnej liczby głosów.

Obowiązek dokonania zawiadomienia, o którym mowa powyżej, nie powstaje w przypadku, gdy po rozrachunku w depozycie papierów wartościowych kilku transakcji zawartych na rynku regulowanym lub w alternatywnym systemie obrotu w tym samym dniu zmiana udziału w ogólnej liczbie głosów w spółce publicznej na koniec dnia rozliczenia nie powoduje osiągnięcia lub przekroczenia progu ogólnej liczby głosów, z którym wiąże się powstanie tych obowiązków.

Zawiadomienie, o którym mowa powyżej, może być sporządzone w języku angielskim.

Obowiązek zawiadomienia KNF oraz spółki publicznej, o którym mowa powyżej, spoczywa również na podmiocie, który osiągnął lub przekroczył określony próg ogólnej liczby głosów w związku z nabywaniem lub zbywaniem instrumentów finansowych, które:

- po upływie terminu zapadalności bezwarunkowo uprawniają lub zobowiązują ich posiadacza do nabycia akcji, z którymi związane są prawa głosu, wyemitowanych już przez emitenta, lub
- odnoszą się do akcji emitenta w sposób pośredni lub bezpośredni i mają skutki ekonomiczne podobne do skutków instrumentów finansowych określonych w punkcie powyżej, niezależnie od tego, czy instrumenty te są wykonywane przez rozliczenie pieniężne.

Po otrzymaniu zawiadomienia, spółka publiczna ma obowiązek niezwłocznego przekazania otrzymanej informacji równocześnie do publicznej wiadomości, KNF oraz spółce prowadzącej rynek regulowany, na którym są notowane akcje tej spółki.

KNF może zwolnić spółkę publiczną z obowiązku przekazania informacji do publicznej wiadomości, jeżeli ujawnienie takich informacji mogłoby:

- zaszkodzić interesowi publicznemu; lub
- spowodować istotną szkodę dla interesów tej spółki – o ile brak odpowiedniej informacji nie spowoduje wprowadzenia w błąd ogółu inwestorów w zakresie oceny wartości papierów wartościowych.

Wezwania

Przekroczenie progu 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej

Z zastrzeżeniem sytuacji opisanych poniżej przekroczenie 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej notowanej na rynku regulowanym może nastąpić wyłącznie w wyniku ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę akcji tej spółki w liczbie zapewniającej osiągnięcie 66% ogólnej liczby głosów, z wyjątkiem przypadku, gdy przekroczenie 33% ogólnej liczby głosów ma nastąpić w wyniku ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki.

W przypadku, gdy przekroczenie progu 33% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku pośredniego nabycia akcji, objęcia akcji nowej emisji, nabycia akcji w wyniku oferty publicznej lub w ramach wnoszenia ich do spółki jako wkładu niepieniężnego, połączenia lub podziału spółki, w wyniku zmiany statutu spółki, wygaśnięcia uprzywilejowania akcji lub zajścia innego niż czynność prawna zdarzenia prawnego, akcjonariusz lub podmiot, który pośrednio nabył akcje, jest obowiązany, w terminie trzech miesięcy od przekroczenia 33% ogólnej liczby głosów, do:

- ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę akcji tej spółki w liczbie powodującej osiągnięcie 66% ogólnej liczby głosów; albo
- zbycia akcji w liczbie powodującej osiągnięcie nie więcej niż 33% ogólnej liczby głosów;
  - chyba że w tym terminie udział akcjonariusza lub podmiotu, który pośrednio nabył akcje, w ogólnej liczbie głosów ulegnie zmniejszeniu do nie więcej niż 33% ogólnej liczby głosów, odpowiednio, w wyniku podwyższenia kapitału zakładowego, zmiany statutu spółki lub wygaśnięcia uprzywilejowania jego akcji.

Jeżeli przekroczenie 33% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku dziedziczenia, obowiązek, o którym mowa powyżej, ma zastosowanie w przypadku, gdy po takim nabyciu akcji udział w ogólnej liczbie głosów uległ dalszemu zwiększeniu. Termin wykonania tego obowiązku liczy się od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące zwiększenie udziału w ogólnej liczbie głosów.

Przekroczenie progu 66% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej

Z zastrzeżeniem sytuacji opisanych poniżej, przekroczenie 66% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej notowanej na rynku regulowanym może nastąpić wyłącznie w wyniku ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji tej spółki.

W wypadku, gdy przekroczenie progu 66% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku pośredniego nabycia akcji, objęcia akcji nowej emisji, nabycia akcji w wyniku oferty publicznej lub w ramach wnoszenia ich do spółki jako wkładu niepieniężnego, połączenia lub podziału spółki, w wyniku zmiany statutu spółki, wygaśnięcia uprzywilejowania akcji lub zajścia innego niż czynność prawna zdarzenia prawnego, akcjonariusz lub podmiot, który pośrednio nabył akcje, jest obowiązany, w terminie trzech miesięcy od przekroczenia 66% ogólnej liczby głosów, do ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji tej spółki, chyba że w tym terminie udział akcjonariusza lub podmiotu, który pośrednio nabył akcje, w ogólnej liczbie głosów ulegnie zmniejszeniu do nie więcej niż 66% ogólnej liczby głosów, odpowiednio, w wyniku podwyższenia kapitału zakładowego, zmiany statutu spółki lub wygaśnięcia uprzywilejowania akcji.

Jeżeli przekroczenie 66% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku dziedziczenia, obowiązek, o którym mowa powyżej, ma zastosowanie w przypadku, gdy po takim nabyciu akcji udział w ogólnej liczbie głosów uległ dalszemu zwiększeniu. Termin wykonania tego obowiązku liczy się od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące zwiększenie udziału w ogólnej liczbie głosów.

Wyjątki od obowiązku ogłoszenia wezwania

Obowiązek ogłoszenia wezwania na podstawie art. 73 nie powstaje w przypadku nabywania akcji od Skarbu Państwa: (a) w wyniku pierwszej oferty publicznej; (b) w okresie trzech lat od dnia zakończenia sprzedaży przez Skarb Państwa akcji w wyniku pierwszej oferty publicznej.

Obowiązek ogłoszenia wezwania na podstawie art. 73-74 Ustawy o Ofercie Publicznej nie powstaje w przypadku nabywania akcji:

- spółki, której akcje wprowadzane są wyłącznie do alternatywnego systemu obrotu albo nie są przedmiotem obrotu zorganizowanego;
- od podmiotu wchodzącego w skład tej samej grupy kapitałowej;
- w trybie określonym przepisami prawa upadłościowego i naprawczego oraz w postępowaniu egzekucyjnym;
- zgodnie z umową o ustanowienie zabezpieczenia finansowego, zawartą przez uprawnione podmioty na warunkach określonych w ustawie z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., poz. 942 ze zm.);
- obciążonych zastawem w celu zaspokojenia zastawnika uprawnionego na podstawie innych ustaw do korzystania z trybu zaspokojenia polegającego na przejęciu na własność przedmiotu zastawu;
- w drodze dziedziczenia, z wyłączeniem przypadków omówionych w punktach powyżej „Przekroczenie progu 33% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej” oraz „Przekroczenie progu 66% ogólnej liczby głosów w spółce publicznej”, gdzie mimo nabycia akcji w drodze dziedziczenia, powstaje obowiązek ogłoszenia wezwania.

Zasady ogłaszania wezwania

Wezwanie jest ogłaszane i przeprowadzane za pośrednictwem podmiotu prowadzącego działalność maklerską na terytorium Polski, obowiązane – nie później niż na 14 dni roboczych przed dniem rozpoczęcia przyjmowania zapisów – do równoczesnego zawiadomienia o zamiarze jego ogłoszenia KNF oraz spółki prowadzącej rynek regulowany, na którym notowane są dane akcje. Podmiot ten załącza do zawiadomienia treść wezwania. Następnie treść wezwania jest ogłaszana za pośrednictwem agencji informacyjnej oraz w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu ogólnopolskim.

Ogłoszenie wezwania może nastąpić dopiero po ustanowieniu zabezpieczenia w wysokości nie mniejszej niż 100% wartości akcji, które mają być przedmiotem wezwania. Ustanowienie zabezpieczenia powinno być udokumentowane zaświadczeniem banku lub innej instytucji finansowej udzielającej zabezpieczenia lub pośredniczącej w jego udzieleniu.

Odstąpienie od ogłoszonego wezwania jest niedopuszczalne, chyba że po jego ogłoszeniu inny podmiot ogłosił wezwanie dotyczące tych samych akcji. Odstąpienie od wezwania ogłoszonego na wszystkie pozostałe akcje spółki publicznej jest dopuszczalne jedynie wtedy, gdy inny podmiot ogłosił wezwanie na wszystkie pozostałe akcje tej spółki po cenie nie niższej niż cena w tym wezwaniu.

Po otrzymaniu zawiadomienia o ogłoszeniu wezwania KNF może, najpóźniej na trzy dni robocze przed dniem rozpoczęcia przyjmowania zapisów, zgłosić żądanie wprowadzenia niezbędnych zmian lub uzupełnień w treści wezwania albo przekazania wyjaśnień dotyczących jego treści, w terminie określonym w żądaniu, nie krótszym niż dwa dni.

Rozpoczęcie przyjmowania zapisów w wezwaniu ulega wstrzymaniu do czasu dokonania czynności wskazanych w żądaniu, o którym mowa powyżej, przez podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania.

Po zakończeniu wezwania podmiot, który ogłosił wezwanie, jest obowiązany zawiadomić, w trybie, o którym mowa w art. 69 Ustawy o Ofercie Publicznej, o liczbie akcji nabytych w wezwaniu oraz procentowym udziale w ogólnej liczbie głosów osiągniętym w wyniku wezwania.

W okresie między dokonaniem zawiadomienia a zakończeniem wezwania podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania oraz podmioty od niego zależne lub wobec niego dominujące, lub podmioty będące stronami zawartego z nim porozumienia dotyczącego nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki:

- mogą nabywać akcje spółki, której dotyczy wezwanie, jedynie w ramach tego wezwania i w sposób w nim określony;
- nie mogą zbywać akcji spółki, której dotyczy wezwanie, ani zawierać umów, z których mógłby wynikać obowiązek zbycia przez nie tych akcji, w czasie trwania wezwania; oraz
- nie mogą nabywać pośrednio akcji spółki publicznej, której dotyczy wezwanie.

Cena akcji w wezwaniu

W przypadku, gdy którekolwiek z akcji spółki są przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, cena akcji proponowana w wezwaniu nie może być niższa od:

- średniej ceny rynkowej z okresu sześciu miesięcy poprzedzających ogłoszenie wezwania, w czasie których dokonywany był obrót tymi akcjami na rynku głównym; albo
- średniej ceny rynkowej z krótszego okresu – jeżeli obrót akcjami spółki był dokonywany na rynku głównym przez okres krótszy niż określony powyżej.

W przypadku, gdy nie jest możliwe ustalenie ceny zgodnie z zasadami wskazanymi powyżej, albo w przypadku spółki, w stosunku do której otwarte zostało postępowanie układowe lub upadłościowe – nie może być niższa od ich wartości godziwej.

Cena akcji proponowana w wezwaniach nie może być również niższa od:

- najwyższej ceny, jaką za akcje będące przedmiotem wezwania podmiot obowiązany do jego ogłoszenia, podmioty od niego zależne lub wobec niego dominujące lub podmioty będące stronami zawartego z nim porozumienia dotyczącego nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki, zapłaciły w okresie 12 miesięcy przed ogłoszeniem wezwania; albo
- najwyższej wartości rzeczy lub praw, które podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania lub podmioty, o których mowa powyżej, wydały w zamian za akcje będące przedmiotem wezwania, w okresie 12 miesięcy przed ogłoszeniem wezwania.

Cena akcji proponowana w wezwaniu do zapisywania się na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki publicznej nie może być również niższa od średniej ceny rynkowej z okresu trzech miesięcy obrotu tymi akcjami na rynku regulowanym poprzedzających ogłoszenie wezwania.

W przypadku, gdy średnia cena rynkowa akcji, ustalona zgodnie z regułami wskazanymi powyżej, znacznie odbiega od wartości godziwej tych akcji z powodu:

- przyznania akcjonariuszom prawa poboru, prawa do dywidendy, prawa do nabycia akcji spółki przejmującej w związku z podziałem spółki publicznej przez wydzielenie lub innych praw majątkowych związanych z posiadaniem akcji spółki publicznej;
- znacznego pogorszenia sytuacji finansowej lub majątkowej spółki na skutek zdarzeń lub okoliczności, których spółka nie mogła przewidzieć lub im zapobiec;
- zagrożenia spółki trwałą niewypłacalnością;

podmiot ogłaszający wezwanie może zwrócić się do KNF z wnioskiem o udzielenie zgody na zaproponowanie w wezwaniu ceny niespełniającej kryteriów, o których mowa powyżej. KNF może udzielić zgody, o ile proponowana cena nie jest niższa od wartości godziwej tych akcji, a ogłoszenie takiego wezwania nie naruszy uzasadnionego interesu akcjonariuszy.

Cena proponowana w wezwaniu, o którym mowa w art. 73-74 Ustawy o Ofercie Publicznej, może być niższa od ceny ustalonej zgodnie z zasadami wskazanymi powyżej w odniesieniu do akcji stanowiących co najmniej 5% wszystkich akcji spółki, które będą nabyte w wezwaniu od oznaczonej osoby zgłaszającej się na wezwanie, jeżeli podmiot obowiązany do ogłoszenia wezwania i ta osoba tak postanowiły.

W zamian za akcje będące przedmiotem wezwania do zapisywania się na zamianę akcji, w przypadku wezwania, o którym mowa w art. 73 Ustawy o Ofercie Publicznej, mogą być nabywane wyłącznie: (a) zdematerializowane: (i) akcje innej spółki, (ii) kwity depozytowe, (iii) listy zastawne albo (b) obligacje emitowane przez Skarb Państwa. W zamian za akcje będące przedmiotem wezwania do zapisywania się na zamianę akcji, w przypadku wezwania, o którym mowa w art. 74 Ustawy o Ofercie Publicznej, mogą być nabywane wyłącznie zdematerializowane akcje innej spółki lub inne zdematerializowane zbywalne papiery wartościowe dające prawo głosu w spółce. W przypadku gdy przedmiotem wezwania mają być wszystkie pozostałe akcje spółki, wezwanie musi przewidywać możliwość sprzedaży akcji przez podmiot zgłaszający się w odpowiedzi na to wezwanie po cenie ustalonej zgodnie ze szczegółowymi regulacjami Ustawy o Ofercie Publicznej, które zostały opisane powyżej.

Przymusowy wykup akcji (squeeze out)

Akcjonariuszowi spółki publicznej, który samodzielnie lub wspólnie z podmiotami od niego zależnymi lub wobec niego dominującymi oraz podmiotami będącymi stronami zawartego z nim porozumienia w sprawie nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki osiągnął lub przekroczył 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce, przysługuje, w terminie trzech miesięcy od osiągnięcia lub przekroczenia tego progu, prawo żądania od pozostałych akcjonariuszy sprzedaży wszystkich posiadanych przez nich akcji (przymusowy wykup).

Cenę akcji podlegających przymusowemu wykupowi ustala się na zasadach określonych w przepisach Ustawy o Ofercie Publicznej odnoszących się do ustalania ceny akcji w wezwaniu – określonych w art. 79 ust. 1–3 Ustawy o Ofercie Publicznej. Z zastrzeżeniem, że jeśli osiągnięcie lub przekroczenie progu 90% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku ogłoszonego wezwania na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki, cena przymusowego wykupu nie może być niższa od ceny proponowanej w tym wezwaniu.

Przymusowy wykup jest ogłaszany i przeprowadzany za pośrednictwem podmiotu prowadzącego działalność maklerską na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który jest obowiązany – nie później niż na 14 dni roboczych przed rozpoczęciem przymusowego wykupu – do równoczesnego zawiadomienia o zamiarze jego ogłoszenia KNF oraz spółki prowadzącej rynek regulowany, na którym notowane są dane akcje, a jeżeli akcje spółki notowane są na kilku rynkach regulowanych – wszystkich tych spółek. Podmiot ten załącza do zawiadomienia informacje na temat przymusowego wykupu.

Odstąpienie od ogłoszonego przymusowego wykupu jest niedopuszczalne.

Przymusowy odkup akcji (sell out)

Akcjonariusz spółki publicznej może żądać wykupienia posiadanych przez niego akcji przez innego akcjonariusza, który osiągnął lub przekroczył 90% ogólnej liczby głosów w tej spółce. Żądanie składa się na piśmie w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym nastąpiło osiągnięcie lub przekroczenie tego progu przez innego akcjonariusza, a w przypadku, gdy informacja o osiągnięciu lub przekroczeniu progu 90% ogólnej liczby głosów nie została przekazana do publicznej wiadomości w trybie określonym w Ustawie o Ofercie Publicznej termin na złożenie żądania biegnie od dnia, w którym akcjonariusz spółki publicznej, który może żądać wykupienia posiadanych przez niego akcji, dowiedział się lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o osiągnięciu lub przekroczeniu tego progu przez innego akcjonariusza.

Żądaniu temu są obowiązani zadośćuczynić solidarnie zarówno akcjonariusz, który osiągnął lub przekroczył 90% ogólnej liczby głosów, jak również podmioty wobec niego zależne i dominujące, w terminie 30 dni od dnia jego zgłoszenia. Obowiązek nabycia akcji od akcjonariusza spoczywa również solidarnie na każdej ze stron porozumienia w sprawie nabywania przez członków tego porozumienia akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki, o ile członkowie tego porozumienia posiadają wspólnie, wraz z podmiotami dominującymi i zależnymi, co najmniej 90% ogólnej liczby głosów.

Cenę akcji podlegających przymusowemu odkupowi ustala się na zasadach określonych w przepisach Ustawy o Ofercie Publicznej odnoszących się do ustalania ceny akcji w wezwaniu – opisanych powyżej art. 79 ust. 1–3 Ustawy o Ofercie Publicznej, z zastrzeżeniem, że jeżeli osiągnięcie lub przekroczenie progu 90% ogólnej liczby głosów nastąpiło w wyniku ogłoszonego wezwania na sprzedaż lub zamianę wszystkich pozostałych akcji spółki, akcjonariusz żądający wykupienia akcji jest uprawniony do otrzymania ceny nie niższej niż cena proponowana w tym wezwaniu.

Podmioty objęte obowiązkami związanymi ze znacznymi pakietami akcji

Obowiązki określone w przepisach dotyczących zawiadomienia KNF o osiągnięciu/przekroczeniu określonego progu liczby głosów w spółce publicznej, wezwań, przymusowego wykupu lub odkupu spoczywają, odpowiednio:

- również na podmiocie, który osiągnął lub przekroczył określony w ustawie próg ogólnej liczby głosów w związku z nabywaniem lub zbywaniem kwitów depozytowych wystawionych w związku z akcjami spółki publicznej;
- na funduszu inwestycyjnym — również w przypadku, gdy osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w tych przepisach następuje w związku z posiadaniem akcji łącznie przez inne fundusze inwestycyjne zarządzane przez to samo towarzystwo funduszy inwestycyjnych oraz inne fundusze inwestycyjne lub alternatywne fundusze inwestycyjne utworzone poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzane przez ten sam podmiot;
- na alternatywnej spółce inwestycyjnej – również w przypadku, gdy osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w tych przepisach następuje w związku z posiadaniem akcji łącznie przez: inne alternatywne spółki inwestycyjne zarządzane przez tego samego zarządzającego alternatywną spółką inwestycyjną w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych, inne alternatywne fundusze inwestycyjne utworzone poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzane przez ten sam podmiot;
- również na podmiocie, w przypadku którego osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w przepisach Ustawy o Ofercie Publicznej następuje w związku z posiadaniem

akcji: (i) przez osobę trzecią w imieniu własnym, lecz na zlecenie lub na rzecz tego podmiotu, z wyłączeniem akcji nabytych w ramach wykonywania czynności polegających na wykonywaniu zleceń nabycia lub zbycia maklerskich instrumentów finansowych, na rachunek dającego zlecenie; (ii) w ramach wykonywania czynności polegających na zarządzaniu portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, zgodnie z przepisami Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi oraz Ustawy o Funduszach Inwestycyjnych – w zakresie akcji wchodzących w skład zarządzanych pakietów papierów wartościowych, z których podmiot ten jako zarządzający, może w imieniu zleceniodawców wykonywać prawo głosu na walnym zgromadzeniu; (iii) przez osobę trzecią, z którą ten podmiot zawarł umowę, której przedmiotem jest przekazanie uprawnienia do wykonywania prawa głosu na walnym zgromadzeniu;

- również na pełnomocniku, który w ramach reprezentowania akcjonariusza na walnym zgromadzeniu został upoważniony do wykonywania prawa głosu z akcji spółki publicznej, jeżeli akcjonariusz ten nie wydał wiążących pisemnych dyspozycji co do sposobu głosowania;
- również na pełnomocniku niebędącym firmą inwestycyjną, upoważnionym do dokonywania na rachunku papierów wartościowych czynności zbycia lub nabycia papierów wartościowych.
- również łącznie na wszystkich podmiotach, które łączy pisemne lub ustne porozumienie dotyczące nabywania przez te podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki, chociażby tylko jeden z tych podmiotów podjął lub zamierzał podjąć czynności powodujące powstanie tych obowiązków;
- na podmiotach, które zawierają porozumienie, o którym mowa w punkcie powyżej, posiadając akcje spółki publicznej w liczbie zapewniającej łącznie osiągnięcie lub przekroczenie danego progu ogólnej liczby głosów określonego w tych przepisach.

W przypadkach, o których mowa w dwóch ostatnich punktach oraz ustępie poniżej, obowiązki określone w przepisach dotyczących znacznych pakietów akcji spółek publicznych mogą być wykonywane przez jedną ze stron porozumienia, wskazaną przez strony porozumienia.

Obowiązki dotycząca ujawniania stanu posiadania powstają również w przypadku zmniejszenia udziału w ogólnej liczbie głosów w spółce publicznej w związku z rozwiązaniem porozumienia, o którym mowa powyżej a także w związku ze zmniejszeniem udziału strony tego porozumienia w ogólnej liczbie głosów.

Obowiązki określone w przepisach dotyczących zawiadomienia KNF o osiągnięciu, przekroczeniu określonego progu głosów w spółce publicznej, wezwań, przymusowego wykupu lub odkupu powstają również w przypadku, gdy prawa głosu są związane z papierami wartościowymi zdeponowanymi lub zarejestrowanymi w podmiocie, który może nimi rozporządzać według własnego uznania.

Istnienie porozumienia dotyczącego nabywania przez podmioty akcji spółki publicznej lub zgodnego głosowania na walnym zgromadzeniu lub prowadzenia trwałej polityki wobec spółki, domniemywa się w przypadku posiadania akcji spółki publicznej przez:

- małżonków, ich wstępnych, zstępnych i rodzeństwo oraz powinowatych w tej samej linii lub stopniu, jak również osoby pozostające w stosunku przysposobienia, opieki i kuratelii;
- osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym;
- jednostki powiązane w rozumieniu Ustawy o Rachunkowości.

Do liczby głosów, która powoduje powstanie obowiązków określonych w przepisach Ustawy o Ofercie Publicznej dotyczących znacznych pakietów akcji spółek publicznych:

- po stronie podmiotu dominującego – wlicza się liczbę głosów posiadanych przez jego podmioty zależne;
- po stronie pełnomocnika, który w ramach reprezentowania akcjonariusza na walnym zgromadzeniu został upoważniony do wykonywania prawa głosu z akcji spółki publicznej, jeżeli akcjonariusz ten nie wydał wiążących pisemnych dyspozycji co do sposobu głosowania – wlicza się liczbę głosów z akcji objętych pełnomocnictwem;
- wlicza się liczbę głosów ze wszystkich akcji, nawet jeżeli wykonywanie z nich prawa głosu jest ograniczone lub wyłączone z mocy statutu, umowy lub przepisu prawa;
- po stronie pełnomocnika niebędącego firmą inwestycyjną, upoważnionym do dokonywania na rachunku papierów wartościowych czynności zbycia lub nabycia papierów wartościowych wlicza się

liczbę głosów posiadanych przez mocodawcę wynikających z akcji zapisanych na rachunkach papierów wartościowych, w zakresie których pełnomocnik ma umocowanie.

Przepisów Ustawy o Ofercie Publicznej w zakresie ujawniania stanu posiadania akcji oraz wezwań nie stosuje się w przypadku pośredniego nabycia akcji przez Skarb Państwa, pod warunkiem że:

- podmioty wykonujące uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa oraz podmioty od niego zależne wykonują przysługujące im prawa głosu niezależnie od siebie;
- osoby decydujące o sposobie wykonywania prawa głosu przez podmioty zależne od Skarbu Państwa działają niezależnie.

Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi

Manipulacja

Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi zakazuje manipulacji instrumentem finansowym, którą jest:

- składanie zleceń lub zawieranie transakcji wprowadzających lub mogących wprowadzić w błąd co do rzeczywistego popytu, podaży lub ceny instrumentu finansowego, chyba że powody tych działań były uprawnione, a złożone zlecenia lub zawarte transakcje nie naruszyły przyjętych praktyk rynkowych na danym rynku regulowanym;
- składanie zleceń lub zawieranie transakcji powodujących nienaturalne lub sztuczne ustalenie się ceny jednego lub kilku instrumentów finansowych, chyba że powody tych działań były uprawnione, a złożone zlecenia lub zawarte transakcje nie naruszyły przyjętych praktyk rynkowych na danym rynku regulowanym;
- składanie zleceń lub zawieranie transakcji z zamiarem wywołania innych skutków prawnych niż te, dla osiągnięcia których faktycznie jest dokonywana dana czynność prawna;
- rozpowszechnianie za pomocą środków masowego przekazu, w tym internetu, lub w inny sposób fałszywych lub nierzetelnych informacji albo pogłosek, które wprowadzają lub mogą wprowadzać w błąd w zakresie instrumentów finansowych: (a) przez dziennikarza – jeżeli nie działał z zachowaniem należytej staranności zawodowej albo jeżeli uzyskał z rozpowszechniania takich informacji bezpośrednią lub pośrednią korzyść majątkową lub osobistą dla siebie lub innej osoby, nawet działając z zachowaniem tej staranności, (b) przez inną osobę – jeżeli wiedziała lub przy dołożeniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że są to informacje nieprawdziwe lub wprowadzające w błąd;
- składanie zleceń lub zawieranie transakcji przy jednoczesnym wprowadzeniu uczestników rynku w błąd albo wykorzystanie ich błędu co do ceny instrumentów finansowych;
- zapewnianie kontroli nad popytem lub podażą instrumentu finansowego z naruszeniem zasad uczciwego obrotu lub w sposób powodujący bezpośrednio lub pośrednio ustalanie cen nabycia lub zbycia instrumentów finansowych;
- nabywanie lub zbywanie instrumentów finansowych na zakończenie notowań powodujące wprowadzenie w błąd inwestorów dokonujących czynności na podstawie ceny ustalonej na tym etapie notowań;
- uzyskiwanie korzyści majątkowej z wpływu opinii dotyczących instrumentów finansowych lub ich emitentów wyrażanych w środkach masowego przekazu w sposób okazjonalny lub regularny, na cenę posiadanych instrumentów finansowych, jeśli nie został publicznie ujawniony w sposób pełny i rzetelny występujący konflikt interesu.

Osoba dokonująca manipulacji może podlegać grzywnie maksymalnie do 5.000.000 zł albo karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do pięciu lat, albo obu tym karom łącznie. Kto wchodzi w porozumienie z innymi osobami mające na celu manipulację podlega grzywnie do 2.000.000 zł. Ponadto KNF może nałożyć w niektórych przypadkach manipulacji karę pieniężną w wysokości do 200.000 zł lub karę pieniężną do wysokości dziesięciokrotności uzyskanej korzyści majątkowej albo obie te kary łącznie.

Obrót papierami wartościowymi z wykorzystaniem informacji poufnych

Informacją poufną jest określona w sposób precyzyjny informacja dotycząca, bezpośrednio lub pośrednio, jednego lub kilku emitentów instrumentów finansowych, jednego lub kilku instrumentów finansowych albo nabywania lub zbywania takich instrumentów, która nie została przekazana do publicznej wiadomości, a która

po takim przekazaniu mogłaby w istotny sposób wpłynąć na cenę tych instrumentów lub powiązanych z nim instrumentów pochodnych.

Każdy, kto: (i) wchodzi w posiadanie informacji poufnej w związku z pełnieniem funkcji w organach spółki lub innym podmiocie, posiadaniem w spółce lub innym podmiocie akcji lub udziałów lub w związku z dostępem do informacji poufnej z racji zatrudnienia, wykonywania zawodu, a także stosunku zlecenia lub innego stosunku prawnego o podobnym charakterze; (ii) posiada informację poufną w wyniku popełnienia przestępstwa; albo (iii) posiada informację poufną pozyskaną w sposób inny niż określony w dwóch poprzednich punktach, jeżeli wiedział lub przy dołożeniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że jest to informacja poufna oraz, że nie może wykorzystywać takiej informacji. Czynności określane jako zakazane wykorzystywanie informacji poufnych obejmują:

- nabywanie lub zbywanie, na rachunek własny lub osoby trzeciej, instrumentów finansowych, w oparciu o informację poufną będącą w posiadaniu tej osoby, albo dokonywanie, na rachunek własny lub osoby trzeciej, innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować rozporządzenie takimi instrumentami finansowymi;
- udzielanie rekomendacji lub nakłanianie innej osoby do nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, których dotyczy ta informacja;
- umożliwianie lub ułatwianie wejścia w posiadanie przez osobę nieuprawnioną informacji poufnej dotyczącej jednego lub kilku emitentów lub wystawców instrumentów finansowych lub jednego lub kilku instrumentów finansowych.

Osoba wykorzystująca informację poufną z naruszeniem przepisów prawa może podlegać karze pozbawienia wolności lub grzywnie albo obu tym sankcjom łącznie. Maksymalna wysokość grzywny wynosi 5.000.000 zł, a okres pozbawienia wolności jest uzależniony od rodzaju przestępstwa i może wynosić od trzech miesięcy do ośmiu lat.

Stanowisko KNF z dnia 28 czerwca 2016 r.

28 czerwca opublikowane zostało na stronie internetowej KNF „*Stanowisku Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie niektórych skutków niedostosowania do dnia 3 lipca 2016 r. polskiego porządku prawnego do przepisów Rozporządzenia MAR z dnia 28 czerwca 2016 r.*”.

Powyższy dokument przedstawia stanowisko KNF w sprawie stosowania Rozporządzenia MAR w przypadku niedostosowania do dnia 3 lipca 2016 r. polskiego porządku prawnego do wyżej wskazanego aktu prawnego. Zgodnie ze stanowiskiem KNF uczestnicy rynku zobowiązani są do bezpośredniego stosowania przepisów Rozporządzenia MAR i pomijania przepisów Ustawy o Ofercie Publicznej oraz Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi oraz wydanych na ich podstawie aktów wykonawczych sprzecznych z rozporządzeniem MAR. W opinii KNF, w powyższym zakresie podmioty działające na rynku kapitałowym są zobowiązane do bezpośredniego stosowania przepisów rozporządzenia MAR wraz z aktami delegowanymi oraz wykonawczymi wydanymi na jego podstawie.

Nabywanie lub zbywanie akcji w trakcie trwania okresów zamkniętych

Kolejne ograniczenie wprowadzone na mocy Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi dotyczy wyłącznie członków zarządu, rady nadzorczej, prokurentów lub pełnomocników emitenta lub wystawcy, jego pracowników, biegłych rewidentów albo innych osób pozostających z tym emitentem lub wystawcą w stosunku zlecenia lub innym stosunku prawnym o podobnym charakterze (osoby mające dostęp do informacji poufnych pierwszego poziomu), które w trakcie okresu zamkniętego nie mogą nabywać lub zbywać, na rachunek własny lub osoby trzeciej, akcji emitenta, praw pochodnych dotyczących akcji emitenta oraz innych instrumentów finansowych z nimi powiązanych oraz dokonywać, na rachunek własny lub osoby trzeciej, innych czynności prawnych powodujących lub mogących powodować rozporządzenie takimi instrumentami finansowymi.

Ponadto osoby mające dostęp do informacji poufnych pierwszego poziomu nie mogą, w czasie trwania okresu zamkniętego, działając jako organ osoby prawnej, podejmować czynności, których celem jest doprowadzenie do nabycia lub zbycia przez tę osobę prawną, na rachunek własny lub osoby trzeciej, akcji emitenta, praw pochodnych dotyczących akcji emitenta oraz innych instrumentów finansowych z nimi powiązanych albo podejmować czynności powodujących lub mogących powodować rozporządzenie takimi instrumentami finansowymi przez tę osobę prawną, na rachunek własny lub osoby trzeciej.

Wskazanych powyżej ograniczeń nie stosuje się do czynności dokonywanych: (i) przez podmiot prowadzący działalność maklerską, któremu taka osoba zleciła zarządzanie portfelem instrumentów finansowych w sposób wyłączający ingerencję tej osoby w podejmowane na jej rachunek decyzje inwestycyjne; albo (ii) w wykonaniu umowy zobowiązującej do zbycia lub nabycia akcji emitenta, praw pochodnych dotyczących akcji emitenta oraz

innych instrumentów finansowych z nimi powiązanych, zawartej na piśmie z datą pewną przed rozpoczęciem biegu danego okresu zamkniętego; albo (iii) wyniku złożenia przez osobę mającą dostęp do informacji poufnych pierwszego poziomu zapisu w odpowiedzi na ogłoszone wezwanie do zapisywania się na sprzedaż lub zmiianę akcji, zgodnie z przepisami Ustawy o Ofercie Publicznej; albo (iv) w związku z obowiązkiem ogłoszenia przez osobę mającą dostęp do informacji poufnych pierwszego poziomu wezwania do zapisywania się na sprzedaż lub zmiianę akcji, zgodnie z przepisami Ustawy o Ofercie Publicznej; albo (v) w związku z wykonaniem przez dotychczasowego akcjonariusza emitenta prawa poboru; albo (vi) w związku z ofertą skierowaną do pracowników lub osób wchodzących w skład statutowych organów emitenta, pod warunkiem, że informacja na temat takiej oferty była publicznie dostępna przed rozpoczęciem biegu danego okresu zamkniętego.

Okres zamknięty jest zdefiniowany jako: (i) okres od wejścia w posiadanie przez osobę będącą osobą mającą dostęp do informacji poufnych pierwszego poziomu informacji poufnej dotyczącej emitenta lub instrumentów finansowych do przekazania takiej informacji do publicznej wiadomości; (ii) w przypadku raportu rocznego – okres dwóch miesięcy przed przekazaniem raportu do publicznej wiadomości lub okres pomiędzy końcem roku obrotowego a przekazaniem tego raportu do publicznej wiadomości, jeżeli okres ten jest krótszy od pierwszego ze wskazanych; (iii) w przypadku raportu półrocznego – okres miesiąca przed przekazaniem raportu do publicznej wiadomości lub okres pomiędzy dniem zakończenia danego półrocza a przekazaniem tego raportu do publicznej wiadomości, jeżeli okres ten jest krótszy od pierwszego ze wskazanych; (iv) w przypadku raportu kwartalnego – okres dwóch tygodni przed przekazaniem raportu do publicznej wiadomości lub okres pomiędzy dniem zakończenia danego kwartału a przekazaniem tego raportu do publicznej wiadomości, jeżeli okres ten jest krótszy od pierwszego ze wskazanych. Za okres zamknięty nie uważa się okresów wskazanych w punktach od (ii) do (iv) w przypadku, gdy osoba mająca dostęp do informacji poufnych pierwszego poziomu nie posiadała dostępu do danych finansowych na podstawie których sporządzony został dany raport.

Każda osoba posiadająca dostęp do informacji poufnych pierwszego poziomu, która naruszy określony powyżej zakaz w trakcie okresu zamkniętego, podlega karze pieniężnej w wysokości do 200.000 zł, nakładanej decyzją KNF.

Dodatkowo, osoby, które wchodzą w skład organów zarządzających lub nadzorczych emitenta lub będące jego prokurentami, jak również osoby zajmujące funkcje kierownicze w strukturze emitenta, mające stały dostęp do informacji poufnych emitenta, są zobowiązane do informowania KNF oraz emitenta o dokonanych przez siebie na własny rachunek transakcjach nabycia lub zbycia akcji emitenta, praw pochodnych dotyczących akcji emitenta oraz innych instrumentów finansowych powiązanych z tymi papierami wartościowymi. Obowiązek ten odnosi się również do transakcji dokonywanych przez osoby bliskie wskazanych wyżej osób, zgodnie z definicją przewidzianą w art. 160 ust. 2 Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi. Naruszenie obowiązków określonych powyżej jest zagrożone karą pieniężną w wysokości do 100.000 zł.

Rozporządzenie MAR

Informacje poufne

Do celów Rozporządzenia MAR informacje poufne obejmują następujące rodzaje informacji:

- określone w sposób precyzyjny informacje, które nie zostały podane do wiadomości publicznej, dotyczące, bezpośrednio lub pośrednio, jednego lub większej liczby emitentów lub jednego lub większej liczby instrumentów finansowych, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny tych instrumentów finansowych lub na ceny powiązanych pochodnych instrumentów finansowych;
- w odniesieniu do towarowych instrumentów pochodnych, określone w sposób precyzyjny informacje, które nie zostały podane do wiadomości publicznej, dotyczące bezpośrednio lub pośrednio jednego lub większej liczby takich instrumentów pochodnych lub dotyczące bezpośrednio powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny takich instrumentów pochodnych lub powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym, oraz gdy można zasadnie oczekiwać, że dane informacje zostaną ujawnione lub ich ujawnienie jest wymagane zgodnie z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi na szczeblu unijnym lub krajowym, zasadami rynku, umową, praktyką lub zwyczajem, na odpowiednich rynkach towarowych instrumentów pochodnych lub rynkach kasowych;
- w odniesieniu do uprawnień do emisji lub opartych na nich produktów sprzedawanych na aukcjach, określone w sposób precyzyjny informacje, które nie zostały podane do wiadomości publicznej, dotyczące, bezpośrednio lub pośrednio, jednego lub większej liczby takich instrumentów, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny tych instrumentów lub na ceny powiązanych pochodnych instrumentów finansowych;

- w przypadku osób odpowiedzialnych za realizację zleceń dotyczących instrumentów finansowych, oznacza to także informacje przekazane przez klienta i związane z jego zleceniami dotyczącymi instrumentów finansowych będącymi w trakcie realizacji, określone w sposób precyzyjny, dotyczące, bezpośrednio lub pośrednio, jednego lub większej liczby emitentów lub jednego lub większej liczby instrumentów finansowych, a które w przypadku podania ich do wiadomości publicznej miałyby prawdopodobnie znaczący wpływ na ceny tych instrumentów finansowych, cenę powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym lub cenę powiązanych pochodnych instrumentów finansowych.

Do celów Rozporządzenia MAR informacje uznaje się za określone w sposób precyzyjny, jeżeli wskazują one na zbiór okoliczności, które istnieją lub można zasadnie oczekiwać, że zaistnieją, lub na zdarzenie, które miało miejsce lub można zasadnie oczekiwać, że będzie miało miejsce, jeżeli informacje te są w wystarczającym stopniu szczegółowe, aby można było wyciągnąć z nich wnioski co do prawdopodobnego wpływu tego szeregu okoliczności lub zdarzenia na ceny instrumentów finansowych lub powiązanych instrumentów pochodnych, powiązanych kontraktów towarowych na rynku kasowym lub sprzedawanych na aukcji produktów opartych na uprawnieniach do emisji. W związku z tym w przypadku rozciągniętego w czasie procesu, którego celem lub wynikiem jest zaistnienie szczególnych okoliczności lub szczególnego wydarzenia, za informacje określone w sposób precyzyjny można uznać te przyszłe okoliczności lub to przyszłe wydarzenie, ale także etapy pośrednie tego procesu, związane z zaistnieniem lub spowodowaniem tych przyszłych okoliczności lub tego przyszłego wydarzenia.

Wykorzystywanie informacji poufnych

Do celów Rozporządzenia MAR wykorzystywanie informacji poufnej ma miejsce m.in. wówczas, gdy dana osoba znajduje się w posiadaniu informacji poufnej i wykorzystuje tę informację, nabywając lub zbywając, na własny rachunek lub na rzecz osoby trzeciej, bezpośrednio lub pośrednio, instrumenty finansowe, których informacja ta dotyczy. Wykorzystanie informacji poufnej w formie anulowania lub zmiany zlecenia dotyczącego instrumentu finansowego, którego informacja ta dotyczy, w przypadku gdy zlecenie złożono przed wejściem danej osoby w posiadanie informacji poufnej, również uznaje się za wykorzystywanie informacji poufnej.

Udzielanie rekomendacji, aby inna osoba wykorzystwała informacje poufne lub nakłanianie innej osoby do wykorzystania informacji poufnych ma miejsce wówczas, gdy dana osoba znajduje się w posiadaniu informacji poufnych oraz:

- udziela rekomendacji, na podstawie tych informacji, aby inna osoba nabyła lub zbyła instrumenty finansowe, których informacje te dotyczą, lub nakłania tę osobę do takiego nabycia lub zbycia; lub
- udziela rekomendacji, na podstawie tych informacji, aby inna osoba anulowała lub zmieniła zlecenie dotyczące instrumentu finansowego, którego informacje te dotyczą, lub nakłania tę osobę do takiego anulowania lub zmiany.

Stosowanie rekomendacji lub nakłaniania, o których mowa w ustępie powyżej, oznacza wykorzystywanie informacji poufnych, jeżeli osoba stosująca daną rekomendację lub nakłanianie wie lub powinna wiedzieć, że są one oparte na informacjach poufnych.

Przepisy Rozporządzenia MAR o wykorzystaniu informacji poufnych mają zastosowanie do wszystkich osób będących w posiadaniu informacji poufnych z racji:

- bycia członkiem organów administracyjnych, zarządczych lub nadzorczych emitenta lub uczestnika rynku uprawnień do emisji;
- posiadania udziałów w kapitale emitenta lub uczestnika rynku uprawnień do emisji;
- posiadania dostępu do informacji z tytułu zatrudnienia, wykonywania zawodu lub obowiązków; lub
- zaangażowania w działalność przestępczą.

Manipulacje na rynku

Do celów Rozporządzenia MAR manipulacja na rynku obejmuje następujące działania:

- zawieranie transakcji, składanie zleceń lub inne zachowania, które: (i) wprowadzają lub mogą wprowadzać w błąd co do podaży lub popytu na instrument finansowy, powiązany kontrakt towarowy na rynku kasowym lub sprzedawany na aukcji produkt oparty na uprawnieniach do emisji, lub co do ich ceny; lub (ii) utrzymują albo mogą utrzymywać cenę jednego lub kilku instrumentów finansowych, powiązanego kontraktu towarowego na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji na nienaturalnym lub sztucznym poziomie; chyba że osoba

zawierająca transakcję, składająca zlecenie transakcji lub podejmująca każde inne zachowanie dowiedzie, iż dana transakcja, zlecenie lub zachowanie nastąpiły z zasadnych powodów i są zgodne z przyjętymi praktykami rynkowymi ustanowionymi zgodnie z Rozporządzeniem MAR;

- zawieranie transakcji, składanie zleceń lub inne działania lub zachowania wpływające albo mogące wpływać na cenę jednego lub kilku instrumentów finansowych, powiązane kontrakty towarowe na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji, związane z użyciem fikcyjnych narzędzi lub innych form wprowadzania w błąd lub podstęp;
- rozpowszechnianie za pośrednictwem mediów, w tym internetu, lub przy użyciu innych środków, informacji, które wprowadzają lub mogą wprowadzać w błąd co do podaży lub popytu na instrument finansowy, powiązany kontrakt towarowy na rynku kasowym lub sprzedawany na aukcji produkt oparty na uprawnieniach do emisji, lub co do ich ceny, lub zapewniają utrzymanie się lub mogą zapewnić utrzymanie się ceny jednego lub kilku instrumentów finansowych, powiązane kontrakty towarowe na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji na nienaturalnym lub sztucznym poziomie, w tym rozpowszechnianie plotek, w przypadku gdy osoba rozpowszechniająca te informacje wiedziała lub powinna była wiedzieć, że informacje te były fałszywe lub wprowadzające w błąd;
- przekazywanie fałszywych lub wprowadzających w błąd informacji, lub dostarczanie fałszywych lub wprowadzających w błąd danych dotyczących wskaźnika referencyjnego, jeżeli osoba przekazująca informacje lub dostarczająca dane wiedziała lub powinna była wiedzieć, że są one fałszywe i wprowadzające w błąd, lub każde inne zachowanie stanowiące manipulowanie obliczaniem wskaźnika referencyjnego.

Za manipulację na rynku uznaje się m.in. następujące zachowania:

- postępowanie osoby lub osób działających wspólnie, mające na celu utrzymanie dominującej pozycji w zakresie podaży lub popytu na instrument finansowy, powiązane kontrakty towarowe na rynku kasowym lub sprzedawane na aukcji produkty oparte na uprawnieniach do emisji, które skutkuje albo może skutkować, bezpośrednio lub pośrednio, ustaleniem poziomu cen sprzedaży lub kupna lub stwarza albo może stwarzać nieuczciwe warunki transakcji;
- nabywanie lub zbywanie instrumentów finansowych na otwarciu lub zamknięciu rynku, które skutkuje albo może skutkować wprowadzeniem w błąd inwestorów kierujących się cenami podanymi do wiadomości publicznej, w tym cenami otwarcia i zamknięcia;
- składanie zleceń w systemie obrotu, w tym ich anulowanie lub zmiana, za pomocą wszelkich dostępnych metod handlu, w tym środków elektronicznych, takich jak strategie handlu algorytmicznego i handlu wysokiej częstotliwości, i które wywołuje określone w Rozporządzeniu MAR skutki poprzez: (i) zakłócenia lub opóźnienia w funkcjonowaniu transakcji w danym systemie obrotu albo prawdopodobieństwo ich spowodowania; (ii) utrudnianie innym osobom identyfikacji prawdziwych zleceń w danym systemie obrotu lub prawdopodobieństwo utrudniania tej identyfikacji, w szczególności poprzez składanie zleceń, które skutkują przepełnieniem lub destabilizacją arkusza zleceń; lub (iii) tworzenie lub prawdopodobieństwo stworzenia fałszywego lub wprowadzającego w błąd sygnału w zakresie podaży lub popytu na instrument finansowy lub jego ceny, w szczególności poprzez składanie zleceń w celu zapoczątkowania lub nasilenia danego trendu;
- wykorzystywanie okazjonalnego lub regularnego dostępu do mediów tradycyjnych lub elektronicznych do wygłaszania opinii na temat instrumentu finansowego, powiązane kontrakty towarowe na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji (lub pośrednio na temat jego emitenta) po uprzednim zajęciu pozycji na danym instrumencie finansowym, powiązany kontrakt towarowy na rynku kasowym lub sprzedawany na aukcji produkcie opartym na uprawnieniach do emisji, a następnie czerpanie zysku ze skutków opinii wygłaszanych na temat ceny tego instrumentu, powiązane kontrakty towarowe na rynku kasowym lub sprzedawanego na aukcji produktu opartego na uprawnieniach do emisji, bez jednoczesnego podania do publicznej wiadomości istniejącego konfliktu interesów w sposób odpowiedni i skuteczny;

Zakaz wykorzystywania i bezprawnego ujawniania informacji poufnych oraz zakaz manipulacji na rynku

Zgodnie z Rozporządzeniem MAR zabrania się każdej osobie: wykorzystywania informacji poufnych lub usiłowania wykorzystywania informacji poufnych; rekomendowania innej osobie lub nakłaniania jej do wykorzystywania informacji poufnych lub bezprawnego ujawniania informacji poufnych oraz dokonywania manipulacji na rynku lub usiłowania dokonywania manipulacji na rynku.

Państwa członkowskie zapewniają, zgodnie z prawem krajowym, by w razie wystąpienia naruszeń m.in. powyższych zakazów organy miały uprawnienia do nakładania m.in. następujących sankcji i środków administracyjnych: (i) nakazu zobowiązującego osobę odpowiedzialną za naruszenie do zaprzestania określonego postępowania oraz powstrzymania się od jego ponownego podejmowania; (ii) wyrównania korzyści uzyskanych lub strat unikniętych w wyniku naruszenia, o ile możliwe jest ich ustalenie; (iii) publicznego ostrzeżenia wskazujące osobę odpowiedzialną za popełnienie naruszenia oraz charakter naruszenia; (iv) cofnięcia lub zawieszenia zezwolenia dla firmy inwestycyjnej; (v) tymczasowego zakazu sprawowania funkcji zarządczych w firmach inwestycyjnych wobec każdej osoby pełniącej obowiązki zarządcze w firmie inwestycyjnej lub każdej innej osoby fizycznej uznanej za odpowiedzialną za popełnienie naruszenia; (vi) w przypadku ponownych naruszeń powyższych zakazów – stałego zakazu sprawowania funkcji zarządczych w firmach inwestycyjnych wobec każdej osoby pełniącej obowiązki zarządcze w firmie inwestycyjnej lub każdej innej osoby fizycznej uznanej za odpowiedzialną za popełnienie naruszenia; (vii) tymczasowego zakazu zawierania transakcji na własny rachunek wobec każdej osoby pełniącej obowiązki zarządcze w firmie inwestycyjnej lub każdej innej osoby fizycznej uznanej za odpowiedzialną za popełnienie naruszenia; (viii) maksymalnych administracyjnych sankcji pieniężnych w wysokości co najmniej trzykrotnej wartości korzyści uzyskanych lub strat unikniętych w wyniku naruszenia, o ile można je określić; (ix) w przypadku osoby fizycznej – maksymalnych administracyjnych sankcji pieniężnych w wysokości co najmniej 5.000.000 EUR, a w państwie członkowskim, w którym walutą nie jest euro, równowartość tej kwoty w walucie krajowej na dzień 2 lipca 2014 r. a w przypadku osoby prawnej – maksymalnych administracyjnych sankcji pieniężnych w wysokości co najmniej 15.000.000 EUR lub 15% całkowitych rocznych obrotów osoby prawnej na podstawie ostatniego dostępnego sprawozdania zatwierdzonego przez organ zarządzający, a w państwie członkowskim, w którym walutą nie jest euro, równowartość tej kwoty w walucie krajowej na dzień 2 lipca 2014 r.

Prawo Bankowe

Obowiązek zawiadomienia KNF o osiągnięciu lub przekroczeniu określonych progów procentowych ogólnej liczby głosów

Zgodnie z art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego, podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, nabyć albo objąć akcje lub prawa z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie, odpowiednio, 10%, 20%, jednej trzeciej, 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w kapitale zakładowym, jest obowiązany każdorazowo zawiadomić KNF o zamiarze ich nabycia albo objęcia. Podmiot, który zamierza, bezpośrednio lub pośrednio, stać się podmiotem dominującym banku krajowego w sposób inny niż przez nabycie albo objęcie akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej większość ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu, jest każdorazowo obowiązany zawiadomić o tym zamiarze KNF.

Bank, którego akcje zostały dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym, przekazuje KNF informację o akcjonariuszach posiadających akcje lub prawa z akcji w wysokości, o której mowa w art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego zawierającą imiona i nazwiska albo nazwy tych akcjonariuszy oraz liczbę akcji lub praw z akcji, co najmniej raz na 12 miesięcy.

Zgodnie z art. 25 ust. 4 Prawa Bankowego obowiązek zawiadomienia, o którym mowa powyżej, dotyczy także:

- zastawnika i użytkownika akcji, jeżeli zgodnie z art. 340 § 1 Kodeksu Spółek Handlowych są oni uprawnieni do wykonywania prawa głosu z akcji;
- podmiotu, który uzyskał prawo głosu na walnym zgromadzeniu na poziomach określonych w art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego w wyniku zdarzeń innych niż objęcie lub nabycie akcji lub praw z akcji banku krajowego, w szczególności w wyniku zmiany statutu lub w następstwie wygaśnięcia uprzywilejowania lub ograniczenia akcji co do prawa głosu, a także nabycia akcji lub praw z akcji banku krajowego w liczbie zapewniającej osiągnięcie albo przekroczenie poziomów określonych w art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu lub udziału w wyniku dziedziczenia.

Przepisów art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego nie stosuje się w wypadku, gdy nabycie albo objęcie akcji banku krajowego jest dokonywane przez bank krajowy, instytucję kredytową, dom maklerski lub firmę inwestycyjną mającą siedzibę na terytorium innego Państwa Członkowskiego, w wykonaniu umowy o subemisję inwestycyjną, o której mowa w Ustawie o Ofercie Publicznej, jeżeli:

- prawa z akcji nie są wykonywane w celu ingerencji w zarządzanie bankiem krajowym; oraz
- akcje banku krajowego zostaną zbyte w ciągu roku od dnia ich nabycia albo objęcia.

Zawiadomienie i załączane dokumenty powinny być sporządzone w języku polskim lub przetłumaczone na język polski. Tłumaczenie powinno być sporządzone przez tłumacza przysięgłego lub właściwego konsula Rzeczypospolitej Polskiej.

KNF niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia (nie później jednak niż w terminie dwóch dni roboczych) potwierdza w formie pisemnej jego otrzymanie.

KNF może zgłosić, w drodze decyzji, sprzeciw co do nabycia albo objęcia akcji lub praw z akcji lub co do stania się podmiotem dominującym banku krajowego, jeżeli:

- podmiot składający zawiadomienie nie uzupełnił w wyznaczonym przez KNF terminie braków w zawiadomieniu lub załączonych do zawiadomienia dokumentów i informacji;
- podmiot składający zawiadomienie nie przekazał w terminie dodatkowych informacji lub dokumentów, których żądała KNF;
- jest to uzasadnione potrzebą ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem krajowym, z uwagi na możliwy wpływ podmiotu składającego zawiadomienie na bank krajowy lub z uwagi na ocenę sytuacji finansowej podmiotu składającego zawiadomienie.

W wypadku nabycia lub objęcia akcji lub praw z akcji z naruszeniem obowiązków, o których mowa powyżej, akcje takie nie będą uprawniały do wykonywania praw głosu w myśl art. 251 Prawa Bankowego. Uchwały walnego zgromadzenia banku krajowego podejmowane z naruszeniem obowiązków, o których mowa powyżej, są nieważne, chyba że uchwały te spełniają wymogi kworum oraz większości głosów oddanych bez uwzględniania głosów nieważnych.

Ponadto w przypadku wykonywania uprawnień podmiotu dominującego wobec banku krajowego z naruszeniem art. 25 ust. 1 Prawa Bankowego, członkowie zarządu banku krajowego powołani przez podmiot dominujący lub będący członkami zarządu, prokurentami lub osobami pełniącymi kierownicze funkcje w podmiocie dominującym nie mogą uczestniczyć w czynnościach z zakresu reprezentacji banku krajowego. W wypadku, gdy nie można ustalić, którzy członkowie zarządu zostali powołani przez podmiot dominujący, powołanie zarządu jest bezskuteczne od dnia uzyskania przez ten podmiot uprawnień podmiotu dominującego banku krajowego. Czynności z zakresu reprezentacji banku krajowego podjęte z udziałem takich członków zarządu są nieważne.

W powyższym wypadku KNF może nakazać zbycie akcji banku krajowego w wyznaczonym terminie. Jeżeli akcje nie zostaną zbyte w terminie, KNF może nałożyć na akcjonariusza banku krajowego karę pieniężną do wysokości 10.000.000 zł, ustanowić w banku krajowym zarząd komisaryczny lub uchylić zezwolenie na utworzenie banku i podjąć decyzję o likwidacji banku.

Obowiązek powiadomienia Banku o przekroczeniu lub osiągnięciu określonych progów procentowych ogólnej liczby głosów

Podmiot, który bezpośrednio lub pośrednio nabywa lub obejmuje akcje lub prawa z akcji banku krajowego, jeżeli stanowią one wraz z akcjami objętymi lub nabytymi wcześniej pakiet powodujący osiągnięcie lub przekroczenie progu 5%, 10%, 20%, 25%, jednej trzeciej, 50%, 66% i 75% łącznej liczby głosów na walnym zgromadzeniu albo podmiot, który stał się podmiotem dominującym względem banku krajowego, jest każdorazowo obowiązany niezwłocznie powiadomić o tym bank.

Bank jest zobowiązany do wystosowania zawiadomienia do KNF w ciągu 14 dni od jego otrzymania.

Obowiązek powiadomienia KNF o zamiarze zbycia pakietu akcji

Podmiot jest zobowiązany do powiadomienia KNF o zamiarze zbycia, bezpośrednio lub pośrednio, pakietu akcji w banku krajowym:

- uprawniającego go do wykonywania ponad 10% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu;
- jeśli w wyniku tego zbycia pakiet akcji, który pozostanie w jego posiadaniu, będzie uprawniał go do wykonywania mniej niż 10%, 20%, jednej trzeciej lub 50% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu.

Kodeks Spółek Handlowych – obowiązek zawiadomienia spółki o osiągnięciu stosunku dominacji

Spółka dominująca, w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 4 Kodeksu Spółek Handlowych, ma obowiązek zawiadomić spółkę zależną o powstaniu lub ustaniu stosunku dominacji w terminie dwóch tygodni od dnia powstania tego stosunku, pod rygorem zawieszenia wykonywania prawa głosu z akcji spółki dominującej reprezentujących więcej niż 33% kapitału zakładowego spółki zależnej.

Uchwała walnego zgromadzenia, powzięta z naruszeniem obowiązku zawiadomienia, jest nieważna, chyba że spełnia wymogi kworum oraz większości głosów bez uwzględnienia głosów nieważnych.

Rozporządzenie w Sprawie Kontroli Koncentracji

Wymogi dotyczące kontroli koncentracji wynikają z Rozporządzenia Rady w Sprawie Kontroli Koncentracji. Rozporządzenie dotyczy tzw. koncentracji o wymiarze unijnym i stosuje się do przedsiębiorców i podmiotów z nimi powiązanych przekraczających określone progi przychodów ze sprzedaży towarów i usług. Rozporządzenie Rady w Sprawie Kontroli Koncentracji stosuje się wyłącznie do koncentracji przynoszących trwałą zmianę w strukturze właścicielskiej danego przedsiębiorcy. Koncentracje o wymiarze unijnym podlegają zgłoszeniu do Komisji Europejskiej przed ich ostatecznym przeprowadzeniem.

Koncentracja ma wymiar unijny w wypadku, gdy:

- łączny światowy obrót wszystkich przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji wynosi więcej niż 5.000.000.000 euro; oraz
- łączny obrót przypadający na Unię Europejską każdego z co najmniej dwóch przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji wynosi więcej niż 250.000.000 euro,

chyba że każdy z przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji uzyskuje więcej niż dwie trzecie swoich łącznych obrotów przypadających na Unię Europejską w jednym i tym samym państwie członkowskim.

Ponadto koncentracja niespełniająca powyższych progów obrotowych stanowi również koncentrację o wymiarze unijnym, gdy:

- łączny światowy obrót wszystkich przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji wynosi więcej niż 2.500.000.000 euro;
- w każdym z co najmniej trzech państw członkowskich łączny obrót wszystkich przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji wynosi więcej niż 100.000.000 euro;
- w każdym z co najmniej trzech państw członkowskich ujętych dla celów wskazanych w punkcie powyżej łączny obrót każdego z co najmniej dwóch przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji wynosi więcej niż 25.000.000 euro; oraz
- łączny obrót przypadający na Unię Europejską każdego z co najmniej dwóch przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji wynosi więcej niż 100.000.000 euro,

chyba że każdy z przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji uzyskuje więcej niż dwie trzecie swoich łącznych obrotów przypadających na Unię Europejską w jednym i tym samym państwie członkowskim.

Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów

Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów przewiduje szczególne obowiązki związane między innymi z nabywaniem akcji.

Kontrola koncentracji

Zamiar koncentracji przedsiębiorców podlega zgłoszeniu Prezesowi UOKiK, jeżeli łączny światowy obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość 1.000.000.000 euro lub jeżeli łączny obrót na terytorium Polski przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość 50.000.000 euro. Powyższy obrót obejmuje obrót zarówno przedsiębiorców bezpośrednio uczestniczących w koncentracji, jak i pozostałych przedsiębiorców należących do grup kapitałowych, do których należą przedsiębiorcy bezpośrednio uczestniczący w koncentracji. Zgodnie z art. 16 ust. 1 i 3 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, obrót ten obejmuje obrót (i) przedsiębiorców bezpośrednio uczestniczących w koncentracji, (ii) pozostałych przedsiębiorców należących do grup kapitałowych, do których należą ci przedsiębiorcy, (iii) przedsiębiorców, nad którymi przedsiębiorcy wskazani w pkt (i) lub (ii) powyżej sprawują kontrolę wspólnie z innym przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami – proporcjonalnie do liczby przedsiębiorców sprawujących kontrolę, oraz (iv) przedsiębiorców, którzy sprawują wspólnie kontrolę nad grupą kapitałową, do której należy przedsiębiorca bezpośrednio uczestniczący w koncentracji – proporcjonalnie do liczby przedsiębiorców sprawujących kontrolę.

Prezes UOKiK wydaje zgodę na koncentrację, w wyniku której konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku.

Przepisy Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów dotyczące kontroli koncentracji znajdują zastosowanie do przedsiębiorców, którymi w rozumieniu Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów są osoby będące przedsiębiorcami w rozumieniu Ustawy o Swobodzie Działalności Gospodarczej, a także między innymi osoby fizyczne posiadające kontrolę nad co najmniej jednym przedsiębiorcą poprzez w szczególności dysponowanie bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik albo użytkownik, bądź w zarządzie innego przedsiębiorcy (przedsiębiorcy zależnego), także na podstawie porozumień z innymi osobami, jeżeli podejmują dalsze działania podlegające kontroli koncentracji zgodnie z przepisami Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, choćby takie osoby fizyczne nie prowadziły działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów Ustawy o Swobodzie Działalności Gospodarczej.

Obowiązek zgłoszenia Prezesowi UOKiK zamiaru koncentracji dotyczy zamiaru:

- połączenia dwóch lub więcej samodzielnych przedsiębiorców;
- przejęcia – poprzez nabycie lub objęcie akcji, innych papierów wartościowych, całości lub części majątku lub w jakikolwiek inny sposób – bezpośredniej lub pośredniej kontroli nad jednym lub więcej przedsiębiorcami przez jednego lub więcej przedsiębiorców;
- utworzenia przez przedsiębiorców wspólnego przedsiębiorcy;
- nabycia przez przedsiębiorcę części mienia innego przedsiębiorcy (całości lub części przedsiębiorstwa), jeżeli obrót realizowany przez to mienie w którymkolwiek z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie przekroczył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej równowartość 10.000.000 euro.

W rozumieniu Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów przez przejęcie kontroli rozumie się wszelkie formy bezpośredniego lub pośredniego uzyskania przez przedsiębiorcę uprawnień, które osobno albo łącznie, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności prawnych lub faktycznych, umożliwiają wywieranie decydującego wpływu na innego przedsiębiorcę lub przedsiębiorców.

Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów nie wymaga zgłoszenia zamiaru koncentracji: (i) jeżeli łączny obrót przedsiębiorcy, nad którym ma nastąpić przejęcie kontroli, nie przekroczył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w żadnym z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie równowartości 10.000.000 euro, (ii) jeżeli obrót żadnego z przedsiębiorców, uczestniczących w połączeniu lub w utworzeniu wspólnego przedsiębiorcy, nie przekroczył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w żadnym z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie równowartości 10.000.000 euro (obróten obejmuje zarówno przedsiębiorcę, nad którym ma zostać przejęta kontrola, jego przedsiębiorców zależnych oraz przedsiębiorców, nad którymi sprawują oni kontrolę wspólnie z innym przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami – proporcjonalnie do liczby przedsiębiorców sprawujących kontrolę), oraz (iii) polegającej na przejęciu kontroli nad przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami należącymi do jednej grupy kapitałowej oraz jednocześnie nabyciu części mienia przedsiębiorcy lub przedsiębiorców należących do tej grupy kapitałowej – jeżeli obrót przedsiębiorcy lub przedsiębiorców, nad którymi ma nastąpić przejęcie kontroli, i obrót realizowany przez nabywane części mienia nie przekroczył łącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w żadnym z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie równowartości 10.000.000 euro.

Jeżeli jednocześnie lub w okresie nie dłuższym niż 2 lata:

- następuje przejęcie kontroli nad co najmniej dwoma przedsiębiorcami należącymi do tej samej grupy kapitałowej – obrót przedsiębiorcy nad którym ma nastąpić przejęcie kontroli, obejmuje łącznie obrót wszystkich tych przedsiębiorców, jak i ich przedsiębiorców zależnych;
- przedsiębiorca nabywa części mienia należące do innego przedsiębiorcy lub przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej – obrót przedsiębiorcy, od którego nabywane są części mienia obejmuje łączny obrót zrealizowany przez wszystkie te części mienia;
- następuje przejęcie kontroli nad przedsiębiorcą lub przedsiębiorcami należącymi do jednej grupy kapitałowej oraz nabycie części mienia przedsiębiorcy lub przedsiębiorców należących do tej grupy kapitałowej – zsumowany jest obrót wszystkich przedsiębiorców, nad którymi jest przejmowana kontrola i ich przedsiębiorców zależnych oraz obrót realizowany przez wszystkie nabywane części mienia.

Ponadto zgodnie z art. 14 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, zgłoszeniu nie podlega zamiar koncentracji: (a) polegającej na czasowym nabyciu lub objęciu przez instytucję finansową akcji w celu ich odsprzedaży, jeżeli przedmiotem działalności gospodarczej tej instytucji jest prowadzone na własny lub cudzy rachunek inwestowanie w akcje albo udziały innych przedsiębiorców, pod warunkiem, że odsprzedaż ta nastąpi

przed upływem roku od dnia nabycia lub objęcia, oraz że (i) instytucja ta nie wykonuje praw z tych akcji albo udziałów, z wyjątkiem prawa do dywidendy, lub (ii) wykonuje te prawa wyłącznie w celu przygotowania odsprzedaży całości lub części przedsiębiorstwa, jego majątku lub tych akcji albo udziałów; (b) polegającej na czasowym nabyciu lub objęciu przez przedsiębiorcę akcji lub udziałów w celu zabezpieczenia wierzytelności, pod warunkiem, że nie będzie on wykonywał praw z tych akcji lub udziałów, z wyłączeniem prawa do ich sprzedaży, (c) przedsiębiorców należących do tej samej grupy kapitałowej, (d) następującej w toku postępowania upadłościowego, z wyłączeniem wypadków, gdy zamierzający przejąć kontrolę jest konkurentem albo należy do grupy kapitałowej, do której należą konkurenci przedsiębiorcy przejmowanego lub którego część mienia jest nabywana.

Zgodnie z art. 97 Ustawy o Ochronie Konkurencji i Konsumentów, przedsiębiorcy uczestniczący w koncentracji, która podlega zgłoszeniu, są obowiązani do wstrzymania się od jej dokonania do czasu wydania przez Prezesa UOKiK decyzji o wyrażeniu zgody na dokonanie koncentracji lub upływu terminu, w jakim taka decyzja powinna zostać wydana. Realizacja publicznej oferty kupna lub zamiany akcji zgłoszona Prezesowi UOKiK nie stanowi naruszenia ustawowego obowiązku wstrzymania się od dokonania koncentracji do czasu wydania przez Prezesa UOKiK decyzji o wyrażeniu zgody na dokonanie koncentracji lub upływu terminu, w jakim taka decyzja powinna zostać wydana, jeżeli nabywca nie korzysta z prawa głosu wynikającego z nabytych akcji lub czyni to wyłącznie w celu utrzymania pełnej wartości swej inwestycji kapitałowej lub dla zapobieżenia poważnej szkodzi, jaka może powstać u przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji.

Sankcje administracyjne za naruszenie przepisów

Prezes UOKiK może, między innymi, nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten dokonał koncentracji bez uzyskania zgody Prezesa UOKiK.

OPODATKOWANIE

Informacje zamieszczone w niniejszym rozdziale mają charakter ogólny i nie stanowią kompletnej analizy skutków podatkowych w prawie polskim związanych z nabyciem, posiadaniem lub zbyciem Akcji przez inwestorów. Z tych względów wszystkim inwestorom zaleca się skorzystanie w indywidualnych przypadkach z porad doradców podatkowych, finansowych i prawnych lub uzyskanie oficjalnego stanowiska odpowiednich organów administracyjnych właściwych w tym zakresie.

Zasady opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych oraz podatkiem dochodowym od osób prawnych

Opodatkowanie dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych uzyskiwanych przez osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegające w Polsce nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, osoby fizyczne, które mają miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlegają obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów (przychodów) bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów (nieograniczony obowiązek podatkowy). Za osobę mającą miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się osobę fizyczną, która: (i) posiada na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej centrum interesów osobistych lub gospodarczych (ośrodek interesów życiowych), lub (ii) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dłużej niż 183 dni w roku podatkowym.

Powyższe zasady stosuje się z uwzględnieniem właściwych umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska (art. 4a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych). Umowy te mogą w szczególności inaczej definiować „miejsce zamieszkania” osoby fizycznej oraz precyzować pojęcie „ośrodka interesów życiowych”.

Zgodnie z art. 30b ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, podatek od dochodów uzyskanych z odpłatnego zbycia papierów wartościowych (w tym akcji i praw do akcji) wynosi 19% uzyskanego dochodu. Przez dochód z odpłatnego zbycia papierów wartościowych należy rozumieć nadwyżkę uzyskanych z tego tytułu przychodów (co do zasady, ceny papierów wartościowych określonej w umowie) nad kosztami uzyskania tego przychodu (co do zasady, wydatkami poniesionymi na ich nabycie lub objęcie) osiągniętą w roku podatkowym. W przypadkach, gdy cena papierów wartościowych bez uzasadnionej przyczyny znacznie odbiega od ich wartości rynkowej, przychód z odpłatnego zbycia określa organ podatkowy lub organ kontroli skarbowej w wysokości wartości rynkowej tych papierów wartościowych. Przychód z odpłatnego zbycia udziałów (akcji) oraz papierów wartościowych powstaje w momencie przeniesienia na nabywcę własności udziałów (akcji) oraz papierów wartościowych.

Wskazanych dochodów nie łączy się z dochodami osiąganymi przez daną osobę z innych źródeł i podlegają one odrębnemu opodatkowaniu. Jeżeli podatnik dokonuje odpłatnego zbycia papierów wartościowych nabytych po różnych cenach i nie jest możliwe określenie ceny nabycia zbywanych papierów wartościowych, przy ustalaniu dochodu z takiego zbycia stosuje się zasadę, że każdorazowo zbycie dotyczy kolejno papierów wartościowych nabytych najwcześniej. Zasadę, o której mowa w zdaniu poprzednim, stosuje się odrębnie dla każdego rachunku papierów wartościowych.

W trakcie roku podatkowego osoby fizyczne uzyskujące dochód z odpłatnego zbycia papierów wartościowych nie są obowiązane do uiszczania zaliczek na podatek dochodowy. Podatek (ani zaliczka) z opisanego powyżej tytułu nie jest także pobierany przez płatników. Natomiast po zakończeniu danego roku podatkowego, który w przypadku osób fizycznych tożsamy jest z rokiem kalendarzowym, podatnicy osiągający dochody z odpłatnego zbycia papierów wartościowych zobowiązani są wykazać je w rocznym zeznaniu podatkowym, obliczyć należny podatek dochodowy i odprowadzić go na rachunek właściwego organu podatkowego.

W przypadku poniesienia w roku podatkowym straty ze zbycia papierów wartościowych, strata ta może obniżyć dochód uzyskany z tego źródła (tj. ze zbycia papierów wartościowych) w najbliższych kolejno po sobie następujących pięciu latach podatkowych, z tym, że wysokość obniżenia w którymkolwiek z tych lat nie może przekroczyć 50% kwoty tej straty. Strata poniesiona z tytułu zbycia papierów wartościowych nie łączy się ze stratami poniesionymi przez podatnika z innych tytułów (źródeł przychodów).

Roczne zeznanie podatkowe podatnik powinien sporządzić w terminie do końca kwietnia roku następującego po roku podatkowym, w którym podatnik dokonał odpłatnego zbycia, na podstawie imiennych informacji o wysokości osiągniętego dochodu, przekazanych mu (do końca lutego roku następującego po roku podatkowym) przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i ich jednostki

organizacyjne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej. W tym samym terminie podatnik jest obowiązany zapłacić należny podatek w kwocie wykazanej w tym zeznaniu.

Powyższych przepisów nie stosuje się, jeżeli odpłatne zbycie papierów wartościowych następuje w wykonywaniu działalności gospodarczej, gdyż w takim przypadku przychody z ich sprzedaży powinny być kwalifikowane, jako pochodzące z wykonywania takiej działalności i rozliczone na zasadach właściwych dla dochodu z tego źródła.

Opodatkowanie dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych uzyskiwanych przez osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegające w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

W myśl art. 3 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, osoby fizyczne, które nie mają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsca zamieszkania, podlegają obowiązkowi podatkowemu tylko od dochodów (przychodów) osiąganych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (ograniczony obowiązek podatkowy). Zgodnie z art. 4a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych powyższy przepis stosuje się z uwzględnieniem umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska.

Osoby objęte ograniczonym obowiązkiem podatkowym uzyskujące na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dochody z tytułu odpłatnego zbycia papierów wartościowych podlegają analogicznym, jak opisane wyżej, zasadom dotyczącym opodatkowania dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, o ile umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, nie stanowią inaczej. W myśl art. 30b ust. 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, zastosowanie zwolnienia z opodatkowania lub niższej stawki podatku wynikającej z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania jest możliwe pod warunkiem udokumentowania dla celów podatkowych miejsca zamieszkania podatnika uzyskanym od niego certyfikatem rezydencji podatkowej.

Opodatkowanie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych uzyskiwanych przez osoby fizyczne posiadające miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegające w Polsce nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

Zgodnie z art. 30a ust. 1 pkt 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, dochody (przychody) osób fizycznych z tytułu dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych opodatkowane są zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 19% uzyskanego przychodu. Dochodem (przychodem) z udziału w zyskach osób prawnych jest dochód (przychód) faktycznie uzyskany z tego udziału (art. 24 ust. 5 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych).

Zgodnie z art. 41 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, do poboru zryczałtowanego podatku dochodowego od dokonywanych wypłat lub stawianych do dyspozycji podatnika pieniędzy lub wartości pieniężnych (m.in. wypłat z tytułu dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych) zobowiązane są podmioty dokonujące tych czynności. Zgodnie z art. 41 ust. 4d Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, podatek: w zakresie dywidendy oraz dochodów z umorzenia akcji, wartości majątku otrzymanego w związku z likwidacją osoby prawnej lub spółki oraz w przypadku połączenia lub podziału spółek dopłat w gotówce otrzymanych przez akcjonariuszy spółki przejmowanej, spółek łączonych lub dzielonych, pobierają, jako płatnicy, podmioty prowadzące rachunki papierów wartościowych dla podatników, jeżeli dochody (przychody) te zostały uzyskane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wiążą się z papierami wartościowymi zapisanymi na tych rachunkach, a wypłata świadczenia na rzecz podatnika następuje za pośrednictwem tych podmiotów. Zgodnie z art. 41 ust. 10 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, w zakresie papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych płatnikami zryczałtowanego podatku dochodowego od: dywidendy oraz dochodów z umorzenia akcji, wartości majątku otrzymanego w związku z likwidacją osoby prawnej lub spółki oraz w przypadku połączenia lub podziału spółek dopłat w gotówce otrzymanych przez udziałowców/akcjonariuszy spółki przejmowanej, spółek łączonych lub dzielonych są podmioty prowadzące rachunki zbiorcze, za pośrednictwem których należności z tych tytułów są wypłacane. Podatek pobiera się w dniu przekazania należności z danego tytułu do dyspozycji posiadacza rachunku zbiorczego.

Płatnicy przekazują kwoty podatku w terminie do dwudziestego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym pobrano podatek, na rachunek właściwego urzędu skarbowego. W terminie do końca stycznia roku następującego po roku podatkowym płatnicy, o których mowa w art. 41 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, są obowiązani przesłać do urzędu skarbowego, przy pomocy którego naczelnik urzędu skarbowego właściwy według miejsca siedziby płatnika wykonuje swoje zadania, roczne deklaracje, według ustalonego wzoru.

Dochodów (przychodów) z tytułu dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, od których pobrano został podatek zryczałtowany,

nie łączy się z dochodami z innych źródeł i nie ujawnia w rocznym zeznaniu podatkowym. Niemniej jednak, zgodnie z art. 45 ust. 3b Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, jeżeli podatek nie zostanie pobrany przez płatnika, osoba fizyczna jest zobowiązana do samodzielnego wykazania należnego podatku dochodowego w zeznaniu rocznym, składanym do końca kwietnia roku następującego po roku podatkowym.

Zgodnie z art. 30a ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, od dochodów (przychodów) z tytułu dywidend i innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych przekazanych na rzecz podatników uprawnionych z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych, których tożsamość nie została płatnikowi ujawniona w trybie przewidzianym w Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi, płatnik pobiera podatek według stawki 19% od łącznej wartości dochodów (przychodów) przekazanych przez niego na rzecz wszystkich takich podatników za pośrednictwem posiadacza rachunku zbiorczego. Roczne deklaracje dotyczące tego dochodu są przekazywane przez płatników (tj. podmioty prowadzące rachunki zbiorcze) do urzędu skarbowego przy pomocy którego naczelnik urzędu skarbowego właściwy w sprawach opodatkowania osób zagranicznych wykonuje swoje zadania. Jeżeli płatnik dokonuje wypłaty w powyższym trybie, to w zakresie dotyczącym takich podatników, płatnik nie ma obowiązku sporządzania imiennych informacji o wysokości dochodu. W świetle art. 45 ust. 3c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, podatnicy są obowiązani wykazać w zeznaniu rocznym kwoty dochodów (przychodów) z tytułu dywidend w przypadku, gdy papiery wartościowe zapisane były na rachunkach zbiorczych, a tożsamość podatnika nie została płatnikowi ujawniona.

Opodatkowanie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych uzyskiwanych przez osoby fizyczne nieposiadające miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegające w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

Zgodnie z art. 30a ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 3 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, dochody (przychody) osób fizycznych podlegających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu z tytułu dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podlegają analogicznemu, jak opisane wyżej, zasadom dotyczącym opodatkowania; jednakże w przypadku wspomnianej kategorii podatników zasady opodatkowania stosuje się z uwzględnieniem umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska. W myśl art. 30a ust. 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych, zastosowanie zwolnienia z opodatkowania lub niższej stawki podatku wynikającej z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania jest możliwe pod warunkiem udokumentowania dla celów podatkowych miejsca zamieszkania podatnika uzyskanym od niego certyfikatem rezydencji podatkowej.

W przypadku podatników podlegających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, płatnicy są obowiązani przesłać imienne informacje sporządzone według ustalonego wzoru, w terminie do końca lutego roku następującego po roku podatkowym, podatnikom oraz urzędowi skarbowemu, przy pomocy których naczelnicy urzędów skarbowych właściwi w sprawach opodatkowania osób zagranicznych wykonują swoje zadania. Ponadto płatnik – na pisemny wniosek podatnika – w terminie 14 dni od dnia złożenia takiego wniosku, jest obowiązany do sporządzenia i przesłania imiennej informacji, o której mowa powyżej, podatnikowi i urzędowi skarbowemu, przy pomocy którego naczelnik urzędu skarbowego właściwy w sprawach opodatkowania osób zagranicznych wykonuje swoje zadania.

Jednakże w przypadku, gdy dochody (przychody) z tytułu dywidend lub inne przychody z udziału w zyskach osób prawnych przekazywane są na rzecz podatników uprawnionych z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych, których tożsamość nie została płatnikowi ujawniona w trybie przewidzianym w Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi, to w zakresie dotyczącym takich podatników, płatnik nie ma obowiązku sporządzania, ani przesyłania imiennych informacji o wysokości dochodu.

Opodatkowanie dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych uzyskiwanych przez podatników podatku dochodowego od osób prawnych posiadających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegających w Polsce nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

Zgodnie z art. 1 ust. 1 i 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych są osoby prawne, spółki kapitałowe w organizacji oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej (z wyjątkiem spółek niemających osobowości prawnej, z zastrzeżeniem, że przepisy Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych mają również zastosowanie do spółek komandytowo-akcyjnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych podatnicy, którzy mają siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlegają obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągnięcia (nieograniczony obowiązek podatkowy).

Dochody podatników podatku dochodowego od osób prawnych posiadających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z odpłatnego zbycia papierów wartościowych podlegają opodatkowaniu

w Rzeczypospolitej Polskiej podatkiem dochodowym na ogólnych zasadach. Dochodem z odpłatnego zbycia papierów wartościowych jest różnica między przychodem (co do zasady, ceną papierów wartościowych określoną w umowie) i kosztami uzyskania tego przychodu (co do zasady, wydatkami poniesionymi na nabycie lub objęcie papierów wartościowych). Jeśli cena papierów wartościowych bez uzasadnionej przyczyny znacznie odbiega od ich wartości rynkowej, przychód z odpłatnego zbycia określa organ podatkowy w wysokości ich wartości rynkowej. Dochód z odpłatnego zbycia papierów wartościowych wraz z dochodami z innych źródeł łączy się u podatnika w podstawę opodatkowania. Zgodnie z art. 19 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, podatek od dochodów wynosi 19% podstawy opodatkowania.

W przypadku dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych podatnik jest zobowiązany do samodzielnego rozliczenia podatku, który nie jest pobierany przez podmiot dokonujący wypłaty. Podatnik jest zobowiązany do rozliczenia podatku dochodowego w zeznaniu podatkowym o wysokości osiągniętego w roku podatkowym dochodu albo poniesionej straty (art. 27 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych). Termin na złożenie tego zeznania upływa z końcem trzeciego miesiąca roku następującego po roku podatkowym. W tym samym terminie podatnik jest obowiązany zapłacić należny podatek.

Opodatkowanie dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych uzyskiwanych przez podatników podatku dochodowego od osób prawnych nieposiadających siedziby lub zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegających w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

Zgodnie z art. 3 ust. 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych podatnicy, którzy nie mają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej siedziby lub zarządu, podlegają obowiązkowi podatkowemu tylko od dochodów, które osiągają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych mają również zastosowanie do dochodów uzyskiwanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez spółki niemające osobowości prawnej mające siedzibę lub zarząd w innym państwie, jeżeli zgodnie z przepisami prawa podatkowego tego państwa są traktowane jak osoby prawne i podlegają w tym państwie opodatkowaniu od całości swoich dochodów bez względu na miejsce ich osiągania (art. 1 ust. 3 pkt 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych objęci ograniczonym obowiązkiem podatkowym, uzyskujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dochody z tytułu odpłatnego zbycia papierów wartościowych, podlegają analogicznym, jak opisane wyżej, zasadom dotyczącym opodatkowania dochodów z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, o ile umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, nie stanowią inaczej.

Opodatkowanie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uzyskiwanych przez podatników podatku dochodowego od osób prawnych posiadających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegających w Polsce nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

Zgodnie z art. 22 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, dochody (przychody) podatników podatku dochodowego od osób prawnych, którzy na terytorium Polski posiadają siedzibę lub zarząd, uzyskane z tytułu dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej opodatkowane są zryczałtowanym podatkiem dochodowym w wysokości 19% uzyskanego przychodu.

Dochodem (przychodem) z udziału w zyskach osób prawnych jest dochód (przychód) faktycznie uzyskany z tego udziału (art. 10 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych).

Na podstawie art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych zwalnia się od podatku dochodowego dochody (przychody) podatnika z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, z wyjątkiem dochodów uzyskiwanych przez komplementariusza z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowo-akcyjnej mającej siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki: (i) wypłacającym dywidendę lub inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest spółka mająca siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, (ii) podatnikiem uzyskującym dochody (przychody) z dywidend lub inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, o których mowa w pkt. (i), jest spółka podlegająca w Rzeczypospolitej Polskiej opodatkowaniu podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągania, (iii) podatnik, o którym mowa w pkt. (ii) posiada bezpośrednio nie mniej niż 10% udziałów (akcji) w kapitale spółki wypłacającej dywidendę lub inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych oraz (iv) podatnik, o którym mowa w pkt. (ii) nie korzysta ze zwolnienia od podatku dochodowego w zakresie całości swoich dochodów niezależnie od miejsca ich osiągania.

Powyższe zwolnienie ma zastosowanie: (a) jeśli udziały (akcje) (o których mowa w pkt. (iii) powyżej) znajdują się w posiadaniu podatnika (o którym mowa w pkt. (ii) powyżej) na podstawie tytułu własności, (b) w odniesieniu do dochodu osiąganego z udziałów (akcji) posiadanych na podstawie następujących tytułów:

tytułu własności oraz jakiegokolwiek innego tytułu niż własność, z tym zastrzeżeniem, że taki dochód (przychód) kwalifikowałby się do zwolnienia, gdyby posiadanie tych udziałów (akcji) nie zostało przeniesione.

Zwolnienie, o którym mowa powyżej, ma zastosowanie w przypadku, kiedy spółka uzyskująca dochody (przychody) z dywidend lub inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiada bezpośrednio nie mniej niż 10% udziałów (akcji) w kapitale spółki wypłacającej dywidendę lub inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych nieprzerwanie przez okres dwóch lat. Zwolnienie to ma również zastosowanie w przypadku, gdy okres 2 (dwóch) lat nieprzerwanego posiadania udziałów (akcji), w wymaganej ilości przez spółkę uzyskującą dochody (przychody) z tytułu udziału w zysku osoby prawnej mającej siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, upływa po dniu uzyskania tych dochodów (przychodów). W przypadku niedotrzymania warunku posiadania udziałów (akcji) w wymaganej ilości nieprzerwanie przez okres dwóch lat podatnik jest obowiązany do zapłaty podatku, wraz z odsetkami za zwłokę, w wysokości 19% dochodów (przychodów) do dwudziestego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym utracił prawo do zwolnienia. Odsetki nalicza się od następnego dnia po dniu, w którym po raz pierwszy podatnik skorzystał ze zwolnienia.

Zwolnienie stosuje się również do dochodów wypłacanych (przypisanych) na rzecz położonego na terytorium państwa członkowskiego UE lub innego państwa należącego do Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo w Konfederacji Szwajcarskiej zagranicznego zakładu (w rozumieniu art. 4a pkt 11 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych) spółki podlegającej opodatkowaniu od całości swoich dochodów (bez względu na miejsce ich osiągnięcia) w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli spółka ta spełnia warunki określone powyżej).

Zgodnie z art. 22c ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych nie stosuje się, jeżeli osiągnięcie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych następuje w związku z zawarciem umowy, lub dokonaniem innej czynności prawnej lub wielu powiązanych czynności, których głównym lub jednym z głównych celów było uzyskanie zwolnienia od podatku dochodowego na podstawie z art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, a uzyskanie tego zwolnienia nie skutkuje wyłącznie wyeliminowaniem podwójnego opodatkowania tych dochodów (przychodów), zaś czynności, o których mowa wyżej, nie mają rzeczywistego charakteru. Dla celów art. 22c ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych uznaje się, że umowa lub inna czynność prawna nie ma rzeczywistego charakteru w zakresie, w jakim nie jest dokonywana z uzasadnionych przyczyn ekonomicznych. W szczególności dotyczy to sytuacji, gdy w drodze czynności, o których mowa w art. 22c ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, przenoszona jest własność udziałów (akcji) spółki wypłacającej dywidendę lub spółka osiąga przychód (dochód), wypłacany następnie w formie dywidendy lub innego przychodu z tytułu udziału w zyskach osób prawnych.

Artykuł 22c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych ma zastosowanie do dochodów osiągniętych od dnia 1 stycznia 2016 r. Podatnicy, których rok podatkowy jest inny niż kalendarzowy, stosują przepisy art. 22c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych do dochodów osiągniętych od pierwszego dnia roku podatkowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2015 r.

Zgodnie z art. 26 ust. 1f Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych zastosowanie powyższego zwolnienia jest możliwe pod warunkiem dostarczenia przez podatnika pisemnego oświadczenia, że w stosunku do wypłacanych należności spełnione zostały warunki określone w art. 22 ust. 4 pkt 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, tj. że podatnik nie korzysta ze zwolnienia od podatku dochodowego w zakresie całości swoich dochodów niezależnie od miejsca ich osiągnięcia.

Na mocy art. 26 ust. 1 i 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, wskazane w tym przepisie podmioty, które dokonują wypłat należności z tytułu dywidend oraz innych należności z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, są obowiązane – jako płatnicy – pobierać w dniu dokonania wypłaty zryczałtowany podatek dochodowy. Kwoty podatku powinny zostać przekazane w terminie do siódmego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został on pobrany, na rachunek właściwego urzędu skarbowego. W terminie przekazania podatku płatnicy są obowiązani przesłać podatnikom informacje o wysokości pobranego podatku sporządzone według ustalonego wzoru. Dodatkowo, zgodnie z art. 26a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, w terminie do końca pierwszego miesiąca roku następującego po roku podatkowym, w którym powstał obowiązek zapłaty podatku, płatnicy, o których mowa w art. 26 tej ustawy, obowiązani są przesłać do urzędu skarbowego, przy pomocy którego naczelnik urzędu skarbowego właściwy według siedziby podatnika wykonuje swoje zadania, roczne deklaracje sporządzone według ustalonego wzoru.

Zgodnie z art. 26 ust. 2c pkt 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych w przypadku wypłat należności z tytułu dywidend oraz dochodów wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 1, 3 i 5 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, uzyskanych z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach papierów wartościowych albo na rachunkach zbiorczych, obowiązek poboru zryczałtowanego podatku dochodowego, o którym mowa w art. 26 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, stosuje się do podmiotów

prowadzących rachunki papierów wartościowych albo rachunki zbiorcze, jeżeli wypłata należności następuje za pośrednictwem tych podmiotów. Podmioty te, jako płatnicy, pobierają zryczałtowany podatek dochodowy w dniu przekazania należności do dyspozycji posiadacza rachunku papierów wartościowych lub posiadacza rachunku zbiorczego.

Zgodnie z art. 26 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, w przypadku gdy wypłata należności z tytułu dywidend lub innych przychodów z udziału w zyskach osób prawnych dokonywana jest na rzecz podatników będących osobami uprawnionymi z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych, których tożsamość nie została płatnikowi ujawniona w trybie przewidzianym w Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi, płatnik pobiera podatek według stawki 19% od łącznej wartości dochodów (przychodów) przekazanych przez niego na rzecz wszystkich takich podatników za pośrednictwem posiadacza rachunku zbiorczego. W przypadku i w zakresie określonych w art. 26 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych do poboru podatku są obowiązane podmioty prowadzące rachunki zbiorcze, za pośrednictwem których należność jest wypłacana. Podatek pobiera się w dniu przekazania należności z danego tytułu do dyspozycji posiadacza rachunku zbiorczego. Zgodnie z art. 26 ust. 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych płatnicy, w zakresie określonym w art. 26 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, nie mają obowiązku przesłania informacji o dokonanych wypłatach i pobranym podatku podatnikom oraz urzędowi skarbowemu.

Opodatkowanie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uzyskiwanych przez podatników podatku dochodowego od osób prawnych nieposiadających siedziby lub zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tj. podlegających w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu)

Podatnicy podatku dochodowego od osób prawnych, podlegający w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, uzyskujący na terytorium Polski dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlegają analogicznym zasadom opodatkowania jak podmioty podlegające nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, o ile umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania nie stanowią inaczej.

Dodatkowo, na podstawie art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, zwalnia się od podatku dochodowego dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, z wyjątkiem dochodów uzyskiwanych przez komplementariusza z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowo-akcyjnej mającej siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki: (i) wypłacającym dywidendę oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych jest spółka mająca siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, (ii) uzyskującym dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, o których mowa w pkt. (i), jest spółka podlegająca w państwie członkowskim UE innym niż Rzeczpospolita Polska lub w innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) opodatkowaniu podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągnięcia, (iii) spółka, o której mowa w pkt. (ii), posiada bezpośrednio nie mniej niż 10% udziałów (akcji) w kapitale spółki wypłacającej dywidendę, oraz (iv) podmiot, o którym mowa w pkt. (ii), nie korzysta ze zwolnienia od podatku dochodowego w zakresie całości swoich dochodów niezależnie od miejsca ich osiągnięcia.

Powyższe zwolnienie ma zastosowanie: (a) jeśli udziały (akcje) (o których mowa w pkt. (iii) powyżej) znajdują się w posiadaniu podatnika (o którym mowa w pkt. (ii) powyżej) na podstawie tytułu własności, (b) w odniesieniu do dochodu osiąganego z udziałów (akcji) posiadanych na podstawie następujących tytułów: (A) tytułu własności oraz (B) jakiegokolwiek innego tytułu niż tytuł własności, z tym zastrzeżeniem, że taki dochód (przychód) kwalifikowałby się do zwolnienia, gdyby posiadanie udziałów (akcji) nie zostało przeniesione.

Zwolnienie, o którym mowa powyżej, ma zastosowanie w przypadku, kiedy spółka uzyskująca dochody (przychody) z dywidend oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych mających siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiada bezpośrednio nie mniej niż 10% udziałów (akcji) w kapitale spółki wypłacającej dywidendę lub inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych nieprzerwanie przez okres dwóch lat. Zwolnienie to ma również zastosowanie w przypadku, gdy okres dwóch lat nieprzerwanego posiadania udziałów (akcji), w wymaganej ilości, przez spółkę uzyskującą dochody (przychody) z tytułu udziału w zysku osoby prawnej mającej siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, upływa po dniu uzyskania tych dochodów (przychodów). W przypadku niedotrzymania warunku posiadania udziałów (akcji) w wymaganej ilości nieprzerwanie przez okres dwóch lat podatnik jest obowiązany do zapłaty podatku, wraz z odsetkami za zwłokę, w wysokości 19% dochodów (przychodów) do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym utracił prawo do zwolnienia. Odsetki nalicza się od następnego dnia po dniu, w którym po raz pierwszy podatnik skorzystał ze zwolnienia.

Zwolnienie stosuje się również do dochodów wypłacanych (przypisanych) na rzecz położonego na terytorium państwa członkowskiego UE lub innego państwa należącego do EOG albo w Konfederacji Szwajcarskiej zagranicznego zakładu (w rozumieniu art. 4a pkt 11 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych) spółki podlegającej opodatkowaniu od całości swoich dochodów (bez względu na miejsce ich osiągnięcia) w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim UE lub innym państwie należącym do EOG (istnienie zagranicznego zakładu powinno jednak zostać udokumentowane przez spółkę korzystającą ze zwolnienia zaświadczeniem wydanym przez właściwy organ administracji podatkowej państwa jej siedziby lub zarządu albo przez właściwy organ podatkowy państwa, w którym zakład jest położony).

Zwolnienie powyższe ma również odpowiednie zastosowanie do spółdzielni zawiązanych na podstawie rozporządzenia nr 1435/2003/WE z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie statutu Spółdzielni Europejskiej (SCE) (Dz. Urz. WE L 207 z 18.08.2003); dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych wypłacanych spółkom podlegającym w Konfederacji Szwajcarskiej opodatkowaniu podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągnięcia (przy czym określony powyżej bezpośredni udział procentowy w kapitale spółki wypłacającej dywidendę oraz inne przychody z tytułu udziału w zyskach osób prawnych powinny w takim przypadku wynosić nie mniej niż 25%); oraz do podmiotów wymienionych w załączniku nr 4 do Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych.

Zgodnie z art. 22b Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych powyższe zwolnienie określone w art. 22 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych stosuje się pod warunkiem istnienia podstawy prawnej wynikającej z umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania lub innej ratyfikowanej umowy międzynarodowej, której stroną jest Rzeczpospolita Polska, do uzyskania przez organ podatkowy informacji podatkowych od organu podatkowego innego niż Rzeczpospolita Polska państwa, w którym podatnik ma swoją siedzibę lub w którym dochód został uzyskany.

Zgodnie z art. 26 ust. 1c pkt 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, zastosowanie powyższego zwolnienia jest możliwe pod warunkiem udokumentowania przez podatnika miejsca jego siedziby dla celów podatkowych certyfikatem rezydencji podatkowej. Zgodnie z art. 26 ust. 1f Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, zastosowanie powyższego zwolnienia jest ponadto uzależnione od przedstawienia przez podatnika pisemnego oświadczenia, że w stosunku do wypłacanych należności z tytułu dywidend spełnione zostały warunki pozwalające na zastosowanie zwolnienia określone w art. 22 ust. 4 pkt 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, tj. że spółka otrzymująca dywidendę nie korzysta ze zwolnienia z opodatkowania podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów, bez względu na źródło ich osiągnięcia.

Zgodnie z art. 26 ust. 1g Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, w przypadku, gdy podmiotem uzyskującym dochody (przychody) z dywidend jest: (i) instytucja wspólnego inwestowania posiadająca siedzibę w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim UE lub w innym państwie należącym do EOG, spełniająca warunki uprawniające do bycia zwolnioną od podatku na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 10a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, lub (ii) podatnik posiadający siedzibę w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim UE lub w innym państwie należącym do EOG, prowadzący program emerytalny w zakresie dochodów związanych z gromadzeniem oszczędności na cele emerytalne, spełniający warunki uprawniające do bycia zwolnionym od podatku na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 11a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, wówczas zwolnienia przewidziane w przywołanych powyżej przepisach mogą mieć zastosowanie wyłącznie pod warunkiem udokumentowania przez taki podmiot jego miejsca siedziby dla celów podatkowych za pomocą certyfikatu rezydencji podatkowej oraz złożenia pisemnego oświadczenia, że jest rzeczywistym właścicielem wypłaconych przez płatnika dywidend oraz spełnia warunki określone w art. 6 ust. 1 pkt 10a i pkt 11a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych.

Zgodnie z art. 22c ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych nie stosuje się, jeżeli osiągnięcie dochodów (przychodów) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych następuje w związku z zawarciem umowy, lub dokonaniem innej czynności prawnej lub wielu powiązanych czynności, których głównym lub jednym z głównych celów było uzyskanie zwolnienia od podatku dochodowego na podstawie art. 22 ust. 4 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, a uzyskanie tego zwolnienia nie skutkuje wyłącznie wyeliminowaniem podwójnego opodatkowania tych dochodów (przychodów), zaś czynności, o których mowa wyżej, nie mają rzeczywistego charakteru. Dla celów art. 22c ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych uznaje się, że umowa lub inna czynność prawna nie ma rzeczywistego charakteru w zakresie, w jakim nie jest dokonywana z uzasadnionych przyczyn ekonomicznych. W szczególności dotyczy to sytuacji, gdy w drodze czynności, o których mowa w art. 22c ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, przenoszona jest własność udziałów (akcji) spółki wypłacającej dywidendę lub spółka osiąga przychód (dochód), wypłacany następnie w formie dywidendy lub innego przychodu z tytułu udziału w zyskach osób prawnych.

Artykuł 22c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych ma zastosowanie do dochodów osiągniętych od dnia 1 stycznia 2016 r. Podatnicy, których rok podatkowy jest inny niż kalendarzowy, stosują przepisy

art. 22c Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych do dochodów osiągniętych od pierwszego dnia roku podatkowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2015 r.

Na mocy art. 26 ust. 1 i 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, wskazane w tym przepisie podmioty, które dokonują wypłat należności z tytułu dywidend oraz innych należności z tytułu udziału w zyskach osób prawnych, są obowiązane – jako płatnicy – pobierać w dniu dokonania wypłaty zryczałtowany podatek dochodowy. Jednakże zastosowanie stawki podatku wynikającej z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania albo niepobranie podatku zgodnie z taką umową jest możliwe pod warunkiem udokumentowania miejsca siedziby podatnika dla celów podatkowych uzyskanym od podatnika certyfikatem rezydencji podatkowej.

Kwoty pobranego podatku powinny zostać przekazane w terminie do 7. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym został on pobrany, na rachunek właściwego urzędu skarbowego. Płatnicy są obowiązani przesłać podatnikom oraz urzędowi skarbowemu, przy pomocy którego naczelnik urzędu skarbowego właściwy w sprawach opodatkowania osób zagranicznych wykonuje swoje zadania, informację o dokonanych wypłatach i pobranym podatku, sporządzone według ustalonego wzoru. Informację taką płatnik jest zobowiązany przesłać do końca trzeciego miesiąca roku następującego po roku podatkowym, w którym dokonano wypłat. Dodatkowo, na pisemny wniosek podatnika, płatnik jest obowiązany do sporządzenia i przesłania takiej informacji podatnikowi oraz urzędowi skarbowemu, przy pomocy którego naczelnik właściwy w sprawach opodatkowania osób zagranicznych wykonuje swoje zadania, w terminie 14 dni od dnia złożenia tego wniosku.

Zgodnie z art. 26a ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, w terminie do końca pierwszego miesiąca roku następującego po roku podatkowym, w którym powstał obowiązek zapłaty podatku, płatnicy, o których mowa w art. 26 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, obowiązani są przesłać do urzędu skarbowego właściwego w sprawach opodatkowania osób zagranicznych roczne deklaracje podatkowe sporządzone według ustalonego wzoru. Zgodnie z art. 26 ust. 2c pkt 2 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych w przypadku wypłat należności z tytułu dywidend oraz dochodów wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 1, 3 i 5 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych uzyskanych z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach papierów wartościowych albo na rachunkach zbiorczych, obowiązek poboru zryczałtowanego podatku dochodowego, o którym mowa w art. 26 ust. 1 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, stosuje się do podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych albo rachunki zbiorcze, jeżeli wypłata należności następuje za pośrednictwem tych podmiotów. Podmioty te, jako płatnicy, pobierają zryczałtowany podatek dochodowy w dniu przekazania należności do dyspozycji posiadacza rachunku papierów wartościowych lub posiadacza rachunku zbiorczego. Zastosowanie stawki podatku wynikającej z właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania albo niepobranie podatku zgodnie z taką umową jest możliwe pod warunkiem udokumentowania miejsca siedziby podatnika dla celów podatkowych uzyskanym od podatnika certyfikatem rezydencji.

Zgodnie z art. 26 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, w przypadku gdy wypłata należności z tytułu dywidend lub innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych dokonywana jest na rzecz podatników będących osobami uprawnionymi z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach zbiorczych, których tożsamość nie została płatnikowi ujawniona w trybie przewidzianym w Ustawie o Obrocie Instrumentami Finansowymi, płatnik pobiera podatek według stawki 19% od łącznej wartości dochodów (przychodów) przekazanych przez niego na rzecz wszystkich takich podatników za pośrednictwem posiadacza rachunku zbiorczego. W takim przypadku, do poboru podatku obowiązane są podmioty prowadzące rachunki zbiorcze, za pośrednictwem których należność jest wypłacana. Podatek pobiera się w dniu przekazania należności z danego tytułu do dyspozycji posiadacza rachunku zbiorczego. Zgodnie z art. 26 ust. 3 Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych płatnicy, w zakresie określonym w art. 26 ust. 2a Ustawy o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych, nie mają obowiązku przesłania informacji o dokonanych wypłatach i pobranym podatku podatnikom oraz urzędowi skarbowemu.

Zasady opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych

Zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1 lit. a) w związku z art. 1 ust. 4 Ustawy o Podatku od Czynności Cywilnoprawnych, podatkowi podlegają umowy sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych (w tym papierów wartościowych). Powyższe umowy podlegają opodatkowaniu, jeżeli ich przedmiotem są:

- rzeczy znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub prawa majątkowe wykonywane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- rzeczy znajdujące się za granicą lub prawa majątkowe wykonywane za granicą, w przypadku gdy nabywca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i czynność cywilnoprawna została dokonana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Umowa zamiany podlega także podatkowi, jeżeli co najmniej jedna z rzeczy znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jedno z praw majątkowych jest wykonywane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z ogólną zasadą sprzedaż akcji w spółkach mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest traktowana jako sprzedaż praw majątkowych wykonywanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i podlega opodatkowaniu podatkiem od czynności cywilnoprawnych według stawki 1%. Obowiązek podatkowy powstaje z chwilą dokonania czynności cywilnoprawnej i ciąży on – przy umowie sprzedaży – na kupującym. Podstawę opodatkowania stanowi wartość rynkowa prawa majątkowego. Wartość rynkową przedmiotu czynności cywilnoprawnych określa się na podstawie przeciętnych cen stosowanych w obrocie prawami majątkowymi tego samego rodzaju, z dnia dokonania tej czynności, bez odliczania długów i ciężarów. Podatnicy są obowiązani, bez wezwania organu podatkowego, złożyć deklarację w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych oraz obliczyć i wpłacić podatek w terminie 14 od dnia powstania obowiązku podatkowego, z wyłączeniem przypadków, gdy podatek jest pobierany przez płatnika, którym w przypadku czynności cywilnoprawnych dokonywanych w formie aktu notarialnego jest notariusz.

Jednocześnie, zgodnie z art. 9 pkt 9 Ustawy o Podatku od Czynności Cywilnoprawnych, zwalnia się od podatku sprzedaż praw majątkowych będących instrumentami finansowymi: (i) firmom inwestycyjnym oraz zagranicznym firmom inwestycyjnym, lub (ii) dokonywaną za pośrednictwem firm inwestycyjnych lub zagranicznych firm inwestycyjnych, lub (iii) dokonywaną w ramach obrotu zorganizowanego, lub (iv) dokonywaną poza obrotem zorganizowanym przez firmy inwestycyjne oraz zagraniczne firmy inwestycyjne, jeżeli te instrumenty finansowe zostały nabyte przez takie firmy w ramach obrotu zorganizowanego – w rozumieniu przepisów Ustawy o Obrocie Instrumentami Finansowymi.

Zasady opodatkowania podatkiem od spadków i darowizn

Zgodnie z art. 1 ust. 1 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn, podatkowi od spadków i darowizn podlega nabycie przez osoby fizyczne własności m.in. praw majątkowych wykonywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym papierów wartościowych, m.in. tytułem dziedziczenia, zapisu zwykłego, dalszego zapisu, zapisu windykacyjnego, polecenia testamentowego, darowizny oraz polecenia darczyńcy. Obowiązek podatkowy ciąży na nabywcy własności praw majątkowych. Podstawę opodatkowania stanowi wartość nabytych praw majątkowych po potrąceniu długów i ciężarów (czysta wartość), ustalona według stanu praw majątkowych w dniu nabycia i cen rynkowych z dnia powstania obowiązku podatkowego. Wysokość podatku ustala się w zależności od grupy podatkowej, do której zaliczony jest nabywca. Zaliczenie do grupy podatkowej następuje według osobistego stosunku nabywcy do osoby, od której lub po której zostały nabyte prawa majątkowe. Stawki podatku mają charakter progresywny i wynoszą od 3% do 20% podstawy opodatkowania, w zależności od grupy podatkowej, do jakiej zaliczony został nabywca. Dla każdej grupy istnieją także kwoty wolne od podatku. Podatnicy są obowiązani, z wyjątkiem przypadków, w których podatek jest pobierany przez płatnika, złożyć w terminie jednego miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego, właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego zeznanie podatkowe o nabyciu praw majątkowych według ustalonego wzoru. Do zeznania podatkowego dołącza się dokumenty mające wpływ na określenie podstawy opodatkowania. Podatek płatny jest w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji naczelnika urzędu skarbowego ustalającej wysokość zobowiązania podatkowego.

Na mocy art. 4a ust. 1 Ustawy o Podatku od Spadków i Darowizn zwalnia się od podatku nabycie własności praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, jeżeli zgłoszą nabycie własności praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie sześciu miesięcy od – co do zasady – dnia powstania obowiązku podatkowego, a w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku. Powyższe zwolnienie stosuje się, jeżeli w chwili nabycia nabywca posiadał obywatelstwo polskie lub obywatelstwo jednego z Państw Członkowskich lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o EOG lub miał miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium takiego państwa. W przypadku niespełnienia powyższych warunków nabycie własności praw majątkowych podlega opodatkowaniu na zasadach określonych dla nabywców zaliczonych do właściwej grupy podatkowej.

Dodatkowo podatkowi nie podlega nabycie własności praw majątkowych podlegających wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jeżeli w dniu nabycia ani nabywca, ani też spadkodawca lub darczyńca nie byli obywatelami polskimi i nie mieli miejsca stałego pobytu lub siedziby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady odpowiedzialności w zakresie podatku pobieranego u źródła

Zgodnie z art. 30 § 1 Ordynacji Podatkowej płatnicy, którzy nie wykonali swojego obowiązku obliczenia, pobrania oraz wpłacenia podatku do właściwego organu podatkowego, odpowiadają całym swoim majątkiem za podatek, który nie został pobrany lub za podatek pobrany, lecz niewpłacony. Powyższy przepis nie ma zastosowania w przypadku, gdy odrębne przepisy prawa stanowią inaczej albo jeżeli podatek nie został pobrany z winy podatnika. W tych przypadkach właściwy organ administracji podatkowej lub skarbowej wydaje decyzję o odpowiedzialności podatnika. Odpowiedzialność podatnika można orzec w decyzji określającej wysokość zobowiązania podatkowego.

INFORMACJE DODATKOWE

Podstawa prawna ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie Akcji Dopuszczanych do obrotu na rynku podstawowym GPW

Uchwała Nr 4/2016 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie: podwyższenia kapitału zakładowego w drodze emisji akcji serii U w trybie subskrypcji prywatnej, pozbawienia dotychczasowych akcjonariuszy w całości prawa poboru wszystkich akcji serii U, dematerializacji i ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji serii U oraz praw do akcji serii U do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. oraz zmiany Statutu Banku.

Dokumenty udostępnione do wglądu

Następujące dokumenty: (i) Statut, (ii) aktualny odpis z KRS Banku, (iii) Regulamin Walnego Zgromadzenia oraz (iv) Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe 2014-2016 będą udostępnione do publicznej wiadomości w okresie ważności Prospektu na stronie internetowej Banku.

Ponadto jednostkowe sprawozdania finansowe Podmiotów Zależnych za lata obrotowe zakończone 31 grudnia 2015 oraz 2014 r. będą udostępnione do publicznej wiadomości w okresie ważności Prospektu w siedzibie Spółki, w Warszawie przy ul. Żelaznej 32, w zwykłych godzinach pracy Spółki., tj. od godz. 8 do godz. 16.

Biegli rewidenci

Wyboru biegłego rewidenta dokonuje Rada Nadzorcza na podstawie wniosku Zarządu wynikającego z przeprowadzonego postępowania ofertowego. Dodatkowo wybór biegłego rewidenta jest poprzedzony rekomendacjami Komitetu Audytu Wewnętrznego. W Banku zmiany biegłego rewidenta są dokonywane nie rzadziej niż raz na 5 lat.

Rada Nadzorcza w dniu 22 maja 2013 r. dokonała wyboru firmy Deloitte Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą w Warszawie na biegłego rewidenta do przeprowadzenia badania Skonsolidowanego Roczne Sprawozdania Finansowego za rok 2014.

Rada Nadzorcza w dniu 29 maja 2015 r. dokonała wyboru firmy Ernst & Young Audyt Polska sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w Warszawie na biegłego rewidenta do przeprowadzenia badania Skonsolidowanego Roczne Sprawozdania Finansowego za rok 2015. Skonsolidowane Roczne Sprawozdanie Finansowe za rok 2015 oraz Skonsolidowane Roczne Sprawozdanie Finansowe za rok 2016 podlegało badaniu przez Ernst & Young Audyt Polska sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w Warszawie.

W okresie objętym Skonsolidowanym Sprawozdaniem Finansowym znajdującym się w Prospekcie nie było przypadku rezygnacji czy zwolnienia biegłego rewidenta uprawnionego do badania sprawozdań finansowych Banku.

Podmioty zaangażowane w Dopuszczenie Akcji

Wskazane poniżej podmioty są zaangażowane w dopuszczenie Akcji Dopuszczanych.

U podmiotów zaangażowanych w dopuszczenie Akcji Dopuszczanych nie występuje konflikt interesów.

Firma Inwestycyjna

Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A., ul. Marszałkowska 78/80, 00-517 Warszawa.

Doradca Prawny

W związku z dopuszczeniem Akcji Dopuszczanych usługi prawne na rzecz Banku świadczy kancelaria prawna Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz Spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie przy ul. Emilii Plater 53.

Publiczne oferty przejęcia

W ciągu ostatniego roku obrotowego oraz do Daty Prospektu osoby trzecie nie dokonały publicznych ofert przejęcia w stosunku do kapitału Banku.

Informacje pochodzące od ekspertów

Z zastrzeżeniem raportów i opinii biegłego rewidenta dotyczących Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego 2014-2016 w Prospekcie nie zamieszczono informacji stanowiących oświadczenia lub raporty ekspertów.

Koszty Dopuszczenia Akcji

Na Datę Prospektu Bank nie posiada informacji o ostatecznej wysokości kosztów dopuszczenia Akcji Dopuszczanych. Koszty te zostaną podane do wiadomości publicznej w formie raportu bieżącego po otrzymaniu zestawienia i akceptacji wszystkich kosztów od podmiotów zaangażowanych w pracę nad procesem dopuszczenia Akcji Dopuszczanych.

Umowa z animatorem emitenta

Nie dotyczy. Na Datę Prospektu Bank nie zawarł umowy z animatorem emitenta.

Miejsce rejestracji Akcji Dopuszczanych

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie.

OŚWIADCZENIA PODMIOTÓW ODPOWIEDZIALNYCH ZA INFORMACJE ZAWARTE W PROSPEKCIE

Oświadczenie Banku

Działając w imieniu Banku Ochrony Środowiska S.A. z siedzibą przy ul. Żelaznej 32, 00-832 w Warszawie, będąc odpowiedzialnym za informacje zawarte w Prospekcie, niniejszym oświadczam, że zgodnie z najlepszą wiedzą i przy dołożeniu należytej staranności, by zapewnić taki stan, informacje zawarte w Prospekcie są prawdziwe, rzetelne i zgodne ze stanem faktycznym i że w Prospekcie nie pominięto niczego, co mogłoby wpływać na jego znaczenie.

Stanisław Kluza
Prezes Zarządu

Dariusz Grylak
Wiceprezes Zarządu

Anna Milewska
Wiceprezes Zarządu

Oświadczenie Doradcy Prawnego

Działając w imieniu kancelarii prawnej Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz sp. k., z siedzibą przy ul. Emilii Plater 53, 00-113 w Warszawie, oświadczam, iż zgodnie z moją najlepszą wiedzą i przy dołożeniu należytej staranności, by zapewnić taki stan, informacje zawarte w rozdziałach Prospektu, za które kancelaria prawna Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz sp. k. jest odpowiedzialna, tj. w rozdziale „*Rynek kapitałowy w Polsce oraz obowiązki związane z nabywaniem i zbywaniem akcji*” z wyłączeniem punktu „*Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.*” oraz w rozdziale „*Opodatkowanie*” są prawdziwe, rzetelne i zgodne ze stanem faktycznym oraz w rozdziałach tych nie pominięto niczego, co mogłoby wpływać na ich znaczenie.

Paweł Rymarz
Komplementariusz

SKRÓTY I DEFINICJE

Terminy pisane wielką literą, które nie zostały zdefiniowane w Prospekcie, mają znaczenie nadane im poniżej, o ile z kontekstu nie wynika inaczej.

Akcje	Akcje Istniejące oraz Akcje Dopuszczane
Akcje Dopuszczane	oznacza 40.000.000 akcji Banku serii U
Akcje Istniejące	22.873.245 akcji zwykłych na okaziciela Banku o wartości nominalnej 10 zł każda znajdujących się w obrocie na rynku podstawowym GPW pod nazwą skrótową BOS
Akcjonariusz Większościowy	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Alternatywny System Obrotu	rynek pozagiełdowy, organizowany przez firmę inwestycyjną lub spółkę prowadzącą rynek regulowany
Amerykańska Ustawa o Papierach Wartościowych	amerykańska Ustawa o Papierach Wartościowych z 1933 r. (ang. <i>The United States Securities Act of 1933</i>), ze. zm.
Bank	Bank Ochrony Środowiska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, wraz z Podmiotami Zależnymi, o ile z kontekstu nie wynika inaczej.
Bazylea II	Nowa Umowa Kapitałowa z dnia 26 czerwca 2004 r. opublikowana przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego – zbiór przepisów określających nowe zasady kalkulacji wymogów kapitałowych i zarządzania ryzykiem bankowym; w Polsce wprowadzona w drodze nowelizacji Prawa Bankowego oraz przyjęcia uchwał nr 1-6/2007 KNB z marca 2007 r., które zaczęły obowiązywać od 1 stycznia 2008 r. (przy założeniu wykorzystania opcji zawartej w § 14 ust. 1 uchwały nr 1/2007 KNB)
Bazylea III / Porozumienie Bazylea III	dwa dokumenty opublikowane przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego w dniu 16 grudnia 2010 r. zatytułowane: „ <i>Bazylea III: Globalne ramy regulacyjne dla wzmocnienia stabilności banków i systemów bankowych</i> ” oraz „ <i>Bazylea III: Międzynarodowe zasady pomiaru, standardów oraz monitorowania ryzyka płynności</i> ” – zbiór przepisów wprowadzających fundamentalne reformy w zakresie regulacyjnych ram kapitałowych i wymogów kapitałowych dla banków. Proces wdrażania reform przewidzianych w dokumentach Bazylei III rozpoczęło się 1 stycznia 2013 r.; przy czym spełnienie tych wymogów zostanie poprzedzone licznymi etapami przejściowymi, a cały proces zostanie rozłożony w czasie tak, aby całkowite wdrożenie nastąpiło do 2019 r. Bazylea III nie została jeszcze wdrożona w Polsce
BFG	Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BIK	Biuro Informacji Kredytowej S.A.
BION	(badanie i ocena nadzorcza), jedno z narzędzi nadzorczych wspierających nadzór ostrożnościowy oparty na analizie ryzyka, rozumiany jako koncepcja organizacyjna podporządkowująca procesy, rozwiązania organizacyjne i alokację zasobów wynikiem oceny poziomu ryzyka

BPV	wartość punktu bazowego, miara używana do obliczenia kwoty, jaką aktualna wartość danej pozycji (przepływy pieniężne, instrumenty, portfel) zmienia w wyniku wzrostu oprocentowania o jeden punkt bazowy w górę
BRRD	(ang. <i>Bank Recovery and Resolution Directive</i>) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniająca inne dyrektywy.
BTE	bankowy tytuł egzekucyjny
CI	wskaźnik efektywności kosztowej, obliczany jako iloraz ogólnych kosztów administracyjnych i przychodów netto z działalności operacyjnej
CAD	dolar kanadyjski – waluta obowiązująca w Kanadzie
CAGR	(ang. <i>compound annual growth rate</i>) skumulowana roczna stopa wzrostu
CAR	(ang. <i>capital adequacy ratio</i>) współczynnik adekwatności kapitałowej
CHF	frank szwajcarski – waluta obowiązująca w Konfederacji Szwajcarskiej
CRD IV	(ang. <i>Capital Requirements Directive IV</i>) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE
CRR	(ang. <i>Capital Requirements Regulation</i>) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012
Data Prospektu	dzień zatwierdzenia Prospektu przez KNF
DM BOŚ	Dom Maklerski BOŚ S.A.
Dobre Praktyki GPW	Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016 (załącznik do Uchwały Nr 26/1413/2015 Rady Giełdy z dnia 13 października 2015 r. podjętej na mocy § 29.1 Regulaminu GPW, ze zm.) – stanowiące zbiór zasad i rekomendacji dotyczących ładu korporacyjnego dla spółek notowanych na GPW
Doradca Prawny Banku	kancelaria prawna Weil, Gotshal & Manges – Paweł Rymarz sp. k.
DI	współczynnik, rozumiany jako relacja wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych zobowiązań finansowych do dochodu klienta (ang. <i>Debt to Income</i>)
Dyrektywa Prospektowa	Dyrektywa 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie prospektu emisyjnego publikowanego w związku z publiczną ofertą lub dopuszczeniem do obrotu papierów wartościowych i zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE

Dyrektywa Transparency	Dyrektywa 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE
Dyrektywa w Sprawie Umów o Kredyt Konsumentcki	Dyrektywa 2008/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki
Dyrektywa w Sprawie Usług Płatniczych	Dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE
EBA	Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (ang. <i>European Banking Authority</i>)
EBC	Europejski Bank Centralny (ang. <i>European Central Bank</i>)
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy (ang. <i>European Economic Area</i>)
ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości (ang. <i>Court of Justice of the European Union</i>)
euro, EUR	euro – waluta obowiązująca w krajach Strefy Euro, wprowadzona na mocy Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską
Eurostat	Europejski Urząd Statystyczny (ang. <i>European Statistical Office</i>)
FATCA	amerykańska ustawy o ujawnianiu rachunków zagranicznych z 2010 r. (ang. <i>The Foreign Account Tax Compliance Act of 2010</i>), ze zm.
FRA	umowa, w ramach której ustalana jest wysokość stopy procentowej, obowiązującej w przyszłości dla określonej kwoty wyrażonej w walucie transakcji dla z góry ustalonego okresu
FX Forward	terminowa transakcja wymiany walut
FX Spot	transakcja natychmiastowej wymiany walut
FZ Swap	transakcja wymiany walut w dwóch uzgodnionych z góry terminach i po z góry ustalonych kursach wymiany
GBP	funt szterling (nieoficjalnie: funt brytyjski) – waluta obowiązująca w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej
GPW	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
Grupa	Bank oraz Podmioty Zależne
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IbnGR	Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową
IBNR	Odpis aktualizacyjny na straty poniesione lecz niezareportowane, wyliczany zgodnie z MSR39
IRS	swap stopy procentowej

Jednostkowe Sprawozdania Finansowe 2013-2015	<p>sprawozdanie finansowe Banku sporządzone za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015 r.</p> <p>sprawozdanie finansowe Banku sporządzone za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2014 r.</p> <p>sprawozdanie finansowe Banku sporządzone za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2013 r.</p>
KE	Komisja Europejska
KNB lub Komisja Nadzoru Bankowego	Komisja Nadzoru Bankowego, której kompetencje od 1 stycznia 2008 r. przejęła KNF
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
Kodeks Cywilny	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 121 ze zm.)
Kodeks Postępowania Cywilnego	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.)
Kodeks Spółek Handlowych	ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1030 ze zm.)
Konstytucja	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych, KDPW	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. z siedzibą w Warszawie
KRS, Krajowy Rejestr Sądowy	Krajowy Rejestr Sądowy
LCR	wskaźnik pokrycia wypływów netto (ang. <i>liquidity coverage ratio</i>)
LIBOR	(ang. <i>London Interbank Offered Rate</i>) dzienna stopa referencyjna oparta na oprocentowaniu, na jakim banki pożyczają od innych banków niezabezpieczone środki na hurtowym rynku pieniężnym w Londynie
LIP	okres pomiędzy zdarzeniami, które spowodowały brak możliwości wywiązania się klienta ze swoich zobowiązań, a momentem identyfikacji utraty wartości na poziomie indywidualnym (ang. <i>Loss Identification Period</i>)
LTV	stosunek wartości udzielonego kredytu do wartości zabezpieczenia kredytu
MAD	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/57/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie sankcji karnych za nadużycia na rynku
MAR	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
Model ECN	model handlu parami walutowymi z wieloma bankami dostarczającymi płynność (ang. <i>Electronic Communication Network</i>)
MSR	Międzynarodowe Standardy Rachunkowości zatwierdzone przez Unię Europejską

MSR 17	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 17 „Leasing”
MSR 24	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 24 „Ujawnienie informacji na temat podmiotów powiązanych”
MSR 39	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”
MSSF	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Unię Europejską
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
NBP	Narodowy Bank Polski
NGO	segment organizacji pozarządowych i innych instytucji niekomercyjnych
NPL	wskaźnik poziomu ryzyka kredytowego obliczony jako iloraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości brutto i kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto
NPL coverage	wskaźnik obliczony jako iloraz odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości oraz kredytów i pożyczek brutto z rozpoznaną utratą wartości
NPV	wartość bieżąca (ang. <i>net present value</i>)
NSFR	wymogi w zakresie płynności długoterminowej (ang. <i>net stable funding requirement</i>)
OFE	otwarte fundusze emerytalne
Ordynacja Podatkowa	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja Podatkowa (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.)
p.p.	punkt procentowy
Pakiet CRD IV / CRR	dwa akty prawne, tj. CRD IV i CRR, które wprowadzają do prawa Unii Europejskiej standardy zawarte w Bazylei III
Państwo Członkowskie	Państwo Członkowskie EOG
PD	prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia powodującego stratę, metoda pomiaru poziomu ryzyka kredytowego
PFW	portfel kredytów na finansowanie farm wiatrowych udzielonych przez Bank
PKB	produkt krajowy brutto
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PLN, zł	złoty polski – waluta obowiązująca w Polsce
Podmioty Zależne	DM BOŚ; BOŚ Eko Profit S.A.; Środowisko Finance AB; BOŚ Invest Management sp. z o.o.; BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. w likwidacji; BOŚ Capital sp. z o.o.; BOŚ Ekosystem sp. z o.o. oraz MS Wind sp. z o.o.

Prawo Bankowe	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 128)
Prezes UOKiK	Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Program Postępowania Naprawczego	„Program Postępowania Naprawczego Banku Ochrony Środowiska S.A.”, zatwierdzony przez Radę Nadzorczą Banku w dniu 29 marca 2016 r., zaakceptowany przez KNF w dniu 14 grudnia 2016 r.
Prospekt	niniejszy prospekt emisyjny akcji Banku, stanowiący prospekt emisyjny w rozumieniu Ustawy o Ofercie Publicznej oraz Rozporządzenia 809/2004, zatwierdzony przez KNF.
Rada Nadzorcza	Rada Nadzorcza Banku
Rada Polityki Pieniężnej	Rada Polityki Pieniężnej, organ Narodowego Banku Polskiego
Regulacja S	Regulacja S wydana na podstawie Amerykańskiej Ustawy o Papierach Wartościowych (ang. <i>Regulation S</i>)
Regulamin Giełdy, Regulamin GPW	Regulamin Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (tekst ujednolicony według stanu prawnego na dzień 1 stycznia 2016 r.) w brzmieniu przyjętym uchwałą Nr 1/1110/2006 Rady Giełdy z dnia 4 stycznia 2006 r. ze zm.
Rekomendacja C	Rekomendacja Komisji Nadzoru Bankowego zmieniona w 2002 r. dotycząca zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań
Rekomendacja D	Rekomendacja wydana przez KNF w styczniu 2013 r. i dotycząca zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego w bankach
Rekomendacja J	Rekomendacja wydana przez KNF we wrześniu 2012 r. i dotycząca zasad gromadzenia i przetwarzania przez banki danych o nieruchomościach
Rekomendacja M	Rekomendacja wydana przez KNF w styczniu 2013 r. i dotycząca zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach
Rekomendacja P	Rekomendacja zmieniona przez KNF w marcu 2015 r. i dotycząca zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków zastępująca rekomendację dotyczącą systemu monitorowania płynności finansowej banków z 2002 r.
Rekomendacja R	Rekomendacja wydana przez KNF w czerwcu 2011 r. i dotycząca zasad identyfikacji bilansowych ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość, wyznaczania: odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe
Rekomendacja S	Rekomendacja zmieniona przez KNF w czerwcu 2013 r. i dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie
Rekomendacja T	Rekomendacja zmieniona przez KNF w lutym 2013 r. i dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych
Rekomendacja U	Rekomendacja wydana przez KNF w czerwcu 2014 r. i dotycząca dobrych praktyk w zakresie <i>bancassurance</i>

Rekomendacja W	Rekomendacja wydana przez KNF w lipcu 2015 r. i dotycząca zarządzania ryzykiem modeli w bankach
ROA	wskaźnik rentowności aktywów, obliczany jako iloraz wyniku finansowego netto za dany rok oraz ogólnej wartości aktywów (obliczonych jako średnia ze stanu aktywów na koniec danego roku oraz roku poprzedniego) uwzględniających wynik finansowy netto za dany rok
ROE	wskaźnik rentowności kapitału własnego, obliczany jako iloraz wyniku finansowego netto za dany rok oraz średnich kapitałów własnych (obliczonych jako średnia ze stanu kapitałów własnych na koniec danego roku oraz roku poprzedniego) uwzględniających wynik finansowy netto za dany rok
ROR	rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy
Rozporządzenie 44/2001	Rozporządzenie Rady nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych
Rozporządzenie 809/2004	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 809/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. stanowiące przepis wykonawczy do Dyrektywy 2003/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji zawartych w prospektach emisyjnych oraz formy, włączenia przez odniesienie i publikacji takich prospektów oraz rozpowszechniania reklam
Rozporządzenie o Rynku i Emitentach	Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 maja 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakie musi spełniać rynek oficjalnych notowań giełdowych oraz emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na tym rynku
Rozporządzenie o Rynku Oficjalnych Notowań Giełdowych	Rozporządzenie Ministra finansów z dnia 12 maja 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakie musi spełniać rynek oficjalnych notowań giełdowych oraz emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na tym rynku (Dz. U. z 2010 r. Nr 84, poz. 547)
Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Skarb Państwa	Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej
SKOK	Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo Kredytowa
Skonsolidowane Sprawozdania Finansowe	Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe 2014-2016
Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe 2014-2016	skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej Banku, sporządzone za okresy 12 miesięcy zakończone 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2016 r., 31 grudnia 2014 r.
Statut	Statut Banku
Strefa Euro	unia walutowa wymienionych poniżej państw członkowskich UE, które przyjęły euro jako swój jedyny środek płatniczy: Austria, Belgia, Cypr, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Malta, Niemcy, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Włochy.

SWAP	umowa dotycząca wymiany przyszłych przepływów pieniężnych
Szczegółowe Zasady Działania KDPW	Szczegółowe Zasady Działania Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych (Załącznik nr 1 do uchwały Zarządu KDPW nr 176/09 z dnia 15 maja 2009 r. ze zm.)
Szczegółowe Zasady Obrotu Giełdowego	Szczegółowe Zasady Obrotu Giełdowego uchwalone Uchwałą Nr 4/2006 Zarządu GPW z dnia 10 stycznia 2006 r. ze zm.
Tier 1	Kapitał Tier I w rozumieniu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE
Uchwała 76/2010	Uchwała nr 76/2010 KNF z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (Dz. Urz. KNF z 2010 r. Nr 2, poz. 11 ze zm.)
Uchwała Emisyjna	Uchwała Nr 4/2016 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Ochrony Środowiska S.A. z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie: podwyższenia kapitału zakładowego w drodze emisji akcji serii U w trybie subskrypcji prywatnej, pozbawienia dotychczasowych akcjonariuszy w całości prawa poboru wszystkich akcji serii U, dematerializacji i ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie akcji serii U oraz praw do akcji serii U do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. oraz zmiany Statutu Banku
Uchwała nr 325/2011	Uchwała nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych
UE	Unia Europejska
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
USA	Stany Zjednoczone Ameryki
USD	dolar amerykański – waluta obowiązująca w Stanach Zjednoczonych Ameryki
Ustawa o BFG	ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 996)

Ustawa o Biegłych Rewidentach	ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2009 r. Nr 77, poz. 649 ze zm.)
Ustawa o Dochodzeniu Roszczeń w Postępowaniu Grupowym	ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44)
Ustawa o Finansowym Wsparciu Rodzin	ustawa z dnia 8 września 2006 r. o finansowym wsparciu rodzin i innych osób w nabywaniu własnego mieszkania (tekst jednolity: Dz. U. z 2012, poz. 90 ze zm.)
Ustawa o Funduszach Inwestycyjnych	ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 157 ze zm.)
Ustawa o Kredycie Konsumentckim	ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumentckim (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1497 ze zm.)
Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Finansowym	ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 614)
Ustawa o Nadzorze nad Rynkiem Kapitałowym	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1537 ze zm.)
Ustawa o Narodowym Banku Polskim	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 908 ze zm.)
Ustawa o Obligacjach	ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach (Dz. U. z 2015 r., poz. 238)
Ustawa o Obrocie Instrumentami Finansowymi	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 94 ze zm.)
Ustawa o Ochronie Konkurencji i Konsumentów	ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 184)
Ustawa o Ofercie Publicznej	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1382)
Ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Fizycznych	ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.)
Ustawa o Podatku Dochodowym od Osób Prawnych	ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 851 ze zm.)
Ustawa o Podatku od Czynności Cywilnoprawnych	ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jednolity: Dz. U. 2015 r., poz. 626 ze zm.)
Ustawa o Podatku od Niektórych Instytucji Finansowych	ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 68)
Ustawa o Podatku od Spadków i Darowizn	ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jednolity: Dz. U. 2015 r., poz. 86 ze zm.)
Ustawa o Pomocy Państwa w Nabyciu Pierwszego Mieszkania przez Młodych Ludzi	ustawa z dnia 27 września 2013 r. o pomocy państwa w nabyciu pierwszego mieszkania przez młodych ludzi (Dz. U. z 2013 r., poz. 1304 ze zm.)

Ustawa o Przeciwdziałaniu Praniu Pieniędzy oraz Finansowaniu Terroryzmu	ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 455)
Ustawa o Rachunkowości	ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.)
Ustawa o Swobodzie Działalności Gospodarczej	ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 584 ze zm.)
Ustawa o Usługach Płatniczych	ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 873)
Ustawie o Nadzorze Makroostrożnościowym	ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2015, poz. 1513)
VaR	wartość zagrożona (ang. <i>value at risk</i>), miara ryzyka, której wartość wyraża graniczny poziom straty znalezionej dla ustalonego prawdopodobieństwa jego osiągnięcia
Walne Zgromadzenie	Walne Zgromadzenie akcjonariuszy Banku.
WEK	wartość ekonomiczna kapitału własnego
WIBOR	(ang. <i>Warsaw Interbank Offered Rate</i>) – dzienna stopa referencyjna oparta na oprocentowaniu, na jakim banki pożyczają od innych banków niezabezpieczone środki na hurtowym rynku pieniężnym w Warszawie
WO	wynik odsetkowy
Współczynnik Tier 1	współczynnik kapitału podstawowego Tier I, który stanowi kapitał podstawowy Tier I instytucji wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko zgodnie z art. 92 ust. 2 lit a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012
Zalecenie Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego w Sprawie Tymczasowych Buforów Kapitałowych	Zalecenie EBA w sprawie tworzenia i nadzoru tymczasowych buforów kapitałowych w celu przywrócenia zaufania na rynku (EBA/REC/2011/1)
Zalecenie KE	Zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 15 lutego 2005 r. dotyczące roli dyrektorów niewykonawczych lub będących członkami rady nadzorczej spółek giełdowych i komisji rady (nadzorczej)
Zarząd	Zarząd Banku
Zarząd GPW	Zarząd Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
Zarządzenie	art. 19(5) Zarządzenia w sprawie promocji finansowej z 2005 r. wydanego na podstawie brytyjskiej Ustawy o Rynkach i Usługach Finansowych (ang. <i>Financial Services and Markets Act 2000 (Financial Promotion) Order 2005</i>) z 2000 r., ze zm.
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

BANK

Bank Ochrony Środowiska S.A.

ul. Żelazna 32
00-832 Warszawa
Polska

FIRMA INWESTYCYJNA

Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.

ul. Marszałkowska 78/80
00-517 Warszawa

DORADCA PRAWNY

Weil, Gotshal & Manges –

Paweł Rymarz sp. k.
ul. Emilii Plater 53
00-113 Warszawa
Polska